

**Agencja
Rynku
Rolnego**

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI AGENCJI RYNKU ROLNEGO W 2016 ROKU

AGENCJA RYNKU ROLNEGO

**Sprawozdanie z działalności
Agencji Rynku Rolnego
w 2016 roku**

Zatwierdził
Prezes Agencji Rynku Rolnego

Łukasz Hołubowski

Warszawa 2017

Szanowni Państwo!

Agencja Rynku Rolnego w 2016 r. prowadziła intensywne działania na rzecz polskiego sektora rolno-żywnościowego. Udzielone przez ARR wsparcie było znaczące – beneficjenci mechanizmów WPR i krajowych otrzymali ponad 1,5 mld zł, dwukrotnie więcej niż w 2015 r. W związku z uruchamianiem przez Komisję Europejską na wniosek MRiRW kolejnych pakietów unijnych środków pomocowych, ARR prowadziła działania służące poprawie i stabilizacji sytuacji na rynkach rolnych. Przekazywane środki wspierały finansowo rolników na istotnych dla polskiego rolnictwa rynkach, m.in. wieprzowiny, mleka oraz owoców i warzyw. Realizacja mechanizmów uruchamianych w sytuacjach nadzwyczajnych była dużym przedsięwzięciem organizacyjnym, wymagającym szybkiego i sprawnego działania.

W celu zwiększania efektywności produkcji udzielaliśmy rolnikom dopłat do kwalifikowanego materiału siewnego. Wspieraliśmy sektor pszczelarski, integrację producentów rolnych w grupy i organizacje oraz administrowaliśmy mechanizmami w obszarze wymiany handlowej, a także odnawialnych źródeł energii.

Prowadziliśmy szereg działań na rzecz wzmacniania pozycji krajowego sektora rolnego na rynkach zagranicznych i zwiększania dostępności polskich produktów rolno-spożywczych do nowych rynków zbytu. W tym celu ARR podejmowała intensywne działania na rzecz rozwoju polskiego eksportu oraz wspierała przedsiębiorców przez organizowanie wielu misji handlowych i stoisk na targach międzynarodowych pod wspólnym hasłem „Polska smakuje”. Na rynkach produktów rolnych wspieraliśmy realizację branżowych kampanii informacyjnych i promocyjnych. Prowadziliśmy działania promujące produkty rolno-spożywcze podczas spotkań z konsumentami i z przedstawicielami branży rolnej, w środkach masowego przekazu oraz w czasie Światowych Dni Młodzieży. Stworzona została strona internetowa „Strefa Inspiracji Agencji Rynku Rolnego”, która stała się kanałem informacyjnym i edukacyjnym dla przedsiębiorców.

Wspieraliśmy również konsumpcję zdrowych produktów i kształtowanie właściwych nawyków żywieniowych wśród dzieci i młodzieży, realizując programy „Mleko w szkole” oraz „Owoce i warzywa w szkole”. Z powodzeniem współuczestniczyliśmy w realizacji zadań w ramach programu pomocy żywnościowej dla osób najuboższych.

Ocena przeprowadzona przez jednostki zewnętrzne – Najwyższą Izbę Kontroli, Ministerstwo Finansów, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – potwierdziła prawidłowość wykonywania zadań przez ARR.

Jestem przekonany, że sprawozdanie z działalności Agencji Rynku Rolnego za 2016 rok spotka się z Państwa zainteresowaniem i dostarczy cennych informacji na temat unijnych i krajowych mechanizmów wsparcia administrowanych przez Agencję.

Łukasz Hołubowski

Prezes Agencji Rynku Rolnego

SPIS TREŚCI

STRESZCZENIE	9
1. AGENCJA RYNKU ROLNEGO – AGENCJĄ PŁATNICZĄ I WYKONAWCZĄ	25
1.1. Status prawny i zakres działalności Agencji Rynku Rolnego	25
1.2. Struktura organizacyjna Agencji Rynku Rolnego	27
1.3. Ocena działalności ARR przez jednostki zewnętrzne	29
2. DZIAŁANIA ARR PROWADZONE W RAMACH ADMINISTROWANYCH MECHANIZMÓW	32
2.1. Działania na rynkach rolno-żywnościowych w ramach realizacji mechanizmów WPR i krajowych	37
2.1.1. Rynek mleka i przetworów mlecznych	37
2.1.1.1. Mleko surowe	38
2.1.1.1.1. Program „Mleko w szkole”	40
2.1.1.1.1.1. Dopłaty do spożycia mleka i przetworów mlecznych w placówkach oświatowych	41
2.1.1.1.1.2. Dofinansowanie z Funduszu Promocji Mleka do spożycia mleka i przetworów mlecznych w przedszkolach i gimnazjach	43
2.1.1.1.1.3. Dopłata krajowa do spożycia mleka i przetworów mlecznych w szkołach podstawowych	43
2.1.1.1.2. Kwotowanie produkcji mleka (rozkładanie na raty opłaty za przekroczenie kwot mlecznych w roku kwotowym 2014/2015)	48
2.1.1.1.3. Organizacja rynku mleka	49
2.1.1.2. Pomoc na ograniczenie produkcji mleka	51
2.1.1.3. Tymczasowa nadzwyczajna pomoc dla rolników w sektorach hodowlanych	53
2.1.1.3.1. Tymczasowa nadzwyczajna pomoc dla rolników w sektorach hodowlanych – rynek mleka	54
2.1.1.4. Masło	56
2.1.1.4.1. Interwencyjny zakup i sprzedaż masła	57
2.1.1.4.2. Wystawianie certyfikatów dla masła przeznaczonego do interwencyjnego zakupu w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej	58
2.1.1.4.3. Dopłaty do prywatnego przechowywania masła	59
2.1.1.5. Odtłuszczone mleko w proszku	60
2.1.1.5.1. Interwencyjny zakup i sprzedaż odtłuszczonego mleka w proszku	61
2.1.1.5.2. Wystawianie certyfikatów dla odtłuszczonego mleka w proszku przeznaczonego do interwencyjnego zakupu w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej	64
2.1.1.5.3. Dopłaty do prywatnego przechowywania odtłuszczonego mleka w proszku	64
2.1.1.6. Sery	65
2.1.1.6.1. Dopłaty do prywatnego przechowywania serów w ramach tymczasowego nadzwyczajnego systemu pomocy	66
2.1.1.7. Handel zagraniczny na rynku mleka i przetworów mlecznych	67
2.1.1.8. Nadzwyczajna pomoc dostosowawcza dla producentów mleka i rolników w innych sektorach hodowlanych	69
2.1.2. Rynek zbóż	72
2.1.2.1. Interwencyjny zakup i sprzedaż zbóż	75
2.1.2.2. Handel zagraniczny na rynku zbóż	79
2.1.2.3. Handel zagraniczny na rynku ryżu	80
2.1.3. Rynek mięsa czerwonego	81

2.1.3.1.	Rynek wieprzowiny	81
2.1.3.1.1.	Dopłaty do prywatnego przechowywania wieprzowiny	85
2.1.3.1.2.	Tymczasowa nadzwyczajna pomoc dla rolników w sektorach hodowlanych – dla producentów świń	86
2.1.3.1.3.	Handel zagraniczny na rynku wieprzowiny	88
2.1.3.2.	Rynek wołowiny i cielęciny	89
2.1.3.2.1.	Handel zagraniczny na rynku wołowiny i cielęciny	91
2.1.4.	Rynek drobiu i jaj	92
2.1.4.1.	Handel zagraniczny na rynku drobiu, jaj i albumin	94
2.1.5.	Rynek cukru	94
2.1.5.1.	Monitorowanie produkcji oraz opłaty na rynku cukru	96
2.1.5.2.	Przetwarzanie cukru przemysłowego	99
2.1.5.3.	Pomoc na rzecz dywersyfikacji na rynku cukru	101
2.1.5.4.	Rafinacja cukru przywiezionego spoza UE	102
2.1.5.5.	Handel zagraniczny na rynku cukru	102
2.1.6.	Rynek nasion	105
2.1.6.1.	Dopłaty do materiału siewnego	105
2.1.7.	Rynek produktów pszczelich	109
2.1.7.1.	Wsparcie rynku produktów pszczelich	110
2.1.8.	Rynek lnu i konopi	116
2.1.8.1.	Handel zagraniczny na rynku lnu i konopi	116
2.1.9.	Rynek owoców i warzyw	116
2.1.9.1.	Program „Owoce i warzywa w szkole”	119
2.1.9.2.	Dalsze tymczasowe wsparcie producentów owoców i warzyw (IV transza pomocy)	126
2.1.9.3.	Dalsze wsparcie kryzysowe producentów owoców i warzyw (V transza pomocy)	130
2.1.9.4.	Obsługa programów operacyjnych (uznanych organizacji producentów owoców i warzyw)	131
2.1.9.5.	Administrowanie rozdysponowywaniem owoców i warzyw nieprzeznaczonych do sprzedaży ...	133
2.1.9.6.	Handel zagraniczny na rynku świeżych owoców i warzyw	134
2.1.9.7.	Handel zagraniczny na rynku przetworzonych owoców i warzyw	135
2.1.10.	Rynek wina	135
2.1.10.1.	Administrowanie potencjałem produkcyjnym winorośli i wina	135
2.1.11.	Handel zagraniczny na rynku alkoholu etylowego pochodzenia rolniczego	139
2.1.12.	Handel zagraniczny na rynku olejów i tłuszczów	139
2.1.13.	Handel zagraniczny w zakresie produktów przetworzonych non-aneks I	139
2.1.14.	Program dla szkół	140
2.1.15.	Uznawanie grup i organizacji producentów	142
2.1.15.1.	Uznawanie grup i organizacji producentów oraz ich zrzeszeń	144
2.1.15.1.1.	Uznawanie organizacji producentów, zrzeszeń organizacji producentów i organizacji międzybranżowych w sektorze mleka i przetworów mlecznych	145
2.1.15.1.2.	Uznawanie organizacji producentów, zrzeszeń organizacji producentów i organizacji międzybranżowych na rynkach rolnych innych niż rynki mleka i przetworów mlecznych oraz owoców i warzyw	148

2.1.15.1.3.	Uznawanie organizacji producentów, zrzeszeń organizacji producentów oraz ponadnarodowych organizacji producentów i ponadnarodowych zrzeszeń organizacji producentów na rynku owoców i warzyw	150
2.1.15.1.4.	Zatwierdzanie zmian do zatwierdzonego planu dochodzenia do uznania wstępnie uznanej grupy producentów za organizację producentów na rynku owoców i warzyw	155
2.1.15.2.	Działania związane z funkcjonowaniem grup producentów rolnych i ich związków	161
2.1.15.2.1.	Uznawanie grup producentów rolnych	161
2.1.15.2.2.	Uznawanie związków grup producentów rolnych	169
2.1.16.	Promocja żywności	170
2.1.16.1.	Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych	171
2.1.16.2.	Działania promocyjne i informacyjne mające na celu promowanie produktów rolnych i żywnościowych, metod ich produkcji, a także systemów jakości produktów rolnych i żywnościowych	179
2.1.16.3.	Wspieranie rozwoju współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą	181
2.1.16.4.	Obsługa funduszy promocji produktów rolno-spożywczych	189
2.1.16.5.	Działanie „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020	195
2.1.16.5.1.	Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości (poddziałanie 3.1.)	195
2.1.16.5.2.	Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym (poddziałanie 3.2.)	197
2.1.16.6.	Branżowy program promocji polskich specjalności żywnościowych	200
2.1.17.	Odnawialne źródła energii	202
2.1.17.1.	Monitorowanie rynku biokomponentów i biopaliw ciekłych	202
2.1.17.2.	Monitorowanie produkcji biopłynów	208
2.1.17.3.	Monitorowanie produkcji biogazu rolniczego	209
2.1.17.4.	Ewidencja mikroinstalacji biogazu rolniczego	213
2.1.17.5.	Gromadzenie informacji o infrastrukturze energetycznej	215
2.2.	Podsumowanie działań ARR w 2016 r. w ramach regulacji handlu zagranicznego	215
2.3.	Podsumowanie wsparcia sektora rolno-żywnościowego przez ARR w 2016 r. w ramach realizacji mechanizmów WPR i krajowych	220
3.	REALIZACJA ZADAŃ W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC ŻYWNOŚCIOWA 2014-2020	225
3.1.	Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020	225
3.1.1.	Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD)	225
3.1.2.	Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020 (PO PŻ)	225
3.1.3.	Realizacja Podprogramu 2015 w ramach PO PŻ 2014-2020 w 2016 r.	227
3.1.4.	Realizacja Podprogramu 2016 w ramach PO PŻ 2014-2020 w 2016 r.	229
4.	SYSTEM INFORMACYJNY	232
4.1.	Cele i formy upowszechniania informacji	232
4.2.	Opracowania i informacje przygotowywane przez ARR	238
4.2.1.	Raporty rynkowe	239
4.2.2.	Opracowania analityczno-prognostyczne	239
4.2.3.	Opracowania z zakresu polskiego handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi	240
4.3.	ARR w opinii badanych mieszkańców wsi	240

5.	WSPÓŁPRACA Z ZAGRANICĄ	242
5.1.	Realizacja programów pomocowych	242
5.2.	Współpraca z instytucjami zewnętrznymi	243
5.2.1.	Realizacja porozumień o współpracy z instytucjami sektora rolno-spożywczego	243
5.2.2.	Udział ARR w międzynarodowych konferencjach, seminariach i spotkaniach	244
5.2.3.	Organizacja wizyt delegacji zagranicznych w ARR	247
5.3.	Udział ARR w pracach związanych ze stanowieniem prawa Unii Europejskiej	250
5.3.1.	Udział w pracach organów UE oraz w unijnym procesie decyzyjnym	250
5.3.2.	Informowanie uczestników rynku o udziale ARR w procesie decyzyjnym Unii Europejskiej	252
5.4.	Wdrażanie w ARR Informatycznego Systemu Monitoringu i Zarządzania Rynkiem Rolnym (ISAMM)	252
6.	SYSTEM KONTROLI	253
6.1.	Audyt wewnętrzny	253
6.2.	Kontrola wewnętrzna	257
6.3.	Kontrole techniczne	259
6.4.	Funkcjonowanie kontroli zarządczej w ARR	264
7.	ZINTEGROWANY SYSTEM ZARZĄDZANIA W ARR	266
7.1.	Zintegrowany System Zarządzania (ZSZ)	266
7.2.	Audyty wewnętrzne w zakresie nadzoru nad ZSZ	266
7.3.	Opracowywanie i weryfikacja dokumentacji ZSZ	267
7.4.	Ocena skuteczności ZSZ	267
7.5.	System Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji	268
7.6.	Plan Ciągłości Działania	268
8.	ZAGADNIENIA ORGANIZACYJNE	269
8.1.	Dostosowania legislacyjne	269
8.1.1.	Akty prawne regulujące organizację i zadania ARR	269
8.1.2.	Akty prawne regulujące działania ARR na poszczególnych rynkach rolnych	270
8.1.3.	Monitorowanie regulacji prawnych UE	277
8.2.	Zarządzanie kadrami	278
8.3.	Szkolenia	279
8.4.	Realizacja programu informatyzacji	280
8.5.	Zamówienia publiczne	282
8.6.	Zaangażowanie ARR w spółkę prawa handlowego ELEWARR Sp. z o.o.	282
8.7.	Rejestracja przedsiębiorców	283
SPIS TABEL		284
SPIS WYKRESÓW		286
SPIS MAP		290
ANEKSY.....		291

STRESZCZENIE

Agencja Rynku Rolnego – agencją płatniczą i wykonawczą

1. Agencja Rynku Rolnego (ARR), jako akredytowana unijna agencja płatnicza, administrowała w 2016 r. **mechanizmami wspólnej polityki rolnej (WPR)** zgodnie z zasadami określonymi w prawodawstwie Unii Europejskiej i krajowym. **Źródłami finansowania** mechanizmów były: Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji (EFRG) i budżet krajowy. Agencja obsługiwała także fundusze promocji **produktów rolno-spożywczych**.

ARR wykonywała zadania instytucji pośredniczącej i beneficjenta dotyczące realizacji **Podprogramu 2015 i Podprogramu 2016** w ramach **Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 (PO PŻ)** finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym – FEAD (85%) oraz z budżetu krajowego (15%).

W zakresie **Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW)** Agencja wdrażała dwa poddziałania dotyczące działania „**Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych**” (tj. poddziałanie 3.1. „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości” oraz poddziałanie 3.2. „Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym”).

2. W 2016 r. ARR **przekazała beneficjentom w ramach realizacji mechanizmów WPR i krajowych 1 510,7 mln zł** (ponad 2-krotnie więcej niż w 2015 r. i ponad 3-krotnie więcej niż w 2014 r.). Z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji wypłacono 1 134,6 mln zł, a z budżetu krajowego – 376,1 mln zł. Dodatkowo z funduszy promocji produktów rolno-spożywczych, z wpłat naliczanych i pobieranych od podmiotów skupujących i przetwarzających produkty rolne z poszczególnych branż, na działania promocyjno-informacyjne wypłacono **48,9 mln zł**. W ramach realizacji PO PŻ (Podprogramu 2015 i 2016) ARR wypłaciła ogółem **197,8 mln zł**.
3. Oprócz działań skutkujących płatnościami dla beneficjentów ARR **administrowała szeregiem mechanizmów niefinansowych** w zakresie: kwotowania produkcji cukru,

handlu zagranicznego, funkcjonowania grup producentów i ich związków oraz organizacji producentów i ich zrzeszeń, monitorowania i kontroli procesu produkcji oraz przetwórstwa (na rynkach: wina, owoców i warzyw, mleka oraz cukru), a także w zakresie odnawialnych źródeł energii.

4. **Od akcesji Polski do UE do końca 2016 r. ARR wypłaciła beneficjentom z sektora rolno-spożywczego ponad 14 mld zł.** W ramach realizacji **programów pomocy żywnościowej** przekazano najuboższej ludności gotowe artykuły spożywcze o wartości **3 mld zł**. Dodatkowo z **funduszy promocji** produktów rolno-spożywczych na działania informacyjno-promocyjne wydatkowano **388,5 mln zł**.
5. W prowadzonym przez ARR **Centralnym Rejestrze Przedsiębiorców (CRP)** od akcesji Polski do UE do 31 grudnia 2016 r. zarejestrowano **687,6 tys.** przedsiębiorców, w tym **38,8 tys.** w 2016 r. (22 tys. więcej niż w poprzednim roku).

Działania w sytuacjach kryzysowych na rynkach rolnych

1. ARR w 2016 r. kontynuowała realizację mechanizmów uruchomionych przez Komisję Europejską w związku z wprowadzeniem rosyjskiego embarga oraz z innymi sytuacjami kryzysowymi.
2. W sierpniu 2014 r. Federacja Rosyjska wprowadziła zakaz przywozu określonych unijnych produktów rolno-spożywczych. Wobec przedłużenia embarga Komisja Europejska w sierpniu 2015 r. umożliwiła kontynuowanie wsparcia finansowego dla unijnych producentów owoców i warzyw, ustanawiając **dalsze tymczasowe wsparcie producentów owoców i warzyw** (IV transzę pomocy). W 2016 r. ARR wypłaciła z tego tytułu **573,6 mln zł do 313,3 tys. ton** owoców i warzyw (90% wolumenu stanowiły jabłka) przeznaczonych na bezpłatną dystrybucję, pasze dla zwierząt i biogaz.

W czerwcu 2016 r. KE uruchomiła **dalsze wsparcie kryzysowe producentów owoców i warzyw** (V transzę pomocy). Do 31 grudnia 2016 r. ARR wypłaciła beneficjentom z tego tytułu **4,1 mln zł**. Płatności zostaną zakończone w 2017 r.

Łącznie w 2016 r., w związku z udzielaniem pomocy finansowej wynikającej z rosyjskiego embarga, ARR wypłaciła na rynku owoców i warzyw **577,7 mln zł**, 2-krotnie więcej niż w poprzednim roku.

3. W 2016 r. Agencja Rynku Rolnego kontynuowała działania w zakresie **administrowania rozdysponowywaniem owoców i warzyw nieprzeznaczonych do sprzedaży**, co było związane z realizacją nadzwyczajnego wsparcia producentów. W ramach tego

- zadania ARR m.in. prowadziła rejestr, w którym (wg stanu na 31 grudnia 2016 r.) znajdowały się **174 jednostki** organizacyjne uznane za organizacje charytatywne uprawnione do dystrybucji otrzymanych od organizacji producentów i ich zrzeszeń owoców i warzyw nieprzeznaczonych do sprzedaży, a także **6,3 tys. innych jednostek** organizacyjnych lub osób fizycznych uprawnionych do otrzymania bezpłatnie tych produktów od organizacji producentów i ich zrzeszeń.
4. W czerwcu 2016 r. z tytułu realizacji **tymczasowej nadzwyczajnej pomocy dla rolników w sektorach hodowlanych** ARR wypłaciła ogółem **245,61 mln zł**, z tego: 122,75 mln zł trafiło do 91,5 tys. producentów mleka (dopłacono do 8,2 mld kg mleka), a 122,86 mln zł do 63 tys. producentów świń (dopłacono do 3,9 mln szt. świń).
 5. Ze względu na rosnącą produkcję i niskie ceny mleka KE we wrześniu 2016 r. przyznała pomoc finansowaną z budżetu UE na **ograniczenie produkcji mleka**. W Polsce do udzielenia wsparcia na I i II okres ograniczenia produkcji ARR zakwalifikowała 4,5 tys. producentów mleka, a dopuszczona wielkość ograniczenia wyniosła 54,2 mln kg. Płatności zostaną zrealizowane w 2017 r.

Zakupy interwencyjne i dopłaty do prywatnego przechowywania

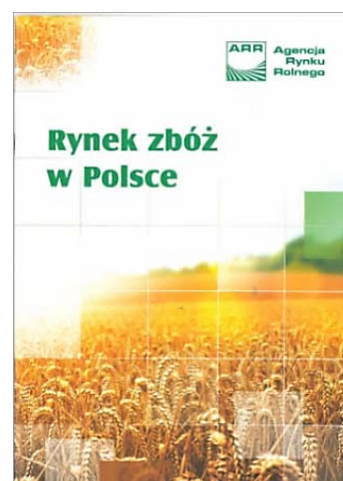
1. W związku z tym, że w I połowie 2016 r. średnie ceny rynkowe odtłuszczonego mleka w proszku (OMP) utrzymywały się poniżej ceny interwencyjnej, unijni przedsiębiorcy oferowali ten produkt do sprzedaży na zapasy interwencyjne UE. ARR w 2016 r. zawarła i zrealizowała **1 215 umów na interwencyjny zakup 31,7 tys. ton OMP** (wg stanu na 31 grudnia 2016 r. posiadała w magazynach 35,9 tys. ton OMP).

Wydatki Agencji związane z interwencyjnym zakupem OMP w 2016 r. wyniosły **253,6 mln zł netto** (z tego: 248,1 mln zł na zakup i 5,5 mln zł z tytułu przechowywania oraz transportu).

Ponadto Agencja przyjmowała i rozpatrywała oferty na świadczenie usług przechowalniczych masła i OMP, przyznawała autoryzację magazynom, zakładom i chłodniom oraz przeprowadzała kontrole dotyczące spełniania warunków autoryzacji. Według stanu na 31 grudnia 2016 r. ARR dysponowała łączną powierzchnią przechowalniczą dla 8,5 tys. ton masła i 46 tys. ton OMP.

Autoryzację Agencji posiadało 26 zakładów produkujących masło i 24 chłodnie, a także po 38 zakładów produkujących oraz magazynów przechowujących odtłuszczone mleko w proszku.

2. **Na rynku zbóż** ARR była przygotowana do prowadzenia zakupów interwencyjnych pszenicy. Do Agencji wpłynęły oferty na świadczenie usług przechowalniczych w 14 magazynach o łącznej pojemności wynoszącej 89 tys. ton zbóż. Z uwagi na cenę rynkową pszenicy, przekraczającą poziom ceny interwencyjnej, przedsiębiorcy w 2016 r. nie oferowali tego zboża do sprzedaży na zapasy interwencyjne UE.
3. W celu stabilizacji rynku mleka i złagodzenia skutków wprowadzonego przez Federację Rosyjską embarga na przywóz unijnych produktów mlecznych ARR realizowała **dopłaty do prywatnego przechowywania masła i odtłuszczonego mleka w proszku**. W 2016 r. ARR zawarła 202 umowy, które dotyczyły 4,3 tys. ton masła i wypłaciła 659 tys. zł z tytułu przechowywania 2,75 tys. ton masła w ramach umów zawartych w 2015 r. oraz 2016 r. W przypadku OMP zawarto 111 umów, które dotyczyły 2,8 tys. ton tego produktu. Rozliczano umowy zawarte w 2015 r. i 2016 r. ARR wypłaciła 123 tys. zł z tytułu dopłat do prywatnego przechowywania 922 ton OMP.
4. W związku z trudną sytuacją cenową na rynku wieprzowiny, zagrażającą stabilności finansowej wielu gospodarstw rolnych, Komisja Europejska uruchomiła w 2016 r. **dopłaty do prywatnego przechowywania wieprzowiny**. Wdrożenie mechanizmu WPR miało za zadanie przywrócenie równowagi rynkowej i spowodowanie wzrostu cen. ARR zawarła i rozliczyła 60 umów na dopłaty do prywatnego przechowywania 5,9 tys. ton wieprzowiny. W 2016 r. wypłaciła 9,2 mln zł do 6 661 ton wieprzowiny, z tego: 0,9 mln zł do 738 ton w ramach umów zawartych w 2015 r. oraz 8,3 mln zł do 5 923 ton w zakresie umów zawartych w 2016 r.

Wspieranie konsumpcji (unijne programy szkolne)

1. W 2016 r. ARR kontynuowała realizację programu „Owoce i warzywa w szkole”. We wrześniu 2016 r. rozpoczął się ósmy rok szkolny administrowania programem przez ARR. W roku szkolnym 2015/2016 i 2016/2017 programem zostali objęci uczniowie klas I-III szkół podstawowych oraz dzieci realizujące obowiązek rocznego przygotowania

przedszkolnego w tych szkołach (w tzw. zerówkach). Dzieci nieodpłatnie spożywały świeże owoce (jabłka, gruszki, truskawki i borówki amerykańskie), warzywa (marchew, paprykę słodką, rzodkiewkę, kalarepę i pomidorki) oraz soki owocowe, warzywne lub owocowo-warzywne.

W II semestrze roku szkolnego 2016/2017 umowy ze 118 zatwierdzonymi dostawcami owoców i warzyw zawierało **11,9 tys. szkół podstawowych** (94 szkoły więcej niż w I semestrze), a 7 zatwierdzonych szkół samodzielnie pozyskiwało i udostępniało owoce oraz warzywa. Z programu skorzystało **1,33 mln uczniów** (2 tys. więcej niż w I semestrze), którzy stanowili 98,4% dzieci z grupy docelowej. Uczniowie otrzymywali 2 porcje owoców i warzyw w tygodniu; łącznie 20 porcji w ciągu 10 tygodni drugiego semestru roku szkolnego 2016/2017.

W 2016 r. ARR wypłaciła na realizację programu „Owoce i warzywa w szkole” (rozliczając rok szkolny 2014/2015 i 2015/2016) **84,2 mln zł**, z tego 74,1 mln zł pochodziło ze środków UE, a 10,1 mln zł – z budżetu krajowego.

Od uruchomienia programu „Owoce i warzywa w szkole” do 31 grudnia 2016 r. ARR udostępniła bezpłatnie dzieciom ze szkół podstawowych blisko 378 mln porcji owoców i warzyw.

Na początku 2017 r. do Komisji Europejskiej został przekazany raport podsumowujący ewaluację programu w Polsce, obejmujący pięcioletni okres jego realizacji. Wyniki przeprowadzonej oceny potwierdziły, że program był efektywnym narzędziem kształtującym nawyki żywieniowe uczniów w kraju.

2. Po przystąpieniu Polski do UE Agencja administrowała również **programem „Mleko w szkole”**, wspierającym spożycie mleka i jego przetworów. Program przyczyniał się do kształtowania właściwych nawyków żywieniowych wśród dzieci i młodzieży szkolnej. W roku szkolnym 2015/2016 skorzystało z niego w kraju **2,64 mln dzieci** (w tym 2,43 mln uczniów szkół podstawowych). Uczęszczali one do 14,02 tys. placówek oświatowych, spośród których 88% stanowiły szkoły podstawowe.

W 2016 r. w ramach realizacji programu „Mleko w szkole” ARR wypłaciła łącznie – z tytułu dopłaty unijnej, dopłaty krajowej i dofinansowania z Funduszu Promocji Mleka (FPM) – **160,7 mln zł**. Z budżetu krajowego pochodziło 118 mln zł (73,4% wydatkowanych środków), z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji – 42 mln zł (26,2%), a z FPM – 0,7 mln zł (0,4%).

3. W związku z tym, że Parlament Europejski i Rada Unii Europejskiej ustanowili od roku szkolnego 2017/2018 „**Program dla szkół**”, który zastąpi programy „Owoce i warzywa w szkole” oraz „Mleko w szkole”, w 2016 r. prowadzone były przez MRiRW – z udziałem ARR – prace nad jego uruchomieniem.

Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020

1. W celu zapewnienia najuboższym mieszkańcom Polski pomocy żywnościowej oraz uczestnictwa w działaniach w ramach środków towarzyszących tej pomocy, ARR kontynuowała zadania w zakresie **Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020**. Agencja dokonała zakupu artykułów spożywczych przeznaczonych dla osób najbardziej potrzebujących. Na podstawie zawartych z ARR umów o dofinansowanie projektu poszczególne organizacje partnerskie o zasięgu ogólnopolskim lub ponadregionalnym (OPO) realizowały projekty polegające na dystrybucji artykułów spożywczych zakupionych i przekazanych ARR oraz umożliwieniu odbiorcom pomocy żywnościowej uczestnictwa w działaniach towarzyszących, mających na celu ich włączenie społeczne.
2. W 2016 r. ARR kontynuowała rozpoczęte w 2015 r. działania dotyczące **Podprogramu 2015**. Na podstawie zawartych z Agencją umów 3 OPO – Federacja Polskich Banków Żywności (FPBŻ), Polski Komitet Pomocy Społecznej (PKPS) i Polski Czerwony Krzyż (PCK) – realizowały od maja 2015 r. do czerwca 2016 r. dystrybucję artykułów spożywczych zakupionych przez ARR oraz działania w ramach środków towarzyszących. Pomoc żywnościową otrzymało 1,2 mln najuboższych osób. W 2016 r. Agencja wypłaciła 104,3 mln zł za dostarczone artykuły spożywcze, a także 10,5 mln zł na rzecz OPO z tytułu kosztów administracyjnych, transportu i magazynowania oraz z tytułu kosztów środków towarzyszących.
3. W zakresie **Podprogramu 2016** dostawy artykułów spożywczych do magazynów organizacji partnerskich realizowane były od sierpnia 2016 r. do maja 2017 r. ARR przeprowadziła 3 postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na dostawy 65,2 tys. ton artykułów spożywczych. W projektach realizowanych przez 4 OPO – FPBŻ, PKPS, Caritas Polska i PCK – prowadzono dystrybucję pomocy żywnościowej za pośrednictwem 93 organizacji partnerskich regionalnych i 2,3 tys. organizacji partnerskich lokalnych. Pomoc żywnościową otrzymało 1,3 mln najuboższych osób.

W 2016 r. ARR wypłaciła 75,4 mln zł za dostarczone artykuły spożywcze oraz 7,6 mln zł na rzecz OPO z tytułu kosztów administracyjnych, transportu i magazynowania oraz z tytułu kosztów środków towarzyszących.

Wspieranie promocji żywności

1. Utrzymujące się rosyjskie embargo oraz inne ograniczenia importowe wprowadzone przez niektóre państwa spowodowały zakłócenia w wywozie produktów istotnych dla naszego sektora rolno-żywnościowego, a także konieczność poszukiwania nowych rynków zbytu. ARR w 2016 r. wspierała promocję żywności w kilku obszarach.
2. Aktywna i dostosowana do perspektywicznych kierunków geograficznych promocja żywności za granicą przyczynia się do dalszego wzrostu eksportu, a tym samym do rozwoju i stabilizacji polskiego sektora rolno-żywnościowego. W 2016 r. po raz kolejny odnotowano wzrost eksportu polskich artykułów rolno-spożywczych. Według wstępnych danych Ministerstwa Finansów wartość eksportu osiągnęła rekordowy poziom 24,2 mld EUR wobec 23,9 mld EUR w 2015 r. Dodatkowo saldo wymiany handlowej towarami rolno-spożywczymi wyniosło 7,1 mld EUR.
3. W ramach realizacji mechanizmu WPR „Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych” ARR w 2016 r. wspierała na 5 kontynentach realizację **18 kampanii informacyjnych i/lub promocyjnych**: „Trzy znaki smaku”, „Makarony Europy”, „EkoEuropa – jakość i tradycja”, „Smaki Europy – jakość i tradycja”, „Pokochaj olej rzepakowy”, „Mam kota na punkcie mleka”, „Trade Milk”, „Europejskie jabłka dwukolorowe”, „Niezwykłe właściwości zwykłych owoców”, „Soki i musy – witaminy w wygodnej formie”, „QMP – wołowina zawsze dobra”, „Europejski drób – w jakości siła”, „Rozsmakuj się w Europie”, „Tradycja i jakość europejskiego mięsa”, „Europejskie mięso – tradycja, jakość i smak”, „Gwarancja jakości QAFP”, „Smak jakości i tradycji prosto z Europy” oraz „Zasmakuj w Europie”.

Na realizację kampanii promocyjno-informacyjnych ARR w 2016 r. przekazała organizacjom branżowym i międzybranżowym **56,7 mln zł netto**, z tego 35,2 mln zł z budżetu UE i 21,5 mln zł z budżetu krajowego.

4. W ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 w zakresie wdrażania działania „**Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych**” wspierającego wytwarzanie certyfikowanych produktów ekologicznych, tradycyjnych i regionalnych, do ARR wpłynęło 2,3 tys. wniosków o przyznanie pomocy na kwotę 18,8 mln zł w ramach poddziałania 3.1. „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości” oraz 84 wnioski o przyznanie pomocy na kwotę 121,8 mln zł w ramach poddziałania 3.2. „Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym”.

5. ARR w 2016 r. kontynuowała działania promocyjne i informacyjne mające na celu **promowanie produktów rolnych i żywnościowych (w tym certyfikowanych produktów ekologicznych, tradycyjnych i regionalnych), metod ich produkcji, a także systemów jakości produktów rolno-spożywczych**. Działania prowadzone na poziomie ogólnopolskim i regionalnym były realizowane w dwóch obszarach, pod wspólnym hasłem „**Polska smakuje**”.

Pierwszy obszar dotyczył komunikacji z beneficjentami i branżą rolniczą poprzez organizowanie spotkań, warsztatów, wykładów i prezentacji. Opracowano stronę internetową „**Strefa Inspiracji Agencji Rynku Rolnego**”, która stała się kanałem informacyjnym i edukacyjnym zachęcającym beneficjentów do współpracy.

Drugi obszar dotyczył działań skierowanych do konsumentów, a ich celem było wspieranie trendu kupowania polskiej żywności wysokiej jakości. W 2016 r. nową formułą aktywności promocyjnej ARR były kampanie internetowe towarzyszące Światowym Dniom Młodzieży oraz współorganizacja pawilonu promocyjnego w Krakowie. Zorganizowane zostały także wykłady, warsztaty, konkursy i pokazy wspierające zdrowe nawyki żywieniowe u dzieci. W 2016 r. zrealizowano 200 przedsięwzięć, na które ARR wypłaciła z budżetu krajowego **1,6 mln zł**.

6. ARR wspierała **rozwój współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą** przez organizowanie dla polskich przedsiębiorców misji gospodarczych połączonych z wystąpieniami targowymi w: Japonii, Kanadzie, Algierii, Egipcie, Chinach, Iranie, Republice Południowej Afryki, Wietnamie, Indiach, Zjednoczonych Emiratach Arabskich, we Francji oraz na Białorusi i Tajwanie. Działania prowadzone były pod wspólnym hasłem „**Polska smakuje**”.

Polscy przedsiębiorcy mieli możliwość m.in. prezentacji swojej oferty handlowej oraz udziału w rozmowach biznesowych B2B. Agencja zorganizowała stoiska na 14 zagranicznych imprezach targowych oraz udział przedsiębiorców w 13 towarzyszących misjach handlowych. W działaniach wzięły udział 142 firmy reprezentujące m.in. branże: mięsną, mleczarską, młynarską, napojów, przetwórstwa rybnego i owocowo-warzywnego, cukierniczą, kawy i herbaty, dań gotowych oraz żywności ekologicznej.

Zorganizowano także przyjazdowe misje gospodarcze importerów, dystrybutorów, dziennikarzy i przedstawicieli zagranicznych sieci handlowych zainteresowanych polskimi produktami rolno-spożywczymi z: USA, Indii, Chin, RPA, Wietnamu, Egiptu oraz ze Sri Lanki.

Agencja rozpowszechniała informacje o możliwościach nawiązywania kontaktów handlowych, wykorzystując zakładkę „Współpraca międzynarodowa”, a także skrzynki e-mailowe eksporter@arr.gov.pl oraz ARR-events@arr.gov.pl, z których były przekazywane szczegółowe informacje o warunkach prowadzenia wymiany handlowej z określonymi krajami, jak również zapytania ofertowe od importerów.

W ramach wspierania rozwoju współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą ARR wypłaciła z budżetu krajowego **3,2 mln zł** na realizację 15 działań.

7. We wrześniu 2016 r. ARR podpisała umowę z Ministerstwem Rozwoju, na mocy której została jego partnerem w realizacji w latach 2016-2019 kolejnego **branżowego programu promocji polskich specjalności żywnościowych** w ramach poddziałania 3.3.2. „Promocja gospodarki w oparciu o polskie marki produktowe – Marka Polskiej Gospodarki – Brand”, finansowanego ze środków Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020. Budżet branżowego programu wynosi 4,9 mln zł. W 2016 r. przygotowano stoisko informacyjne na targach Sial Paris wraz z pokazami kulinarnymi i degustacją polskich specjalności żywnościowych. W trakcie targów Polagra Food ARR zorganizowała wizytę studyjną dziennikarzy z Wietnamu, Chin i Republiki Południowej Afryki oraz misję przyjazdową przedsiębiorców z Wietnamu i Chin.
8. Do zadań ARR w 2016 r. należała również **obsługa dziewięciu funduszy promocji produktów rolno-spożywczych**, tj.: mleka, mięsa wieprzowego, mięsa wołowego, mięsa końskiego, mięsa owczego, ziarna zbóż i przetworów zbożowych, owoców

i warzyw, mięsa drobiowego oraz ryb. Fundusze promocji zostały utworzone w celu wspierania marketingu rolnego, zwiększenia spożycia i promocji produktów rolno-spożywczych. Łączna wysokość wpływów na rachunki bankowe funduszy w 2016 r. wyniosła **49,4 mln zł**. W 2016 r. odbyło się łącznie 50 posiedzeń komisji zarządzających, podczas których zostało podjętych 65 uchwał. ARR wydała 550 decyzji w sprawie udzielenia i wypłaty wsparcia ze środków finansowych funduszy. Na realizację projektów promocyjno-informacyjnych, finansowanych lub współfinansowanych ze środków funduszy, wydatkowano **48,9 mln zł**.

Wspieranie producentów na rynkach rolnych

1. Agencja kontynuowała udzielanie producentom rolnym **dopłat do materiału siewnego** w celu zwiększania efektywności produkcji rolniczej i poprawy jakości żywności. W 2016 r. producenci zbóż, ziemniaków i roślin strączkowych złożyli w Agencji **72,3 tys. wniosków** o przyznanie ww. dopłat w ramach pomocy *de minimis* w rolnictwie i otrzymali wsparcie finansowe w wysokości **88 mln zł** do **1,1 mln ha** gruntów ornych obsianych lub obsadzonych materiałem siewnym kategorii elitarny lub kwalifikowany.
2. Na **rynku cukru** ARR monitorowała kwotową i pozakwotową produkcję cukru i izoglukozy, sprawdzała prawidłowość wykorzystania produkcji pozakwotowej, kontrolowała przetwarzanie cukru przemysłowego, a także rozliczała dokonanie rafinacji surowego cukru trzcinowego przywiezionego spoza UE. W ramach realizacji mechanizmu „Monitorowanie produkcji oraz opłaty na rynku cukru” w 2016 r. pobrano od producentów cukru i izoglukozy **opłaty produkcyjne** za rok gospodarczy 2015/2016 w wysokości **72,7 mln zł**, które zostały przekazane na rachunek MRiRW.
3. W roku gospodarczym 2016/2017 (według stanu na 31 grudnia 2016 r.) w ewidencji prowadzonej przez Prezesa ARR znajdowało się 152 producentów lub przedsiębiorców niebędących producentami (49 więcej niż przed rokiem), którzy z winogron pochodzących z upraw winorośli położonych na terytorium Polski **wyrabiali wino** przeznaczone do wprowadzenia do obrotu. Winnice znajdujące się w ewidencji zajmowały powierzchnię 224,32 ha (o 14% większą niż w 2015 r.). Produkcja wina w roku gospodarczym 2015/2016 wyniosła 5,1 tys. hl. Zapasy wina posiadane na 31 lipca 2016 r. przez producentów lub przedsiębiorców niebędących producentami wyniosły 3,4 tys. hl.
4. ARR po raz kolejny udzielała pomocy finansowej w **sektorze pszczelarskim**, służącej poprawie warunków produkcji i zbytu miodu oraz jakości produktów pszczelich, zgodnie

z zatwierdzonym przez KE Krajowym Programem Wsparcia Pszczelarstwa w Polsce. Podmiotami uprawnionymi do otrzymania wsparcia były: związki, stowarzyszenia, zrzeszenia i spółdzielnie pszczelarskie, grupy producentów rolnych w zakresie działalności pszczelarskiej oraz jednostki badawczo-rozwojowe zajmujące się problematyką pszczelarską. W 2016 r. ARR rozliczyła **354 umowy** (zawarte w sezonie 2015/16) i wypłaciła **21,7 mln zł** (netto), najwięcej na zakup sprzętu i szkolenia (44% wypłaconego wsparcia – zrealizowano 123 projekty), a następnie zakup leków przeciwko warrozie (35% – 82 projekty) oraz zakup pszczół (18% – 78 projektów).

5. Agencja kontynuowała w 2016 r. działania związane z rozłożeniem na raty na lata 2015-2017 **opłat za przekroczenie kwot mlecznych** w roku kwotowym 2014/2015. Wysokość drugiej raty, którą producenci mleka byli zobowiązani uiścić do 30 września 2016 r., wynosiła 193,6 mln zł.
6. Do zadań ARR należało również **monitorowanie skupu mleka** w kraju (dane przekazywane były co miesiąc do KE) oraz prowadzenie **rejestrów pierwszych podmiotów skupujących mleko krowie**. Według stanu na 31 grudnia 2016 r. w rejestrze wpisanych było 328 podmiotów skupujących mleko.

Uznawanie grup i organizacji producentów

1. Agencja Rynku Rolnego wspierała integrację producentów rolnych m.in. w celu poprawy ich pozycji w łańcuchu dostaw. Prowadziła działania związane z **uznawaniem, kontrolowaniem i funkcjonowaniem grup producentów i ich związków oraz organizacji producentów i ich zrzeszeń**.

W prowadzonych rejestrach wg stanu na 31 grudnia 2016 r. wpisanych było: 1,3 tys. grup producentów rolnych (zrzeszających 24 342 członków), 2 związki grup producentów rolnych (jeden zrzeszający 5 grup, a drugi – 7), 52 wstępnie uznane grupy producentów owoców i warzyw (zrzeszające 756 członków), 238 uznanych organizacji producentów owoców i warzyw (zrzeszających 6 308 członków) oraz jedno zrzeszenie uznanych organizacji producentów owoców i warzyw (w którego skład wchodziło 5 organizacji producentów).

2. Agencja realizowała **płatności na dofinansowanie funduszy operacyjnych**, zatwierdzała i kontrolowała programy operacyjne oraz monitorowała wdrażanie strategii krajowej dla zrównoważonych programów operacyjnych **uznanych organizacji producentów owoców i warzyw**. W 2016 r. programy operacyjne realizowane były

przez 16 uznanych organizacji producentów owoców i warzyw, a Agencja wypłaciła pomoc finansową w kwocie **8,4 mln zł**.

Działania w zakresie odnawialnych źródeł energii

1. W ramach **monitorowania rynku biokomponentów i biopaliw ciekłych** ARR w 2016 r. prowadziła **5 rejestrów**, tj.: rejestr wytwórców (wg stanu na 31 grudnia było wpisanych 24 przedsiębiorców), rejestr jednostek certyfikujących (11 podmiotów), rejestr podmiotów sprawozdających (17), rejestr administratorów systemów certyfikacji (3), a także rejestr rolników wytwarzających biopaliwa ciekłe na własny użytek (3 rolników).

Ze sprawozdań kwartalnych złożonych przez wytwórców biokomponentów w ARR wynikało, że w 2016 r. 9 przedsiębiorców wytworzyło **867,43 tys. ton estrów metylowych**, a 7 przedsiębiorców wyprodukowało **194,50 tys. ton bioetanolu**. Produkcja estrów metylowych była o 14%, a bioetanolu o 15% większa niż w 2015 r.

2. Agencja monitorowała także produkcję **biogazu rolniczego**. Na 31 grudnia 2016 r. w rejestrze wytwórców biogazu rolniczego ujęte były **94 biogazownie rolnicze** (16 biogazowni więcej niż na koniec 2015 r.) należące do 84 podmiotów gospodarczych (15 podmiotów więcej niż rok wcześniej).

Łączna zainstalowana moc biogazowni rolniczych wpisanych do rejestru wyniosła **101,23 MW energii elektrycznej** i była o 21% większa od zainstalowanej mocy biogazowni na koniec 2015 r.

Do wytworzenia biogazu rolniczego zużyto ponad **3,22 mln ton surowców** (o 30% więcej niż w 2015 r.), w tym najczęściej gnojowicy (24% zużytych surowców). W 2016 r. wytwórcy biogazu rolniczego wytworzyli w procesie fermentacji metanowej łącznie **250,16 mln m³ biogazu rolniczego** (21% więcej niż w 2015 r.), z którego wyprodukowano **524,53 GWh energii elektrycznej** (22% więcej niż w poprzednim roku).

3. ARR monitorowała również **produkcję biopłynów** oraz **prowadziła ewidencję mikroinstalacji biogazu rolniczego**. Do 31 grudnia 2016 r. do sieci zostały przyłączone 4 mikroinstalacje, które w 2016 r. wytworzyły **39,41 kWh** energii elektrycznej z biogazu rolniczego na własne potrzeby oraz wprowadziły **566,41 kWh** energii elektrycznej z biogazu rolniczego do sieci dystrybucyjnej.

Administrowanie obrotem towarowym z zagranicą

1. W 2016 r. ARR wydała **1,8 tys. pozwoleń na wywóz i przywóz produktów rolno-spożywczych** oraz **wyciągów z tych pozwoleń**, najczęściej na rynku ryżu (709), a następnie na rynku zbóż (539), cukru (230) oraz świeżych owoców i warzyw (198). Przedsiębiorcom wywożącym makarony do Stanów Zjednoczonych wydano **249 zaświadczeń P2**.
2. Na początku 2016 r. ARR administrowała 5 rodzajami przywozu preferencyjnego oraz 145 przywozowymi kontyngentami taryfowymi, natomiast na koniec roku – 2 rodzajami przywozu preferencyjnego oraz 146 przywozowymi kontyngentami taryfowymi.
3. Na stronie internetowej ARR sukcesywnie zamieszczano informacje dotyczące m.in.: ogólnych zasad handlu wewnątrzunijnego oraz handlu z krajami trzecimi, unijnej bazy danych dostępu do rynków krajów trzecich (Market Access Database), sposobów efektywnego wykorzystania Zintegrowanej Taryfy Celnej Wspólnot Europejskich (TARIC), Systemu Zintegrowanej Taryfy Celnej (ISZTAR), a także nadzoru nad bezpieczeństwem żywności. Udostępniano adresy stron internetowych instytucji zaangażowanych w wymianę handlową.

Funkcja informacyjna ARR

1. ARR prowadziła **działania informacyjne** związane z realizacją mechanizmów administrowanych przez Agencję, warunkami uczestnictwa w tych mechanizmach oraz sytuacją na rynku rolnym. Działania te służyły jak najlepszemu przygotowaniu beneficjentów do wykorzystania środków unijnych i krajowych.
2. Agencja – zgodnie z ustawą o ARR – gromadziła, analizowała, przetwarzała oraz udostępniała informacje rynkowe dotyczące produktów rolno-żywnościowych. Informacje zamieszczano: na stronie internetowej www.arr.gov.pl (w dziale „**Analizy i prognozy rynkowe**”), w raportach rynkowych, opracowaniach analityczno-prognostycznych prezentujących sytuację podaży-popytu i cenową na wybranych rynkach rolnych, w opracowaniach z zakresu polskiego handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi, a także w wydawnictwach (broszurach i „Biuletynie Informacyjnym ARR”).

Współpraca z zagranicą

1. ARR uczestniczyła w unijnym procesie decyzyjnym w zakresie prac organów przygotowawczych UE oraz udzielała wsparcia państwom kandydującym do UE przez zapewnienie im pomocy eksperckiej w ramach programów pomocowych.
2. W zakresie **wsparcia technicznego** udzielanego za pośrednictwem Biura Komisji Europejskiej TAIEX Agencja prowadziła działania dotyczące projektów realizowanych w ramach programów pomocowych skierowanych do instytucji krajów trzecich. W 2016 r. udzielała wsparcia eksperckiego instytucjom sektora rolnego w Czarnogórze i Turcji, prezentując polskie doświadczenia w obszarze rolnictwa i funkcjonowania WPR.
3. ARR uczestniczyła w międzynarodowych **konferencjach** i **spotkaniach** (m.in. na Litwie, Łotwie, Słowacji, Białorusi i Malcie oraz w Chorwacji, Holandii i Federacji Rosyjskiej), podczas których omawiano doświadczenia związane z realizacją mechanizmów wspólnej polityki rolnej.
4. Współpracując z agencjami płatniczymi UE i Komisją Europejską, ARR uczestniczyła w pracach nad projektami aktów prawnych oraz dokumentów roboczych UE.

Zintegrowany System Zarządzania (ZSZ)

1. W 2016 r., po dostosowaniu dokumentacji Systemu Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji (SZBI) do wymagań normy PN-ISO/IEC 27001:2014-12 oraz po audycie przeprowadzonym przez Polskie Centrum Badań i Certyfikacji S.A., ARR otrzymała certyfikat SZBI w zakresie administrowania mechanizmami wspólnej polityki rolnej, mechanizmami krajowymi, funduszami promocji produktów rolno-spożywczych oraz Programem Operacyjnym Pomoc Żywnościowa 2014-2020.
2. Agencja w 2016 r. kontynuowała prace w zakresie analizy, weryfikacji i modyfikacji dokumentacji ZSZ, mające na celu uproszczenie i optymalizację procesów realizowanych w ARR. Przeprowadzono 60 auditów i 10 działań korygujących oraz 84 weryfikacje systemowe, w ramach których obowiązującą w Agencji dokumentację zaktualizowano i dostosowano do wymogów Zintegrowanego Systemu Zarządzania.

3. W ramach utrzymania i doskonalenia **Systemu Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji** przeprowadzono 9 auditów i 30 działań monitorujących w zakresie przestrzegania przez pracowników zasad bezpieczeństwa informacji, zapewnienia ciągłości działania, bezpieczeństwa w umowach ze stroną trzecią oraz skuteczności informatycznych systemów bezpieczeństwa.

Działania kontrolne

1. Zadaniem ARR było przeprowadzanie kontroli mających na celu potwierdzenie spełniania wymogów stawianych beneficjentom oraz uczestnikom administrowanych mechanizmów przez prawodawstwo unijne i krajowe. W 2016 r. kontrolerzy służb technicznych zrealizowali **15,2 tys. kontroli** (wobec 10,8 tys. kontroli w 2015 r.).
2. W 2016 r. w ARR przeprowadzone zostały działania kontrolne, m.in. przez Najwyższą Izbę Kontroli, Ministerstwo Finansów oraz Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, które pozytywnie oceniły pracę Agencji Rynku Rolnego.
3. W wyniku przeprowadzonego **audytu certyfikacyjnego za rok finansowy EFRG 2016** Agencja Rynku Rolnego otrzymała:
 - opinię „bez zastrzeżeń” w sprawie rocznych sprawozdań finansowych ARR w odniesieniu do Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji. W opinii stwierdzono, że sprawozdania ARR za rok finansowy EFRG 2016 są prawdziwe, kompletne i dokładne we wszystkich istotnych aspektach w odniesieniu do całkowitej kwoty wydatków netto. Stwierdzono również, że procedury kontroli wewnętrznej stosowane przez agencję płatniczą działają w odniesieniu do EFRG w sposób zadowalający;
 - opinię „bez zastrzeżeń” w sprawie deklaracji zarządczej, w której stwierdzono, że uwagi nie zwróciło nic, co podaje w wątpliwość twierdzenia zawarte w deklaracji zarządczej za rok finansowy EFRG 2016 oraz co pozwoliłoby przypuszczać, że deklaracja zarządcza nie jest zgodna z ramami prawnymi.

Zagadnienia organizacyjne

1. ARR kontynuowała działania mające na celu utrzymanie ciągłości produkcyjnej i rozbudowę **Zintegrowanego Systemu Informatycznego**, którego zadaniem było wspomaganie realizacji mechanizmów wspólnej polityki rolnej oraz krajowych.

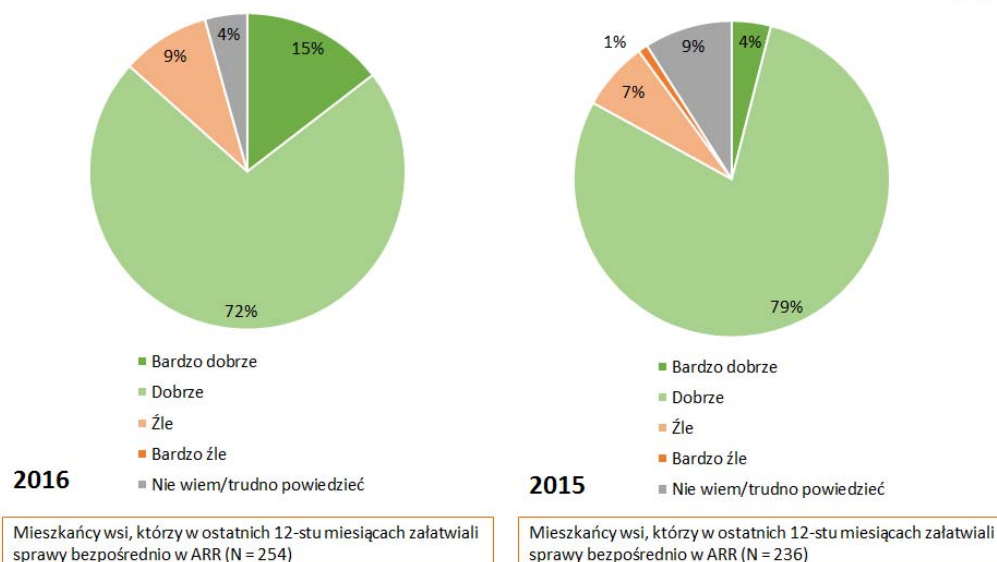
2. W 2016 r. w Agencji Rynku Rolnego wydano **380,7 tys. indywidualnych rozstrzygnięć administracyjnych**, z tego 305,1 tys. w OT ARR oraz 75,6 tys. w Centrali.

Badanie „Polska wieś i rolnictwo 2016”

1. Wyniki badania „Polska wieś i rolnictwo” przeprowadzanego corocznie wśród mieszkańców wsi potwierdziły, że **Agencja Rynku Rolnego posiadała dobrą opinię w środowisku wiejskim**.
2. W 2016 r. 87% respondentów (o 4 p.p. więcej niż w 2015 r.) oceniło jakość usług Agencji bardzo dobrze lub dobrze. **Rolnicy pozytywnie odbierali działania prowadzone przez ARR w ramach administrowanych mechanizmów**.
3. Badania wykazały, że mieszkańcy wsi chcieli czerpać informacje o działalności ARR przede wszystkim od pracowników w placówkach Agencji (43%), z materiałów informacyjnych u sołtysa (35%), ze strony internetowej ARR (33%) oraz z audycji i komunikatów w telewizji (31%). Zakres informacji rynkowych dostępnych we wszelkiego rodzaju mediach i wydawnictwach został wskazany jako optymalny przez 48% rolników oraz 33% innych mieszkańców wsi.

Ocena instytucji działających na rzecz rolnictwa i obszarów wiejskich

W43. Jak ocenia Pan(i) jakość obsługi w tych jednostkach (ARR)?

1. AGENCJA RYNKU ROLNEGO – AGENCJĄ PŁATNICZĄ I WYKONAWCZĄ

Agencja Rynku Rolnego od 1990 r. prowadziła działalność na rzecz wspierania sektora rolno-żywnościowego. Została powołana, aby realizować zadania mające na celu stabilizowanie sytuacji na rynkach rolnych. Na przestrzeni lat zmieniał się zakres działalności ARR – został on znacznie poszerzony po akcesji Polski do Unii Europejskiej i dotyczył głównie funkcjonowania rynków produktów rolnych.

1.1. Status prawny i zakres działalności Agencji Rynku Rolnego

Agencja Rynku Rolnego, po uzyskaniu akredytacji oraz statusu agencji płatniczej¹ – zgodnie z prawodawstwem unijnym i krajowym – administrowała w Polsce mechanizmami wspólnej polityki rolnej (WPR) finansowanymi i współfinansowanymi z budżetu UE oraz mechanizmami finansowanymi z budżetu krajowego, a także innymi działaniami związanymi z funkcjonowaniem rynków produktów rolno-żywnościowych.

Akredytacja w zakresie uruchamiania środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) została przyznana Agencji na mocy rozporządzeń Ministra Finansów z 9 listopada 2006 r.² i 28 stycznia 2016 roku³. W świetle przepisów prawa krajowego ARR od 1 stycznia 2012 r. funkcjonowała jako agencja wykonawcza⁴.

Agencja realizowała zadania na podstawie ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1006) oraz statutu Agencji Rynku Rolnego nadanego rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 7 lutego 2008 r.⁵, a także innych obowiązujących przepisów prawa.

¹ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 19 kwietnia 2004 r. w sprawie ustanowienia Agencji Rynku Rolnego agencją płatniczą (Dz. U. Nr 76, poz. 713, z późn. zm.).

² Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 9 listopada 2006 r. w sprawie przyznania Agencji Rynku Rolnego akredytacji jako agencji płatniczej w zakresie uruchamiania środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (Dz. U. Nr 204, poz. 1507, z późn. zm.).

³ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 stycznia 2016 r. w sprawie przyznania Agencji Rynku Rolnego akredytacji jako agencji płatniczej, w zakresie uruchamiania środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (Dz. U. poz. 135).

⁴ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1241, z późn. zm.) – art. 92 ust. 1 pkt 1) lit. f).

⁵ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 lutego 2008 r. w sprawie nadania statutu Agencji Rynku Rolnego (Dz. U. Nr 30, poz. 181, z późn. zm.).

ARR wykonywała zadania i czynności państwa członkowskiego, właściwego organu państwa członkowskiego lub agencji interwencyjnej w zakresie określonym przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013⁶, przepisami Unii Europejskiej wydanymi w trybie tego rozporządzenia oraz innymi przepisami unijnymi dotyczącymi wspólnej polityki rolnej, chyba że ustawa o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych lub odrębne przepisy stanowiły inaczej.

Rada Ministrów mogła powierzyć ARR realizację innych zadań niż określone w ustawie o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych, związanych z funkcjonowaniem rynków produktów rolnych i żywnościowych.

Agencja mogła uczestniczyć w realizacji programów, o których mowa w ustawie z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. z 2016 r. poz. 217, z późn. zm.), jako instytucja pośrednicząca, instytucja wdrażająca lub beneficjent.

Podmioty sektora finansów publicznych mogły, za zgodą ministra właściwego do spraw rynków rolnych, powierzać ARR realizację zadań dla nich określonych, zapewniając Agencji na ten cel odpowiednie środki finansowe.

W 2016 r. w ramach administrowania mechanizmami WPR Agencja Rynku Rolnego:

- wydawała decyzje administracyjne związane z uczestnictwem beneficjentów w realizowanych mechanizmach,
- wypłacała środki finansowe uczestnikom poszczególnych mechanizmów,
- pobierała opłaty na rynku cukru,
- przeprowadzała kontrole w zakresie potwierdzania prawa przedsiębiorców do uzyskania płatności bądź praw do produkcji w ramach WPR,
- informowała uczestników mechanizmów o decyzjach podejmowanych na szczeblu UE w odniesieniu do realizowanych mechanizmów WPR,
- przekazywała do Komisji Europejskiej informacje i sprawozdania dotyczące realizacji mechanizmów WPR,
- administrowała rejestrami prowadzonymi na podstawie przepisów prawa krajowego i unijnego.

⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007, z późn. zm.

1.2. Struktura organizacyjna Agencji Rynku Rolnego

Agencją Rynku Rolnego kierował Prezes ARR przy pomocy zastępców Prezesa oraz dyrektorów oddziałów terenowych ARR (OT ARR). Prezes Agencji był powoływany przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw rynków rolnych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych.

Zastępców Prezesa powoływał i odwoływał – na wniosek Prezesa ARR – minister właściwy do spraw rynków rolnych. Kierowników komórek organizacyjnych w Centrali i ich zastępców oraz dyrektorów oddziałów terenowych i ich zastępców powoływał oraz odwoływał Prezes Agencji Rynku Rolnego.

W 2016 r. (do 16 lutego) pełniącą obowiązki Prezesa ARR była Anna Dorota Gut, a od 16 lutego 2016 r. funkcję Prezesa Agencji Rynku Rolnego pełnił Łukasz Hołubowski. Funkcję zastępców Prezesa ARR pełnili: Andrzej Łuszczewski i Jarosław Ołowski, a także Krystyna Gurbiel, Tomasz Róžański oraz Lucjan Zwolak.

Siedzibą ARR było miasto stołeczne Warszawa. W skład struktury organizacyjnej Agencji wchodziła Centrala i 16 oddziałów terenowych, których zasięg działania obejmował obszar poszczególnych województw.

Mapa 1. Oddziały terenowe Agencji Rynku Rolnego

Źródło: opracowano w ARR.

Strukturę wewnętrzną Agencji określał „Regulamin Organizacyjny Agencji Rynku Rolnego”, zawierający m.in. zakres działań komórek organizacyjnych Centrali i OT ARR.

Zgodnie ze statutem ARR w Centrali wydzielono pion, w których – na podstawie Regulaminu Organizacyjnego ARR – wyodrębniono następujące komórki organizacyjne (stan na 31 grudnia 2016 r.):

1) pion organizacyjno-prawny:

- Biuro Prawne,
- Biuro Zarządzania Kapitałem Ludzkim,
- Biuro Rozwoju Rynku,
- Zespół Prasowy,
- stanowiska samodzielne:
 - Pełnomocnik Prezesa ds. Nadzoru Właścicielskiego,
 - Doradca Prezesa,

2) pion kontrolny:

- Biuro Audytu i Bezpieczeństwa Informacji,
- Biuro Kontroli Technicznych,
- Biuro Kontroli Wewnętrznej,

3) pion finansowo-administracyjny:

- Biuro Finansowo-Księgowe,
- Biuro Teleinformatyki,
- Biuro Administracyjne,

4) pion analiz i interwencji:

- Biuro Interwencji,
- Biuro Wspierania Konsumpcji,
- Biuro Cukru i Biopaliw,
- Biuro Analiz i Programowania,

5) pion współpracy europejskiej i obrotu towarowego z zagranicą:

- Biuro Wspierania Eksportu,
- Biuro Wymiany Towarowej z Zagranicą,

6) pion kwotowania i innych mechanizmów wspólnej polityki rolnej lub mechanizmów krajowych:

- Biuro Grup i Innowacji.

W skład struktury organizacyjnej oddziału terenowego ARR wchodziły Sekcje: Operacyjna, Administracyjno-Finansowa i Kontroli Technicznych.

Schemat organizacyjny Centrali Agencji Rynku Rolnego (wg stanu na 31 grudnia 2016 r.) przedstawiono w aneksie nr 1, natomiast schemat organizacyjny oddziału terenowego ARR – w aneksie nr 2.

1.3. Ocena działalności ARR przez jednostki zewnętrzne

W okresie od 1 kwietnia 2016 r. do 9 lutego 2017 r. zespół audytowy, składający się z pracowników Ministerstwa Finansów oraz kontrolerów Urzędów Kontroli Skarbowej, przeprowadził coroczny audyt certyfikacyjny za rok finansowy EFRG 2016. Po zakończonym audycie ARR otrzymała:

- **Opinię w sprawie rocznych sprawozdań finansowych „bez zastrzeżeń”**, w której stwierdzono, że: „sprawozdania, które mają zostać przekazane Komisji za rok finansowy EFRG 2016 zakończony dnia 15 października 2016 r., są prawdziwe, kompletne i dokładne we wszystkich istotnych aspektach w odniesieniu do całkowitej kwoty wydatków netto, którymi obciążany jest EFRG” oraz że: „w oparciu o przeprowadzone badanie, mające na celu potwierdzenie spełniania przez Agencję Płatniczą kryteriów akredytacyjnych, należy stwierdzić, że procedury kontroli wewnętrznej stosowane przez Agencję Płatniczą działają w sposób zadowalający w odniesieniu do EFRG” oraz że: „wydatki, o których zwrot zwrócono się do Komisji, są legalne i prawidłowe we wszystkich istotnych aspektach w odniesieniu do EFRG”,
- **Opinię w sprawie deklaracji zarządczej „bez zastrzeżeń”**, w której stwierdzono, że: „uwagi nie zwróciło nic, co:
 - podaje w wątpliwość twierdzenia zawarte w deklaracji zarządczej za rok finansowy od 16.10.2015 r. do 15.10.2016 r.;
 - pozwoliłoby przypuszczać, że deklaracja zarządcza nie jest zgodna z ramami prawnymi”.

W wyniku kontroli wykonania budżetu państwa przeprowadzonej w ARR Najwyższa Izba Kontroli w wystąpieniu pokontrolnym z 25 kwietnia 2017 r. oceniła pozytywnie wykonanie w 2016 r. planu finansowego ARR oraz realizację programów współfinansowanych z budżetu UE, potwierdzając tym samym celowość i gospodarność wydatkowania środków publicznych.

Pozytywną ocenę uzasadniało również osiągnięcie efektów rzeczowych prowadzonej działalności wynikającej z planu finansowego Agencji i budżetu w układzie zadaniowym oraz prawidłowe sporządzenie, na podstawie danych wynikających z ewidencji księgowej, kwartalnych i rocznych sprawozdań budżetowych oraz kwartalnych sprawozdań w zakresie operacji finansowych. Sprawozdania zostały sporządzone terminowo, stosownie do przepisów rozporządzeń Ministra Finansów. W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie sformułowała wniosków pokontrolnych.

Ponadto w 2016 r. Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła m.in. następujące kontrole:

- funduszy promocji produktów rolno-spożywczych – kontrola przeprowadzona została w terminie 23 maja – 29 lipca 2016 r. i obejmowała okres od 1 stycznia 2013 r. do końca I połowy 2016 r. NIK pozytywnie oceniła działalność ARR w badanym zakresie.

Kontrola potwierdziła prawidłowość gromadzenia środków w funduszach promocji, a także realizacji zadań wynikających z ustawy o funduszach promocji oraz uchwał komisji zarządzających funduszami promocji. Nie stwierdzono niecelowego i niegospodarnego wydatkowania środków funduszy promocji. Wniosków pokontrolnych nie sformułowano;

- wsparcia pszczelarstwa w Polsce – kontrola przeprowadzona została w terminie 16 września – 18 listopada 2016 r. i obejmowała okres od 1 stycznia 2013 r. do 30 września 2016 r. NIK oceniła pozytywnie wykonanie przez Prezesa ARR zadań określonych w „Krajowym Programie Wsparcia Pszczelarstwa w Polsce na lata 2013/14, 2014/15, 2015/16”. Kontrola potwierdziła w pełnym zakresie prawidłową realizację przez ARR zadań określonych w krajowym programie.

Dotyczyło to w szczególności właściwego przygotowania pod względem prawnym i organizacyjnym do prawidłowego wykonywania zadań związanych z jego realizacją, wykorzystania środków finansowych przeznaczonych na realizację mechanizmu „Wsparcie rynku produktów pszczelich” oraz organizacji i funkcjonowania systemu kontroli. Wniosków pokontrolnych nie sformułowano.

W 2016 r. Polskie Centrum Badań i Certyfikacji S.A. przeprowadziło w Agencji Rynku Rolnego audyt Zintegrowanego Systemu Zarządzania. Agencja została pozytywnie oceniona i uzyskała certyfikat potwierdzający spełnianie wymagań Systemu Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji w zakresie administrowania mechanizmami WPR Unii Europejskiej, mechanizmami krajowymi, funduszami promocji oraz Programem Operacyjnym Pomoc Żywnościowa 2014-2020.

Kolejny certyfikat świadczył o tym, że w ARR – jako instytucji administracji publicznej – wypracowano rozwiązania organizacyjne i systemowe spełniające najwyższe międzynarodowe standardy.

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w terminie od 30 maja do 17 czerwca 2016 r. przeprowadziło w ARR kontrolę w zakresie prawidłowości realizacji umowy dotacji celowej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 w zakresie „Operacji III – Pomoc techniczna”. Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2015 r. do 31 maja 2016 r. Na podstawie ustaleń z kontroli działalność ARR została oceniona pozytywnie. Kontrola potwierdziła właściwe kwalifikowanie i prawidłowe wydatkowanie środków z pomocy technicznej w ramach Podprogramu 2015 i 2016.

O skali prawidłowości obsługi beneficjentów świadczyła m.in. niewielka liczba uchylonych decyzji administracyjnych (kilka decyzji rocznie) w stosunku do liczby decyzji wydanych. **W 2016 r. w Agencji wydano 380,7 tys. indywidualnych rozstrzygnięć, z tego 305,1 tys. w OT ARR i 75,6 tys. w Centrali.**

2. DZIAŁANIA ARR PROWADZONE W RAMACH ADMINISTROWANYCH MECHANIZMÓW

W 2016 r. Agencja Rynku Rolnego kontynuowała realizację działań uruchomionych na skutek wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych, a także mechanizmów interwencyjnych oraz wspierających promocję i konsumpcję żywności. Komisja Europejska łagodziła skutki nadwyżki podaży nad popytem – wynikającej m.in. z rosyjskiego embarga i spadku zapotrzebowania zewnętrznego⁷ – przez stosowanie instrumentów wspólnej polityki rolnej, w tym zakupów interwencyjnych odtłuszczonego mleka w proszku oraz dopłat do prywatnego przechowywania OMP, masła i wieprzowiny. W ramach środków wyjątkowych związanych z zakłóceniami na rynku KE uruchomiła kolejne „pakiety pomocowe”, w tym m.in.: V transzę wsparcia dla producentów owoców i warzyw, pomoc na ograniczenie produkcji mleka oraz nadzwyczajną pomoc dostosowawczą w sektorach hodowlanych.

Zadania realizowane przez ARR w 2016 r. – zarówno związane, jak i niezwiązane z wydatkami dla beneficjentów – miały na celu: stabilizację rynku rolno-żywnościowego, poprawę konkurencyjności produktów rolno-spożywczych, promowanie żywności (w tym certyfikowanych produktów ekologicznych, regionalnych i tradycyjnych) oraz zmianę nawyków żywieniowych – głównie u dzieci i młodzieży. Agencja administrowała również mechanizmami dotyczącymi m.in. integracji producentów oraz odnawialnych źródeł energii.

Beneficjentami działań ARR byli producenci rolni i przedsiębiorcy zajmujący się produkcją, przechowywaniem lub przetwórstwem artykułów rolno-spożywczych oraz zakupem i sprzedażą tych towarów na terenie UE lub w krajach trzecich, a także organizacje zrzeszające ww. podmioty (grupy i organizacje producentów, organizacje przetwórców oraz dystrybutorów). Znaczna część udzielanej pomocy kierowana była do konsumentów (w tym do dzieci i młodzieży) za pośrednictwem placówek oświatowych oraz organizacji charytatywnych.

⁷ W 2016 r. po raz kolejny odnotowano wzrost eksportu polskich produktów rolno-spożywczych. Według wstępnych danych Ministerstwa Finansów jego wartość osiągnęła rekordowy poziom 24,2 mld EUR wobec 23,9 mld EUR w 2015 r. Dodatkowo saldo wymiany handlowej wyniosło 7,1 mld EUR. Wartość eksportu produktów rolno-spożywczych od 2004 r. wzrosła 5-krotnie.

ARR realizowała mechanizmy wspólnej polityki rolnej zgodnie z zasadami określonymi w prawodawstwie unijnym i krajowym. Źródłami finansowania mechanizmów WPR były: Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji (EFRG) oraz budżet krajowy. Agencja obsługiwała także fundusze promocji produktów rolno-spożywczych⁸, których głównymi źródłami finansowania były wpłaty dokonywane przez ustawowo zobowiązane podmioty z poszczególnych branż rolnych.

W ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 ARR była również podmiotem wdrażającym działanie „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych”⁹.

W zakresie zadań ustawowych ARR wykonywała także działania związane z realizacją zadań w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 (PO PŻ)¹⁰, finansowanego z budżetu krajowego i z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD)¹¹, będącego instrumentem polityki spójności UE. PO PŻ zastąpił w Polsce mechanizm „Dostarczanie nadwyżek żywności najuboższej ludności Unii Europejskiej”, który był realizowany w latach 2004-2013 w zakresie WPR. Działania ARR związane z realizacją PO PŻ zostały opisane w rozdziale nr 3 „Realizacja zadań w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020”.

Agencja Rynku Rolnego w 2016 r. realizowała działania w zakresie:

– **wspierania producentów w sytuacjach nadzwyczajnych i kryzysowych:**

- wypłacała IV i V transzę pomocy finansowej z tytułu rosyjskiego embarga dla producentów owoców i warzyw,
- wypłacała tymczasową nadzwyczajną pomoc dla rolników w sektorach hodowlanych (dla producentów mleka i świń),
- realizowała działania w zakresie pomocy na ograniczenie produkcji mleka,
- administrowała rozdysponowywaniem owoców i warzyw nieprzeznaczonych do sprzedaży;

⁸ Zgodnie z ustawą z dnia 22 maja 2009 r. o funduszach promocji produktów rolno-spożywczych (Dz. U. z 2015 r. poz. 2122, z późn. zm.).

⁹ Zgodnie z ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2017 r. poz. 562).

¹⁰ Zgodnie z art. 134b. ust. 1 i 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930, z późn. zm.) oraz zgodnie z art. 11 ust. 6 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1006).

¹¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 223/2014 z dnia 11 marca 2014 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym, z późn. zm.

- **zakupów interwencyjnych** – prowadziła interwencyjne zakupy odtłuszczonego mleka w proszku, przyjmowała i rozpatrywała oferty na świadczenie usług przechowalniczych dla OMP, masła i pszenicy zwyczajnej, przyznawała autoryzację oraz przeprowadzała kontrole dotyczące spełniania warunków autoryzacji przez magazyny, chłodnie i zakłady produkcyjne;
- **dopłat do prywatnego przechowywania** wieprzowiny, masła i OMP;
- **wspierania producentów rolnych** – realizowała dla rolników dopłaty do materiału siewnego i wspierała w ramach Krajowego Programu Wsparcia Pszczelarstwa rynek produktów pszczelich;
- **promocji żywności:**
 - udzielała wsparcia finansowego na realizację branżowych i międzybranżowych kampanii promocyjnych i/lub informacyjnych w ramach mechanizmu WPR „Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych”,
 - wspierała rozwój współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą,
 - realizowała działania promocyjne i informacyjne mające na celu promowanie produktów rolnych i żywnościowych, metod ich produkcji, a także systemów jakości produktów rolnych i żywnościowych,
 - obsługiwała dziewięć funduszy promocji produktów rolno-spożywczych, z których wypłacała wsparcie na realizację działań promocyjno-informacyjnych,
 - wdrażała poddziałanie „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości” w ramach działania „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” PROW 2014-2020,
 - wdrażała poddziałanie „Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym” w ramach działania „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” PROW 2014-2020,
 - rozpoczęła realizację kolejnego branżowego programu promocji polskich specjalności żywnościowych uruchomionego na lata 2016-2019;
- **wspierania konsumpcji** – propagowała spożycie mleka i jego przetworów wśród dzieci i młodzieży szkolnej (program „**Mleko w szkole**”), a także owoców, warzyw i soków wśród uczniów „zerówek” i klas I-III szkół podstawowych (program „**Owoce i warzywa w szkole**”);
- **wspierania integracji producentów rolnych** – uznawała i kontrolowała grupy i organizacje producentów oraz zrzeszenia organizacji producentów (w tym organizacje międzybranżowe), a także grupy producentów rolnych i ich związki;

- **obsługi programów operacyjnych** uznanych organizacji producentów owoców i warzyw;
- **wymiany towarowej z zagranicą:**
 - administrowała kontyngentami przywozowymi i weryfikowała dokumenty celne w ramach kontyngentów,
 - wydawała i/lub rozliczała pozwolenia/wyciągi z pozwoleń na przywóz/wywóz produktów rolno-spożywczych (w tym w ramach kontyngentów) na rynkach: cukru, drobiu, jaj i albumin, mleka i przetworów mlecznych, lnu i konopi, świeżych owoców i warzyw, ryżu, zbóż, alkoholu etylowego pochodzenia rolniczego oraz wołowiny i cielęciny,
 - wydawała zaświadczenia P2 w zakresie produktów przetworzonych non-aneks I¹²;
- **kwotowania produkcji cukru i izoglukozy** (w tym pobierania opłat produkcyjnych);
- **monitorowania i kontrolowania procesów produkcji oraz przetwórstwa:**
 - administrowała potencjałem produkcyjnym winorośli i wina,
 - kontrolowała przetwarzanie cukru przemysłowego,
 - kontrolowała rafinację surowego cukru trzcinowego przywiezionego spoza UE,
 - monitorowała rynek mleka,
 - realizowała zadania dotyczące rozłożenia na raty opłat za przekroczenie kwot mlecznych w roku kwotowym 2014/2015 na okres trzech kolejnych lat;
- **odnawialnych źródeł energii:**
 - monitorowała:
 - rynek biokomponentów i biopaliw ciekłych,
 - produkcję biopłynów,
 - produkcję biogazu rolniczego,
 - prowadziła ewidencję mikroinstalacji biogazu rolniczego;
- **realizacji zadań w ramach Podprogramu 2015 i Podprogramu 2016 Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020.**

Administrowanie mechanizmami WPR wiązało się z szeregiem działań o charakterze organizacyjno-technicznym, różnych w przypadku poszczególnych mechanizmów. Należały do nich: kontrole techniczne, prowadzenie rejestrów oraz ewidencji, wybór uczestników (m.in. w drodze przetargu), autoryzacja i kontrola magazynów przechowalniczych, przedsiębiorstw produkcyjnych oraz chłodni, autoryzacja producentów (dostawców), a także zatwierdzanie (rejestracja) dostawców, producentów rolnych i przetwórców.

¹² Zaświadczenia P2 dotyczą wywozu do Stanów Zjednoczonych makaronów oznaczonych kodem CN 1902 11 00 i CN 1902 19.

W 2016 r. ARR wypłaciła beneficjentom w ramach realizacji mechanizmów WPR i krajowych ogółem 1 510,7 mln zł (ponad 2-krotnie więcej niż w 2015 r. i 3-krotnie więcej niż w 2014 r.). Z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji pochodziło 1 134,6 mln zł, a z budżetu krajowego – 376,1 mln zł.

Z funduszy promocji produktów rolno-spożywczych wypłacono na działania promocyjno-informacyjne **48,9 mln zł**, pochodzących z wpłat naliczanych i pobieranych od podmiotów skupujących i przetwarzających produkty rolne z poszczególnych branż.

W związku z realizacją zadań związanych z wdrażaniem Podprogramu 2015 i Podprogramu 2016 w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 ARR wypłaciła ogółem **197,8 mln zł** za dostarczone artykuły spożywcze oraz jako dofinansowanie projektów organizacji partnerskich z tytułu kosztów administracyjnych, transportu i magazynowania, a także z tytułu kosztów środków towarzyszących.

Producenci rolni, przetwórcy, eksporterzy oraz inni beneficjenci uczestniczący w mechanizmach administrowanych przez Agencję Rynku Rolnego byli zobowiązani do zarejestrowania się w Centralnym Rejestrze Przedsiębiorców (CRP) prowadzonym przez ARR. **Od akcesji Polski do UE do końca 2016 r. w CRP zarejestrowano 687,6 tys. przedsiębiorców**, w tym **38,8 tys. w 2016 r.** wobec 16,8 tys. w 2015 r.

W ramach realizacji zadań ustawowych ARR prowadziła także **działania o charakterze informacyjno-analitycznym**. Szeroko zakrojone **działania informacyjne** miały na celu poszerzanie wiedzy o zasadach realizacji mechanizmów WPR administrowanych przez ARR oraz o warunkach uczestnictwa w tych mechanizmach. Agencja systematycznie **gromadziła, przetwarzała, analizowała i udostępniała informacje rynkowe** wśród uczestników rynku rolno-żywnościowego, w tym **cykliczne oraz doraźne analizy i prognozy** (szerzej na ten temat w rozdziale nr 4 „System informacyjny”).

W ramach **współpracy międzynarodowej** ARR uczestniczyła w unijnym procesie decyzyjnym organów przygotowawczych UE oraz udzielała wsparcia państwom kandydującym do UE przez zapewnienie im pomocy eksperckiej w zakresie programów pomocowych (szerzej na ten temat w rozdziale nr 5 „Współpraca z zagranicą”).

* * *

Od akcesji Polski do UE do końca 2016 r.:

- ARR wypłaciła beneficjentom funkcjonującym w sektorze rolno-spożywczym **w ramach realizacji mechanizmów WPR i krajowych ponad 14 mld zł**,
- z funduszy promocji produktów rolno-spożywczych wypłacono **388,5 mln zł¹³**.

2.1. Działania na rynkach rolno-żywnościowych w ramach realizacji mechanizmów WPR i krajowych

2.1.1. Rynek mleka i przetworów mlecznych

W 2016 r. Agencja Rynku Rolnego administrowała na rynku mleka i przetworów mlecznych następującymi mechanizmami:

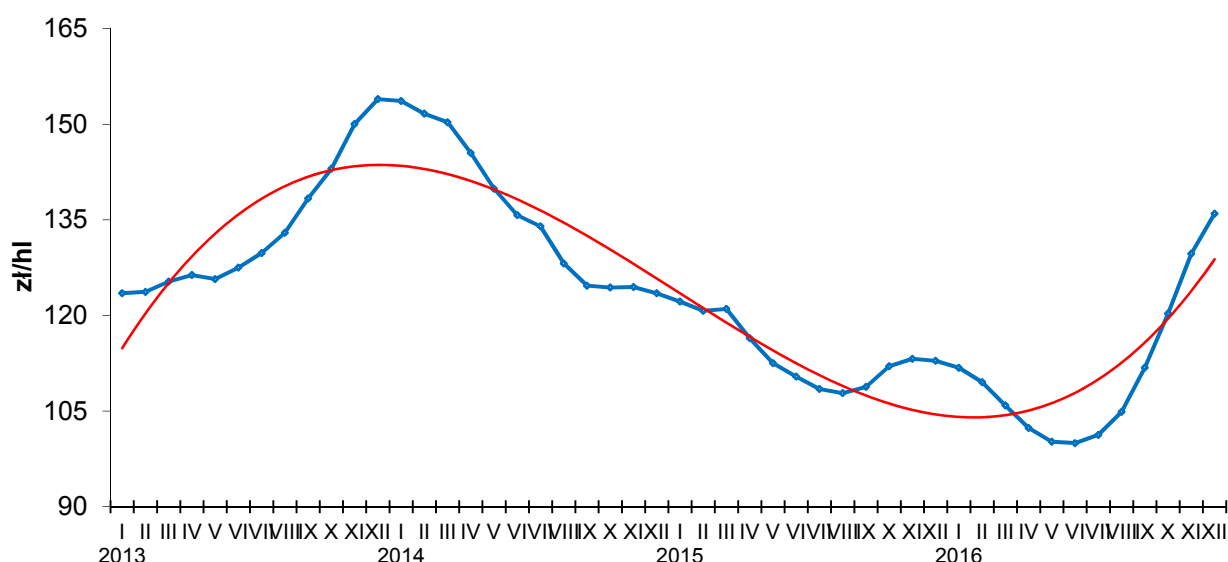
- „Dopłaty do spożycia mleka i przetworów mlecznych w placówkach oświatowych” (program „Mleko w szkole”),
- „Dopłata krajowa do spożycia mleka i przetworów mlecznych w szkołach podstawowych” (w ramach programu „Mleko w szkole”),
- „Dofinansowanie z Funduszu Promocji Mleka do spożycia mleka i przetworów mlecznych w przedszkolach i gimnazjach” (w ramach programu „Mleko w szkole”),
- „Dopłaty do prywatnego przechowywania masła”,
- „Dopłaty do prywatnego przechowywania odtłuszczonego mleka w proszku”,
- „Dopłaty do prywatnego przechowywania serów w ramach tymczasowego nadzwyczajnego systemu pomocy”,
- „Interwencyjny zakup i sprzedaż odtłuszczonego mleka w proszku”,
- „Interwencyjny zakup i sprzedaż masła”,
- „Wystawianie certyfikatów dla masła przeznaczonego do interwencyjnego zakupu w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej”,
- „Wystawianie certyfikatów dla odtłuszczonego mleka w proszku przeznaczonego do interwencyjnego zakupu w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej”,
- „Organizacja rynku mleka”,
- „Handel zagraniczny na rynku mleka”,
- „Pomoc na ograniczenie produkcji mleka”,
- „Tymczasowa nadzwyczajna pomoc dla rolników w sektorach hodowlanych – rynek mleka”.

¹³ Od maja 2004 r. do 30 czerwca 2009 r. ARR obsługiwała Fundusz Promocji Mleczarstwa, a od lipca 2009 r. – dziewięć funduszy promocji produktów rolno-spożywczych.

2.1.1.1. Mleko surowe

Utrzymująca się w latach 2014-2015 i w pierwszej połowie 2016 r. dekonunktura na światowym rynku produktów mleczarskich, spowodowana wzrostem podaży mleka w warunkach ograniczenia światowego popytu i pogłębiona wskutek wprowadzenia rosyjskiego embarga oraz wygaśnięcia w Unii Europejskiej mechanizmu kwotowania produkcji mleka, wywołała głęboki spadek cen produktów mleczarskich, a w konsekwencji – cen mleka. W drugiej połowie 2016 r., wraz z ponownym ożywieniem popytu, ceny wykazywały tendencje wzrostowe. W Polsce w grudniu 2016 r. za surowiec producenci uzyskiwali średnio 135,97 zł/hl (o 20% więcej niż rok wcześniej), podczas gdy w czerwcu cena mleka kształtowała się na najniższym w 2016 r. poziomie 99,97 zł/hl (o 9% niższym niż przed rokiem). Przeciętnie w 2016 r. w kraju za mleko płacono 110,76 zł/hl, o 2,3% mniej niż w 2015 r.

Wykres 1. **Ceny skupu mleka w Polsce**

Źródło: opracowanie ARR na podstawie danych GUS.

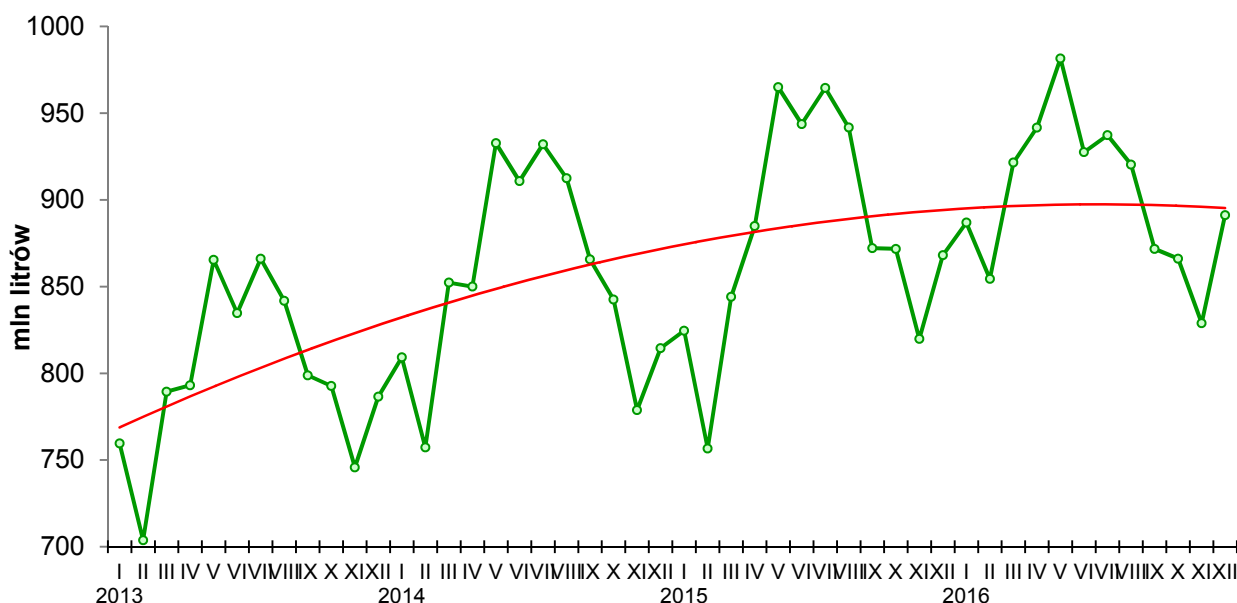
W Polsce w pierwszej połowie 2016 r., na skutek dalszego pogorszenia opłacalności produkcji mleka, nasiliła się redukcja pogłowia krów mlecznych – była ona większa niż w latach 2008-2009, tj. w okresie poprzedniego globalnego kryzysu na rynku mleka. W drugiej połowie 2016 r. utrzymująca się od 2009 r. spadkowa tendencja w pogłowiu krów uległa zmianie. Według danych GUS w grudniu 2016 r. stado krów mlecznych liczyło 2 160,5 tys. sztuk, o 1,2% więcej niż rok wcześniej¹⁴.

W pierwszym półroczu 2016 r. notowano dalszy dynamiczny wzrost dostaw mleka do skupu, jednak w drugiej połowie roku dostawy zmniejszono. Ogółem w 2016 r. do podmiotów

¹⁴ Pogłowie bydła według stanu w grudniu 2016 r., opracowanie sygnałne GUS, 30.01.2017 r.

skupujących dostarczono 10,8 mld litrów mleka¹⁵, o 2,3% więcej niż przed rokiem. Ocenia się, że produkcja mleka w 2016 r. mogła być zbliżona do notowanej w 2015 r. i wynieść 12,9 mld litrów.

Wykres 2. Skup mleka w Polsce

Źródło: opracowanie ARR na podstawie danych GUS.

W 2016 r. wyniki handlu zagranicznego polskiej branży mleczarskiej były mniej korzystne niż w 2015 r. Wolumen wywozu przetworów mleczarskich zmniejszył się o 5,5%, do 3,8 mln ton w ekwiwalencie mleka surowego¹⁶. Wpływy uzyskane z eksportu obniżyły się o 4%, do 1,59 mld EUR, podczas gdy w pierwszym półroczu 2016 r. były one mniejsze o 12%. Dynamicznie rósł natomiast import produktów mleczarskich. W 2016 r. wolumen przywozu był o 10% większy niż rok wcześniej i osiągnął poziom 1,8 mln ton (w przeliczeniu na mleko surowe), a jego wartość wzrosła o 11%, do 0,9 mld EUR.

W efekcie dodatnie saldo handlu zagranicznego zmniejszyło się o 16%, do 2 mln ton (w ekwiwalencie mleka surowego), a wartościowo było mniejsze o 18% i wyniosło 0,7 mld EUR.

Na skutek niższych niż rok wcześniej cen detalicznych i poprawy sytuacji dochodowej ludności, w 2016 r. bilansowe spożycie mleka i jego przetworów według oceny IERiGŻ – PIB wzrosło w odniesieniu do 2015 r. o 3% (tj. o 6 litrów), do 219 litrów na mieszkańca.

¹⁵ Dane sprawozdawcze GUS.

¹⁶ Wielkości dotyczące eksportu i importu towarów na poszczególnych rynkach rolno-spożywczych obliczono na podstawie danych Ministerstwa Finansów, za 2016 r. – dane wstępne. Obroty zagraniczne produktami mleczarskimi podano według danych IERiGŻ – PIB (w ekwiwalencie surowca łącznie z kazeiną, z uwzględnieniem serwatki).

2.1.1.1.1. Program „Mleko w szkole”

Celem programu „Mleko w szkole”, administrowanego przez Agencję Rynku Rolnego od przystąpienia Polski do UE, był wzrost spożycia mleka i jego przetworów w placówkach oświatowych oraz kształtowanie właściwego modelu konsumpcji wśród dzieci i młodzieży¹⁷. Program zyskał popularność wśród beneficjentów, a tym samym wpisał się w codzienne funkcjonowanie placówek oświatowych na terenie kraju.

Możliwość udzielania pomocy dotyczącej dystrybucji mleka i przetworów mlecznych wśród dzieci przewiduje art. 26 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013¹⁸.

Wykres 3. Finansowanie programu „Mleko w szkole” w Polsce

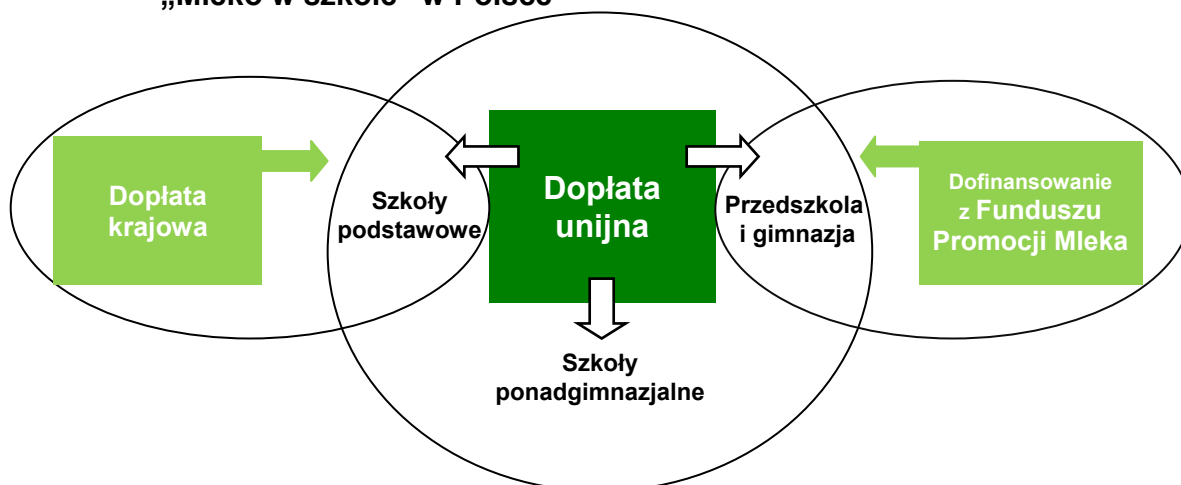
Źródło: opracowanie Biura Analiz i Programowania ARR.

Program „Mleko w szkole” był finansowany w Polsce z trzech źródeł. Wprowadzona w 2004 r. dopłata ze środków UE obejmowała dostarczanie mleka i jego przetworów do wszystkich rodzajów uprawnionych placówek oświatowych. Poza dopłatą unijną spożycie mleka i przetworów mlecznych w szkołach podstawowych było dofinansowywane ze środków budżetu państwa (dopłata krajowa uruchomiona od roku szkolnego 2007/2008) oraz od 2005 r. – ze środków zgromadzonych w Funduszu Promocji Mleka przez podmioty skupujące mleko (dofinansowanie obejmowało dostarczanie mleka i jego przetworów do przedszkoli oraz gimnazjów).

¹⁷ Parlament Europejski i Rada Unii Europejskiej ustanowiły od roku szkolnego 2017/2018 „Program dla szkół”, który zastąpi program „Owoce i warzywa w szkole” oraz „Mleko w szkole”. Szerzej na ten temat w podrozdziale „Program dla szkół”.

¹⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007, z późn. zm.

Wykres 4. **Placówki oświatowe objęte dofinansowaniem w ramach programu „Mleko w szkole” w Polsce**

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Programowania ARR.

Wprowadzenie dopłaty krajowej i dofinansowania z Funduszu Promocji Mleka zdecydowanie zwiększyło oddziaływanie programu „Mleko w szkole”. Polska znajdowała się w czołówce państw Unii Europejskiej uczestniczących w programie pod względem ilości mleka i przetworów mlecznych dostarczanych dzieciom oraz młodzieży uczącym się w placówkach oświatowych, a także pod względem wysokości środków finansowych pozyskiwanych na ten cel z budżetu unijnego.

2.1.1.1.1. Dopłaty do spożycia mleka i przetworów mlecznych w placówkach oświatowych

Agencja Rynku Rolnego administrowała mechanizmem WPR „Dopłaty do spożycia mleka i przetworów mlecznych w placówkach oświatowych”, finansowanym ze środków UE, na podstawie art. 42 ustawy o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych¹⁹. Głównym założeniem mechanizmu było promowanie zasad zdrowego stylu życia i odżywiania oraz zwiększenie spożycia mleka i jego przetworów wśród dzieci oraz młodzieży szkolnej uczęszczających regularnie w ciągu roku szkolnego do placówek oświatowych, tj. do: przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych (z wyłączeniem szkół wyższych). Dzięki dopłacie unijnej wszyscy uczniowie, którzy uczęszczali do ww. placówek oświatowych, mogli otrzymać w każdym dniu nauki szkolnej maksymalnie 0,25 litra mleka lub przetworu mlecznego po cenach niższych niż rynkowe.

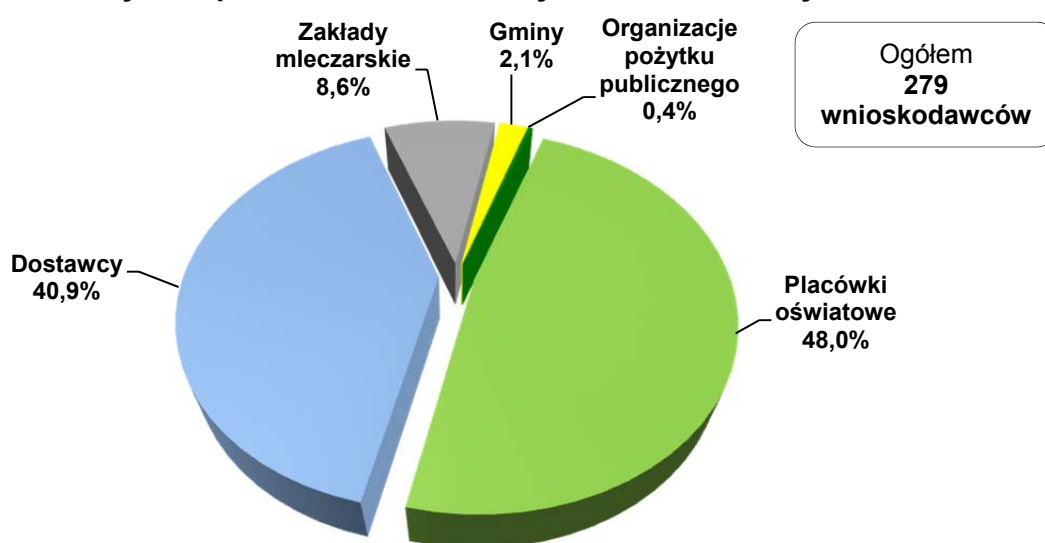
Ceny tych produktów nie mogły przekraczać cen maksymalnych określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów na dany rok szkolny (dla roku szkolnego 2015/2016 – w rozporządzeniu

¹⁹ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1037).

z 28 maja 2015 r.²⁰, a dla roku szkolnego 2016/2017 – w rozporządzeniu z 30 maja 2016 r.²¹). Zgodnie z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 657/2008²² i wyżej wymienionymi rozporządzeniami krajowymi dzieci oraz uczniowie w ramach mechanizmu mogli spożywać:

- mleko, mleko smakowe, o różnej zawartości tłuszczu,
- jogurty naturalne, smakowe, z owocami,
- smakowe i niesmakowe twarogi, twarożki, serki topione,
- smakowe i niesmakowe sery.

Wykres 5. **Struktura zatwierdzonych wnioskodawców wpisanych do rejestru podmiotów ubiegających się o dopłaty do spożycia mleka i przetworów mlecznych w placówkach oświatowych w roku szkolnym 2015/2016**

Źródło: dane ARR.

Warunkiem uczestnictwa w programie było uzyskanie przez wnioskodawców (podmioty organizujące dostawy mleka i produktów mlecznych do placówek oświatowych) zatwierdzenia przez dokonanie wpisu do rejestru podmiotów ubiegających się o ww. dopłaty. W roku szkolnym 2015/2016 w mechanizmie uczestniczyło 279 wnioskodawców (z tego: 134 placówki oświatowe, 114 dostawców, 24 zakłady mleczarskie, 6 gmin i jedna organizacja pożytku publicznego).

Dzieci najczęściej spożywały mleko białe (89% ogółu mleka i przetworów mlecznych spożytych w placówkach oświatowych), a następnie mleko smakowe (10%), jogurty oraz sery (łącznie 1%).

²⁰ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 maja 2015 r. w sprawie maksymalnych cen mleka i przetworów mlecznych dostarczanych do przedszkoli i szkół w roku szkolnym 2015/2016 (Dz. U. poz. 753).

²¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2016 r. w sprawie maksymalnych cen mleka i przetworów mlecznych dostarczanych do placówek oświatowych w roku szkolnym 2016/2017 (Dz. U. poz. 742).

²² Rozporządzenie Komisji (WE) nr 657/2008 z dnia 10 lipca 2008 r. ustanawiające zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007 w odniesieniu do pomocy wspólnotowej na rzecz dostarczania mleka i niektórych przetworów mlecznych dla uczniów w instytucjach oświatowych, z późn. zm.

W 2016 r. z tytułu dopłaty unijnej do spożycia mleka i jego przetworów w placówkach oświatowych ARR wypłaciła 42 012 tys. zł (o 11% więcej niż w poprzednim roku) do 53,73 tys. ton mleka i przetworów mlecznych (o 8% więcej niż w 2015 r.).

2.1.1.1.1.2. Dofinansowanie z Funduszu Promocji Mleka do spożycia mleka i przetworów mlecznych w przedszkolach i gimnazjach

Zgodnie z art. 46 ustawy o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych²³, poza dopłatami unijnymi, spożycie mleka i przetworów mlecznych w placówkach oświatowych mogło być dofinansowywane (od 2005 r.) ze środków Funduszu Promocji Mleka (FPM)²⁴. Celem wsparcia programu „Mleko w szkole” ze zgromadzonych w funduszu środków było obniżenie ceny płaconej przez uczniów za mleko i jego przetwory spożywane w ramach mechanizmu unijnego. Od roku szkolnego 2007/2008 dofinansowanie z FPM udzielane było do mleka i przetworów mlecznych spożywanych przez dzieci uczęszczające do przedszkoli i gimnazjów. Wsparciem objęte były: mleko białe, mleko smakowe, jogurty oraz sery, twarogi, twarożki i sery topione.

Zgodnie z krajowym prawodawstwem decyzje o sposobie przyznawania i wydatkowania kwot na poszczególne zadania finansowane z FPM podejmowała komisja zarządzająca funduszem. Rola ARR polegała na zapewnieniu obsługi administracyjnej funduszu.

W roku szkolnym 2015/2016 (w okresie styczeń–czerwiec 2016 r.) – m.in. przy wsparciu z FPM – mleko i przetwory mleczne otrzymało 140 tys. dzieci uczęszczających do 1,2 tys. przedszkoli i gimnazjów. Dofinansowaniem objęto spożycie 1,71 tys. ton mleka i jego przetworów, a ARR w 2016 r. wypłaciła z tego tytułu 676 tys. zł.

2.1.1.1.1.3. Dopłata krajowa do spożycia mleka i przetworów mlecznych w szkołach podstawowych

Zgodnie z art. 46 ustawy o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych, poza dopłatami unijnymi, spożycie mleka i przetworów mlecznych w szkołach podstawowych było dofinansowywane (od roku szkolnego 2007/2008) przez dopłatę krajową, pochodzącą z dotacji budżetowej. Mechanizm pozwalał każdemu dziecku uczęszczającemu do szkoły podstawowej na otrzymywanie bezpłatnie mleka bez dodatków smakowych lub umożliwiał spożycie innych przetworów mlecznych po obniżonych cenach. Przyczyniał się tym samym do zwiększenia konsumpcji tych produktów przez dzieci i do kształtowania właściwych nawyków żywieniowych.

²³ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1037).

²⁴ Do 30 czerwca 2009 r. – Fundusz Promocji Mleczarstwa.

Płatności krajowe na rzecz dystrybucji produktów mlecznych wśród dzieci przewidują art. 23a. i 217 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013.

Zasady realizacji mechanizmu zostały określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 sierpnia 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu wypłacania dopłaty krajowej oraz szczegółowego zakresu kontroli wykorzystania tej dopłaty (Dz. U. Nr 147, poz. 1039, z późn. zm.).

Dopłata krajowa do 1 litra mleka i przetworów mlecznych spożytych w szkołach podstawowych nie mogła przekroczyć 100% maksymalnej ceny mleka zawierającego co najmniej 1% tłuszczu, poddanego obróbce cieplnej, w opakowaniach o pojemności od 0,20 litra do 0,23 litra. Ceny maksymalne dla przetworów objętych mechanizmem określało rozporządzenie Rady Ministrów obowiązujące w danym roku szkolnym (dla roku szkolnego 2015/2016 – rozporządzenie z 28 maja 2015 r.²⁵, a dla roku szkolnego 2016/2017 – rozporządzenie z 30 maja 2016 r.²⁶).

Dopłata krajowa przysługiwała do mleka lub przetworów mlecznych spożytych przez dzieci w szkołach podstawowych (w okresie od 1 października do 31 maja danego roku szkolnego) przez 3 dni nauki szkolnej w tygodniu²⁷.

Zgodnie z ustawą o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych wysokość środków finansowych przeznaczonych na realizację dopłaty krajowej w danym roku szkolnym określana była przez Radę Ministrów corocznie do 15 czerwca, w drodze rozporządzenia (w latach szkolnych 2010/2011-2016/2017 limit wynosił po 118 000 tys. zł, z tego 1% przeznaczano na ewentualne odwołania²⁸).

Wnioskodawcy posiadający zatwierdzenie uczestnictwa w programie „Mleko w szkole”²⁹, którzy chcieli realizować dostawy mleka i przetworów mlecznych dla uczniów szkół podstawowych, a następnie ubiegać się o dopłatę krajową, byli zobowiązani corocznie

²⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 maja 2015 r. w sprawie maksymalnych cen mleka i przetworów mlecznych dostarczanych do przedszkoli i szkół w roku szkolnym 2015/2016 (Dz. U. poz. 753).

²⁶ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2016 r. w sprawie maksymalnych cen mleka i przetworów mlecznych dostarczanych do placówek oświatowych w roku szkolnym 2016/2017 (Dz. U. poz. 742).

²⁷ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 listopada 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu wypłacania dopłaty krajowej oraz szczegółowego zakresu kontroli wykorzystania tej dopłaty (Dz. U. Nr 201, poz. 1545).

²⁸ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 czerwca 2016 r. w sprawie wysokości środków finansowych przeznaczonych na wypłatę dopłaty krajowej w roku szkolnym 2016/2017 (Dz. U. poz. 856).

Kwota na odwołania została określona w art. 46 ust. 7 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1037).

²⁹ Wnioskodawcami mogły być: dostawca (np. firma handlowa, zakład mleczarski), szkoła podstawowa samodzielnie organizująca dostawy oraz władza lub organizacja działające w imieniu szkoły podstawowej (osoba fizyczna lub prawna bądź właściwa ze względu na rodzaj placówki oświatowej jednostka samorządu terytorialnego będąca organem prowadzącym danej placówki).

występować do dyrektora OT ARR z wnioskiem o przyznanie limitu środków finansowych na realizację dostaw ww. produktów w danym roku szkolnym. Wnioskodawcy mogli otrzymać dopłatę krajową w wysokości nieprzekraczającej limitu środków finansowych przyznanych na dany rok szkolny.

Tabela 1. Liczba szkół podstawowych oraz dzieci i uczniów korzystających z dopłaty krajowej w ramach programu „Mleko w szkole” w roku szkolnym 2015/2016 wg województw

Lp.	Województwo	Liczba szkół podstawowych	Udział szkół (%)	Liczba dzieci i uczniów (tys.)	Udział dzieci i uczniów (%)
1.	Dolnośląskie	715	5,8	166,35	6,8
2.	Kujawsko-pomorskie	631	5,1	136,17	5,6
3.	Lubelskie	906	7,4	141,98	5,8
4.	Lubuskie	305	2,5	66,77	2,7
5.	Łódzkie	754	6,1	142,33	5,8
6.	Małopolskie	1 324	10,8	221,14	9,1
7.	Mazowieckie	1 549	12,6	358,93	14,7
8.	Opolskie	358	2,9	48,70	2,0
9.	Podkarpackie	1 041	8,6	145,88	6,0
10.	Podlaskie	349	2,8	66,41	2,7
11.	Pomorskie	649	5,3	162,47	6,7
12.	Śląskie	1 118	9,1	255,01	10,6
13.	Świętokrzyskie	512	4,2	78,11	3,2
14.	Warmińsko-mazurskie	495	4,0	94,86	3,9
15.	Wielkopolskie	1 118	9,1	242,81	10,0
16.	Zachodniopomorskie	457	3,7	106,24	4,4
Ogółem		12 281	100,0	2 434,16	100,0

Źródło: dane ARR.

Na rok szkolny 2015/2016 wnioskodawcy złożyli wnioski o przyznanie limitu dotyczące ponad 12 tys. szkół podstawowych, do których uczęszczało 2,6 mln uczniów, a na rok szkolny 2016/2017 – wnioski dotyczące 12 tys. szkół podstawowych i 2,4 mln uczniów. Dyrektorzy OT ARR na rok szkolny 2015/2016 wydali 148 decyzji w sprawie przyznania limitu środków finansowych na kwotę 116 820 tys. zł, a na rok szkolny 2016/2017 – 151 decyzji w sprawie przyznania limitu środków finansowych również na kwotę 116 820 tys. zł.

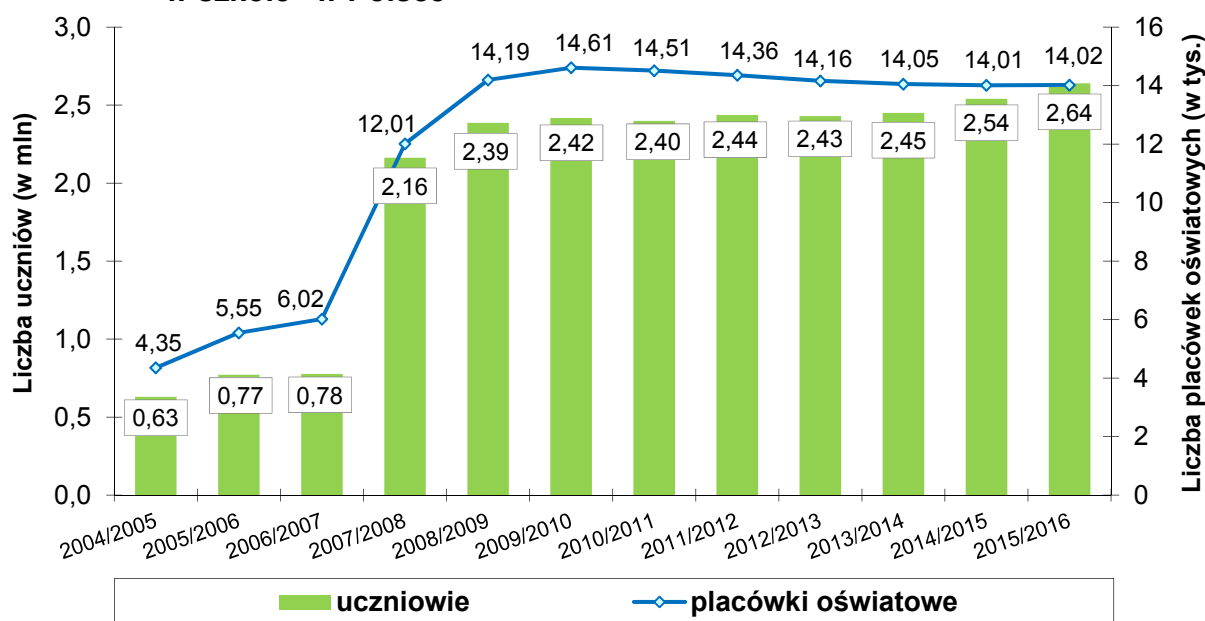
W roku szkolnym 2015/2016 z dopłaty krajowej skorzystało 2,43 mln uczniów (stanowili oni 92% uczniów uczestniczących w programie „Mleko w szkole”), którzy uczęszczali do 12,28 tys. szkół podstawowych (stanowiły one 88% placówek oświatowych uczestniczących w programie).

Z tytułu realizacji dopłaty krajowej ARR w 2016 r. wypłaciła 117 992 tys. zł (o 10% więcej niż w poprzednim roku) do 51,55 tys. ton mleka i przetworów mlecznych (o 22% więcej niż w 2015 r.).

Łącznie z tytułu dopłaty unijnej i krajowej Agencja w 2016 r. wydatkowała 160 004 tys. zł.

Podsumowując, z programu „Mleko w szkole” w roku szkolnym 2015/2016 skorzystało w kraju 2,64 mln dzieci i uczniów (ponad 4-krotnie więcej niż w roku szkolnym 2004/2005, tj. w roku uruchomienia programu, oraz o 4% więcej niż w roku szkolnym 2014/2015). Stanowili oni 45% ogółu dzieci uczęszczających do placówek oświatowych objętych programem w Polsce.

Wykres 6. **Placówki oświatowe i uczniowie uczestniczący w programie „Mleko w szkole” w Polsce**

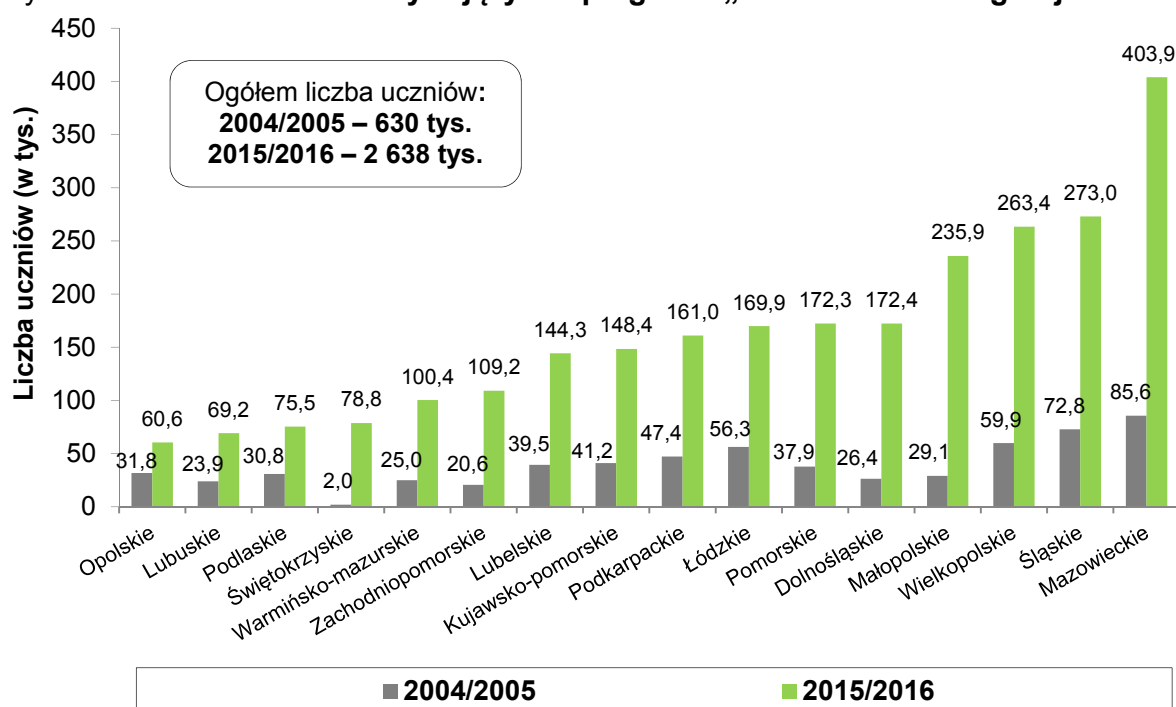

Źródło: dane ARR.

Dzieci i uczniowie korzystający z programu w roku szkolnym 2015/2016 uczęszczali do 14,02 tys. placówek oświatowych (29% ogółu uprawnionych placówek oświatowych w Polsce).

Liczba beneficjentów uczestniczących w programie „Mleko w szkole” w poszczególnych województwach była zależna m.in. od zainteresowania szkół i uczniów, od istniejącej infrastruktury oświatowej (tj. liczby i struktury placówek oświatowych uprawnionych do uczestnictwa w programie), od liczby uczniów, a także od specyfiki danego regionu.

Wykres 7. Liczba uczniów korzystających z programu „Mleko w szkole” wg województw

Źródło: dane ARR.

W 2016 r. ARR prowadziła działania mające na celu jak najszersze rozpowszechnienie programu „Mleko w szkole”. Wypłacono łącznie 160 680 tys. zł, z tego: 117 992 tys. zł (73,4% ogółu wypłat) z tytułu dopłaty z budżetu krajowego, 42 012 tys. zł (26,2%) – dopłaty unijnej z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji i 676 tys. zł (0,4%) – dofinansowania z Funduszu Promocji Mleka.

Tabela 2. Liczba placówek oświatowych oraz dzieci i uczniów korzystających z programu „Mleko w szkole” w roku szkolnym 2015/2016 wg województw

Lp.	Województwo	Liczba placówek oświatowych	Udział placówek (%)	Liczba dzieci i uczniów (tys.)	Udział dzieci i uczniów (%)
1.	Dolnośląskie	765	5,5	172,35	6,5
2.	Kujawsko-pomorskie	721	5,1	148,42	5,6
3.	Lubelskie	924	6,6	144,35	5,6
4.	Lubuskie	323	2,3	69,22	2,6
5.	Łódzkie	984	7,0	169,94	6,4
6.	Małopolskie	1 444	10,3	235,87	8,9
7.	Mazowieckie	1 916	13,7	403,91	15,3
8.	Opolskie	481	3,4	60,58	2,3
9.	Podkarpackie	1 172	8,4	161,00	6,1
10.	Podlaskie	428	3,1	75,50	2,9
11.	Pomorskie	734	5,2	172,30	6,6
12.	Śląskie	1 290	9,2	273,03	10,3

Lp.	Województwo	Liczba placówek oświatowych	Udział placówek (%)	Liczba dzieci i uczniów (tys.)	Udział dzieci i uczniów (%)
13.	Świętokrzyskie	517	3,7	78,82	3,0
14.	Warmińsko-mazurskie	540	3,9	100,42	3,8
15.	Wielkopolskie	1 293	9,2	263,39	10,0
16.	Zachodniopomorskie	486	3,4	109,15	4,1
Ogółem		14 018	100,0	2 638,25	100,0

Źródło: dane ARR.

* * *

Od akcesji Polski do UE do końca 2016 r. dzieci i uczniowie spożyli w ramach programu „Mleko w szkole” 548 tys. ton mleka i jego przetworów, a ARR wypłaciła na jego realizację 1,5 mld zł.

2.1.1.1.2. Kwotowanie produkcji mleka (rozkładanie na raty opłaty za przekroczenie kwot mlecznych w roku kwotowym 2014/2015)

Rok kwotowy 2014/2015 był ostatnim rokiem limitowania produkcji mleka w UE w związku z odstąpieniem od jego stosowania od 1 kwietnia 2015 roku³⁰. Głównym celem mechanizmu „Kwotowania produkcji mleka”, administrowanego przez ARR od 2004 r., było zachowanie równowagi między popytem a podażą na unijnym rynku mleka oraz zapewnienie dostawcom korzystnej ceny skupu za wyprodukowane mleko.

W roku kwotowym 2014/2015 krajowa kwota dostaw została przekroczona o 580,3 mln kg mleka, tj. o 5,85%. Kwotę indywidualną przekroczyło 63,5 tys. dostawców hurtowych. Opłata za 100 kg przekroczenia kwoty krajowej w roku kwotowym 2014/2015, po zastosowaniu współczynnika realokacji w wysokości 0,200590630, wyniosła 90,89 zł. Opłata za przekroczenie kwoty krajowej w roku kwotowym 2014/2015 wynosiła 659 821 tys. zł.

Opłata za przekroczenie kwoty indywidualnej w roku kwotowym 2014/2015 mogła być rozłożona maksymalnie na trzy nieoprocentowane raty, każda płatna do 30 września w latach 2015-2017. Rozłożenie opłaty na raty odbywało się na wniosek dostawcy hurtowego mleka składany do właściwego OT ARR, w drodze decyzji administracyjnej. Wsparcie polegające na rozłożeniu opłaty na nieoprocentowane raty miało charakter pomocy *de minimis* w rolnictwie w zakresie niepobierania odsetek od rozłożonych kwot. Skorzystało z niego 30 162 dostawców. Z uwagi na proces rozłożenia należnej opłaty na raty, planowane rozliczenie roku kwotowego 2014/2015 nastąpi w 2017 r.

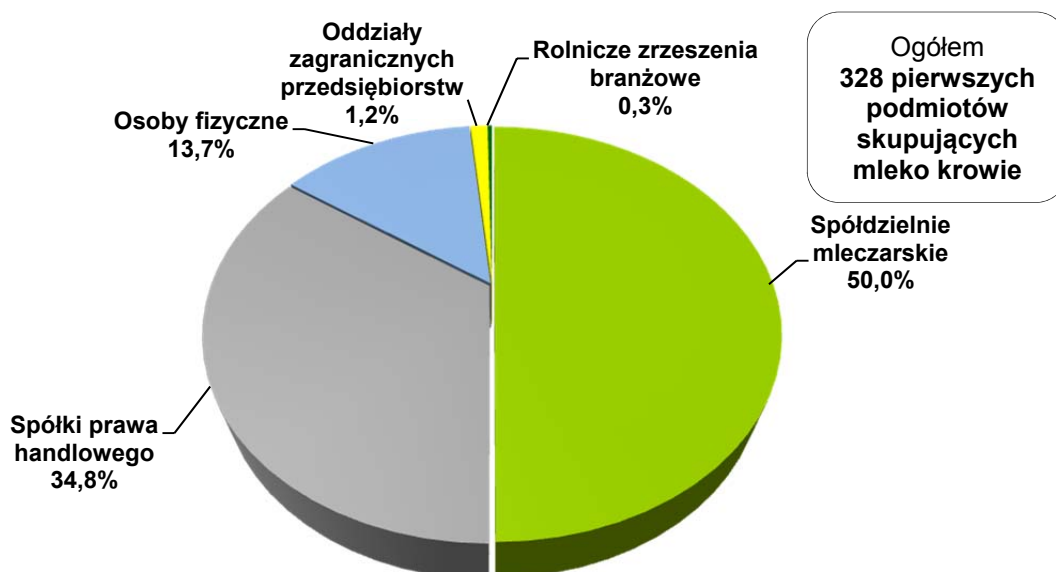
³⁰ Zgodnie z art. 230 ust. 1a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylającego rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007, z późn. zm.

W 2016 r. ARR prowadziła działania związane z rozłożeniem na okres trzech kolejnych lat opłat za przekroczenie kwot mlecznych w roku kwotowym 2014/2015³¹. Wysokość drugiej raty, którą producenci mleka byli zobowiązani uiścić do 30 września 2016 r., wynosiła 193 586 tys. zł, a wysokość trzeciej raty (płatnej do 30 września 2017 r.) – 190 484 tys. zł. Do zadań Agencji należało m.in.: wydawanie decyzji o odpowiedzialności płatnika, prowadzenie kontroli, rozpatrywanie odwołań od decyzji oraz przekazywanie skarg do wojewódzkich sądów administracyjnych.

2.1.1.1.3. Organizacja rynku mleka

Do zadań ARR należało monitorowanie skupu mleka w kraju oraz prowadzenie rejestru pierwszych podmiotów skupujących mleko krowie, w związku z art. 151 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 oraz z zgodnie z art. 2a. ustawy o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych³².

Wykres 8. **Struktura pierwszych podmiotów skupujących mleko krowie wg stanu na 31 grudnia 2016 r.**

Źródło: dane ARR.

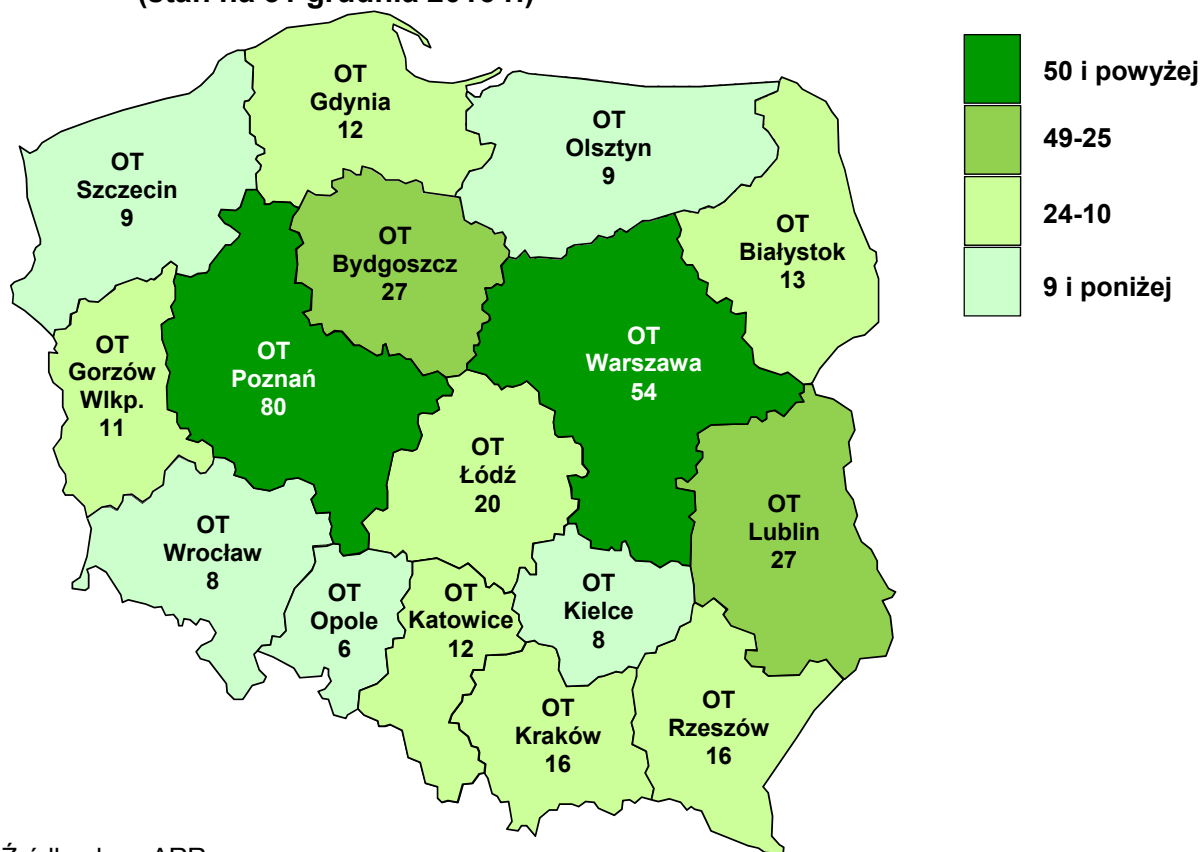
Pierwsze podmioty skupujące mleko krowie były zobowiązane do przekazywania informacji o ilości skupionego mleka w terminie do 15. dnia każdego miesiąca następującego po miesiącu, którego informacja dotyczyła, dyrektorowi OT ARR właściwemu ze względu na miejsce zamieszkania albo siedzibę podmiotu. Dyrektor OT ARR przeprowadzał kontrole pierwszych podmiotów skupujących mleko, zobligowanych do przekazywania

³¹ Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 lipca 2015 r. w sprawie realizacji przez Agencję Rynku Rolnego zadania polegającego na rozkładaniu na raty opłaty należnej od producentów mleka za przekroczenie kwot indywidualnych w roku kwotowym 2014/2015 (Dz. U. poz. 1105, z późn. zm.).

³² Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1037).

ww. informacji. Prezes ARR przekazywał do Komisji Europejskiej dane o skupie mleka za pośrednictwem systemu ISAMM³³.

Mapa 2. Liczba pierwszych podmiotów skupujących mleko krowie wg OT ARR (stan na 31 grudnia 2016 r.)

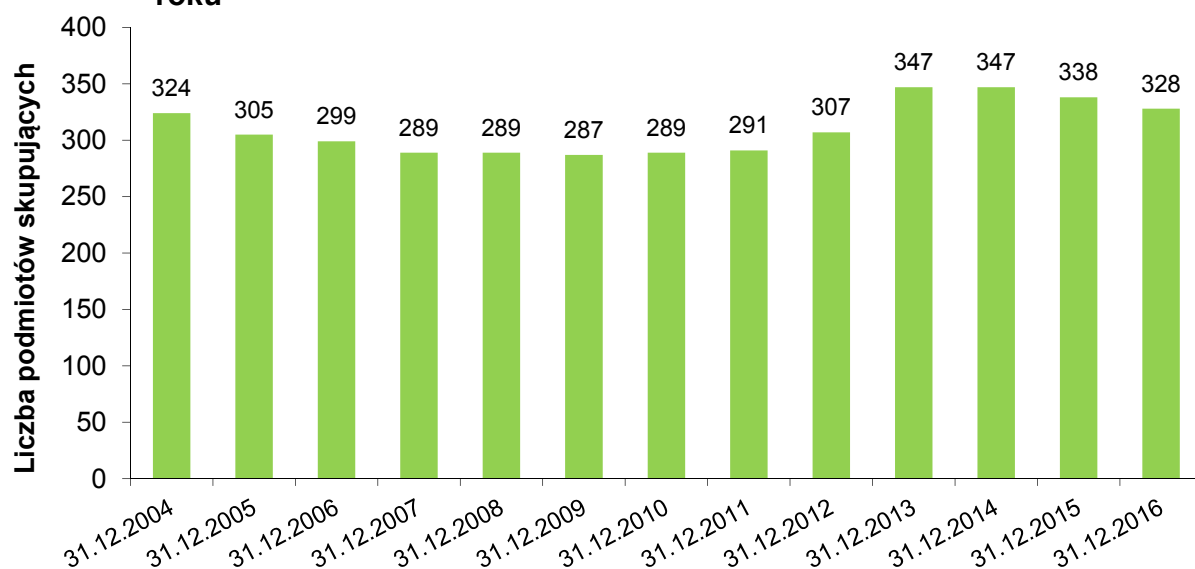
Źródło: dane ARR.

W prowadzonym przez ARR rejestrze pierwszych podmiotów skupujących mleko krowie na 31 grudnia 2016 r. wpisanych było 328 podmiotów, z tego: 164 spółdzielnie mleczarskie, 114 spółek prawa handlowego, 45 osób fizycznych prowadzących działalność w zakresie skupu mleka, 4 oddziały zagranicznych przedsiębiorstw oraz jedno rolnicze zrzeszenie branżowe.

Najwięcej podmiotów skupujących mleko krowie znajdowało się w województwie wielkopolskim (80 podmiotów; 24,4% ogółu zarejestrowanych), a następnie: mazowieckim (54 podmioty; 16,5%) oraz lubelskim i kujawsko-pomorskim (po 27 podmiotów; po 8,2%). Najmniej podmiotów miało siedzibę w województwie opolskim (6 podmiotów; 1,8%), a następnie dolnośląskim i świętokrzyskim (po 8 podmiotów; po 2,4%).

³³ Informatyczny System Monitoringu i Zarządzania Rynkiem Rolnym opracowany przez KE w celu automatyzacji sprawozdawczości w ramach mechanizmów wspólnej polityki rolnej w państwach członkowskich UE.

Wykres 9. Liczba podmiotów skupujących mleko wg stanu na 31 grudnia danego roku

Źródło: dane ARR.

Zgodnie z art. 49 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych ARR przeprowadziła 62 kontrole pierwszych podmiotów skupujących mleko krowie, które dotyczyły zgodności ze stanem faktycznym danych zawartych w informacjach przekazywanych dyrektorom OT ARR o ilości mleka dostarczonego do podmiotów skupujących. W 2016 r. została także przeprowadzona analiza ryzyka za rok kwotowy 2014/2015 dla producentów mleka oraz podmiotów skupujących. Na jej podstawie do 30 września 2016 r. przeprowadzono 1 932 kontrole.

2.1.1.2. Pomoc na ograniczenie produkcji mleka

Ze względu na rosnącą produkcję i niskie ceny mleka Komisja Europejska we wrześniu 2016 r. – zgodnie z rozporządzeniem delegowanym (UE) 2016/1612 – w ramach „pakietu pomocowego” przyznała wsparcie finansowane z budżetu UE na ograniczenie produkcji mleka³⁴. W celu stabilizacji sytuacji na rynku mleka w Polsce, na mocy przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z 13 września 2016 r., wprowadzone zostały krajowe regulacje umożliwiające przyznanie pomocy producentom mleka, którzy dobrowolnie ograniczą produkcję mleka krowiego³⁵.

O przyznanie pomocy na ograniczenie dostaw mogli ubiegać się producenci, którzy w lipcu 2016 r. sprzedawali mleko podmiotom skupującym oraz w jednym z wyznaczonych

³⁴ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2016/1612 z dnia 8 września 2016 r. przyznające pomoc na ograniczenie produkcji mleka.

³⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2016 r. w sprawie realizacji przez Agencję Rynku Rolnego zadań związanych z ustanowieniem pomocy na ograniczenie produkcji mleka (Dz. U. poz. 1477).

przez KE czterech trzymiesięcznych okresów³⁶ ograniczyli dostawy mleka w stosunku do analogicznego trzymiesięcznego okresu poprzedniego roku kalendarzowego (tzw. okresu referencyjnego). Minimalna wielkość ograniczenia dostaw mleka, do której producent miał prawo ubiegać się o pomoc, wynosiła 1,5 tys. kg. Wsparcie można było przyznać maksymalnie do 50% ilości mleka sprzedanego przez producenta podmiotom skupującym w okresie referencyjnym.

Kwota pomocy przewidziana dla całej UE wynosiła 150 mln EUR, natomiast stawka w odniesieniu do różnicy między ilością mleka dostarczonego w okresie referencyjnym a ilością mleka dostarczonego w okresie redukcji – 14 EUR za 100 kg mleka. Komisja Europejska nie ustaliła kopert krajowych. Możliwość dokonywania ograniczenia produkcji była przyznawana producentom mleka na dany okres ograniczenia produkcji mleka, po złożeniu wniosku o pomoc, do momentu wyczerpania puli środków finansowych.

W Polsce w I okresie ograniczenia dostaw mleka (tj. w czwartym kwartale 2016 r.) w OT ARR pozytywnie zweryfikowano 3 779 wniosków. Producenci mleka krowiego, których wnioski zostały pozytywnie rozpatrzone, uzyskali zgodę na dokonanie ograniczenia dostaw na poziomie 53 111 326 kg mleka.

W związku z niewykorzystaniem w UE pełnej puli środków przeznaczonych na ograniczenie produkcji mleka w I okresie ograniczenia dostawcy mogli ubiegać się o pomoc w odniesieniu do II okresu ograniczenia (listopad 2016 r. – styczeń 2017 r.). Spośród wniosków złożonych w OT ARR na II okres ograniczenia dostaw mleka krowiego 766 wniosków zostało rozpatrzonych pozytywnie. Producenci, których wnioski zostały pozytywnie zweryfikowane, w okresie referencyjnym listopad 2015 r. – styczeń 2016 r. zadeklarowali łączne ograniczenie dostaw na poziomie 8 640 991 kg. Ze względu na to, że całkowita zakwalifikowana w UE wielkość ograniczenia produkcji mleka przekroczyła maksymalną ilość środków finansowych przyznanych na ten mechanizm, KE dla wniosków złożonych w II okresie ograniczenia zastosowała współczynnik przydziału na poziomie 0,12462762. Po uwzględnieniu współczynnika dopuszczona wielkość ograniczenia dostaw w kraju dla II okresu wyniosła 1 076 906 kg mleka. Nabory wniosków na III i IV okres ograniczenia produkcji nie były realizowane.

³⁶ Okres ograniczenia – trzymiesięczny okres, w którym producent ograniczał dostawy mleka w odniesieniu do tego samego okresu poprzedniego roku kalendarzowego, tj.:

- pierwszy okres ograniczenia dostaw – październik, listopad i grudzień 2016 r.,
- drugi okres ograniczenia dostaw – listopad i grudzień 2016 r. oraz styczeń 2017 r.,
- trzeci okres ograniczenia dostaw – grudzień 2016 r. oraz styczeń i luty 2017 r.,
- czwarty okres ograniczenia dostaw – styczeń, luty i marzec 2017 r.

Tabela 3. Realizacja pomocy na ograniczenie produkcji mleka

Okres ograniczenia produkcji mleka	Liczba przyjętych przez ARR wniosków	Wielkość ograniczenia dostaw zgłoszona do KE (kg)	Współczynnik przydziału określony przez KE	Dopuszczona wielkość ograniczenia dostaw mleka w Polsce (kg)	Szacunkowa kwota pomocy	
					tys. EUR	tys. zł
I. Październik, listopad i grudzień 2016 r.	3 779	53 111 326	1	53 111 326	7 436	32 371
II. Listopad i grudzień 2016 r. oraz styczeń 2017 r.	766	8 640 991	0,12462762	1 076 906	151	657
Ogółem	4 545	61 752 317	-	54 188 232	7 587	33 028

Źródło: dane ARR.

Po zakończeniu I i II okresu ograniczenia produkcji mleka rolnicy zobowiązani byli złożyć wnioski o płatność w ciągu 45 dni od zakończenia danego okresu ograniczenia, tj. do 14 lutego 2017 r. w odniesieniu do I okresu oraz do 17 marca 2017 r. w przypadku II okresu.

Podsumowując, w Polsce do udzielenia pomocy na I i II okres ograniczenia produkcji mleka krowiego ARR zakwalifikowała łącznie 4 545 wniosków, które zgłoszono do Komisji Europejskiej. Dopuszczona wielkość ograniczenia produkcji mleka wyniosła łącznie dla dwóch okresów 54 188 232 kg.

Zgodnie z rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) 2016/1612 wydatki państw członkowskich kwalifikowały się do pomocy finansowej Unii jedynie w przypadku dokonania płatności najpóźniej do 30 września 2017 roku³⁷.

2.1.1.3. Tymczasowa nadzwyczajna pomoc dla rolników w sektorach hodowlanych

W październiku 2015 r., wobec spadku cen, będącego bezpośrednią konsekwencją wprowadzonego przez Federację Rosyjską i przedłużonego przez nią zakazu przywozu niektórych unijnych produktów rolno-spożywczych, oraz w związku ze skutkami suszy w uprawach paszowych, Komisja Europejska – zgodnie z rozporządzeniem delegowanym (UE) 2015/1853 – uruchomiła tymczasową nadzwyczajną pomoc dla rolników w sektorach hodowlanych (wołowiny i cielęciny, mleka i przetworów mlecznych, wieprzowiny, mięsa baraniego i koziego)³⁸.

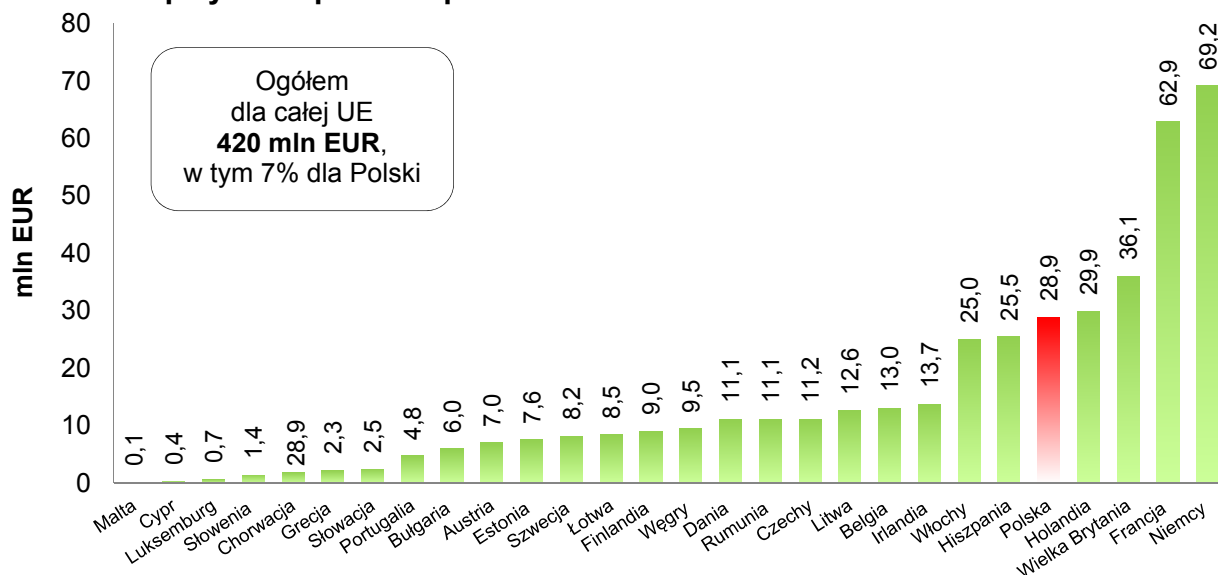
Państwa członkowskie UE otrzymały pomoc w formie jednorazowej puli środków finansowych w kwocie 420 000 tys. EUR, w tym 28 946 973 EUR dla Polski (7% całkowitej unijnej kwoty wsparcia). Zapisy rozporządzenia przewidywały także możliwość przyznania

³⁷ Do rozliczenia pomocy na ograniczenie produkcji mleka zastosowano kurs EBC z 31 sierpnia 2016 r. – 4,3533 PLN/EUR.

³⁸ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2015/1853 z dnia 15 października 2015 r. ustanawiające tymczasową nadzwyczajną pomoc dla rolników w sektorach hodowlanych.

dodatkowego finansowania ze środków krajowych do maksymalnej wartości równej 100% kwoty przyznanej danemu krajowi ze środków UE. Polska skorzystała z tego rozwiązania.

Wykres 10. **Tymczasowa nadzwyczajna pomoc dla rolników w sektorach hodowlanych przyznana przez KE państwom członkowskim**

Źródło: opracowanie ARR na podstawie rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2015/1853.

Tymczasową nadzwyczajną pomoc dla rolników w sektorach hodowlanych uruchomiono w Polsce zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z 22 stycznia 2016 roku³⁹. Wsparciem objęto producentów rolnych z sektora mleka i wieprzowiny.

W dniach 18 lutego – 18 marca 2016 r. producenci mleka i świń składali w OT ARR wnioski o udzielenie pomocy finansowej w ramach tymczasowego nadzwyczajnego wsparcia rolników w sektorach hodowlanych. Ostatecznym terminem realizacji pomocy był 30 czerwca 2016 r.

2.1.1.3.1. Tymczasowa nadzwyczajna pomoc dla rolników w sektorach hodowlanych – rynek mleka

W ramach realizacji tymczasowej nadzwyczajnej pomocy dla rolników na rynku mleka o udzielenie wsparcia mógł się ubiegać producent mleka, który:

- w roku kwotowym 2014/2015 wprowadził do obrotu mleko w ilości nie mniejszej niż 15 tys. kg,
- w dniu złożenia wniosku o udzielenie wsparcia posiadał co najmniej 3 krowy typu użytkowego mlecznego lub kombinowanego, w wieku przekraczającym 24 miesiące,

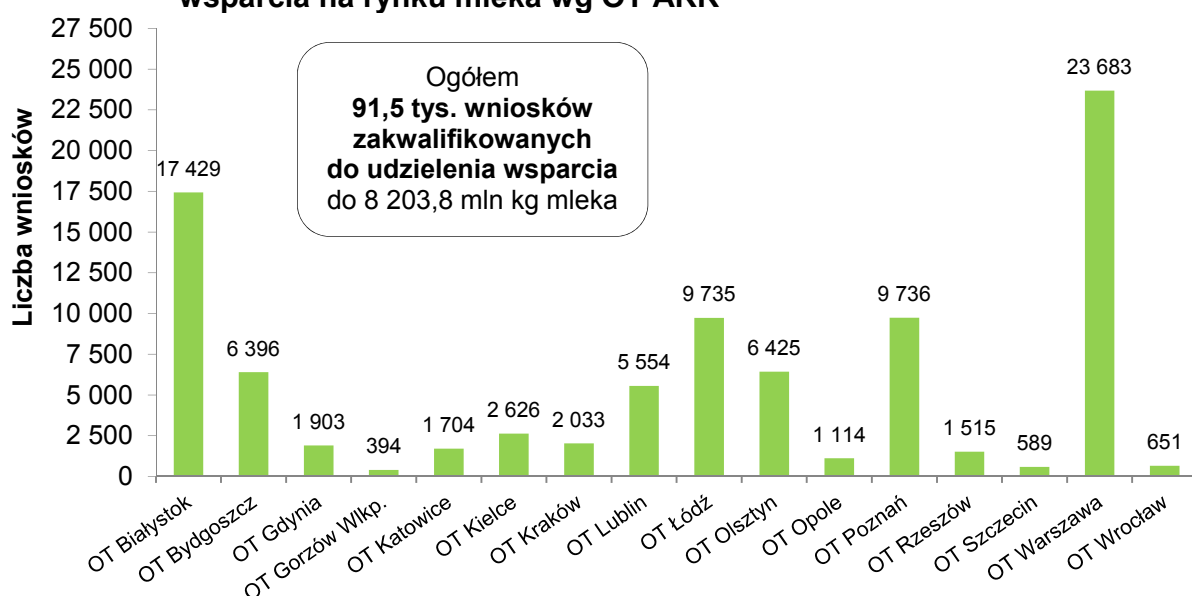
³⁹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2016 r. w sprawie realizacji przez Agencję Rynku Rolnego zadań związanych z ustanowieniem tymczasowej nadzwyczajnej pomocy dla rolników w sektorach hodowlanych (Dz. U. poz. 141).

zgłoszone do rejestru zwierząt gospodarskich oznakowanych i siedzib stad tych zwierząt.

Wsparcie udzielane było do wysokości dostaw nie większej niż 300 tys. kg mleka.

Do OT ARR wpłynęło od producentów mleka ponad 95 tys. wniosków, z czego 91,5 tys. zakwalifikowano do udzielenia wsparcia finansowego. Wnioski dotyczyły 8 203 803 tys. kg mleka. Najwięcej zweryfikowanych pozytywnie wniosków pochodziło z województwa mazowieckiego (23,7 tys.; 25,9% wszystkich wniosków zakwalifikowanych do udzielenia wsparcia), a następnie podlaskiego (17,4 tys.; 19%), łódzkiego i wielkopolskiego (po 9,7 tys.; po 10,6%). Liczba wniosków z wymienionych czterech województw stanowiła 66% łącznej liczby wniosków zakwalifikowanych do udzielenia wsparcia finansowego w kraju.

Wykres 11. **Liczba wniosków zakwalifikowanych do udzielenia nadzwyczajnego wsparcia na rynku mleka wg OT ARR**

Źródło: dane ARR.

Na podstawie wniosków zakwalifikowanych do udzielenia wsparcia, zgodnie z § 5 i 10 wymienionego rozporządzenia Rady Ministrów z 22 stycznia 2016 r., Prezes ARR określił jednostkową wysokość pomocy finansowej do kilograma mleka wprowadzonego do obrotu w roku kwotowym 2014/2015 – wynosiła ona 0,014962 zł/kg.

W ramach realizacji tymczasowej nadzwyczajnej pomocy dla rolników na rynku mleka ARR w 2016 r. (do 16 czerwca) wypłaciła łącznie 122 750 tys. zł (po 50% z budżetu unijnego i krajowego).

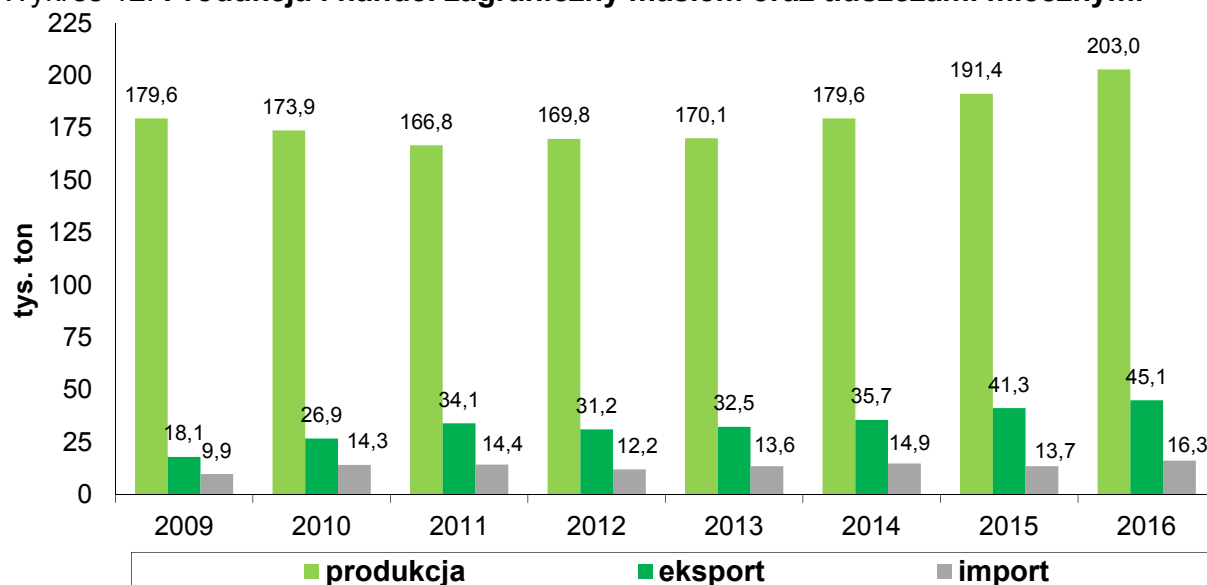
Zrealizowane przez ARR działania w ramach mechanizmu „Tymczasowa nadzwyczajna pomoc dla rolników w sektorach hodowlanych – dla producentów świń” oraz podsumowanie

tymczasowej nadzwyczajnej pomocy dla rolników w sektorach hodowlanych zostało opisane w pkt 2.1.3.1.2. niniejszego sprawozdania.

2.1.1.4. Masło

W 2016 r. produkcja masła i tłuszczów mlecznych w Polsce osiągnęła poziom 203 tys. ton, o 6,8% wyższy niż przed rokiem⁴⁰. Wzrost produkcji był wynikiem zwiększonego wywozu masła oraz wzrostu popytu krajowego na ten tłuszcz.

Wykres 12. **Produkcja i handel zagraniczny masłem oraz tłuszczami mlecznymi**

Źródło: opracowanie ARR na podstawie danych GUS i Ministerstwa Finansów.

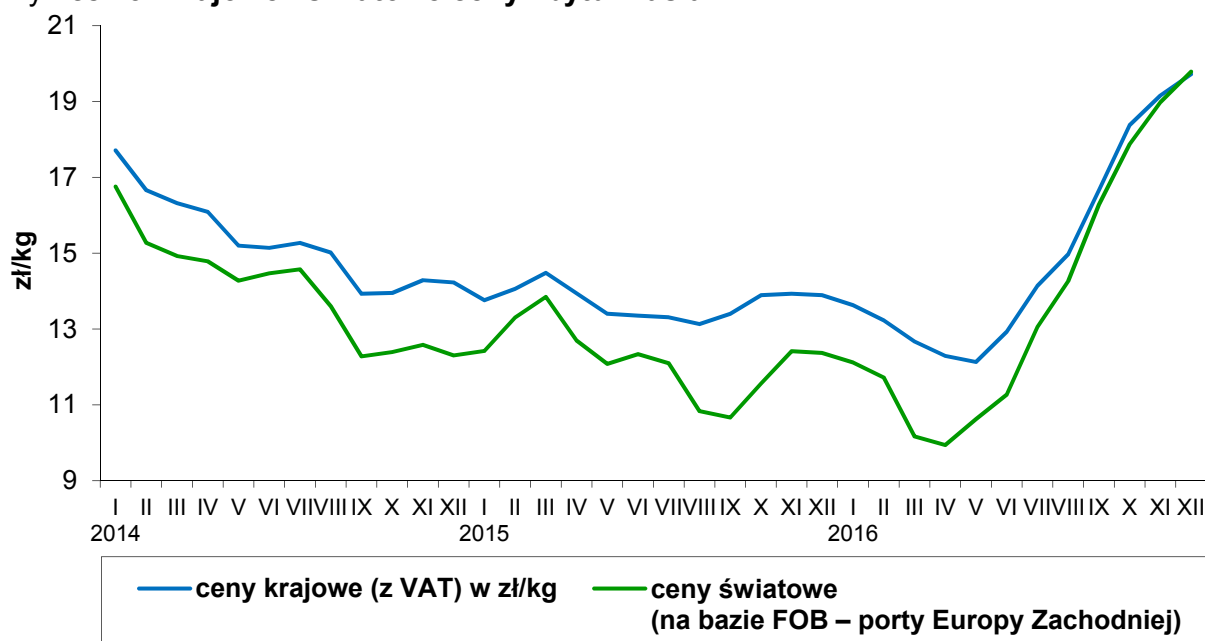
Wolumen wywozu masła i tłuszczów mlecznych z Polski w 2016 r. wzrósł o 9% i osiągnął rekordowo wysoki poziom 45 tys. ton, a ceny transakcyjne wzrosły średnio o 2%. W konsekwencji w 2016 r. wartość wywozu masła była o 8% większa niż rok wcześniej i ukształtowała się na poziomie 130 mln EUR. Przywóz masła wzrósł o 20% i wyniósł 16 tys. ton, a jego wartość zwiększyła się o 25%, do 60 mln EUR. Przedmiotem importu do Polski było przede wszystkim masło konfekcjonowane, które stanowiło urozmaicenie krajowej gamy asortymentowej. Dodatkowo saldo handlu zagranicznego masłem było o 4% większe niż w 2015 r. i osiągnęło poziom prawie 29 tys. ton. Jednak saldo wartościowe było o 4% mniejsze niż w 2015 r. i wyniosło 70 mln EUR.

W pierwszym półroczu 2016 r. ceny zbytu masła – zarówno na świecie, jak i w Polsce – ulegały obniżkom. Dopiero w drugiej połowie roku odnotowano ich wzrost. W portach Europy Zachodniej (baza FOB) w grudniu 2016 r. cena tego produktu wynosiła 4 706 USD/t i była o 50% wyższa niż w grudniu 2015 r.

⁴⁰ Produkcja przemysłowa masła, OMP i serów podpuszczkowych dojrzewających w Polsce – dane wstępne GUS.

W Polsce w grudniu 2016 r. za masło w blokach w zbycie (wg danych GUS) płacono 19,72 zł/kg (z VAT), a za masło konfekcjonowane – 20,22 zł/kg (z VAT), odpowiednio o 42% i 33% więcej niż rok wcześniej. Wraz ze wzrostem cen zbytu w drugim półroczu 2016 r. rosły również ceny detaliczne masła. Jednak średnio w 2016 r. masło w sprzedaży detalicznej było o 1% tańsze niż rok wcześniej, podczas gdy w pierwszej połowie roku było tańsze o 7,5%.

Wykres 13. **Krajowe i światowe ceny zbytu masła**

Źródło: opracowanie ARR na podstawie danych GUS (ceny krajowe) i CLAL (ceny światowe).

W wyniku niższych niż w 2015 r. cen detalicznych oraz poprawy sytuacji dochodowej ludności konsumpcja masła w 2016 r., według szacunku IERiGŻ – PIB, osiągnęła poziom 4,7 kg na mieszkańca, o 4% wyższy niż w 2015 r.

2.1.1.4.1. Interwencyjny zakup i sprzedaż masła

Zakupy interwencyjne masła, zgodnie z art. 12 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013, mogą być prowadzone standardowo od 1 marca do 30 września danego roku w ramach ustalonego przez KE ograniczenia ilościowego dla całej UE, które – według art. 3 rozporządzenia Rady (UE) nr 1370/2013⁴¹ – wynosi 50 tys. ton. Zakupy masła w ramach ww. ograniczenia mogą się odbywać po cenie interwencyjnej 221,75 EUR/100 kg, stanowiącej 90% progu referencyjnego (wynoszącego 246,39 EUR/100 kg). Po wykorzystaniu ograniczenia ilościowego zakupy interwencyjne mogą być realizowane w drodze przetargu.

⁴¹ Rozporządzenie Rady (UE) nr 1370/2013 z dnia 16 grudnia 2013 r. określające środki dotyczące ustalania niektórych dopłat i refundacji związanych ze wspólną organizacją rynków produktów rolnych, z późn. zm.

W związku z trwającym od 2014 r. i utrzymującym się jeszcze w I połowie 2016 r. spadkiem cen mleka i przetworów mlecznych, interwencyjne zakupy masła mogły być prowadzone od 1 stycznia do 30 września 2016 roku⁴². W kwietniu 2016 r. Rada Unii Europejskiej zwiększyła limit zakupów masła po stałych cenach do 100 tys. ton⁴³.

Wobec tego, że średnie ceny rynkowe masła utrzymywały się w ciągu roku powyżej ceny interwencyjnej, unijni przedsiębiorcy nie oferowali tego produktu do sprzedaży na zapasy interwencyjne UE, a jedynie korzystali z dopłat do prywatnego przechowywania. Agencja w 2016 r. nie posiadała w autoryzowanych chłodniach masła pochodzącego z zakupów interwencyjnych. Według stanu na 31 grudnia 2016 r. dysponowała zdolnościami przechowalniczymi na łączną ilość 8,5 tys. ton masła.

W 2016 r. ARR w ramach realizacji mechanizmu WPR przyznała autoryzację dwóm zakładom produkcyjnym masła i jednej chłodni. Przeprowadziła również okresowe kontrole dotyczące spełniania warunków autoryzacji przez zakłady produkcyjne i chłodnie. Na 31 grudnia 2016 r. autoryzację posiadało 26 zakładów produkcyjnych i 24 chłodnie.

* * *

Po akcesji Polski do UE Agencja zakupiła ogółem 6,5 tys. ton masła, z tego 4,6 tys. ton w latach 2005-2006 oraz 1,9 tys. ton w 2009 r. Łączne wydatki poniesione przez ARR na zakup i przechowywanie masła wyniosły 70,5 mln zł.

2.1.1.4.2. Wystawianie certyfikatów dla masła przeznaczonego do interwencyjnego zakupu w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej

Zgodnie z art. 45a ustawy o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych⁴⁴ do zadań Prezesa Agencji Rynku Rolnego należy wystawianie certyfikatów dla masła wyprodukowanego w autoryzowanym zakładzie produkcyjnym znajdującym się na terenie

⁴² Początek okresu zakupu interwencyjnego masła w 2016 r. ustalono na 1 stycznia, zgodnie z rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) 2015/1549 z dnia 17 września 2015 r. ustanawiającym tymczasowe nadzwyczajne środki w sektorze mleka i przetworów mlecznych w formie przedłużenia okresu interwencji publicznej w odniesieniu do masła i odtłuszczonego mleka w proszku w 2015 r. oraz przyspieszenia terminu rozpoczęcia okresu interwencji publicznej w odniesieniu do masła i odtłuszczonego mleka w proszku w 2016 r.

⁴³ Rozporządzenie Rady (UE) 2016/591 z dnia 15 kwietnia 2016 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) nr 1370/2013 określającego środki dotyczące ustalania niektórych dopłat i refundacji związanych ze wspólną organizacją rynków produktów rolnych w odniesieniu do obowiązujących ograniczeń ilościowych na zakup masła i odtłuszczonego mleka w proszku.

⁴⁴ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1037).

Polski, które będzie przeznaczone do interwencyjnego zakupu w innych państwach członkowskich UE⁴⁵. W 2016 r. do Agencji nie wpłynęły wnioski o wystawienie certyfikatów.

* * *

Od akcesji Polski do UE do końca 2013 r. ARR wystawiła ogółem 1,6 tys. certyfikatów dla 38,3 tys. ton masła.

2.1.1.4.3. Dopłaty do prywatnego przechowywania masła

W celu stabilizacji cen rynkowych oraz zapewnienia równowagi na rynku mleka i przetworów mlecznych w UE wprowadzono mechanizm dopłat do prywatnego przechowywania nadwyżek wyprodukowanego masła. Możliwość stosowania dopłat przewiduje art. 17 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013. Od 2014 r. dopłaty są uruchamiane przez KE po zaistnieniu warunków rynkowych wymaganych przepisami unijnymi (tj. w przypadku wystąpienia trudnej sytuacji rynkowej i spadku cen). W 2016 r. zasady realizacji dopłat do prywatnego przechowywania regulowało rozporządzenie Komisji (WE) nr 826/2008⁴⁶.

ARR w 2016 r. kontynuowała udzielanie dopłat do prywatnego przechowywania masła, uruchomionych w Unii Europejskiej we wrześniu 2014 r. rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) nr 947/2014⁴⁷, w celu złagodzenia skutków wprowadzonego przez Federację Rosyjską w sierpniu 2014 r. embarga na przywóz unijnych przetworów mlecznych.

Przedmiotem dopłat mogło być masło wyprodukowane w zakładzie produkcyjnym na terenie UE, ze śmietanki uzyskanej bezpośrednio i wyłącznie z mleka krowiego pochodzącego z terenu Wspólnoty, w okresie 60 dni przed dniem złożenia formularza umowy w ARR. Minimalna ilość masła, która mogła być przedmiotem dopłat, wynosiła 10 ton (netto). Stawki dopłat zostały ustalone przez KE na poziomie 18,93 EUR/t masła w odniesieniu do stałych kosztów przechowywania oraz 0,28 EUR/t na dzień przechowywania dla okresu przechowywania objętego umową. Okres przechowywania masła podlegający dopłacie wynosił od 90 do 210 dni.

⁴⁵ Certyfikat dla masła – zaświadczenie wydane przez ARR potwierdzające, że masło objęte certyfikatem zostało wyprodukowane bezpośrednio i wyłącznie z pasteryzowanej śmietanki, uzyskanej bezpośrednio i wyłącznie z mleka krowiego w zatwierdzonym zakładzie w Unii Europejskiej.

⁴⁶ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 826/2008 z dnia 20 sierpnia 2008 r. ustanawiające wspólne zasady dotyczące przyznawania dopłat do prywatnego przechowywania niektórych produktów rolnych, z późn. zm.

⁴⁷ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 947/2014 z dnia 4 września 2014 r. wprowadzające prywatne przechowywanie masła oraz ustalające z góry stawkę dopłat, z późn. zm.

Termin składania wniosków o dopłaty w ramach mechanizmu był kilkakrotnie wydłużany przez Komisję Europejską – ostatecznie został ustalony na 30 września 2016 roku⁴⁸.

W 2016 r. ARR zawarła 202 umowy, które dotyczyły 4,3 tys. ton masła, natomiast wypłaciła 659 tys. zł z tytułu przechowywania 2,75 tys. ton masła w ramach 128 umów (z tego: 130 tys. zł w zakresie 24 umów zawartych w 2015 r. i 529 tys. zł w ramach 104 umów zawartych w 2016 r.). Pozostałe umowy zawarte w 2016 r. zostały rozliczone w 2017 r.

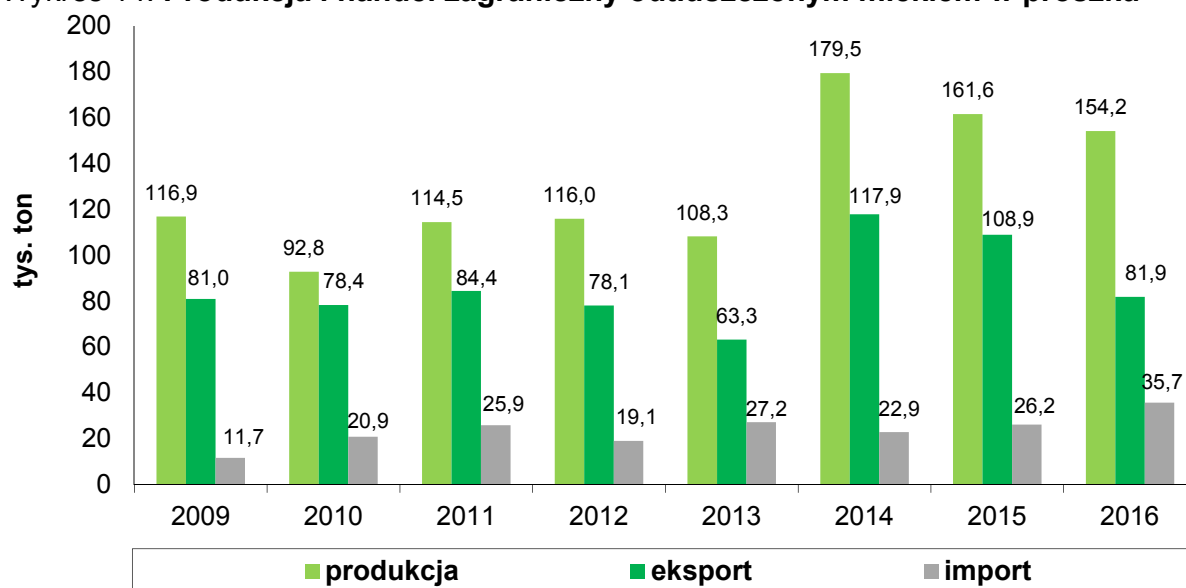
* * *

Po akcesji Polski do UE mechanizmem dopłat do prywatnego przechowywania objęto 5,9 tys. ton masła i wydatkowano w latach 2006-2007 i 2012-2016 na ten cel 1 014 tys. zł.

2.1.1.5. Odtłuszczone mleko w proszku

Ograniczony globalny popyt na odtłuszczone mleko w proszku oraz wysoki stan unijnych zapasów przyczyniły się do spadku krajowej produkcji OMP. W Polsce w 2016 r. wyprodukowano 154 tys. ton OMP, o 4,6% mniej niż rok wcześniej.

Wykres 14. **Produkcja i handel zagraniczny odtłuszczonym mlekiem w proszku**

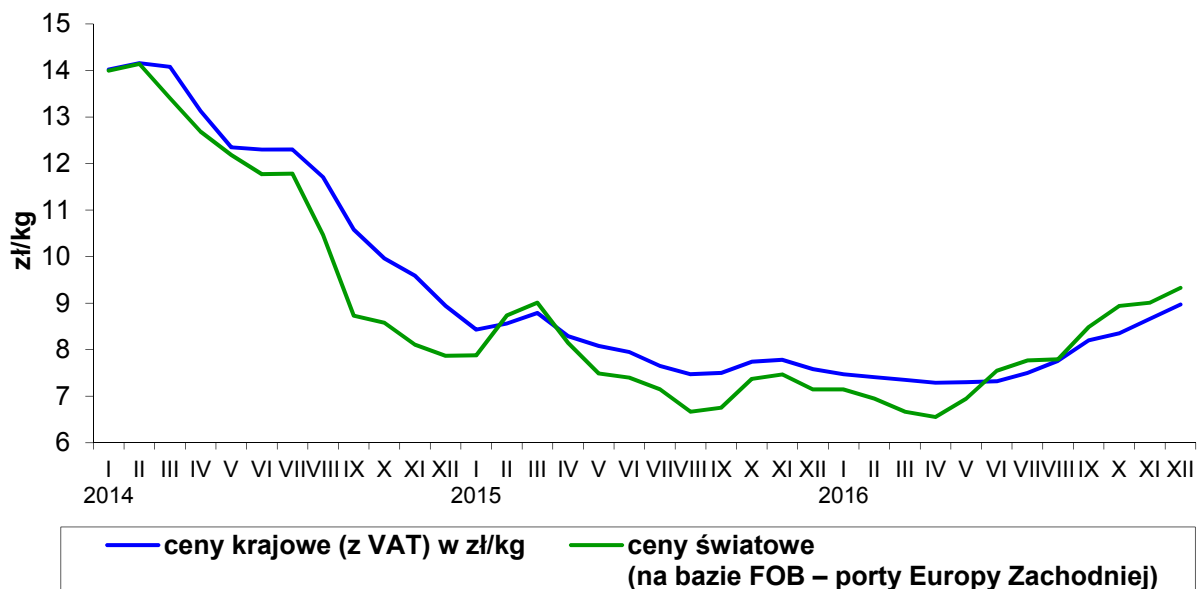
Źródło: opracowanie ARR na podstawie danych GUS i Ministerstwa Finansów.

Wywóz odtłuszczonego mleka w proszku w 2016 r. wyniósł 82 tys. ton i był o ¼ mniejszy niż w roku poprzednim. Jednocześnie wpływy z eksportu obniżyły się o 34%, do 142 mln EUR. W 2016 r. na poziomie wyższym niż rok wcześniej utrzymał się natomiast import OMP. Łącznie do kraju przywieziono 36 tys. ton OMP, o 36% więcej niż rok wcześniej, o wartości 59 mln EUR (wzrost o 4%). Ilościowe saldo handlu zagranicznego

⁴⁸ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2016/224 z dnia 17 lutego 2016 r. zmieniające rozporządzenia wykonawcze (UE) nr 947/2014 i (UE) nr 948/2014 w odniesieniu do ostatniego dnia składania wniosków o dopłatę do prywatnego przechowywania masła i odtłuszczonego mleka w proszku.

odtłuszczonym mlekiem w proszku pozostało dodatnie i ukształtowało się na poziomie 46 tys. ton. Poziom ten był jednak o 44% niższy niż w poprzednim roku. Saldo wartościowe wyniosło 83 mln EUR i w stosunku do 2015 r. zmniejszyło się o 48%.

Wykres 15. Krajowe i światowe ceny zbytu odtłuszczonego mleka w proszku

Źródło: opracowanie ARR na podstawie danych GUS (ceny krajowe) i CLAL (ceny światowe).

Na skutek dekonjunktury na światowym rynku mleka, utrzymującej się w pierwszej połowie 2016 r., ceny OMP uległy znaczącym spadkom, natomiast w drugiej połowie roku wykazywały tendencje wzrostowe. W portach Europy Zachodniej (baza FOB) za proszek ten w grudniu 2016 r. płacono 2 219 USD/t, o 22% więcej niż w tym samym miesiącu 2015 r.

W Polsce wzrost cen OMP w drugim półroczu 2016 r. nie zrekompensował ich spadku w pierwszej połowie roku. W efekcie w 2016 r. za OMP krajowi producenci uzyskiwali przeciętnie 7,80 zł/kg (z VAT), o 2,3% mniej niż w 2015 r.

2.1.1.5.1. Interwencyjny zakup i sprzedaż odtłuszczonego mleka w proszku

Zgodnie z art. 12 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 zakupy interwencyjne OMP mogą być prowadzone standardowo od 1 marca do 30 września⁴⁹ danego roku w ramach ustalonego przez KE ograniczenia ilościowego dla całej UE, które – według art. 3 rozporządzenia Rady (UE) nr 1370/2013⁵⁰ – wynosi 109 tys. ton. Zakupy OMP w ramach ww. ograniczenia mogą odbywać się po cenie

⁴⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007, z późn. zm.

⁵⁰ Rozporządzenie Rady (UE) nr 1370/2013 z dnia 16 grudnia 2013 r. określające środki dotyczące ustalania niektórych dopłat i refundacji związanych ze wspólną organizacją rynków produktów rolnych, z późn. zm.

interwencyjnej równej progowi referencyjnemu wynoszącemu 169,80 EUR/100 kg. Po wykorzystaniu ograniczenia ilościowego zakupy interwencyjne mogą być realizowane w drodze przetargu.

W związku z trwającym od 2014 r. i utrzymującym się jeszcze w I połowie 2016 r. spadkiem cen mleka i przetworów mlecznych okres interwencji dla OMP obejmował cały rok kalendarzowy. Zgodnie z rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) 2015/1549⁵¹ początek okresu zakupu interwencyjnego OMP w 2016 r. ustalono na 1 stycznia, a następnie – zgodnie z rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) 2016/1614⁵² – okres ten przedłużono do 31 grudnia 2016 r., a początek zakupu interwencyjnego w 2017 r. ustalono na 1 stycznia.

W kwietniu 2016 r. Rada Unii Europejskiej zwiększyła ograniczenie ilościowe zakupów OMP po stałych cenach do 218 tys. ton⁵³, jednak pod koniec maja 2016 r. łączna ilość OMP oferowanego w ramach interwencji po ustalonej cenie przekroczyła ten limit. W efekcie Komisja Europejska zamknęła zakup interwencyjny OMP po stałej cenie w odniesieniu do okresu interwencyjnego upływającego 30 września 2016 r. i otworzyła procedurę przetargową zakupu tego produktu⁵⁴. Następnie w czerwcu 2016 r. ponownie zwiększono ograniczenie ilościowe na zakup odtłuszczonego mleka w proszku po stałej cenie do 350 tys. ton⁵⁵. Zamknięto również procedurę przetargową zakupu OMP⁵⁶.

⁵¹ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2015/1549 z dnia 17 września 2015 r. ustanawiające tymczasowe nadzwyczajne środki w sektorze mleka i przetworów mlecznych w formie przedłużenia okresu interwencji publicznej w odniesieniu do masła i odtłuszczonego mleka w proszku w 2015 r. oraz przyspieszenia terminu rozpoczęcia okresu interwencji publicznej w odniesieniu do masła i odtłuszczonego mleka w proszku w 2016 r.

⁵² Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2016/1614 z dnia 8 września 2016 r. ustanawiające tymczasowe nadzwyczajne środki w sektorze mleka i przetworów mlecznych w formie przedłużenia okresu interwencji publicznej w odniesieniu do odtłuszczonego mleka w proszku w 2016 r. oraz przyspieszenia terminu rozpoczęcia okresu interwencji publicznej w odniesieniu do odtłuszczonego mleka w proszku w 2017 r. i wprowadzające odstępstwo od rozporządzenia delegowanego (UE) 2016/1238 w odniesieniu do dalszego stosowania rozporządzenia (WE) nr 826/2008 w odniesieniu do dopłat do prywatnego przechowywania na mocy rozporządzenia wykonawczego (UE) nr 948/2014 i rozporządzenia (UE) nr 1272/2009 w odniesieniu do interwencji publicznej na mocy niniejszego rozporządzenia.

⁵³ Rozporządzenie Rady (UE) 2016/591 z dnia 15 kwietnia 2016 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) nr 1370/2013 określającego środki dotyczące ustalania niektórych dopłat i refundacji związanych ze wspólną organizacją rynków produktów rolnych w odniesieniu do obowiązujących ograniczeń ilościowych na zakup masła i odtłuszczonego mleka w proszku.

⁵⁴ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2016/826 z dnia 25 maja 2016 r. zamykające zakup interwencyjny odtłuszczonego mleka w proszku po ustalonej cenie w odniesieniu do okresu zakupu interwencyjnego upływającego dnia 30 września 2016 r. i otwierające procedurę przetargową zakupu.

⁵⁵ Rozporządzenie Rady (UE) 2016/1042 z dnia 24 czerwca 2016 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) nr 1370/2013 określającego środki dotyczące ustalania niektórych dopłat i refundacji związanych ze wspólną organizacją rynków produktów rolnych w odniesieniu do obowiązującego ograniczenia ilościowego na zakup odtłuszczonego mleka w proszku.

⁵⁶ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2016/1058 z dnia 29 czerwca 2016 r. zamykające procedurę przetargową zakupu odtłuszczonego mleka w proszku w ramach interwencji publicznej, otwartą rozporządzeniem wykonawczym (UE) 2016/826.

W 2016 r. ARR zawarła i zrealizowała 1 215 umów na interwencyjny zakup 31 703,5 tony OMP. Wydatki poniesione na ten cel wyniosły ogółem 253 627 tys. zł netto (z tytułu zakupów wypłacono 248 108 tys. zł, a z tytułu przechowywania i transportu – 5 519 tys. zł). Według stanu na 31 grudnia 2016 r. ARR posiadała w magazynach 35 850,5 tony OMP (zakupionego w 2015 r. i 2016 r.) oraz dysponowała zdolnościami przechowalniczymi na łączną ilość 46 tys. ton odtłuszczonego mleka w proszku.

W wyniku wzrostu cen rynkowych OMP na rynku unijnym przedsiębiorcy w Polsce od połowy września 2016 r. nie zgłaszali OMP na zapasy interwencyjne. Pod koniec listopada 2016 r. Komisja Europejska uruchomiła sprzedaż OMP w drodze procedury przetargowej. Sprzedaż dotyczyła OMP z zapasów interwencyjnych, które było wyprodukowane w 2015 r. i wprowadzone do magazynów interwencyjnych przed 1 listopada 2015 roku⁵⁷.

Oferty na pierwszy przetarg można było składać do 13 grudnia 2016 r. Minimalna cena sprzedaży OMP została ustalona na 215,10 EUR/100 kg⁵⁸. Do 31 grudnia 2016 r. ARR rozstrzygnęła jeden przetarg. Zaoferowane przez oferentów kwoty zakupu zawierały się w przedziale 170,85 – 190,11 EUR/100 kg, w związku z tym żadna oferta złożona w Agencji nie została przyjęta.

W 2016 r. ARR w ramach realizacji mechanizmu WPR przyznała autoryzację 4 zakładom produkcyjnym i 15 magazynom przechowującym OMP. Przeprowadziła okresowe kontrole dotyczące spełniania warunków autoryzacji przez zakłady produkcyjne i magazyny. Na 31 grudnia 2016 r. autoryzację w ramach mechanizmu posiadało 38 zakładów produkujących OMP oraz 38 magazynów.

* * *

Po akcesji Polski do UE Agencja zakupiła ogółem 56,4 tys. ton odtłuszczonego mleka w proszku: w 2009 r. (20,6 tys. ton), 2015 r. (4,1 tys. ton) i 2016 r. (31,7 tys. ton). Wydatki poniesione przez ARR na zakup, przechowywanie i transport OMP wyniosły łącznie 432,2 mln zł netto.

⁵⁷ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2016/2080 z dnia 25 listopada 2016 r. otwierające sprzedaż odtłuszczonego mleka w proszku w drodze procedury przetargowej.

⁵⁸ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2016/2264 z dnia 15 grudnia 2016 r. w sprawie minimalnej ceny sprzedaży odtłuszczonego mleka w proszku w pierwszym częściowym zaproszeniu do składania ofert w ramach procedury przetargowej otwartej rozporządzeniem wykonawczym (UE) 2016/2080.

2.1.1.5.2. Wystawianie certyfikatów dla odtłuszczonego mleka w proszku przeznaczonego do interwencyjnego zakupu w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej

Zgodnie z art. 45a ustawy o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych⁵⁹ do zadań Prezesa ARR należy wystawianie certyfikatów dla OMP, wyprodukowanego w autoryzowanym zakładzie produkcyjnym znajdującym się na terenie Polski, które będzie przeznaczone do interwencyjnego zakupu w innych państwach członkowskich UE⁶⁰. W 2016 r. do ARR nie wpłynęły wnioski o wystawienie certyfikatów.

* * *

Po akcesji Polski do UE Agencja wystawiła w 2009 r. ogółem 96 certyfikatów dla 2,7 tys. ton odtłuszczonego mleka w proszku.

2.1.1.5.3. Dopłaty do prywatnego przechowywania odtłuszczonego mleka w proszku

Mechanizm ma na celu stabilizację cen rynkowych oraz zapewnienie równowagi na rynku mleka i przetworów mlecznych w UE przez przyznawanie dopłat do prywatnego przechowywania nadwyżek odtłuszczonego mleka w proszku. Możliwość stosowania dopłat do prywatnego przechowywania OMP przewiduje art. 17 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013.

W 2016 r. zasady realizacji mechanizmu regulowało rozporządzenie Komisji (WE) nr 826/2008⁶¹. ARR kontynuowała udzielanie dopłat do prywatnego przechowywania OMP, uruchomionych w Unii Europejskiej we wrześniu 2014 r. rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) nr 948/2014⁶², w celu złagodzenia skutków wprowadzonego przez Federację Rosyjską w sierpniu 2014 r. embarga na przywóz unijnych przetworów mlecznych.

Przedmiotem dopłat mogło być OMP wyprodukowane w zakładzie produkcyjnym na terenie UE, z mleka krowiego pochodzącego z obszaru Wspólnoty, w okresie 60 dni przed dniem złożenia formularza umowy w ARR. Minimalna ilość odtłuszczonego mleka w proszku, która mogła być przedmiotem dopłat, wynosiła 10 ton (netto). Stawki dopłat określono w wysokości 8,86 EUR/t OMP w odniesieniu do stałych kosztów przechowywania oraz

⁵⁹ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1037).

⁶⁰ Certyfikat dla OMP – zaświadczenie wydane przez ARR potwierdzające, że OMP objęte certyfikatem zostało wyprodukowane z mleka krowiego metodą rozpyłową, w zatwierdzonym zakładzie w UE.

⁶¹ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 826/2008 z dnia 20 sierpnia 2008 r. ustanawiające wspólne zasady dotyczące przyznawania dopłat do prywatnego przechowywania niektórych produktów rolnych, z późn. zm.

⁶² Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 948/2014 z dnia 4 września 2014 r. wprowadzające prywatne przechowywanie odtłuszczonego mleka w proszku oraz ustalające z góry stawkę dopłat, z późn. zm.

0,16 EUR/t na dzień w odniesieniu do okresu przechowywania objętego umową. Okres przechowywania OMP podlegający dopłacie wynosił od 90 do 210 dni.

Dodatkowo, zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) 2015/1851⁶³, umowy mogły być zawierane na okres przechowywania wynoszący 365 dni. Stawki dopłat dla tego okresu wynosiły 8,86 EUR/t OMP (w odniesieniu do stałych kosztów przechowywania) oraz 0,36 EUR/t na dzień przechowywania (w odniesieniu do okresu przechowywania objętego umową).

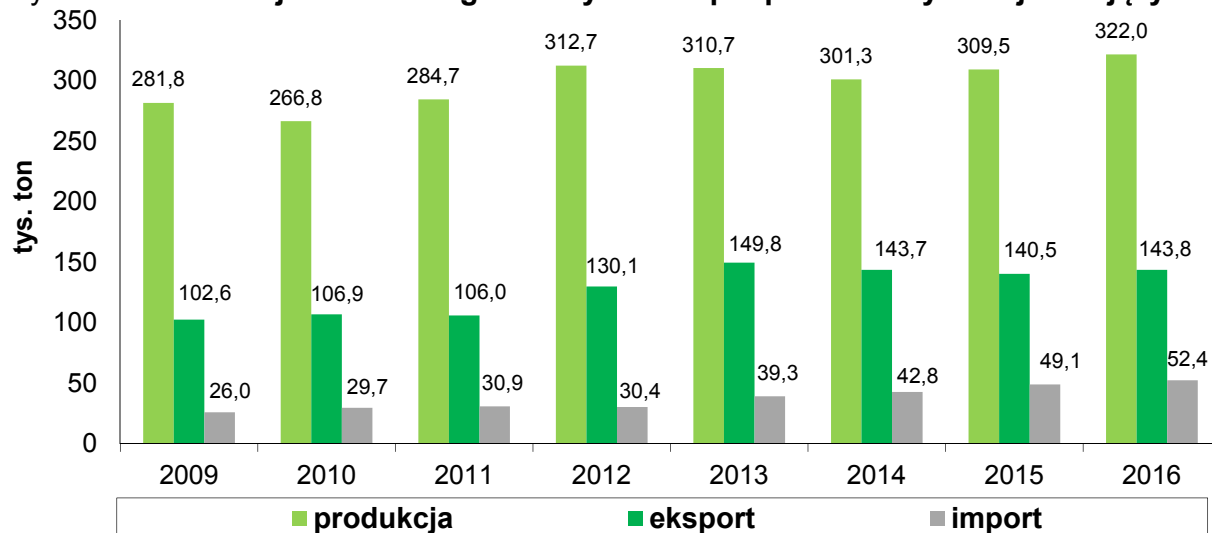
Termin składania wniosków o dopłaty w ramach mechanizmu był kilkakrotnie wydłużany przez Komisję Europejską – ostatecznie został ustalony na 28 lutego 2017 roku⁶⁴.

W 2016 r. Agencja Rynku Rolnego zawarła 111 umów, które dotyczyły 2,8 tys. ton OMP i rozliczyła 41 umów (z tego: 89 tys. zł z tytułu 26 umów zawartych w 2015 r. oraz 34 tys. zł w ramach 15 umów zawartych w 2016 r.), wypłacając 123 tys. zł z tytułu przechowywania 922 ton OMP. Pozostałe umowy zawarte w 2016 r. rozliczono w 2017 r.

2.1.1.6. Sery

W 2016 r. wzrost podaży mleka do skupu oraz zwiększony wywóz serów podpuszczkowych dojrzewających przyczyniły się do wzrostu ich produkcji. Wyprodukowano 322 tys. ton serów podpuszczkowych, o 5,7% więcej niż w 2015 r.

Wykres 16. **Produkcja i handel zagraniczny serami podpuszczkowymi dojrzewającymi**

Źródło: opracowanie ARR na podstawie danych GUS i Ministerstwa Finansów.

⁶³ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/1851 z dnia 15 października 2015 r. zmieniające rozporządzenie (UE) nr 948/2014 w odniesieniu do okresu przechowywania objętego umową oraz wysokości dopłaty przyznawanej do prywatnego przechowywania odtłuszczonego mleka w proszku.

⁶⁴ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2016/1619 z dnia 8 września 2016 r. zmieniające rozporządzenie wykonawcze (UE) nr 948/2014 w odniesieniu do ostatniego dnia składania wniosków o dopłatę do prywatnego przechowywania odtłuszczonego mleka w proszku.

W 2016 r. z kraju wywieziono prawie 143,8 tys. ton serów dojrzewających, o 2% więcej niż rok wcześniej. Jednocześnie przychody ze sprzedaży tych serów wzrosły o 3,6% i wyniosły 430,5 mln EUR. W celu uzupełnienia gamy asortymentowej do Polski sprowadzono 52,4 tys. ton serów dojrzewających, o 7% więcej niż w 2015 r. Wartość przywozu wzrosła o 5%, do 188,9 mln EUR.

Saldo ilościowe handlu zagranicznego serami podpuszczkowymi dojrzewającymi w 2016 r. pozostało dodatnie – wyniosło 91,4 tys. ton i było zbliżone do odnotowanego w 2015 r. W ujęciu wartościowym ukształtowało się na poziomie 241,6 mln EUR wobec 235,4 mln EUR w 2015 r. (wzrost o 2,6%).

Wraz ze wzrostem cen serów na rynku światowym również w Polsce w drugim półroczu 2016 r. ceny wykazywały tendencje wzrostowe. W 2016 r. (dane GUS) cena zbytu sera podpuszczkowego dojrzewającego Edamskiego wynosiła przeciętnie 12,80 zł/kg (z VAT), a sera Gouda – 12,52 zł/kg (z VAT), odpowiednio o 2,5% i 4,3% więcej niż w 2015 r. Ceny detaliczne serów dojrzewających i topionych w pierwszej połowie 2016 r. były o 5% niższe niż w analogicznym okresie roku poprzedniego, a w całym 2016 r. – o 2,2% niższe.

2.1.1.6.1. Dopłaty do prywatnego przechowywania serów w ramach tymczasowego nadzwyczajnego systemu pomocy

W październiku 2015 r., na mocy przepisów rozporządzenia delegowanego (UE) 2015/1852⁶⁵, Komisja Europejska po raz drugi uruchomiła tymczasowy nadzwyczajny system pomocy do prywatnego przechowywania niektórych serów. Było to wynikiem wystąpienia zakłóceń na unijnym rynku mleka spowodowanych: zakazem importu produktów mlecznych z UE do Federacji Rosyjskiej, spowolnieniem chińskiego importu i wysoką podażą tych produktów zarówno w Unii, jak i w głównych regionach produkcji mleka na świecie.

Dopłaty dotyczyły wyprodukowanych w UE serów objętych kodem CN 0406, z wyjątkiem tych, które po okresie dojrzewania nie nadawały się do dalszego przechowywania. Dopłatami objęte były sery solidnej i właściwej jakości handlowej, które w pierwszym dniu przechowywania spełniały kryterium wieku odpowiadającego:

- w przypadku serów z chronioną nazwą pochodzenia lub chronionym oznaczeniem geograficznym na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE)

⁶⁵ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2015/1852 z dnia 15 października 2015 r. wprowadzające tymczasowy nadzwyczajny system dopłat do prywatnego przechowywania niektórych serów oraz ustalające z góry stawkę dopłat.

- nr 1151/2012⁶⁶ – okresowi dojrzewania określonego w specyfikacji produktu zawartej we wniosku o rejestrację nazwy pochodzenia/oznaczenia geograficznego,
- w przypadku innych serów – normalnemu okresowi dojrzewania, po upływie którego sery mogły być przeznaczone do sprzedaży.

Maksymalna ilość serów, która mogła zostać objęta dopłatami, wynosiła dla całej UE 100 tys. ton, w tym 7 859 ton dla Polski.

Minimalna ilość serów, która mogła być przedmiotem dopłat, wynosiła 0,5 tony. Stawki dopłat określono w wysokości 15,57 EUR/t serów (w odniesieniu do stałych kosztów przechowywania) oraz 0,40 EUR/t na dzień (w odniesieniu do okresu przechowywania objętego umową). Okres przechowywania serów objętych umowami mógł wynosić od 60 do 210 dni. Ostateczny termin składania formularzy umów określono na 15 stycznia 2016 r. Przedsiębiorcy w Polsce nie uczestniczyli w tym mechanizmie WPR.

* * *

Po akcesji Polski do UE mechanizmem dopłat do prywatnego przechowywania objęto w Polsce 526 ton serów, wydając w latach 2004-2007 na ten cel 170 tys. zł.

2.1.1.7. Handel zagraniczny na rynku mleka i przetworów mlecznych

Przywóz na rynku mleka i przetworów mlecznych

Przedsiębiorcy ubiegający się w danym roku o pozwolenia na przywóz mleka i przetworów mlecznych w ramach kontyngentów taryfowych, musieli wcześniej otrzymać numer identyfikacyjny nadany przez Prezesa ARR. Numer zostaje nadany przedsiębiorcom, których siedziba znajduje się w Polsce oraz którzy są płatnikami podatku od towarów i usług (VAT) w kraju. Przedsiębiorcy musieli również przedłożyć w ARR prawidłowo wypełniony wniosek wraz z dokumentami celnymi potwierdzającymi, że w ciągu każdego z dwóch poprzednich lat kalendarzowych przywozili do UE lub z niej wywozili co najmniej 25 ton mleka i/lub przetworów mlecznych wymienionych w rozdziale 04 Nomenklatury Scalonej (CN).

W 2016 r. ARR administrowała dwoma przywozami preferencyjnymi i 22 kontyngentami taryfowymi. Wydała dwa pozwolenia na przywóz 103 ton przetworów mlecznych, natomiast rozliczyła jedno pozwolenie.

⁶⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1151/2012 z dnia 21 listopada 2012 r. w sprawie systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych, z późn. zm.

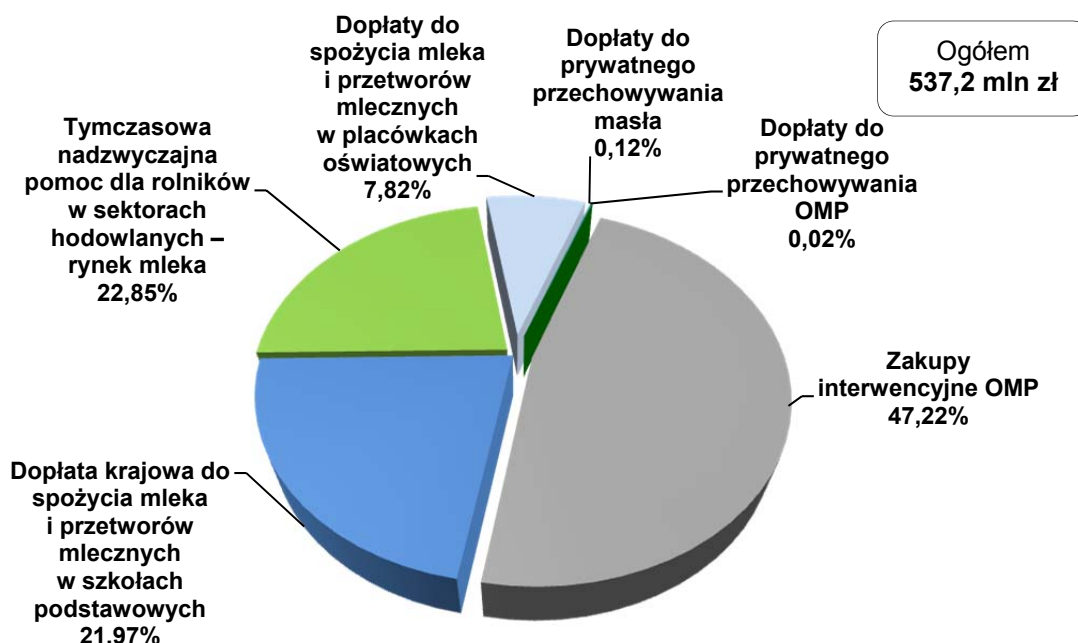
Wywóz na rynku mleka i przetworów mlecznych

Agencja weryfikowała złożone przez przedsiębiorców wnioski o pozwolenia oraz wydawała i rozliczała pozwolenia na wywóz serów o kodzie CN 0406 do Kanady (w ramach umów zawartych pomiędzy UE a Kanadą) oraz do Stanów Zjednoczonych (w ramach niektórych kontyngentów GATT⁶⁷). W odniesieniu do eksportu serów do USA weryfikowano także dokumenty niezbędne do stwierdzenia, czy przedsiębiorca spełniał wymogi uprawniające go do ubiegania się o pozwolenie na wywóz w ramach kontyngentu.

W 2016 r. ARR wydała ogółem 43 pozwolenia na wywóz bez refundacji 1 080 ton serów poza obszar celny UE, z tego: 29 pozwoleń na wywóz 105 ton serów do Kanady oraz 14 pozwoleń na wywóz 975 ton serów do Stanów Zjednoczonych. Rozliczono 41 pozwoleń na wywóz 600 ton serów.

W związku z realizacją mechanizmów WPR dotyczących rynku mleka i jego przetworów, ARR w 2016 r. wypłaciła beneficjentom łącznie 537 163 tys. zł.

Wykres 17. **Struktura wydatków na rynku mleka w 2016 r.**

Źródło: dane ARR.

Najwięcej środków finansowych wydatkowano w ramach interwencyjnych zakupów odtłuszczonego mleka w proszku – 253 627 tys. zł, a następnie: tymczasowej nadzwyczajnej pomocy dla rolników w sektorach hodowlanych – 122 750 tys. zł, dopłaty krajowej do spożycia mleka i przetworów mlecznych w szkołach podstawowych – 117 992 tys. zł, dopłat do spożycia mleka i przetworów mlecznych w placówkach oświatowych – 42 012 tys. zł,

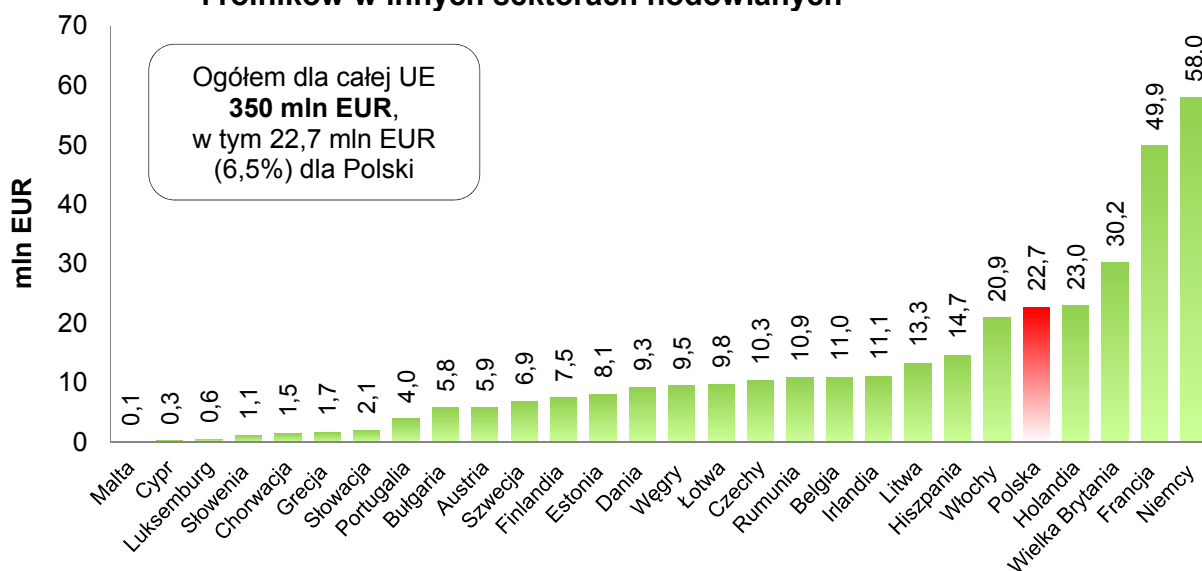
⁶⁷ GATT – Układ Ogólny w sprawie Taryf Celnych i Handlu.

dopłat do prywatnego przechowywania masła – 659 tys. zł oraz dopłat do prywatnego przechowywania OMP – 123 tys. zł.

2.1.1.8. Nadzwyczajna pomoc dostosowawcza dla producentów mleka i rolników w innych sektorach hodowlanych

We wrześniu 2016 r., zgodnie z rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) 2016/1613⁶⁸, w celu zapewnienia nadzwyczajnej pomocy dostosowawczej dla producentów mleka i rolników w sektorach wołowiny i cielęciny, wieprzowiny, mięsa baraniego i koziego, państwom członkowskim UE przyznano wsparcie z budżetu unijnego w kwocie 350 000 tys. EUR, w tym Polsce – 22 670 129 EUR (98 690 tys. zł⁶⁹).

Wykres 18. **Nadzwyczajna pomoc dostosowawcza dla producentów mleka i rolników w innych sektorach hodowlanych**

Źródło: opracowanie ARR na podstawie rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2016/1613.

Przyznane państwom członkowskim środki służyły wsparciu producentów mleka lub rolników w innych sektorach hodowlanych, którzy podjęli co najmniej jedno z następujących działań mających na celu polepszenie sytuacji dochodowej ich gospodarstw oraz stabilizację rynku:

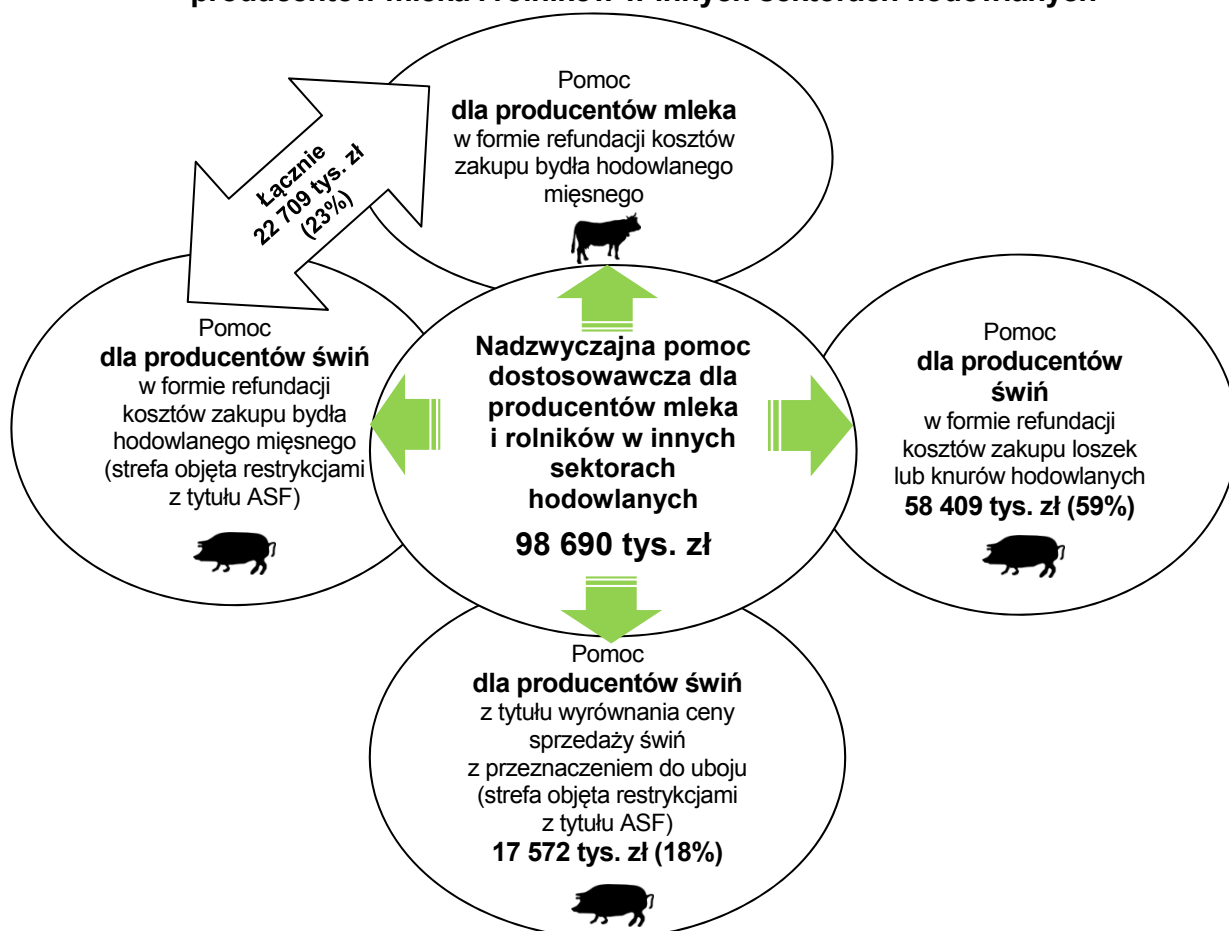
- redukcję produkcji ponad przewidzianą w rozporządzeniu delegowanym Komisji (UE) 2016/1612 z 8 września 2016 r. przyznającym pomoc na ograniczenie produkcji mleka,
- rolnictwo na małą skalę,
- stosowanie ekstensywnych metod produkcji,
- stosowanie metod produkcji przyjaznych dla środowiska i klimatu,
- wdrażanie projektów współpracy,

⁶⁸ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2016/1613 z dnia 8 września 2016 r. przewidujące nadzwyczajną pomoc dostosowawczą dla producentów mleka i rolników w innych sektorach hodowlanych, z późn. zm.

⁶⁹ Do rozliczenia nadzwyczajnej pomocy dostosowawczej stosowany będzie kurs EBC z 31 sierpnia 2016 r. – 4,3533 PLN/EUR.

- wdrażanie systemów jakości lub projektów mających na celu propagowanie jakości i wartości dodanej,
- szkolenie w zakresie instrumentów finansowych i narzędzi zarządzania ryzykiem.

Wykres 19. **Beneficjenci oraz budżet mechanizmów uruchomionych w Polsce w ramach realizacji nadzwyczajnej pomocy dostosowawczej dla producentów mleka i rolników w innych sektorach hodowlanych**

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Programowania ARR na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 lutego 2017 r.

Wsparcie finansowe producentów rolnych zostało uruchomione w Polsce zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 23 lutego 2017 r. w sprawie realizacji przez Agencję Rynku Rolnego zadań związanych z ustanowieniem nadzwyczajnej pomocy dostosowawczej dla producentów mleka i rolników w innych sektorach hodowlanych (Dz. U. poz. 499). W związku z tym ARR w 2017 r. administrowała czterema mechanizmami:

1. „Pomoc w formie refundacji kosztów zakupu bydła hodowlanego mięsnego producentom mleka w ramach nadzwyczajnej pomocy dostosowawczej”,
2. „Pomoc w formie refundacji kosztów zakupu loszek hodowlanych lub knurów hodowlanych w ramach nadzwyczajnej pomocy dostosowawczej”,

3. „Pomoc w formie refundacji kosztów zakupu bydła hodowlanego mięsnego producentom świń w ramach nadzwyczajnej pomocy dostosowawczej” – dla strefy objętej restrykcjami z tytułu ASF,
4. „Pomoc z tytułu wyrównania ceny sprzedaży świń z przeznaczeniem do uboju w ramach nadzwyczajnej pomocy dostosowawczej” – dla strefy objętej restrykcjami z tytułu ASF.

Zgodnie z wymienionym rozporządzeniem Rady Ministrów na „Pomoc w formie refundacji kosztów zakupu bydła hodowlanego mięsnego producentom mleka w ramach nadzwyczajnej pomocy dostosowawczej” i „Pomoc w formie refundacji kosztów zakupu bydła hodowlanego mięsnego producentom świń w ramach nadzwyczajnej pomocy dostosowawczej” przeznaczono łącznie 22 709 tys. zł. Wydatki na „Pomoc w formie refundacji kosztów zakupu loszek hodowlanych lub knurów hodowlanych w ramach nadzwyczajnej pomocy dostosowawczej” mogą wynieść 58 409 tys. zł, a na „Pomoc z tytułu wyrównania ceny sprzedaży świń z przeznaczeniem do uboju w ramach nadzwyczajnej pomocy dostosowawczej” – 17 572 tys. zł.

Jeżeli łączna wysokość pomocy z tytułu wyrównania ceny sprzedaży świń z przeznaczeniem do uboju w ramach nadzwyczajnej pomocy dostosowawczej, wynikająca z pozytywnie zweryfikowanych wniosków, będzie większa niż zaplanowane na ten cel środki z budżetu UE, brakująca kwota na sfinansowanie tej pomocy pochodzić będzie z budżetu krajowego, gdyż zgodnie z art. 2 rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2016/1613 państwa członkowskie mogą przyznać dodatkową pomoc finansową do maksymalnej wartości równej 100% kwoty określonej w kopercie krajowej dla tego wsparcia.

Stawki pomocy kształtowały się następująco:

- refundacja do zakupu bydła hodowlanego – od 1 tys. zł do 2,5 tys. zł, w zależności od kategorii wiekowej jałówki oraz 4 tys. zł w przypadku zakupu buhaja⁷⁰;
- refundacja do zakupu świń hodowlanych – od 150 zł do 350 zł, w zależności od kategorii wiekowej loszki hodowlanej, oraz 500 zł w przypadku zakupu knura⁷¹;

⁷⁰ Kwota pomocy udzielanej producentowi mleka wynosiła:

- 1 000 zł do jałówki, mającej w dniu zakupu powyżej 6 miesięcy i nie więcej niż 12 miesięcy,
- 1 500 zł do jałówki, mającej w dniu zakupu powyżej 12 miesięcy i nie więcej niż 18 miesięcy,
- 2 500 zł do jałówki, mającej w dniu zakupu powyżej 18 miesięcy i nie więcej niż 36 miesięcy,
- 4 000 zł do buhaja, mającego w dniu zakupu powyżej 13 miesięcy.

⁷¹ Kwota pomocy udzielanej producentowi świń wynosiła:

- 150 zł do loszki hodowlanej, mającej w dniu zakupu mniej niż 150 dni,
- 350 zł do loszki hodowlanej, mającej w dniu zakupu nie mniej niż 150 dni, która została poddana ocenie wartości użytkowej tucznej i rzeźnej,
- 500 zł do knura hodowlanego, mającego w dniu zakupu nie mniej niż 150 dni, który został poddany ocenie wartości użytkowej tucznej i rzeźnej.

- wyrównanie ceny sprzedaży świń ze strefy objętej restrykcjami z tytułu afrykańskiego pomoru świń (ASF)⁷² – nie więcej niż:
 - 2,00 zł/kg masy tuszy w odniesieniu do świń sprzedanych w okresie od 1 września do 31 grudnia 2016 r.,
 - 1,50 zł/kg masy tuszy w odniesieniu do świń sprzedanych w okresie od 1 stycznia do 30 czerwca 2017 r.

Wnioski o udzielenie pomocy do refundacji kosztów zakupu bydła hodowlanego i świń hodowlanych producenci mogli składać w OT ARR właściwym ze względu na adres zamieszkania lub siedzibę producenta. W przypadku pomocy z tytułu wyrównania ceny sprzedaży świń z przeznaczeniem do uboju w ramach nadzwyczajnej pomocy dostosowawczej wnioski o udzielenie pomocy za poszczególne okresy sprzedaży można było składać w okresie:

- od 18 marca do 7 kwietnia 2017 r. w odniesieniu do świń sprzedanych od 1 września 2016 r. do 28 lutego 2017 r.,
- do 21 maja 2017 r. w odniesieniu do świń sprzedanych od 1 marca do 30 kwietnia 2017 r.,
- do 21 lipca 2017 r. w odniesieniu do świń sprzedanych od 1 maja do 30 czerwca 2017 r.

Zgodnie z rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) 2016/1613 wydatki państw członkowskich będą się kwalifikowały do pomocy finansowej Unii jedynie w przypadku, gdy płatności zostaną dokonane najpóźniej do 30 września 2017 r.

2.1.2. Rynek zbóż

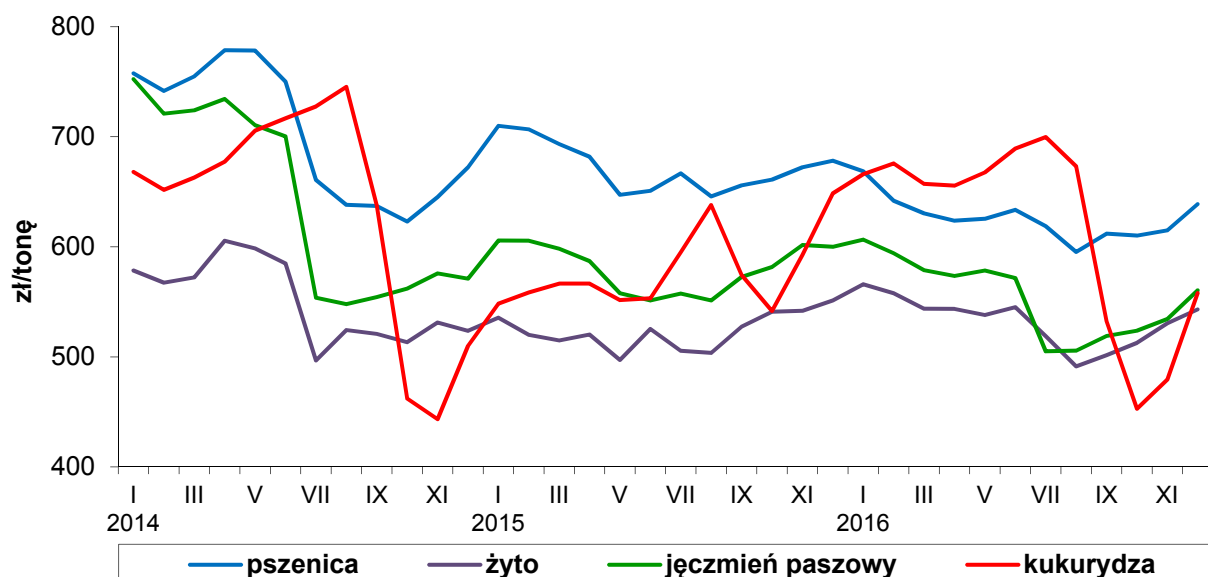
W Polsce w 2016 r. zbiory zbóż (łącznie z kukurydzą, gryką i prosem) ukształtowały się na poziomie 29,8 mln ton i były o 6,6% większe niż rok wcześniej⁷³. Do wzrostu produkcji przyczyniły się lepsze plony. Średni plon zbóż ogółem wyniósł 4 t/ha i w porównaniu z uzyskanym w 2015 r. był o 7,2% większy. Wzrost zbiorów odnotowano w przypadku: kukurydzy (o 37,6%, do 4,3 mln ton), jęczmienia (o 16,2%, do 3,4 mln ton), żyta (o 9,3%, do 2,2 mln ton), owsa (11,4%, do 1,4 mln ton) oraz mieszanek zbożowych (o 7,3%, do 2,4 mln ton). Zmniejszyły się natomiast zbiory pszenicy (o 1,2%, do 10,8 mln ton) oraz pszenżyta (o 4,4%, do 5,1 mln ton).

⁷² Afrykański pomór świń (ang. african swine fever) – wirusowa, posocznicowa choroba świń.

⁷³ „Wyniki produkcji roślinnej w 2016 r.”, GUS, czerwiec 2017 r.

W 2016 r. do skupu trafiło blisko 12,8 mln ton zbóż⁷⁴, o 6,4% więcej niż rok wcześniej. Wzrost skupu odnotowano w przypadku pszenicy (o 13%) i kukurydzy (o 17%). Zmniejszeniu uległ skup żyta (o 10%), jęczmienia (o 6%) i pszenżyta (o 24%).

Wykres 20. **Ceny skupu zbóż w Polsce**

Źródło: opracowanie ARR na podstawie danych GUS.

Rekordowe zbiory zbóż na świecie w sezonie 2016/2017 (ponad 2,1 mld ton)⁷⁵ przyczyniły się do obniżenia cen ziarna, pomimo rosnącego globalnego popytu. Na spadek cen w Europie dodatkowo wpływał wzrost eksportu zbóż z Rosji oraz Ukrainy⁷⁶. Na giełdzie w USA cena pszenicy SRW Nr 2 średnio w roku osiągnęła wartość 176 USD/t, o 15% niższą niż w roku poprzednim.

Ceny zbóż podstawowych uległy obniżeniu również w UE. W 2016 r., pomimo mniejszych zbiorów niż w 2015 r., na rynku unijnym za pszenicę konsumpcyjną w skupie przeciętnie płacono 149 EUR/t (o 13% mniej niż rok wcześniej), a za jęczmień paszowy – 139 EUR/t (o 11% mniej). Średnia cena kukurydzy była o 2% wyższa niż w 2015 r. i wyniosła 158 EUR/t, co było spowodowane słabszymi zbiorami tego ziarna.

Niskie ceny zbóż na rynkach zagranicznych, przy większej krajowej podaży ziarna do skupu, spowodowały, że również w Polsce ceny zbóż były niższe niż przed rokiem. W 2016 r. przeciętna krajowa cena skupu pszenicy (według GUS) wyniosła 620 zł/t, a jęczmienia

⁷⁴ Zbóż podstawowych (pszenica, żyto, pszenżyto, jęczmień i owies) z mieszankami – dane GUS.

⁷⁵ Szacunek zbiorów zbóż (bez ryżu) wg United States Department of Agriculture, Grain: World Markets and Trade, FAS USDA, maj 2017 r.

⁷⁶ Eksport z Rosji w sezonie 2015/2016 wyniósł 34,5 mln ton (o 10% więcej niż w poprzednim sezonie), a z Ukrainy 38,6 mln ton (o 8,5% więcej niż rok wcześniej). Według prognozy USDA w sezonie 2016/2017 eksport z Rosji może wynieść 36 mln ton (o 5% więcej niż w sezonie 2015/2016, a z Ukrainy – 42 mln ton (o 9% więcej niż w poprzednim sezonie).

582 zł/t, odpowiednio o 7,2% i 4,6% mniej niż rok wcześniej. W tym czasie cena kukurydzy obniżyła się o 6,4%, do 529 zł/t. Jedynie za żyto średnio w kraju płacono 517 zł/t, o 0,6% więcej niż rok wcześniej. Wzrost cen żyta w 2016 r. był wynikiem dużego spadku zbiorów tego ziarna w 2015 r. Ceny zbóż w Polsce były niższe od średniej w UE i niższe niż u głównych unijnych eksporterów (Niemcy, Francja).

Konkurencyjne ceny i dobra jakość ziarna stymulowały eksport zbóż z Polski, który w 2016 r. wyniósł blisko 6,4 mln ton⁷⁷ (w tym blisko 4,4 mln ton pszenicy, 0,9 mln ton kukurydzy, 0,4 mln ton żyta i 0,1 mln ton jęczmienia), o 4% więcej niż w 2015 r. W tym czasie wolumen eksportu produktów wysokoprzetworzonych zwiększył się o 15%, a produktów pierwotnego przetwórstwa uległ obniżeniu o 4,5%. Łącznie z przetworami zbożowymi wyrażonymi w ekwiwalencie ziarna w 2016 r. z kraju wywieziono 7,4 mln ton zbóż wobec 7 mln ton w 2015 r. Wartość eksportu ziarna zbóż i przetworów zbożowych była rekordowa i osiągnęła 2,9 mld EUR, o 6% więcej niż w 2015 r.

Krajowa podaż zbóż była uzupełniana ziarnem importowanym. W 2016 r. do kraju przywieziono 1,4 mln ton ziarna zbóż, o 28% więcej niż rok wcześniej. Dominowała pszenica z udziałem 60%. Kukurydza stanowiła 23% importu ziarna, a jęczmień – 12%. Wolumen importu produktów pierwotnego przetwórstwa był o 8% większy niż w 2015 r., a produktów wysokoprzetworzonych – o 3%. Łącznie z przetworami zbożowymi wyrażonymi w ekwiwalencie ziarna w 2016 r. do Polski przywieziono blisko 2,5 mln ton zbóż, o 16% więcej niż przed rokiem. Wartość importu ziarna zbóż i przetworów zbożowych zwiększyła się o 7% i wyniosła 973 mln EUR.

W 2016 r. saldo handlu zagranicznego ziarnem zbóż i produktami wysokoprzetworzonymi pozostało dodatnie. W przypadku produktów wysokoprzetworzonych ukształtowało się na poziomie 1,2 mld EUR, o 20% wyższym niż w 2015 r. Saldo handlu ziarnem zbóż uległo obniżeniu o 11%, do 777 mln EUR, co było efektem niższych niż w 2015 r. cen transakcyjnych. Ujemne saldo w handlu produktami pierwotnego przetwórstwa zmniejszyło się do 31 mln EUR z 41 mln EUR w 2015 r. Łączne saldo handlu zagranicznego zbożami oraz przetworami zbożowymi osiągnęło poziom blisko 5 mln ton w ekwiwalencie ziarna (1,9 mld EUR) wobec 4,9 mln ton (1,8 mld EUR) w 2015 r.

⁷⁷ Wielkości dotyczące eksportu i importu towarów na poszczególnych rynkach rolno-spożywczych obliczono w wadze produktu na podstawie danych Ministerstwa Finansów, za rok 2016 – dane wstępne.

2.1.2.1. Interwencyjny zakup i sprzedaż zbóż

Celem mechanizmu WPR „Interwencyjny zakup i sprzedaż zbóż” jest stabilizacja rynku poprzez skup nadwyżek rynkowych oraz sprzedaż zbóż zgromadzonych w magazynach interwencyjnych. W 2016 r. obowiązywały zasady zakupu interwencyjnego zbóż zgodne z rozporządzeniami: Komisji (UE) nr 1272/2009⁷⁸, Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013⁷⁹, Rady (UE) nr 1370/2013⁸⁰, delegowanym Komisji (UE) 2016/1238⁸¹ oraz wykonawczym Komisji (UE) 2016/1240⁸².

Interwencja publiczna była dostępna od 1 listopada do 31 maja następnego roku. W tym okresie była otwarta dla pszenicy zwyczajnej, a jeżeli wymagałaby tego sytuacja na rynku zbóż (spadek cen rynkowych poniżej ceny interwencyjnej), mogła zostać otwarta przez Komisję Europejską również dla pszenicy durum, jęczmienia i kukurydzy.

Interwencyjny zakup pszenicy zwyczajnej mógł się odbywać w ramach ograniczenia ilościowego wynoszącego 3 mln ton w roku gospodarczym, ustalonego przez KE dla wszystkich krajów członkowskich UE. W ramach tego ograniczenia zakup pszenicy zwyczajnej mógł być dokonywany po cenie interwencyjnej (równej progowi referencyjnemu), wynoszącej 101,31 EUR/t. Dla pozostałych zbóż (pszenica durum, kukurydza, jęczmień) ograniczenie ilościowe zakupów interwencyjnych ustalono na poziomie zerowym. Gdyby wymagała tego sytuacja rynkowa (w szczególności spadek cen rynkowych), KE mogła podjąć decyzję o kontynuowaniu interwencji powyżej ograniczenia ilościowego w przypadku pszenicy zwyczajnej i/lub rozpoczęciu zakupów pszenicy durum, kukurydzy i jęczmienia w ramach procedury przetargowej. Cena zakupu pszenicy (nie wyższa niż cena interwencyjna) mogła być określana w ofertach przetargowych i musiała być zaakceptowana przez KE po każdym przetargu.

⁷⁸ Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1272/2009 z dnia 11 grudnia 2009 r. ustanawiające wspólne szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007 w odniesieniu do zakupu i sprzedaży produktów rolnych w ramach interwencji publicznej, z późn. zm. (obowiązujące do 30 września 2016 r.).

⁷⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007, z późn. zm.

⁸⁰ Rozporządzenie Rady (UE) nr 1370/2013 z dnia 16 grudnia 2013 r. określające środki dotyczące ustalania niektórych dopłat i refundacji związanych ze wspólną organizacją rynków produktów rolnych, z późn. zm.

⁸¹ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2016/1238 z dnia 18 maja 2016 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 w odniesieniu do interwencji publicznej i dopłat do prywatnego przechowywania, z późn. zm.

⁸² Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2016/1240 z dnia 18 maja 2016 r. ustalające zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 w odniesieniu do interwencji publicznej i dopłat do prywatnego przechowywania, z późn. zm.

Zgodnie z rozporządzeniami Komisji (UE) nr 1272/2009 i 2016/1238 na zapasy interwencyjne UE mogły być przyjęte zboża, które spełniały normy dotyczące zawartości substancji skażających określonych w prawodawstwie wspólnotowym. Dopuszczalny poziom zawartości substancji skażających został określony dla pszenicy w rozporządzeniach: Rady (EWG) nr 315/93⁸³ oraz Komisji (WE) nr 1881/2006⁸⁴. Według przepisów ww. aktów prawnych substancjami skażającymi w ziarnie zbóż mogą być: mikotoksyny, metale ciężkie, pozostałości pestycydów oraz skażenie radioaktywne.

Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego (IBPRS) w Warszawie opracował na zlecenie ARR analizę i złożył w Agencji w październiku 2016 r. sprawozdanie dotyczące ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie pszenicy pochodzącym ze zbiorów w 2016 r. Celem analizy było określenie zagrożenia wystąpienia na terenie Polski poszczególnych rodzajów substancji skażających w ziarnie pszenicy.

Tabela 4. **Poziom ryzyka wystąpienia poszczególnych substancji skażających w ziarnie pszenicy ze zbiorów w 2016 r.**

Lp.	Rodzaj substancji skażającej	Poziom ryzyka
1.	Kadm (Cd)	Wysoki w województwie opolskim i śląskim Średni w pozostałych województwach Niski w województwie kujawsko-pomorskim i łódzkim
2.	Ołów (Pb)	Wysoki w żadnym województwie Średni w województwie: dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, mazowieckim i świętokrzyskim Niski w pozostałych województwach
3.	Deoksyniwalenol (DON)	Wysoki w województwie podlaskim Średni w żadnym województwie Niski w pozostałych województwach
4.	Zearalenon (ZEA)	Wysoki w województwie podlaskim i warmińsko-mazurskim Średni w województwie śląskim Niski w pozostałych województwach
5.	Pozostałości środków ochrony roślin	Niski w całym kraju
6.	Poziom radioaktywności	Niski w całym kraju

Źródło: opracowanie ARR na podstawie danych IBPRS.

Ziarno pszenicy oferowane do zakupu interwencyjnego, pochodzące z województw, dla których ryzyko określono jako wysokie, podlegało obowiązkowemu badaniu na zawartość deoksyniwalenolu, zearalenonu oraz kadmu. W związku z tym podmioty oferujące do zakupu interwencyjnego ziarno pszenicy były zobowiązane przed złożeniem oferty do wniesienia opłaty na poczet wykonania oceny poziomu zawartości:

⁸³ Rozporządzenie Rady (EWG) nr 315/93 z dnia 8 lutego 1993 r. ustanawiające procedury Wspólnoty w odniesieniu do substancji skażających w żywności, z późn. zm.

⁸⁴ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1881/2006 z dnia 19 grudnia 2006 r. ustalające najwyższe dopuszczalne poziomy niektórych zanieczyszczeń w środkach spożywczych, z późn. zm.

- deoksyniwalenolu i zearalenonu, jeśli pszenica pochodziła z upraw z województwa podlaskiego,
- zearalenonu, gdy oferowane ziarno pszenicy zebrano na terenie województwa podlaskiego i warmińsko-mazurskiego,
- kadmu, jeśli ziarno zebrano w województwie opolskim i śląskim.

W 2016 r. ARR była przygotowana do prowadzenia zakupu interwencyjnego pszenicy zarówno ze zbiorów w 2015 r. (w okresie styczeń–maj 2016 r.), jak i ze zbiorów w 2016 r. (w okresie listopad–grudzień 2016 r.). Z uwagi na sytuację rynkową (poziom ceny rynkowej pszenicy przekraczał poziom ceny interwencyjnej) przedsiębiorcy w ww. okresach 2016 r. nie oferowali pszenicy do sprzedaży na zapasy interwencyjne UE.

Agencja prowadziła w 2016 r. działania mające na celu zapewnienie powierzchni przechowalniczej pod zakup interwencyjny pszenicy. W związku z tym przedsiębiorstwa przechowalnicze zostały zaproszone do składania ofert na świadczenie usług przechowalniczych. W sezonie gospodarczym 2015/2016 i 2016/2017 maksymalne stawki (netto) za świadczenie usług przechowalniczych wynosiły: 1,64 EUR/t za przyjęcie zbóż, 0,05 EUR/tonodobę za przechowywanie oraz 1,64 EUR/t za wydanie.

Magazyny, aby mogło być w nich przechowywane zboże stanowiące zapasy interwencyjne, musiały spełniać wymogi/kryteria określone w rozporządzeniu wykonawczym Komisji (UE) nr 908/2014⁸⁵. Zgodnie z rozporządzeniem Komisji (UE) nr 1272/2009 każde miejsce przechowywania powinno:

- posiadać dostęp do zaplecza technicznego do przejmowania zbóż oraz niezbędne wyposażenie do przechowywania i utrzymania zbóż w dobrym stanie,
- mieć możliwość wydania zbóż w celu dotrzymania terminu umownego,
- dysponować możliwością przechowywania co najmniej 5 tys. ton zbóż w okresie prowadzenia zakupów interwencyjnych (w przypadku gdy magazyn nie posiadał dostępu do rzeki, morza lub połączenia kolejowego).

Informacje na temat miejsc przechowywania były przez Agencję w 2016 r. aktualizowane i przekazywane do Komisji Europejskiej, a następnie udostępniane przez KE innym państwom członkowskim.

⁸⁵ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 908/2014 z dnia 6 sierpnia 2014 r. ustanawiające zasady dotyczące stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 w odniesieniu do agencji płatniczych i innych organów, zarządzania finansami, rozliczania rachunków, przepisów dotyczących kontroli, zabezpieczeń i przejrzystości, z późn. zm.

W przypadku przyjęcia oferty na świadczenie usług przechowalniczych Agencja Rynku Rolnego przeprowadzała kontrole autoryzacyjne magazynów, które nie posiadały ważnego świadectwa autoryzacji. Jeśli wynik kontroli był pozytywny, magazyn (pomieszczenie magazynowe zgłoszone do autoryzacji) otrzymywało świadectwo autoryzacji. W okresie ważności świadectwa w magazynie mogły być przechowywane zapasy interwencyjne zbóż na rzecz ARR.

Oddziały terenowe Agencji Rynku Rolnego nie zawarły w 2016 r. umów na świadczenie usług przechowalniczych, jednak przedsiębiorstwa współpracujące od lat z Agencją deklarowały gotowość do świadczenia usług w tym zakresie na rzecz ARR, jeśli zaistniałaby taka potrzeba.

W 2016 r. ARR nie przechowywała zbóż stanowiących zapasy interwencyjne UE.

* * *

Po akcesji Polski do UE Agencja Rynku Rolnego, w ramach działań interwencyjnych prowadzonych w latach 2004-2006 i 2009-2010, zakupiła ogółem 2 136,6 tys. ton zbóż, z tego: 1 297,2 tys. ton pszenicy (60,7% ogółu zakupionych zbóż), 586,5 tys. ton jęczmienia (27,5%) i 252,9 tys. ton kukurydzy (11,8%). Łączne wydatki poniesione przez Agencję na zakup, przechowywanie i transport zbóż wyniosły 1,1 mld zł.

2.1.2.2. Handel zagraniczny na rynku zbóż

W 2016 r. ARR administrowała przywozem spoza Unii Europejskiej towarów objętych wspólną organizacją rynku zbóż oraz ich wywozem poza obszar celny UE. Działania Agencji polegały na weryfikowaniu wniosków o pozwolenia na przywóz i wywóz złożonych przez przedsiębiorców oraz na wydawaniu i rozliczaniu tych pozwoleń.

Przywóz na rynku zbóż

Agencja wydała 318 pozwoleń na przywóz bez preferencji 186,7 tys. ton zbóż i przetworów zbożowych (przede wszystkim: ziarna kukurydzy, sorgo, pszenicy oraz skrobi). Przywozu dokonywano głównie z: Federacji Rosyjskiej, Ukrainy, Argentyny oraz ze Stanów Zjednoczonych. Na rynku zbóż ARR administrowała jednym przywozem preferencyjnym i 9 przywozowymi kontyngentami taryfowymi, w tym otwartymi w kwietniu 2014 r. przez KE 3 kontyngentami taryfowymi na przywóz z Ukrainy 950 tys. ton pszenicy zwyczajnej, 250 tys. ton jęczmienia oraz 400 tys. ton kukurydzy (po zerowej stawce celnej)⁸⁶.

⁸⁶ Oprócz rynku zbóż KE otworzyła ww. kontyngenty taryfowe na rynkach: drobiu, jaj i albumin (4 kontyngenty), mleka i przetworów mlecznych (3), wieprzowiny (2) oraz wołowiny i cielęciny (1).

W 2016 r. unijni przedsiębiorcy w całości wykorzystali roczne bezcłowe kontyngenty taryfowe na przywóz z Ukrainy pszenicy zwyczajnej i kukurydzy oraz prawie cały kontyngent jęczmienia (ponad 249 tys. ton).

W 2016 r. ARR wydała w ramach kontyngentów taryfowych 25 pozwoleń na przywóz do UE 14,4 tys. ton zbóż (w tym 4,7 tys. ton kukurydzy oraz 3,6 tys. ton pszenicy z Ukrainy). Rozliczono 402 pozwolenia (łącznie z wydanymi w poprzednich latach).

Wywóz na rynku zbóż

ARR wydała na rynku zbóż 196 pozwoleń na wywóz bez refundacji poza obszar celny Unii Europejskiej 2 310,4 tys. ton produktów zbożowych, z tego: 93 pozwolenia na 2 tys. ton mąki pszennej, 92 pozwolenia na 2 263,5 tys. ton pszenicy, 9 pozwoleń na 21,9 tys. ton kukurydzy i 2 pozwolenia na 23 tys. ton jęczmienia.

Głównymi kierunkami wywozu ziarna zbóż były: Białoruś, Stany Zjednoczone, Algieria, Islandia, Maroko, Arabia Saudyjska, Izrael, Libia, Katar, Norwegia i Ukraina. Mąkę pszenną eksportowano przede wszystkim do Stanów Zjednoczonych. Agencja rozliczyła 192 pozwolenia na wywóz bez refundacji zbóż i produktów zbożowych poza obszar celny Unii Europejskiej.

Ogółem w 2016 r. ARR wydała na rynku zbóż 539 pozwoleń na przywóz i wywóz, natomiast rozliczyła 594 pozwolenia (łącznie z wydanymi w poprzednich latach).

Zgodnie z rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) 2016/1237⁸⁷ oraz wykonawczym (UE) 2016/1239⁸⁸ od 6 listopada 2016 r. pozwolenia na przywóz bez preferencji i wywóz produktów z rynku zbóż nie były wymagane.

2.1.2.3. Handel zagraniczny na rynku ryżu

W 2016 r. ARR administrowała przywozem ryżu spoza Unii Europejskiej i jego wywozem poza obszar celny Wspólnoty. Działania Agencji polegały na weryfikowaniu wniosków

⁸⁷ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2016/1237 z dnia 18 maja 2016 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 w odniesieniu do zasad stosowania systemu pozwoleń na przywóz i wywóz oraz uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 w odniesieniu do zasad dotyczących zwalniania i przepadku zabezpieczeń złożonych w odniesieniu do takich pozwoleń, zmieniające rozporządzenia Komisji (WE) nr 2535/2001, (WE) nr 1342/2003, (WE) nr 2336/2003, (WE) nr 951/2006, (WE) nr 341/2007 i (WE) nr 382/2008 oraz uchylające rozporządzenia Komisji (WE) nr 2390/98, (WE) nr 1345/2005, (WE) nr 376/2008 i (WE) nr 507/2008.

⁸⁸ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2016/1239 z dnia 18 maja 2016 r. ustanawiające zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 w odniesieniu do systemu pozwoleń na przywóz i wywóz.

o pozwolenia na przywóz i wywóz złożonych przez przedsiębiorców oraz na wydawaniu i rozliczaniu tych pozwoleń.

Przywóz na rynku ryżu

Agencja wydała 443 pozwolenia na przywóz z państw trzecich bez preferencji 94,6 tys. ton ryżu. Ryż był importowany głównie z: Kambodży, Birmy, Indii, Tajlandii, Pakistanu, Wietnamu oraz ze Stanów Zjednoczonych.

ARR administrowała także 20 kontyngentami taryfowymi oraz jednym przywozem w ramach preferencji. Wydała 60 pozwoleń na przywóz preferencyjny po obniżonych stawkach celnych 11,4 tys. ton ryżu oraz 45 pozwoleń w ramach kontyngentów taryfowych na przywóz 2,6 tys. ton ryżu. W ramach kontyngentów ryż był importowany przede wszystkim z: Wietnamu, Tajlandii, Pakistanu, Indii oraz ze Stanów Zjednoczonych.

Ogółem w 2016 r. Agencja Rynku Rolnego wydała 548 pozwoleń na przywóz ryżu, natomiast rozliczyła 532 pozwolenia.

Wywóz na rynku ryżu

ARR wydała 161 pozwoleń na wywóz bez refundacji 1,8 tys. ton ryżu. Rozliczono 108 pozwoleń, uznając wywóz 1,1 tys. ton tego produktu. Ryż reeksportowano głównie do Norwegii i Islandii.

Łącznie w 2016 r. Agencja wydała na rynku ryżu 709 pozwoleń na przywóz i wywóz, natomiast rozliczyła 640 pozwoleń.

2.1.3. Rynek mięsa czerwonego

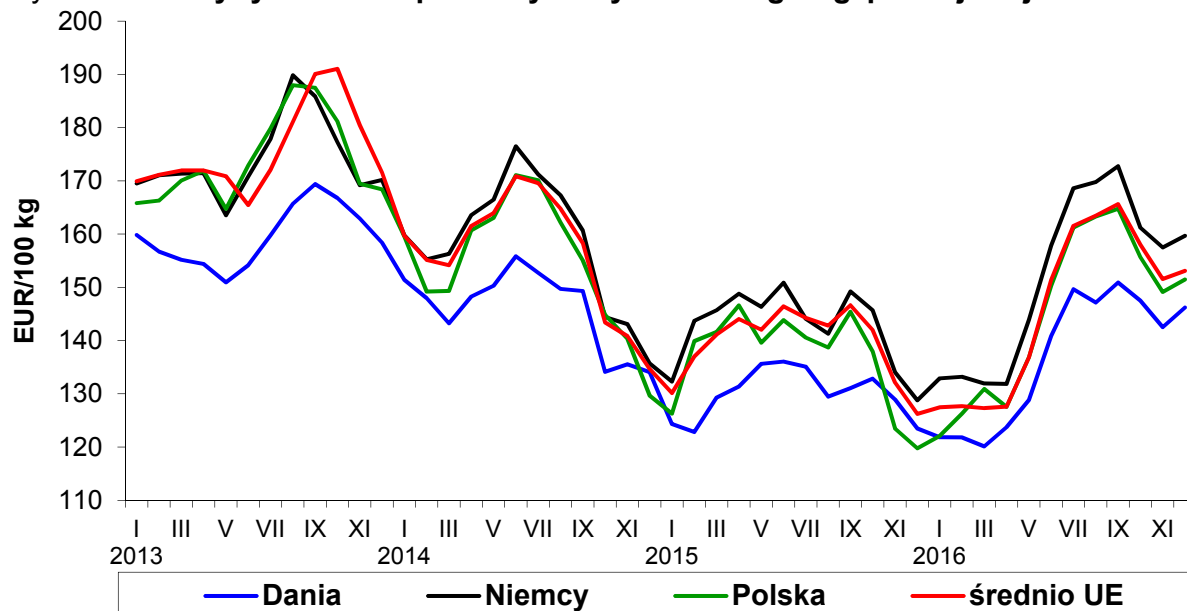
2.1.3.1. Rynek wieprzowiny

Na początku 2016 r., zarówno na rynku unijnym, jak i w Polsce, ceny żywca wieprzowego utrzymywały się na niskim poziomie. W styczniu 2016 r. krajowa cena skupu żywca wieprzowego wynosiła średnio 3,96 zł/kg i była o 2% niższa niż w styczniu 2015 r. oraz o 22% niższa niż w pierwszym miesiącu 2014 r. W UE w styczniu 2016 r. za żywca wieprzowego płacono średnio 127,45 EUR/100 kg, o 2% mniej niż w styczniu 2015 r. oraz o 20% mniej niż w styczniu 2014 r.

Uruchomienie przez KE w styczniu 2016 r. mechanizmu dopłat do prywatnego przechowywania wieprzowiny, a w kolejnych miesiącach ożywienie eksportu oraz sezonowy wzrost popytu wewnętrznego, przyczyniły się do wzrostu unijnych i krajowych cen skupu trzody chlewnej. W 2016 r. ceny skupu żywca wieprzowego w Polsce osiągnęły najwyższy

poziom w sierpniu – 5,31 zł/kg i były o 21% wyższe niż w tym samym okresie 2015 r. Średnio w 2016 r. za 1 kg żywca wieprzowego krajowi dostawcy w skupie otrzymywali przeciętnie 4,68 zł wobec 4,30 zł w 2015 r., tj. o 8,9% więcej⁸⁹.

Wykres 22. Ceny rynkowe wieprzowiny klasy E w UE wg wagi poubojowej schłodzonej

Źródło: opracowanie ARR na podstawie danych Komisji Europejskiej.

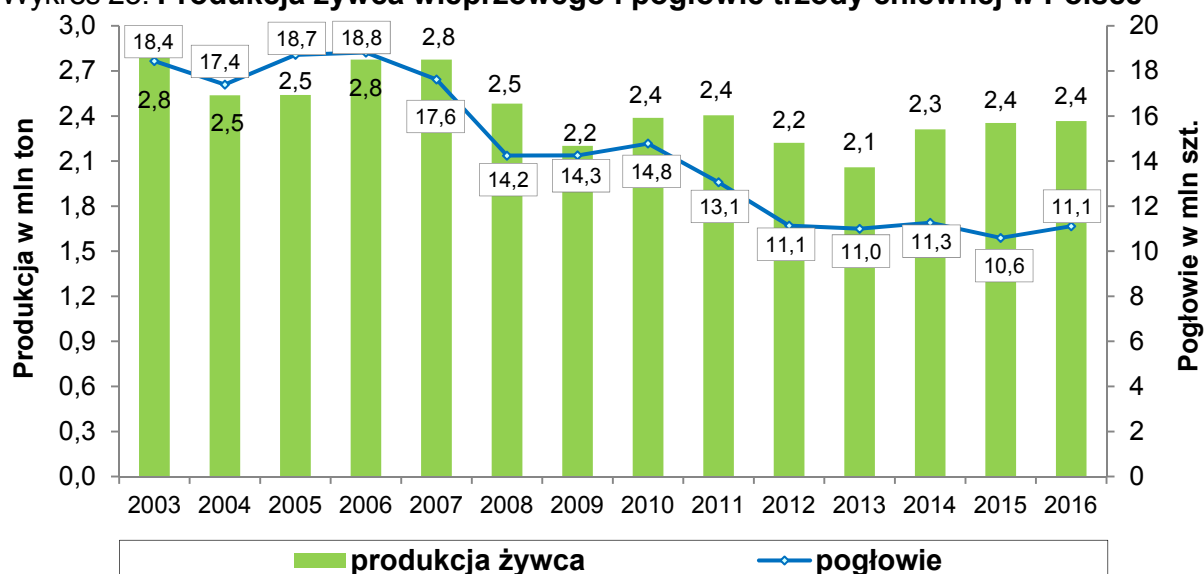
Średnio w Unii Europejskiej ceny skupu trzody chlewnej były najwyższe we wrześniu 2016 r., kiedy wyniosły 165,64 EUR/100 kg, o 13% więcej niż przed rokiem. Zgodnie z danymi Komisji Europejskiej w 2016 r. przeciętna unijna cena wieprzowiny klasy E wynosiła 145,96 EUR/100 kg i była o 5% wyższa niż w 2015 r. Ceny żywca wzrosły w większości krajów członkowskich UE, m.in. w Niemczech i Belgii o 6%, odpowiednio do 151,76 EUR/100 kg i do 129,15 EUR/100 kg, a w Holandii o 8%, do 132,01 EUR/100 kg. W Polsce w 2016 r. żywec wieprzowy klasy E kupowano średnio po 144,96 EUR/100 kg masy poubojowej schłodzonej, o 6% drożej niż w 2015 r. Cena ta była o 1% niższa niż przeciętnie w UE i o 4% niższa niż w Niemczech. Wieprzowina w Polsce była natomiast droższa niż we Francji (o 4%), w Danii (o 6%), Belgii (o 12%) oraz Holandii (o 10%).

Wzrost cen skupu żywca wieprzowego i poprawa opłacalności chowu trzody chlewnej w drugiej połowie 2016 r. przyczyniły się do odwrócenia spadkowej tendencji w krajowym pogłowie świń. Na początku grudnia 2016 r. krajowe pogłowie świń liczyło 11,1 mln sztuk, o 4,9% więcej niż przed rokiem. Wzrost liczebności nastąpił we wszystkich grupach produkcyjno-użytkowych, przy czym największy dotyczył prosiąt do 20 kg (o 8,4%) i loch

⁸⁹ „Biuletyn Statystyczny” nr 4/2017, GUS, maj 2017 r.

prośnych (o 8,2%). Warchlaków (o wadze 20–50 kg) było o 6,7% więcej, a tuczników – o 1,3% więcej⁹⁰.

Wykres 23. **Produkcja żywca wieprzowego i pogłowie trzody chlewnej w Polsce***

* Pogłowie – stan na koniec roku. Źródło: opracowanie ARR na podstawie danych GUS.

W 2016 r. w wyniku poprawy opłacalności chowu trzody chlewnej krajowa produkcja żywca wieprzowego była o ponad 2% większa niż w 2015 r. i wyniosła 2,4 mln ton (1,9 mln ton mpc.⁹¹)⁹². W 2016 r. w Polsce skupiono 2 315 tys. ton żywca wieprzowego, o 2,9% więcej niż w 2015 roku⁹³.

W 2016 r. większa krajowa produkcja i popyt na wieprzowinę ze strony krajów pozaeuropejskich przyczyniły się do wzrostu eksportu z Polski. Z kraju wyeksportowano 692 tys. ton żywca, mięsa, tłuszczów i przetworów wieprzowych (w ekwiwalencie tusz⁹⁴), o 6% więcej niż w 2015 r. Wartość wywiezionego asortymentu wieprzowego osiągnęła 1 370 mln EUR i była o 10% większa od notowanej w roku poprzednim⁹⁵. Wywóz mięsa wzrósł o 9% (do 427 tys. ton), przetworów – o 6,5% (do 197 tys. ton), a żywca – o 49% (do 6,5 tys. ton), natomiast eksport tłuszczów zmniejszył się o 13% (do 61 tys. ton). Udział krajów Unii Europejskiej w wolumenie polskiego eksportu mięsa wieprzowego (wykazywanego w wadze produktu) zmniejszył się z 83% do 76%.

⁹⁰ Pogłowie świń według stanu w grudniu 2016 r., opracowanie sygnałne GUS, 30.01.2017 r.

⁹¹ Mpc. – masa poubojowa ciepła.

⁹² „Rynek Mięsa – Stan i Perspektywy” nr 52 (czerwiec 2017 r.), IERiGŻ – PIB, ARR, MRiRW.

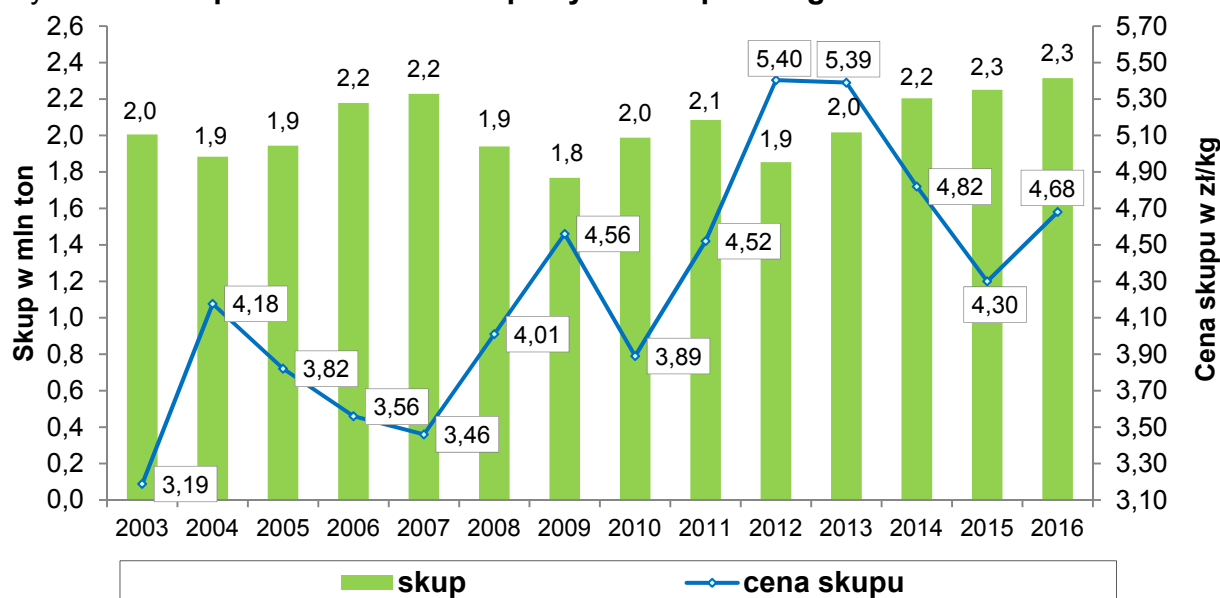
⁹³ Dane GUS (skup sprawozdawczy).

⁹⁴ Pojęcie „ekwiwalent tusz” jest odpowiednikiem terminu „ekwiwalent mięsa”.

⁹⁵ Wyniki polskiego handlu zagranicznym asortymentem wieprzowym dotyczą świń gatunków domowych i produktów z tych zwierząt, tj. wybranych towarów z pozycji CN: 0103 (żywiec), 0203 (mięso), 0209 (tłuszcze) oraz 1601, 1602 i 0210 (przetwory), przeliczonych na ekwiwalent tusz. Wyniki te obejmują wymianę z państwami UE i krajami trzecimi. Ekwiwalent tusz został obliczony przez analityków ARR na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów.

Głównymi odbiorcami były Włochy (55 tys. ton; 13% łącznej ilości wyeksportowanego mięsa wieprzowego), a następnie: Niemcy (52 tys. ton; 12%), Słowacja (31 tys. ton; 7%) i Czechy (30 tys. ton; 7%). Poza obszar celny UE najwięcej mięsa wieprzowego (liczonego w wadze produktu) wyeksportowano do Hongkongu (39 tys. ton; 9% polskiego eksportu tego asortymentu, wzrost w stosunku do 2015 r. o 67%) i USA (30 tys. ton; 7%, wzrost o 24%).

Wykres 24. **Skup i średnia cena skupu żywca wieprzowego w Polsce**

Źródło: opracowanie ARR na podstawie danych GUS.

W 2016 r. do Polski przywieziono 834 tys. ton produktów wieprzowych, o 1% mniej niż w 2015 r. W wyniku wzrostu cen łączna wartość zaimportowanych produktów wieprzowych wyniosła 1 599 mln EUR, o 6% więcej niż rok wcześniej. Przywóz mięsa zmniejszył się o 2% (do 650 tys. ton), przetworów – o 6% (do 12,5 tys. ton), a tłuszczów – o 5% (do 6 tys. ton). Żywca zaimportowano 6,3 mln sztuk, o 13% więcej niż w 2015 r. Warchlaków, które stanowiły największą grupę w imporcie żywca, przywieziono 5,3 mln szt. (o 10% więcej w porównaniu z rokiem poprzednim), a trzody chlewnej hodowlanej blisko trzykrotnie więcej (740 tys. szt.). W efekcie import żywca wieprzowego w ekwiwalencie tusz wzrósł o 3% (do 165 tys. ton).

Ujemne saldo polskiego handlu zagranicznego wieprzowiną w 2016 r. ukształtowało się na poziomie 142 tys. ton wobec 189 tys. ton w 2015 r. oraz odpowiednio 229 mln EUR wobec 260 mln EUR. Wzrost popytu zagranicznego przy niewielkim wzroście produkcji przyczynił się także do wzrostu cen detalicznych wieprzowiny na rynku krajowym. W 2016 r. krajowe ceny detaliczne mięsa wieprzowego wzrosły o 1,5% w porównaniu z 2015 rokiem⁹⁶. W efekcie, przy spadku cen detalicznych drobiu i nabiału, w 2016 r. bilansowe spożycie

⁹⁶ „Biuletyn Statystyczny” nr 1/2017, GUS, luty 2017 r.

mięsa wieprzowego w Polsce mogło wynieść 40,1 kg na jednego mieszkańca wobec 41,4 kg w 2015 roku⁹⁷.

2.1.3.1.1. Dopłaty do prywatnego przechowywania wieprzowiny

W związku z trudną sytuacją na rynku wieprzowiny (utrzymywaniem się średnich cen rynkowych notowanych w Unii Europejskiej poniżej progu referencyjnego⁹⁸), zagrażającą stabilności finansowej wielu gospodarstw rolnych – na podstawie rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2015/2334 – zostały uruchomione dopłaty do prywatnego przechowywania wieprzowiny⁹⁹. Wdrożenie mechanizmu WPR miało za zadanie ograniczenie presji podaży i zahamowanie spadku cen.

Tabela 6. Realizacja dopłat do prywatnego przechowywania wieprzowiny w ramach umów zawartych w 2016 r. w podziale na rodzaje produktów

Lp.	Kod CN	Asortyment	Rozliczone umowy (szt.)	Kwota dopłat (tys. zł)	Ilości objęte dopłatami (tony)
1.	ex 0 203 12 11	Szynki	4	2 506	1 720
2.	ex 0 203 12 19	Łopatki	1	169	120
3.	ex 0 203 19 55	Elementy bez kości	40	4 544	3 001
4.	ex 0 203 19 15	Boczek cały lub cięty wzdłuż	10	504	450
5.	ex 0 203 19 55	Boczek cały lub cięty wzdłuż bez skóry i żeber	3	144	117
6.	ex 0 209 10 11	Tłuszcz podskórny	2	416	515
Ogółem			60	8 283	5 923

Źródło: dane ARR.

Dopłatami do prywatnego przechowywania mogły być objęte półtusze wieprzowe oraz elementy pochodzące z ich rozbioru (zarówno z kością, jak i bez kości), a także tłuszcz podskórny, a okres ich przechowywania mógł wynosić 90, 120 lub 150 dni. Minimalna ilość wieprzowiny, jaka mogła być przedmiotem dopłat, wynosiła 10 ton w przypadku produktów bez kości oraz 15 ton – w przypadku innych produktów wieprzowych. W zależności od asortymentu stawki dopłat w poszczególnych okresach wynosiły odpowiednio 168–335 EUR/t, 175–350 EUR/t oraz 182–364 EUR/t.

⁹⁷ Dane za 2016 r. – szacunek IERiGŻ – PIB („Rynek Mięsa – Stan i Perspektywy” nr 52 (czerwiec 2017 r.), IERiGŻ – PIB, ARR, MRiRW. Dane za 2015 r. – GUS.

⁹⁸ Zgodnie z art. 7 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 próg referencyjny wynosi 1 509,39 EUR za tonę tusz wieprzowych standardowej jakości określonych pod względem masy i zawartości chudego mięsa na podstawie unijnej skali klasyfikacji tusz wieprzowych.

⁹⁹ Na podstawie rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2015/2334 z dnia 14 grudnia 2015 r. wprowadzającego prywatne przechowywanie wieprzowiny oraz ustalającego z góry stawkę dopłat.

Do realizacji przyjęto wnioski o zawarcie umowy na dopłaty do prywatnego przechowywania wieprzowiny złożone przez przedsiębiorców w dniach 4–20 stycznia 2016 r. Mechanizm został zamknięty rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) 2016/132¹⁰⁰.

ARR w 2016 r. zawarła 60 umów na dopłaty do przechowywania 5 928 ton wieprzowiny (7% łącznej ilości w UE), natomiast przedsiębiorcy wprowadzili do prywatnych magazynów 5 923 tony wieprzowiny.

Zawarte w ramach mechanizmu umowy zostały zrealizowane i rozliczone w 2016 r. ARR wypłaciła 8 283 tys. zł z tytułu przechowywania 5 923 ton wieprzowiny.

Dodatkowo w styczniu 2016 r. ARR – realizując końcowe wypłaty w ramach mechanizmu dopłat do prywatnego przechowywania uruchomionego w 2015 r. na podstawie rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2015/360¹⁰¹ – wydatkowała 909 tys. zł do 738 ton wieprzowiny.

Ogółem w 2016 r. ARR w zakresie mechanizmu dopłat do prywatnego przechowywania wypłaciła 9 192 tys. zł do 6 661 ton wieprzowiny, z tego:

- 909 tys. zł do 738 ton w ramach umów zawartych w 2015 r.,
- 8 283 tys. zł do 5 923 ton w zakresie umów zawartych w 2016 r.

* * *

Od akcesji Polski do UE do końca grudnia 2016 r. mechanizmem dopłat do prywatnego przechowywania wieprzowiny objęto łącznie 28,2 tys. ton mięsa, wydając 40,8 mln zł. Mechanizm był realizowany w Polsce czterokrotnie – w latach: 2008, 2011, 2015 i 2016.

2.1.3.1.2. Tymczasowa nadzwyczajna pomoc dla rolników w sektorach hodowlanych – dla producentów świń

Tymczasowa nadzwyczajna pomoc dla rolników w sektorach hodowlanych mogła zostać przyznana producentowi świń, który:

- według danych zawartych w rejestrze zwierząt gospodarskich oznakowanych i siedzib stad tych zwierząt (IRZ):
 - w dniu 30 września 2015 r. posiadał nie więcej niż 2 tys. świń,
 - w okresie od 1 października 2015 r. do 7 stycznia 2016 r. co najmniej 5 świń sprzedanych przez tego producenta zostało poddanych ubojowi w rzeźni;

¹⁰⁰ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2016/132 z dnia 1 lutego 2016 r. ustanawiające ostateczny termin składania wniosków o przyznanie dopłat do prywatnego przechowywania wieprzowiny na mocy rozporządzenia wykonawczego (UE) 2015/2334, z późn. zm.

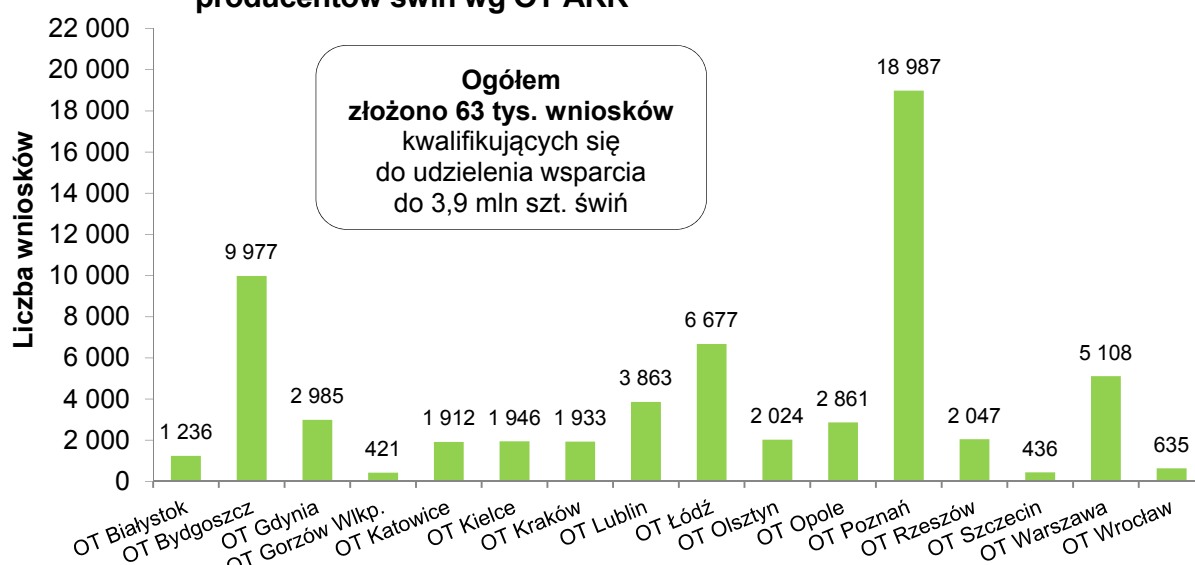
¹⁰¹ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/360 z dnia 5 marca 2015 r. wprowadzające prywatne przechowywanie wieprzowiny oraz ustalające z góry stawkę dopłat.

- w okresie od 1 października do 31 grudnia 2015 r. sprzedał z przeznaczeniem do uboju co najmniej 5 świń i nie więcej niż 2 tys. świń objętych kodem CN 0103 92 19 lub loch objętych kodem CN 0103 92 11.

Wsparcie nie przysługiwało do świń sprzedanych w ramach prowadzenia działalności polegającej na obrocie zwierzętami i pośrednictwie, w tym: obrocie, skupie zwierząt, prowadzeniu miejsc gromadzenia zwierząt, rzeźni, zakładu przetwórczego, spalarni lub organizowaniu targów, wystaw, pokazów albo konkursów zwierząt.

W 2016 r. w ramach realizacji tymczasowej nadzwyczajnej pomocy dla producentów świń do OT ARR wpłynęło 64 499 wniosków o udzielenie wsparcia, najwięcej w województwie wielkopolskim (19,5 tys.; 30% wszystkich złożonych wniosków), a następnie kujawsko-pomorskim (10 tys.; 16%). Liczba wniosków z tych dwóch województw stanowiła 46% ogólnej liczby złożonych wniosków w kraju.

Wykres 25. **Liczba wniosków kwalifikujących się do udzielenia tymczasowej nadzwyczajnej pomocy dla rolników w sektorach hodowlanych – dla producentów świń wg OT ARR**

Źródło: dane ARR.

Spośród złożonych wniosków 63 048 zostało zakwalifikowanych do udzielenia wsparcia finansowego, najwięcej w województwie wielkopolskim (19 tys.; 30% wszystkich wniosków kwalifikujących się do wypłaty pomocy), a następnie: kujawsko-pomorskim (10 tys.; 16%), łódzkim (6,7 tys.; 11%) i mazowieckim (5,1 tys.; 8%). Do udzielenia wsparcia zakwalifikowano łącznie 3 868 598 szt. świń, z tego:

- 2 235 759 szt. w przypadku chowu zamkniętego,
- 1 632 839 szt. w przypadku chowu otwartego.

Prezes ARR określił wysokość wsparcia przysługującego do jednej sztuki świni w wysokości 20,10879 zł, natomiast wysokość wsparcia przysługującego do świń o numerze identyfikacyjnym, który był numerem siedziby stada producenta świń ubiegającego się o wsparcie lub którego gospodarstwo zostało objęte w posiadanie zgodnie z zapisami § 7.2 pkt 2 (a, b) rozporządzenia Rady Ministrów z 22 stycznia 2016 r.¹⁰², wynosiła 40,21758 zł do sztuki. Środki finansowe z tytułu nadzwyczajnego wsparcia dla producentów świń w kwocie 122 857 tys. zł (po 50% z budżetu unijnego i krajowego) ARR wypłaciła do 20 czerwca 2016 r.

Wykres 26. **Realizacja przez ARR tymczasowej nadzwyczajnej pomocy dla rolników w sektorach hodowlanych**

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Programowania ARR.

Podsumowując, z tytułu realizacji tymczasowej nadzwyczajnej pomocy dla rolników w sektorach hodowlanych ARR w 2016 r. wypłaciła ogółem 245 607 tys. zł, z tego: 122 750 tys. zł trafiło do 91,5 tys. producentów mleka (dopłacono do 8 204 mln kg mleka) i 122 857 tys. zł – do 63 tys. producentów świń (dopłacono do 3 869 tys. szt. świń).

2.1.3.1.3. Handel zagraniczny na rynku wieprzowiny

Przywóz na rynku wieprzowiny

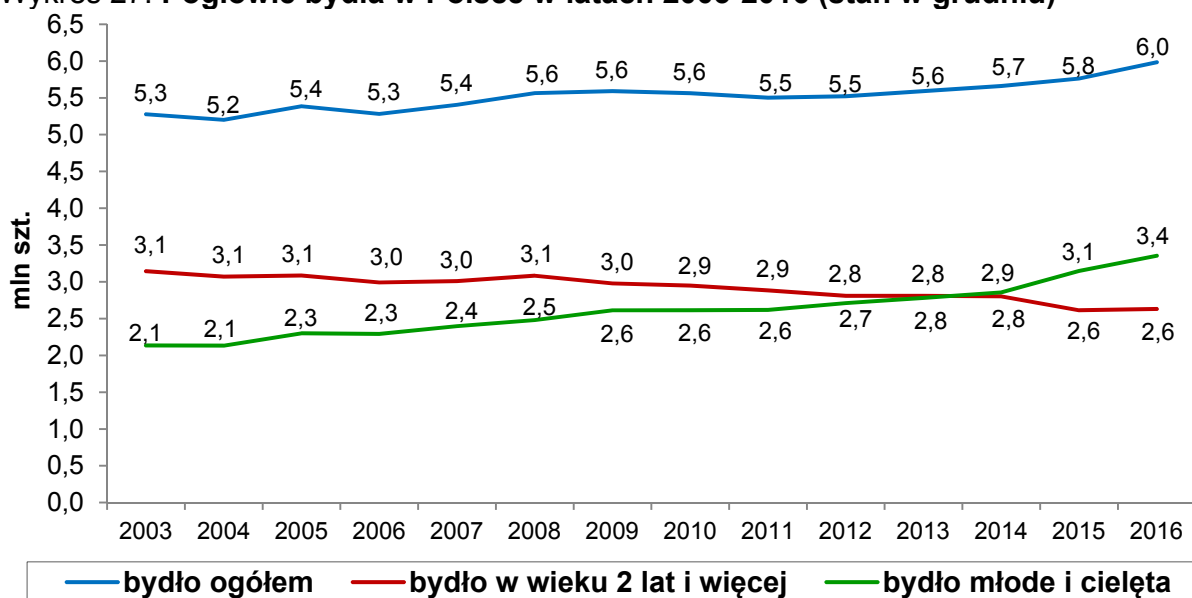
W 2016 r. ARR administrowała na rynku wieprzowiny łącznie 5 przywozowymi kontyngentami taryfowymi z krajów trzecich, m.in. z Ukrainy, Kanady i ze Stanów Zjednoczonych. Pozwolenia na przywóz wieprzowiny nie były wydawane.

¹⁰² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2016 r. w sprawie realizacji przez Agencję Rynku Rolnego zadań związanych z ustanowieniem tymczasowej nadzwyczajnej pomocy dla rolników w sektorach hodowlanych (Dz. U. poz. 141).

2.1.3.2. Rynek wołowiny i cielęciny

W 2016 r. utrzymała się tendencja wzrostowa w krajowym pogłowie bydła. W grudniu 2016 r. pogłowie bydła ogółem wynosiło 5 985 tys. szt., o 3,9% więcej niż przed rokiem¹⁰³. Najbardziej, o 6,9% w odniesieniu do analogicznego okresu 2015 r., wzrosło pogłowie bydła młodego w wieku 1-2 lat. Liczba cieląt wzrosła o 6,2%, a bydła w wieku powyżej 2 lat – o 0,6%, w tym krów – o 1,4%. Wzrost pogłowia cieląt i młodego bydła (w wieku 1-2 lat) oraz zwiększenie udziału tych grup w strukturze pogłowia ogółem (odpowiednio o 0,6 p.p. i 0,8 p.p. w porównaniu z grudniem 2015 r.), wskazują na utrzymujące się zainteresowanie mięsnym kierunkiem chowu bydła.

Wykres 27. Pogłowie bydła w Polsce w latach 2003-2016 (stan w grudniu)

Źródło: opracowanie ARR na podstawie danych GUS.

W 2016 r. produkcja żywca wołowego zwiększyła się do 972 tys. ton (493 tys. ton mpc.) z 918 tys. ton (477 tys. ton mpc.) w 2015 r. Mniejsza była natomiast produkcja żywca cielęcego, która ukształtowała się na poziomie 6 tys. ton (4 tys. ton mpc.) wobec 14 tys. ton (8 tys. ton mpc.) w 2015 r. Łącznie produkcja żywca wołowego i cielęcego wyniosła 978 tys. ton wobec 932 tys. ton w 2015 roku¹⁰⁴.

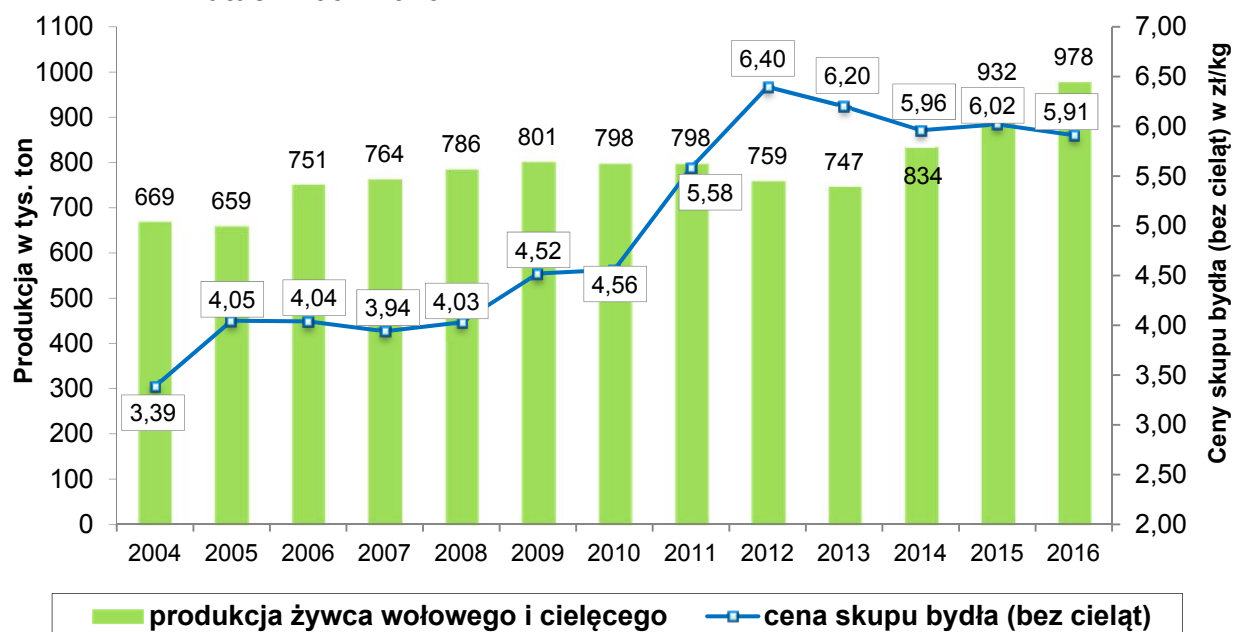
Skup żywca wołowego wyniósł 818 tys. ton, o 1,7% mniej niż rok wcześniej, a cielęcego – 9 tys. ton, o 36% mniej¹⁰⁵. Przeciętna cena skupu żywca wołowego ogółem (bez cieląt) wynosiła 5,91 zł/kg, o 1,7% mniej niż w 2015 r., a cena cieląt – 9,78 zł/kg wobec 9,65 zł/kg w 2015 r.

¹⁰³ Pogłowie bydła według stanu w grudniu 2016 r., opracowanie sygnałowe GUS, 30.01.2017 r.

¹⁰⁴ Produkcja żywca wołowego i cielęcego w 2016 r. – „Rynek Mięsa – Stan i Perspektywy” nr 52 (czerwiec 2017 r.), IERiGŻ – PIB, ARR, MRiRW.

¹⁰⁵ Skup i ceny skupu według danych GUS (skup sprawozdawczy).

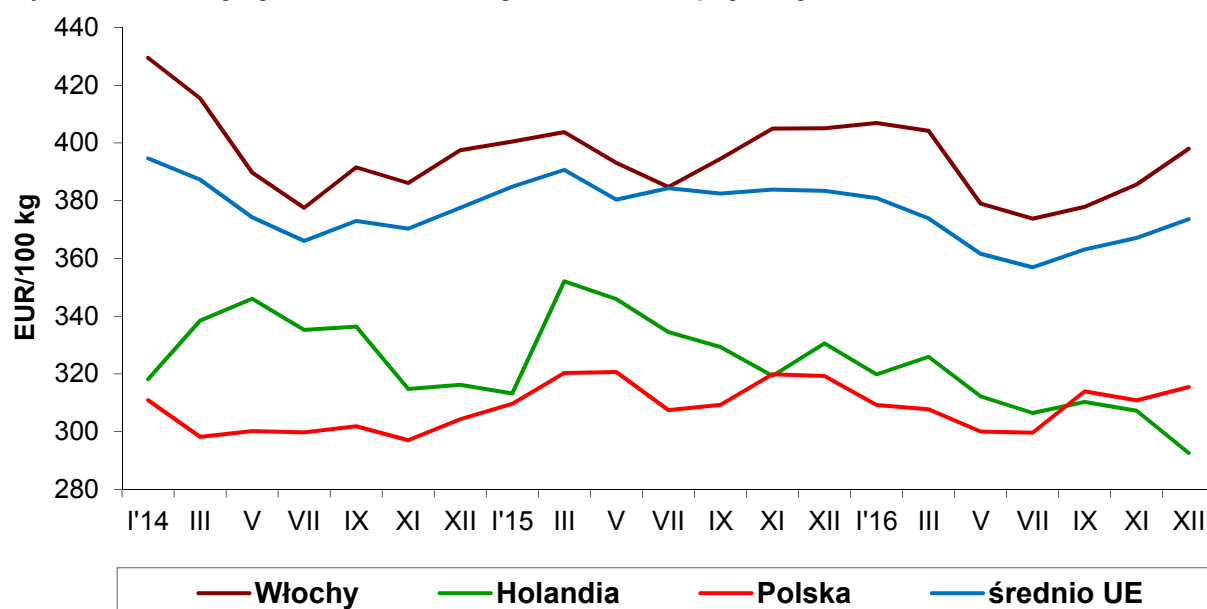
Wykres 28. **Produkcja żywca wołowego i cielęcego oraz ceny skupu bydła w Polsce w latach 2004-2016**

Źródło: opracowanie ARR na podstawie danych GUS i IERiGŻ – PIB.

Średnia cena wołowiny w UE w 2016 r. osiągnęła poziom 366,99 EUR/100 kg¹⁰⁶ (masy poubojowej schłodzonej klasy R3), o 5% niższy niż w 2015 r. Średnia cena rynkowa wołowiny w Polsce wyrażona w walucie unijnej wyniosła 307,34 EUR/100 kg i była o 3% niższa niż w 2015 r. oraz o 16% niższa niż średnio w UE.

Wykres 29. **Ceny rynkowe wołowiny w Unii Europejskiej**

Źródło: opracowanie ARR na podstawie danych Komisji Europejskiej.

¹⁰⁶ Obliczenia ARR na podstawie tygodniowych danych Komisji Europejskiej.

W 2016 r. z Polski wyeksportowano 433 tys. ton żywca, mięsa oraz przetworów wołowych i cielęcych (w ekwiwalencie tusz), o 3% mniej niż w 2015 roku¹⁰⁷. Mięso stanowiło 91% krajowego eksportu produktów wołowych. Głównymi odbiorcami mięsa wołowego i cielęcego z Polski pozostały kraje UE (311 tys. ton w wadze produktu), m.in. Włochy (79 tys. ton), Niemcy (52 tys. ton) i Holandia (40 tys. ton).

Spośród krajów nienależących do UE mięso wołowe kierowane było głównie do Bośni i Hercegowiny oraz Izraela (po 10 tys. ton), a także do Turcji (9 tys. ton). W 2016 r. przychód z eksportu żywca, mięsa oraz przetworów wołowych i cielęcych ogółem wyniósł 1,3 mld EUR i był o 5% mniejszy niż w 2015 r.

Import asortymentu wołowego i cielęcego do Polski, pomimo wzrostu, nadal utrzymywał się na niskim poziomie. W 2016 r. do kraju sprowadzono 54 tys. ton wołowiny i cielęciny, o 9 tys. ton (o 21%) więcej niż w 2015 r. Wydatki na import wyniosły 157 mln EUR wobec 131 mln EUR w 2015 r. Saldo wymiany towarowej wołowiną i cielęciną (w ekwiwalencie mięsa) obniżyło się do 378 tys. ton, o 6% w porównaniu z 2015 r., a saldo wartościowe ukształtowało się na poziomie 1,1 mld EUR, o 7% niższym niż w 2015 r.

W 2016 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, ceny detaliczne wołowiny wzrosły o 0,5%. Ocenia się, że pomimo wzrostu cen detalicznych bilansowe spożycie wołowiny w 2016 r. mogło wynieść 1,9 kg na mieszkańca wobec 1,2 kg na mieszkańca w 2015 roku¹⁰⁸.

2.1.3.2.1. Handel zagraniczny na rynku wołowiny i cielęciny

Przywóz na rynku wołowiny i cielęciny

W 2016 r. ARR na rynku wołowiny i cielęciny administrowała łącznie 23 przywozowymi kontyngentami taryfowymi z krajów trzecich, m.in.: z Ukrainy, ze Szwajcarii, z Bośni i Hercegowiny, Macedonii, Serbii, Czarnogóry, Australii, Nowej Zelandii, państw Ameryki Południowej, USA oraz Kanady. Wydano oraz rozliczono jedno pozwolenie na przywóz bez preferencji 21 ton wołowiny z Serbii.

¹⁰⁷ Wyniki polskiego handlu zagranicznego asortymentem wołowym i cielęcym dotyczą bydła domowego i produktów z tych zwierząt, tj. wybranych towarów z pozycji CN: 0102 (żywiec), 0201 i 0202 (mięso) oraz 1602 i 0210 (przetwory), przeliczonych na ekwiwalent tusz. Wyniki te obejmują wymianę z państwami UE i krajami trzecimi. Ekwiwalent tusz został obliczony przez analityków ARR na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów.

¹⁰⁸ Dane za 2016 r. – szacunek IERiGŻ – PIB „Rynek Mięsa – Stan i Perspektywy” nr 52 (czerwiec 2017 r.), IERiGŻ – PIB, ARR, MRiRW. Dane za 2015 r. – GUS.

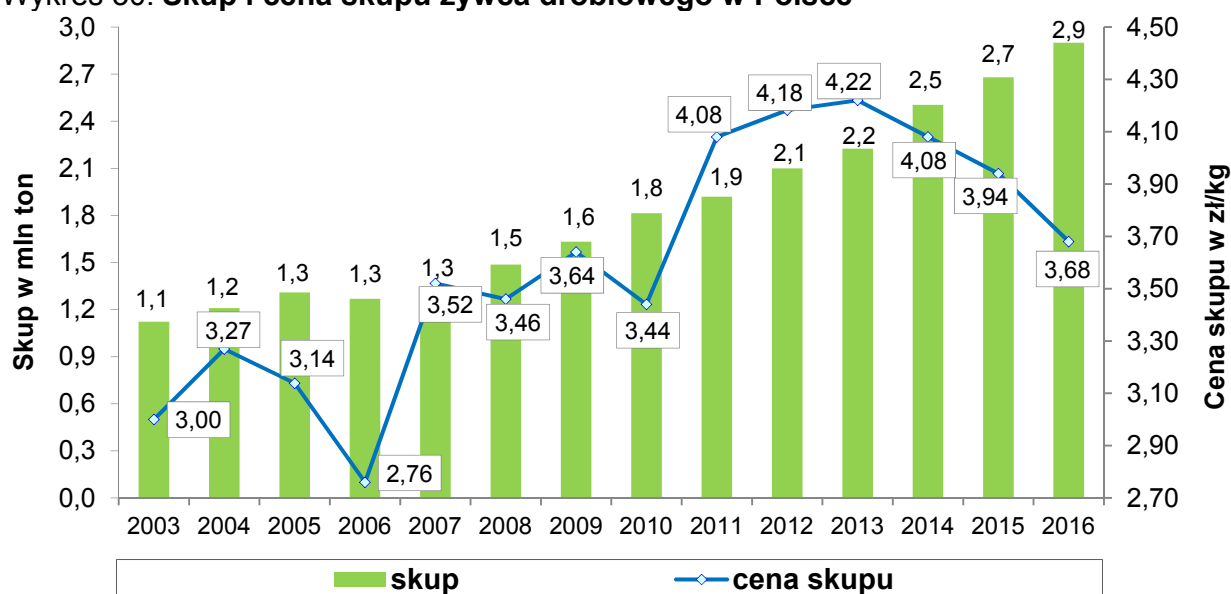
2.1.4. Rynek drobiu i jaj

Polska jest unijnym liderem w produkcji drobiu. Od 2003 r. dynamicznie zwiększa się produkcja żywca drobiowego w kraju. Szacuje się, że w 2016 r. wyniosła ona ponad 3,2 mln ton (2,2 mln ton mpc.) i była o 13% większa niż w roku poprzednim. Produkcja kurcząt brojlerów wzrosła o 19%, a indyków o 2%¹⁰⁹. W efekcie udział produkcji kurcząt w krajowej produkcji żywca drobiowego zwiększył się do 83% z 78% w 2015 r.

Rozwój produkcji drobiu wynikał głównie z możliwości zwiększania sprzedaży zagranicznej, a w mniejszym stopniu – ze wzrostu popytu wewnętrznego. Równocześnie utrzymująca się opłacalność zachęcała do zwiększania produkcji drobiu, pomimo niskiego poziomu cen skupu.

Skup drobiu w 2016 r. ukształtował się na poziomie 2 949 tys. ton, o 10% wyższym niż w 2015 r. Średnia cena skupu drobiu, przy mniejszym udziale mięsa indyczego, wyniosła 3,68 zł/kg i była o 6,5% niższa niż w poprzednim roku.

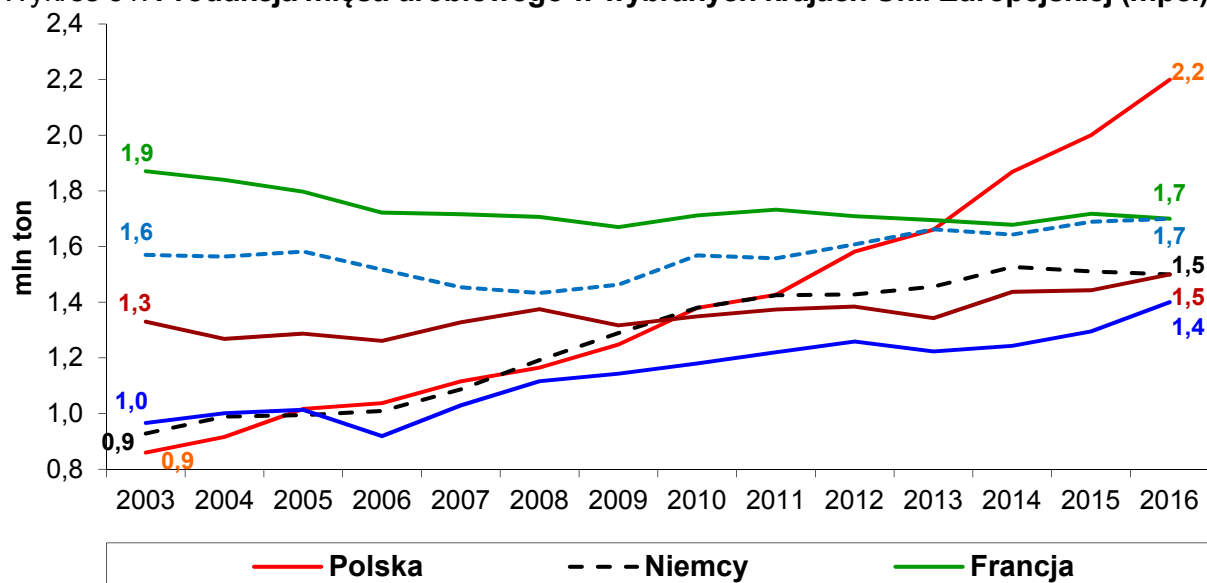
Wykres 30. Skup i cena skupu żywca drobiowego w Polsce

Źródło: opracowanie ARR na podstawie danych GUS.

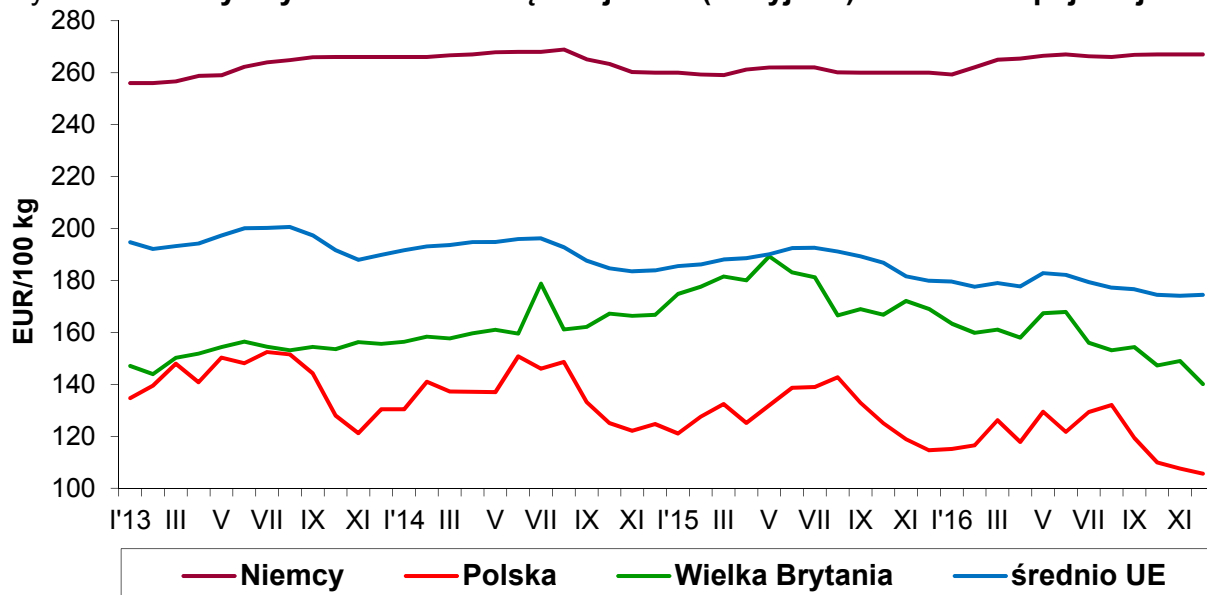
Ceny zakupu kurcząt brojlerów w 2016 r. według danych z zakładów drobiarskich objętych monitoringiem Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej MRiRW kształtowały się na poziomie o 1–8% niższym niż w 2015 r. W przypadku indyków ceny zakupu były o 2–17% niższe.

¹⁰⁹ Szacunek IERiGŻ – PIB („Rynek Drobiu – Stan i Perspektywy” nr 51 (maj 2017 r.), IERiGŻ – PIB, ARR, MRiRW.

Wykres 31. **Produkcja mięsa drobiowego w wybranych krajach Unii Europejskiej (mpc.)**

Źródło: opracowanie ARR na podstawie danych Eurostatu i GUS.

Krajowe tuszki kurcząt są jednymi z najtańszych w Unii Europejskiej. W poszczególnych miesiącach 2016 r. ceny tuszek kurcząt brojlerów w Polsce były o 45–70 EUR/100 kg niższe od średnich cen w UE, co potwierdzało znaczną przewagę cenową polskiego drobiu na rynku unijnym.

Wykres 32. **Ceny zbytu tuszek kurcząt brojlerów (z szyjami) w Unii Europejskiej**

Źródło: opracowanie ARR na podstawie danych Komisji Europejskiej.

Wzrost produkcji i konkurencyjność cenowa sprzyjały zwiększaniu wywozu drobiu. Wolumen eksportu asortymentu drobiowego w 2016 r. wzrósł o 19%, do ponad 1,2 mln ton. Import drobiu do Polski uzupełnia ofertę krajową. W 2016 r. przywieziono blisko 140 tys. ton drobiu (o 20 tys. ton więcej niż w roku poprzednim). Przedmiotem importu był przede

wszystkim drób żywy (59% udziału w strukturze przywozu) oraz mięso kurze świeże i mrożone (27%).

Właściwości dietetyczne oraz łatwość przygotowania do spożycia wpływały w ostatnich latach na dynamiczny wzrost konsumpcji mięsa drobiowego. W 2016 r. wzrostowi spożycia drobiu dodatkowo sprzyjała poprawa konkurencyjności cenowej w odniesieniu do mięsa czerwonego. Według danych GUS w 2016 r. ceny detaliczne mięsa drobiowego były o 2,3% niższe niż w 2015 r., podczas gdy ceny mięsa wieprzowego i wołowego wzrosły odpowiednio o 1,5% i 0,5%. W 2016 r. konsumpcja mięsa drobiowego w Polsce zgodnie z szacunkiem IERiGŻ – PIB zwiększyła się o 3,2 kg, do 30,3 kg na mieszkańca¹¹⁰.

2.1.4.1. Handel zagraniczny na rynku drobiu, jaj i albumin

Przywóz na rynku drobiu, jaj i albumin

Pozwolenia na przywóz drobiu, jaj i albumin z państw trzecich były wymagane wyłącznie w przypadku przywozu w ramach kontyngentów taryfowych. Do zadań ARR należało weryfikowanie złożonych przez przedsiębiorców wniosków o wydanie pozwolenia na przywóz, a także wydawanie i rozliczanie pozwoleń. W 2016 r. Agencja administrowała na rynku drobiu i jaj łącznie 43 przywozowymi kontyngentami taryfowymi z krajów trzecich (m.in. z: Ukrainy, Tajlandii, Brazylii, Izraela i ze Stanów Zjednoczonych), w tym wydała jedno prawo przywozowe na 2,5 tony mięsa drobiowego w ramach kontyngentu taryfowego z Ukrainy.

2.1.5. Rynek cukru

W roku gospodarczym 2015/2016 produkcja cukru białego z buraków cukrowych w Polsce osiągnęła poziom 1 424 tys. ton (1 655 tys. ton po uwzględnieniu cukru przeniesionego z poprzedniego roku gospodarczego). Zgodnie ze wstępnymi danymi producentów w roku gospodarczym 2016/2017 bieżąca produkcja cukru z buraków wyniesie 1 959 tys. ton (2 050 tys. ton łącznie z cukrem przeniesionym z roku gospodarczego 2015/2016). Większa produkcja cukru w sezonie 2016/2017 jest wynikiem dużej podaży buraków cukrowych oraz wysokiej zawartości cukru w korzeniach.

Według szacunków IERiGŻ – PIB zużycie cukru w Polsce w 2016 r. wyniosło 1 690 tys. ton, nieznacznie więcej (o 0,3%) niż w 2015 r. Poziom zużycia cukru wynikał ze spadku spożycia

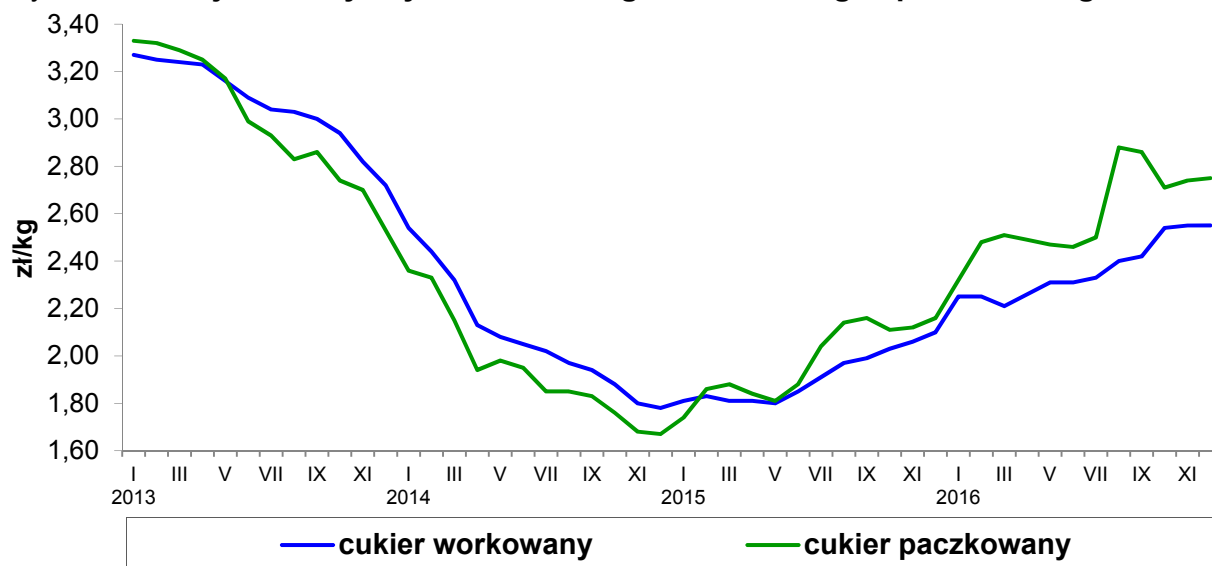
¹¹⁰ „Rynek Mięsa – Stan i Perspektywy”, nr 52 (czerwiec 2017 r.), IERiGŻ – PIB, ARR, MRiRW.

w gospodarstwach domowych do 545 tys. ton i wzrostu zużycia w przemyśle przetwórczym oraz w pozostałych sektorach gospodarki do 1 145 tys. ton.

Wysoki poziom cen eksportowych cukru, spowodowany globalnym deficytem tego produktu, stymulował wzrost zagranicznej sprzedaży. W 2016 r. za granicę wywieziono 465 tys. ton cukru, o 8% więcej niż w 2015 r. Wpływy z eksportu wzrosły o 20%, do 226 mln EUR. Wywóz cukru do UE, dokąd trafiło ponad 60% eksportu tego produktu, wyniósł 285 tys. ton. Głównymi unijnymi odbiorcami cukru były: Niemcy (119 tys. ton), Litwa (29 tys. ton), Włochy (26 tys. ton), Łotwa (21 tys. ton), Czechy (18 tys. ton) oraz Węgry (16 tys. ton). Poza Unię Europejską wyeksportowano 180 tys. ton cukru (blisko 40% wywiezionego cukru), głównie do Izraela (49 tys. ton), Rosji (19 tys. ton), Gruzji (18 tys. ton) i Kazachstanu (14 tys. ton). Do krajów UE cukier sprzedawano średnio po 524 EUR/t (wobec 466 EUR/t w 2015 r.), a do krajów trzecich po 414 EUR/t (wobec 374 EUR/t w roku poprzednim).

Import cukru do Polski w 2016 r. był blisko dwukrotnie większy niż w 2015 r. i stanowił ważne uzupełnienie podaży krajowej. Do kraju zaimportowano łącznie 230 tys. ton cukru o wartości 106 mln EUR (z tego 142 tys. ton zakupiono w krajach pozaunijnych, a 88 tys. ton w krajach UE). Głównymi dostawcami cukru z krajów trzecich były Sudan, Zimbabwe i Mozambik. Z krajów UE cukier sprowadzano głównie z Niemiec, ze Szwecji, z Litwy oraz Czech.

Wykres 33. Krajowe ceny zbytu cukru białego workowanego i paczkowanego

Źródło: opracowanie ARR na podstawie danych GUS.

Ograniczona podaż cukru, ze względu na małą produkcję krajową w kampanii 2015/2016, skutkowałą wysokim poziomem cen zbytu na rynku wewnętrznym. Średnia cena zbytu cukru workowanego w 2016 r. była o 24% wyższa niż w 2015 r. i wyniosła 2,37 zł/kg (z VAT).

Cena cukru paczkowanego przeciętnie ukształtowała się na poziomie 2,60 zł/kg (z VAT) wobec 1,98 zł/kg (z VAT) w 2015 r.

W okresie pierwszych trzech kwartałów 2016 r. na monitorowanych giełdach światowych dominowała wzrostowa tendencja cen spowodowana przede wszystkim globalnym deficytem cukru. W październiku 2016 r. giełdowe ceny cukru były najwyższe od trzech lat. W kolejnych miesiącach roku dominowała spadkowa tendencja cen, ale cukier pozostał relatywnie drogi. Pod koniec grudnia 2016 r. ceny cukru białego notowano na poziomie 509 USD/t, a cukru surowego – 419 USD/t. W 2016 r. średnia roczna cena cukru białego wyniosła 500 USD/t, a cukru surowego – 401 USD/t, odpowiednio o 34% i 39% więcej niż w roku 2015¹¹¹.

W 2016 r. Agencja Rynku Rolnego w ramach mechanizmów WPR:

- monitorowała produkcję cukru i izoglukozy,
- pobierała opłaty od producentów cukru i izoglukozy,
- rozliczała dokonanie rafinacji surowego cukru trzcinowego przywiezionego spoza UE,
- kontrolowała przetwarzanie cukru przemysłowego,
- prowadziła działania kontrolne związane z dywersyfikacją przemysłu cukrowniczego,
- wydawała pozwolenia na przywóz i wywóz z/do UE produktów z rynku cukru.

2.1.5.1. Monitorowanie produkcji oraz opłaty na rynku cukru

Zgodnie z przepisami prawa unijnego¹¹² Agencja Rynku Rolnego w 2016 r. monitorowała kwotową i pozakwotową produkcję cukru i izoglukozy każdego producenta oraz sprawdzała prawidłowość wykorzystania produkcji pozakwotowej. Uczestnikami mechanizmu byli zatwierdzeni producenci cukru i izoglukozy, którym minister właściwy do spraw rynków rolnych przyznał – w drodze decyzji administracyjnych – kwoty produkcyjne cukru i izoglukozy na dany rok gospodarczy¹¹³. Od roku gospodarczego 2008/2009 producenci mieli przyznane na każdy rok gospodarczy kwoty produkcyjne: cukru – w łącznej wysokości 1 405 608,1 tony oraz izoglukozy – w wysokości 42 861,4 tony. W 2016 r. cukier był produkowany w kraju przez 5 zatwierdzonych producentów cukru (przerób

¹¹¹ Obliczenia analityków ARR na podstawie danych tygodniowych FAMMU/FAPA.

¹¹² Na podstawie: rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylającego rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007, z późn. zm., rozporządzenia Komisji (WE) nr 952/2006 z dnia 29 czerwca 2006 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 318/2006 w odniesieniu do zarządzania rynkiem wewnętrznym cukru oraz systemu kwot, a także rozporządzenia Komisji (WE) nr 967/2006 z dnia 29 czerwca 2006 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 318/2006 w odniesieniu do pozakwotowej produkcji cukru.

¹¹³ Rok gospodarczy na rynku cukru trwa od 1 października danego roku do 30 września następnego roku.

buraków cukrowych odbywał się w 18 zakładach produkcyjnych), a produkcję izoglukozy prowadził jeden zatwierdzony producent.

Monitorowanie produkcji cukru i izoglukozy w 2016 r. odbywało się na podstawie sprawozdań przekazywanych do ARR przez producentów cukru i izoglukozy (za lata gospodarcze 2015/2016 i 2016/2017) oraz wyników z przeprowadzonych kontroli. Dane przekazywane były w formie: sprawozdań miesięcznych dotyczących produkcji, stanu zapasów oraz obrotu cukrem i izoglukozą (72 sprawozdania), sprawozdań rocznych (wstępnych i końcowych) z wielkości produkcji (11 sprawozdań), a także sprawozdań z wielkości produkcji i powierzchni zasiewów zakontraktowanych buraków cukrowych (10 sprawozdań). Wyniki 110 kontroli przeprowadzonych przez ARR potwierdziły prawidłowość danych przekazanych przez producentów cukru i izoglukozy.

Producenci cukru przekazali również do Agencji informacje o średnich miesięcznych cenach sprzedaży cukru kwotowego i pozakwotowego oraz odpowiadających im ilościach sprzedanych (60 informacji). Na podstawie otrzymanych danych ARR wyliczyła miesięczne krajowe średnie ważone ceny sprzedaży cukru, łączne sprzedane ilości cukru, a także inne wartości wymagane przez Komisję Europejską (sporządzono 12 zestawień). Wyniki pięciu kontroli przeprowadzonych przez zewnętrzne firmy audytorskie, uznane przez ARR, potwierdziły prawidłowość danych przekazanych przez producentów cukru.

Usługowy przerób buraków cukrowych

Zgodnie z obowiązującymi regulacjami prawnymi producenci cukru mieli możliwość produkcji cukru w ramach usługowego przerobu buraków cukrowych.

W 2016 r. zrealizowano 4 wnioski w sprawie usługowego przerobu buraków cukrowych w roku gospodarczym 2015/2016 na rzecz polskich oraz unijnych producentów cukru z Grecji, Litwy oraz Czech. W ramach usługowego przerobu buraków cukrowych na rzecz producentów cukru w innych państwach członkowskich UE wyprodukowano 41,5 tys. ton cukru.

Ponadto w 2016 r. do ARR wpłynęło 5 wniosków w sprawie usługowego przerobu buraków cukrowych w roku gospodarczym 2016/2017 na rzecz polskich oraz unijnych producentów cukru z: Grecji, Belgii, Wielkiej Brytanii oraz Litwy. Rozliczenie umów nastąpiło po zakończeniu produkcji cukru w roku gospodarczym 2016/2017 i po przeprowadzeniu kontroli.

Wykorzystanie produkcji pozakwotowej

ARR monitorowała prawidłowość rozdysponowania produkcji pozakwotowej. Każda ilość cukru i izoglukozy wyprodukowana w danym roku gospodarczym ponad przyznaną producentowi kwotę produkcyjną stanowiła produkcję pozakwotową, która musiała być rozdysponowana w sposób określony w przepisach unijnych. ARR sprawdzała, czy produkcja pozakwotowa została:

- przetworzona na produkty końcowe (takie jak: alkohol, drożdże, określone produkty przemysłowe, chemiczne lub farmaceutyczne) przez zatwierdzonych przetwórców – proces realizowany w ramach mechanizmu WPR „Przetwarzanie cukru przemysłowego”,
- przeniesiona na kolejny rok gospodarczy,
- dostarczona w ramach szczególnego systemu dostaw do regionów najbardziej oddalonych UE,
- wywieziona w ramach limitu ilościowego poza obszar UE.

W 2016 r. trzech producentów cukru zadeklarowało przeniesienie 90,2 tys. ton cukru pozakwotowego, a producent izoglukozy – 13,3 tys. ton izoglukozy pozakwotowej z roku gospodarczego 2015/2016 na rok 2016/2017. Wszyscy producenci cukru dokonywali wywozu cukru pozakwotowego poza obszar unijny w ramach limitu ilościowego określonego przez KE. Rozliczenie wywiezionych ilości cukru nastąpi w 2017 r. ARR w 2016 r. rozliczyła wykorzystanie pozakwotowej produkcji cukru i izoglukozy z roku gospodarczego 2014/2015.

Sprawozdawczość do Komisji Europejskiej

Na podstawie informacji uzyskanych ze sprawozdań producentów cukru i izoglukozy oraz raportów z kontroli ARR przekazywała Komisji Europejskiej dane, które w 2016 r. dotyczyły:

- powierzchni uprawy i produkcji buraków cukrowych (jedna informacja roczna),
- wielkości produkcji i stanów magazynowych cukru oraz izoglukozy (24 informacje miesięczne i 3 roczne),
- przeniesionych ilości cukru i izoglukozy na następny rok gospodarczy (dwie informacje w roku),
- rozdysponowania produkcji pozakwotowej cukru i izoglukozy (dwie informacje w roku),
- wielkości nadwyżek i opłat za nadwyżki cukru i izoglukozy (dwie informacje w roku),
- kontroli przeprowadzonych u producentów cukru i izoglukozy (jedna informacja roczna),
- średnich krajowych ważonych cen sprzedaży cukru i łącznych ilości sprzedanego cukru (12 informacji miesięcznych).

Opłaty na rynku cukru

Po akcesji Polski do UE producenci cukru i izoglukozy odprowadzali do unijnego budżetu za pośrednictwem ARR opłaty produkcyjne za każdy rok gospodarczy. W ramach realizacji mechanizmu „Monitorowanie produkcji oraz opłaty na rynku cukru” Agencja w 2016 r. naliczyła i pobrała od producentów cukru i izoglukozy 72 690 tys. zł z tytułu opłat produkcyjnych za rok gospodarczy 2015/2016, które przekazała na rachunek MRiRW. Ponadto naliczyła i pobrała od trzech producentów cukru opłaty w łącznej wysokości 4 tys. zł za nadwyżki cukru (tj. niewykorzystane ilości cukru pozakwotowego) z roku gospodarczego 2014/2015.

2.1.5.2. Przetwarzanie cukru przemysłowego

Przetwarzanie cukru przemysłowego jest jednym ze sposobów zagospodarowania cukru i izoglukozy wyprodukowanych w roku gospodarczym ponad przyznane producentom cukru kwoty produkcyjne. Cukier pozakwotowy lub izoglukoza pozakwotowa mogą być traktowane jako tzw. surowce przemysłowe, jeśli zostaną przetworzone na produkty końcowe, określone w prawodawstwie unijnym (takie jak: alkohol, drożdże, produkty przemysłowe, chemiczne lub farmaceutyczne). W mechanizmie przetwarzania cukru przemysłowego mogą uczestniczyć wyłącznie producenci cukru i przetwórcy surowców przemysłowych zatwierdzeni przez agencje płatnicze UE. W Polsce zatwierdzenie wydawane jest w drodze decyzji Prezesa Agencji Rynku Rolnego na wniosek przedsiębiorcy zainteresowanego przetwarzaniem surowców przemysłowych.

W 2016 r. Prezes ARR wydał 8 decyzji administracyjnych, z tego: jedną decyzję w sprawie zatwierdzenia przetwórcy, 5 decyzji zmieniających posiadane zatwierdzenie przetwórcy (uprawniające do wykorzystywania cukru przemysłowego do produkcji nowego produktu końcowego) oraz dwie decyzje w sprawie cofnięcia zatwierdzenia dla przetwórców cukru przemysłowego. Na podstawie decyzji Prezesa ARR wydanych na wniosek przedsiębiorców zainteresowanych przetwarzaniem surowców przemysłowych na 31 grudnia 2016 r. zatwierdzonych było 51 przetwórców, z tego: 35 przedsiębiorstw gorzelnicznych, 6 farmaceutycznych, 9 budowlano-chemicznych oraz jedna drożdżownia. W mechanizmie przetwarzania cukru przemysłowego uczestniczyło 5 krajowych producentów cukru.

Dostawy cukru przemysłowego odbywały się w ramach umów zawartych między producentem cukru a przetwórcą w danym roku gospodarczym i musiały zostać zrealizowane do 30 listopada następnego roku gospodarczego. Kopie umów były przysyłane przez producentów do ARR, gdzie podlegały weryfikacji. W 2016 r. do Agencji

wpłynęły 24 umowy na dostawy cukru przemysłowego, z których 11 dotyczyło roku gospodarczego 2015/2016, a 13 – roku gospodarczego 2016/2017. Wymienione wyżej umowy zostały zawarte między: krajowymi producentami i krajowymi przetwórcami cukru (11 umów), krajowymi producentami cukru i przetwórcami z innych krajów UE (6 umów) oraz krajowymi przetwórcami i producentami cukru z innych krajów unijnych (7 umów).

Od 1 stycznia do 30 listopada 2016 r. dostawy cukru przemysłowego wyprodukowanego w roku gospodarczym 2015/2016 zostały zrealizowane przez polskich producentów cukru, którzy dostarczyli do przetwórców krajowych 14,2 tys. ton cukru przemysłowego. W ramach umów zawartych z przetwórcami z innych krajów UE polscy producenci cukru dostarczyli 18,3 tys. ton cukru przemysłowego, z tego: 16 tys. ton przetwórcy francuskiemu oraz 2,3 tys. ton przetwórcy niemieckiemu. Do sześciu przetwórców krajowych zostały zrealizowane dostawy w ilości 5,3 tys. ton cukru przemysłowego od trzech producentów czeskich oraz w ilości 7,9 tys. ton od jednego producenta niemieckiego.

Od 1 października do 31 grudnia 2016 r. były realizowane dostawy cukru przemysłowego z roku gospodarczego 2016/2017. W tym okresie dostarczono łącznie 7,9 tys. ton cukru przemysłowego, z tego: 0,8 tys. ton przez krajowych producentów do krajowych przetwórców oraz 7,1 tys. ton przez polskich producentów do przetwórców z innych krajów UE.

Łącznie w 2016 r. do przetwórstwa dostarczono 53,6 tys. ton cukru przemysłowego pochodzącego z produkcji z roku gospodarczego 2015/2016 i 2016/2017.

Dostawy i przetwarzanie surowca przemysłowego były objęte miesięcznym raportowaniem przez producentów i przetwórców. Po otrzymaniu surowca przetwórca był zobowiązany do jego przetworzenia i poinformowania o tym Agencji Rynku Rolnego do końca piątego miesiąca następującego po każdej dostawie. W przypadku gdy w ww. terminie przetwórca nie przedstawił dowodu na użycie surowców przemysłowych do wytworzenia produktów końcowych w ramach posiadanego zatwierdzenia, ARR nakładała na przetwórcę opłatę, zgodnie z prawodawstwem regulującym proces przetwarzania cukru przemysłowego.

Przetwarzanie surowca przemysłowego podlegało kontroli przeprowadzanej przez ARR. W 2016 r. zrealizowano 16 kontroli u przetwórców. Wyniki 13 kontroli potwierdziły spełnienie przez przetwórców wymogów związanych z uzyskaniem zatwierdzenia lub prawidłowość przetworzenia surowców przemysłowych. Wyniki trzech kontroli nie potwierdziły przetworzenia surowca przemysłowego przez dwóch przetwórców. W związku z tym zostały nałożone na nich opłaty w wysokości 13,1 mln zł za nieprawidłowo zadeklarowane ilości przetworzonego surowca.

W przypadku umów dotyczących dostaw surowców przemysłowych do przetwórców mających zakłady przetwórcze na terenie innych państw członkowskich Unii Europejskiej ARR wymieniała z właściwymi unijnymi instytucjami informacje obejmujące m.in. dane odnoszące się do zatwierdzeń udzielonych przetwórcom, ilości dostarczonego i przetworzonego surowca, a także informacje o wynikach przeprowadzonych kontroli. Dodatkowo Agencja przekazywała do KE informacje o: zatwierdzonych przetwórcach, przeprowadzonych kontrolach, dostarczonych i przetworzonych ilościach cukru przemysłowego, średnich krajowych ważonych cenach zakupionego cukru oraz łącznych ilościach zakupionego cukru pozakwotowego.

2.1.5.3. Pomoc na rzecz dywersyfikacji na rynku cukru

W 2016 r. ARR monitorowała realizację działań („Modernizacja gospodarstw rolnych”¹¹⁴ i „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej”¹¹⁵) objętych Krajowym Programem Restrukturyzacji (KPR), w ramach którego w latach 2010-2012 udzielała wsparcia finansowego do rozwiązań alternatywnych w stosunku do uprawy buraka cukrowego i produkcji cukru na terenach gmin objętych restrukturyzacją przemysłu cukrowniczego. Działania te były podejmowane przez Agencję w celu ograniczenia negatywnych następstw procesu restrukturyzacji przemysłu cukrowniczego w tych gminach. Każdy beneficjent, który uzyskał pomoc na rzecz dywersyfikacji, był zobowiązany do zachowania celu działania przez pięć lat od otrzymania środków finansowych z ARR. W powyższym okresie Agencja przeprowadzała kontrole zachowania celu, mające potwierdzić spełnienie przez beneficjentów zobowiązań umownych.

ARR w 2016 r. monitorowała przestrzeganie zobowiązań umownych przez beneficjentów działań KPR m.in. przeprowadzając kontrole zachowania celu u podmiotów, które uzyskały pomoc na rzecz dywersyfikacji w 2011 r. W ramach działania „Modernizacja gospodarstw rolnych” przeprowadzono 91 kontroli zachowania celu, a ich wyniki potwierdziły prawidłowość wywiązania się wszystkich beneficjentów z zobowiązań umownych.

W zakresie działania „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej” przeprowadzono 10 kontroli zachowania celu. W przypadku 8 beneficjentów wyniki kontroli potwierdziły prawidłowość wypełniania postanowień umownych, natomiast w przypadku dwóch beneficjentów kontrole wykazały niewywiązanie się z zobowiązań umownych. Ponadto zostały przeprowadzone 3 kontrole dodatkowe. W dwóch przypadkach potwierdziły

¹¹⁴ Przyznawana była pomoc na zakup nowych maszyn i urządzeń do produkcji rolnej.

¹¹⁵ Wspierane były inwestycje ukierunkowane na przetwarzanie produktów rolnych na cele energetyczne, tj. budowa biogazowni oraz zakup linii do produkcji bryketu lub peletu.

one prawidłowość przestrzegania warunków umownych przez dwóch beneficjentów, a w jednym przypadku kontrola nie poświadczyła wypełniania zobowiązań umownych przez beneficjenta. Wobec tego ARR wystąpiła o zwrot nienależnie wypłaconej kwoty pomocy oraz naliczonej kary umownej w stosunku do trzech beneficjentów ww. działania.

2.1.5.4. Rafinacja cukru przywiezionego spoza UE

ARR w 2016 r., po przeprowadzeniu kontroli, rozliczyła dokonanie rafinacji 48,9 tys. ton surowego cukru trzcinowego (w przeliczeniu na cukier biały) przywiezionego w 2015 r. spoza UE przez producenta cukru na podstawie pozwoleń z roku gospodarczego 2014/2015. Dane te zostały przekazane do Komisji Europejskiej.

Ponadto w 2016 r. Agencja monitorowała przywóz i dokonanie rafinacji 126,5 tys. ton surowego cukru trzcinowego (w przeliczeniu na cukier biały) przywiezionego spoza UE przez dwóch producentów cukru na podstawie pozwoleń z roku gospodarczego 2015/2016. Rozliczenie przerafinowanych ilości cukru nastąpiło w 2017 r. po przeprowadzeniu kontroli przez oddziały terenowe ARR.

2.1.5.5. Handel zagraniczny na rynku cukru

Przywóz na rynku cukru

W zakresie administrowania obrotem towarowym z zagranicą na rynku cukru w 2016 r. obowiązywały następujące rodzaje przywozu:

- przywóz cukru w ramach umów preferencyjnych – jedna preferencja,
- kontyngenty taryfowe na cukier wymieniony na liście koncesyjnej CXL – 5 kontyngentów,
- bezcłowe kontyngenty taryfowe z krajów bałkańskich – 4 kontyngenty,
- przywózowy kontyngent taryfowy na cukier przemysłowy.

ARR wydała 57 pozwoleń na bezcłowy przywóz preferencyjny 136,8 tys. ton cukru oraz 3 pozwolenia w ramach kontyngentu na łączną ilość 4 tys. ton. Cukier był importowany głównie z: Mauritiusa, Kambodży, Mozambiku, Sudanu, Ukrainy i Zimbabwe. Agencja rozliczyła 60 pozwoleń na przywóz cukru (łącznie z pozwoleniami wydanymi w latach poprzednich).

Wywóz syropów cukrowych oraz cukru wyprodukowanego w ramach kwoty produkcyjnej

W 2016 r. ARR wydała 81 pozwoleń na wywóz 840 ton produktów z rynku cukru, z tego: 74 pozwolenia na wywóz 721 ton syropów cukrowych i 7 pozwoleń na wywóz 119 ton cukru wyprodukowanego w ramach kwoty produkcyjnej. Rozliczono 83 pozwolenia (łącznie z pozwoleniami wydanymi w poprzednich latach), uznając wywóz 889 ton wymienionych produktów.

Wywóz cukru pozakwotowego

ARR wydawała pozwolenia na wywóz cukru pozakwotowego, tj. takiego, który nie mógł być przeznaczony na zaspokojenie potrzeb konsumpcyjnych na terenie Wspólnoty i musiał zostać wyeksportowany do wybranych krajów niebędących członkami UE. W mechanizmie mogli uczestniczyć zatwierdzeni producenci cukru i izoglukozy, którym przyznano kwotę produkcyjną na dany rok gospodarczy. W przypadku Polski było to 5 producentów cukru i jeden producent izoglukozy. Każdego roku Komisja Europejska przyznaje limit na wywóz cukru pozakwotowego. Od roku gospodarczego 2009/2010 limit ten w każdym roku gospodarczym wynosił 1 350 tys. ton cukru i 70 tys. ton izoglukozy¹¹⁶. Od początku funkcjonowania mechanizmu ARR wydała pozwolenia na wywóz ponad 10,8 mln ton cukru poza obszar Unii Europejskiej.

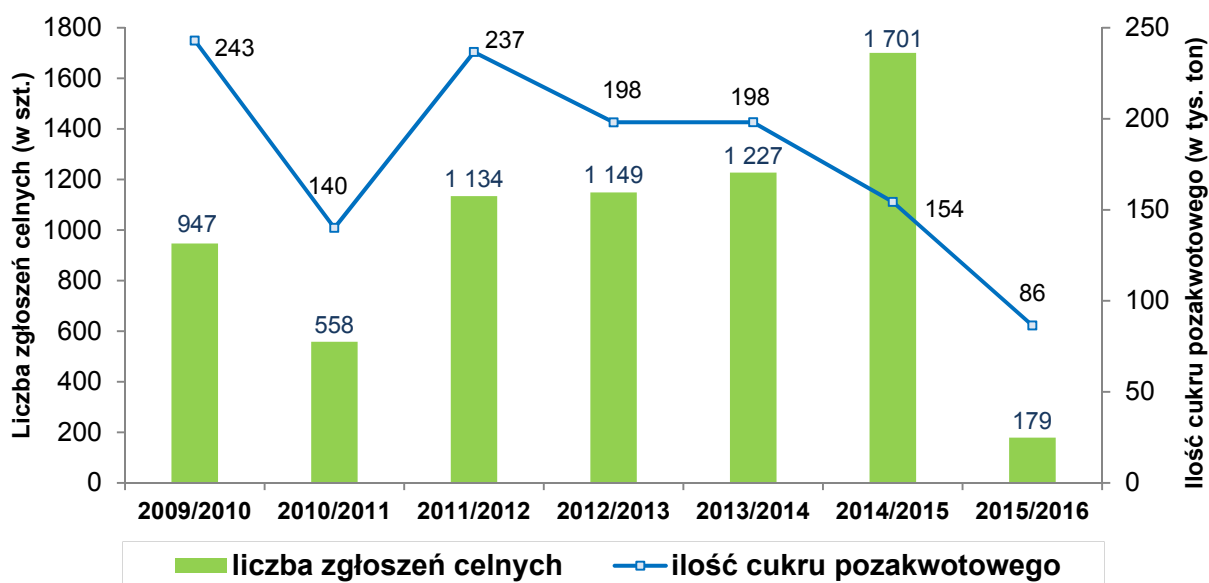
Zgodnie z prawodawstwem UE w celu rozliczenia wydanych pozwoleń na wywóz cukru pozakwotowego do każdego zgłoszenia wywozowego wprowadzono obowiązek składania w ARR dokumentów stanowiących dowód dopuszczenia towaru do swobodnego obrotu w miejscu przeznaczenia, tj. dokumentów transportowych i dowodów zakończenia formalności celnych w kraju importu. Średnia liczba dokumentów weryfikowanych w ramach jednego zgłoszenia wywozowego wynosiła 10–20 sztuk. W ramach pozwoleń na wywóz cukru pozakwotowego rozliczonych w 2016 r. zweryfikowano 1 459 zgłoszeń celnych, z tego: 1 433 zgłoszenia celne z pozwoleń wydanych na rok gospodarczy 2014/2015 i 26 zgłoszeń

¹¹⁶ Dla roku gospodarczego 2015/2016 limity określa rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/1164 z dnia 15 lipca 2015 r. ustalające limit ilościowy dla wywozu pozakwotowego cukru i pozakwotowej izoglukozy na okres do końca roku gospodarczego 2015/2016 oraz rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2016/190 z dnia 12 lutego 2016 r. zmieniające rozporządzenie wykonawcze (UE) 2015/1164 ustalające limit ilościowy dla wywozu pozakwotowego cukru na okres do końca roku gospodarczego 2015/2016 i zmieniające rozporządzenie wykonawcze (UE) 2015/1803. Dla roku gospodarczego 2016/2017 limity określa rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2016/1713 z dnia 20 września 2016 r. ustalające limit ilościowy dla wywozu cukru pozakwotowego i izoglukozy pozakwotowej na okres do końca roku gospodarczego 2016/2017 oraz rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2017/430 z dnia 10 marca 2017 r. zmieniające rozporządzenie wykonawcze (UE) 2016/1713 ustalające limit ilościowy dla wywozu cukru pozakwotowego i izoglukozy pozakwotowej na okres do końca roku gospodarczego 2016/2017 i zmieniające rozporządzenie wykonawcze (UE) 2016/1810.

celnych z pozwoleń wydanych na rok gospodarczy 2015/2016.

Do roku gospodarczego 2014/2015 liczba zgłoszeń celnych w wywozie cukru pozakwotowego, z wyjątkiem roku 2010/2011, wykazywała tendencję rosnącą. W roku gospodarczym 2015/2016 wyniosła 1 tys. szt. wobec 1,7 tys. szt. w poprzednim roku. Ilość cukru pozakwotowego, na którą wydano pozwolenia na wywóz w roku gospodarczym 2015/2016, wyniosła 86 tys. ton i była o 44% mniejsza niż w roku gospodarczym 2014/2015.

Wykres 34. Liczba zgłoszeń celnych w wywozie cukru pozakwotowego i ilość cukru pozakwotowego, na którą ARR wydała pozwolenia

Źródło: dane ARR.

W roku gospodarczym 2015/2016 cukier pozakwotowy był eksportowany głównie do: Izraela, Kazachstanu, Mołdawii, Uzbekistanu, Rosji, Zjednoczonych Emiratów Arabskich, Kuwejtu, Syrii, Libanu i Algierii. Nowymi kierunkami wywozu były m.in. Somalia, Birma i Republika Południowej Afryki.

Przedsiębiorcy w 2016 r., w ramach limitu ustalonego przez KE na rok gospodarczy 2015/2016, złożyli w Agencji 4 wnioski o wydanie pozwoleń na wywóz cukru pozakwotowego. W związku z ustaleniem przez KE współczynnika akceptacji na poziomie 84,39% wydano 4 pozwolenia na łączną ilość ponad 122 tys. ton cukru (uwzględniając 5% tolerancję – ponad 128 tys. ton). Do wymienionych pozwoleń w 2016 r. wydano 42 wyciągi.

W ramach limitu ustalonego przez KE na rok gospodarczy 2016/2017 przedsiębiorcy złożyli w Agencji 5 wniosków o wydanie pozwoleń na wywóz cukru pozakwotowego. W związku z ustaleniem przez KE współczynnika akceptacji na poziomie 33,24% wydano 5 pozwoleń na łączną ilość ponad 83 tys. ton cukru (uwzględniając 5% tolerancję – ponad 87 tys. ton) – w 2016 r. wydano do nich 38 wyciągów.

W ramach administrowania wywozem cukru pozakwotowego w 2016 r. rozliczano pozwolenia z roku gospodarczego 2014/2015 i 2015/2016. W zakresie pozwoleń wydanych na rok gospodarczy:

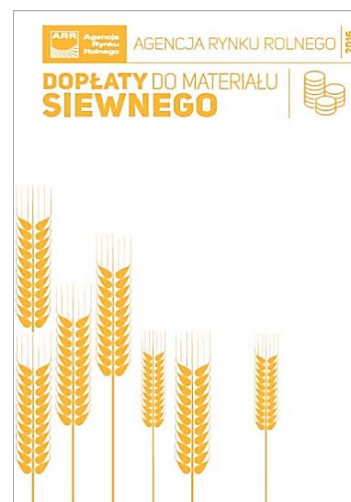
- 2014/2015 rozliczono 69 wyciągów z pozwoleń oraz 10 pozwoleń, uznając wywóz 168,4 tys. ton cukru,
- 2015/2016 rozliczono 25 wyciągów z pozwoleń, uznając wywóz 20,6 tys. ton cukru.

2.1.6. Rynek nasion

2.1.6.1. Dopłaty do materiału siewnego

Agencja Rynku Rolnego w 2016 r. udzielała producentom rolnym wsparcia finansowego z budżetu krajowego z tytułu zużytego do siewu lub sadzenia materiału siewnego kategorii elitarny lub kwalifikowany w ramach pomocy *de minimis* w rolnictwie¹¹⁷ na podstawie ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych oraz rozporządzenia Komisji (UE) nr 1408/2013¹¹⁸. Działania te, prowadzone od 2007 r., miały na celu zwiększenie ilości stosowanego przez rolników ww. materiału siewnego, a tym samym uzyskanie wzrostu plonów oraz podniesienie jakości żywności.

Dopłaty były udzielane do powierzchni gruntów ornych obsianych lub obsadzonych elitarnym lub kwalifikowanym materiałem siewnym następujących gatunków roślin uprawnych wymienionych w rozporządzeniu Rady Ministrów z 13 maja 2013 r.¹¹⁹, tj.: jęczmienia, owsa (nagiego, szorstkiego i zwyczajnego), pszenicy (twardej i zwyczajnej), pszenżyta, żyta, bobiku, grochu siewnego (odmian roślin rolniczych), łubinu (białego, wąskolistnego i żółtego), soi, wyki siewnej oraz ziemniaka. Agencja udzielała także wsparcia rolnikom, którzy wykorzystali elitarny lub kwalifikowany materiał siewny gatunków

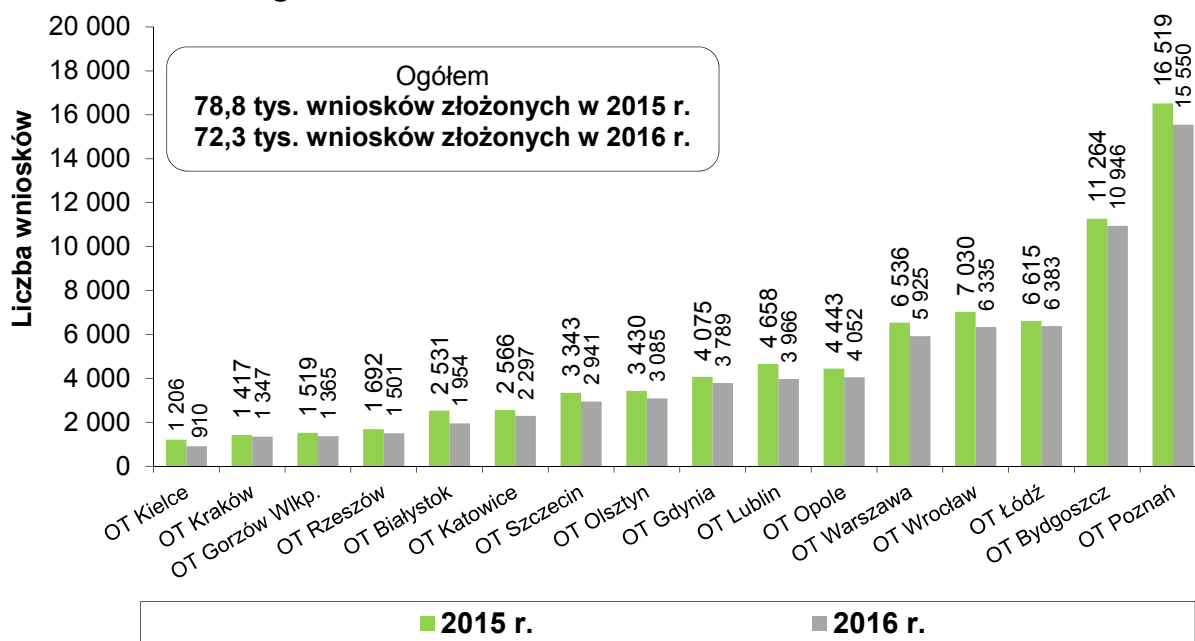
¹¹⁷ Zgodnie z art. 107–109 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej wszelka pomoc udzielana przez państwo podmiotom prowadzącym działalność gospodarczą (w tym w zakresie rolnictwa lub rybołówstwa), bez względu na formę organizacyjno-prawną, jest z reguły zastrzeżona i wymaga zgody Komisji Europejskiej. Niemniej jednak Rada Europejska uznała, że niektóre kategorie pomocy nie spełniają wszystkich kryteriów określonych w art. 107 Traktatu i w związku z tym nie muszą uzyskać zgody KE, pod warunkiem, że pomoc przyznana temu samemu przedsiębiorstwu w ciągu danego okresu nie przekroczy pewnej stałej wielkości. Taką pomocą jest pomoc *de minimis* w rolnictwie.

¹¹⁸ Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1408/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis* w sektorze rolnym, z późn. zm.

¹¹⁹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 maja 2013 r. w sprawie wykazu gatunków roślin uprawnych, do których materiału siewnego kategorii elitarny lub kwalifikowany przysługuje dopłata z tytułu zużytego do siewu lub sadzenia materiału siewnego kategorii elitarny lub kwalifikowany (Dz. U. poz. 615).

lub odmian ww. roślin zbożowych i/lub strączkowych do uprawy mieszanek zbożowych lub pastewnych.

Wykres 35. **Liczba wniosków o przyznanie dopłat do materiału siewnego, mających charakter pomocy *de minimis* w rolnictwie, złożonych w latach 2015 i 2016 wg OT ARR**

Źródło: dane ARR.

Dopłat do materiału siewnego udzielano na podstawie wniosków o ich przyznanie składanych przez rolników w OT ARR. Wnioski były przyjmowane od rolników w okresie od 15 stycznia do 25 czerwca każdego roku¹²⁰ (zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 16 lipca 2009 r.¹²¹, zmienionym rozporządzeniem z 11 marca 2010 r.¹²²).

W 2016 r. producenci rolni złożyli w OT ARR 72,3 tys. wniosków o przyznanie dopłat w ramach pomocy *de minimis* w rolnictwie, po 8% mniej niż w roku 2015 i 2014. Najwięcej wniosków wpłynęło w województwie wielkopolskim (15,6 tys.; 21% ogółu złożonych wniosków), a następnie kujawsko-pomorskim (10,9 tys.; 15%), łódzkim (6,4 tys.; 9%), dolnośląskim (6,3 tys.; 9%) oraz mazowieckim (5,9 tys.; 8%).

¹²⁰ W 2016 r. ARR zakończyła przyjmowanie wniosków 27 czerwca (poniedziałek) z uwagi na to, że 25 czerwca przypadł w sobotę.

¹²¹ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 lipca 2009 r. w sprawie terminów składania wniosków o przyznanie dopłaty z tytułu zużytego do siewu lub sadzenia materiału siewnego kategorii elitarny lub kwalifikowany oraz terminu i sposobu wypłaty tej dopłaty (Dz. U. Nr 113, poz. 945, z późn. zm.).

¹²² Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11 marca 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie terminów składania wniosków o przyznanie dopłaty z tytułu zużytego do siewu lub sadzenia materiału siewnego kategorii elitarny lub kwalifikowany oraz terminu i sposobu wypłaty tej dopłaty (Dz. U. Nr 54, poz. 328).

Zgodnie z art. 3 ust. 2 rozporządzenia Komisji (UE) nr 1408/2013 od 1 stycznia 2014 r. łączna kwota dopłat mających charakter pomocy *de minimis* w rolnictwie (dopłaty do materiału siewnego są jednym z rodzajów tej pomocy) – bez względu na formę i cel wsparcia dla jednego producenta rolnego – nie może przekroczyć 15 tys. EUR (do końca 2013 r. wynosiła 7,5 tys. EUR) w okresie trzech lat podatkowych, tj. roku złożenia wniosku oraz dwóch poprzednich lat.

W 2016 r., w związku z wejściem w życie przepisów ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1419), zmienił się sposób określania wysokości stawek dopłat. Zgodnie z art. 40c ust. 6 pkt 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1006), stawki dopłat do materiału siewnego od 2016 r. były ustanawiane corocznie przez Radę Ministrów w drodze rozporządzenia publikowanego do 30 września, po uwzględnieniu określonej wcześniej w budżecie państwa kwoty na ten cel.

Wysokość stawek obowiązujących w 2016 r. została wyliczona z uwzględnieniem: wnioskowanej powierzchni upraw zadeklarowanych we wnioskach złożonych w OT ARR, gatunków roślin uprawnych objętych dopłatą oraz środków finansowych przeznaczonych na dopłaty w 2016 r. W związku z powyższym, zgodnie z §1 rozporządzenia Rady Ministrów z 22 września 2016 r.¹²³, stawki dopłat do 1 ha powierzchni gruntów ornych obsianych lub obsadzonych materiałem siewnym kategorii elitarny lub kwalifikowany w 2016 r. wynosiły:

- 69,40 zł w przypadku zbóż i mieszanek zbożowych lub mieszanek pastewnych,
- 111 zł w przypadku roślin strączkowych,
- 347 zł w przypadku ziemniaków.

W 2016 r. dopłaty z tytułu zużytego do siewu lub sadzenia materiału siewnego kategorii elitarny lub kwalifikowany, mające charakter pomocy *de minimis* w rolnictwie, uzyskało 70,4 tys. producentów rolnych.

Na podstawie wniosków przyjętych do realizacji ARR w 2016 r. wypłaciła 87 995 tys. zł do powierzchni 1 125,8 tys. ha gruntów ornych obsianych lub obsadzonych materiałem siewnym kategorii elitarny lub kwalifikowany. Areal objęty dopłatą, w porównaniu z 2015 r., zmniejszył się o 4,2%. W 2016 r. obniżyła się powierzchnia wszystkich grup upraw objęta dopłatami, przy czym największy spadek dotyczył roślin strączkowych (o 44,2%).

¹²³ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 września 2016 r. w sprawie stawek dopłat do 1 ha powierzchni gruntów ornych obsianych lub obsadzonych materiałem siewnym kategorii elitarny lub kwalifikowany za rok 2016 (Dz. U. poz. 1542).

Największe wsparcie finansowe otrzymali producenci rolni na terenie województwa wielkopolskiego (15,7 mln zł; 18% wydatków), a następnie kujawsko-pomorskiego (12,6 mln zł; 14%) i dolnośląskiego (10,3 mln zł; 12%).

Tabela 7. **Dopłaty do materiału siewnego, mające charakter pomocy *de minimis* w rolnictwie, zrealizowane przez ARR w 2016 r. wg OT ARR**

Lp.	OT ARR	Liczba złożonych wniosków	Liczba beneficjentów (tys.)	Powierzchnia (tys. ha)	Kwota dopłat (tys. zł)
1.	Białystok	1 954	1,9	21,6	1 611
2.	Bydgoszcz	10 946	10,6	162,0	12 615
3.	Gdynia	3 789	3,6	93,8	7 319
4.	Gorzów Wlkp.	1 365	1,3	35,8	2 750
5.	Katowice	2 297	2,2	30,4	2 377
6.	Kielce	910	0,9	10,1	782
7.	Kraków	1 347	1,3	12,9	1 076
8.	Lublin	3 966	3,9	44,4	3 392
9.	Łódź	6 383	6,2	56,6	4 579
10.	Olsztyn	3 085	3,0	81,6	6 034
11.	Opole	4 052	4,0	76,8	5 748
12.	Poznań	15 550	15,1	193,5	15 725
13.	Rzeszów	1 501	1,5	16,7	1 431
14.	Szczecin	2 941	2,9	89,4	7 157
15.	Warszawa	5 925	5,8	63,9	5 082
16.	Wrocław	6 335	6,2	136,3	10 317
Ogółem		72 346	70,4	1 125,8	87 995

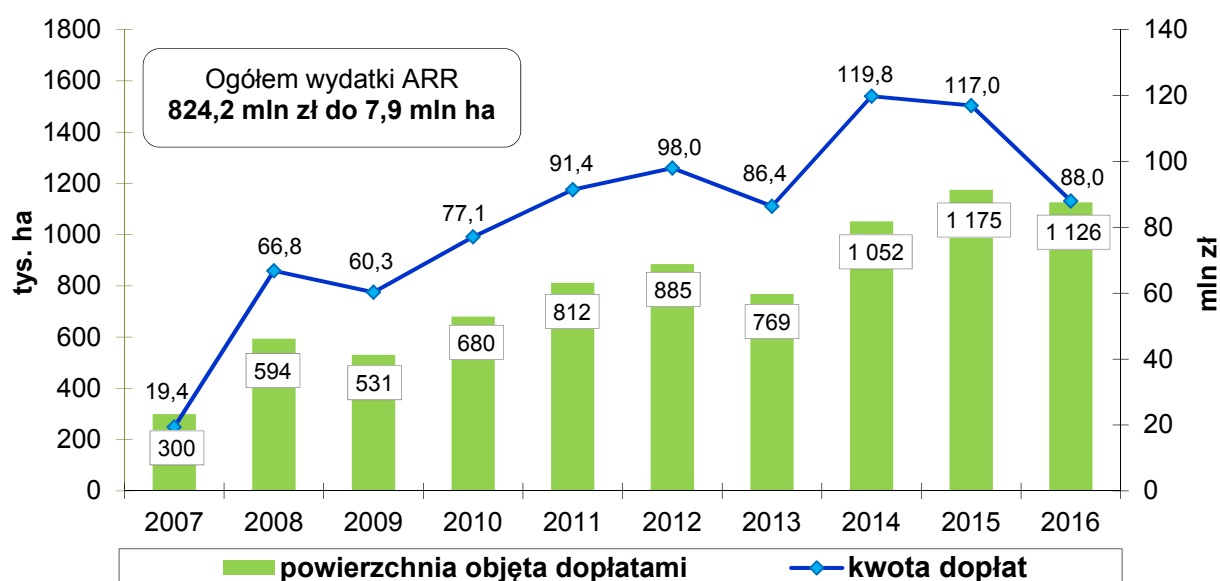
Źródło: dane ARR.

Największy udział (94,3%) w łącznej powierzchni gruntów ornych objętych dopłatami, na których zużyto do siewu lub sadzenia materiał siewny kategorii elitarny lub kwalifikowany, miały w 2016 r. uprawy zbóż. Udział upraw roślin strączkowych wyniósł 3%, a ziemniaka – 2,7%. W porównaniu z 2015 r. w strukturze powierzchni obsianej lub obsadzonej materiałem siewnym kategorii elitarny lub kwalifikowany odnotowano spadek zasiewów roślin strączkowych (o 2,2 p.p.), przy jednoczesnym zwiększeniu powierzchni obsianej zbożami (o 2,2 p.p.). Nie zmienił się natomiast udział upraw ziemniaka objętych dopłatami.

* * *

Od uruchomienia w 2007 r. mechanizmu dopłat do materiału siewnego do końca 2016 r. producenci zbóż, roślin strączkowych i ziemniaków złożyli w ARR 596,3 tys. wniosków o przyznanie dopłat.

Wykres 36. Realizacja przez ARR dopłat do materiału siewnego

Źródło: dane ARR.

W latach 2007-2016 z tytułu dopłat do materiału siewnego ARR wypłaciła rolnikom z budżetu krajowego 824,2 mln zł do 7,9 mln ha.

2.1.7. Rynek produktów pszczelich

Produkcja miodu w Polsce wyniosła w 2016 r. ponad 24,3 tys. ton i była o 10% większa niż w poprzednim roku¹²⁴. Do wzrostu produkcji przyczyniły się korzystne warunki atmosferyczne utrzymujące się podczas wegetacji roślin i zbioru nektaru. Liczba rodzin pszczelich zarejestrowanych w Polsce wyniosła 1 505 tys. i była o 56 tys. (o 4,1%) większa niż w roku 2015¹²⁵. Pomimo wzrostu produkcji ceny detaliczne miodu (w słoikach 400 g) były o 2% wyższe niż przed rokiem i wyniosły średnio 15,23 zł¹²⁶, co świadczyło o utrzymującym się popycie na miód.

Krajowe miody stają się coraz bardziej popularnym towarem na rynkach zagranicznych. W 2016 r. eksport miodu z Polski zwiększył się w relacji rocznej o 25%, do 14 tys. ton, ale jego wartość wzrosła nieznacznie (o 0,3%), do 32 mln EUR. Głównymi odbiorcami miodu z Polski były kraje UE, których udział w strukturze wolumenu eksportu wyniósł 98%. Najwięcej polskiego miodu zakupiły: Francja (3,4 tys. ton), Niemcy (3,3 tys. ton), Belgia (1,5 tys. ton) oraz Hiszpania (1,1 tys. ton). Średnia cena eksportowa miodu w 2016 r. wyniosła 2,26 EUR/kg wobec 2,83 EUR/kg rok wcześniej.

¹²⁴ Semkiw P. 2016. „Sektor pszczelarski w Polsce w 2016 r.”. Instytut Ogrodnictwa, Zakład Pszczelnictwa, Puławy.

¹²⁵ Dane zawarte w rejestrach prowadzonych przez Powiatowe Inspektoraty Weterynarii (stan na październik 2016 r.).

¹²⁶ Obliczenia ARR na podstawie miesięcznych danych GUS.

Import miodu do Polski wyniósł 24 tys. ton wobec 21 tys. ton w 2015 r. Jednocześnie wartość importu zwiększyła się o 3,6%, do 46 mln EUR. Głównymi dostawcami miodu na rynek polski, tak jak w poprzednim roku, były: Ukraina (14,2 tys. ton), Chiny (5,6 tys. ton) oraz Bułgaria (1,1 tys. ton). Średnia cena importowanego miodu wynosiła 1,87 EUR/kg wobec 2,10 EUR/kg w 2015 r.

2.1.7.1. Wsparcie rynku produktów pszczelich

Wsparcie branży pszczelarskiej jest stosowane w Unii Europejskiej od 1997 r., jako ważny element wspólnej polityki rolnej. Dofinansowywanie przez Komisję Europejską działań państw członkowskich na rynku produktów pszczelich podyktowane jest potrzebą: rozwoju terenów wiejskich, ujednolicenia warunków produkcji i zbytu produktów pszczelich, utrzymania równowagi ekologicznej, zapobiegania rozdrobnieniu produkcji i handlu miodem, zwalczania choroby pszczoł (warrozy) oraz równoważenia popytu na miód z jego podażą.

Możliwość udzielania pomocy w sektorze pszczelarskim w UE przewiduje art. 55 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013. Działania państw członkowskich w tym zakresie są realizowane na podstawie zatwierdzanych przez Komisję Europejską trzyletnich krajowych programów wsparcia pszczelarstwa.

Wsparcie rynku produktów pszczelich w sezonie 2015/2016

W 2016 r. ARR realizowała mechanizm WPR „Wsparcie rynku produktów pszczelich” na podstawie decyzji wykonawczej Komisji z 12 sierpnia 2013 r. zatwierdzającej „Krajowy Program Wsparcia Pszczelarstwa w Polsce na lata 2013/14; 2014/15; 2015/16”¹²⁷.

Zgodnie z ww. decyzją Polska na działania w sektorze pszczelarskim otrzymała środki finansowe w łącznej kwocie 16 563 tys. EUR (70,8 mln zł¹²⁸), w tym 5 517 tys. EUR (23,6 mln zł) do rozdysponowania w ramach trzeciej części programu, tj. w sezonie 2015/2016 (w okresie od 16 października 2015 r. do 15 października 2016 r.). Współfinansowanie programu pszczelarskiego z budżetu UE nie mogło przekroczyć 50% wydatkowanych środków¹²⁹. Refundacji podlegały całkowite lub częściowe (w zależności od kierunku wsparcia) koszty netto poniesione na realizację działań określonych

¹²⁷ Decyzja wykonawcza Komisji z dnia 12.8.2013 r. w sprawie zatwierdzenia programów na rzecz poprawy produkcji i wprowadzania do obrotu produktów pszczelarskich, przedłożonych przez państwa członkowskie na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007, oraz podjęcia decyzji o wkładzie finansowym Unii w te programy.

¹²⁸ Stosownie do zapisów rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 907/2014 przy przeliczeniach walutowych zastosowano kurs wymiany 4,2732 PLN/EUR z 31 grudnia 2014 r.

¹²⁹ Zgodnie z art. 55 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylającego rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007, z późn. zm.

w krajowym programie wsparcia pszczelarstwa przez podmioty uprawnione, tj.: związki i spółdzielnie pszczelarskie, stowarzyszenia i zrzeszenia pszczelarzy, grupy producentów rolnych w zakresie działalności pszczelarskiej oraz jednostki badawczo-rozwojowe zajmujące się problematyką pszczelarską.

Tabela 8. Projekty zgłoszone i objęte umowami w ramach wsparcia pszczelarstwa w sezonie 2015/2016

Kierunki wsparcia	Projekty			
	zgłoszone		objęte umowami	
	liczba	tys. zł	liczba	tys. zł
I. Pomoc techniczna (zakup sprzętu pszczelarskiego i szkolenia)	129	13 896	126	10 222
II. Zwalczanie warrozy (zakup leków)	84	10 237	84	7 730
III. Racjonalizacja sezonowego przenoszenia uli (zakup lawet do przewozu uli)	52	919	52	919
IV. Wsparcie laboratoriów (analizy właściwości fizyko-chemicznych miodu)	27	335	27	332
V. Zasiadlanie uli (zakup pszczół)	80	7 189	80	4 360
Ogółem	372	32 576	369	23 563

Źródło: dane ARR.

W sezonie 2015/2016 do ARR wpłynęły 372 projekty na realizację działań określonych w „Krajowym Programie Wsparcia Pszczelarstwa na lata 2013/14; 2014/15; 2015/16” na łączną kwotę 32 576 tys. zł. Po rozpatrzeniu projektów przez komisję złożoną z przedstawicieli MRiRW i ARR oraz po dokonaniu koniecznych przesunięć środków pomiędzy poszczególnymi kierunkami wsparcia do realizacji przyjęto 370 projektów na kwotę 23 574 tys. zł. Jednak z uwagi na nieterminowe odesłanie podpisanej umowy przez beneficjenta ostatecznie podpisano 369 umów na kwotę 23 563 tys. zł.

Podmioty uprawnione zrealizowały projekty objęte umowami do 14 sierpnia 2016 r., a następnie ARR dokonała kontroli wydatkowanych środków finansowych. Zgodnie z unijnymi zasadami mechanizmu, Agencja do 15 października 2016 r.¹³⁰ rozliczyła 354 umowy na kwotę 21 734 tys. zł (netto), po 10 867 tys. zł z budżetu UE i z budżetu krajowego, przy czym jedna z umów (na kwotę 1,6 tys. zł) została rozliczona w 2015 r.

¹³⁰ Zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) nr 768/2013 z dnia 8 sierpnia 2013 r. zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 917/2004 w sprawie szczegółowych zasad wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 797/2004 w sprawie środków mających na celu poprawę warunków produkcji i wprowadzania do obrotu produktów pszczelarskich, z późn. zm.

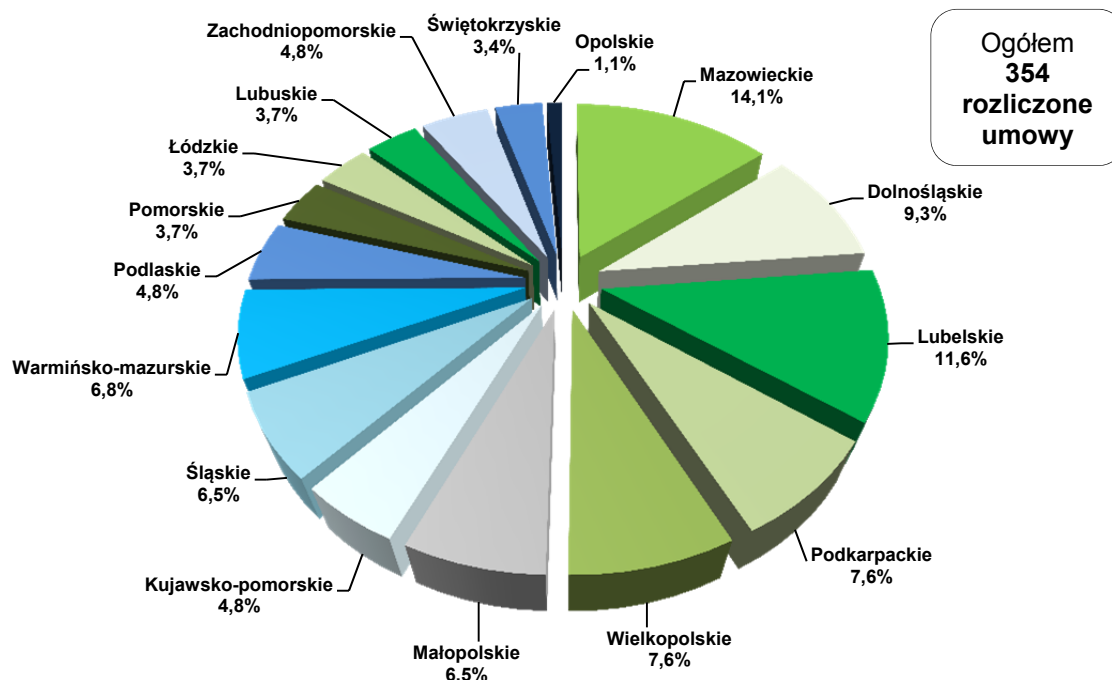
Tabela 9. Realizacja mechanizmu „Wsparcie rynku produktów pszczelich” w sezonie 2015/2016

Kierunki wsparcia	Wyплаты netto		Liczba rozliczonych umów
	tys. zł	tys. EUR	
I. Pomoc techniczna (zakup sprzętu pszczelarskiego i szkolenia)	9 656	2 260	123
II. Zwalczanie warrozy (zakup leków)	7 512	1 758	82
III. Racjonalizacja sezonowego przenoszenia uli (zakup lawet do przewozu uli)	590	138	50
IV. Wsparcie laboratoriów (analizy właściwości fizyko-chemicznych miodu)	133	31	21
V. Zasiedlanie uli (zakup pszczoł)	3 843	899	78
Ogółem	21 734	5 086	354

Źródło: dane ARR.

W sezonie 2015/2016 największym dofinansowaniem objęto zakup sprzętu pszczelarskiego i szkolenia (44,4% wypłaconego wsparcia), zakup leków przeciwko warrozie (34,6%) oraz zakup pszczoł (17,7%). Łączne dofinansowanie udzielone podmiotom uprawnionym w ramach tych trzech kierunków wsparcia stanowiło 96,7% ogólnej kwoty wypłaconej przez ARR w ramach mechanizmu „Wsparcie rynku produktów pszczelich” oraz obejmowało 79,9% wszystkich rozliczonych umów.

Wykres 37. Struktura umów rozliczonych w ramach wsparcia pszczelarstwa w sezonie 2015/2016 w podziale na województwa

Źródło: dane ARR.

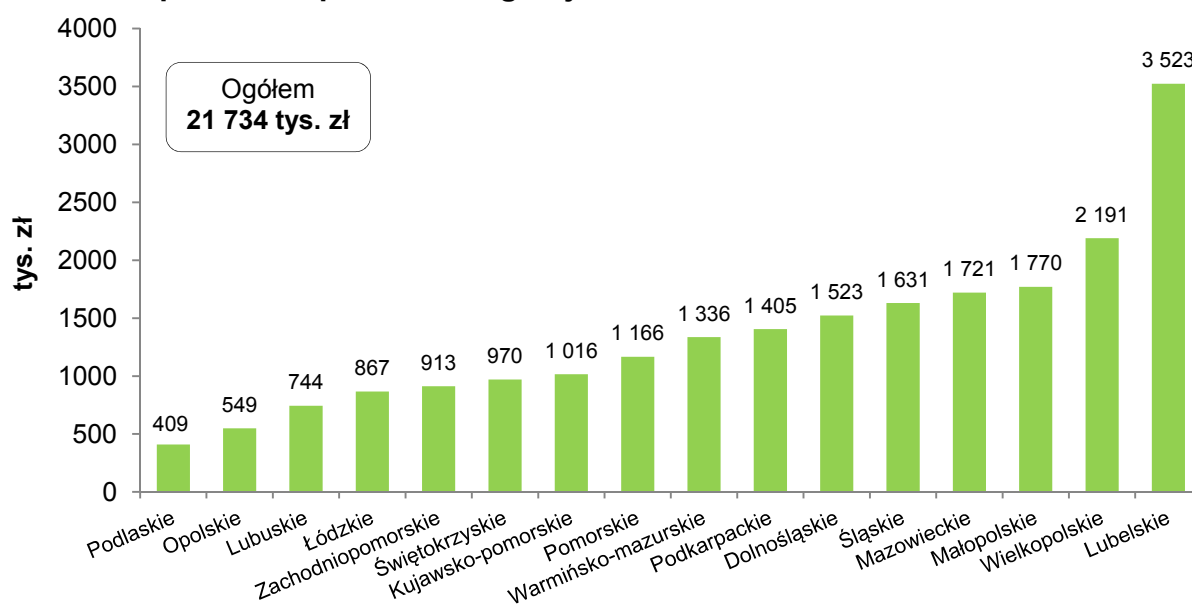
Najwięcej umów rozliczono w województwie mazowieckim (50 umów; 14,1% wszystkich zrealizowanych umów w kraju), a następnie lubelskim (41; 11,6%) i dolnośląskim (33; 9,3%) – łącznie 35% wszystkich umów zrealizowanych w sezonie 2015/2016.

Tabela 10. **Wypłaty środków finansowych w sezonie 2015/2016 na działania w ramach poszczególnych kierunków wsparcia pszczelarstwa wg województw (tys. zł)**

Lp.	Województwo	Wypłaty ogółem	Kierunki wsparcia					
			I.	II.	III.	IV.	V.	
			Działania					
			Zakup sprzętu	Szko- lenia	Zakup leków	Zakup lawet	Analizy jakości miodu	Zakup pszczół
1.	Dolnośląskie	1 523	646	24	531	66	6	250
2.	Kujawsko-pomorskie	1 016	406	44	366	15	0	185
3.	Lubelskie	3 523	1 468	40	1 174	127	39	675
4.	Lubuskie	744	341	26	261	11	0	105
5.	Łódzkie	867	342	12	336	5	3	169
6.	Małopolskie	1 770	688	98	596	44	23	321
7.	Mazowieckie	1 721	689	51	598	52	12	319
8.	Opolskie	549	254	0	199	6	0	90
9.	Podkarpackie	1 405	642	9	475	48	20	211
10.	Podlaskie	409	172	0	138	17	0	82
11.	Pomorskie	1 166	509	23	392	62	0	180
12.	Śląskie	1 631	726	41	554	22	13	275
13.	Świętokrzyskie	970	418	0	369	24	4	155
14.	Warmińsko-mazurskie	1 336	546	62	435	32	0	261
15.	Wielkopolskie	2 191	927	59	746	51	5	403
16.	Zachodniopomorskie	913	370	23	342	8	8	162
Ogółem		21 734	9 144	512	7 512	590	133	3 843

Źródło: dane ARR.

Największe wsparcie otrzymali beneficjenci w województwie lubelskim (16,2% ogółu wypłat), a następnie wielkopolskim (10,1%) i małopolskim (8,1%).

Wykres 38. **Wypłaty środków finansowych w sezonie 2015/2016 na wsparcie rynku produktów pszczelich wg województw**

Źródło: dane ARR.

Wsparcie rynku produktów pszczelich w sezonie 2016/2017

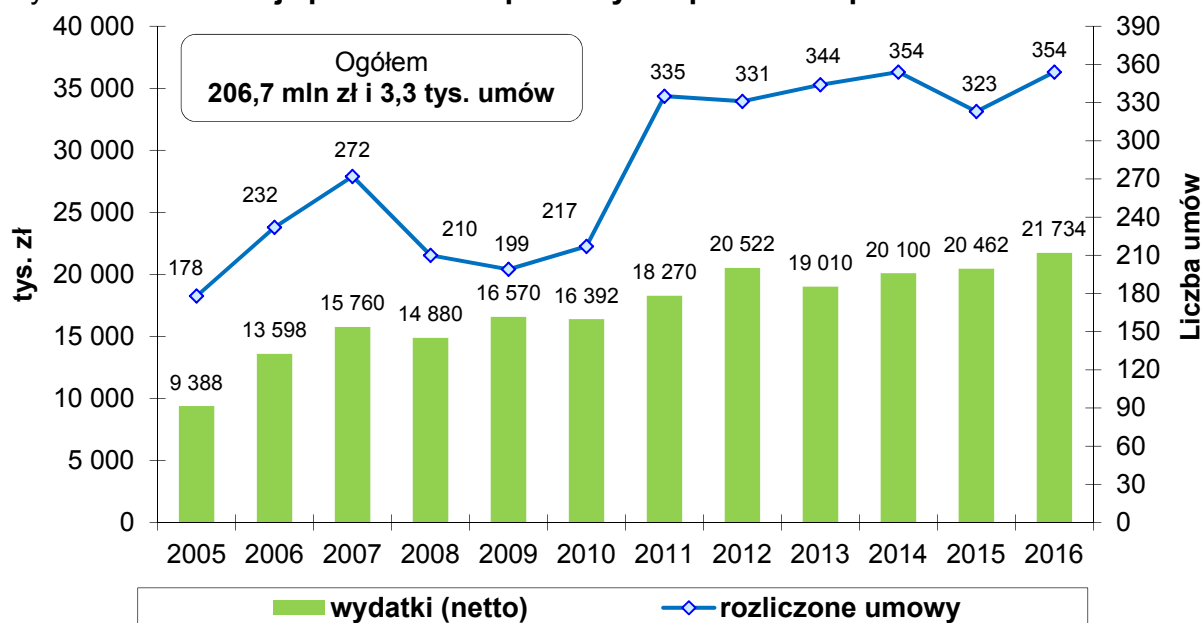
Zgodnie z decyzją wykonawczą Komisji Europejskiej z 5 lipca 2016 r.¹³¹ zatwierdzającą „Krajowy Program Wsparcia Pszczelarstwa na lata 2016/2017; 2017/2018; 2018/2019” na działania w sektorze pszczelarskim w sezonie 2016/2017 Polska otrzymała środki finansowe w wysokości 5 924 tys. EUR (25,3 mln zł¹³²).

W lipcu 2016 r. ARR ogłosiła zaproszenie do składania przez podmioty uprawnione projektów planowanych działań w sezonie 2016/2017 w terminie do 10 października 2016 r. W odpowiedzi do Agencji wpłynęły 392 projekty o wartości 42 431 tys. zł. Do realizacji przyjęto 388 projektów, do których sporządzono umowy na łączną kwotę 25 258 tys. zł.

* * *

Po akcesji Polski do UE Agencja Rynku Rolnego, realizując mechanizm wsparcia rynku produktów pszczelich, rozliczyła 3,3 tys. umów, w ramach których wydatkowała łącznie 206,7 mln zł (netto), w tym 103,35 mln zł (50%) z budżetu unijnego.

Wykres 39. Realizacja przez ARR wsparcia rynku produktów pszczelich*

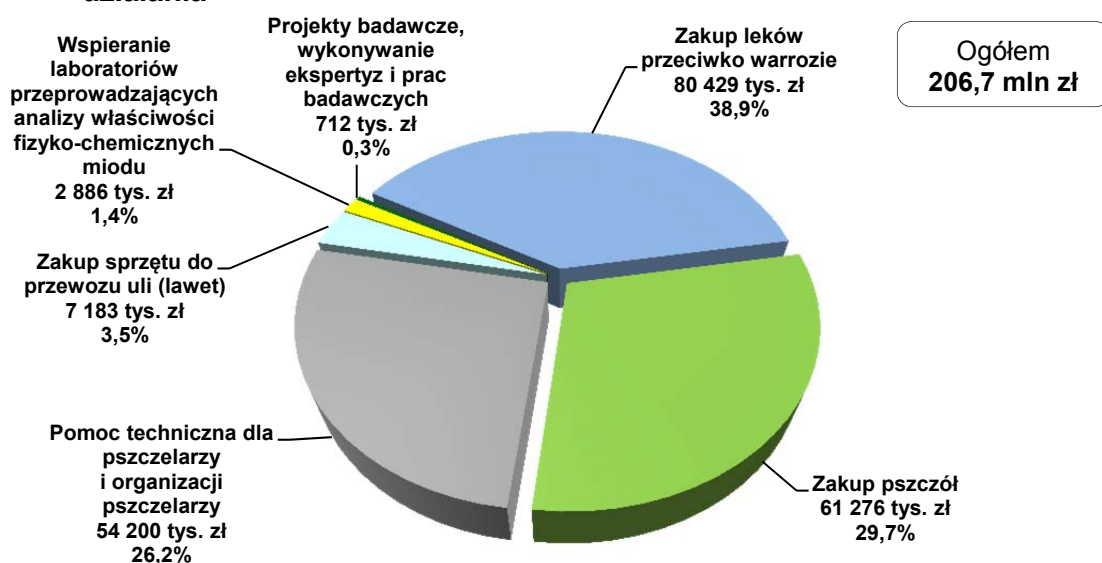

* Wyплаты realizowane były do 15 października każdego roku. Źródło: dane ARR.

W latach 2005-2016 największym dofinansowaniem objęto zakup leków przeciwko warrozie (39% wydatków) oraz zakup pszczoł (30%).

¹³¹ Decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2016/1102 z dnia 5 lipca 2016 r. zatwierdzająca krajowe programy na rzecz poprawy produkcji i wprowadzania do obrotu produktów pszczelich, przedłożone przez państwa członkowskie na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013.

¹³² Stosownie do zapisów rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 907/2014 przy przeliczeniach walutowych zastosowano kurs wymiany 4,2639 PLN/EUR z 31 grudnia 2015 r.

Wykres 40. **Struktura wydatków poniesionych w latach 2005-2016 w podziale na działania**

Źródło: dane ARR.

Od akcesji Polski do UE do 2016 r. ARR zrealizowała w Polsce cztery krajowe programy wsparcia pszczelarstwa, przy czym najwięcej środków wydatkowała w latach 2013/2014-2015/2016 (62,3 mln zł; 30% ogółu zrealizowanych wypłat).

Tabela 11. **Realizacja programów wsparcia pszczelarstwa po akcesji Polski do UE**

Lp.	Wyszczególnienie	Całkowity budżet programu (w tys. zł)	Wydatki ARR (w tys. zł)	Wykorzystanie środków (w %)
1.	Program 2004/2005-2006/2007	56 250	38 746	69
2.	Program 2007/2008-2009/2010	53 631	47 842	89
3.	Program 2010/2011-2012/2013	62 910	57 802	92
4.	Program 2013/2014-2015/2016	69 462	62 296	90
Ogółem		242 253	206 686	-

Źródło: dane ARR.

Z każdym kolejnym programem wzrastała wartość środków wypłaconych beneficjentom. Od programu 2007/2008-2009/2010 obserwowana jest tendencja wzrostowa wykorzystania pomocy, co świadczy m.in. o coraz większym uczestnictwie pszczelarzy w mechanizmie, a także o rosnącym zapotrzebowaniu na wsparcie ich działalności.

Tabela 12. **Średnia liczba beneficjentów korzystających z pomocy w ramach poszczególnych działań w każdym roku pszczelarskim**

Lp.	Nazwa działania	Średnia liczba beneficjentów (w tys.)
1.	Zakup leków do zwalczania warrozy	30
2.	Zakup pszczoł	15
3.	Zakup sprzętu pszczelarskiego	7
4.	Szkolenia	5
5.	Zakup ławet do przewozu uli	0,25
6.	Analizy jakości miodu	0,25

Źródło: dane ARR.

Wkład w rozwój pszczelarstwa w Polsce mają drobne gospodarstwa rodzinne, w których prowadzi się produkcję pasieczną. Szacuje się, że każdego roku w zakresie działań realizowanych przez ARR wspieranych jest ponad 30 tys. pszczelarzy, którzy mogą korzystać z pomocy w ramach różnych ww. kierunków wsparcia.

2.1.8. Rynek lnu i konopi

2.1.8.1. Handel zagraniczny na rynku lnu i konopi

Przywóz na rynku lnu i konopi

Pozwolenia na przywóz były wymagane dla każdej ilości produktów oznaczonych kodami: CN ex 1207 99 20 (nasiona odmian konopi przeznaczone do siewu), CN 1207 99 91 (nasiona konopi inne niż do siewu) oraz CN 5302 10 00 (konopie naturalne, surowe lub roszone). W przypadku nasion konopi innych niż do siewu warunkiem uzyskania pozwoleń na przywóz z krajów trzecich było uzyskanie upoważnienia w zakresie obrotu tym towarem. ARR w 2016 r. nadała jedno upoważnienie w powyższym zakresie oraz wydała 7 pozwoleń na przywóz bez preferencji 1,5 tys. ton nasion konopi innych niż do siewu, a także rozliczyła 8 pozwoleń (w tym wydanych w latach poprzednich). Kontrolowano również spełnienie warunków nadania uprawnień.

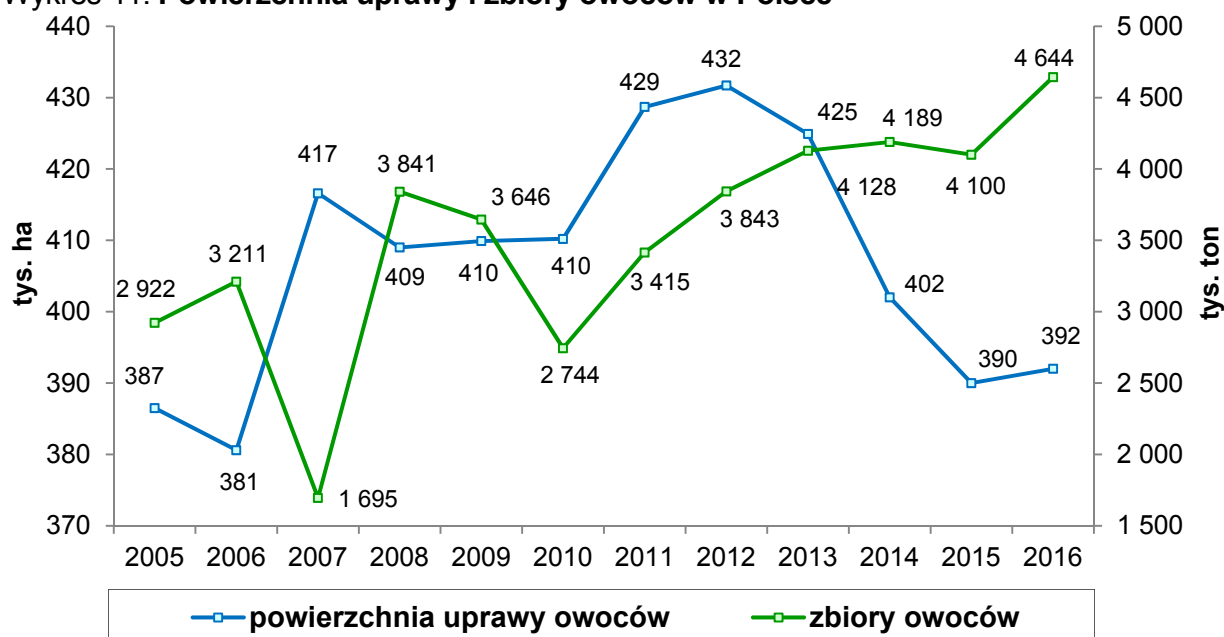
2.1.9. Rynek owoców i warzyw

Rynek owoców

W 2016 r. krajowe zbiory owoców wyniosły 4,6 mln ton i były o 15% większe niż w roku poprzednim. Wzrost zbiorów był wynikiem korzystnych warunków pogodowych dla upraw sadowniczych w całym okresie wegetacji. Wejście w okres pełnego owocowania nowo posadzonych intensywnych sadów jabłoniowych przyczyniło się do rekordowych zbiorów jabłek (3,6 mln ton, o 15% większych niż w 2015 r.). Zwiększyły się również zbiory: śliwek (o 21%, do 109,5 tys. ton), gruszek (o 24%, do 81,5 tys. ton), czereśni (o 17%, do 54 tys. ton) oraz wiśni (o 12%, do 195 tys. ton). Plonowanie wiśni było wyjątkowo wysokie, lecz z przyczyn ekonomicznych nie wszystkie owoce zostały zebrane. Zbiory brzoskwiń, moreli i orzechów włoskich (łącznie 21 tys. ton) ukształtowały się na poziomie o 9% wyższym od notowanego w 2015 r. Produkcja owoców z krzewów i plantacji jagodowych wyniosła blisko

0,6 mln ton i była o 14% większa niż w poprzednim roku, pomimo spadku zbiorów truskawek¹³³.

Wykres 41. Powierzchnia uprawy i zbiory owoców w Polsce

Źródło: dane GUS.

Wzrost zbiorów jabłek przyczynił się do spadku ich cen. W 2016 r. średnie krajowe ceny hurtowe jabłek (według danych IERiGŻ – PIB) wyniosły 1,41 zł/kg i były o 17% niższe niż w 2015 r. (1,70 zł/kg). W tym czasie średnie krajowe ceny hurtowe truskawek spod osłon osiągnęły poziom 9,39 zł/kg wobec 8,38 zł/kg w 2015 r. (wzrost o 12%).

Przychody z eksportu owoców świeżych w 2016 r. były o 3% wyższe niż w 2015 r. (567 mln EUR) i wyniosły 583 mln EUR. Największy wpływ na wyniki eksportu owoców miał wzrost wywozu jabłek. W 2016 r. z kraju wywieziono 1 093 tys. ton jabłek (o wartości 318 mln EUR), o 16% więcej niż w 2015 r. Na rynek UE sprzedano 371 tys. ton jabłek o wartości 124 mln EUR. Głównymi odbiorcami tych owoców na rynku unijnym były: Rumunia, a następnie Czechy, Niemcy, Łotwa i Litwa. Poza UE wywieziono 722 tys. ton jabłek, m.in. na Białoruś, do Kazachstanu, Serbii oraz Egiptu.

W 2016 r. wolumen importu owoców zmniejszył się o 1,5%, ale jego wartość wzrosła do blisko 1,3 mld EUR. Największy udział w wartości importu tradycyjnie miały owoce cytrusowe i banany. Ujemne saldo obrotów świeżymi owocami zwiększyło się do 692 mln EUR w 2016 r. (z 679 mln EUR w 2015 r.).

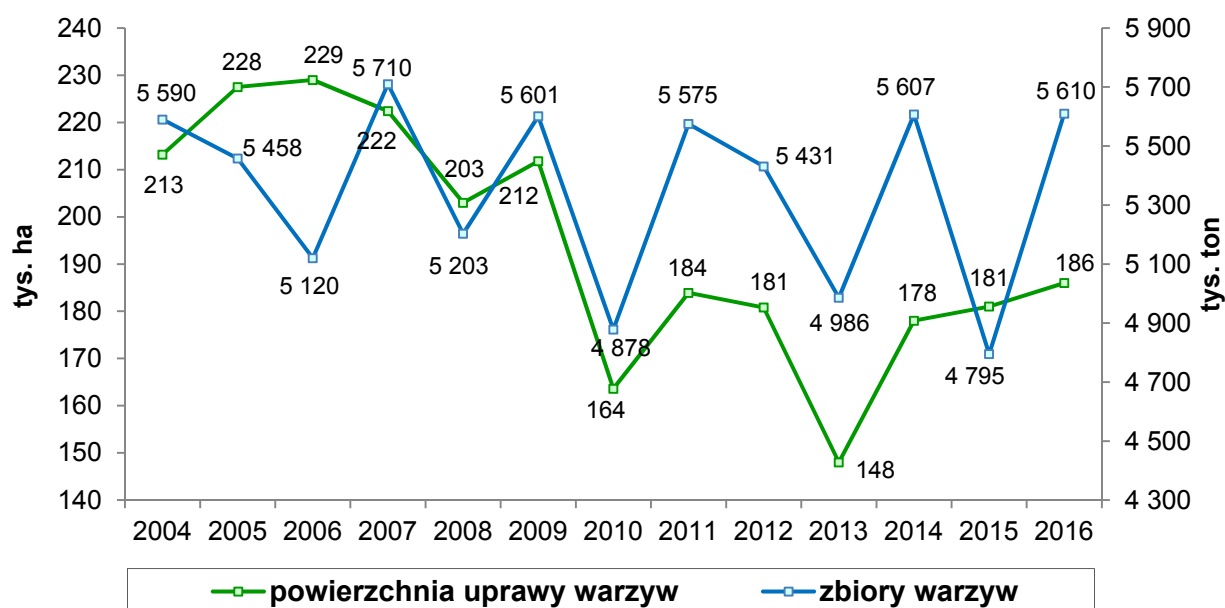
¹³³ Zbiory owoców i warzyw według danych GUS – „Wyniki produkcji roślinnej w 2016 r.”, Warszawa, czerwiec 2017 r.

Rynek warzyw

Warunki pogodowe w 2016 r. sprzyjały uprawie większości gatunków warzyw gruntowych. Krajowe zbiory warzyw gruntowych wyniosły ponad 4,5 mln ton i były o 20% większe niż w 2015 r., przy wzroście powierzchni ich uprawy o 1,6% (do 178,5 tys. ha). Warunki agrometeorologiczne były szczególnie sprzyjające dla wegetacji warzyw kapustnych i korzeniowych. Zbiory kapusty zwiększyły się o 16%, do 1 018 tys. ton, a kalafiorów – o 23,5%, do 240 tys. ton. Produkcja marchwi jadalnej zwiększyła się o 21%, do 822 tys. ton, a buraków ćwikłowych o 15%, do 341 tys. ton. Zwiększeniu uległy również zbiory ogórków gruntowych (o 18%, do 261 tys. ton), cebuli (o 19%, do 651 tys. ton) i pomidorów gruntowych (o 10%, do 260 tys. ton).

Produkcja warzyw spod osłon zwiększyła się w stosunku do 2015 r. o 6% i wyniosła 1 063 tys. ton. Wzrost produkcji wynikał ze zwiększenia areалу uprawy (o 2,8%) i plonów (o 3,2%). Największy wzrost zbiorów (o 10%, do 607 tys. ton) odnotowano w przypadku pomidorów.

Wykres 42. **Powierzchnia uprawy i zbiory warzyw w Polsce**

Źródło: dane GUS.

Wzrost zbiorów warzyw gruntowych przyczynił się do spadku cen. W 2016 r. średnie krajowe ceny hurtowe kapusty białej (według danych IERiGŻ – PIB) wyniosły 0,91 zł/kg i były o 17% niższe niż w 2015 r. W tym czasie średnie krajowe ceny pomidorów gruntowych ukształtowały się na poziomie 1,43 zł/kg, o 15% niższym niż w 2015 r. (1,68 zł/kg). Za marchew średnio w kraju uzyskiwano 1,15 zł/kg wobec 1,43 zł/kg w 2015 r. (spadek o 20%). Średnie krajowe ceny hurtowe cebuli w 2016 r. były o 1% niższe niż w 2015 r. i wyniosły 1,10 zł/kg.

Wartość eksportu warzyw w 2016 r.¹³⁴ była o 2% większa niż w 2015 r. i wyniosła 612 mln EUR. Wartość importu również wzrosła – do 510 mln EUR, z 495 mln EUR w 2015 r. Dodatkowo saldo obrotów świeżymi warzywami zmniejszyło się o 4%, do 102 mln EUR. Ze sprzedaży na rynek UE (w tym przede wszystkim do Niemiec, Wielkiej Brytanii, Francji i Czech) uzyskano 88% przychodów z eksportu świeżych warzyw. Spoza UE głównym odbiorcą warzyw świeżych z Polski była Białoruś (8% wpływów z eksportu).

2.1.9.1. Program „Owoce i warzywa w szkole”

W Polsce w roku szkolnym 2015/2016 i 2016/2017 kontynuowano realizację unijnego programu „Owoce i warzywa w szkole”, który polegał m.in. na dostarczaniu owoców i warzyw dzieciom w szkołach podstawowych, na podstawie art. 23 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013¹³⁵.

Zgodnie z pkt 24 preambuły ww. rozporządzenia należy wspierać spożywanie przez dzieci w wieku szkolnym owoców i warzyw z myślą o trwałym zwiększeniu udziału tych produktów w diecie dzieci na etapie kształtowania się ich nawyków żywieniowych. Program pełnił istotną rolę w przeciwdziałaniu niewłaściwemu odżywianiu oraz postępującej otyłości u dzieci.

Każde państwo członkowskie, które zamierzało uczestniczyć w programie w danym roku szkolnym, było zobowiązane przygotować i przekazać do Komisji Europejskiej strategię jego wdrożenia. W dokumencie tym zostały określone najważniejsze warunki realizacji programu w danym kraju. Zasady stosowania pomocy wspólnotowej w ramach realizacji programu regulowało rozporządzenie Komisji (WE) nr 288/2009¹³⁶ oraz rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2016/248¹³⁷.

¹³⁴ Łącznie z grzybami.

¹³⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007, z późn. zm.

¹³⁶ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 288/2009 ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007 w odniesieniu do pomocy wspólnotowej przeznaczonej na dostarczanie dzieciom w placówkach oświatowych owoców i warzyw świeżych i przetworzonych oraz produktów z bananów w ramach programu „Owoce w szkole”, z późn. zm.

¹³⁷ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2016/248 z dnia 17 grudnia 2015 r. ustanawiające zasady wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 w odniesieniu do pomocy unijnej na dostarczanie i dystrybucję owoców i warzyw, przetworzonych owoców i warzyw oraz produktów z bananów w ramach programu „Owoce i warzywa w szkole” oraz ustalające orientacyjny przydział tej pomocy, z późn. zm.

W Polsce program „Owoce i warzywa w szkole” był realizowany od roku szkolnego 2009/2010. We wrześniu 2016 r. rozpoczął się ósmy rok szkolny administrowania programem przez ARR¹³⁸. Zgodnie ze strategią krajową programu jego podstawowymi celami były:

- trwała zmiana nawyków żywieniowych u dzieci przez zwiększenie udziału owoców i warzyw w ich codziennej diecie na etapie, na którym kształtują się nawyki żywieniowe,
- propagowanie zdrowej, zbilansowanej diety i wzrost świadomości społecznej w tym zakresie.

Od roku szkolnego 2014/2015 w Polsce program skierowany był nie tylko do uczniów klas I-III szkół podstawowych – których rodzice lub opiekunowie prawni wyrazili zgodę na udział w programie – ale także do dzieci z „zerówek” (tj. dzieci realizujących w tych szkołach obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego). Według danych Ministerstwa Edukacji Narodowej grupę docelową programu w roku szkolnym 2015/2016 stanowiło 1 617,9 tys. dzieci, a w roku szkolnym 2016/2017 – 1 350,7 tys. dzieci.

Każde dziecko uczestniczące w programie otrzymywało jednorazowo porcję składającą się z dwóch produktów – owocowego i warzywnego. Dzieci nieodpłatnie spożywały świeże owoce (jabłka, gruszki, truskawki i borówki amerykańskie), warzywa (marchew, paprykę słodką, rzodkiewkę, kalarepę i pomidorki¹³⁹) oraz soki owocowe, warzywne lub owocowo-warzywne. Udostępniane owoce i warzywa były przygotowane do bezpośredniego spożycia, wystarczająco rozwinięte, dojrzałe i zdrowe. Owoce, warzywa oraz soki nie mogły zawierać dodatku tłuszczu, soli, cukru oraz innych substancji słodzących.

W ramach programu „Owoce i warzywa w szkole”, poza udostępnianiem dzieciom owoców i warzyw, obowiązkowo prowadzone były działania:

- popularyzujące program (działania z zakresu komunikacji) – plakaty, broszury, gadżety, strona internetowa www.owocewshkole.org, imprezy o charakterze promocyjnym, sportowym i konferencyjnym oraz ogólnopolska kampania medialna „Czy rodzice wszyscy wiedzą, co ich dzieci w szkole jedzą?” (szerzej na ten temat w rozdziale nr 4 „System informacyjny”);
- towarzyszące o charakterze edukacyjnym – dyrektorzy szkół podstawowych, które uczestniczyły w programie, byli zobowiązani do zapewnienia zrealizowania przez szkołę

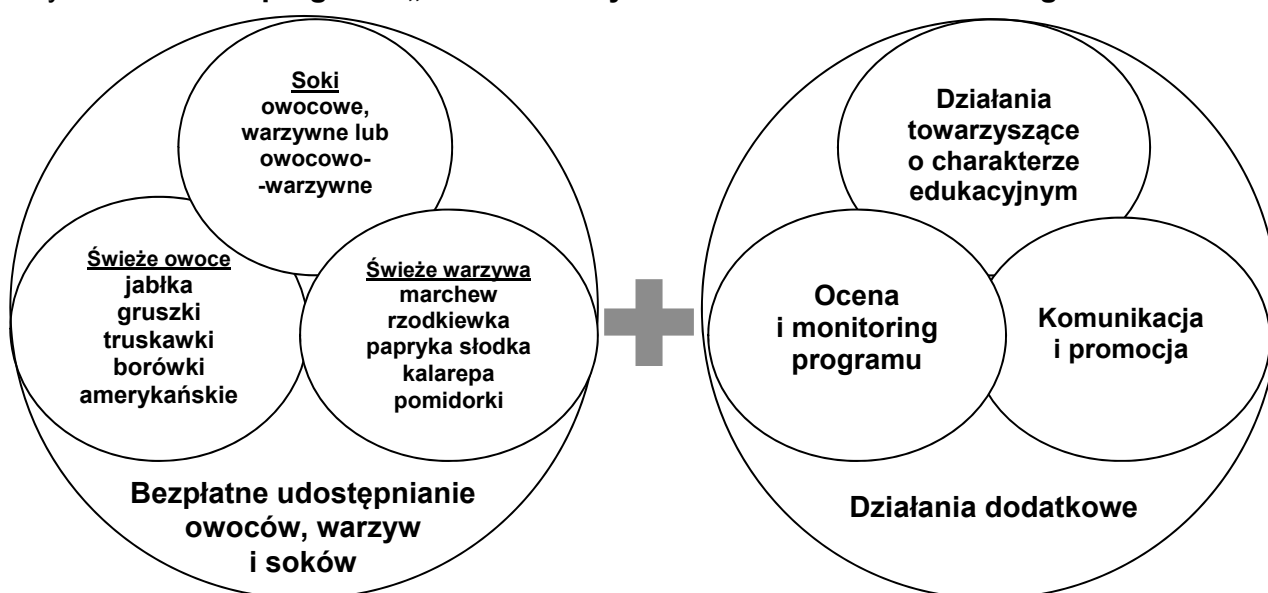
¹³⁸ Parlament Europejski i Rada Unii Europejskiej ustanowiły od roku szkolnego 2017/2018 „Program dla szkół”, który zastąpi program „Owoce i warzywa w szkole” oraz „Mleko w szkole”. Szerzej na ten temat w podrozdziale nr 2.1.14. „Program dla szkół”.

¹³⁹ Pomidory o masie netto co najmniej 60 g, przy czym średnica jednej sztuki nie może przekraczać 40 mm.

w każdym semestrze roku szkolnego co najmniej dwóch działań kształtujących zdrowe nawyki żywieniowe u uczniów oraz wzbogacających ich wiedzę o pochodzeniu produktów rolnych¹⁴⁰;

- oceniające skuteczność programu pod względem wpływu na nawyki żywieniowe u dzieci.

Wykres 43. Zakres programu „Owoce i warzywa w szkole” od roku szkolnego 2015/2016

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Programowania ARR.

Program „Owoce i warzywa w szkole” był współfinansowany ze środków pochodzących z budżetu UE i z budżetu krajowego. Komisja Europejska corocznie dokonywała podziału środków finansowych pomiędzy państwa członkowskie, które zgłosiły zamiar uczestnictwa w programie w danym roku szkolnym. W Polsce w latach szkolnych 2009/2010-2013/2014 program współfinansowany był w 75% z budżetu UE, a w 25% – z budżetu krajowego.

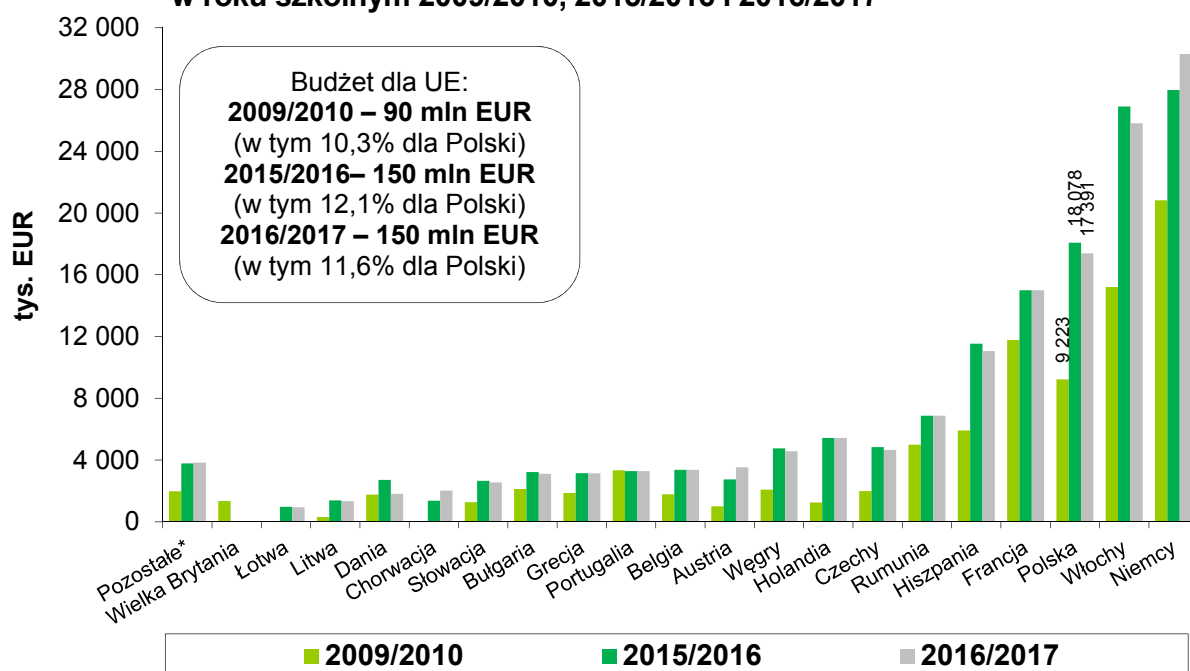
Od 1 stycznia 2014 r., zgodnie z art. 5 rozporządzenia Rady (UE) nr 1370/2013, budżet programu dla całej UE został podwyższony do 150 000 tys. EUR¹⁴¹. Zwiększono również maksymalny udział dofinansowania z budżetu UE w regionach słabiej rozwiniętych. W przypadku Polski wkład unijny powiększono z 75% do 88% środków przeznaczonych na realizację programu, a pozostałe 12% środków było finansowane z budżetu krajowego.

¹⁴⁰ Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2014 r. w sprawie sposobu realizacji środków towarzyszących, które służą zapewnieniu skutecznego wykonania programu „Owoce i warzywa w szkole” (Dz. U. poz. 1151).

¹⁴¹ Rozporządzenie Rady (UE) nr 1370/2013 z dnia 16 grudnia 2013 r. określające środki dotyczące ustalania niektórych dopłat i refundacji związanych ze wspólną organizacją rynków produktów rolnych, z późn. zm.

W związku z tym łączny budżet programu w kraju w roku szkolnym 2015/2016 wynosił 20 543 tys. EUR (87,8 mln zł¹⁴²), w tym – zgodnie z decyzją Komisji Europejskiej¹⁴³ – 18 078 tys. EUR pochodziło z budżetu unijnego. Krajowe wsparcie finansowe określono na 2 465 tys. EUR. Większe środki z budżetu unijnego otrzymały tylko Niemcy (27 966 tys. EUR) i Włochy (26 900 tys. EUR).

Wykres 44. **Finansowanie programu „Owoce i warzywa w szkole” z budżetu UE w roku szkolnym 2009/2010, 2015/2016 i 2016/2017**

* Pozostałe – Słowenia, Irlandia, Cypr, Estonia, Malta i Luksemburg. Źródło: opracowanie ARR na podstawie danych z rozporządzenia Komisji (WE) nr 288/2009 oraz z decyzji Komisji Europejskiej z 30 marca 2015 r. i z 30 marca 2016 r.

W roku szkolnym 2016/2017, zgodnie z decyzją Komisji Europejskiej¹⁴⁴, z całkowitego budżetu unijnego na realizację programu „Owoce i warzywa w szkole” (150 mln EUR) Polska otrzymała 17 391 tys. EUR, ponownie trzeci budżet w UE – po Niemczech (30 298 tys. EUR) i Włoszech (25 816 tys. EUR). Krajowe wsparcie finansowe określono na poziomie 2 371 tys. EUR. Wobec tego łączny budżet programu w kraju w roku szkolnym 2016/2017 wynosił 19 762 tys. EUR (84,3 mln zł¹⁴⁵).

¹⁴² Do rozliczenia programu „Owoce i warzywa w szkole” w roku szkolnym 2015/2016 stosowany był kurs wymiany Europejskiego Banku Centralnego z 31 grudnia 2014 r. – 4,2732 PLN/EUR.

¹⁴³ Decyzja wykonawcza Komisji z dnia 30.3.2015 r. w sprawie ostatecznego przydziału pomocy Unii Europejskiej państwom członkowskim w ramach programu „Owoce i warzywa w szkole” na okres od dnia 1 sierpnia 2015 r. do dnia 31 lipca 2016 r.

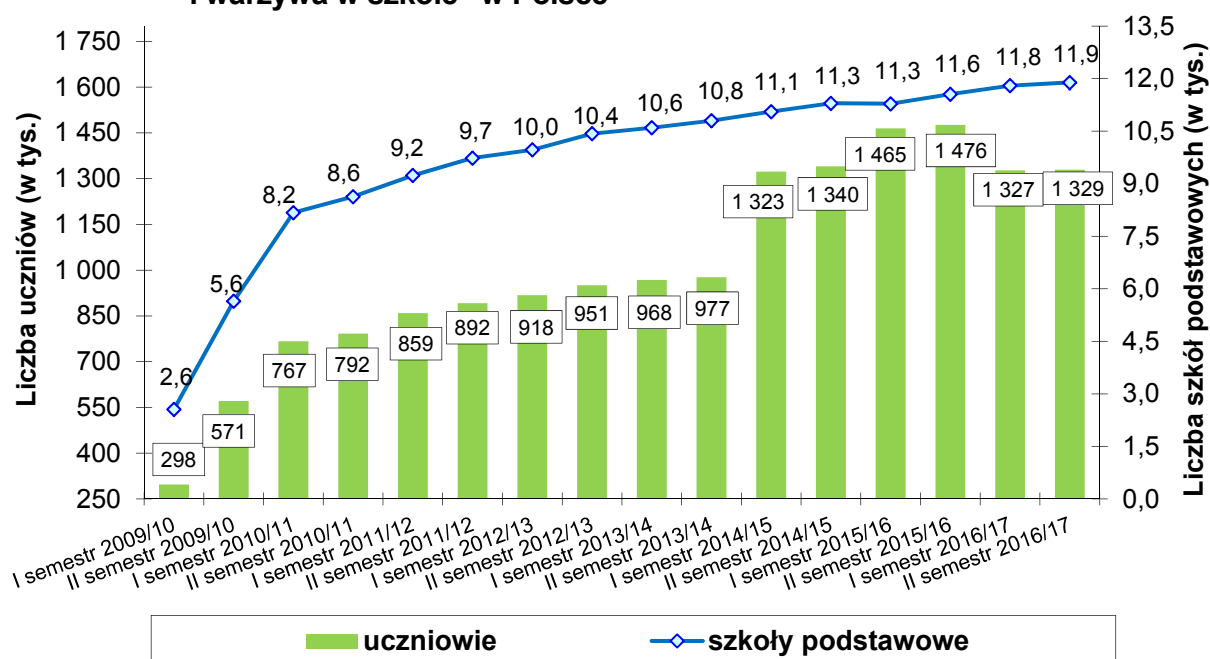
¹⁴⁴ Decyzja wykonawcza Komisji z dnia 30.3.2016 r. w sprawie ostatecznego przydziału pomocy Unii Europejskiej państwom członkowskim w ramach programu „Owoce i warzywa w szkole” na okres od dnia 1 sierpnia 2016 r. do dnia 31 lipca 2017 r.

¹⁴⁵ Do rozliczenia programu „Owoce i warzywa w szkole” w roku szkolnym 2016/2017 stosowany był kurs wymiany Europejskiego Banku Centralnego z 31 grudnia 2015 r. – 4,2639 PLN/EUR.

Realizacja programu „Owoce i warzywa w szkole” w roku szkolnym 2015/2016

W I semestrze roku szkolnego 2015/2016 umowy ze 116 zatwierdzonymi dostawcami owoców i warzyw podpisało 11,3 tys. szkół podstawowych, a 7 zatwierdzonych szkół samodzielnie pozyskiwało i udostępniało owoce oraz warzywa. Z programu skorzystało 1 464,8 tys. uczniów (124,6 tys. więcej niż w II semestrze roku szkolnego 2014/2015), którzy stanowili 90,5% liczby dzieci z grupy docelowej. Uczniowie otrzymywali co najmniej 2 porcje owoców i warzyw w tygodniu (łącznie 22 porcje w ciągu 10 tygodni pierwszego semestru roku szkolnego 2015/2016).

Wykres 45. **Uczniowie i szkoły podstawowe korzystający z programu „Owoce i warzywa w szkole” w Polsce¹⁴⁶**

Źródło: dane ARR.

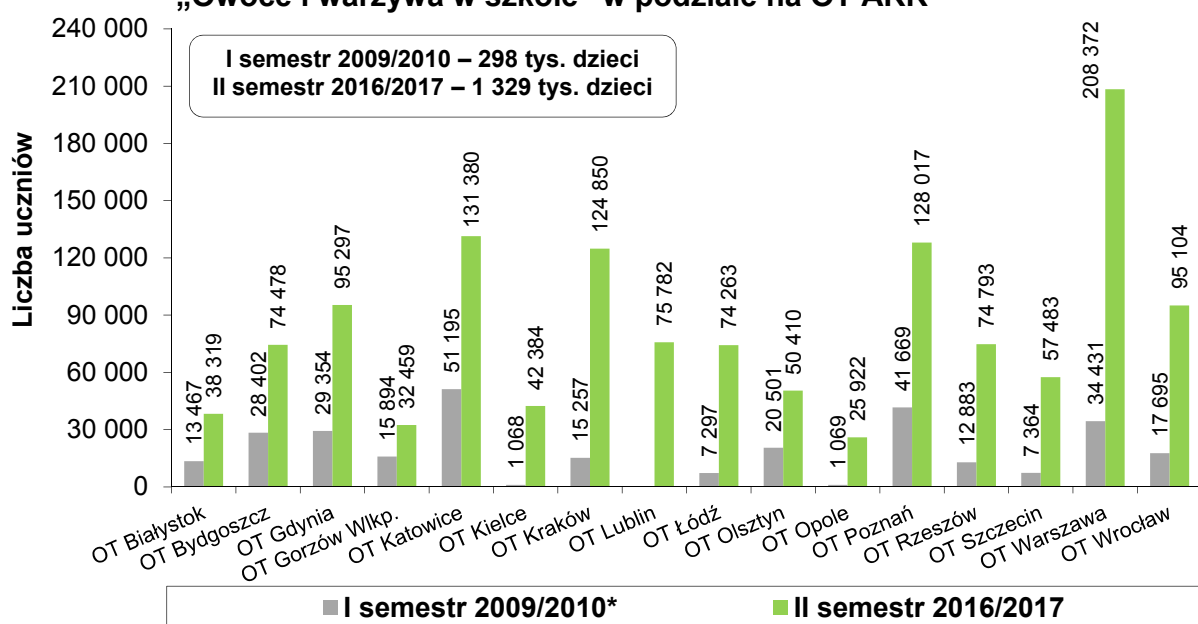
W II semestrze roku szkolnego 2015/2016 umowy ze 118 zatwierdzonymi dostawcami owoców i warzyw podpisało 11,6 tys. szkół podstawowych (274 szkoły więcej niż w I semestrze), a 7 zatwierdzonych szkół samodzielnie pozyskiwało i udostępniało owoce oraz warzywa. Z programu skorzystało 1 476,3 tys. uczniów (11,4 tys. więcej niż w I semestrze), którzy stanowili 91,3% dzieci z grupy docelowej. Uczniowie otrzymywali co najmniej 2 porcje owoców i warzyw w tygodniu (łącznie 21 porcji w ciągu 10 tygodni drugiego semestru roku szkolnego 2015/2016).

¹⁴⁶ Na podstawie umów podpisanych przez placówki oświatowe z zatwierdzonymi dostawcami owoców i warzyw do szkół podstawowych. Od I semestru roku szkolnego 2010/2011 w każdym kolejnym semestrze wliczono również szkoły podstawowe samodzielnie pozyskujące i udostępniające dzieciom owoce oraz warzywa, a także uczniów objętych programem z tych szkół.

Realizacja programu „Owoce i warzywa w szkole” w roku szkolnym 2016/2017

W I semestrze roku szkolnego 2016/2017 umowy ze 121 zatwierdzonymi dostawcami owoców i warzyw podpisało 11,8 tys. szkół podstawowych (240 szkół więcej niż w II semestrze roku szkolnego 2015/2016), a 7 zatwierdzonych szkół samodzielnie pozyskiwało i udostępniało owoce oraz warzywa. Z programu skorzystało 1 327,3 tys. uczniów, którzy stanowili 98,3% dzieci z grupy docelowej. Uczniowie otrzymywali 2 porcje owoców i warzyw w tygodniu (łącznie 20 porcji w ciągu 10 tygodni pierwszego semestru roku szkolnego 2016/2017).

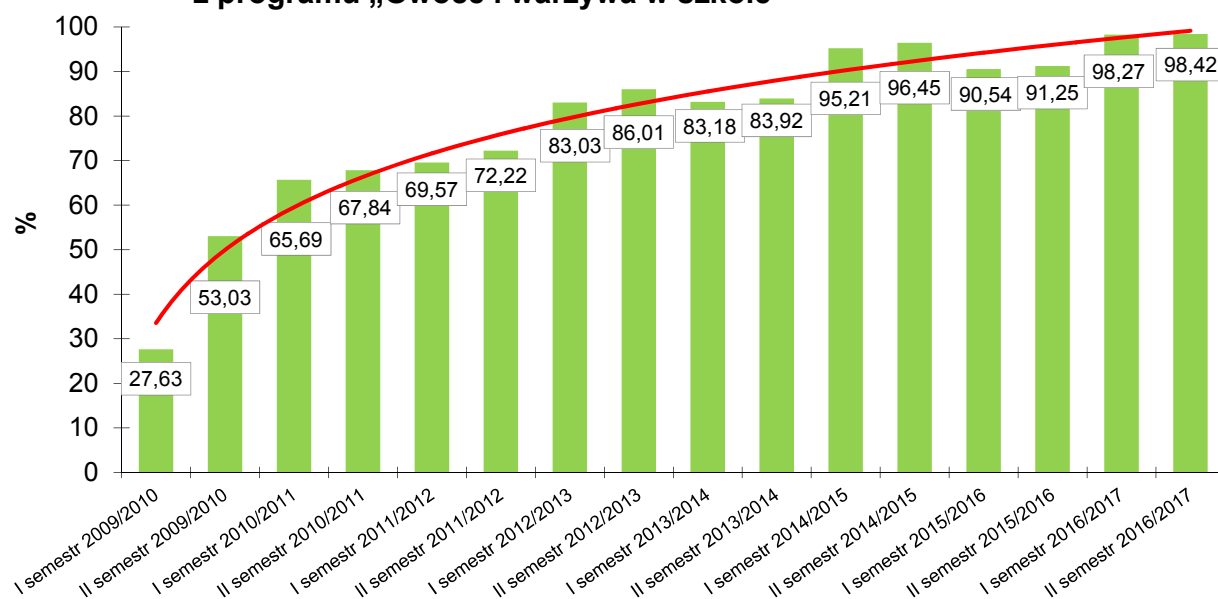
Wykres 46. **Liczba uczniów ze szkół podstawowych korzystających z programu „Owoce i warzywa w szkole” w podziale na OT ARR**

* Program był realizowany w Polsce od roku szkolnego 2009/2010. Źródło: dane ARR.

W II semestrze roku szkolnego 2016/2017 umowy ze 118 zatwierdzonymi dostawcami owoców i warzyw podpisało 11,9 tys. szkół podstawowych (94 szkoły więcej niż w I semestrze), a 7 zatwierdzonych szkół samodzielnie pozyskiwało i udostępniało owoce oraz warzywa. Z programu skorzystało 1 329,3 tys. uczniów (2 tys. więcej niż w I semestrze), którzy stanowili 98,4% dzieci z grupy docelowej. Uczniowie otrzymywali 2 porcje owoców i warzyw w tygodniu (łącznie 20 porcji w ciągu 10 tygodni drugiego semestru roku szkolnego 2016/2017).

W programie „Owoce i warzywa w szkole” uczestniczyli uczniowie i szkoły podstawowe z 16 województw. Skala jego realizacji w poszczególnych województwach była uzależniona m.in. od liczby szkół podstawowych oraz liczby uczniów z „zerówek” i z klas I-III do nich uczęszczających, a także od specyfiki danego regionu oraz od liczby i możliwości produkcyjnych zatwierdzonych dostawców.

Wykres 47. **Odsetek uczniów z grupy docelowej, którzy korzystali w Polsce z programu „Owoce i warzywa w szkole”**

Źródło: dane ARR.

W 2016 r. ARR wypłaciła na realizację programu „Owoce i warzywa w szkole” (rozliczając rok szkolny 2014/2015 i 2015/2016) 84 234 tys. zł, z tego 74 126 tys. zł pochodziło ze środków UE, a 10 108 tys. zł – z budżetu krajowego.

* * *

Od uruchomienia programu „Owoce i warzywa w szkole” w roku szkolnym 2009/2010 do 31 grudnia 2016 r. Agencja wypłaciła 409,5 mln zł. W okresie ośmiu lat realizacji programu, do końca II semestru roku szkolnego 2016/2017, ARR udostępniła bezpłatnie dzieciom ze szkół podstawowych blisko 378 mln porcji owoców i warzyw.

Zgodnie z art. 12 rozporządzenia Komisji (WE) nr 288/2009 oceniana była skuteczność programu „Owoce i warzywa w szkole” pod względem jego wpływu na nawyki żywieniowe u dzieci. W Polsce, na zlecenie ARR, ocenę programu przeprowadzał Instytut Żywności i Żywienia w Warszawie.

W lutym 2017 r. został przekazany do Komisji Europejskiej „Raport podsumowujący ewaluację programu *Owoce i warzywa w szkole*” obejmujący pięcioletni okres jego realizacji (tj. lata szkolne 2011/2012-2015/2016). Wyniki przeprowadzonej oceny potwierdziły, że program w sposób istotny wpływał na poziom spożycia owoców i warzyw przez uczniów, a więc był efektywnym narzędziem kształtującym ich nawyki żywieniowe. W wyniku uczestnictwa w programie spożycie warzyw i owoców przez dzieci wzrosło do 328 g dziennie, chociaż wciąż pozostawało na poziomie niższym niż zalecają eksperci (minimum 400 g dziennie). Program wpłynął pozytywnie na wiedzę dzieci dotyczącą różnych aspektów związanych ze spożyciem owoców i warzyw. Ważnym efektem był stały wpływ na

zmniejszanie barier w konsumpcji owoców i warzyw przez dzieci, czyli ograniczanie przyczyn, dla których dzieci nie chcą spożywać tych produktów. Wspólne spożywanie owoców i warzyw przez dzieci w klasie, połączone z działaniami edukacyjnymi oraz motywującymi, było dużym atutem programu i silnym czynnikiem wpływającym na postawy żywieniowe uczniów. Większość rodziców dzieci uczestniczących w programie oceniła go pozytywnie.

Wyniki przeprowadzonej oceny wykazały, że aby nowy „Program dla szkół”, który zastąpi od roku szkolnego 2017/2018 dotychczas realizowane programy szkolne (tj. „Owoce i warzywa w szkole” oraz „Mleko w szkole”), stanowił skuteczne narzędzie służące zwiększeniu spożycia warzyw i owoców przez uczniów, a także poszerzeniu ich wiedzy i poprawie nawyków żywieniowych, należy:

- kontynuować w kolejnych latach bezpłatne udostępnianie porcji owoców i warzyw przez jak najdłuższy okres w roku szkolnym i w odpowiedniej częstotliwości,
- kontynuować działania towarzyszące, które powinny być efektywnie realizowaną częścią programu (atrakcyjne i dostosowane do wieku dzieci),
- wesprzeć szkoły w realizacji ww. działań (np. pakietem materiałów edukacyjnych do wykorzystania przez nauczycieli),
- objąć działaniami rodziców w celu edukacji dzieci w zakresie prawidłowego żywienia, a także zachęcić ich do współpracy ze szkołą w tym zakresie.

2.1.9.2. Dalsze tymczasowe wsparcie producentów owoców i warzyw (IV transza pomocy)

W związku z przedłużeniem rosyjskiego embarga na przywóz niektórych unijnych produktów rolno-spożywczych¹⁴⁷, Komisja Europejska rozporządzeniem 2015/1369¹⁴⁸ z 7 sierpnia 2015 r. umożliwiła kontynuowanie wsparcia finansowego dla unijnych producentów owoców i warzyw. Przepisy krajowe dotyczące udzielania pomocy w Polsce weszły w życie 31 października 2015 r. zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z 21 października 2015 roku¹⁴⁹.

¹⁴⁷ Federacja Rosyjska objęła embargiem m.in. import następujących towarów:

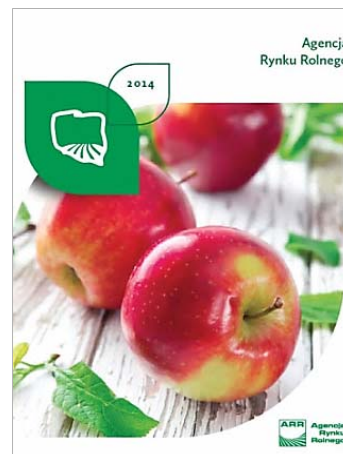
- owoce świeże, susze i mrożone (kody CN: 0801-0811 i 0813),
- warzywa świeże, susze i mrożone (kody CN: 0701-0714), z wyłączeniem sadzeniaków ziemniaków (070110), cebuli dymki (070310), kukurydzy cukrowej do siewu (071290) oraz grochu do siewu (071310).

¹⁴⁸ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2015/1369 z dnia 7 sierpnia 2015 r. zmieniające rozporządzenie delegowane (UE) nr 1031/2014 ustanawiające dalsze tymczasowe nadzwyczajne środki wsparcia producentów niektórych owoców i warzyw.

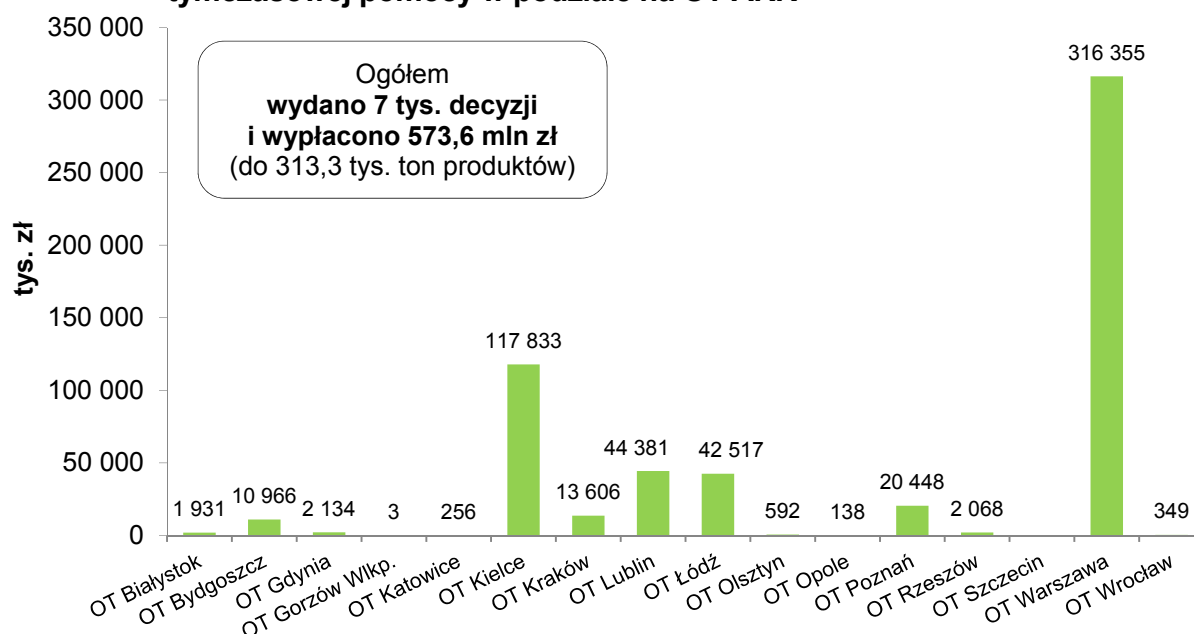
¹⁴⁹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 października 2015 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie realizacji przez Agencję Rynku Rolnego zadań związanych z ustanowieniem dalszych tymczasowych nadzwyczajnych środków wsparcia dla producentów niektórych owoców i warzyw w związku z zakazem ich przywozu z Unii Europejskiej do Federacji Rosyjskiej (Dz. U. poz. 1677).

Czwarta transza tymczasowego wsparcia obejmowała działania związane z wycofaniem owoców i warzyw z rynku w celu bezpłatnej dystrybucji lub innego przeznaczenia (na pasze i biogaz), przeprowadzone od 2 listopada 2015 r. do 30 czerwca 2016 r. W Polsce wsparciem mogły być objęte następujące ilości produktów:

- 296 200 ton łącznie jabłek i gruszek,
- 31 500 ton łącznie pomidorów, marchwi, słodkiej papryki, ogórków i korniszonów,
- 3 000 ton łącznie kapusty, kalafiorów, brokułów, pieczarek i owoców miękkich,
- 1 900 ton brzoskwiń,
- 1 750 ton łącznie śliwek i winogron.

Wykres 48. **Wyплаты dla producentów owoców i warzyw z tytułu realizacji IV transzy tymczasowej pomocy w podziale na OT ARR**

Źródło: dane ARR.

Producenci owoców i warzyw zainteresowani uczestnictwem w mechanizmie złożyli w ARR 8 791 powiadomień w zakresie ww. produktów oraz operacji ich wycofania. Ostatecznym terminem składania wniosków o przyznanie pomocy był 31 lipca 2016 r. Beneficjenci złożyli 6 985 wniosków, na które Agencja wydała 6 968 decyzji skutkujących płatnościami na łączną kwotę 573 577 tys. zł do 313,3 tys. ton owoców i warzyw (90% wolumenu stanowiły jabłka).

Czwarta transza tymczasowego wsparcia została wypłacona do 30 września 2016 r. Najwięcej środków finansowych otrzymali producenci owoców i warzyw z województwa

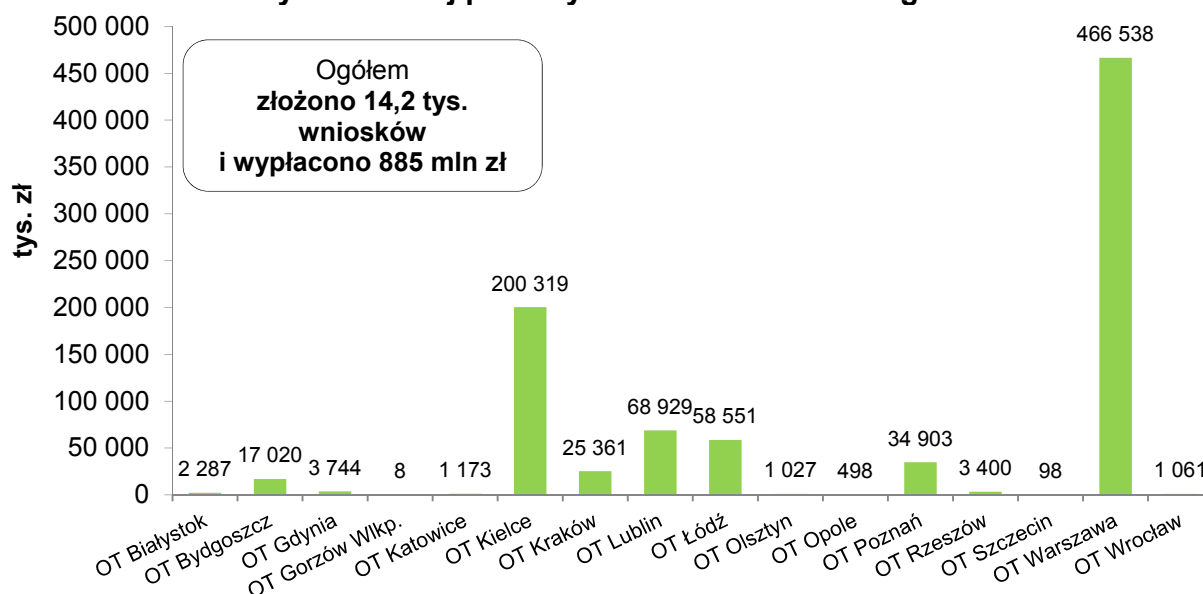
mazowieckiego (316,4 mln zł; 55% łącznej kwoty wsparcia w ramach IV transzy pomocy), a następnie świętokrzyskiego (117,8 mln zł; 21%) i lubelskiego (44,4 mln zł; 8%).

* * *

Ogółem w ramach realizacji czterech transz pomocy finansowej od września 2014 r. do 31 lipca 2016 r. do oddziałów terenowych ARR wpłynęło 14,2 tys. wniosków o udzielenie wsparcia, najwięcej do OT ARR w Warszawie – 5,2 tys. (37% wszystkich złożonych wniosków), a następnie w Kielcach – 4,6 tys. (32%) oraz Lublinie – 1,4 tys. wniosków (10%). Łącznie Agencja wydała ponad 13 tys. decyzji o udzieleniu wsparcia.

Z tytułu rozliczenia czterech transz pomocy (od uruchomienia wsparcia we wrześniu 2014 r. do 30 września 2016 r.) ARR wypłaciła producentom owoców i warzyw ogółem 884,9 mln zł do 613,4 tys. ton produktów (80% wolumenu stanowiły jabłka). Wsparciem finansowym objęto również powierzchnię 3,5 tys. ha upraw owoców i warzyw, która niemal w całości dotyczyła I transzy pomocy.

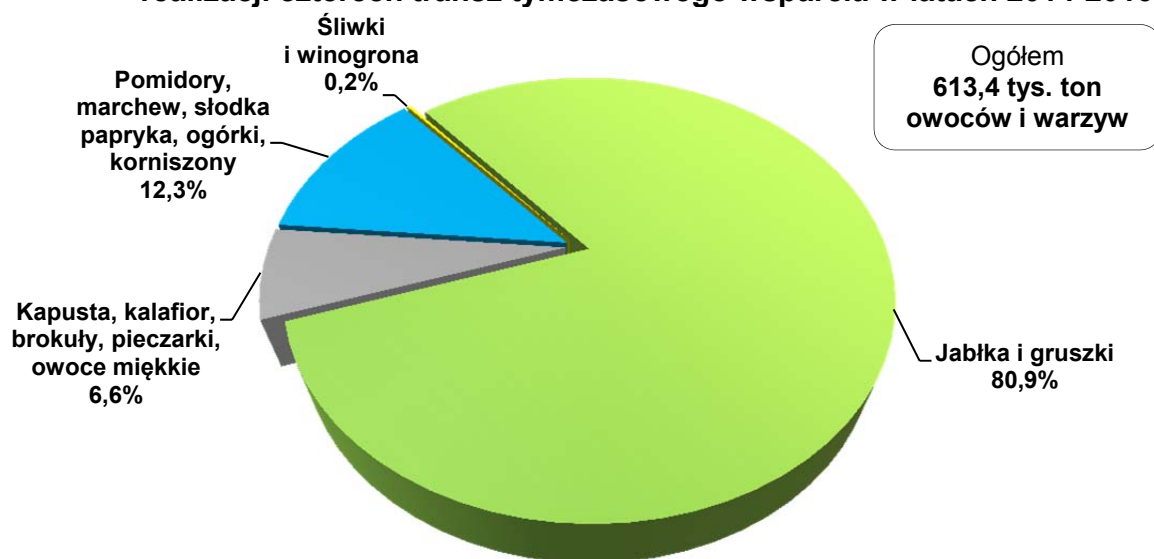
Wykres 49. **Wypłaty dla producentów owoców i warzyw z tytułu realizacji czterech transz tymczasowej pomocy w latach 2014-2016 wg OT ARR**

Źródło: dane ARR.

Producentom owoców i warzyw prowadzącym działalność na terenie 4 województw (mazowieckiego, świętokrzyskiego, lubelskiego i łódzkiego) wypłacono 90% całej kwoty wsparcia. Ponad połowę wypłat (466,5 mln zł; 52,7%) otrzymali producenci owoców i warzyw z województwa mazowieckiego. Rolnicy z województwa świętokrzyskiego otrzymali 200,3 mln zł, 22,6% ogółu wypłaconych środków, lubelskiego – 68,9 mln zł (7,8%), a łódzkiego – 58,6 mln zł (6,6%).

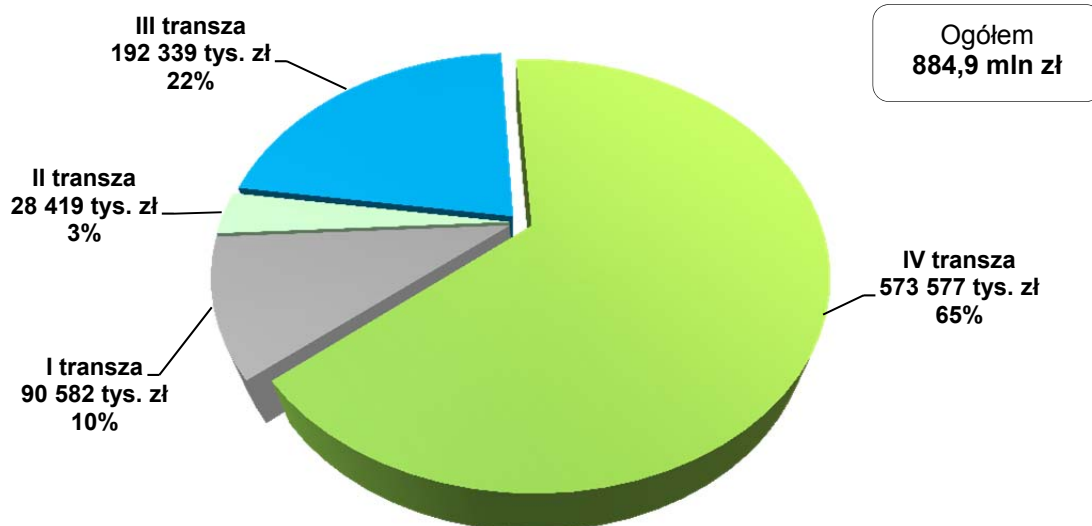
Wykres 50. **Struktura wolumenu owoców i warzyw objętych pomocą z tytułu realizacji czterech transz tymczasowego wsparcia w latach 2014-2016**

Źródło: dane ARR.

Do rolników indywidualnych trafiło 93% ogółu wypłaconego wsparcia, a do uznanych organizacji producentów owoców i warzyw – 7% pomocy.

Wykres 51. **Struktura wypłat dla producentów owoców i warzyw z tytułu realizacji czterech transz wsparcia związanego z rosyjskim embargiem w latach 2014-2016**

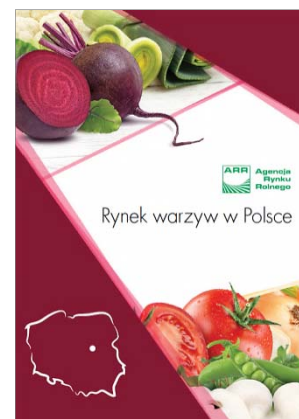
Źródło: dane ARR.

Najwięcej środków finansowych ARR wypłaciła w ramach realizacji IV transzy pomocy finansowej – 573,6 mln zł, a następnie III transzy – 192,3 mln zł, I transzy – 90,6 mln zł oraz II transzy – 28,4 mln zł.

2.1.9.3. Dalsze wsparcie kryzysowe producentów owoców i warzyw (V transza pomocy)

W dniu 11 czerwca 2016 r. opublikowane zostało rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2016/921¹⁵⁰, umożliwiające wypłatę V transzy tymczasowego wsparcia dla producentów owoców i warzyw poszkodowanych w wyniku rosyjskiego embarga. W rozporządzeniu przewidziano następujące etapy realizacji mechanizmu:

- przeprowadzenie operacji wycofania owoców i warzyw z rynku do 30 czerwca 2017 r.,
- złożenie wniosków o przyznanie pomocy do 31 lipca 2017 r.,
- zakończenie płatności do 30 września 2017 r.

Na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z 5 września 2016 r.¹⁵¹, zgodnie z przepisami rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2016/921, zwiększono o 1,5 tys. ton łączną ilość jabłek i gruszek objętą wsparciem, a także – o 1,5 tys. ton – łączną ilość pomidorów, marchwi, słodkiej papryki, ogórków i korniszonów. Wobec powyższego pomoc finansowa przysługiwała do następującego wolumenu produktów:

- 90 400 ton łącznie jabłek i gruszek,
- 10 900 ton łącznie pomidorów, marchwi, słodkiej papryki, ogórków i korniszonów,
- 600 ton brzoskwiń,
- 500 ton łącznie śliwek i winogron.

Dopuszczono przeprowadzenie operacji wycofania z rynku owoców i warzyw na bezpłatną dystrybucję oraz na inne przeznaczenie (na pasze i biogaz) oraz przekazanie produktów wyłącznie odbiorcom ujętym w:

- „Rejestrze uznanych organizacji charytatywnych i uprawnionych innych jednostek organizacyjnych oraz osób fizycznych”, z tym, że uznana organizacja charytatywna wpisana do rejestru musi dodatkowo posiadać status organizacji pożytku publicznego potwierdzony odpowiednim wpisem w KRS lub
- „Rejestrze wytwórców biogazu rolniczego”.

¹⁵⁰ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2016/921 z dnia 10 czerwca 2016 r. ustanawiające dalsze tymczasowe nadzwyczajne środki wsparcia producentów niektórych owoców i warzyw.

¹⁵¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 września 2016 r. w sprawie realizacji przez Agencję Rynku Rolnego zadań związanych z ustanowieniem dalszych tymczasowych nadzwyczajnych środków wsparcia dla producentów niektórych owoców i warzyw w związku z kontynuacją zakazu ich przywozu z Unii Europejskiej do Federacji Rosyjskiej (Dz. U. poz. 1523). Rozporządzenie weszło w życie 30 września 2016 r.

W dniu 30 września 2016 r. przyjęto 12 098 powiadomień, w tym najwięcej w OT ARR w Warszawie (5,6 tys.; 46% wszystkich powiadomień). Z uwagi na przekroczenie ww. ilości owoców i warzyw ARR w tym samym dniu zakończyła przyjmowanie powiadomień, z wyjątkiem powiadomień dotyczących brzoskwiń. Według danych zawartych w złożonych powiadomieniach do wycofania z rynku zgłoszono blisko 1,8 mln ton owoców i warzyw, w tym 89% stanowiły jabłka i gruszki.

W 2016 r. producenci owoców i warzyw złożyli 2 639 wniosków o przyznanie wsparcia. Oddziały terenowe ARR rozpoczęły wydawanie decyzji o przyznaniu płatności. Do 31 grudnia 2016 r. w ramach realizacji V transzy pomocy wypłacono 4 101 tys. zł.

2.1.9.4. Obsługa programów operacyjnych (uznanych organizacji producentów owoców i warzyw)

Zgodnie ze znowelizowaną w 2015 r. ustawą o organizacji rynków owoców i warzyw oraz rynku chmielu¹⁵² powierzono ARR zadania dotyczące organizacji producentów owoców i warzyw w zakresie udzielania pomocy finansowej na dofinansowanie funduszy operacyjnych, zatwierdzania i kontroli programów operacyjnych oraz monitorowania wdrażania strategii krajowej dla zrównoważonych programów operacyjnych uznanych organizacji producentów owoców i warzyw.

Beneficjentami mechanizmu były uznane organizacje producentów oraz zrzeszenia organizacji producentów owoców i warzyw, które w celu uzyskania pomocy finansowej opracowywały program operacyjny. Działania programów operacyjnych zawierały się w obszarach: marketingu, poprawy jakości owoców i warzyw, planowania produkcji oraz ochrony środowiska. W celu sfinansowania realizacji działań zatwierdzonych w programie operacyjnym organizacje producentów zobowiązane były ustanowić fundusz operacyjny.

Wsparcie Unii Europejskiej polegało na dofinansowaniu wydatków poniesionych z funduszu operacyjnego na realizację działań zatwierdzonych w programie operacyjnym, na zasadach określonych w art. 32–36 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013¹⁵³, i podlegało limitom określonym w tym rozporządzeniu.

Uznana organizacja producentów realizuje w programie operacyjnym co najmniej dwa spośród celów określonych w „Strategii krajowej dla zrównoważonych programów operacyjnych organizacji producentów owoców i warzyw oraz zrzeszeń organizacji

¹⁵² Ustawa z dnia 19 grudnia 2003 r. o organizacji rynków owoców i warzyw oraz rynku chmielu (Dz. U. z 2016 r. poz. 58, z późn. zm.).

¹⁵³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007, z późn. zm.

producentów owoców i warzyw w Polsce na lata 2010-2017”. Program operacyjny zatwierdzany był na okres od 3 do 5 lat i realizowany w okresach rocznych, trwających od 1 stycznia do 31 grudnia każdego roku.

Programy operacyjne w 2016 r. realizowane były w Polsce przez 16 uznanych organizacji producentów owoców i warzyw, liczących łącznie 569 członków. W ramach zatwierdzonych na 2016 r. programów operacyjnych zaplanowano wydatki na realizację działań w kwocie ponad 17 mln zł.

W 2016 r. ARR wypłaciła organizacjom producentów owoców i warzyw pomoc finansową w łącznej kwocie 8 373 tys. zł, z tego 5 284 tys. zł dotyczyło rozliczenia działań zrealizowanych w 2015 r., a 3 089 tys. zł – rozliczenia działań zrealizowanych w 2016 r.

Tabela 13. Wypłata pomocy finansowej na dofinansowanie funduszu operacyjnego w 2016 r. w podziale na OT ARR

Lp.	OT ARR	Liczba organizacji producentów realizujących programy operacyjne	Liczba złożonych wniosków	Wnioskowana kwota pomocy (tys. zł)
1.	OT Gdynia	1	2	107
2.	OT Gorzów Wlkp.	1	4	1 335
3.	OT Lublin	1	1	89
4.	OT Warszawa	11 (10*)	26	6 842
5.	OT Kraków**	1	-	-
6.	OT Kielce**	1	-	-
Ogółem		16 (15*)	33	8 373

* W ciągu roku nastąpiło połączenie dwóch organizacji. ** Organizacje producentów złożyły wnioski o płatność roczną (w lutym 2017 r.). Źródło: dane ARR.

W styczniu 2016 r. ARR przekazała do Komisji Europejskiej sprawozdanie dotyczące zatwierdzonej kwoty funduszy operacyjnych dla programów operacyjnych przewidzianych do realizacji w 2016 r. w wysokości 17 mln zł oraz kwoty pomocy na dofinansowanie funduszy operacyjnych dla zaplanowanych na ten rok działań w kwocie 10,5 mln zł.

W listopadzie 2016 r. ARR przekazała do Komisji Europejskiej sprawozdanie dotyczące działań realizowanych przez uznane organizacje producentów owoców i warzyw w ramach programów operacyjnych zatwierdzonych na 2015 r. (w zakresie realizacji 10 programów operacyjnych) oraz informacje dotyczące realizacji strategii krajowej dla zrównoważonych programów operacyjnych organizacji producentów owoców i warzyw.

W 2016 r. były rozpatrywane wnioski o zatwierdzenie nowych programów operacyjnych oraz funduszy operacyjnych na 2017 r. Do realizacji programów operacyjnych w 2017 r. zostały uprawnione 22 uznane organizacje producentów owoców i warzyw. Na działania

realizowane przez te organizacje zatwierdzono wydatki w wysokości 23,3 mln zł oraz kwotę pomocy na dofinansowanie funduszy operacyjnych wynoszącą 14,2 mln zł.

2.1.9.5. Administrowanie rozdysponowywaniem owoców i warzyw nieprzeznaczonych do sprzedaży

W ramach administrowania mechanizmem WPR „Administrowanie rozdysponowywaniem owoców i warzyw nieprzeznaczonych do sprzedaży” Agencja kontynuowała realizację zadań określonych w ustawie z dnia 19 grudnia 2003 r. o organizacji rynków owoców i warzyw oraz rynku chmielu (Dz. U. z 2016 r. poz. 58, z późn. zm.) w zakresie:

- uznania jednostki organizacyjnej za organizację charytatywną uprawnioną do dystrybucji otrzymanych od organizacji producentów i ich zrzeszeń owoców i warzyw nieprzeznaczonych do sprzedaży,
- przyznania innej jednostce organizacyjnej (np. szkole, szpitalowi, domowi opieki) lub osobie fizycznej uprawnienia do otrzymania od organizacji producentów i ich zrzeszeń bezpłatnie owoców i warzyw nieprzeznaczonych do sprzedaży,
- prowadzenia rejestru uznanych organizacji charytatywnych i uprawnionych innych jednostek organizacyjnych oraz osób fizycznych,
- administrowania sposobem zagospodarowania owoców i warzyw nieprzeznaczonych do sprzedaży.

W przypadku znacznej nadwyżki podaży nad popytem i dużych spadków cen na rynku uznane organizacje producentów owoców i warzyw lub ich zrzeszenia mogły wycofać ze sprzedaży część wyprodukowanych przez siebie owoców i warzyw (zgłaszając ten zamiar ARR) z przeznaczeniem na bezpłatną dystrybucję lub paszę dla zwierząt.

Agencja nadzorowała wycofanie produktów, polegające na ich dostarczaniu przez ww. podmioty na rzecz uznanych przez ARR organizacji charytatywnych (w celu dalszej dystrybucji) bądź na bezpłatnym przekazywaniu owoców i warzyw nieprzeznaczonych do sprzedaży uprawnionym przez Agencję innym jednostkom organizacyjnym lub osobom fizycznym. Wymienione działania mogły być realizowane w ramach programu operacyjnego realizowanego przez uznane organizacje producentów lub ich zrzeszenia, w zakresie którego jednym z celów jest zapobieganie kryzysom lub zarządzanie kryzysami.

Działania prowadzone przez ARR w 2016 r. były powiązane z administrowaniem mechanizmem „Dalsze tymczasowe wsparcie producentów owoców i warzyw” oraz „Dalsze

wsparcie kryzysowe producentów owoców i warzyw¹⁵⁴, ponieważ odbiorcami owoców i warzyw (wycofywanych przez producentów w związku z rosyjskim embargiem w celu bezpłatnej dystrybucji lub innego przeznaczenia) mogły być tylko uznane organizacje charytatywne i uprawnione inne jednostki organizacyjne lub osoby fizyczne (np. placówki pomocy społecznej, jednostki penitencjarne, placówki opieki zdrowotnej, placówki oświatowe) oraz biogazownie wpisane do rejestrów prowadzonych przez Prezesa ARR. Według stanu na 31 grudnia 2016 r. w rejestrze uznanych organizacji charytatywnych i uprawnionych innych jednostek organizacyjnych oraz osób fizycznych były wpisane:

- 174 jednostki organizacyjne uznane za organizacje charytatywne uprawnione do dystrybucji otrzymanych od organizacji producentów i ich zrzeszeń owoców oraz warzyw nieprzeznaczonych do sprzedaży,
- 6 260 innych jednostek organizacyjnych lub osób fizycznych uprawnionych do otrzymania od organizacji producentów i ich zrzeszeń bezpłatnie owoców i warzyw nieprzeznaczonych do sprzedaży.

W 2016 r. uznane organizacje producentów owoców i warzyw złożyły 35 powiadomień o zamiarze nieprzeznaczenia do sprzedaży 484,8 tys. kg jabłek. Odbiorcami wycofanych produktów były 23 placówki oświatowe oraz 5 organizacji charytatywnych (Bank Żywności SOS w Warszawie, Caritas Archidiecezji Krakowskiej, Pomorski Oddział Okręgowy PCK w Gdańsku, Bank Żywności w Szczecinie i Chrześcijańskie Stowarzyszenie „Nasza Betania”).

ARR wydała łącznie 2 226 decyzji w sprawie uznania za organizację charytatywną i przyznania innej jednostce organizacyjnej lub osobie fizycznej uprawnienia do otrzymania bezpłatnie owoców oraz warzyw nieprzeznaczonych do sprzedaży.

2.1.9.6. Handel zagraniczny na rynku świeżych owoców i warzyw

Przywóz na rynku świeżych owoców i warzyw

ARR weryfikowała wnioski o pozwolenia złożone przez przedsiębiorców oraz wydawała i rozliczała pozwolenia na przywóz z państw trzecich czosnku świeżego bez preferencji i w ramach kontyngentu taryfowego, a także na przywóz czosnku przetworzonego bez preferencji.

¹⁵⁴ W ramach mechanizmu „Dalsze wsparcie kryzysowe producentów owoców i warzyw” uznana decyzją Prezesa ARR organizacja charytatywna musiała dodatkowo posiadać status organizacji pożytku publicznego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 239, z późn. zm.). Rozporządzenie obowiązywało do 13 października 2016 r.

W ramach przywozu bez preferencji ARR wydała 176 pozwoleń na 5,6 tys. ton czosnku. Agencja administrowała 6 kontyngentami taryfowymi, w ramach których wydała 18 pozwoleń i 4 wyciągi z pozwoleń na przywóz 1,5 tys. ton czosnku. Czosnek przywożony był z Chin, Egiptu, Indii i Indonezji. W przypadku importu czosnku w ramach kontyngentów taryfowych były weryfikowane dokumenty potwierdzające przyznanie przedsiębiorcy ilości referencyjnej oraz statusu importera nowego lub tradycyjnego. W 2016 r. ARR rozliczyła 176 pozwoleń i 2 wyciągi na przywóz produktów z rynku świeżych owoców i warzyw.

2.1.9.7. Handel zagraniczny na rynku przetworzonych owoców i warzyw

Przywóz na rynku przetworzonych owoców i warzyw

W zakresie przetworzonych owoców i warzyw ARR administrowała przywozem grzybów zakonserwowanych w ramach 4 kontyngentów taryfowych.

2.1.10. Rynek wina

2.1.10.1. Administrowanie potencjałem produkcyjnym winorośli i wina

Mechanizm WPR „Administrowanie potencjałem produkcyjnym winorośli i wina” był realizowany przez ARR na podstawie ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o wyrobie i rozlewie wyrobów winiarskich, obrocie tymi wyrobami i organizacji rynku wina (Dz. U. z 2016 r. poz. 859). Przedmiotem działań Agencji w 2016 r. było prowadzenie ewidencji producentów i przedsiębiorców wyrabiających wino (przeznaczone do wprowadzenia do obrotu) z winogron pochodzących z upraw winorośli położonych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz określenie na podstawie składanych deklaracji:

- powierzchni uprawy winorośli na terenie kraju,
- zbiorów winogron,
- szacunków dostaw winogron oraz moszczu winogronowego,
- ostatecznej produkcji wina w roku gospodarczym 2015/2016,
- szacunków produkcji wina w roku gospodarczym 2016/2017,
- zapasów wina i moszczu winogronowego na 31 lipca 2016 r. (tj. na ostatni dzień roku gospodarczego 2015/2016),
- ilości wina wprowadzonego do obrotu w roku gospodarczym 2015/2016.

Wymienione wyżej deklaracje byli zobowiązani złożyć:

- producenci albo przedsiębiorcy niebędący producentami, wpisani do ewidencji prowadzonej przez Prezesa Agencji Rynku Rolnego,
- przedsiębiorcy, o których mowa w art. 17 ust. 1 wymienionej ustawy,
- przedsiębiorcy posiadający zezwolenie na obrót hurtowy wyrobami winiarskimi,
- osoby dostarczające winogrona lub moszcz winogronowy przedsiębiorcom prowadzącym działalność gospodarczą w zakresie wyrobu i rozlewu wina.

Rok winiarski 2015/2016

W roku gospodarczym 2015/2016¹⁵⁵, który zakończył się 31 lipca 2016 r., odnotowano w Polsce dalszy wzrost liczby producentów wina zamierzających wprowadzić swoje wyroby do obrotu. Nastąpiło również zwiększenie areálu uprawy winorośli oraz produkcji wina.

Tabela 14. Podstawowe dane dotyczące roku gospodarczego 2015/2016 ujęte w ewidencji Prezesa ARR (wg stanu na 31 lipca 2016 r.)

Lp.	Województwo	Liczba producentów i przedsiębiorców	Powierzchnia uprawy winorośli, z których pozyskiwano winogrona do produkcji wina (ha)*		Produkcja wina (hl)
			Według adresu zamieszkania lub siedziby producenta i przedsiębiorcy	Według położenia winnic (powierzchnia rzeczywista)	
1.	Lubuskie	18	51,56	51,56	942,51
2.	Małopolskie	18	46,45	45,50	892,08
3.	Podkarpackie	18	14,20	14,20	409,30
4.	Dolnośląskie	10	21,54	21,54	536,70
5.	Mazowieckie	7	14,09	5,40	584,27
6.	Świętokrzyskie	7	9,19	10,14	385,33
7.	Lubelskie	7	4,26	9,16	96,21
8.	Śląskie	5	3,51	3,51	172,50
9.	Kujawsko-pomorskie	4	5,88	5,88	105,50
10.	Wielkopolskie	4	1,84	1,84	67,50
11.	Zachodnio-pomorskie	3	20,02	20,02	891,60
12.	Podlaskie	1	1,00	1,00	42,20
13.	Pomorskie	1	0,70	0,70	9,65
14.	Opolskie	-	-	3,79	-
Ogółem		103	194,24	194,24	5 135,35

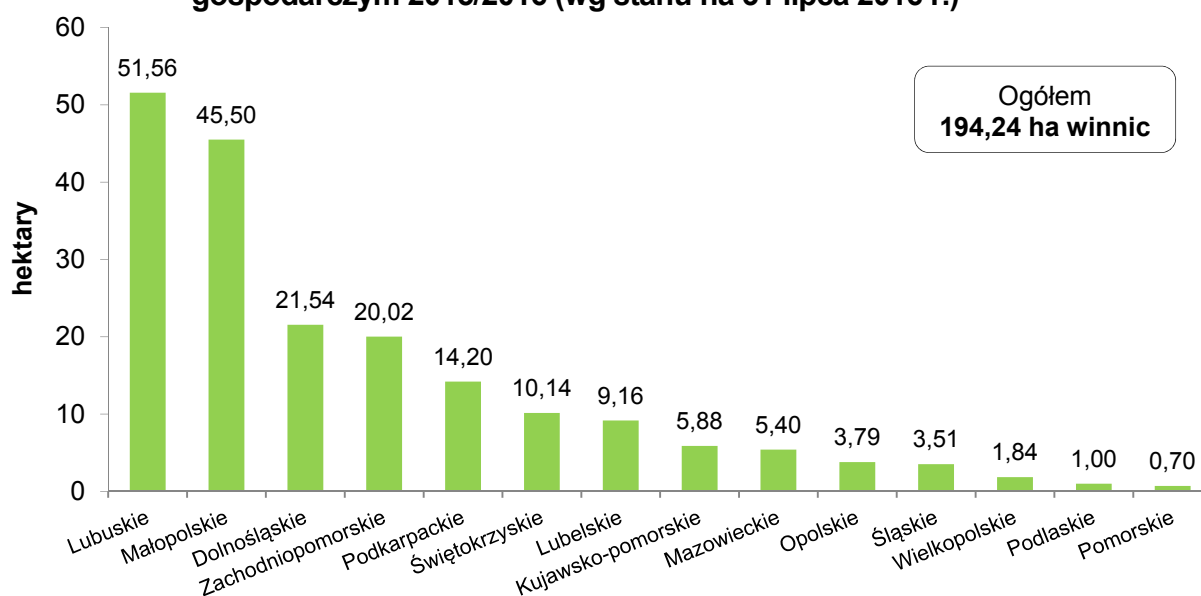
* Producenci i przedsiębiorcy niebędący producentami wyrabiający wino z winogron pozyskanych z upraw winorośli położonych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wpisywani są do ewidencji prowadzonej przez Prezesa ARR ze względu na adres zamieszkania lub siedzibę i w wielu przypadkach posiadają plantacje winorośli w innych województwach. Źródło: dane ARR.

¹⁵⁵ Rok gospodarczy na rynku wina rozpoczyna się 1 sierpnia, a kończy 31 lipca następnego roku.

Według stanu na 31 lipca 2016 r. (tj. na koniec roku gospodarczego 2015/2016) w ewidencji prowadzonej przez Prezesa Agencji Rynku Rolnego znajdowało się 103 producentów i przedsiębiorców niebędących producentami (27 więcej niż przed rokiem), uprawiających winorośl na obszarze 194,24 ha (o 59,89 ha większym niż rok wcześniej).

Produkcja wina w roku gospodarczym 2015/2016 była blisko 2-krotnie większa niż na koniec poprzedniego roku gospodarczego i wyniosła 5 135,35 hl, przy czym 66% (tj. 3 389,48 hl¹⁵⁶) stanowiły wina certyfikowane (wyprodukowane z określonej odmiany winorośli).

Wykres 52. **Powierzchnia uprawy winorośli według położenia winnic w roku gospodarczym 2015/2016 (wg stanu na 31 lipca 2016 r.)**

Źródło: dane ARR.

Z deklaracji złożonych w ARR wynika, że zapasy wina posiadane na 31 lipca 2016 r. przez producentów lub przedsiębiorców niebędących producentami wyniosły 3 438 hl.

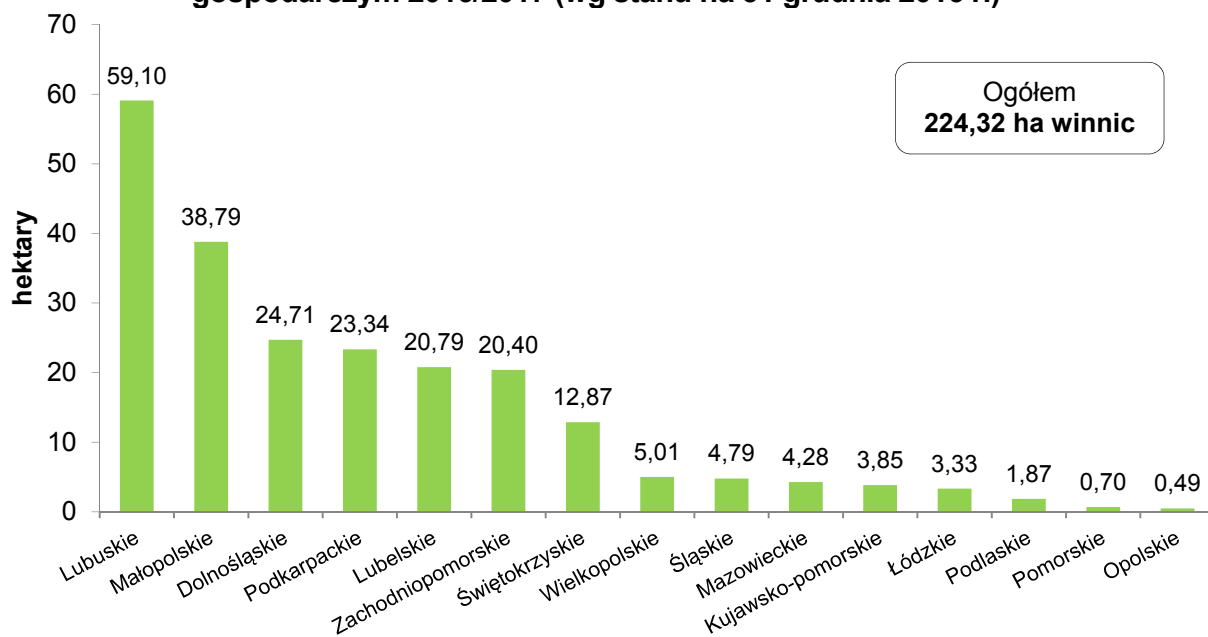
Rok winiarski 2016/2017

W roku gospodarczym 2016/2017, wg stanu na 31 grudnia 2016 r., w ewidencji prowadzonej przez Prezesa ARR znajdowało się 152 producentów lub przedsiębiorców niebędących producentami (49 więcej niż przed rokiem), którzy zadeklarowali uprawę winorośli na powierzchni 224,32 ha (o 28,23 ha większej niż wynosiła na koniec 2015 r.).

Największą powierzchnię upraw winorośli (wg położenia winnic) posiadały województwa: lubuskie (26%), a następnie małopolskie (17%), dolnośląskie (11%) oraz podkarpackie (10%).

¹⁵⁶ Z tego 2 001,60 hl (59%) stanowiły wina białe, a 1 387,88 hl (41%) – wina czerwone.

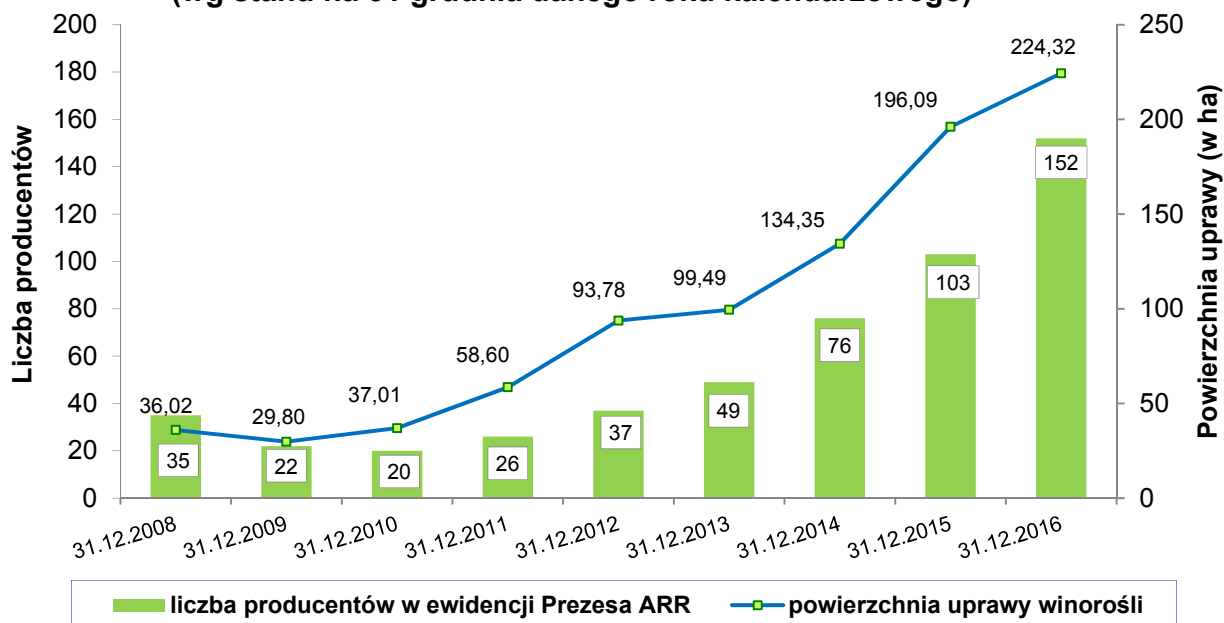
Wykres 53. **Powierzchnia uprawy winorośli według położenia winnic w roku gospodarczym 2016/2017 (wg stanu na 31 grudnia 2016 r.)**

Źródło: dane ARR.

W latach 2008-2016 liczba producentów lub przedsiębiorców niebędących producentami (zarejestrowanych w ewidencji Prezesa Agencji Rynku Rolnego) wzrosła w Polsce ponad 4-krotnie, a powierzchnia uprawy winorośli – 6-krotnie.

Wykres 54. **Liczba producentów wina i powierzchnia uprawy winorośli w Polsce (wg stanu na 31 grudnia danego roku kalendarzowego)**

Źródło: dane ARR.

2.1.11. Handel zagraniczny na rynku alkoholu etylowego pochodzenia rolniczego

Przywóz na rynku alkoholu etylowego pochodzenia rolniczego

ARR weryfikowała złożone przez przedsiębiorców wnioski o pozwolenia na przywóz bez preferencji oraz wydawała i rozliczała pozwolenia. W 2016 r. wydano 63 pozwolenia na przywóz 91,3 hl alkoholu etylowego pochodzenia rolniczego. Import dokonywany był głównie z Ukrainy i Mołdawii. Rozliczono 58 pozwoleń.

2.1.12. Handel zagraniczny na rynku olejów i tłuszczów

Przywóz na rynku olejów i tłuszczów

ARR administrowała przywozem bez preferencji oliwek i makuchów oraz 2 kontyngentami taryfowymi na przywóz oliwy z oliwek z Tunezji.

2.1.13. Handel zagraniczny w zakresie produktów przetworzonych non-aneks I

Produkty przetworzone non-aneks I są to towary nieobjęte załącznikiem I do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, m.in.: czekolady, wafle, lody, soki, napoje i jogurty aromatyzowane. ARR w 2016 r. administrowała systemem receptur na towary przetworzone oraz wydawała zaświadczenia P2 dotyczące wywozu makaronów do USA.

System receptur wywożonych produktów non-aneks I

Agencja Rynku Rolnego przedłużała, na wniosek przedsiębiorców, okres ważności zarejestrowanych w ARR receptur wywożonego towaru. W efekcie receptury były „utrzymywane w gotowości”, co umożliwiałoby przedsiębiorcom bezzwłoczne korzystanie z zarejestrowanych receptur przy eksporcie produktów non-aneks I do krajów trzecich w przypadku przywrócenia przez KE stawek refundacji na składniki rolne wykorzystywane do wytworzenia produktów przetworzonych. W 2016 r. ARR przedłużyła ważność 4 receptur.

* * *

Od 1 maja 2004 r. do 31 grudnia 2016 r. zarejestrowano w Agencji ogółem 5,8 tys. wniosków o receptury wywożonych produktów non-aneks I oraz przedłużono ważność 7 tys. receptur.

Do zadań ARR należało także zlecanie służbom celnym przeprowadzania kontroli u producentów towarów przetworzonych non-aneks I, zarówno w okresie ważności receptur, jak i po ich wygaśnięciu.

* * *

Po akcesji Polski do UE ARR zleciła innym państwom członkowskim przeprowadzenie kontroli 6 receptur (w ramach kontroli receptur zarejestrowanych w agencjach płatniczych tych państw), a także przekazała krajowym służbom celnym 173 wnioski innych państw unijnych o przeprowadzenie kontroli receptury produktów non-aneks I w Polsce.

Zaświadczenia P2 dotyczące wywozu makaronów do Stanów Zjednoczonych

ARR wydawała zaświadczenia P2 dotyczące wywozu do Stanów Zjednoczonych makaronów oznaczonych kodem CN 1902 11 00 i CN 1902 19. Przedłożenie właściwie wypełnionego zaświadczenia P2 w urzędzie celnym na terenie USA upoważniało importerów do skorzystania z obniżonej stawki celnej przy dopuszczeniu makaronu do swobodnego obrotu w Stanach Zjednoczonych. Możliwość skorzystania przez importerów z obniżonej stawki celnej na podstawie okazanego zaświadczenia P2 mogła mieć wpływ na zwiększenie konkurencyjności polskich makaronów. W 2016 r. ARR wystawiła 249 zaświadczeń P2 na 901,5 tony (netto) ciasta makaronowego.

* * *

Po akcesji Polski do UE wystawiono 2,2 tys. zaświadczeń P2 dotyczących wywozu makaronów do USA.

2.1.14. Program dla szkół

Parlament Europejski i Rada Unii Europejskiej ustanowiły od roku szkolnego 2017/2018 nowe wspólne ramy prawne i finansowe (pod nazwą „Program dla szkół”) w zakresie pomocy unijnej na rzecz dostarczania dzieciom w placówkach oświatowych świeżych i przetworzonych owoców i warzyw oraz mleka i przetworów mlecznych¹⁵⁷. Unijny budżet programu wynosi 250 mln EUR na rok szkolny, z tego: 150 mln EUR na komponent owocowo-warzywny i 100 mln EUR na komponent mleczny.

Wstępny roczny przydział unijnej pomocy finansowej dla Polski na okres od 1 sierpnia 2017 r. do 31 lipca 2023 r. na realizację „Programu dla szkół” wyniósł 21 845 tys. EUR, z tego 11 640 tys. EUR na owoce i warzywa dla szkół (6. budżet wśród krajów UE) oraz 10 205 tys. EUR na mleko dla szkół (3. budżet wśród krajów unijnych)¹⁵⁸.

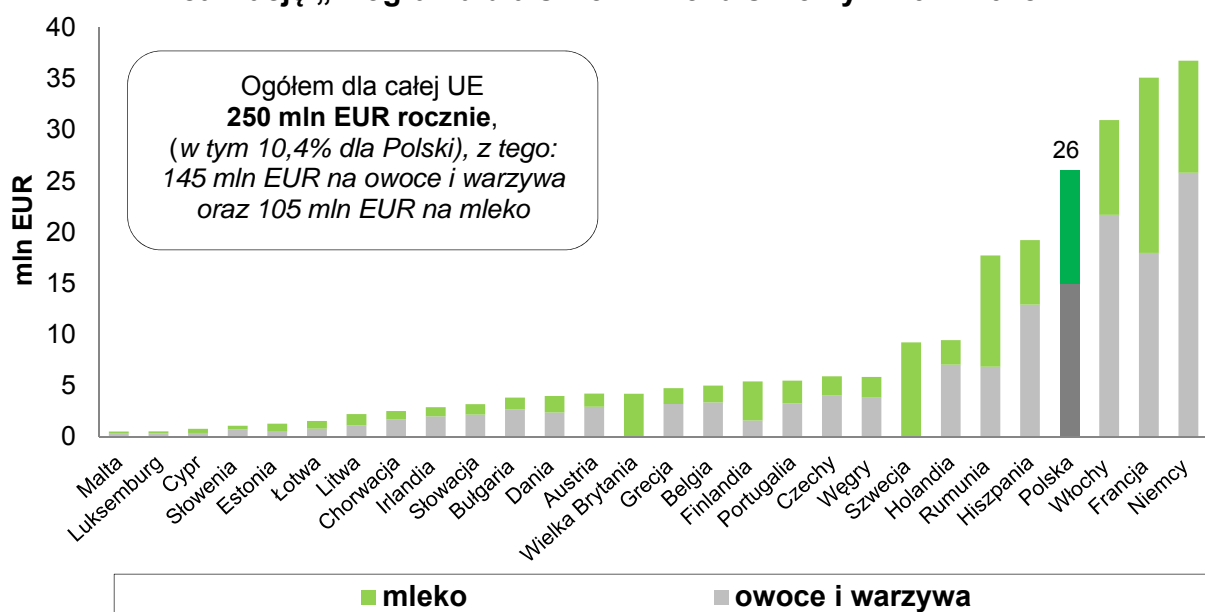
Zgodnie z decyzją Komisji Europejskiej z 23 marca 2017 r. ostatecznie przyznany budżet na realizację programu w Polsce w roku szkolnym 2017/2018 wyniósł 26 033 tys. EUR

¹⁵⁷ Zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/791 z dnia 11 maja 2016 r. zmieniającym rozporządzenia (UE) nr 1308/2013 i (UE) nr 1306/2013 w odniesieniu do programu pomocy dotyczącej dostarczania owoców i warzyw, bananów oraz mleka w placówkach oświatowych.

¹⁵⁸ Rozporządzenie Rady (UE) 2016/795 z dnia 11 kwietnia 2016 r. zmieniające rozporządzenie (UE) nr 1370/2013 określające środki dotyczące ustalania niektórych dopłat i refundacji związanych ze wspólną organizacją rynków produktów rolnych.

(4 188 tys. EUR więcej niż wstępny roczny przydział unijnej pomocy finansowej), z tego 14 986 tys. EUR na komponent owocowo-warzywny i 11 047 tys. EUR na komponent mleczny¹⁵⁹. Pod względem wysokości przyznanego unijnego budżetu Polska znalazła się na 4. miejscu, po Niemczech (36 774 tys. EUR), Francji (35 114 tys. EUR) i Włoszech (30 966 tys. EUR).

Wykres 55. Ostateczny przydział środków unijnych dla państw członkowskich na realizację „Programu dla szkół” w roku szkolnym 2017/2018

Źródło: opracowanie ARR na podstawie decyzji wykonawczej KE z 23 marca 2017 r.

Szczegółowe zasady realizacji „Programu dla szkół” zawarte zostały w rozporządzeniu wykonawczym Komisji (UE) 2017/39¹⁶⁰ i delegowanym (UE) 2017/40¹⁶¹.

„Program dla szkół” ma promować wśród dzieci zdrową dietę, bogatą w owoce, warzywa i mleko, przez finansowanie: dostaw owoców i warzyw oraz mleka, wspierających działań edukacyjnych, a także określonych kosztów związanych m.in. z promocją, monitoringiem i oceną. Główne zasady programu w danym kraju będą ujęte w strategii krajowej obejmującej perspektywę sześciu kolejnych lat szkolnych (2017/2018-2022/2023).

¹⁵⁹ Decyzja wykonawcza Komisji z 23.3.2017 r. ustalająca ostateczny przydział pomocy Unii Europejskiej państwom członkowskim w ramach owoców i warzyw w szkole oraz mleka w szkole na okres od 1 sierpnia 2017 r. do 31 lipca 2018 r.

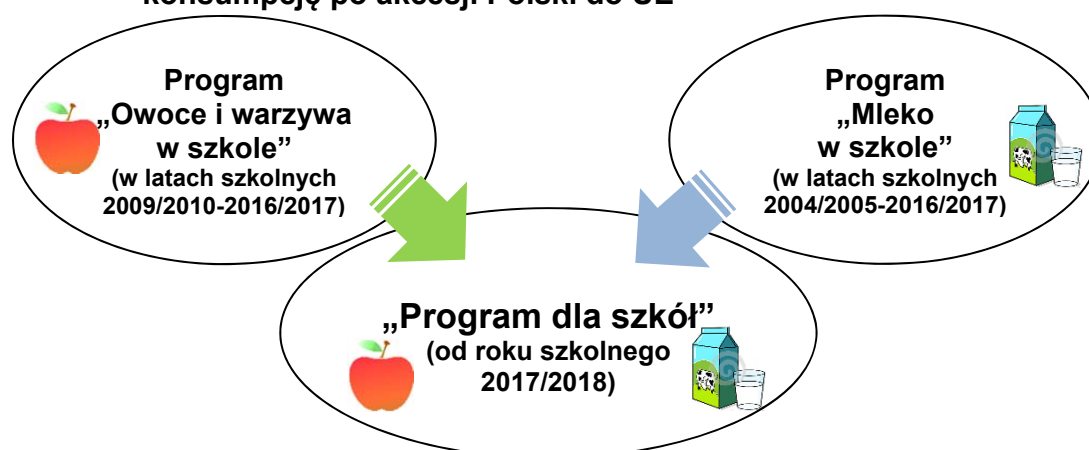
¹⁶⁰ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2017/39 z dnia 3 listopada 2016 r. w sprawie zasad stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 w odniesieniu do pomocy unijnej na dostarczanie owoców i warzyw, bananów oraz mleka do placówek oświatowych.

¹⁶¹ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2017/40 z dnia 3 listopada 2016 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 w odniesieniu do pomocy unijnej na dostarczanie owoców i warzyw, bananów oraz mleka do placówek oświatowych oraz zmieniające rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 907/2014.

Produkty udostępniane w ramach programu zostaną określone przez państwo członkowskie w strategii krajowej. Priorytetowo dzieci powinny otrzymywać świeże owoce i warzywa i/lub mleko spożywcze. Państwa członkowskie, mając na celu zapewnienie skuteczności programu, są zobowiązane do organizacji wspierających program obowiązkowych działań edukacyjnych, które mogą obejmować:

- informowanie o zdrowych nawykach żywieniowych oraz właściwej diecie, bogatej w owoce i warzywa oraz mleko,
- przybliżenie dzieciom tematyki związanej z rolnictwem, w tym zapoznanie ich z różnorodnymi produktami i ich pochodzeniem.

Wykres 56. **Administrowanie przez ARR programami szkolnymi wspierającymi konsumpcję po akcesji Polski do UE**

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Programowania ARR.

Kraje unijne zobowiązane są do prowadzenia działań promujących program, skierowanych do ogółu społeczeństwa, informujących o tym, że program jest finansowany ze środków Unii Europejskiej. Program podlegał będzie regularnemu monitoringowi oraz ocenie skuteczności w odniesieniu do założonych celów określonych przez poszczególne kraje UE.

Państwa członkowskie mogą również dokonywać płatności krajowych na rzecz dostarczania dzieciom w placówkach oświatowych kwalifikujących się produktów, a także na rzecz związanych z tym kosztów lub działań towarzyszących o charakterze edukacyjnym.

Prowadzone przez MRiRW z udziałem ARR prace nad uruchomieniem „Programu dla szkół” w Polsce rozpoczęły się w listopadzie 2016 r.

2.1.15. Uznawanie grup i organizacji producentów

Organizowanie się rolników pozwala na: zwiększenie efektywności gospodarowania, sprawne funkcjonowanie na rynku produktów rolnych, wspólne zaopatrywanie się w środki do produkcji oraz łatwiejsze docieranie do informacji rynkowej. Integracja producentów –

zarówno pozioma, jak i pionowa – ułatwia wprowadzanie na rynek dużych, jednolitych partii towaru o zapewnionej, powtarzalnej jakości oraz nawiązywanie bezpośrednich kontaktów z odbiorcami produktów, co prowadzi do skracania łańcucha żywnościowego.

Wykres 57. **Możliwości organizowania się rolników w Polsce**

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Programowania ARR.

Współdziałanie w grupie lub w organizacji producentów ogranicza rolę pośredników, przyczynia się do większej opłacalności produkcji i zwiększenia dochodów producentów, wpływa na budowanie przez nich bardziej stabilnej pozycji na rynku, a jednocześnie pozwala na zapewnienie dbałości o jakość wytwarzanych produktów.

W Polsce wyróżnia się 5 form integrowania się producentów rolnych, zróżnicowanych pod względem organizacyjnym i prawnym.

Tabela 15. **Formy integracji producentów rolnych w Polsce**

Lp.	Wyszczególnienie	Uznawanie	Prowadzenie rejestru	Minimalna liczba członków	Akt prawa krajowego regulujący uznawanie
1.	Grupa producentów rolnych	Dyrektor OT ARR	Dyrektor OT ARR	5 członków (z wyjątkiem GPR w sektorze chmielu – 7 członków i tytoniu – 50 członków)	Ustawa z dnia 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. Nr 88, poz. 983, z późn. zm.)
	Związek grup producentów rolnych	Prezes ARR	Prezes ARR	5 grup	
2.	Organizacja producentów	Dyrektor OT ARR	Dyrektor OT ARR	5 członków	Ustawa o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1006)
	Zrzeszenie organizacji producentów	Dyrektor OT ARR	Dyrektor OT ARR	-	
3.	Organizacja międzybranżowa	Dyrektor OT ARR	Dyrektor OT ARR	-	

Lp.	Wyszczególnienie	Uznawanie	Prowadzenie rejestru	Minimalna liczba członków	Akt prawa krajowego regulujący uznawanie
4.	Organizacja producentów w sektorze mleka	Dyrektor OT ARR	Dyrektor OT ARR	20 członków	Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1037)
	Zrzeszenie organizacji producentów w sektorze mleka	Dyrektor OT ARR	Dyrektor OT ARR	2 organizacje	
5.	Uznana organizacja producentów owoców i warzyw	Dyrektor OT ARR	Prezes ARR	5 członków	Ustawa z dnia 19 grudnia 2003 r. o organizacji rynków owoców i warzyw oraz rynku chmielu (Dz. U. z 2016 r. poz. 58, z późn. zm.)
	Uznane zrzeszenie organizacji producentów owoców i warzyw	Dyrektor OT ARR	Prezes ARR	3 organizacje	

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Programowania ARR.

Działalność gospodarczą prowadzą w Polsce także wstępnie uznane grupy producentów owoców i warzyw, jednakże zgodnie z zapisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013, które mają zastosowanie od 1 stycznia 2014 r., brak jest podstaw prawnych do ich tworzenia i uznawania. Celem istniejących wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw powinna być realizacja planu dochodzenia do uznania i w efekcie doprowadzenie grupy do uznania w ramach wspólnej organizacji rynku owoców i warzyw, a tym samym uzyskanie statusu uznanej organizacji producentów.

2.1.15.1. Uznawanie grup i organizacji producentów oraz ich zrzeszeń

Zgodnie z art. 152–163 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 państwa członkowskie mogą, na wniosek organizacji, uznawać organizacje producentów, ich zrzeszenia oraz organizacje międzybranżowe w sektorach: zbóż, ryżu, cukru, suszu paszowego, nasion, chmielu, oliwy z oliwek, lnu i konopi, owoców i warzyw, produktów z przetworzonych owoców i warzyw, bananów, wina, drzew i innych roślin żywych, bulw, korzeni i tym podobnych, kwiatów ciętych i liści ozdobnych, tytoniu, wołowiny i cielęciny, mleka i przetworów mlecznych, wieprzowiny, baraniny i koziny, jaj, mięsa drobiowego, alkoholu etylowego pochodzenia rolniczego, produktów pszczelich, jedwabników oraz pozostałych produktów określonych w części XXIV załącznika I do ww. rozporządzenia.

Organizacje producentów i ich zrzeszenia mogą pełnić znaczącą rolę w koncentracji podaży, poprawie wprowadzania towarów do obrotu, planowania i dostosowania produkcji do popytu, a także w optymalizacji kosztów produkcji oraz stabilizacji cen producentów. Organizacje międzybranżowe mogą przyczynić się do rozwoju efektywnej współpracy między podmiotami łańcucha dostaw.

ARR w 2016 r. w zakresie uznawania grup i organizacji producentów administrowała następującymi mechanizmami:

1. „Uznawanie organizacji producentów, zrzeszeń organizacji producentów i organizacji międzybranżowych w sektorze mleka i przetworów mlecznych”,
2. „Uznawanie organizacji producentów, zrzeszeń organizacji producentów i organizacji międzybranżowych na rynkach rolnych innych niż rynki mleka i przetworów mlecznych oraz owoców i warzyw”,
3. „Zatwierdzanie zmian do zatwierdzonego planu dochodzenia do uznania wstępnie uznanej grupy producentów za organizację producentów na rynku owoców i warzyw”,
4. „Uznawanie organizacji producentów, zrzeszeń organizacji producentów oraz ponadnarodowych organizacji producentów i ponadnarodowych zrzeszeń organizacji producentów na rynku owoców i warzyw”.

2.1.15.1.1. Uznawanie organizacji producentów, zrzeszeń organizacji producentów i organizacji międzybranżowych w sektorze mleka i przetworów mlecznych

Zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013¹⁶² obowiązują przepisy „pakietu mlecznego” dotyczące stosunków umownych w sektorze mleka i przetworów mlecznych, których celem jest złagodzenie skutków odejścia od systemu kwotowania produkcji mleka poprzez możliwość negocjowania cen przez uznane organizacje producentów i ich zrzeszenia. W związku z tym, na podstawie przepisów rozdziału 3a ustawy z 20 kwietnia 2004 r. o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych¹⁶³, Agencja Rynku Rolnego jest odpowiedzialna za administrowanie mechanizmem uznawania organizacji producentów, zrzeszeń organizacji producentów i organizacji międzybranżowych w sektorze mleka i przetworów mlecznych.

Dyrektor OT ARR, właściwy ze względu na siedzibę wnioskodawcy, jest organem właściwym w sprawach uznawania organizacji producentów, zrzeszeń organizacji producentów i organizacji międzybranżowych (w tym międzynarodowych organizacji producentów, międzynarodowych zrzeszeń organizacji producentów i międzynarodowych organizacji międzybranżowych w sektorze mleka i przetworów mlecznych). Uznanie następuje w drodze decyzji na wniosek organizacji producentów, zrzeszenia organizacji

¹⁶² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007, z późn. zm.

¹⁶³ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1037).

producentów lub organizacji międzybranżowej. Organizacja producentów w sektorze mleka i przetworów mlecznych może zostać uznana, jeżeli spełnia następujące kryteria:

- powstała z inicjatywy producentów,
- jest utworzona co najmniej przez 20 członków,
- w okresie 12 miesięcy poprzedzających złożenie wniosku co najmniej 20 jej członków wytwarzało i wprowadzało do obrotu mleko lub przetwory mleczne,
- wytwarza i wprowadza do obrotu rocznie nie mniej niż 2 mln kg mleka lub przetworów mlecznych,
- cała ilość mleka wyprodukowanego w gospodarstwach członków organizacji jest wprowadzana do obrotu za jej pośrednictwem,
- dąży do koncentracji podaży i wprowadzania do obrotu produktów jej członków oraz do wspólnego dostosowania produkcji do wymagań rynku i poprawy jakości produktów, wspierania racjonalizacji i mechanizacji produkcji.

Zrzeszenie organizacji producentów w sektorze mleka i przetworów mlecznych może zostać uznane, jeżeli:

- jest utworzone co najmniej przez dwie uznane organizacje producentów,
- w statucie tego zrzeszenia określono minimalną ilość mleka lub przetworów mlecznych wyprodukowanych w gospodarstwach członków organizacji tworzących zrzeszenie, którą wprowadzano do obrotu za pośrednictwem utworzonego zrzeszenia,
- jest zdolne do skutecznego wykonywania działań uznanej organizacji producentów i powstało z inicjatywy producentów,
- dąży do koncentracji podaży i wprowadzania do obrotu produktów jej członków oraz do wspólnego dostosowania produkcji do wymagań rynku, poprawy jakości produktu, a także wspierania racjonalizacji i mechanizacji produkcji.

Organizacja międzybranżowa może zostać uznana, jeżeli spełnia następujące kryteria:

- zrzesza przedstawicieli obszarów działalności gospodarczej związanych z produkcją mleka surowego oraz związanych przynajmniej z jednym z następujących elementów łańcucha dostaw: przetwarzaniem produktów sektora mleka i przetworów mlecznych lub handlem tymi produktami, w tym ich dystrybucją;
- została utworzona z inicjatywy wszystkich lub niektórych przedstawicieli obszarów działalności gospodarczej związanych z produkcją mleka surowego oraz związanych przynajmniej z jednym z następujących elementów łańcucha dostaw: przetwarzaniem produktów sektora mleka i przetworów mlecznych lub handlem tymi produktami, w tym ich dystrybucją;

- prowadzi w jednym lub w kilku rejonach UE, uwzględniając interesy członków organizacji międzybranżowej i konsumentów, jedno lub więcej z następujących działań:
 - poprawa znajomości oraz przejrzystości produkcji i rynku, w tym przez publikację danych statystycznych na temat cen, wielkości i czasu trwania zawartych wcześniej umów na dostawy mleka surowego oraz przez dostarczanie analiz potencjalnego przyszłego rozwoju sytuacji na rynku na poziomie regionalnym, krajowym lub międzynarodowym,
 - pomoc w lepszej koordynacji sposobu, w jaki produkty mleka i przetworów mlecznych są wprowadzane do obrotu, w szczególności przez badania rynku i analizy rynkowe,
 - promowanie spożycia mleka i przetworów mlecznych na rynku zewnętrznym i wewnętrznym oraz dostarczanie informacji na ten temat,
 - poszukiwanie potencjalnych rynków eksportowych,
 - sporządzanie standardowych, zgodnych z przepisami UE, wzorów umów sprzedaży mleka surowego nabywcom lub dostarczanie przetworzonych produktów dystrybutorom i sprzedawcom detalicznym, z uwzględnieniem potrzeby osiągnięcia warunków uczciwej konkurencji i unikania zakłóceń na rynku,
 - udzielanie informacji i prowadzenie badań niezbędnych do dostosowania produkcji na korzyść produktów lepiej dostosowanych do wymogów rynkowych oraz gustów i oczekiwań klientów, w szczególności w odniesieniu do jakości produktów i środowiska,
 - utrzymanie i rozwój potencjału produkcyjnego sektora mleczarskiego, m.in. dzięki promowaniu innowacji i wspieraniu programów w zakresie badań stosowanych i rozwoju, aby w pełni wykorzystać cały potencjał mleka i przetworów mlecznych, zwłaszcza z myślą o tworzeniu produktów mających wartość dodaną, które będą atrakcyjniejsze dla konsumentów,
 - poszukiwanie sposobów ograniczenia stosowania środków ochrony zdrowia zwierząt, poprawianie zarządzania innymi środkami produkcji oraz bezpieczeństwa żywności i zdrowia zwierząt,
 - rozwijanie metod i instrumentów służących podniesieniu jakości produktów na wszystkich etapach produkcji i wprowadzania do obrotu,
 - wykorzystywanie potencjału i ochrona oraz promowanie rolnictwa ekologicznego, jak również wytwarzanie produktów z nazwami pochodzenia, znakami jakości i ograniczeniami geograficznymi,
 - promowanie zintegrowanej produkcji oraz innych metod produkcji korzystnych dla środowiska;

- prowadzi działalność w jednym regionie lub w większej liczbie regionów na danym terytorium;
- ma znaczący udział w działalności gospodarczej związanej z produkcją mleka surowego lub przetwarzaniem produktów sektora mleka i przetworów mlecznych, handlem lub dystrybucją tymi produktami;
- nie bierze udziału w wytwarzaniu produktów z sektora mleka i przetworów mlecznych, ich przetwórstwie lub handlu tymi produktami.

Uznane organizacje, ich zrzeszenia oraz organizacje międzybranżowe wpisywane są do rejestrów prowadzonych w formie elektronicznej przez dyrektorów OT ARR. Rejestry są udostępnione na stronie internetowej Agencji Rynku Rolnego.

W 2016 r. do ARR nie wpłynął żaden wniosek o uznanie w ramach mechanizmu.

2.1.15.1.2. Uznawanie organizacji producentów, zrzeszeń organizacji producentów i organizacji międzybranżowych na rynkach rolnych innych niż rynki mleka i przetworów mlecznych oraz owoców i warzyw

Zgodnie z art. 38i. ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1006) od października 2015 r. dyrektor OT ARR, właściwy ze względu na siedzibę wnioskodawcy, jest organem właściwym w sprawach uznawania organizacji producentów, zrzeszeń organizacji producentów oraz organizacji międzybranżowych (w tym międzynarodowych organizacji producentów, międzynarodowych zrzeszeń organizacji producentów i międzynarodowych organizacji międzybranżowych), o których mowa w art. 154, art. 156 ust. 1 oraz w art. 158 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013.

O uznanie może się ubiegać podmiot zrzeszający rolników (producentów), spełniający kryteria określone w ww. rozporządzeniu oraz w prawodawstwie krajowym¹⁶⁴, jeśli:

- jest podmiotem prawnym lub wyraźnie określoną częścią podmiotu prawnego;
 - spełnia wymogi określone w art. 152 ust. 1 lit. a), b) i c) rozporządzenia (UE) nr 1308/2013, tj.:
 - jest tworzony i kontrolowany zgodnie z art. 153 ust. 2 lit. c) ww. rozporządzenia przez producentów z określonego sektora,
 - powstał z inicjatywy producentów,
 - dąży do określonego celu;

¹⁶⁴ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 stycznia 2016 r. w sprawie uznawania organizacji producentów i zrzeszeń organizacji producentów oraz organizacji międzybranżowych funkcjonujących na rynkach rolnych innych niż rynki mleka i przetworów mlecznych oraz owoców i warzyw (Dz. U. poz. 87).

- spełnia wymogi określone przez dane państwo członkowskie dotyczące minimalnej liczby członków lub wytwarzania minimalnej ilości lub wartości zbywalnej produkcji w sektorze, w którym działa;
- przedstawi wystarczający dowód na to, że jest w stanie wykonywać swoją działalność zarówno pod względem ram czasowych, jak i efektywności udostępniania członkom pomocy w formie zasobów ludzkich, materialnych i technicznych oraz w stosownych przypadkach koncentracji dostaw;
- posiada statut zgodny z zapisami art. 154 lit. a), b) i c) ww. rozporządzenia;
- jest utworzony co najmniej przez 5 producentów, z których każdy wytwarza przynajmniej jeden z produktów wymienionych w grupach produktów, ze względu na które podmiot wnioskował o uznanie;
- jest organizacją międzybranżową ustanowioną z inicjatywy wszystkich lub niektórych tworzących ją organizacji producentów lub zrzeszeń;
- jest zrzeszeniem organizacji producentów powstałym z inicjatywy uznanych organizacji producentów;
- jest organizacją międzybranżową:
 - składającą się z przedstawicieli obszarów działalności gospodarczej związanej z produkcją oraz co najmniej z jednym z etapów łańcucha dostaw: przetwórstwem lub handlem, w tym dystrybucją produktów jednego lub większej liczby sektorów,
 - prowadzącą działalność w jednym lub w większej liczbie regionów na danym terytorium,
 - niebiorącą udziału w produkcji, przetwórstwie lub handlu produktami, z wyjątkiem organizacji międzybranżowych z sektora oliwy z oliwek oraz tytoniu.

Przepisy nakładają na dyrektorów OT ARR obowiązek prowadzenia następujących rejestrów, publikowanych na stronie internetowej Agencji Rynku Rolnego:

- uznanych organizacji producentów,
- uznanych zrzeszeń organizacji producentów,
- uznanych organizacji międzybranżowych.

W 2016 r. Prezes ARR przekazał do Komisji Europejskiej oraz Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi informacje na temat wydanych decyzji o uznaniu, odmowie lub cofnięciu uznania organizacji producentów w 2015 r.

Do 31 grudnia 2016 r. żadna organizacja producentów, zrzeszenie organizacji producentów i organizacja międzybranżowa na rynkach rolnych innych niż owoców i warzyw nie wystąpiła do Agencji Rynku Rolnego o uznanie.

2.1.15.1.3. Uznawanie organizacji producentów, zrzeszeń organizacji producentów oraz ponadnarodowych organizacji producentów i ponadnarodowych zrzeszeń organizacji producentów na rynku owoców i warzyw

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o organizacji rynków owoców i warzyw oraz rynku chmielu¹⁶⁵ od października 2015 r. dyrektorzy OT ARR byli odpowiedzialni za uznawanie organizacji producentów owoców i warzyw oraz zrzeszeń organizacji producentów, a także ponadnarodowych organizacji producentów i ich zrzeszeń.

Rejestr wstępnie uznanych grup producentów oraz uznanych organizacji producentów i ich zrzeszeń, publikowany na stronie internetowej Agencji Rynku Rolnego, prowadzi Prezes ARR.

O uznanie za organizację producentów może się ubiegać podmiot prawny (lub wyraźnie określona część podmiotu prawnego), który zrzesza producentów owoców i warzyw (w tym wstępnie uznana grupa producentów owoców i warzyw), spełniający kryteria określone w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 oraz Komisji (UE) nr 543/2011¹⁶⁶, a także w prawodawstwie krajowym¹⁶⁷, w tym m.in.:

- jest utworzony co najmniej przez 5 producentów/rolników, z których każdy wytwarza przynajmniej jeden z produktów wymienionych w grupach produktów, ze względu na które podmiot wnioskuje o uznanie;
- łączna wartość produktów wytworzonych przez producentów i sprzedanych w wybranym 12-miesięcznym okresie, rozpoczynającym się nie wcześniej niż 1 stycznia trzeciego roku poprzedzającego rok złożenia wniosku o uznanie organizacji producentów owoców i warzyw oraz kończącym się nie później niż 31 grudnia roku poprzedzającego rok złożenia wniosku o uznanie organizacji producentów owoców i warzyw, wynosi co najmniej 500 tys. zł;

¹⁶⁵ Ustawa z dnia 19 grudnia 2003 r. o organizacji rynków owoców i warzyw oraz rynku chmielu (Dz. U. z 2016 r. poz. 58, z późn. zm.).

¹⁶⁶ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 543/2011 z dnia 7 czerwca 2011 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007 w odniesieniu do sektora owoców i warzyw oraz sektora przetworzonych owoców i warzyw, z późn. zm.

¹⁶⁷ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 września 2013 r. w sprawie warunków wstępnego uznawania grup producentów owoców i warzyw, uznawania organizacji producentów owoców i warzyw oraz warunków i wymagań, jakie powinny spełniać plany dochodzenia do uznania (Dz. U. z 2015 r. poz. 1530, z późn. zm.).

- nie należy do innej wstępnie uznanej grupy producentów lub uznanej organizacji producentów utworzonej dla tej samej grupy produktów;
- jest ustanowiony z inicjatywy producentów owoców i warzyw, którzy dążą do realizacji co najmniej jednego z następujących celów:
 - planowania i dostosowania produkcji do popytu, w szczególności w odniesieniu do jakości i ilości,
 - koncentracji dostaw i umieszczania na rynku produktów wytwarzanych przez członków, w tym sprzedaży bezpośredniej,
 - optymalizacji kosztów produkcji i zysków z inwestycji służących utrzymywaniu standardów dotyczących ochrony środowiska oraz stabilizowaniu cen producentów;
- statut podmiotu zawiera odpowiednie zapisy;
- żaden z członków, udziałowców lub akcjonariuszy, ani żadna inna osoba nie może posiadać więcej niż 49% udziałów lub akcji na zgromadzeniu wspólników lub walnym zgromadzeniu i nie może dysponować więcej niż 20% głosów na zgromadzeniu wspólników, walnym zgromadzeniu albo walnym zebraniu członków organizacji (także pośrednio);
- dysponuje personelem, infrastrukturą oraz wyposażeniem niezbędnym do spełnienia wymogów uznania oraz zapewnia funkcjonowanie w zakresie podstawowych zadań, w szczególności w odniesieniu do:
 - wiedzy na temat produkcji prowadzonej przez członków organizacji,
 - zbioru, sortowania, przechowywania i pakowania produkcji ich członków,
 - zarządzania działalnością handlową i budżetem,
 - scentralizowanej księgowości i systemu wystawiania faktur;
- w sprawach gospodarczych organizacje producentów działają w imieniu i na rzecz swoich członków.

W przypadku ponadnarodowej organizacji producentów uznania dokonuje państwo członkowskie, na którego terenie znajduje się główna siedziba organizacji, posiada ona znaczną liczbę gospodarstw lub członków albo osiąga znaczny poziom produkcji sprzedanej.

Za zrzeszenie organizacji producentów owoców i warzyw można uznać podmiot zrzeszający uznane organizacje producentów owoców i warzyw, jeżeli m.in.:

- spełnia warunki, o których mowa w art. 152 i 153 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013, w tym:
 - jest powołany z inicjatywy uznanych organizacji producentów,

- jest utworzony co najmniej przez 3 uznane organizacje producentów owoców i warzyw,
 - realizuje którekolwiek z działań lub pełni którąkolwiek z funkcji przypisanych uznanym organizacjom producentów, nawet jeżeli wprowadzanie do obrotu odnośnych produktów nadal jest realizowane przez jego członków,
 - w umowie lub w statucie zostały zamieszczone zapisy określone dla organizacji producentów;
- żaden z członków, udziałowców lub akcjonariuszy nie może posiadać więcej niż 49% udziałów lub akcji na zgromadzeniu wspólników lub walnym zgromadzeniu i nie może dysponować więcej niż 49% głosów na zgromadzeniu wspólników, walnym zgromadzeniu albo walnym zebraniu członków zrzeszenia organizacji (także pośrednio).

W sprawach gospodarczych zrzeszenia organizacji producentów owoców i warzyw działają w imieniu i na rzecz swoich członków w granicach swoich uprawnień.

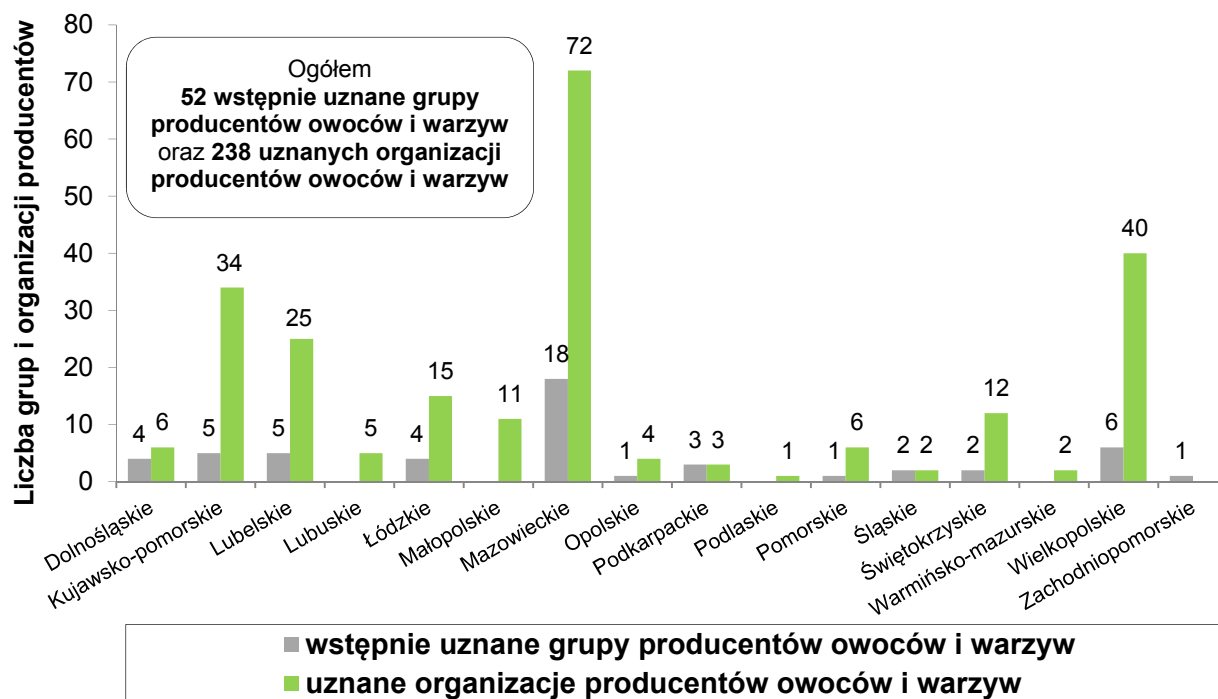
W przypadku ponadnarodowego zrzeszenia organizacji producentów uznania dokonuje państwo członkowskie, na którego terenie znajduje się główna siedziba zrzeszenia, posiada ono znaczną liczbę organizacji członkowskich lub organizacje członkowskie osiągają znaczny poziom produkcji sprzedanej.

Według stanu na 31 grudnia 2016 r. w rejestrze wstępnie uznanych grup producentów oraz uznanych organizacji producentów i ich zrzeszeń było wpisanych 341 podmiotów zrzeszających producentów owoców i warzyw, z tego:

- 238 uznanych organizacji producentów owoców i warzyw (zrzeszających 6 308 członków),
- 52 wstępnie uznane grupy producentów owoców i warzyw (zrzeszające 756 członków),
- 1 zrzeszenie organizacji producentów owoców i warzyw (utworzone przez 5 uznanych organizacji producentów owoców i warzyw¹⁶⁸),
- 14 nieaktywnych (wykreślonych) uznanych organizacji producentów owoców i warzyw,
- 36 nieaktywnych (wykreślonych) wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw.

¹⁶⁸ Zrzeszenie organizacji producentów owoców i warzyw z siedzibą w województwie mazowieckim, utworzone w ramach grupy produktów „owoce”.

Wykres 58. Wstępnie uznane grupy i uznane organizacje producentów w sektorze owoców i warzyw w Polsce (wg stanu na 31 grudnia 2016 r.)

Źródło: dane ARR.

Według stanu na 31 grudnia 2016 r. najwięcej uznanych organizacji producentów owoców i warzyw zarejestrowanych było: w województwie mazowieckim (72 organizacje; 30% ogółu tych podmiotów w kraju), a następnie: wielkopolskim (40 organizacji; 17%), kujawsko-pomorskim (34 organizacje; 14%) i lubelskim (25 organizacji; 11%). W województwie zachodniopomorskim nie było zarejestrowanych ww. organizacji producentów.

Tabela 16. Liczba uznanych organizacji producentów owoców i warzyw oraz liczba zrzeszonych członków (wg stanu na 31 grudnia 2016 r.)

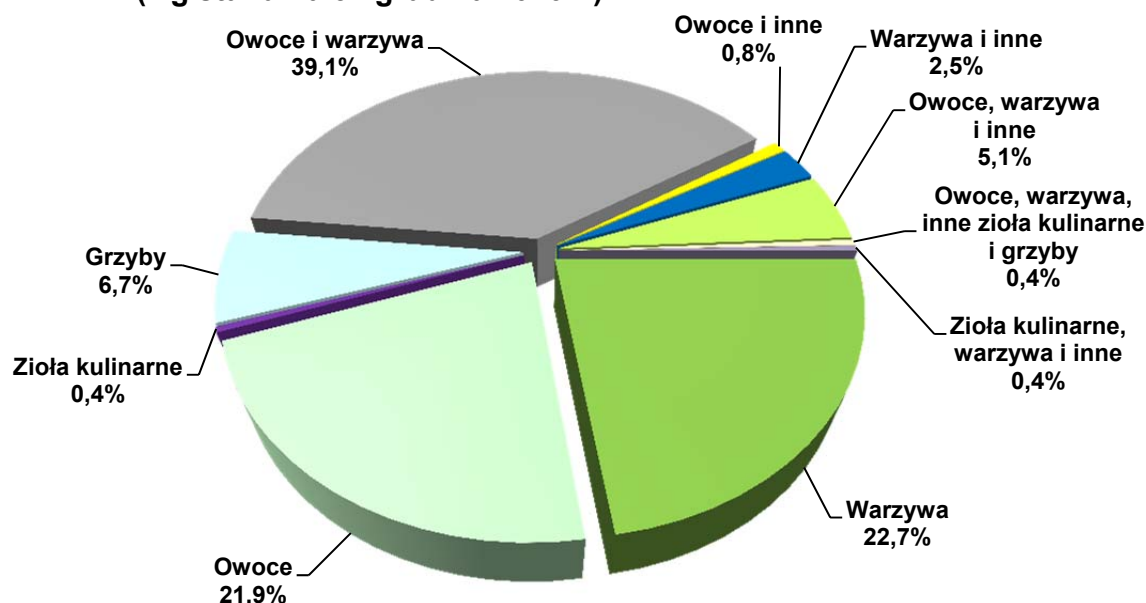
Lp.	Województwo	Liczba uznanych organizacji producentów owoców i warzyw	Udział organizacji (%)	Liczba członków	Udział członków (%)
1.	Dolnośląskie	6	2,5	39	0,6
2.	Kujawsko-pomorskie	34	14,3	584	9,2
3.	Lubelskie	25	10,5	1 335	21,2
4.	Lubuskie	5	2,1	49	0,8
5.	Łódzkie	15	6,3	379	6,0
6.	Małopolskie	11	4,6	489	7,7
7.	Mazowieckie	72	30,3	1 887	29,9
8.	Opolskie	4	1,7	23	0,4
9.	Podkarpackie	3	1,3	112	1,8
10.	Podlaskie	1	0,4	6	0,1
11.	Pomorskie	6	2,5	76	1,2
12.	Śląskie	2	0,9	12	0,2

Lp.	Województwo	Liczba uznanych organizacji producentów owoców i warzyw	Udział organizacji (%)	Liczba członków	Udział członków (%)
13.	Świętokrzyskie	12	5,0	541	8,6
14.	Warmińsko-mazurskie	2	0,8	10	0,2
15.	Wielkopolskie	40	16,8	766	12,1
Ogółem		238	100,0	6 308	100,0

Źródło: dane ARR.

Najwięcej członków zrzeszały uznane organizacje producentów owoców i warzyw w województwie mazowieckim (1,9 tys.; 30% ogółu zrzeszonych producentów w kraju), a następnie: lubelskim (1,3 tys.; 21%), wielkopolskim (0,8 tys.; 12%), kujawsko-pomorskim (0,6 tys.; 9%) i świętokrzyskim (0,5 tys.; 9%).

Wykres 59. **Struktura uznanych organizacji producentów owoców i warzyw ze względu na grupy produktów, w ramach których zostały uznane (wg stanu na 31 grudnia 2016 r.)**

Źródło: dane ARR.

Najwięcej uznanych organizacji producentów owoców i warzyw zarejestrowanych było w ramach grupy produktów „owoce i warzywa” (93 podmioty; 39% ogółu uznanych organizacji producentów owoców i warzyw w kraju), a następnie: „warzywa” (54; 23%), „owoce” (52; 22%), „grzyby” (16; 7%) oraz „owoce, warzywa i inne” (12; 5%).

W ramach grupy produktów „warzywa i inne” prowadziło działalność 6 organizacji producentów, grupy produktów „owoce i inne” – 2, a w przypadku grup produktów „zioła kulinarne”, „owoce, warzywa, inne, zioła kulinarne i grzyby” oraz „zioła kulinarne, warzywa i inne” – po jednej organizacji.

W 2016 r. do OT ARR wpłynęło 49 wniosków o uznanie za organizację producentów owoców i warzyw. ARR wydała łącznie 65 decyzji, z tego:

- 56 decyzji wydanych przez dyrektorów OT ARR:
 - 33 decyzje o uznaniu za organizację producentów owoców i warzyw,
 - decyzję o uznaniu zrzeszenia organizacji producentów owoców i warzyw,
 - 9 decyzji o odmowie uznania za organizację producentów owoców i warzyw,
 - 6 decyzji o cofnięciu uznania za organizację producentów owoców i warzyw,
 - 7 decyzji o zawieszeniu uznania za organizację producentów owoców i warzyw;
- 9 decyzji wydanych przez Prezesa ARR:
 - 2 decyzje utrzymujące w mocy decyzje organu I instancji o odmowie uznania za organizację producentów owoców i warzyw,
 - 5 decyzji uchylających decyzje organu I instancji i uznających za organizacje producentów owoców i warzyw,
 - 2 decyzje uchylające decyzje organu I instancji i przekazujące sprawę do ponownego rozpatrzenia.

W 2016 r. ARR przekazała do Komisji Europejskiej następujące sprawozdania:

- w marcu 2016 r. – zawierające informacje o decyzjach podjętych w 2015 r. o uznaniu, odmowie lub cofnięciu uznania;
- w listopadzie 2016 r. – z działalności 197 uznanych organizacji producentów owoców i warzyw za 2015 r. [zgodnie z art. 97 lit. b) rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 543/2011] obejmujące informacje m.in. na temat:
 - produktów wprowadzonych do obrotu przez organizacje producentów,
 - obszaru produkcji,
 - ilości i wartości produktów sprzedanych w podziale na produkcję członków danej organizacji, produkcję członków innej organizacji i produkcję podmiotów niebędących członkami żadnej organizacji,
 - przeznaczenia produkcji, ze wskazaniem poszczególnych kanałów dystrybucji.

2.1.15.1.4. Zatwierdzanie zmian do zatwierdzonego planu dochodzenia do uznania wstępnie uznanej grupy producentów za organizację producentów na rynku owoców i warzyw

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o organizacji rynków owoców i warzyw oraz rynku chmielu¹⁶⁹ od października 2015 r. dyrektorzy OT ARR, właściwi ze względu na siedzibę

¹⁶⁹ Ustawa z dnia 19 grudnia 2003 r. o organizacji rynków owoców i warzyw oraz rynku chmielu (Dz. U. z 2016 r. poz. 58, z późn. zm.).

wstępnie uznanej grupy producentów owoców i warzyw, posiadali kompetencje do wydawania decyzji w zakresie:

- zmian do zatwierdzonego planu dochodzenia do uznania wstępnie uznanej grupy producentów owoców i warzyw za organizację producentów owoców i warzyw,
- zawieszenia lub cofnięcia wstępnego uznania grupy producentów owoców i warzyw za organizację producentów.

Prezes ARR prowadził „Rejestr wstępnie uznanych grup producentów oraz uznanych organizacji producentów i ich zrzeszeń”, publikowany na stronie internetowej Agencji Rynku Rolnego.

Uczestnikami mechanizmu były grupy producentów owoców i warzyw, które zostały wstępnie uznane i realizowały zatwierdzony plan dochodzenia do uznania. Status wstępnego uznania i realizacja planu dochodzenia do uznania miały na celu doprowadzenie grupy do uznania za organizację producentów w ramach wspólnej organizacji rynku owoców i warzyw.

Wstępne uznanie mogły uzyskać grupy producentów, które nie były w stanie spełnić wszystkich warunków uznania za organizację producentów owoców i warzyw, nie posiadały wyposażenia technicznego oraz nie miały doświadczenia w administrowaniu, zarządzaniu i prowadzeniu sprzedaży owoców oraz warzyw wyprodukowanych przez swoich członków. Ubiegając się o status wstępnego uznania, grupa musiała przedstawić plan dochodzenia do uznania podzielony na roczne lub półroczne okresy jego realizacji. Okres realizacji planu nie mógł przekroczyć 5 lat.

Plan dochodzenia do uznania przedstawiał sytuację wyjściową, w szczególności w odniesieniu do liczby członków grupy producentów, z uwzględnieniem szczegółowych danych dotyczących członków oraz produkcji – w tym wartości produkcji stanowiącej przedmiot obrotu, marketingu i infrastruktury, także będącej w posiadaniu poszczególnych członków grupy producentów, jeżeli była ona przeznaczona do wykorzystania przez grupę producentów. Plan określał również działania, które zamierzała realizować wstępnie uznana grupa producentów, w szczególności dotyczące planowania produkcji, strategii i rozwoju sprzedaży, podniesienia jakości produktów oraz przedsięwzięć inwestycyjnych w poszczególnych latach, w celu spełnienia warunków uznania za organizację producentów.

Z dniem 1 stycznia 2014 r. straciły moc przepisy art. 103a oraz art. 125e rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007, zatem brak jest podstaw prawnych do wstępnego uznawania i zatwierdzania planów dochodzenia do uznania grup producentów owoców i warzyw. Jednak, stosownie do art. 231 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE)

nr 1308/2013, wszystkie programy wieloletnie przyjęte przed 1 stycznia 2014 r. – po wejściu w życie ww. rozporządzenia – nadal podlegały stosownym przepisom rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007, aż do wygaśnięcia tych programów. W związku z tym obsługa planów dochodzenia do uznania grup producentów wstępnie uznanych przed 1 stycznia 2014 r. mogła być kontynuowana do ich zakończenia na podstawie dotychczasowych przepisów rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007 oraz rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 543/2011.

W „Rejestrze wstępnie uznanych grup producentów oraz uznanych organizacji producentów i ich zrzeszeń” (wg stanu na 31 grudnia 2016 r.) znajdowały się 52 wstępnie uznane grupy producentów owoców i warzyw, które zrzeszały 756 członków.

Tabela 17. Liczba wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw oraz liczba zrzeszonych członków w układzie regionalnym (wg stanu na 31 grudnia 2016 r.)

Lp.	Województwo	Liczba wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw	Udział grup (%)	Liczba członków	Udział członków (%)
1.	Dolnośląskie	4	7,7	25	3,3
2.	Kujawsko-pomorskie	5	9,6	30	4,0
3.	Lubelskie	5	9,6	34	4,5
4.	Łódzkie	4	7,7	58	7,7
5.	Mazowieckie	18	34,6	412	54,4
6.	Opolskie	1	1,9	5	0,7
7.	Podkarpackie	3	5,8	18	2,4
8.	Pomorskie	1	1,9	7	0,9
9.	Śląskie	2	3,9	11	1,4
10.	Świętokrzyskie	2	3,9	120	15,9
11.	Wielkopolskie	6	11,5	31	4,1
12.	Zachodniopomorskie	1	1,9	5	0,7
Ogółem		52	100,0	756	100,0

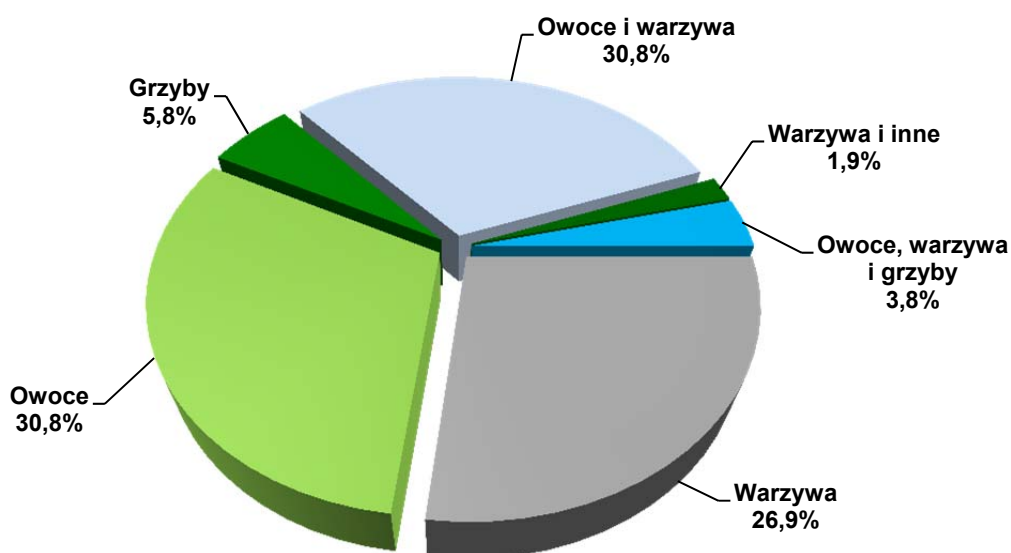
Źródło: dane ARR.

Najwięcej wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw było zarejestrowanych w województwie mazowieckim (18 grup; 35% ogółu tych grup producentów w kraju), a następnie: wielkopolskim (6 grup; 12%) oraz kujawsko-pomorskim i lubelskim (po 5 grup; po 10%). W województwach: lubuskim, małopolskim, podlaskim i warmińsko-mazurskim nie było zarejestrowanych ww. podmiotów. Najwięcej członków zrzeszały wstępnie uznane grupy producentów owoców i warzyw w województwie mazowieckim (412 rolników; 54% ogółu zrzeszonych w grupy producentów w kraju), a następnie świętokrzyskim (120 członków; 16%) oraz łódzkim (58 członków; 8%).

Najwięcej wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw zarejestrowanych było w Polsce w ramach grupy produktów „owoce” oraz „owoce i warzywa” (po 16 grup; po 31%), a także „warzywa” (14 grup; 27%). W ramach grup produktów: „grzyby” prowadziły działalność 3 grupy, „owoce, warzywa i grzyby” – 2, a „warzywa i inne” – jedna grupa.

Grupa producentów, która w trakcie realizacji zatwierdzonego planu dochodzenia do uznania zamierzała wprowadzić w nim zmiany dotyczące zarówno rzeczowego zakresu działań oraz inwestycji, jak i harmonogramu ich wdrażania była zobowiązana złożyć w OT ARR, właściwym ze względu na siedzibę wstępnie uznanej grupy producentów owoców i warzyw, „Wniosek o zatwierdzenie zmiany do zatwierdzonego planu dochodzenia do uznania wstępnie uznanej grupy producentów owoców i warzyw za organizację producentów owoców i warzyw”.

Wykres 60. **Struktura wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw ze względu na grupy produktów, w ramach których zostały wstępnie uznane (wg stanu na 31 grudnia 2016 r.)**

Źródło: dane ARR.

W 2016 r. do OT ARR wpłynęły 53 wnioski o zatwierdzenie zmian do zatwierdzonego planu dochodzenia do uznania. ARR wydała 65 decyzji, z tego:

- 53 decyzje wydane przez dyrektorów OT ARR:
 - 40 decyzji o zatwierdzeniu zmian do zatwierdzonego planu dochodzenia do uznania,
 - 8 decyzji o odmowie zatwierdzenia zmian do zatwierdzonego planu dochodzenia do uznania,
 - 4 decyzje o cofnięciu wstępnego uznania grupy producentów owoców i warzyw,
 - decyzję o zawieszeniu wstępnego uznania grupy producentów owoców i warzyw;
- 12 decyzji wydanych przez Prezesa ARR:

- 5 decyzji utrzymujących w mocy decyzje organu I instancji o odmowie zatwierdzenia zmian do zatwierdzonego planu dochodzenia do uznania,
- 2 decyzje uchylające decyzje organu I instancji o cofnięciu wstępnego uznania grupy producentów owoców i warzyw oraz przekazujące sprawy do ponownego rozpatrzenia,
- decyzję utrzymującą w mocy decyzję organu I instancji o odmowie wszczęcia postępowania w sprawie zatwierdzenia zmian do zatwierdzonego planu dochodzenia do uznania,
- decyzję o odmowie stwierdzenia nieważności decyzji organu I instancji o odmowie zatwierdzenia zmian do zatwierdzonego planu dochodzenia do uznania,
- decyzję uchylającą w części zaskarżoną decyzję organu I instancji o odmowie zatwierdzenia zmian do zatwierdzonego planu dochodzenia do uznania i w tym zakresie orzekającą o zatwierdzeniu oraz utrzymującą w mocy decyzję w pozostałej części,
- decyzję utrzymującą w mocy decyzję organu I instancji o częściowym zatwierdzeniu zmian do zatwierdzonego planu dochodzenia do uznania,
- decyzję utrzymującą w mocy decyzję organu I instancji o cofnięciu wstępnego uznania grupy producentów owoców i warzyw.

W 2016 r. Agencja Rynku Rolnego przekazała do Komisji Europejskiej następujące sprawozdania:

- w styczniu 2016 r. – zawierające kwoty finansowe odpowiadające nadchodzącemu rocznemu okresowi realizacji planów uznawania, zgodnie z art. 97 lit. c) rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 543/2011 (podawane kwoty były zatwierdzonymi lub szacunkowymi);
- w listopadzie 2016 r. – z działalności 106 wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw za 2015 r. [zgodnie z art. 97 lit. b) rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 543/2011] zawierające m.in. informacje na temat:
 - obszaru produkcji,
 - produktów wprowadzonych do obrotu przez grupy producentów,
 - wartości i ilości produktów sprzedanych w podziale na: produkcję członków danej grupy oraz produkcję podmiotów niebędących członkami grupy lub organizacji,
 - przeznaczenia produkcji, ze wskazaniem poszczególnych kanałów dystrybucji.

Realizacja planu działań naprawczych w mechanizmie pomocy finansowej wstępnie uznanym grupom producentów owoców i warzyw

Planem działań naprawczych zostały objęte 204 grupy producentów owoców i warzyw, które od 2009 r. uzyskały status wstępnego uznania, nadany im przez marszałków województw. Na podstawie kontroli przeprowadzonych przez ARiMR wskazano:

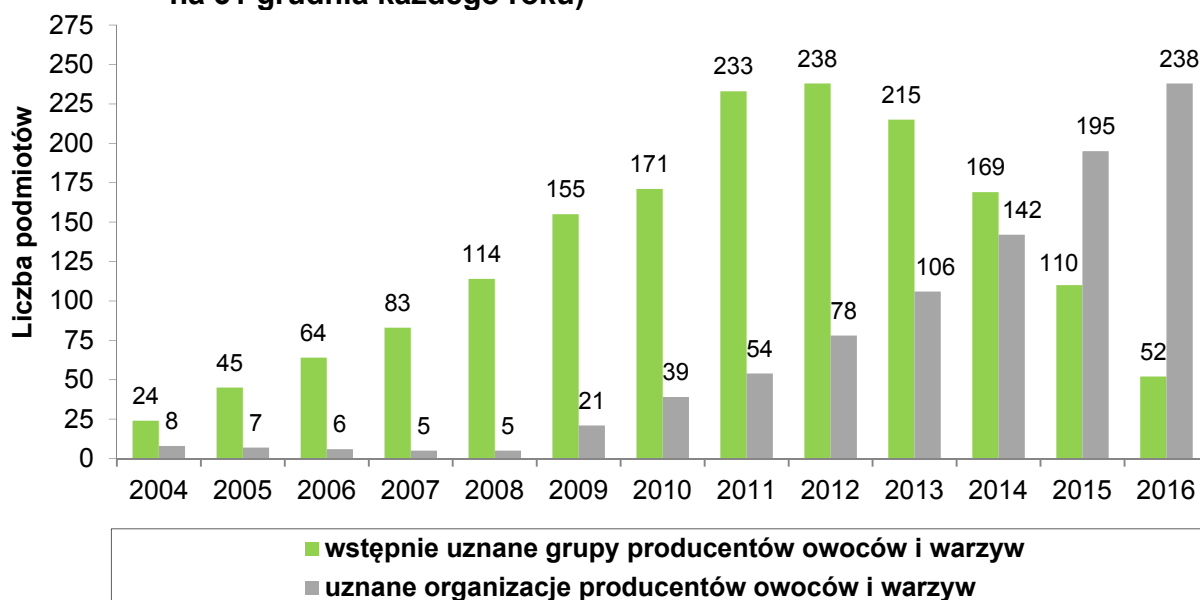
- 51 podmiotów, które mogły nie spełniać warunków wstępnego uznania,
- 153 podmioty, dla których potwierdzono spełnienie kryteriów wstępnego uznania.

W stosunku do 43 podmiotów, które mogły nie spełniać kryteriów wstępnego uznania, Prezes ARR w 2016 r. wydał decyzje stwierdzające, że decyzje marszałków województw zostały wydane z naruszeniem prawa. Jednocześnie dyrektorzy OT ARR, realizując swoje kompetencje ustawowe, przeprowadzili w tych podmiotach czynności kontrolne związane z ponowną weryfikacją poprawności nadania statusów uznania i w zależności od wyników wydali rozstrzygnięcia administracyjne. ARR w 2016 r. zaplanowała także czynności kontrolne w kolejnych podmiotach objętych planem działań naprawczych, których realizacja planowana jest w I połowie 2017 r.

* * *

W latach 2004-2016 (wg stanu na 31 grudnia każdego roku) liczba wstępnie uznanych grup i uznanych organizacji producentów owoców i warzyw ulegała zmianom.

Wykres 61. Liczba wstępnie uznanych grup i uznanych organizacji producentów w sektorze owoców i warzyw w Polsce w latach 2004-2016 (wg stanu na 31 grudnia każdego roku)

Źródło: dane ARR.

Liczba wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw systematycznie rosła (z 24 w 2004 r. do 238 w 2012 r.), a w kolejnych latach obniżała się do 110 grup w 2015 r. i 52 w 2016 r. Liczba uznanych organizacji producentów owoców i warzyw, w związku

z procesem dochodzenia do uznania coraz większej liczby wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw, od 2009 r. zwiększała się – z 21 do 238 organizacji w 2016 r.

Według stanu na 31 grudnia 2016 r. funkcjonowało w Polsce również jedno zrzeszenie uznanych organizacji producentów owoców i warzyw z siedzibą w województwie mazowieckim, utworzone w ramach grupy produktów „owoce”, zrzeszające 5 organizacji.

2.1.15.2. Działania związane z funkcjonowaniem grup producentów rolnych i ich związków

Zgodnie z ustawą o grupach producentów rolnych i ich związkach¹⁷⁰ od grudnia 2015 r. powierzono Agencji Rynku Rolnego zadania związane z funkcjonowaniem grup producentów rolnych i ich związków, w tym: uznawanie i prowadzenie rejestrów grup i ich związków, zatwierdzanie planu biznesowego, informowanie ministra właściwego do spraw rynków rolnych i Prezesa ARiMR o każdej zmianie danych zawartych w rejestrze grup producentów rolnych, wydawanie decyzji o odmowie stwierdzenia spełnienia przez grupę warunków wpisu do rejestru i dokonania tego wpisu, wydawanie decyzji o cofnięciu grupom i ich związkom uznania i o skreśleniu ich z rejestru grup lub rejestru związków, sprawowanie nadzoru nad działalnością grup i ich związków oraz przeprowadzanie kontroli. ARR administrowała w tym zakresie dwoma mechanizmami, tj.:

- „Uznawanie grup producentów rolnych”,
- „Uznawanie związków grup producentów rolnych”.

2.1.15.2.1. Uznawanie grup producentów rolnych

Zgodnie z ustawą z dnia 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. Nr 88, poz. 983, z późn. zm.) osoby fizyczne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej oraz osoby prawne, które w ramach działalności rolniczej prowadzą:

- gospodarstwo rolne w rozumieniu przepisów o podatku rolnym lub
- dział specjalny produkcji rolnej,

mogą organizować się w grupy producentów rolnych w celu: dostosowania produktów rolnych i procesu produkcyjnego do wymogów rynkowych, wspólnego wprowadzania towarów do obrotu (w tym przygotowania do sprzedaży), centralizacji sprzedaży i dostawy do odbiorców hurtowych, ustanowienia wspólnych zasad dotyczących informacji o produkcji

¹⁷⁰ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. Nr 88, poz. 983, z późn. zm.).

(ze szczególnym uwzględnieniem zbiorów i dostępności produktów rolnych), rozwijania umiejętności biznesowych oraz marketingowych, organizowania i ułatwiania procesów wprowadzania innowacji, a także ochrony środowiska naturalnego.

Organem właściwym w sprawach uznawania grup producentów rolnych był dyrektor oddziału terenowego ARR, właściwy ze względu na siedzibę grupy. Prowadził on rejestr grup i był upoważniony do prowadzenia działań kontrolnych. Dyrektor OT ARR, jeśli grupa spełniała warunki uznania określone ww. ustawie, wydawał decyzje o uznaniu grupy i zatwierdzeniu planu biznesowego grupy oraz dokonywał wpisu grupy do rejestru grup.

W ramach sprawowanego nadzoru nad działalnością grup producentów rolnych dyrektorzy OT ARR, na mocy wymienionej ustawy, zobowiązani byli do przeprowadzania kontroli grup producentów rolnych w zakresie:

- poprawności i zgodności ze stanem faktycznym danych zawartych we wnioskach o uznanie grupy oraz w planie biznesowym,
- spełniania przez grupę warunków uznania,
- realizacji planu biznesowego grupy producentów rolnych.

Dyrektor OT ARR wydawał decyzję o cofnięciu grupie uznania i skreślenia z rejestru w przypadku gdy grupa:

- przestawała spełniać warunki uznania, uniemożliwiała lub utrudniała przeprowadzenie kontroli w zakresie spełniania warunków uznania oraz realizacji planu biznesowego,
- pomimo wezwania do poinformowania dyrektora OT ARR o zmianie danych zawartych w rejestrze lub wezwania do złożenia dyrektorowi OT ARR sprawozdania z działalności grupy za dany rok, nie wypełniała obowiązku określonego w wezwaniach.

Grupy producentów rolnych wpisane do rejestru przez marszałków województw po 1 stycznia 2014 r. mogły, w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie zmienionej ustawy o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw (tj. do 18 czerwca 2016 r.), złożyć do właściwego OT ARR wnioski o uznanie spełniania warunków uznania oraz zatwierdzenie planu biznesowego.

Jeżeli dyrektor OT ARR stwierdził, że nie były spełnione warunki niezbędne do uznania grupy oraz warunki zatwierdzenia planu biznesowego, wydawał decyzję o odmowie uznania grupy i wykreślał tę grupę z rejestru.

Jeśli natomiast stwierdził spełnianie przez grupę warunków niezbędnych do uznania grupy oraz warunków zatwierdzenia planu biznesowego, wydawał decyzję o uznaniu grupy producentów rolnych i zatwierdzeniu planu biznesowego oraz stwierdzającą wygaśnięcie

decyzji administracyjnej marszałka województwa o stwierdzeniu spełnienia przez grupę warunków wpisu do rejestru, wydanej przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zmianie ustawy o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw oraz ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. poz. 1888).

W przypadku grup producentów rolnych wpisanych do rejestrów przez marszałków województw przed 1 stycznia 2014 r., nałożony został obowiązek potwierdzenia spełnienia warunków uznania przez złożenie wniosku o potwierdzenie spełnienia warunków uznania we właściwym OT ARR, w terminie roku od dnia wejścia w życie ww. ustawy (tj. do 18 grudnia 2016 r.).

W przypadku gdy dyrektor OT ARR stwierdził spełnienie przez grupę warunków uznania, wydawał zaświadczenie potwierdzające spełnianie przez grupę warunków uznania. Natomiast jeżeli stwierdził, że:

- wniosek o potwierdzenie spełnienia warunków uznania nie został przez grupę złożony w terminie roku od dnia wejścia w życie zmienionej ustawy (tj. do 18 grudnia 2016 r.) lub
- grupa nie spełniała warunków uznania,

wydawał decyzję administracyjną o stwierdzeniu niespełniania przez grupę warunków uznania i wykreślał ją z rejestru.

W 2016 r. do OT ARR wpłynęło 190 wniosków o uznanie za grupę producentów rolnych oraz zatwierdzenie planu biznesowego. Do 31 grudnia 2016 r. wydanych zostało:

- 149 decyzji o uznaniu grupy producentów rolnych i zatwierdzeniu planu biznesowego,
- 5 decyzji o odmowie uznania grupy producentów rolnych i zatwierdzenia planu biznesowego.

Tabela 18. Wnioski o uznanie za grupę producentów rolnych oraz zatwierdzenie planu biznesowego rozpatrzone przez ARR w 2016 r.

Lp.	Oddział terenowy ARR	Liczba złożonych wniosków	Liczba decyzji o uznaniu i zatwierdzeniu planu biznesowego	Liczba decyzji o odmowie uznania i zatwierdzenia planu biznesowego
1.	OT Białystok	5	-	1
2.	OT Bydgoszcz	8	3	1
3.	OT Gdynia	4	2	-
4.	OT Gorzów Wlkp.	6	6	-
5.	OT Katowice	1	1	-
6.	OT Kielce	-	-	-
7.	OT Kraków	2	2	-
8.	OT Lublin	4	2	-

Lp.	Oddział terenowy ARR	Liczba złożonych wniosków	Liczba decyzji o uznaniu i zatwierdzeniu planu biznesowego	Liczba decyzji o odmowie uznania i zatwierdzenia planu biznesowego
9.	OT Łódź	42	40	-
10.	OT Olsztyn	10	7	-
11.	OT Opole	23	20	-
12.	OT Poznań	53	43	-
13.	OT Rzeszów	5	5	-
14.	OT Szczecin	2	2	-
15.	OT Warszawa	19	13	-
16.	OT Wrocław	6	3	3
Ogółem		190	149	5

Źródło: dane ARR.

Najwięcej wniosków o uznanie i zatwierdzenie planów biznesowych złożonych zostało w województwie wielkopolskim (53 wnioski; 28% wszystkich wniosków złożonych w kraju), a następnie łódzkim (42; 22%), opolskim (23; 12%) i mazowieckim (19; 10%).

Ponadto do OT ARR w 2016 r. wpłynęło 876 wniosków o potwierdzenie spełniania warunków uznania przez grupę producentów rolnych i wydane zostały:

- 104 zaświadczenia potwierdzające spełnianie warunków uznania przez grupy producentów rolnych,
- 3 decyzje stwierdzające niespełnianie warunków uznania przez grupy producentów rolnych.

Najwięcej wniosków o potwierdzenie spełniania warunków uznania złożonych zostało w województwie wielkopolskim (283 wnioski; 32% ogółu wniosków złożonych w kraju), a następnie dolnośląskim (85; 10%), kujawsko-pomorskim (72; 8%) i opolskim (60; 7%).

Tabela 19. Wnioski o potwierdzenie spełniania warunków uznania przez grupę producentów rolnych rozpatrzone przez ARR w 2016 r.

Lp.	Oddział terenowy ARR	Liczba złożonych wniosków	Liczba zaświadczeń potwierdzających spełnianie warunków uznania	Liczba decyzji stwierdzających niespełnianie warunków uznania
1.	OT Białystok	25	9	-
2.	OT Bydgoszcz	72	3	-
3.	OT Gdynia	39	11	-
4.	OT Gorzów Wlkp.	46	20	-
5.	OT Katowice	17	3	-
6.	OT Kielce	8	-	-
7.	OT Kraków	15	1	-
8.	OT Lublin	23	1	-
9.	OT Łódź	30	-	-
10.	OT Olsztyn	54	10	1

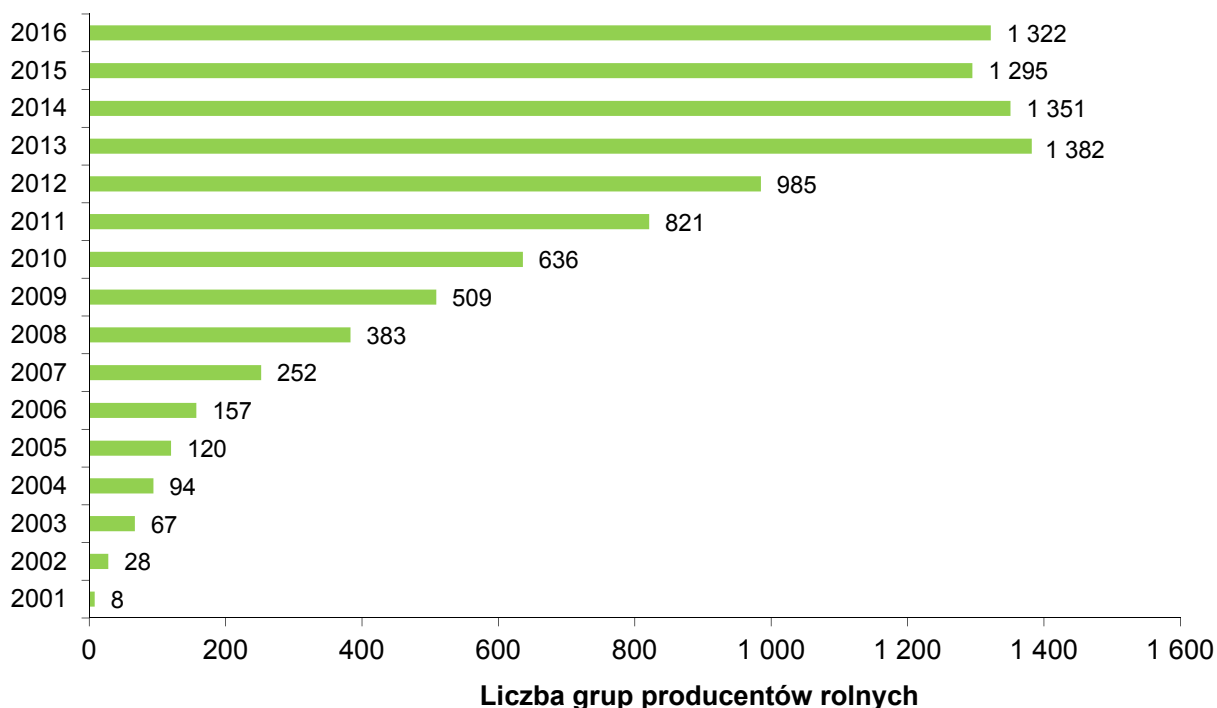
Lp.	Oddział terenowy ARR	Liczba złożonych wniosków	Liczba zaświadczeń potwierdzających spełnianie warunków uznania	Liczba decyzji stwierdzających niespełnianie warunków uznania
11.	OT Opole	60	5	-
12.	OT Poznań	283	14	-
13.	OT Rzeszów	33	9	-
14.	OT Szczecin	30	4	2
15.	OT Warszawa	56	4	-
16.	OT Wrocław	85	10	-
Ogółem		876	104	3

Źródło: dane ARR.

Dodatkowo dyrektorzy OT ARR w 2016 r. wydali 107 decyzji o cofnięciu uznania grupom producentów rolnych.

Prezes ARR przekazywał kwartalnie Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi zbiorcze zestawienia informacji o przeprowadzonych kontrolach oraz informacje o sposobie realizacji przez grupy producentów rolnych zaleceń lub wniosków z kontroli w przypadku ich sformułowania. Przekazane w 2016 r. sprawozdania dotyczyły 299 kontroli przeprowadzonych przez ARR.

Wykres 62. Grupy producentów rolnych w Polsce (wg stanu na 31 grudnia każdego roku)

Źródło: opracowanie na podstawie danych MRiRW, Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich, Krajowej Rady Spółdzielczej i ARR.

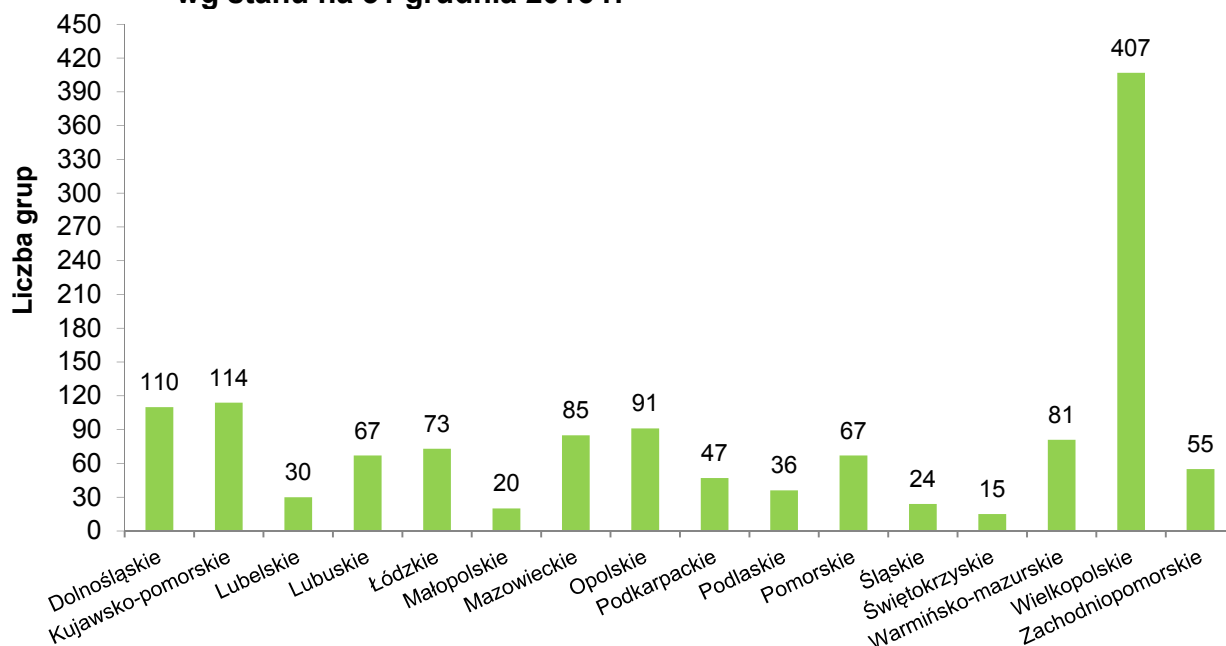
Według stanu na 31 grudnia 2016 r. w Polsce zarejestrowane były 1 322 grupy producentów rolnych zrzeszające 24 342 członków. W latach 2001-2016 liczba grup producentów rolnych

dynamicznie się zmieniała. Po największym wzroście w 2013 r., w latach 2014-2015 odnotowano spadek liczby grup producentów rolnych w kraju.

Najwięcej grup producentów rolnych zarejestrowanych było w województwie wielkopolskim (407 grup; 30,8% wszystkich grup w kraju), a następnie kujawsko-pomorskim (114; 8,6%), dolnośląskim (110; 8,3%), opolskim (91; 6,9%) i mazowieckim (85; 6,4%).

Najwięcej rolników zrzeszonych w grupach producentów rolnych odnotowano również w województwie wielkopolskim (5,3 tys.; 22% wszystkich rolników zrzeszonych w grupy w kraju), a następnie podkarpackim (3,2 tys.; 13%), podlaskim (2,3 tys.; 9%), kujawsko-pomorskim (2,1 tys.; 9%) i lubelskim (1,9 tys.; 8%). W wymienionych pięciu województwach prowadziło działalność 61% wszystkich rolników działających w grupach producentów rolnych w kraju.

Wykres 63. **Liczba grup producentów rolnych w poszczególnych województwach wg stanu na 31 grudnia 2016 r.**

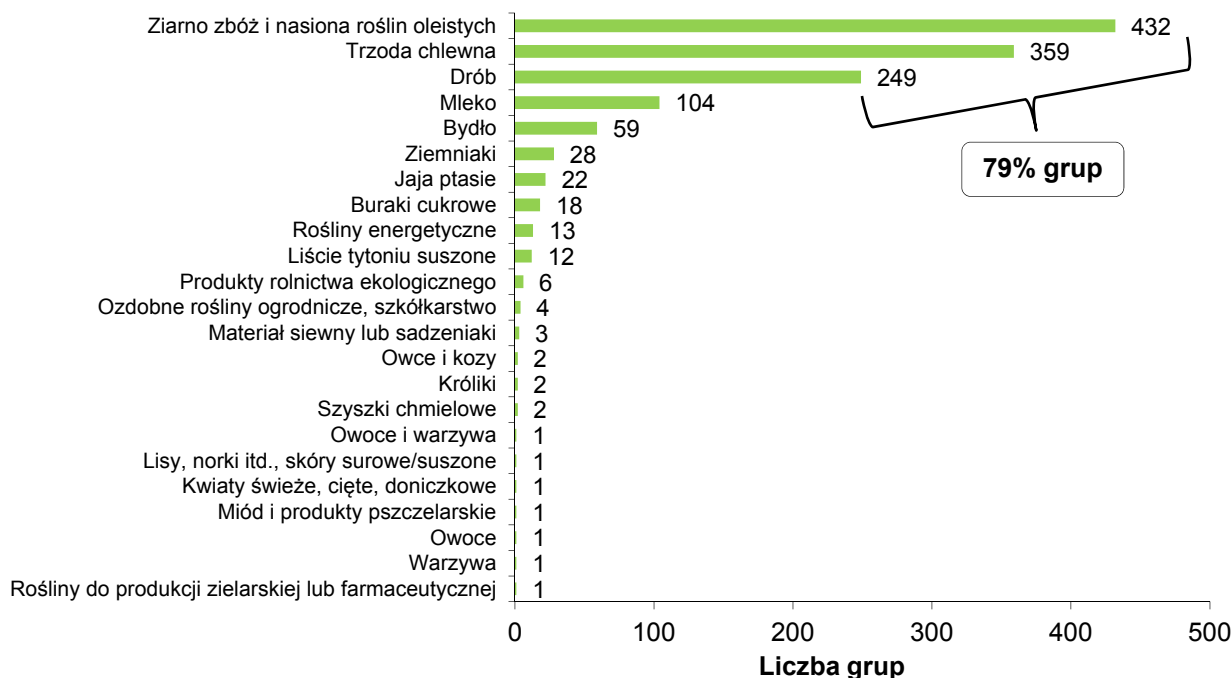
Źródło: dane ARR.

Grupy producentów rolnych mogą być tworzone ze względu na 35 produktów i grup produktów rolno-spożywczych¹⁷¹. Według danych na 31 grudnia 2016 r. grupy powstały dla 25 z nich¹⁷².

¹⁷¹ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 kwietnia 2016 r. w sprawie wykazu produktów i grup produktów, ze względu na które mogą być tworzone grupy producentów rolnych, minimalnej rocznej wielkości produkcji towarowej oraz minimalnej liczby członków grupy producentów rolnych (Dz. U. poz. 577).

¹⁷² W opracowaniach i analizach statystycznych dotyczących grup producentów rolnych 3 grupy produktów, tj. „ziarno zbóż”, „ziarno zbóż i nasiona roślin oleistych” oraz „nasiona roślin oleistych”, najczęściej są ze sobą łączone w grupę „ziarno zbóż i nasiona roślin oleistych”.

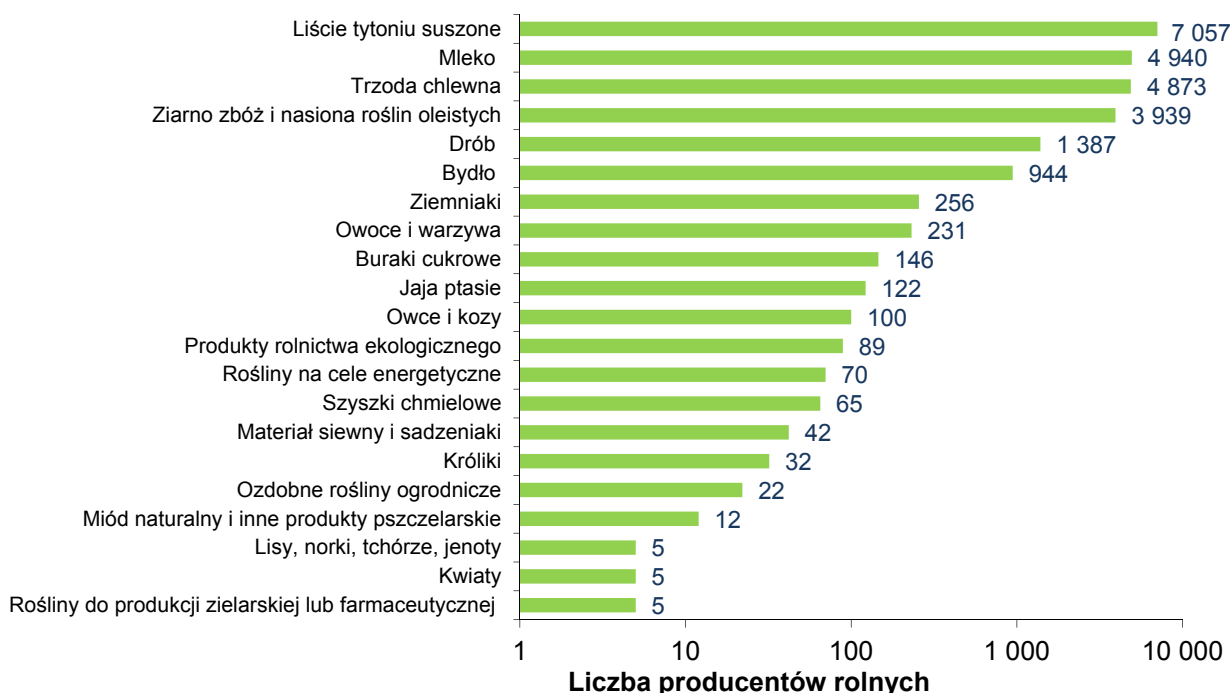
Wykres 64. Grupy producentów rolnych w poszczególnych sektorach w Polsce (wg stanu na 31 grudnia 2016 r.)

Źródło: opracowanie na podstawie danych ARR.

Zdecydowana większość grup dotyczyła następujących produktów: ziarno zbóż i nasiona roślin oleistych, trzoda chlewna, drób i mleko. Producenci bydła, ziemniaków, jaj ptasich, buraków cukrowych, roślin energetycznych i tytoniu utworzyli po kilkanaście grup, natomiast producenci pozostałych produktów – zaledwie pojedyncze grupy (od 1 do 6 grup).

Wykres 65. Liczba rolników zrzeszonych w grupach producentów rolnych w poszczególnych sektorach w Polsce (wg stanu na 31 grudnia 2016 r.)

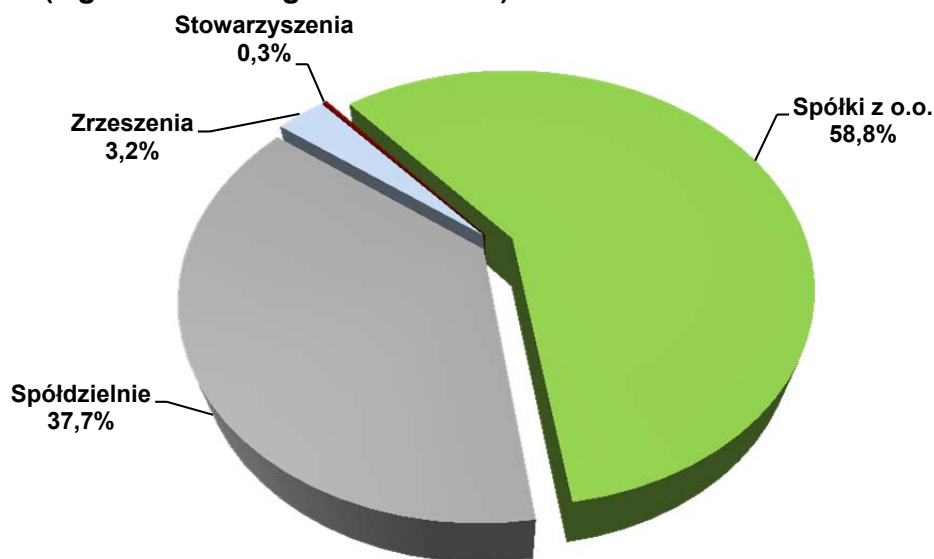
Źródło: opracowanie na podstawie danych ARR.

Zgodnie z danymi ARR na koniec grudnia 2016 r. najczęściej grup producentów rolnych funkcjonowało w grupie produktów ziarna zbóż i nasion roślin oleistych – 432 grupy (33% wszystkich grup w kraju), a następnie trzody chlewnej – 359 (27%) oraz drobiu – 249 (19%). Wymienione kategorie stanowiły łącznie 79% wszystkich grup producentów rolnych w kraju. Znaczącą pozycję miały także grupy producentów mleka – 104 grupy (8%) i bydła – 59 (4%).

Według stanu na 31 grudnia 2016 r. najczęściej członków zrzeszały grupy producentów suszonych liści tytoniu – 7,1 tys. (29% wszystkich rolników funkcjonujących w grupach), a następnie producentów trzody chlewnej i mleka – po 4,9 tys. (po 20%) oraz ziarna zbóż i nasion roślin oleistych – 3,9 tys. (16%). Najmniej rolników (po 5 członków w grupie) prowadziło działalność w grupach producentów kwiatów, roślin do produkcji zielarskiej i farmaceutycznej oraz zwierząt futerkowych (lisów, norek, tchórzy oraz jenotów).

Grupy producentów rolnych mają obowiązek zarejestrować się jako podmioty gospodarcze, które mogą przybierać różne formy prawne: spółek prawa handlowego, spółdzielni, zrzeszeń oraz stowarzyszeń.

Wykres 66. **Struktura form prawnych grup producentów rolnych w Polsce (wg stanu na 31 grudnia 2016 r.)**

Źródło: opracowanie na podstawie danych ARR.

Według danych ARR na 31 grudnia 2016 r. najczęściej grup producentów rolnych w Polsce funkcjonowało w formie spółki z o.o. – 777 grup (58,8% wszystkich grup producentów rolnych w kraju), a następnie spółdzielni – 498 (37,7%). W formie zrzeszeń funkcjonowały 43 grupy producentów rolnych (3,2%), a stowarzyszeń – 4 grupy (0,3%).

2.1.15.2.2. Uznawanie związków grup producentów rolnych

Zgodnie z ustawą z dnia 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. Nr 88, poz. 983, z późn. zm.) grupy producentów rolnych, w celu reprezentowania swoich interesów, mogą organizować się w związki grup producentów rolnych do realizacji w szczególności co najmniej dwóch spośród następujących celów:

- organizowanie i koordynowanie zaopatrzenia w środki produkcji oraz zbywanie produktów lub grupy produktów, ze względu na które grupy zostały utworzone,
- przechowywanie i przygotowywanie do obrotu produktów lub grupy produktów oraz ich przetwarzanie,
- reprezentowanie zrzeszonych grup wobec organów samorządowych i organów administracji państwowej,
- promowanie efektywnych metod produkcji i jakości oraz dostosowanie produkcji do wymogów rynku przez informowanie oraz doradzanie grupom i ich członkom,
- promowanie technologii produkcji korzystnych dla środowiska,
- prowadzenie analiz rynku oraz szkoleń producentów rolnych,
- prowadzenie obsługi prawnej i księgowej grup.

Jeżeli związek spełniał warunki uznania, Prezes ARR wydawał decyzję o uznaniu związku grup producentów rolnych i dokonywał wpisu związku do rejestru związków grup producentów rolnych. Prezes Agencji Rynku Rolnego był odpowiedzialny za prowadzenie rejestru i publikowanie go na stronie internetowej.

W ramach sprawowanego nadzoru nad działalnością związków grup producentów rolnych Prezes ARR przeprowadzał kontrole w zakresie spełniania przez związek warunków uznania. W przypadku gdy związek grup producentów rolnych przestawał spełniać warunki uznania, uniemożliwiał lub utrudniał przeprowadzenie kontroli, Prezes ARR wydawał decyzję o cofnięciu związkowi uznania i wykreśleniu go z rejestru związków.

Prezes ARR w 2016 r. wydał jedną decyzję o uznaniu związku grup producentów rolnych, a także jedną decyzję o cofnięciu uznania związku grup producentów rolnych oraz o wykreśleniu z rejestru związków grup producentów rolnych.

Według stanu na 31 grudnia 2016 r. w Polsce funkcjonowały 2 związki grup producentów rolnych:

- związek z siedzibą w województwie mazowieckim utworzony w ramach grupy produktów „świnie żywe, prosięta, warchlaki, mięso wieprzowe: świeże, chłodzone, mrożone”, zrzeszający 7 grup producentów rolnych,
- związek z siedzibą w województwie warmińsko-mazurskim utworzony w ramach dwóch grup produktów – „drób żywy (bez względu na wiek), mięso lub jadalne podroby drobiowe: świeże, chłodzone, mrożone: kurczaki” oraz „ziarno zbóż lub nasiona roślin oleistych”, zrzeszający 5 grup producentów rolnych.

W sierpniu 2016 r. z rejestru ARR został wykreślony związek grup producentów rolnych z siedzibą w województwie opolskim, utworzony w ramach grupy produktów „ziarno zbóż lub nasiona roślin oleistych”, który zrzeszał 17 grup producentów rolnych.

2.1.16. Promocja żywności

Celem działań informacyjnych i promocyjnych jest zwiększanie konkurencyjności rolnictwa unijnego, a tym samym osiągnięcie stabilizacji zarówno na rynku wewnętrznym, jak i w państwach trzecich.

Funkcjonowanie krajowego rolnictwa i sektora żywnościowego na jednolitym rynku unijnym – w warunkach postępującego procesu globalizacji i wzrostu konkurencji – powoduje, że zasadniczego znaczenia nabierają działania promocyjne oraz informacyjne realizowane na rynku krajowym i na rynkach zagranicznych.

Działania informacyjne i promocyjne w szczególności sprzyjają: podniesieniu wiedzy konsumentów o zaletach unijnych produktów rolnych, metodach produkcji oraz systemach jakości, jak również poprawie rozpoznawalności tych produktów. Ponadto powinny wpływać na zwiększenie spożycia unijnych produktów rolnych w UE i poza nią, a także udział tych produktów w rynku, przy zwróceniu szczególnej uwagi na rynki państw trzecich charakteryzujące się najwyższym potencjałem rozwojowym. W przypadku wystąpienia poważnych zakłóceń na rynku, utraty zaufania konsumentów lub innych szczególnych problemów, działania te powinny przywracać warunki rynkowe oraz uzupełniać i wzmacniać działania realizowane przez państwa członkowskie UE.

Dodatkowym celem działań informacyjnych i promocyjnych jest podkreślanie znaczenia autentyczności produktów unijnych, co poszerza wiedzę konsumentów na temat zalet produktów oryginalnych w porównaniu z imitacjami i towarami podrobionymi. Przyczynia się to znacząco – zarówno w Unii, jak i w państwach trzecich – do podniesienia poziomu znajomości symboli, oznaczeń i skrótów świadczących o uczestnictwie w europejskich systemach jakości.

ARR w 2016 r. wspierała promocję żywności przez:

- współfinansowanie branżowych i międzybranżowych kampanii informacyjnych i/lub promocyjnych w ramach mechanizmu WPR „Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych”,
- obsługę dziewięciu funduszy promocji produktów rolno-spożywczych,
- prowadzenie działań promocyjnych i informacyjnych mających na celu promowanie produktów rolnych i żywnościowych (w tym certyfikowanych produktów ekologicznych, tradycyjnych oraz regionalnych), metod ich produkcji, a także systemów jakości produktów rolnych i żywnościowych,
- wspieranie rozwoju współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą,
- wdrażanie poddziałania „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości” w ramach działania delegowanego „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020,
- wdrażanie poddziałania „Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym” w ramach działania delegowanego „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020,
- realizację branżowego programu promocji polskich specjalności żywnościowych w zakresie projektu systemowego „Promocja gospodarki w oparciu o polskie marki produktowe – Marka Polskiej Gospodarki – Brand”, finansowanego ze środków Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój.

2.1.16.1. Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych

Wspólna polityka rolna Unii Europejskiej przewiduje wzmocnienie pozycji unijnych artykułów żywnościowych na rynku globalnym oraz zwiększenie popytu na określone produkty przez zachęcanie do ich konsumpcji. W tym celu wspierana jest działalność promocyjna i informacyjna, która ma służyć zwiększeniu stopnia przejrzystości rynku oraz kształtowaniu preferencji nabywców. Pomoc finansową na te działania można było uzyskać w ramach mechanizmu WPR „Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych”.

ARR kontynuowała w 2016 r. realizację działań promocyjno-informacyjnych na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 3/2008¹⁷³ oraz ustawy o Agencji Rynku Rolnego i organizacji

¹⁷³ Rozporządzenie Rady (WE) nr 3/2008 z dnia 17 grudnia 2007 r. w sprawie działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących produktów rolnych na rynku wewnętrznym i w krajach trzecich, z późn. zm.

niektórych rynków rolnych. Szczegółowe zasady dotyczące m.in. czasu realizacji programów informacyjnych i/lub promocyjnych, sposobu ich realizacji oraz warunków przeprowadzania kontroli wynikały z rozporządzenia Komisji (WE) nr 501/2008¹⁷⁴.

O dofinansowanie mogły się ubiegać organizacje branżowe i międzybranżowe zrzeszające producentów, przetwórców i dystrybutorów, które były reprezentatywne dla danej branży rolnej. Udział środków z budżetu UE nie mógł przekroczyć 50% rzeczywistych kosztów programu bądź 60% – w przypadku działań promocyjnych dotyczących owoców i warzyw przeznaczonych dla dzieci w placówkach szkolnych we Wspólnocie. Wydatki z budżetu państwa członkowskiego stanowiły maksimum 30% faktycznych kosztów programu, a pozostałe 20% wynosił udział własny organizacji proponującej, który mógł pochodzić z funduszy promocji produktów rolno-spożywczych¹⁷⁵.

Jednoroczne, dwu- lub trzyletnie programy informacyjne i/lub promocyjne mogły być realizowane odrębnie na rynku unijnym lub na rynkach krajów spoza UE. Programy obejmowały głównie działania w ramach: public relations, udziału w targach, misjach gospodarczych, organizacji spotkań B2B¹⁷⁶, szkoleń, seminariów i konferencji, funkcjonowania serwisu internetowego, a także produkcji i emisji reklam telewizyjnych, radiowych oraz w prasie konsumenckiej i outdoor. Działania te nie mogły bezpośrednio wspierać konkretnych marek, znaków towarowych oraz firm, jak również produktów ze względu na ich określone pochodzenie.

Od 1 grudnia 2015 r. obowiązują zapisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1144/2014¹⁷⁷, w których zawarto nowe zasady dotyczące polityki informowania o europejskich produktach rolnych i rolno-spożywczych oraz promowania tych produktów. Główne zmiany dotyczyły:

- zwiększenia unijnego poziomu finansowania do 70% kwoty wydatków kwalifikowalnych w przypadku programów prostych realizowanych na rynku wewnętrznym UE i do 80% w przypadku programów prostych realizowanych na rynkach krajów trzecich oraz w przypadku programów, w których uczestniczy wiele państw. Jednocześnie

¹⁷⁴ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 501/2008 z dnia 5 czerwca 2008 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 3/2008 w sprawie działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących produktów rolnych na rynku wewnętrznym i w krajach trzecich, z późn. zm.

¹⁷⁵ Zgodnie z ustawą z dnia 22 maja 2009 r. o funduszach promocji produktów rolno-spożywczych (Dz. U. z 2015 r. poz. 2122, z późn. zm.).

¹⁷⁶ B2B (ang. business-to-business) – transakcje pomiędzy dwoma lub więcej podmiotami gospodarczymi, określenie relacji występujących pomiędzy przedsiębiorstwami.

¹⁷⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1144/2014 z dnia 22 października 2014 r. w sprawie działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących produktów rolnych wdrażanych na rynku wewnętrznym i w państwach trzecich oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 3/2008.

przewidziano 85% udział Unii w finansowaniu programów kryzysowych. Pozostałą część wydatków ponoszą wyłącznie organizacje proponujące;

- zniesienia współfinansowania kampanii ze środków budżetu krajowego;
- wprowadzenia europejskiej strategii promocji;
- wprowadzenia jednoetapowego procesu wyboru programów przez KE;
- rozszerzenia zakresu stosowania środków, tj.:
 - włączenia organizacji producentów do grupy beneficjentów,
 - rozszerzenia zakresu produktów, w szczególności o przetworzone produkty rolne (np. chleb, makaron, czekoladę),
 - umożliwienia stosowania oświadczeń o pochodzeniu produktów i wskazywania ich marek (z pewnymi ograniczeniami);
- ułatwionego zarządzania programami, w których uczestniczy wiele państw członkowskich, przygotowanymi wspólnie przez podmioty z kilku państw członkowskich UE przy wykorzystaniu punktu kompleksowej usługi w KE (za pośrednictwem agencji wykonawczej Chafea);
- wprowadzenia unijnego rocznego programu prac;
- rozszerzenia katalogu beneficjentów wsparcia o organizacje producentów lub ich zrzeszenia oraz inne organy sektora rolno-spożywczego, których celem i przedmiotem działalności jest promocja i informowanie o produktach rolnych.

Zgodnie z informacją Komisji Europejskiej wsparcie unijne na programy promocyjne i/lub informacyjne będzie stopniowo wzrastać, tak aby w 2020 r. osiągnąć poziom 200 mln EUR dla całej UE¹⁷⁸.

Dla programów zaakceptowanych przez KE po 1 grudnia 2015 r., oprócz zapisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1144/2014, unijnymi aktami prawnymi regulującymi zasady realizacji mechanizmu WPR są rozporządzenia: delegowane Komisji (UE) 2015/1829¹⁷⁹ oraz wykonawcze Komisji (UE) 2015/1831¹⁸⁰.

¹⁷⁸ http://ec.europa.eu/agriculture/promotion/index_en.htm

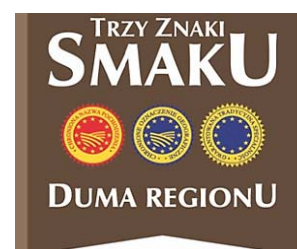
¹⁷⁹ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2015/1829 z dnia 23 kwietnia 2015 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1144/2014 w sprawie działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących produktów rolnych na rynku wewnętrznym i w państwach trzecich.

¹⁸⁰ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/1831 z dnia 7 października 2015 r. ustanawiające zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1144/2014 w sprawie działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących produktów rolnych wdrażanych na rynku wewnętrznym i w państwach trzecich.

Programy informacyjne i/lub promocyjne – realizacja działań w 2016 r.

Agencja Rynku Rolnego w zakresie mechanizmu WPR „Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych” kontynuowała w 2016 r. udzielanie wsparcia finansowego organizacjom branżowym i/lub międzybranżowym w ramach realizacji 18 następujących kampanii informacyjnych i/lub promocyjnych na 5 kontynentach:

1. **„Mam kota na punkcie mleka”** – 3-letnia kampania promocyjno-informacyjna dotycząca mleka pitnego, jogurtów i serów podpuszczkowych, realizowana na rynku polskim, z budżetem w wysokości 2 415 tys. EUR (netto). Kampania zakończyła się 25 września 2015 r. ARR w 2016 r. wypłaciła 590 tys. zł (netto), w tym 369 tys. zł pochodziło z budżetu UE.
2. **„QMP – wołowina zawsze dobra”** – 3-letni program promocyjno-informacyjny dotyczący mięsa wołowego (świeżego, schłodzonego i mrożonego) wyprodukowanego w krajowym systemie jakości Quality Meat Program (QMP), realizowany na rynku polskim, z budżetem wynoszącym 1 650 tys. EUR (netto). Program zakończył się 25 września 2015 r. Wydatki ARR w 2016 r. na realizację działań wyniosły 1 548 tys. zł (netto), w tym 967 tys. zł pochodziło z budżetu unijnego.
3. **„Trzy znaki smaku”** – 3-letnia kampania informacyjna dotycząca unijnego systemu ochrony produktów regionalnych i tradycyjnych, a także znakowanych w tym systemie produktów spożywczych, zainicjowana przez Agencję, skierowana na rynek polski, z budżetem wynoszącym 3 876 tys. EUR (netto). Program zakończył się 6 lutego 2016 r. Na realizację działań ARR w 2016 r. wypłaciła 2 287 tys. zł (netto), w tym 1 143 tys. zł z budżetu UE.
4. **„Makarony Europy”** – zawarto umowę na realizację 3-letniego programu promocyjno-informacyjnego dotyczącego makaronów, skierowanego na rynek ukraiński i chiński, z budżetem wynoszącym 3 149 tys. EUR (netto), będącego kontynuacją programu realizowanego w latach 2012-2015.

ARR w 2016 r. na realizację programu wypłaciła 2 380 tys. zł (netto), w tym 1 488 tys. zł z budżetu unijnego.

5. **„Europejski drób – w jakości siła”** – zawarto umowę na realizację 3-letniej kampanii promocyjno-informacyjnej dotyczącej mięsa drobiowego wysokiej jakości (produkowanego w krajowym systemie jakości QAFP), realizowanej na rynku Wietnamu, Chin (z Hongkongiem) i Zjednoczonych Emiratów Arabskich, z budżetem w wysokości 4 192 tys. EUR (netto). Agencja w 2016 r. na realizację programu wydatkowała 1 837 tys. zł (netto), w tym 1 148 tys. zł z budżetu unijnego.

6. **„Rozsmakuj się w Europie”** – 3-letni program informacyjno-promocyjny dotyczący świeżej, schłodzonej lub mrożonej wieprzowiny oraz przetworów spożywczych wytworzonych na jej bazie, skierowany na rynek Japonii i Kanady. Budżet programu wynosi 907 tys. EUR (netto). Na realizację działań ARR w 2016 r. wydatkowała 945 tys. zł (netto), w tym 591 tys. zł z budżetu unijnego.

7. **„Smak jakości i tradycji prosto z Europy”** – 2-letni program informacyjno-promocyjny dotyczący świeżej, schłodzonej lub mrożonej wieprzowiny i wołowiny oraz przetworów spożywczych wyprodukowanych na ich bazie, skierowany na rynki: Singapuru, Tajwanu, Nowej Zelandii, Republiki Południowej Afryki i Kazachstanu. Budżet programu wynosi 2 342 tys. EUR (netto). Na realizację działań ARR w 2016 r. wypłaciła 5 219 tys. zł (netto), w tym 3 262 tys. zł z budżetu unijnego.

8. **„Tradycja i jakość europejskiego mięsa”** – 3-letni program informacyjno-promocyjny dotyczący świeżego, schłodzonego lub mrożonego mięsa wołowego i wieprzowego oraz przetworów spożywczych wytworzonych na bazie tych produktów, skierowany na rynek Korei Południowej, Wietnamu i Stanów Zjednoczonych, z budżetem w wysokości 4 957 tys. EUR (netto). Program zakończył się 23 lipca 2016 r. ARR na realizację działań w 2016 r. wypłaciła

The Taste
of European Tradition

5 022 tys. zł (netto), w tym 3 139 tys. zł pochodziło z budżetu unijnego.

9. **„Europejskie mięso – tradycja, jakość i smak”** – 3-letni program informacyjno-promocyjny dotyczący europejskiego świeżego, schłodzonego lub mrożonego mięsa wołowego i wieprzowego oraz jego przetworów, a także mięsa drobiowego wysokiej jakości, prowadzony w Chinach i Zjednoczonych Emiratach Arabskich, jak również w I roku realizacji – w Rosji, o łącznym budżecie wynoszącym 4 765 tys. EUR (netto). Program zakończył się 11 lutego 2016 r. ARR na realizację kampanii w 2016 r. wypłaciła 593 tys. zł (netto), w tym 370 tys. zł z budżetu UE.

10. **„Gwarancja jakości QAFP”** – 3-letni program informacyjny dotyczący kulinarnego mięsa wieprzowego oraz wędlin wyprodukowanych w ramach Systemu Gwarantowanej Jakości Żywności (Quality Assurance for Food Products – QAFP), skierowany na rynek polski, z budżetem wynoszącym 3 000 tys. EUR (netto). Program zakończył się 3 lutego 2017 r. Na jego realizację w 2016 r. wypłacono 3 682 tys. zł (netto), w tym 2 301 tys. zł z budżetu unijnego.

11. **„Trade Milk”** – 3-letnia kampania informacyjno-promocyjna dotycząca wybranych przetworów mlecznych (tj. mleczek smakowych, mleka w proszku, jogurtów i serów żółtych dojrzewających), realizowana na rynku chińskim, z budżetem w wysokości 1 949 tys. EUR (netto). W ramach realizacji kampanii ARR w 2016 r. wypłaciła 2 168 tys. zł (netto), w tym 1 355 tys. zł z budżetu UE.

12. **„Europejskie jabłka dwukolorowe”** – 3-letnia kampania promocyjno-informacyjna dotycząca europejskich jabłek dwukolorowych, prowadzona w Chinach i Zjednoczonych Emiratach Arabskich, z budżetem w wysokości 4 997 tys. EUR (netto). Na realizację działań ARR w 2016 r. wypłaciła 5 614 tys. zł (netto), w tym 3 509 tys. zł stanowiły środki z budżetu unijnego.

13. **„Niezwyczajne właściwości zwykłych owoców”** – 3-letnia kampania promocyjno-informacyjna dotycząca europejskich owoców jagodowych (truskawek, malin, porzeczek czarnych, borówek), skierowana na rynki: szwedzki, fiński, austriacki, czeski i polski, z budżetem wynoszącym 3 990 tys. EUR (netto). ARR w 2016 r. wypłaciła 6 431 tys. zł (netto), w tym 4 019 tys. zł stanowiły środki z budżetu unijnego.

14. **„Soki i musy – witaminy w wygodnej formie”** – 3-letnia kampania promocyjno-informacyjna dotycząca soków i musów owocowych oraz warzywnych, skierowana na rynki: litewski, czeski, słowacki, rumuński i polski, z budżetem wynoszącym 4 997 tys. EUR (netto). ARR w 2016 r. wypłaciła 6 396 tys. zł (netto), w tym 3 998 tys. zł pochodziło z budżetu unijnego.

15. **„EkoEuropa – jakość i tradycja”** – 3-letnia kampania promocyjno-informacyjna dotycząca produktów rolnictwa ekologicznego (owoców i warzyw, przetworów owocowo-warzywnych, mięsa wieprzowego, wołowego i drobiowego oraz ich przetworów), realizowana na rynkach: Stanów Zjednoczonych, Japonii i Singapuru, z budżetem wynoszącym 1 734 tys. EUR (netto). Agencja Rynku Rolnego w 2016 r. wypłaciła 2 800 tys. zł (netto), w tym 1 750 tys. zł pochodziło z budżetu UE.

16. **„Zasmakuj w Europie”** – 3-letnia kampania promocyjno-informacyjna dotycząca mięsa wołowego (świeżego, schłodzonego lub mrożonego) oraz przetworów spożywczych wytworzonych na jego bazie, skierowana na rynek turecki, z budżetem wynoszącym 876 tys. EUR (netto). ARR w 2016 r. wypłaciła 1 252 tys. zł (netto), w tym 782 tys. zł z budżetu unijnego.

17. **„Pokochaj olej rzepakowy”** – 3-letni program promocyjno-informacyjny dotyczący oleju rzepakowego, skierowany na rynek Polski i Słowacji (kontynuacja programu z lat 2011-2014), z budżetem wynoszącym 1 659 tys. EUR (netto). ARR w 2016 r. wypłaciła 1 969 tys. zł (netto), w tym 1 231 tys. zł pochodziło z budżetu Unii Europejskiej.

18. **„Smaki Europy – jakość i tradycja”** – 3-letni program informacyjno-promocyjny dotyczący świeżej, schłodzonej lub mrożonej wołowiny i wieprzowiny oraz przetworów spożywczych wyprodukowanych na ich bazie, mięsa drobiowego wysokiej jakości (wyprodukowanego w krajowym systemie jakości QAFP), a także świeżych i przetworzonych owoców oraz warzyw, skierowany na rynki: Algierii, Białorusi i Chin, z budżetem wynoszącym 5 357 tys. EUR (netto). Agencja w 2016 r. wydatkowała 5 983 tys. zł (netto), w tym 3 739 tys. zł pochodziło z budżetu unijnego.

W ramach mechanizmu „Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych” ARR w 2016 r. wydatkowała łącznie 56 717 tys. zł (netto), z tego wsparcie UE wyniosło 35 162 tys. zł, a z budżetu krajowego pochodziło 21 555 tys. zł.

Organizacje proponujące (będące inicjatorami programów informacyjnych i/lub promocyjnych) lub organizacje wdrażające (realizujące programy) złożyły w ARR w 2016 r. 52 wnioski o dopłaty, z tego 39 dotyczyło dopłat częściowych, a 13 – dopłat końcowych. ARR zweryfikowała i wypłaciła wsparcie finansowe dotyczące 59 wniosków o dopłaty, z których 47 zostało złożonych i rozliczonych w 2016 r., a pozostałe 12 wniosków złożono w 2015 r. i rozliczono w 2016 r. Ponadto 5 wniosków, które zostały złożone w ARR pod koniec 2016 r. – ze względu na termin ich złożenia oraz konieczność uzupełnienia przez organizacje proponujące – zostało rozliczonych w 2017 r.

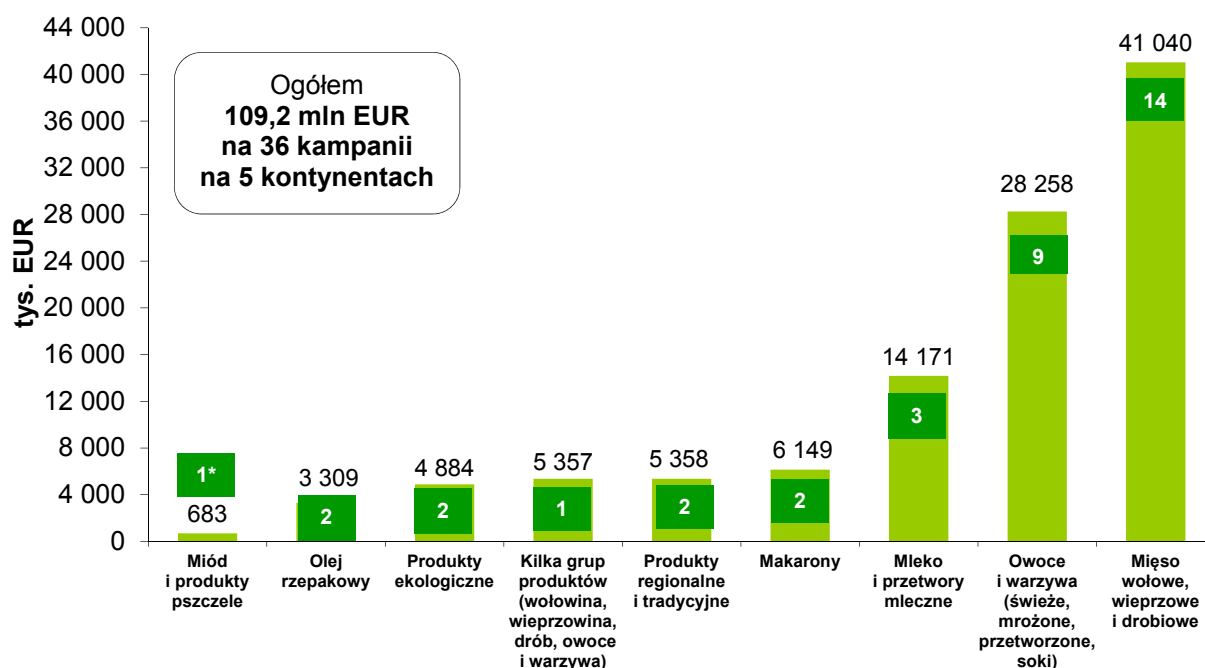
W listopadzie 2016 r. Komisja Europejska zaakceptowała w ramach nowej unijnej polityki promocyjnej, obowiązującej od 1 grudnia 2015 r., kolejny polski program przygotowany przez Związek Sadowników Rzeczypospolitej Polskiej **„Czas na jabłka z Europy”**¹⁸¹. Dotyczy on promocji europejskich jabłek, w tym krajowych „Jabłek grójeckich” objętych

¹⁸¹ Decyzja wykonawcza Komisji z dnia 18.11.2016 r. w sprawie wyboru programów prostych dotyczących promocji produktów rolnych w 2016 r. zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1144/2014.

unijnym systemem Chronione Oznaczenie Geograficzne. Dwuletni program o łącznym budżecie w wysokości 2 552 tys. EUR (netto) skierowany jest na rynki Algierii i Egiptu.

W okresie od akcesji Polski do UE do końca 2016 r. Komisja Europejska zatwierdziła realizację 36 polskich kampanii informacyjnych i/lub promocyjnych o łącznym budżecie wynoszącym 109,2 mln EUR¹⁸². Najwięcej kampanii dotyczyło rynku mięsa czerwonego i drobiowego (14 kampanii), a następnie rynku owoców i warzyw (9) oraz mleka i przetworów mlecznych (3).

Wykres 67. **Budżety polskich kampanii branżowych i międzybranżowych w okresie maj 2004 r. – grudzień 2016 r. wg grup produktów**

* Liczba kampanii. Źródło: dane ARR.

W okresie maj 2004 r. – grudzień 2016 r. ARR udzieliła organizacjom branżowym i/lub międzybranżowym wsparcia w łącznej kwocie 282,9 mln zł (netto), z tego 172,5 mln zł pochodziło z budżetu UE, a 110,4 mln zł – z budżetu krajowego.

2.1.16.2. Działania promocyjne i informacyjne mające na celu promowanie produktów rolnych i żywnościowych, metod ich produkcji, a także systemów jakości produktów rolnych i żywnościowych

Zgodnie z art. 11 ust. 1 pkt 3a) ustawy o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych ARR prowadziła działania promocyjne i informacyjne mające na celu promowanie produktów rolnych i żywnościowych, metod ich produkcji, a także systemów jakości produktów rolnych i żywnościowych (z wyłączeniem działań informacyjnych

¹⁸² Nie uwzględniono dwóch polskich programów, które zostały zaakceptowane przez KE, ale nie zawarto z beneficjentami umów na ich realizację.

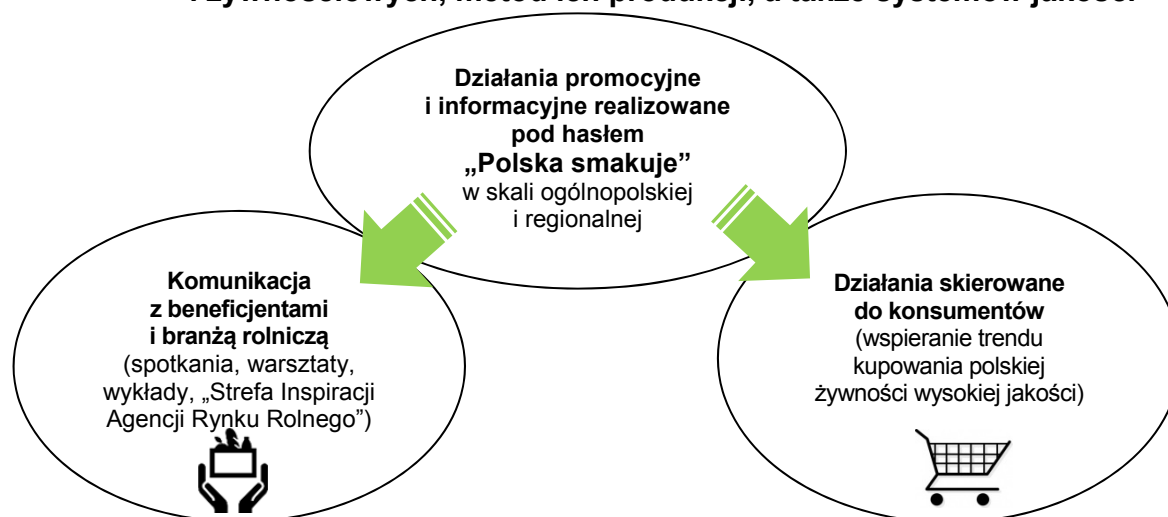
i promocyjnych dotyczących rolnictwa i gospodarki żywnościowej realizowanych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa, rynków rolnych, rybołówstwa lub rozwoju wsi).

Działania prowadzone na poziomie ogólnopolskim i regionalnym realizowane były w dwóch obszarach, pod wspólnym hasłem „Polska smakuje”.

Pierwszy obszar dotyczył komunikacji z beneficjentami i branżą rolniczą poprzez organizowanie spotkań, warsztatów, wykładów i prezentacji.

Stworzono stronę internetową „Strefa Inspiracji Agencji Rynku Rolnego”, będącą kanałem informacyjnym i edukacyjnym zachęcającym beneficjentów do współpracy. Na stronie dedykowanej rolnikom, producentom, eksporterom żywności i organizacjom branżowym regularnie publikowane były artykuły m.in. zachęcające oraz inspirujące do działań dotyczących komunikacji i promocji.

Wykres 68. **Obszary działań ARR w zakresie promowania produktów rolnych i żywnościowych, metod ich produkcji, a także systemów jakości**

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Programowania ARR.

Drugi obszar dotyczył działań skierowanych do konsumentów, których celem było łączenie ich potrzeb z określonymi producentami żywności, a także wspieranie trendu kupowania polskiej żywności wysokiej jakości (w tym certyfikowanych produktów ekologicznych, tradycyjnych oraz regionalnych). Nacisk położono na budowanie patriotyzmu konsumenckiego i kulinarnego.

ARR – wykorzystując swoje struktury terenowe, szeroki wachlarz nowoczesnych narzędzi komunikacji marketingowej i korzystając ze wsparcia specjalistów z różnych dziedzin – prowadziła działania promujące jakość polskich produktów rolno-spożywczych w trakcie wydarzeń lokalnych i ogólnopolskich (szczególnie wydarzeń, które były dedykowane promocji polskiej żywności), a także zapewniały konsumentom większą dostępność

do ekologicznych, lokalnych i regionalnych produktów wysokiej jakości. Trwały prace nad budową strony www i aplikacji „Polska smakuje”.

W 2016 r. nową formułą działań promocyjnych ARR stanowiły cztery internetowe kampanie towarzyszące Światowym Dniom Młodości, realizowane przy wykorzystaniu mediów społecznościowych (odnotowano 3 mln odsłon) jak również współorganizowanie pawilonu w Krakowie, który cieszył się bardzo dużym zainteresowaniem pielgrzymów odwiedzających Polskę.

W ramach międzynarodowych targów Polagra Food 2016 przygotowano 13 prezentacji oraz paneli dyskusyjnych dla przedsiębiorców pod hasłem „Strefa Inspiracji Agencji Rynku Rolnego”, które poświęcono nowym trendom w komunikacji marketingowej, potencjałowi rozwojowemu na rynkach afrykańskich i azjatyckich, a także zasadom przystępowania do systemów jakości.

Organizowane były także wykłady, warsztaty, konkursy i pokazy wspierające budowanie zdrowych nawyków żywieniowych u dzieci.

W 2016 r. Agencja Rynku Rolnego przeprowadziła 200 przedsięwzięć w powyższym zakresie, na których realizację wypłaciła z budżetu krajowego 1 617 tys. zł.

* * *

Od 2012 r. do końca 2016 r. ARR na działania promujące produkty rolne i żywnościowe – ze szczególnym uwzględnieniem certyfikowanej żywności regionalnej, tradycyjnej i ekologicznej – wydatkowała 12,1 mln zł, realizując 2,1 tys. przedsięwzięć promocyjno-informacyjnych.

2.1.16.3. Wspieranie rozwoju współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą

Zgodnie z art. 11 ust. 1 pkt 3b) ustawy o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych ARR od 2015 r. prowadziła działania finansowane z budżetu krajowego, mające na celu wspieranie rozwoju współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą, poprzez organizowanie udziału uczestników tego sektora w przedsięwzięciach promocyjnych i informacyjnych. W 2016 r. promowano polskie produkty rolno-spożywcze pod wspólnym hasłem „Polska smakuje”.

Organizacja przez ARR misji gospodarczych wraz z wystąpieniami targowymi za granicą dla polskich przedsiębiorców

Agencja Rynku Rolnego w 2016 r. zorganizowała:

- **misję gospodarczą do Japonii** przy współpracy z Wydziałem Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady RP (WPHI) w Tokio połączoną z wystąpieniem targowym podczas jubileuszowej 50. edycji targów **SMTS – Supermarket Trade Show**, które odbyły się w dniach 10–12 lutego 2016 r. w Tokio. Na wspólnym stoisku narodowym ARR oraz WPHI ofertę eksportową prezentowało 19 polskich firm z branż: mięsnej, cukierniczej, przetworów zbożowych, owocowo-warzywnej oraz napojów alkoholowych i bezalkoholowych. Poza udziałem w targach przedsiębiorcy uczestniczyli w spotkaniu informacyjnym w siedzibie WPHI dotyczącym Japonii oraz w wizytach w lokalnych sieciach handlowych (*store-check*)¹⁸³. ARR wystąpiła jako koordynator projektu promocyjnego. Wobec tego polscy przedsiębiorcy uczestniczący w misji mogli skorzystać dofinansowania w ramach pomocy *de minimis*;
- **misję handlową do Kanady** połączoną z wystąpieniem na stoisku narodowym podczas targów **Sial Canada** w Montrealu w dniach 13–15 kwietnia 2016 r. Ofertę handlową wystawili przedstawiciele polskich firm reprezentujących branże: słodczy, liofilizatów, kaw i herbat, owoców i warzyw oraz przetworów owocowo-warzywnych. Wzięli oni udział w spotkaniu informacyjnym, podczas którego zostały zaprezentowane praktyczne wskazówki dotyczące zasad i zwyczajów handlowych funkcjonujących na rynku kanadyjskim oraz sposobów wejścia z polskimi produktami na ten rynek. Odbyły się również rozmowy biznesowe z kanadyjskimi przedsiębiorcami. Przedstawiciele polskich firm mieli także możliwość zapoznania się z asortymentem produktów oraz cen na rynku kanadyjskim poprzez udział w wizytach w punktach sprzedaży detalicznej (*store-check*);
- **misję gospodarczą do Algierii**, przy współpracy z WPHI Ambasady RP w Algierze, połączoną z wystąpieniem na targach **Djazagro** w dniach 18–21 kwietnia 2016 r. W misji gospodarczej uczestniczyli przedstawiciele 9 polskich firm reprezentujących branże: ciastek i wyrobów piekarniczych, produktów zbożowych, soków owocowych, owoców i warzyw, kawy i napojów z cykorii, mięsną, a także wyrobów mleczarskich.

¹⁸³ Rozpoznanie asortymentu produktów oraz cen w punktach sprzedaży detalicznej.

Agencja Rynku Rolnego zorganizowała stoisko narodowe o powierzchni 102 m² oraz seminarium, podczas którego zostały zaprezentowane podobieństwa i różnice w kulturze biznesowej obu krajów, a także praktyczne wskazówki dotyczące zasad i zwyczajów handlowych funkcjonujących

na rynku algierskim oraz sposobów wejścia z produktami polskimi na ten rynek. Uczestnicy misji gospodarczej wzięli udział w zorganizowanych rozmowach biznesowych w formule B2B z algierskimi przedsiębiorcami. Równie ważna była wizyta w Office Algérien Interprofessionnel des Céréales (OAIC). Podczas spotkania omówiono możliwości eksportu zbóż do Algierii oraz procedurę przystąpienia przez polskie firmy do przetargu. Algierski rząd był również zainteresowany polskimi nasionami, przede wszystkim roślin motylkowych uprawianych na paszę dla bydła. Uczestnicy misji gospodarczej brali także udział w *store-check* w lokalnych sieciach handlowych, które stanowiły dobrą okazję do zapoznania się z konkurencyjnymi produktami na rynku algierskim oraz upodobaniami konsumentów;

- **misję gospodarczą do Egiptu** połączoną z wystąpieniem na targach **Food Africa** w dniach 4–7 maja 2016 r. w Kairze. W drugiej edycji targów wzięło udział ponad 200 wystawców z 30 krajów. ARR zorganizowała stoisko narodowe z udziałem 5 polskich firm reprezentujących branże: owocową, cukierniczą oraz mięsną. Przedsiębiorcy prowadzili rozmowy biznesowe oraz odwiedzili kairską giełdę spożywczą i sklepy lokalnych sieci handlowych. Podczas czterech dni targów polskie stoisko było chętnie odwiedzane przez zwiedzających;
- **misję gospodarczą do Chin** w związku z targami **Sial China** w Szanghaju w dniach 5–7 maja 2016 r. ARR zorganizowała stoisko narodowe o powierzchni 248 m². Ponad 80 polskich przedsiębiorców (w tym 20 na stoisku ARR) promowało ofertę eksportową i nawiązywało bezpośrednie kontakty biznesowe. Polska w 2016 r. była krajem partnerskim targów. Zorganizowano liczne degustacje polskich produktów oraz dań przyrządzanych przez kucharzy. Firmy z branży mięsnej, drobiowej, owocowej oraz mleczarskiej przez 3 dni prowadziły rozmowy z dystrybutorami działającymi na rynku chińskim. Imprezy towarzyszące, organizowane przez stronę polską, były okazją do podkreślenia wysokiej jakości naszych wyrobów;

- **misję gospodarczą do Iranu** połączoną z wystąpieniem podczas targów **Agro Food Hospitality & Bevtech** w dniach 30 maja – 2 czerwca 2016 r. Udział w targach spożywczych w Teheranie był dla polskich przedsiębiorców okazją do nawiązania kontaktów handlowych z irańskimi kontrahentami. W misji gospodarczej

- uczestniczyli przedstawiciele 14 polskich firm branży rolno-spożywczej. Polska oferta eksportowa spotkała się z bardzo dużym zainteresowaniem irańskich przedsiębiorców. Program misji gospodarczej obejmował również *store-check* oraz udział w sesji matchmakingowej B2B z potencjalnymi partnerami handlowymi. W ramach wydarzenia ARR, przy współpracy z Ambasadą RP w Teheranie, zorganizowała „Wieczór polski”, podczas którego goście mieli możliwość zapoznania się z ofertą polskich specjalności żywnościowych. Agencja była koordynatorem projektu promocyjnego. Polscy przedsiębiorcy uczestniczący w misji mogli skorzystać z dofinansowania w ramach pomocy *de minimis*;
- **misję gospodarczą do Republiki Południowej Afryki** połączoną z wystąpieniem na targach **Africa's Big 7**, które odbyły się w dniach 19–21 czerwca 2016 r. Na polskim stoisku o powierzchni 54 m² produkty prezentowało 5 firm z branży rolno-spożywczej (produkty śniadaniowe, napoje, miody pitne, zdrową żywność, mleko w proszku dla dzieci). Podczas misji towarzyszącej wystąpieniu targowemu ARR we współpracy z WPHI w Johannesburgu zorganizowała sesję rozmów biznesowych B2B z firmami południowoafrykańskimi zainteresowanymi nawiązaniem współpracy handlowej oraz wizytę w lokalnych punktach handlowych (*store-check*). Pozwoliło to przedsiębiorcom na zapoznanie się z miejscową ofertą produktową, cenami i formami prezentacji produktów w handlu detalicznym. Dodatkowo w siedzibie WPHI zostało zorganizowane spotkanie informacyjne dotyczące uwarunkowań prowadzenia biznesu w RPA;
 - **misję gospodarczą na Tajwan** (wspólnie z Warszawskim Biurem Handlowym w Tajpei oraz Krajową Radą Drobiarstwa – Izbą Gospodarczą w Warszawie), połączoną z wystąpieniem targowym podczas targów **Food Taipei**, które odbyły się w dniach 22–25 czerwca 2016 r. w Tajpei.

Poza udziałem w targach przedsiębiorcy wzięli udział w spotkaniu informacyjnym na temat tajwańskiego rynku rolno-spożywczego i kultury biznesowej na Tajwanie, *store-check* w wiodących lokalnych sieciach handlowych oraz rozmowach biznesowych B2B;

- **misję gospodarczą do Wietnamu** połączoną z wystąpieniem targowym podczas targów **Vietfood & Beverage** oraz **ProPack Vietnam**, które odbyły się w dniach 10–13 sierpnia 2016 r. w Ho Chi Minh. Przed wyjazdem na targi, w dniu 14 lipca 2016 r., zostało zorganizowane w siedzibie Agencji Rynku Rolnego spotkanie przedwyjazdowe z udziałem ekspertów do spraw rynku wietnamskiego na temat uwarunkowań prowadzenia biznesu w Wietnamie. Podczas Vietfood & Beverage na wspólnym stoisku informacyjno-promocyjnym ofertę na rynek wietnamski zaprezentowało 8 firm z branży mleczarskiej, cukierniczej, przetwórstwa rybnego, owocowej, dań gotowych, napojów bezalkoholowych oraz przetwórstwa ziemniaków i zbóż. Poza udziałem w targach przedsiębiorcy wzięli udział w rozmowach biznesowych B2B oraz *store-check* w lokalnych sieciach handlowych;
- **stoisko narodowe** podczas **międzynarodowych targów spożywczych Sial Paris 2016**, które odbyły się we Francji w dniach 16–20 października 2016 r. Na stoisku narodowym o powierzchni 302 m² wydzielono 20 stoisk indywidualnych dla 40 polskich przedsiębiorców z branży rolno-spożywczej, w tym dwa stoiska grupowe. Swoją ofertę prezentowały firmy eksportujące: słodczyce, makarony i produkty zbożowe, kawy, herbaty, liofilizaty, świeże i mrożone owoce i warzywa, przetwory owocowo-warzywne, napoje bezalkoholowe, produkty mleczarskie, miód i produkty cukiernicze oraz ślimaki.

W celu przybliżenia uczestnikom specyfiki rynku francuskiego przy współpracy ARR z WPHI w Paryżu została zorganizowana wizyta na giełdzie w Rungis, największym na świecie rynku hurtowym towarów rolno-spożywczych. Podczas wizyty na giełdzie polscy przedsiębiorcy uczestniczyli w krótkim spotkaniu z ekspertami do spraw rynku francuskiego, którzy omówili kanały dystrybucji oraz przedstawili znaczenie giełdy w Rungis dla francuskiego sektora rolno-spożywczego. WPHI zapewnił możliwość spotkania się polskich przedsiębiorców z wybranymi dystrybutorami produktów rolno-spożywczych;

- **misję gospodarczą do Mumbai w Indiach**, połączoną z wystąpieniem targowym podczas targów **Annapoorna World of Food India** w dniach 22–24 września 2016 r. Ofertę handlową prezentowały firmy eksportujące: produkty zbożowe, napoje energetyczne, produkty mleczarskie, słodczy oraz jabłka. Polscy przedsiębiorcy oprócz licznych spotkań i rozmów z indyjskimi przedsiębiorcami, odbywających się w trakcie targów w ramach misji gospodarczej, mieli możliwość uczestniczenia w rozmowach B2B z przedstawicielami firm zrzeszonych w All India Association of Industry oraz zarządem lokalnych sieci sklepów spożywczych;
- **misję gospodarczą do Zjednoczonych Emiratów Arabskich** połączoną z wystąpieniem podczas targów **Speciality Food w Dubaju**, konsolidujących trzy wydarzenia wystawiennicze – Speciality Food Festival, Yummex i Seafex – trzy obszary produkcji spożywczej: produkty ekskluzywne, słodczy i owoce morza. Targi odbyły się w dniach 7–9 listopada 2016 r. Na stoisku narodowym informacyjno-promocyjnym ofertę zaprezentowało 8 wystawców, m.in. z branży cukierniczej, produkcji soków z owoców i warzyw oraz żywności ekologicznej. Przed rozpoczęciem targów przedsiębiorcy uczestniczyli w spotkaniach B2B z przedstawicielami lokalnych i globalnych sieci handlowych oraz dystrybutorów działających w sektorze hotelarskim i gastronomicznym (HoReCa);
- **stoisko narodowe** we współpracy z WPHI na Białorusi podczas targów **Prodexpo 2016** w dniach 8–11 listopada 2016 r. w Mińsku, w których udział wzięły 4 polskie firmy reprezentujące branżę owocowo-warzywną oraz cukierniczą. Przedsiębiorcy uczestniczyli w spotkaniach biznesowych z potencjalnymi kontrahentami białoruskimi. W programie misji gospodarczej przewidziano także *store-check* i udział w sesji matchmakingowej B2B z potencjalnymi partnerami handlowymi;
- **misję gospodarczą do Chin** podczas 3. edycji targów **Anufood China** w Pekinie (dawniej World Food of Beijing), w których ARR uczestniczyła po raz pierwszy. Polskie stoisko narodowe posiadało powierzchnię ponad 190 m², a ofertę przedstawiło na nim 25 firm sektora rolno-spożywczego (m.in. z branż: słodczy, produktów mleczarskich, produktów śniadaniowych i owoców) oraz Polska Izba Mleka reprezentowana przez

6 spółdzielni mleczarskich. Polskie stoisko cieszyło się dużym zainteresowaniem mediów oraz chińskich przedsiębiorców zamierzających nawiązać współpracę z polskimi partnerami. W ramach misji gospodarczej towarzyszącej targom Anufood China polscy przedsiębiorcy uczestniczyli w spotkaniach B2B z przedstawicielami lokalnych i globalnych sieci handlowych oraz dystrybutorami. Mieli także okazję do zapoznania się z ofertą głównych sieci handlowych podczas *store-check* oraz do spotkania się z przedstawicielami tych sieci w celu omówienia warunków i możliwości wprowadzenia polskich towarów na rynek chiński.

Dodatkowo polscy przedsiębiorcy wzięli udział w zorganizowanym przez WPHI Ambasady RP w Pekinie „Dniu Polsko-Chińskiego Biznesu”, podczas którego eksperci ambasady przeprowadzili szkolenie z zakresu możliwości handlowych na rynku chińskim. Polska była oficjalnym krajem partnerskim targów Anufood China.

Organizacja przez ARR przyjazdowych misji gospodarczych

ARR w 2016 r. zorganizowała przyjazdowe misje gospodarcze importerów, dystrybutorów i przedstawicieli zagranicznych sieci handlowych zainteresowanych polskim rynkiem produktów rolno-spożywczych dla:

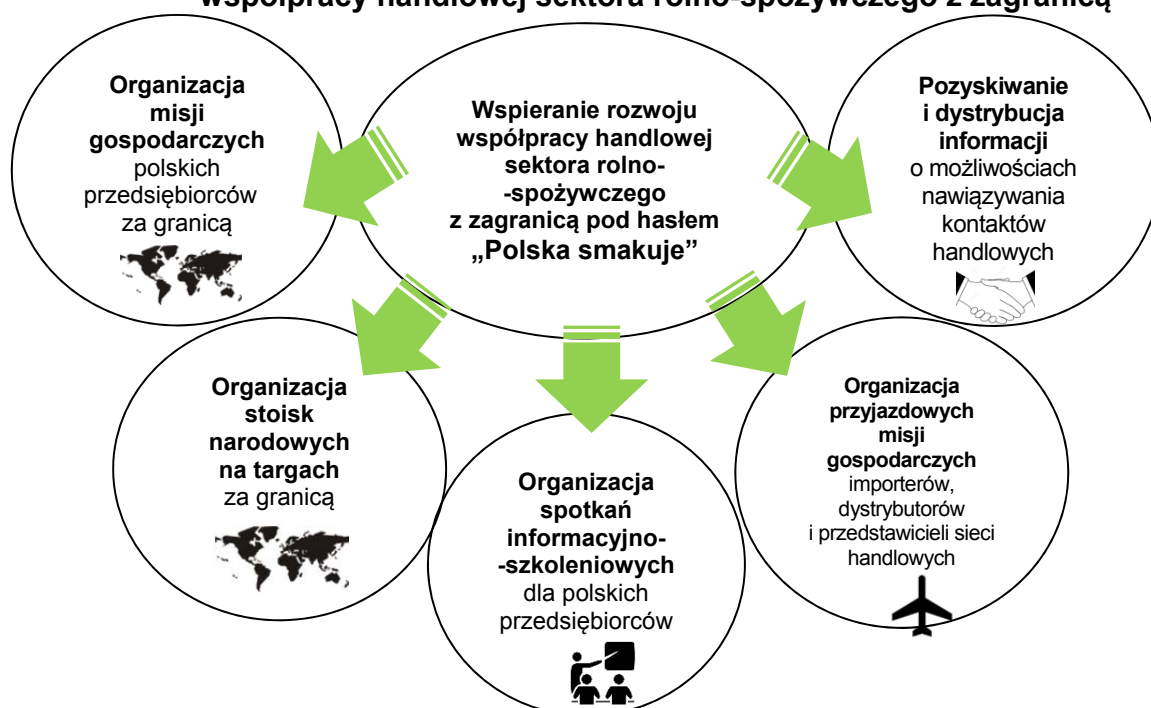
- przedstawicieli amerykańskiej sieci handlowej, posiadającej ponad 350 sklepów w stanie Teksas i Meksyk oraz prowadzącej Central Market, detaliczne punkty oferujące ekskluzywną ekologiczną żywność oraz wyselekcjonowane produkty spełniające najbardziej wygórowane oczekiwania konsumentów. Zorganizowano także rozmowy biznesowe z udziałem przedstawicieli ponad 40 polskich firm reprezentujących m.in. branże: owocowo-warzywną, żywności ekologicznej, miodu i produktów pszczelich;
- przedstawicieli indyjskiej firmy zainteresowanej współpracą z polskimi producentami jabłek. W dniu 20 grudnia 2016 r. w siedzibie ARR przeprowadzone zostały rozmowy biznesowe z polskimi eksporterami jabłek;
- zagranicznych przedsiębiorców i dziennikarzy w trakcie targów Polagra Food 2016. W wizycie uczestniczyli przedstawiciele mediów z Chin, RPA i Wietnamu oraz przedsiębiorcy z Chin, Egiptu, Sri Lanki oraz Wietnamu.

Agencja zorganizowała rozmowy B2B dla przedstawicieli zagranicznego biznesu z polskimi przedsiębiorcami. Dzięki temu obie strony mogły nawiązać kontakty handlowe. Poza udziałem w wydarzeniu goście mieli możliwość zapoznania się z warunkami funkcjonowania polskich przedsiębiorstw w trakcie wizyt w kilku zakładach produkcyjnych.

Patronatem Prezesa ARR objęto Narodową Reprezentację Juniorów biorącą udział w 24. Olimpiadzie Kulinarnej w Erfurcie, która odbyła się w październiku 2016 r. Był to jeden z najważniejszych i najbardziej prestiżowych konkursów w branży, podczas którego 2 tys. szefów kuchni z 59 krajów przygotowało 7 tys. dań, rywalizując w 18 kuchniach oraz czyniąc hale targów największą restauracją świata. Polska reprezentacja, wystawiona przez Ogólnopolskie Stowarzyszenie Szefów Kuchni i Cukierni, zdobyła podczas olimpiady dwa medale – brązowy w kategorii „Hot Kitchen” (za przygotowanie na oczach widowni i zaserwowanie do degustacji 60 dań narodowych w postaci przystawki, dania głównego i deseru) oraz srebrny w kategorii przygotowania zimnego bufetu serwowanego dla jurorów i gości. Wydarzenie promowało polską żywność i wzmacniało pozytywny wizerunek Polski na arenie międzynarodowej.

Agencja rozpowszechniała informacje o możliwościach nawiązywania kontaktów handlowych, wykorzystując zakładkę „Współpraca międzynarodowa”, a także skrzynki e-mailowe eksporter@arr.gov.pl oraz ARR-events@arr.gov.pl.

Wykres 69. **Główne obszary działań ARR w zakresie wspierania rozwoju współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą**

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Programowania ARR.

W 2016 r. ARR wypłaciła 3 177 tys. zł z budżetu krajowego na 15 działań wspierających rozwój współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą.

* * *

Od 2015 r. na realizację 34 działań w zakresie wspierania rozwoju współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą ARR wypłaciła 4,4 mln zł.

2.1.16.4. Obsługa funduszy promocji produktów rolno-spożywczych

Agencja Rynku Rolnego, zgodnie z ustawą o funduszach promocji produktów rolno-spożywczych, od 2009 r. obsługuje dziewięć funduszy¹⁸⁴:

- Fundusz Promocji Mleka¹⁸⁵,
- Fundusz Promocji Mięsa Wieprzowego,
- Fundusz Promocji Mięsa Wołowego,
- Fundusz Promocji Mięsa Końskiego,
- Fundusz Promocji Mięsa Owczego,
- Fundusz Promocji Ziarna Zbóż i Przetworów Zbożowych,
- Fundusz Promocji Owoców i Warzyw,
- Fundusz Promocji Mięsa Drobiowego,
- Fundusz Promocji Ryb.

Fundusze promocji zostały utworzone w celu wspierania marketingu rolnego, wzrostu spożycia i promocji produktów rolno-spożywczych.

Do zadań realizowanych w ramach funduszy należą m.in.: finansowanie kampanii informacyjnych i promocyjnych (obejmujących promocję spożycia określonych produktów rolno-spożywczych oraz edukację grup docelowych, głównie młodzieży i dzieci), prowadzenie badań naukowych, badań rynkowych i prac rozwojowych w zakresie poprawy jakości produktów spożywczych, finansowanie szkoleń dla producentów i przetwórców, a także wspieranie krajowych organizacji branżowych. Organizacje te mogą również finansować tzw. wkład własny kampanii promocyjnych i informacyjnych prowadzonych w ramach administrowanego przez ARR mechanizmu WPR „Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych”.

Do zadań ARR należy wyłącznie administrowanie funduszami promocji oraz obsługa rachunków bankowych poszczególnych funduszy. Każdy fundusz jest zarządzany przez komisję zarządzającą składającą się z 9 członków (przedstawicieli przetwórców produktów rolnych właściwych dla danego funduszu, producentów oraz izb rolniczych). Kadencja członków komisji zarządzających trwa 4 lata. Do kompetencji komisji zarządzających należy:

- reprezentowanie interesów branż, których dotyczą fundusze promocji, wobec ministra właściwego do spraw rynków rolnych, innych organów administracji publicznej oraz Prezesa ARR w zakresie zarządzania funduszem promocji właściwym dla danej branży;

¹⁸⁴ Ustawa z dnia 22 maja 2009 r. o funduszach promocji produktów rolno-spożywczych (Dz. U. z 2015 r. poz. 2122, z późn. zm.).

¹⁸⁵ Do 30 czerwca 2009 r. – Fundusz Promocji Mleczarstwa.

- ustalanie zasad gospodarowania środkami finansowymi danego funduszu promocji określających przede wszystkim szczegółowe warunki i tryb przedkładania propozycji programów oraz działań;
- opracowywanie planu finansowego funduszu;
- sporządzanie sprawozdania rzeczowego funduszu;
- uchwalanie regulaminu danej komisji;
- opracowywanie strategii promocji dla branż, których dotyczą fundusze promocji;
- przekazywanie ministrowi właściwemu do spraw rynków rolnych:
 - regulaminu danej komisji,
 - zasad gospodarowania środkami finansowymi danego funduszu promocji i planów finansowych danego funduszu promocji w zakresie realizacji celów,
 - sprawozdania rzeczowego i sprawozdania z wykonania planu finansowego funduszy promocji,
 - strategii promocji opracowanej dla branży.

Wpływy na fundusze promocji

Poszczególne fundusze promocji są zasilane z wpłat naliczanych i pobieranych od podmiotów skupujących i przetwarzających produkty rolne w wysokości 0,1% wartości netto z faktur zakupu/sprzedaży, a w przypadku Funduszu Promocji Mleka – w wysokości 0,001 zł od każdego skupionego kilograma mleka.

Dodatkowym źródłem zasilania funduszy są odsetki bankowe naliczane od środków pieniężnych gromadzonych na rachunkach bieżących funduszy oraz odsetki od należności i koszty upomnień. Szczegółowy wykaz towarów, od których są naliczane wpłaty na fundusze promocji produktów rolno-spożywczych, określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi¹⁸⁶.

Tabela 20. Wpływy na fundusze promocji produktów rolno-spożywczych w 2016 r. oraz stan rachunków funduszy na 31 grudnia 2016 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Wpływy (tys. zł)	Stan rachunków na 31.12.2016 r. (tys. zł)
1.	Fundusz Promocji Mleka	8 750	2 235
2.	Fundusz Promocji Mięsa Wieprzowego	11 409	7 481
3.	Fundusz Promocji Mięsa Wołowego	5 593	3 391
4.	Fundusz Promocji Mięsa Końskiego	143	109
5.	Fundusz Promocji Mięsa Owczego	16	3

¹⁸⁶ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 czerwca 2009 r. w sprawie szczegółowego wykazu towarów, od których są naliczane wpłaty na fundusze promocji produktów rolno-spożywczych (Dz. U. Nr 102, poz. 844).

Lp.	Wyszczególnienie	Wpływy (tys. zł)	Stan rachunków na 31.12.2016 r. (tys. zł)
6.	Fundusz Promocji Ziarna Zbóż i Przetworów Zbożowych	3 301	144
7.	Fundusz Promocji Owoców i Warzyw	8 398	3 134
8.	Fundusz Promocji Mięsa Drobiowego	11 384	5 391
9.	Fundusz Promocji Ryb	387	173
Ogółem		49 381	22 061

Źródło: dane ARR.

W latach 2009-2016 wpłat na fundusze promocji dokonywało 16 tys. podmiotów gospodarczych. Łączne wpływy na rachunki funduszy w 2016 r. wyniosły 49 381 tys. zł. Według stanu na 31 grudnia 2016 r. na obsługiwanych przez ARR rachunkach bankowych dziewięciu funduszy promocji znajdowało się 22 061 tys. zł.

Wyплаты środków z funduszy promocji

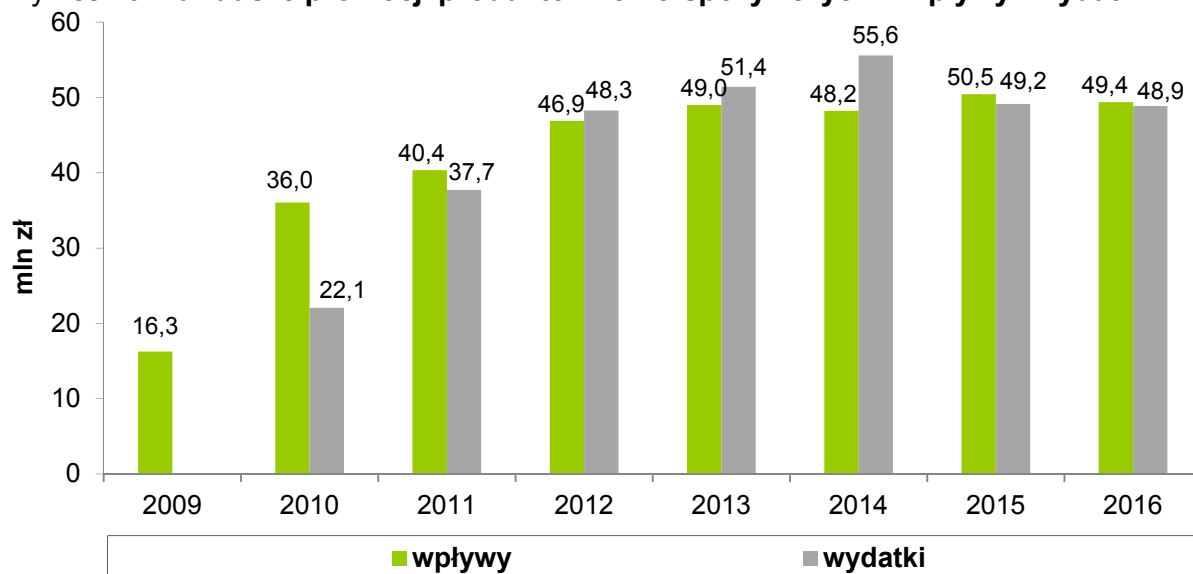
Zgodnie z zapisami ustawy o funduszach promocji produktów rolno-spożywczych o wsparcie finansowe pochodzące z wpłat zgromadzonych na funduszach promocji mogą się ubiegać:

- ogólnokrajowe organizacje zrzeszające producentów rolnych lub przetwórców produktów rolno-spożywczych, mających miejsce zamieszkania albo siedzibę na terytorium Polski, którzy produkują lub dokonują obrotu towarami, od których są naliczane wpłaty na poszczególne fundusze;
- ogólnokrajowe organizacje branżowe i międzybranżowe zrzeszające producentów lub przetwórców produktów rolno-spożywczych, inne niż określone wyżej, jeżeli ich cele statutowe są zgodne z celami funduszy promocji w rozumieniu art. 2 ustawy o funduszach promocji produktów rolno-spożywczych.

Przedstawiciele organizacji branżowych reprezentujących producentów rolnych oraz przetwórców działających w danym sektorze decydują o sposobie wydatkowania środków finansowych funduszy. Dofinansowane ze środków funduszy mogą być zadania ujęte w planie finansowym danego funduszu. Tryb i warunki zgłaszania zadań do planu finansowego są określone w zasadach obsługi funduszy promocji produktów rolno-spożywczych¹⁸⁷.

¹⁸⁷ <http://www.arr.gov.pl/promocja/wypłaty-z-funduszy-promocji>

Wykres 70. Fundusze promocji produktów rolno-spożywczych – wpływy i wydatki

Źródło: dane ARR.

W 2016 r. odbyło się łącznie 50 posiedzeń komisji zarządzających, podczas których zostało podjętych 65 uchwał. W planach finansowych na 2016 r. komisje zarządzające przyjęły do realizacji 250 zadań na kwotę 46 281 tys. zł, a ARR wydała 550 decyzji w sprawie udzielenia i wypłaty wsparcia ze środków finansowych funduszy promocji, w wyniku których ze środków zgromadzonych na rachunkach bankowych funduszy promocji produktów rolno-spożywczych wydatkowano ogółem 48 869 tys. zł.

Tabela 21. Wydatki w ramach poszczególnych funduszy promocji w 2016 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Wydatki (tys. zł)
1.	Fundusz Promocji Mięsa Drobiowego	12 854
2.	Fundusz Promocji Mleka	9 469
3.	Fundusz Promocji Mięsa Wieprzowego	8 762
4.	Fundusz Promocji Owoców i Warzyw	8 079
5.	Fundusz Promocji Mięsa Wołowego	4 823
6.	Fundusz Promocji Ziarna Zboż i Przetworów Zbożowych	4 247
7.	Fundusz Promocji Ryb	522
8.	Fundusz Promocji Mięsa Końskiego	100
9.	Fundusz Promocji Mięsa Owczego	13
Ogółem		48 869

Źródło: dane ARR.

Główne działania finansowane z funduszy promocji w 2016 r.:

1. Fundusz Promocji Mleka:

- kampania promocyjna „Mam kota na punkcie mleka” i „Dzieciaki Mleczaki”,
- cykl konferencji „Fakty i mity o mleku”,

- cykl imprez plenerowych „Piknik mleczny”,
- targi i wystawy, w tym udział w: XXV Targach Mleczarskich Mleko-Expo 2016, XVI Międzynarodowych Targach Ferma Bydła w Łodzi, III Pomorskiej Wystawie Bydła Mlecznego, targach Anufood China w Pekinie oraz Podlaskim Forum Bydła w Piątnicy,
- szkolenia i analizy miesięczne „Rynek mleka i produktów mleczarskich”,
- dofinansowanie spożycia mleka i przetworów mlecznych w przedszkolach i gimnazjach (w ramach programu „Mleko w szkole”),
- film promocyjny „Wybieram produkty mleczarskie”.

2. Fundusz Promocji Mięsa Wieprzowego:

- kampanie promocyjne: „Smak jakości i tradycji prosto z Europy”, „Rozsmakuj się w Europie”, „Stawiam na wieprzowinę”, „Smaki polskiej wieprzowiny”, „Mięso wieprzowe na polskim stole”, „Wieprzowina mięsem bezpiecznym dla konsumentów”,
- promocja wieprzowiny pod nazwą „Mięso z Polski” na targach Polagra Food 2016,
- działania informacyjne dotyczące afrykańskiego pomoru świń,
- cykl imprez plenerowych „Piknik wieprzowy”,
- promocja materiału hodowlanego podczas regionalnych targów i wystaw,
- organizacja imprez plenerowych „Zdrowo jesz, zdrowo żyjesz, w sporcie sukces gwarantujesz – polskie produkty rolne – mięso wieprzowe”.

3. Fundusz Promocji Mięsa Wołowego:

- kampanie promocyjne: „QMP – wołowina zawsze dobra”, „Smak jakości i tradycji prosto z Europy”, „Europejskie mięso – tradycja, jakość i smak”, „Tradycja i jakość europejskiego mięsa”, „Zasmakuj w Europie”, „Polska wołowina na polskim stole”, „Szlakiem polskiego mięsa wołowego”, „Prawdziwej wołowiny smak”,
- cykl imprez plenerowych „Piknik wołowy”,
- konferencja w trakcie III Forum Sektora Wołowiny,
- II Krajowa Wystawa Bydła Mięsnego,
- promocja mięsa wołowego w punktach sprzedaży wołowiny wysokiej jakości ze znakiem jakości QMP.

4. Fundusz Promocji Mięsa Końskiego:

- organizacja wystawy koni zimnokrwistych,
- promocja mięsa końskiego podczas targów w Tokio.

5. Fundusz Promocji Mięsa Owczego:

- Dzień Dziecka w ogrodach Kancelarii Prezesa Rady Ministrów,

- promocja mięsa owczego „Niech Cię zakole”.

6. Fundusz Promocji Ziarna Zbóż i Przetworów Zbożowych:

- kampanie promocyjne: „Lubię kaszę – kasza na stół, na zdrowie, na co dzień”, „Makarony Europy”, „Święto ziarna”, „Kukurydza – słoneczne ziarno”,
- promocja ziarna zbóż oraz przetworów zbożowych,
- cykl imprez plenerowych „Piknik zbożowy”,
- szkolenia „Integrowana produkcja zbóż chlebowych”.

7. Fundusz Promocji Owoców i Warzyw:

- kampanie promocyjne: „Soki i musy – witaminy w wygodnej formie”, „Niezwykłe właściwości zwykłych owoców”, „Europejskie jabłka dwukolorowe”, „Pora na pomidora – czyli jak tu nie kochać polskich warzyw i owoców” (VI edycja), „Odczarujmy polskie ziemniaki”,
- program edukacyjny „5 porcji warzyw, owoców i soku VI”,
- promocja warzyw i owoców na Międzynarodowych Targach Owocowo-Warzywnych Fruit Logistica w Berlinie,
- cykl imprez plenerowych „Piknik owocowo-warzywny”.

8. Fundusz Promocji Mięsa Drobiowego:

- kampanie promocyjne: „Europejski drób – w jakości siła”, „Wakacje z drobiowym smakiem”, „Kurczak w domu i szkole nie tylko w rosole”, „Polskie mięso drobiowe warte zachodu” oraz „Kampania promocyjna pakowanego mięsa drobiowego i idei segmentacji rynku”,
- promocja mięsa drobiowego i jego przetworów podczas targów Anuga w Kolonii oraz misji gospodarczej do RPA, a także w związku z oficjalnym otwarciem Przedstawicielstwa Polskiego Sektora Drobiarskiego w Chinach,
- cykl imprez plenerowych „Piknik drobiowy”,
- szkolenia producentów drobiu,
- ochrona wizerunku polskiej branży drobiarskiej.

9. Fundusz Promocji Ryb:

- imprezy promocyjne „Karpioróż” podczas Światowych Dni Młodzieży,
- rybactwo na targach Grüne Woche w Berlinie,
- promocja ryb podczas Dożynek prezydenckich w Spale i Ogólnopolskich Dożynek Rybackich,

- promocja walorów prozdrowotnych prowadzona na jednym z portali społecznościowych na profilu „Ryba wygrywa”.

2.1.16.5. Działanie „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Zgodnie z zatwierdzonym w grudniu 2014 r. przez KE dla Polski Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 i z art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020¹⁸⁸ Agencja Rynku Rolnego była podmiotem wdrażającym działanie „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych”, a agencją płatniczą – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. W zakresie tego działania ARR realizowała dwa poddziałania – 3.1. „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości” oraz 3.2. „Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym”.

2.1.16.5.1. Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości (poddziałanie 3.1.)

Poddziałanie 3.1. „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości” PROW 2014-2020 ma na celu zwiększenie uczestnictwa rolników w unijnych i krajowych systemach jakości. Pomoc jest związana z refundacją kosztów wynikających z przystąpienia do systemu jakości, m.in. kosztów: kontroli (po przeprowadzeniu której wydaje się stosowny certyfikat), rocznej składki na rzecz grupy producentów posiadającej odpowiednią formę organizacyjną oraz zakupu specjalistycznych publikacji związanych z prowadzeniem produkcji w zakresie danego systemu jakości.

Wsparcie skierowane jest do rolników aktywnych zawodowo, którzy wytwarzają produkty rolne lub środki spożywcze przeznaczone do spożycia. Aby skorzystać z pomocy, należy wytwarzać produkty:

- których nazwy zostały wpisane do rejestru gwarantowanych tradycyjnych specjalności lub chronionych nazw pochodzenia i chronionych oznaczeń geograficznych¹⁸⁹ lub
- objęte systemami:
 - Rolnictwa ekologicznego¹⁹⁰,

¹⁸⁸ Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2017 r. poz. 562, z późn. zm.).

¹⁸⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1151/2012 w sprawie systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych, z późn. zm.

- Ochrony nazw pochodzenia i oznaczeń geograficznych wyrobów winiarskich¹⁹¹,
 - Integrowanej Produkcji Roślin¹⁹²,
- zgodnie ze specyfikacją i standardami systemów:
- Jakość Tradycja,
 - Quality Meat Program (QMP),
 - Pork Quality System (PQS),
 - Quality Assurance for Food Products (QAFP) – „Tuszki, elementy i mięso z kurczaka, indyka i młodej polskiej gęsi owsianej”,
 - Quality Assurance for Food Products – „Kulinarne mięso wieprzowe”,
 - Quality Assurance for Food Products – „Wędliny”.

Wnioski o pomoc mogą składać rolnicy, którzy nie otrzymali tego rodzaju wsparcia dla tego samego systemu jakości żywności w ramach działania „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności” PROW 2007-2013. Ponadto wnioskodawca nie może uzyskiwać wsparcia na dofinansowanie kosztów transakcyjnych ze środków działania „Rolnictwo ekologiczne”. Wsparcie finansowe w formie refundacji jest przewidziane w okresie 3 lat od przystąpienia do systemu jakości, a jego wysokość może wynieść maksymalnie do 2 tys. EUR w każdym okresie pomocy.

W dniu 19 sierpnia 2015 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 sierpnia 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty oraz zwrotu pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. poz. 1195).

W 2015 r. Prezes ARR podał do publicznej wiadomości informację o naborze wniosków o przyznanie pomocy, który trwał od 1 grudnia 2015 r. do 29 stycznia 2016 r. W ramach pierwszego naboru do OT ARR wpłynęło 1 186 wniosków o przyznanie pomocy. W okresie luty–marzec 2016 r. przeprowadzono weryfikację wniosków, w wyniku czego 739 beneficjentom wydano decyzje o przyznaniu pomocy na łączną kwotę 5 892 tys. zł.

¹⁹⁰ Rozporządzenie Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylające rozporządzenie (EWG) nr 2092/91, z późn. zm.

¹⁹¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007, z późn. zm.

¹⁹² Ustawa z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin (Dz. U. z 2015 r. poz. 547, z późn. zm.).

W sierpniu 2016 r. ukazało się ogłoszenie o drugim naborze wniosków o przyznanie pomocy w ramach poddziałania 3.1., które można było składać w OT ARR od 2 listopada do 31 grudnia 2016 r. Wpłynęły 1 092 wnioski.

W ramach pierwszego i drugiego naboru wniosków o przyznanie pomocy w zakresie poddziałania „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości” w OT ARR do 31 grudnia 2016 r. złożono ogółem 2 278 wniosków na kwotę 18 846 tys. zł.

2.1.16.5.2. Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym (poddziałanie 3.2.)

Poddziałanie 3.2. „Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym” obejmuje wsparcie operacji w zakresie informacji i promocji produktów wysokojakościowych, podejmowanych przez uczestników systemów jakości, tj. przez grupy producentów składające się co najmniej z dwóch producentów, którzy wytwarzają produkty rolne lub środki spożywcze przeznaczone do spożycia przez ludzi w ramach systemów jakości, o których mowa w art. 16 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013¹⁹³.

O wsparcie ubiegają się w Polsce grupy producentów wytwarzające produkty wysokiej jakości w ramach następujących systemów jakości żywności:

Systemy unijne

1. Wspólnotowy system certyfikacji produktów regionalnych i tradycyjnych, obejmujący:

- **System Chronionych Nazw Pochodzenia (ChNP)** – należą do niego produkty:
 - które pochodzą z określonego miejsca, regionu lub – w wyjątkowych przypadkach – kraju,
 - których jakość lub cechy charakterystyczne są zasługą szczególnego środowiska geograficznego,
 - których wszystkie etapy produkcji odbywają się na określonym obszarze geograficznym.

¹⁹³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005, z późn. zm.

- **System Chronionych Oznaczeń Geograficznych (ChOG)** – należą do niego produkty:

- pochodzące z określonego miejsca, regionu lub kraju,
- których określona jakość, renoma lub inne cechy charakterystyczne wynikają głównie z pochodzenia geograficznego,
- których przynajmniej jeden etap produkcji odbywa się na tym określonym obszarze geograficznym.

- **System Gwarantowanych Tradycyjnych Specjalności (GTS)** – należą do niego produkty lub środki spożywcze, które:

- otrzymano z zastosowaniem sposobu produkcji, przetwarzania lub składu odpowiadającego tradycyjnej praktyce w odniesieniu do tego produktu albo środka spożywczego bądź
- zostały wytworzone z surowców lub składników, które są tradycyjnie stosowane.

2. Rolnictwo ekologiczne – system gospodarowania o zrównoważonej produkcji roślinnej i zwierzęcej. Produkcja ekologiczna powinna łączyć przyjazne dla środowiska praktyki gospodarowania, wspomagać wysoki stopień różnorodności biologicznej, wykorzystywać naturalne procesy i zapewniać właściwy dobrostan zwierząt.

Systemy krajowe

1. Integrowana Produkcja Roślin – system dotyczący produkcji pochodzenia roślinnego, zwracający szczególną uwagę na ochronę środowiska oraz zdrowie ludzi.

2. Jakość Tradycja – system wyróżniający produkty żywnościowe wysokiej jakości. Do ich wytwarzania używa się wyłącznie surowców, których pochodzenie jest identyfikowalne i które nie zawierają komponentów GMO. W systemie uczestniczą produkty charakteryzujące się tradycyjnym składem lub sposobem wytwarzania, a także szczególną jakością wynikającą z ich tradycyjnego charakteru lub wyrażającą ich tradycyjny charakter.

3. Quality Meat Program (QMP) – system określający standardy dotyczące chowu zwierząt, żywienia, transportu oraz produkcji mięsa wołowego. Istotnym elementem jest dobór odpowiednich ras do produkcji zwierząt kwalifikowanych i przestrzeganie wymogu osiągnięcia wagi ubojowej oraz parametrów tuszy dla zwierząt w wymaganym wieku.

4. Pork Quality System (PQS) – system obejmuje wszystkie etapy produkcji wieprzowiny: od hodowli, przez ubój, po dystrybucję. Jakość wieprzowiny wytworzonej w ramach systemu PQS wynika ze szczegółowych obowiązków producentów żywca, które gwarantują cechy charakterystyczne w procesie produkcji.

5. Quality Assurance for Food Products (QAFP) – system ma charakter multiproduktowy; obejmuje mięso wieprzowe, drobiowe oraz wędliny drobiowe i wieprzowo-wołowe. Jakość mięsa wieprzowego wytworzonego w ramach systemu QAFP wynika ze szczegółowych obowiązków producentów żywca, które gwarantują charakterystyczne cechy w procesie produkcji poprzez spełnianie standardów systemu.

W ramach realizacji poddziałania 3.2. „Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym” preferowani są wnioskodawcy, którzy nie otrzymali tego rodzaju wsparcia w ramach Działania 133 „Działania informacyjne i promocyjne” PROW 2007-2013. Kryteria wyboru uwzględniają założoną przez wnioskodawców efektywność zaplanowanych działań promocyjnych.

Do zadań ARR w ramach przedmiotowego poddziałania należą: przeprowadzanie oceny wniosków o przyznanie pomocy i wniosków o płatność, zawieranie umów i nadzór nad ich realizacją, przeprowadzanie kontroli technicznych, sporządzanie zleceń płatności, prognoz wydatków oraz sprawozdań z realizacji poddziałania.

W dniu 23 lipca 2016 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 lipca 2016 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach poddziałania nr 3.2. „Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. poz. 1080). Zgodnie z ww. rozporządzeniem Prezes ARR w 2016 r. podał do publicznej wiadomości informację o naborze wniosków o przyznanie pomocy, który trwał od 30 września do 31 października 2016 r. Do ARR wpłynęły 84 wnioski o przyznanie pomocy na łączną wnioskowaną kwotę 121 810 tys. zł.

W 2016 r. przeprowadzono również cykl 27 szkoleń dla beneficjentów ww. poddziałań oraz konsultowano treść rozporządzenia regulującego kwestie związane z przyznaniem i wypłatą pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym”.

2.1.16.6. Branżowy program promocji polskich specjalności żywnościowych

We wrześniu 2016 r. ARR podpisała umowę i została partnerem Ministerstwa Rozwoju w realizacji w latach 2016-2019 kolejnego branżowego programu promocji polskich specjalności żywnościowych w ramach poddziałania nr 3.3.2. „Promocja gospodarki w oparciu o polskie marki produktowe – Marka Polskiej Gospodarki – Brand”, finansowanego ze środków Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020¹⁹⁴.

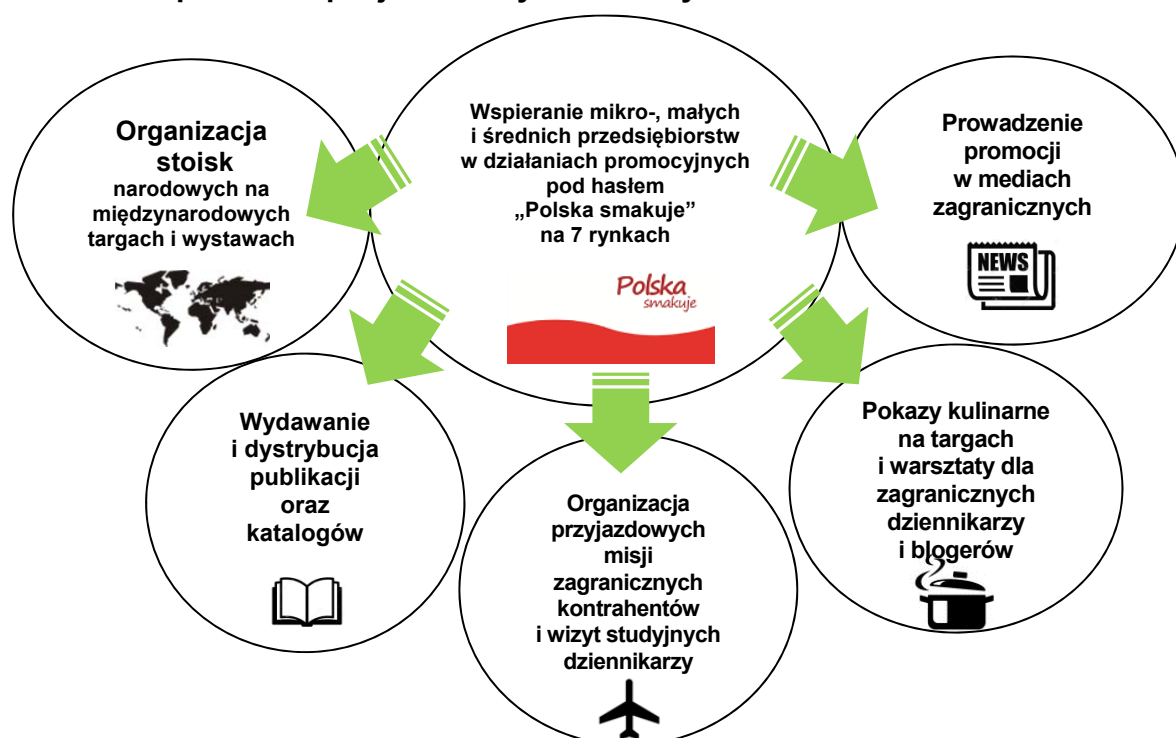
Celem projektu jest upowszechnianie przekazu o innowacyjności i wysokiej jakości polskich produktów oraz kontynuacja budowania pozytywnego wizerunku Polski i polskiej gospodarki na rynkach zagranicznych, a także promowanie całej branży spożywczej oraz polskiej gospodarki.

Agencja Rynku Rolnego wspiera mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa w działaniach promocyjnych prowadzonych na wybranych 5 pozaeuropejskich rynkach perspektywicznych (tj. w: Zjednoczonych Emiratach Arabskich, Chinach, Indiach, Wietnamie i Republice

¹⁹⁴ Jest to kontynuacja „Branżowego programu promocji branży polskich specjalności żywnościowych” realizowanego w latach 2012-2015 w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013.

Południowej Afryki), a także w 2 krajach unijnych (w Niemczech i we Francji). Krajowe produkty rolno-spożywcze są promowane pod hasłem „Polska smakuje”. Promowana jest także Marka Polskiej Gospodarki.

Wykres 71. **Działania ARR w zakresie realizacji branżowego programu promocji polskich specjalności żywnościowych**

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Programowania ARR.

Działania promocyjne, wspierane przez Ministerstwo Rozwoju, obejmują: organizowanie stoisk narodowych na międzynarodowych targach i wystawach, wydawanie publikacji i katalogów dystrybuowanych podczas tych imprez, prowadzenie promocji w mediach zagranicznych, misje przyjazdowe zagranicznych kontrahentów, wizyty studyjne zagranicznych dziennikarzy w kraju oraz warsztaty kulinarne dla zagranicznych dziennikarzy i blogerów. W ramach organizowanych narodowych stoisk informacyjnych ARR zapewnia przedsiębiorcom:

- bezpłatne korzystanie z miejsc do odbywania spotkań z kontrahentami,
- korzystanie z usług obsługi stoiska informacyjnego o produktach i lokalizacji firmy,
- zaprezentowanie filmu reklamowego firmy na urządzeniach multimedialnych na stoisku informacyjnym,
- zorganizowanie pokazu/prezentacji oferty firmy na stoisku informacyjnym.

Budżet na realizację branżowego programu promocji polskich specjalności żywnościowych na lata 2016-2019 wynosi ogółem 5,4 mln zł.

W 2016 r., w ramach realizacji programu, ARR zorganizowała:

- stoisko informacyjne na międzynarodowych targach Sial Paris 2016 połączone z pokazami kulinarnymi i degustacją polskich specjalności żywnościowych,
- wizytę studyjną dziennikarzy z Wietnamu, Chin i RPA oraz misję przyjazdową zagranicznych przedsiębiorców z Wietnamu i Chin w trakcie targów Polagra Food 2016.

2.1.17. Odnawialne źródła energii

W sektorze odnawialnych źródeł energii ARR administrowała następującymi mechanizmami:

1. „Monitorowanie rynku biokomponentów i biopaliw ciekłych”,
2. „Monitorowanie produkcji biopłynów”,
3. „Monitorowanie produkcji biogazu rolniczego”,
4. „Ewidencja mikroinstalacji biogazu rolniczego”,
5. „Gromadzenie informacji o infrastrukturze energetycznej”.

2.1.17.1. Monitorowanie rynku biokomponentów i biopaliw ciekłych

Zgodnie z ustawą z dnia 25 sierpnia 2006 r. o biokomponentach i biopaliwach ciekłych (Dz. U. z 2017 r. poz. 285, z późn. zm.) ARR w 2016 r. realizowała działania związane z monitorowaniem rynku biokomponentów i biopaliw ciekłych. Prezes ARR, jako organ rejestrowy wskazany w ww. ustawie, był odpowiedzialny za prowadzenie następujących rejestrów:

- **wytwórców** – przedsiębiorców wykonujących działalność gospodarczą w zakresie wytwarzania biokomponentów, a następnie rozporządzenia nimi poprzez dokonanie jakiegokolwiek czynności prawnej lub faktycznej, lub przeznaczenia ich do wytworzenia przez siebie paliw ciekłych lub biopaliw ciekłych¹⁹⁵,
- **podmiotów sprowadzających** – przedsiębiorców wykonujących działalność gospodarczą w zakresie importu lub nabycia wewnątrzwspólnotowego biokomponentów, a następnie rozporządzenia nimi przez dokonanie jakiegokolwiek czynności prawnej lub faktycznej¹⁹⁶,

¹⁹⁵ Do 1 września 2016 r. obowiązki rejestracji podlegali przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą w zakresie wytwarzania biokomponentów, a następnie ich sprzedaży lub zbycia w innej formie lub przeznaczenia do wytworzenia przez siebie paliw ciekłych lub biopaliw ciekłych.

¹⁹⁶ Do 1 września 2016 r. obowiązki rejestracji podlegali przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą w zakresie importu lub nabycia wewnątrzwspólnotowego biokomponentów, a następnie ich sprzedaży lub zbycia w innej formie.

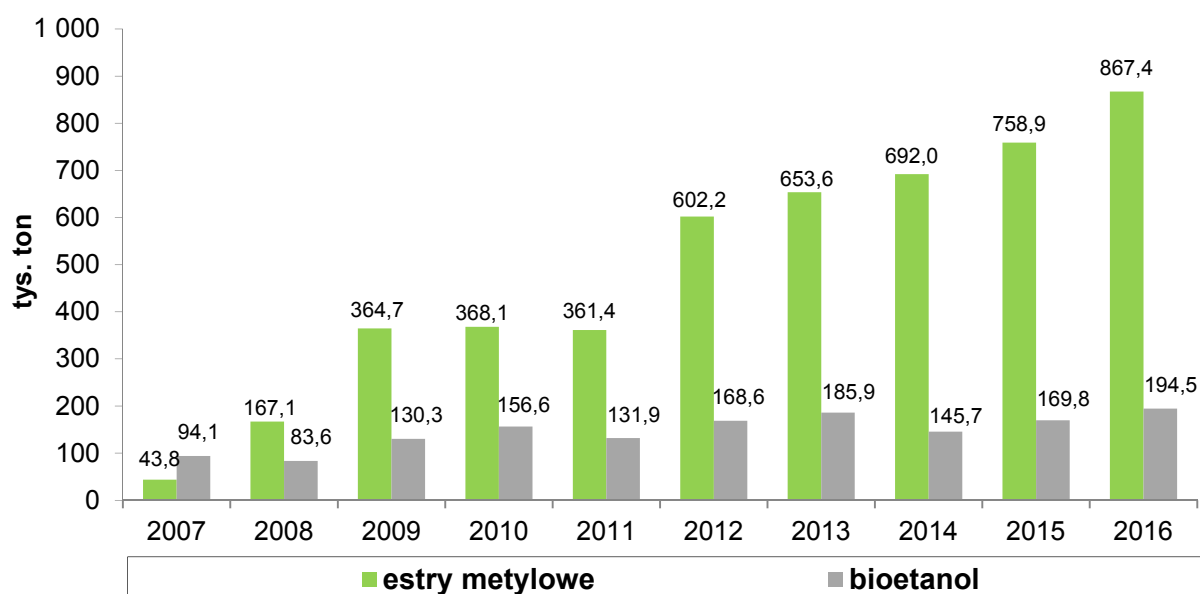
- **administratorów systemów certyfikacji** – przedsiębiorców, którzy posiadają tytuł prawny do dysponowania uznanym systemem certyfikacji i wykonują działalność gospodarczą w zakresie udzielania zgody na korzystanie z tego systemu,
- **jednostek certyfikujących** – przedsiębiorców, którzy działając w ramach uznanego systemu certyfikacji, mają prawo wydawania certyfikatów podmiotom certyfikowanym,
- **rolników** wytwarzających biopaliwa ciekłe na własny użytek.

Rejestr wytwórców

Na 31 grudnia 2016 r. w rejestrze wytwórców ujętych było 24 przedsiębiorców (11 uprawnionych do produkcji estrów metylowych, 13 – bioetanolu oraz 1 – węglowodorów syntetycznych)¹⁹⁷. W 2016 r. wydano 2 zaświadczenia o dokonaniu wpisu, 4 zaświadczenia aktualizujące wpis oraz decyzję o wykreśleniu wpisu.

Przedsiębiorcy wpisani do rejestru wytwórców byli zobowiązani do składania – w terminie 45 dni po zakończeniu kwartału – sprawozdań kwartalnych zawierających informacje dotyczące m.in. rodzajów i ilości wykorzystanych surowców oraz wytworzonych biokomponentów. Do ARR wpłynęły 173 sprawozdania kwartalne oraz ich korekty.

Wykres 72. **Produkcja biokomponentów w Polsce**

Źródło: dane ARR.

Ze sprawozdań kwartalnych złożonych przez wytwórców w ARR wynikało, że w 2016 r. 9 przedsiębiorców wytworzyło 867,43 tys. ton estrów metylowych, a 7 przedsiębiorców

¹⁹⁷ W rejestrze wytwórców wpisanych było 24 przedsiębiorców, przy czym jeden podmiot był uprawniony do wykonywania działalności gospodarczej obejmującej wytwarzanie dwóch rodzajów biokomponentów. W związku z tym uwzględniony został zarówno wśród wytwórców wpisanych do rejestru w zakresie produkcji estrów metylowych, jak i bioetanolu.

wyprodukowało 194,50 tys. ton bioetanolu. Produkcja estrów metylowych była większa niż w 2015 r. o 14%, a bioetanolu o 15%.

Podstawowym surowcem do produkcji bioetanolu w 2016 r. była kukurydza (stanowiąca 66,3% ogółu wykorzystanych surowców), a następnie pozostałość skrobiowa (19,2%), destylat rolniczy (6,1%) oraz alkohol etylowy (4%). Z kolei estry metylowe wytwarzano głównie z olejów roślinnych (99,5% ogółu surowców wykorzystanych do tego celu).

Tabela 22. Ilość i rodzaj wytworzonych biokomponentów w 2016 r. w podziale na spełniające i niespełniające kryteriów zrównoważonego rozwoju

Wyszczególnienie	Ogółem (tys. ton)	Bioetanol (tys. ton)	Estry (tys. ton)
Ilość biokomponentów wytworzonych przez wszystkich wytwórców, z tego:	1 061,93	194,50	867,43
– biokomponenty spełniające kryteria zrównoważonego rozwoju	1 061,91	194,50	867,41
– biokomponenty niespełniające kryteriów zrównoważonego rozwoju	0,02	0,00	0,02

Źródło: dane ARR.

W związku z implementacją dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE¹⁹⁸ od stycznia 2015 r. sprawozdawczość wytwórców została poszerzona o informacje dotyczące spełniania przez biokomponenty kryteriów zrównoważonego rozwoju.

Od 2012 r. podmioty realizujące Narodowy Cel Wskaźnikowy (NCW)¹⁹⁹ zostały uprawnione do skorzystania z obniżenia NCW. Warunkiem skorzystania z tej preferencji było udokumentowanie wykorzystania nie mniej niż 70% biokomponentów wytworzonych przez wytwórców wykonujących działalność w zakresie wytwarzania biokomponentów z:

- surowców rolniczych pozyskiwanych z gospodarstwa rolnego położonego: na obszarze co najmniej jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej, w Republice Turcji albo w państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, na podstawie umowy kontraktacji zawartej między producentem rolnym prowadzącym to gospodarstwo a wytwórcą, przetwórcą albo pośrednikiem lub
- biomasy pozyskiwanej na podstawie umowy dostawy zawartej między wytwórcą a pośrednikiem albo przetwórcą lub
- surowców rolniczych pozyskiwanych z produkcji własnej wytwórców.

¹⁹⁸ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych zmieniająca i w następstwie uchylająca dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE.

¹⁹⁹ Narodowy Cel Wskaźnikowy – minimalny udział biokomponentów i innych paliw odnawialnych zużytych we wszystkich rodzajach transportu w ogólnej ilości paliw ciekłych i biopaliw ciekłych zużywanych w ciągu roku kalendarzowego w transporcie drogowym i kolejowym, liczony według wartości opałowej.

W związku z ww. preferencją wytwórcy biokomponentów zostali zobowiązani do składania w ARR informacji o biokomponentach, które zostały wytworzone przez wytwórcę, a następnie rozporządzone poprzez dokonanie jakiegokolwiek czynności prawnej lub faktycznej. W 2016 r. wpłynęły 123 informacje oraz ich korekty. Dodatkowo wytwórcy, jak i inne podmioty biorące udział w obrocie biokomponentami, zostali zobowiązani do przekazywania nabywcom biokomponentów pisemnych informacji zawierających dane dotyczące rodzajów i ilości poszczególnych surowców, które zostały zużyte do ich wytworzenia.

W ramach administrowania rejestrem wytwórców ARR w 2016 r. przeprowadzała szczegółowe kontrole w zakresie weryfikacji danych zawartych w sprawozdaniach kwartalnych dotyczących produkcji biokomponentów oraz w informacjach wytwórców o sprzedaży lub zbyciu w innej formie biokomponentów, jak również spełnienia warunków wymaganych do wykonywania działalności objętej wpisem do rejestru oraz spełniania warunków do korzystania z uznanego systemu certyfikacji w ramach kryteriów zrównoważonego rozwoju. W 2016 r. przeprowadzono łącznie 36 kontroli.

ARR przyjęła także 27 informacji wytwórców o otrzymaniu certyfikatu oraz ich korekt. Sporządziła zbiorcze raporty kwartalne dotyczące rynku biokomponentów za IV kwartał 2015 r., a także za I, II i III kwartał 2016 r. (na podstawie sprawozdań kwartalnych wytwórców, podmiotów sprowadzających oraz producentów). Przedmiotowe raporty zostały przekazane Ministrowi Finansów, Ministrowi Energii, Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministrowi Środowiska. W uzasadnionych przypadkach ARR nakładała kary finansowe na przedsiębiorców naruszających przepisy.

Rejestr podmiotów sprowadzających

W rejestrze podmiotów sprowadzających, wg stanu na 31 grudnia 2016 r., było ujętych 17 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w zakresie importu lub nabycia wewnątrzwspólnotowego biokomponentów, a następnie rozporządzenia nimi poprzez dokonanie jakiegokolwiek czynności prawnej lub faktycznej. Wydano 7 zaświadczeń o dokonaniu wpisu oraz 5 zaświadczeń aktualizujących wpis do rejestru.

Przedsiębiorcy wpisani do rejestru podmiotów sprowadzających byli zobowiązani do składania, w terminie 45 dni po zakończeniu kwartału, sprawozdań kwartalnych zawierających informacje dotyczące m.in. rodzajów i ilości importowanych lub nabytych wewnątrzwspólnotowo biokomponentów. Do ARR wpłynęły 62 sprawozdania kwartalne oraz ich korekty. Z przekazanych sprawozdań wynikało, że w 2016 r. podmioty sprowadzające

dokonały nabycia wewnątrzwspólnotowego 32,28 tys. ton estrów metylowych. Wszystkie nabyte estry metylowe spełniały kryteria zrównoważonego rozwoju. Ponadto z otrzymanych sprawozdań wynikało, że w 2016 r. podmioty sprowadzające nie dokonywały importu biokomponentów.

ARR w 2016 r. otrzymała również 17 informacji oraz ich korekt o otrzymaniu certyfikatu od podmiotów sprowadzających. W uzasadnionych przypadkach nakładała kary finansowe na przedsiębiorców naruszających przepisy. Kompetencje Prezesa ARR obejmowały także przeprowadzanie kontroli działalności prowadzonej przez podmioty wpisane do powyższego rejestru podmiotów sprowadzających.

Rejestr administratorów systemów certyfikacji

W rejestrze administratorów systemów certyfikacji, wg stanu na 31 grudnia 2016 r., ujętych było trzech przedsiębiorców dysponujących uznanymi przez Komisję Europejską systemami certyfikacji.

Przedsiębiorcy wpisani do rejestru administratorów systemów certyfikacji byli zobowiązani do złożenia, w terminie do 45 dni po zakończeniu roku kalendarzowego, sprawozdań rocznych zawierających m.in. wykaz przeprowadzonych kontroli jednostek certyfikujących w ramach uznanych systemów certyfikacji. Z przekazanych sprawozdań wynikało, że przedsiębiorcy w 2016 r. przeprowadzili 19 kontroli w ramach uznanych systemów certyfikacji. Wszystkie kontrole zakończyły się wynikiem pozytywnym.

Ponadto w ramach administrowania rejestrem ARR była uprawniona do: przyjmowania informacji o cofnięciu jednostce certyfikującej zgody na korzystanie z uznanego systemu certyfikacji, przeprowadzania kontroli przedsiębiorców wpisanych do rejestru w zakresie określonym przepisami ustawy o biokomponentach i biopaliwach ciekłych oraz nakładania, w uzasadnionych przypadkach, kar finansowych lub administracyjnych na przedsiębiorców naruszających przepisy.

Rejestr jednostek certyfikujących

Na 31 grudnia 2016 r. w rejestrze jednostek certyfikujących ujętych było 11 przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w zakresie wydawania certyfikatów podmiotom certyfikowanym. W 2016 r. wydano jedno zaświadczenie o dokonaniu wpisu do rejestru oraz 2 zaświadczenia aktualizujące wpis.

W ramach administrowania rejestrem ARR przyjmowała informacje o wydaniu certyfikatów podmiotom certyfikowanym. Jednostki certyfikujące poinformowały, że w 2016 r. wydały 801 certyfikatów (wpłynęło 314 informacji oraz ich korekt w tym zakresie).

Przedsiębiorcy wpisani do rejestru jednostek certyfikujących byli zobowiązani do złożenia, w terminie do 45 dni po zakończeniu roku kalendarzowego, sprawozdań rocznych zawierających m.in. listę podmiotów certyfikowanych, którym jednostka certyfikująca wydała certyfikat, oraz wykaz kontroli podmiotów certyfikowanych przeprowadzonych przez jednostkę certyfikującą. Ze sprawozdań rocznych złożonych za 2016 r. wynikało, że jednostki certyfikujące wydawały certyfikaty w ramach uznanych systemów certyfikacji KZR INiG, REDcert oraz ISCC²⁰⁰. Ponadto jednostki certyfikujące poinformowały, że przeprowadzone kontrole podmiotów certyfikowanych zakończyły się wynikiem pozytywnym.

Agencja była także uprawniona do przyjmowania informacji o cofnięciu certyfikatów podmiotom certyfikowanym, przeprowadzania kontroli przedsiębiorców wpisanych do rejestru w zakresie określonym przepisami ustawy o biokomponentach i biopaliwach ciekłych oraz nakładania – w uzasadnionych przypadkach – kar finansowych lub administracyjnych na przedsiębiorców naruszających przepisy.

Rejestr rolników wytwarzających biopaliwa ciekłe na własny użytek

W rejestrze rolników wytwarzających biopaliwa ciekłe na własny użytek, wg stanu na 31 grudnia 2016 r., wpisanych było trzech rolników. Dopuszczalny roczny limit produkcji biopaliw, ustalony dla ww. podmiotów, wynosił 79,98 tys. litrów estrów metylowych oraz 11,13 tys. litrów czystego oleju roślinnego. Podmioty wpisane do rejestru rolników były zobowiązane do złożenia w terminie do 45 dni po zakończeniu roku kalendarzowego sprawozdań rocznych zawierających m.in. informacje o ilości wytworzonych i zużytych na własny użytek paliw ciekłych. Z rocznych sprawozdań złożonych w ARR przez rolników wpisanych do rejestru wynikało, że w 2016 r. wyprodukowali oni łącznie 503 litry czystego oleju roślinnego oraz 40 litrów estrów metylowych.

W ramach administrowania rejestrem ARR była uprawniona do przyjmowania sprawozdań rocznych z działalności prowadzonej przez rolników wpisanych do rejestru. Na podstawie otrzymanych sprawozdań sporządzono zbiorczy raport roczny za 2015 r., który przekazano Ministrowi Finansów, Ministrowi Energii, Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministrowi Środowiska. W 2016 r. Agencja sporządziła także zbiorcze zestawienie danych statystycznych za 2015 r., które przekazała Ministrowi Energii oraz do GUS. Przeprowadzono kontrolę jednego rolnika w zakresie określonym przepisami ustawy o biokomponentach i biopaliwach ciekłych.

²⁰⁰ KZR INiG, REDcert, ISCC – uznane systemy certyfikacji zatwierdzone przez Komisję Europejską.

Producenci

Na podstawie przepisów ustawy o biokomponentach i biopaliwach ciekłych od 1 stycznia 2015 r. producenci²⁰¹ zostali zobowiązani do składania w ARR, w terminie 45 dni od zakończenia kwartału, sprawozdań kwartalnych zawierających informacje dotyczące m.in. ilości i rodzajów importowanych lub nabytych wewnątrzwspólnotowo biokomponentów, w tym biokomponentów zawartych w paliwach ciekłych lub biopaliwach ciekłych. W 2016 r. do ARR wpłynęło 117 sprawozdań oraz ich korekt.

Tabela 23. Ilość i rodzaj nabytych wewnątrzwspólnotowo biokomponentów zawartych w paliwach ciekłych i biopaliwach ciekłych w 2016 r.

Lp.	Rodzaj biokomponentu	Ilość (tys. ton)	
		Biokomponent spełniający kryteria zrównoważonego rozwoju	Biokomponent niespełniający kryteriów zrównoważonego rozwoju
1.	Bioetanol	13,33	0,00
2.	Estry	37,56	0,03
Ogółem		50,89	0,03

Źródło: dane ARR.

Z przekazanych sprawozdań wynikało, że w 2016 r. producenci nabyli wewnątrzwspólnotowo 208,18 tys. ton biokomponentów (z tego: 134,39 tys. ton estrów i 73,79 tys. ton bioetanolu spełniających kryteria zrównoważonego rozwoju) oraz 50,92 tys. ton biokomponentów zawartych w paliwach ciekłych i biopaliwach ciekłych.

Z otrzymanych sprawozdań kwartalnych wynikało, że producenci w 2016 r. nie importowali biokomponentów oraz biokomponentów zawartych w paliwach ciekłych i biopaliwach ciekłych. W uzasadnionych przypadkach ARR nakładała kary finansowe na producentów naruszających przepisy.

2.1.17.2. Monitorowanie produkcji biopłynów

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz. U. poz. 478, z późn. zm.) działalność gospodarcza w zakresie wytwarzania biopłynów lub energii elektrycznej z biopłynów jest działalnością regulowaną i wymaga wpisu do rejestru wytwórców biopłynów. Organem odpowiedzialnym za prowadzenie rejestru

²⁰¹ Producent – przedsiębiorca wykonujący działalność gospodarczą w zakresie:

- wytwarzania, magazynowania, importu lub nabycia wewnątrzwspólnotowego paliw ciekłych lub biopaliw ciekłych i wprowadzania ich do obrotu lub
- importu lub nabycia wewnątrzwspólnotowego biokomponentów, a następnie ich wykorzystania do wytwarzania przez siebie paliw ciekłych lub biopaliw ciekłych.

jest Prezes Agencji Rynku Rolnego. Do 31 grudnia 2016 r. żaden podmiot nie złożył wniosku o wpis do ww. rejestru.

Pozostałe uprawnienia Agencji obejmują m.in.:

- przeprowadzanie kontroli podmiotów wpisanych do rejestru wytwórców biopłynów,
- przyjmowanie sprawozdań kwartalnych z prowadzonej działalności,
- sporządzenie – na podstawie danych zawartych w rejestrze wytwórców biopłynów oraz sprawozdań kwartalnych składanych przez przedsiębiorców wpisanych do ww. rejestru – zbiorczego raportu rocznego dotyczącego rynku biopłynów i przekazanie go ministrom właściwym do spraw energii, rynków rolnych, środowiska oraz Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki.

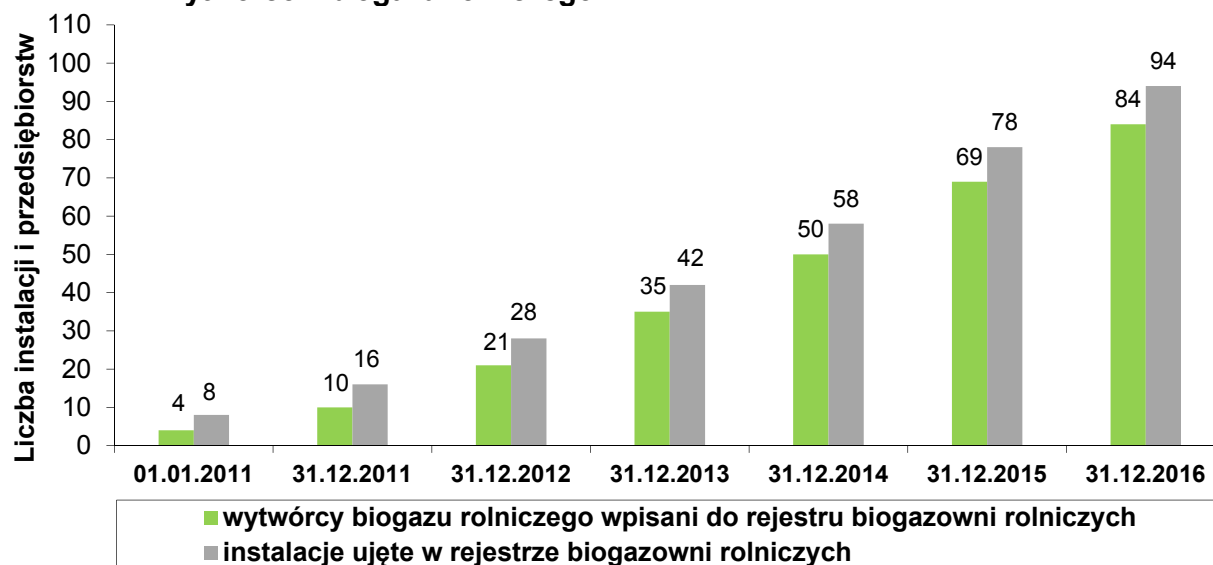
Prezes ARR jest uprawniony do nakładania, w uzasadnionych przypadkach, sankcji finansowych lub administracyjnych na podmioty wpisane do ww. rejestru oraz do sporządzenia sprawozdania o liczbie i wysokości wymierzonych kar pieniężnych i przekazania go ministrowi właściwemu do spraw energii.

2.1.17.3. Monitorowanie produkcji biogazu rolniczego

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz. U. poz. 478, z późn. zm.) działalność gospodarcza w zakresie wytwarzania biogazu rolniczego lub wytwarzania energii elektrycznej z biogazu rolniczego jest działalnością regulowaną, która wymaga wpisu do „Rejestru wytwórców biogazu rolniczego”. Organem odpowiedzialnym za prowadzenie rejestru jest Prezes Agencji Rynku Rolnego.

Liczba biogazowni rolniczych w kraju systematycznie się zwiększa – od 2011 r. wzrosła blisko 12-krotnie. Na 31 grudnia 2016 r., w wyniku składanych wniosków o wpis lub wykreślenie oraz po przeprowadzeniu działań kontrolnych przez ARR, w rejestrze wytwórców biogazu rolniczego ujęte były 94 biogazownie rolnicze (16 biogazowni więcej niż na koniec 2015 r.) należące do 84 podmiotów gospodarczych (15 podmiotów więcej niż rok wcześniej). W 2016 r. ARR wydała 17 zaświadczeń o dokonaniu wpisu do rejestru, 19 zaświadczeń aktualizujących wpis oraz decyzję o wykreśleniu wpisu na wniosek wytwórcy.

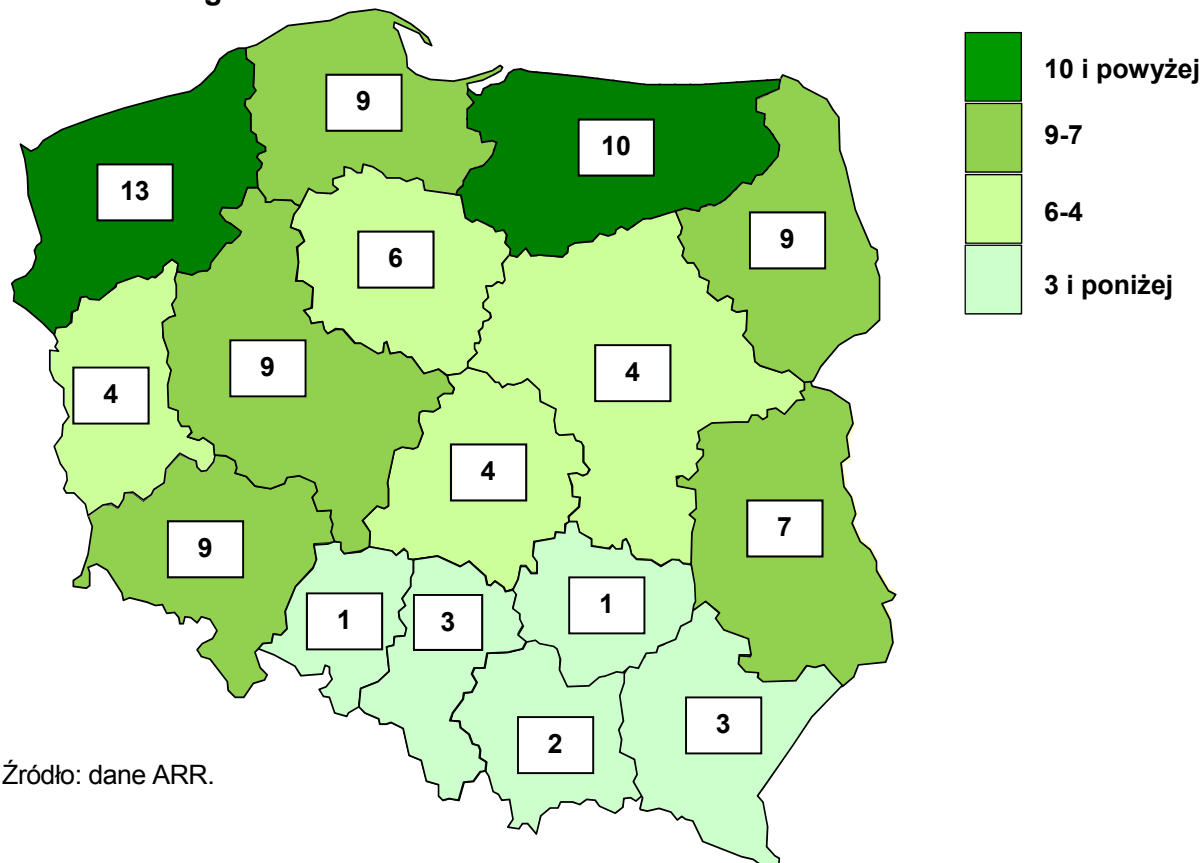
Wykres 73. Liczba wytwórców biogazu rolniczego oraz instalacji wpisanych do rejestru wytwórców biogazu rolniczego

Źródło: dane ARR.

Łączna zainstalowana moc biogazowni rolniczych wpisanych do rejestru wyniosła 101,23 MW energii elektrycznej i była o 20,6% wyższa od mocy zainstalowanej biogazowni na koniec 2015 r., wynoszącej 83,95 MW energii elektrycznej. Wszyscy wytwórcy ujęci w powyższym rejestrze wykonywali działalność gospodarczą wyłącznie w zakresie wytwarzania energii elektrycznej z biogazu rolniczego.

Mapa 3. Rozmieszczenie terytorialne biogazowni rolniczych wg stanu na 31 grudnia 2016 r.

Źródło: dane ARR.

Najwięcej biogazowni rolniczych znajdowało się w województwie zachodniopomorskim (13 instalacji; 14% ogółu zarejestrowanych w kraju), a następnie warmińsko-mazurskim (10; 11%) oraz dolnośląskim, pomorskim, wielkopolskim i podlaskim (po 9; po 10%).

W 2016 r. ARR przyjmowała od wytwórców biogazu rolniczego sprawozdania kwartalne, zawierające informacje dotyczące:

- ilości i rodzajów substratów wykorzystanych do wytworzenia biogazu rolniczego lub do wytworzenia energii elektrycznej z biogazu rolniczego,
- łącznej ilości wytworzonego biogazu rolniczego, z wyszczególnieniem ilości biogazu rolniczego wprowadzonego do sieci dystrybucyjnej gazowej, wykorzystanego do wytworzenia energii elektrycznej w układzie rozdzielonym lub kogeneracyjnym lub wykorzystanego w inny sposób,
- ilości energii elektrycznej wytworzonej z biogazu rolniczego w układzie rozdzielonym lub kogeneracyjnym,
- ilości energii elektrycznej sprzedanej, w tym ilości energii elektrycznej sprzedanej sprzedawcy zobowiązanemu, która została wytworzona z biogazu rolniczego i wprowadzona do sieci dystrybucyjnej,
- ilości produktu ubocznego powstałego w wyniku wytworzenia biogazu rolniczego.

W 2016 r. wytwórcy złożyli 421 sprawozdań kwartalnych oraz ich korekt.

Ze sprawozdań kwartalnych złożonych za 2016 r. wynikało, że do wytworzenia biogazu rolniczego zużyto ponad 3,22 mln ton surowców (30% więcej niż w 2015 r.), w tym najwięcej gnojowicy (24% zużytych surowców), a następnie pozostałości z owoców i warzyw (21%), wywaru pogorzelnianego (15%), kiszonki z kukurydzy (14%) oraz wysłodków buraczanych (7%).

Tabela 24. Wykaz substratów zużytych do produkcji biogazu rolniczego w 2016 r.

Lp.	Rodzaj substratu	Ilość substratu zużytego do produkcji biogazu rolniczego (tony)
1.	Gnojowica	774 997
2.	Pozostałości z owoców i warzyw	665 315
3.	Wywar pogorzelniany	477 523
4.	Kiszonka z kukurydzy	439 145
5.	Wysłodki buraczane	222 157
6.	Osady technologiczne z przemysłu rolno-spożywczego	125 136
7.	Odpady z przemysłu mleczarskiego	89 145
8.	Obornik	86 140
9.	Zielonka	56 711
10.	Odpadowa masa roślinna	32 906

Lp.	Rodzaj substratu	Ilość substratu zużytego do produkcji biogazu rolniczego (tony)
11.	Odpady z przetwórstwa spożywczego	30 403
12.	Przeterminowana żywność	28 699
13.	Owoce i warzywa	25 917
14.	Pomiot ptasi	25 643
15.	Treści żołądkowe	23 146
16.	Osady tłuszczowe	20 213
17.	Zboże, odpad zbożowy	18 547
18.	Odpady poubojowe	17 944
19.	Kiszonka z traw i zbóż	17 171
20.	Słoma	12 870
21.	Poferment	8 540
22.	Pasza	6 143
23.	Tłuszcze	5 075
24.	Odpady białkowe, tłuszczowe	4 133
25.	Odpady gastronomiczne	2 851
26.	Płynne resztki pszenne	1 491
27.	Osady drożdżowe	1 369
28.	Popłuczyny	1 356
29.	Odpady z produkcji oleju roślinnego	1 335
30.	Szlamy białkowe, tłuszczowe	1 282
31.	Gliceryna	379
32.	Oleje fuzlowe	264
33.	Wytłoki poekstrakcyjne z produkcji farmaceutyków ziołowych	108
34.	Oleje roślinne	47
Ogółem		3 224 101

Źródło: dane ARR.

Ze wskazanej ilości surowców wytwórcy biogazu rolniczego wytworzyli w procesie fermentacji metanowej w 2016 r. łącznie 250,16 mln m³ biogazu rolniczego (21% więcej niż w 2015 r.), z którego wyprodukowano 524,53 GWh energii elektrycznej (22% więcej niż w poprzednim roku).

Tabela 25. **Energia elektryczna wytworzona i przetworzona z biogazu rolniczego w 2016 r.**

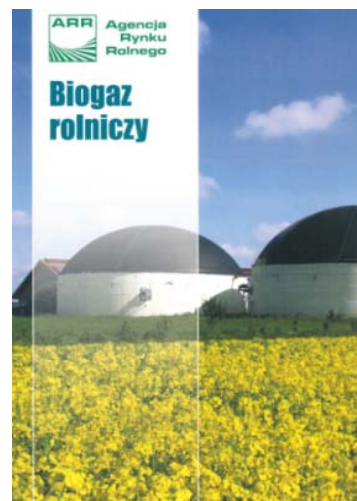
Energia elektryczna	Ilość energii elektrycznej (GWh)
Wytworzona z biogazu rolniczego, z tego:	524,53
– sprzedana	422,23
– zużyta na potrzeby produkcji	63,94
– zużyta na potrzeby własne wytwórców biogazu rolniczego	38,36

Źródło: dane ARR.

W 2016 r. ARR przeprowadziła 26 kontroli w zakresie spełnienia warunków niezbędnych do wykonywania działalności objętej wpisem oraz weryfikacji danych zawartych w sprawozdaniach kwartalnych wytwórców biogazu rolniczego.

Pozostałe działania Agencji Rynku Rolnego w ramach administrowania mechanizmem obejmowały:

- sporządzenie, na podstawie danych z rejestru oraz informacji zawartych w sprawozdaniach kwartalnych, zbiorczego raportu rocznego z działalności podmiotów wytwarzających w 2015 r. biogaz rolniczy lub energię elektryczną z biogazu rolniczego i przekazanie go ministrom właściwym do spraw energii, rynków rolnych, środowiska oraz Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki,
- wymierzanie, w uzasadnionych przypadkach, kar finansowych lub administracyjnych wytwórcom naruszającym przepisy,
- sporządzenie sprawozdania o liczbie i wysokości wymierzonych kar pieniężnych, które zostało przekazane ministrowi właściwemu do spraw energii,
- przygotowanie zbiorczych zestawień danych statystycznych dotyczących biogazu rolniczego, które zostały przekazane ministrowi właściwemu do spraw energii oraz do Głównego Urzędu Statystycznego,
- sporządzenie zbiorczej informacji dotyczącej działalności wytwórców biogazu rolniczego lub energii elektrycznej z biogazu rolniczego, która została zamieszczona w Biuletynie Informacji Publicznej ARR.

2.1.17.4. Ewidencja mikroinstalacji biogazu rolniczego

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz. U. poz. 478, z późn. zm.) Prezes ARR został uprawniony do przyjmowania od operatorów systemu dystrybucyjnego elektroenergetycznego i operatorów systemu dystrybucyjnego gazowego:

- informacji o przyłączonych wytwórcach energii elektrycznej z biogazu rolniczego w mikroinstalacji albo przyłączonych wytwórcach biogazu rolniczego, lokalizacji i rodzaju mikroinstalacji i jej mocy zainstalowanej elektrycznej albo rocznej wydajności instalacji odnawialnego źródła energii (wpłynęła jedna informacja),
- informacji o zmianie ww. danych oraz odłączeniu mikroinstalacji albo instalacji odnawialnego źródła energii od jego sieci dystrybucyjnej,

- sprawozdań kwartalnych zawierających dane produkcyjne poszczególnych wytwórców, dotyczące ilości energii elektrycznej albo biogazu rolniczego (wpłynęły 24 sprawozdania).

Na podstawie ww. sprawozdań Prezes ARR sporządził zbiorcze raporty kwartalne za IV kwartał 2015 r. oraz za I, II i III kwartał 2016 r. dotyczące:

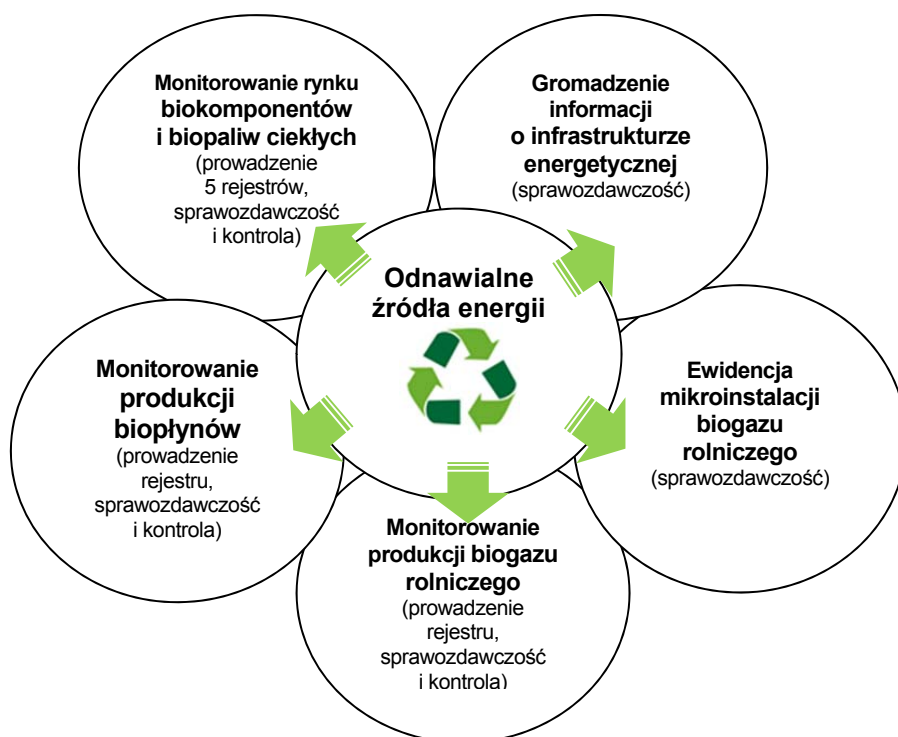
- wytwórców energii elektrycznej z biogazu rolniczego w mikroinstalacji,
- wytwórców biogazu rolniczego w instalacji odnawialnego źródła energii.

Raporty zostały zamieszczone na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej ARR.

Z informacji oraz sprawozdań kwartalnych przekazanych przez operatorów systemu dystrybucyjnego elektroenergetycznego wynikało, że do 31 grudnia 2016 r. do sieci zostały przyłączone 4 mikroinstalacje. Jednocześnie ze sprawozdań od operatorów systemu dystrybucyjnego elektroenergetycznego wynikało, że mikroinstalacje w 2016 r. wytworzyły 39,41 kWh energii elektrycznej z biogazu rolniczego na własne potrzeby oraz wprowadziły 566,41 kWh energii elektrycznej z biogazu rolniczego do sieci dystrybucyjnej sprzedawcy zobowiązanego.

Prezes ARR był uprawniony do nakładania, w uzasadnionych przypadkach, sankcji finansowych na wytwórców w mikroinstalacji oraz operatorów systemów dystrybucyjnych elektroenergetycznych i gazowych.

Wykres 74. **Działania ARR w sektorze odnawialnych źródeł energii**

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Programowania ARR.

2.1.17.5. Gromadzenie informacji o infrastrukturze energetycznej

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1006) ARR pozyskuje i gromadzi informacje dotyczące istniejącej, będącej w budowie lub planowanej do budowy infrastruktury energetycznej służącej do wytwarzania biokomponentów oraz energii elektrycznej z biogazu rolniczego. Na podstawie powyższych informacji sporządza zbiorcze zestawienia, które przekazuje co drugi rok ministrowi właściwemu do spraw energii w terminie do 15 lipca. Najbliższe sprawozdanie sporządzone zostanie w 2017 r.

2.2. Podsumowanie działań ARR w 2016 r. w ramach regulacji handlu zagranicznego

Agencja Rynku Rolnego od przystąpienia Polski do Unii Europejskiej administrowała handlem zagranicznym towarami rolno-spożywczymi zgodnie z zasadami prawodawstwa unijnego, umożliwiając przedsiębiorcom uczestniczenie w światowym obrocie tymi towarami.

W 2016 r. główne działania ARR w ramach administrowania obrotem towarowym z zagranicą dotyczyły: weryfikowania składanych przez przedsiębiorców wniosków o pozwolenia na przywóz/wywóz produktów rolno-spożywczych z/do krajów trzecich, wydawania pozwoleń/wyciągów z pozwoleń i ich rozliczania, a także weryfikowania wpisów

służb celnych w pozwoleniach oraz dokumentów potwierdzających, że towar opuścił obszar celny UE w wymaganym terminie. Agencja weryfikowała również dokumenty celne, transportowe i importowe z krajów trzecich. Powyższe działania pozwalały na bieżące monitorowanie, we współpracy z agencjami płatniczymi innych państw członkowskich UE, wolumenu towarów przywożonych i wywożonych na/z terytorium Wspólnoty.

W ramach obsługi eksportu towarów rolno-spożywczych do krajów trzecich ARR w 2016 r. wydawała i rozliczała pozwolenia/wyciągi z pozwoleń na wywóz bez refundacji: syropów cukrowych i cukru wyprodukowanego w ramach kwoty produkcyjnej, cukru pozakwotowego, zbóż i przetworów zbożowych (w tym mąki pszennej), ryżu, a także serów do Kanady (w ramach umów zawartych pomiędzy UE a Kanadą) oraz do USA (w ramach niektórych kontyngentów GATT).

Zadania wykonywane przez ARR w 2016 r. w zakresie obsługi importu towarów rolno-spożywczych z krajów trzecich polegały m.in. na administrowaniu kontyngentami taryfowymi i przywozem preferencyjnym na rynkach: zbóż, ryżu, cukru, olejów i tłuszczów, świeżych owoców i warzyw, przetworzonych owoców i warzyw, mleka i przetworów mlecznych, wołowiny i cielęciny, wieprzowiny oraz drobiu, jaj i albumin. W ramach poszczególnych rynków ustalonych jest wiele kontyngentów, np. w zależności od kraju importu, jakości produktów czy ich kodów nomenklatury scalonej CN²⁰².

Na początku 2016 r. ARR administrowała 5 rodzajami przywozu preferencyjnego oraz 145 przywozowymi kontyngentami taryfowymi, natomiast na koniec roku – 2 rodzajami przywozu preferencyjnego oraz 146 przywozowymi kontyngentami taryfowymi, w tym 13 kontyngentami na przywóz po zerowej stawce celnej produktów z Ukrainy, otwartymi przez Komisję Europejską w kwietniu 2014 r.

W przypadku większości kontyngentów ARR weryfikowała dokumenty potwierdzające, że dany przedsiębiorca zajmował się handlem zagranicznym produktami objętymi wspólną organizacją rynku w dwóch dwunastomiesięcznych okresach poprzedzających datę złożenia wniosku o pozwolenie na przywóz, a także inne dokumenty, np. pozwolenie na wywóz z kraju importu. Niezależnie od rynku wydane pozwolenia na przywóz były rozliczane, a wniesione przez przedsiębiorców zabezpieczenia – zwalniane po spełnieniu warunków zawartych w pozwoleniach.

W odniesieniu do każdego kontyngentu ARR, w ramach systemu zarządzania kontyngentami AMIS QUOTA, wysłała do Komisji Europejskiej komunikaty o liczbie złożonych wniosków o wydanie pozwolenia, liczbie wydanych, wycofanych i niewykorzystanych pozwoleń, jak również o ilości przywiezionych towarów. W 2016 r. przesłano do Komisji Europejskiej 2 tys. komunikatów. Za pośrednictwem Informatycznego Systemu Monitoringu i Zarządzania Rynkiem Rolnym (ISAMM), służącego do przesyłania dokumentów określonych w prawodawstwie UE w zakresie obsługi mechanizmów handlu zagranicznego WPR, do KE przesłano również 2 tys. komunikatów.

²⁰² Nomenklatura scalona (ang. Combined Nomenclature, CN) – nomenklatura taryfowa i statystyczna unii celnej, podstawowy element wspólnej taryfy celnej UE.

Tabela 26. **Pozwolenia/wyciągi z pozwoleń na przywóz i wywóz wydane oraz rozliczone w 2016 r.***

Lp.	Rynek	Pozwolenia/wyciągi z pozwoleń na przywóz i wywóz					
		Na przywóz		Na wywóz		Łącznie	
		Wydane	Rozliczone	Wydane	Rozliczone	Wydane	Rozliczone
1.	Ryżu	548	532	161	108	709	640
2.	Świeżych owoców i warzyw	198**	178***	-	-	198	178
3.	Zbóż	343	402	196	192	539	594
4.	Cukru	60	60	170****	187*****	230	247
5.	Alkoholu etylowego pochodzenia rolniczego	63	58	-	-	63	58
6.	Lnu i konopi	7	8	-	-	7	8
7.	Mleka i przetworów mlecznych	2	1	43	41	45	42
8.	Drobie i jaj	1	-	-	-	1	-
9.	Wołowiny i cielęciny	1	1	-	-	1	1
Ogółem		1 223	1 240	570	528	1 793	1 768

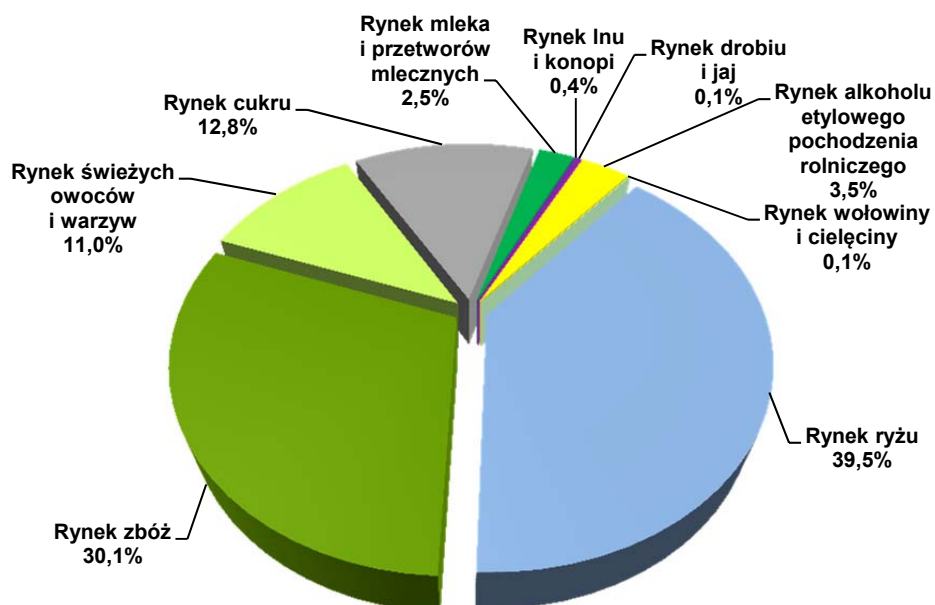
* Rozliczone pozwolenia/wyciągi z pozwoleń dotyczyły przywozu/wywozu zrealizowanego na podstawie pozwoleń wydanych w 2016 r. oraz w latach wcześniejszych. ** 194 pozwolenia i 4 wyciągi. *** 176 pozwoleń i 2 wyciągi. **** 90 pozwoleń i 80 wyciągów. ***** 93 pozwolenia i 94 wyciągi. Źródło: dane ARR.

W ramach regulacji handlu zagranicznego ARR w 2016 r. wydała ogółem 1 793 pozwolenia/wyciągi z pozwoleń na przywóz/wywóz produktów rolno-spożywczych z/do krajów pozaunijnych (z tego: 1 709 pozwoleń i 84 wyciągi z pozwoleń). Wystawione dokumenty dotyczyły:

- przywozu bez preferencji – 1 008 pozwoleń/wyciągów,
- wywozu bez refundacji – 570 pozwoleń/wyciągów,
- przywozu po obniżonych stawkach celnych (w tym w ramach kontyngentów) – 215 pozwoleń/wyciągów.

W 2016 r. ARR wydała ogółem 1 223 pozwolenia/wyciągi na przywóz produktów rolno-spożywczych (najwięcej przedsiębiorcom importującym spoza UE ryż – 548 pozwoleń, a następnie zboża – 343 pozwolenia i czosnek – 198 pozwoleń/wyciągów). W przypadku wywozu ARR wydała 570 pozwoleń/wyciągów (najwięcej eksporterom zbóż – 196 pozwoleń, a następnie ryżu – 161 pozwoleń oraz cukru – 170 pozwoleń/wyciągów).

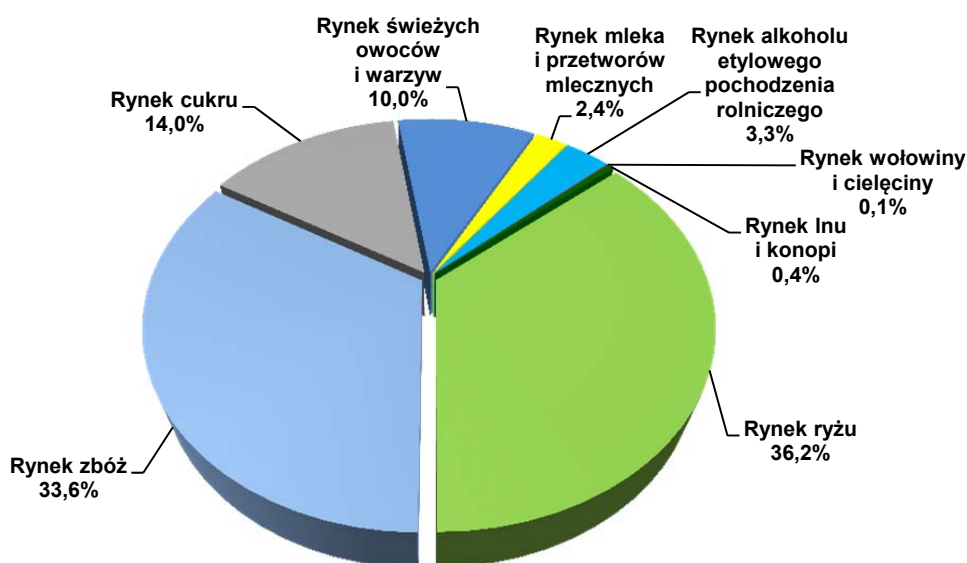
Wykres 75. **Struktura pozwoleń/wyciągów z pozwoleń wydanych przez ARR w 2016 r. na przywóz/wywóz towarów do/z Polski**

Źródło: dane ARR.

ARR w 2016 r. rozliczyła ogółem 1 768 pozwoleń/wyciągów z pozwoleń na przywóz/wywóz produktów rolno-spożywczych z/do krajów pozaunijnych, z tego 1 672 pozwolenia i 96 wyciągów z pozwoleń. W ramach przywozu rozliczono 1 240 pozwoleń/wyciągów (najwięcej dotyczyło rynków: ryżu – 532 pozwolenia, zbóż – 402 pozwolenia i czosnku – 178 pozwoleń/wyciągów), a w przypadku wywozu – 528 pozwoleń/wyciągów (najwięcej na rynku zbóż – 192 rozliczone pozwolenia, cukru – 187 pozwoleń/wyciągów i ryżu – 108 pozwoleń).

Wykres 76. **Struktura pozwoleń/wyciągów z pozwoleń rozliczonych przez ARR w 2016 r. na przywóz/wywóz towarów do/z Polski**

Źródło: dane ARR.

ARR w 2016 r. wydała również 249 zaświadczeń P2 dla przedsiębiorców wywożących makarony do Stanów Zjednoczonych.

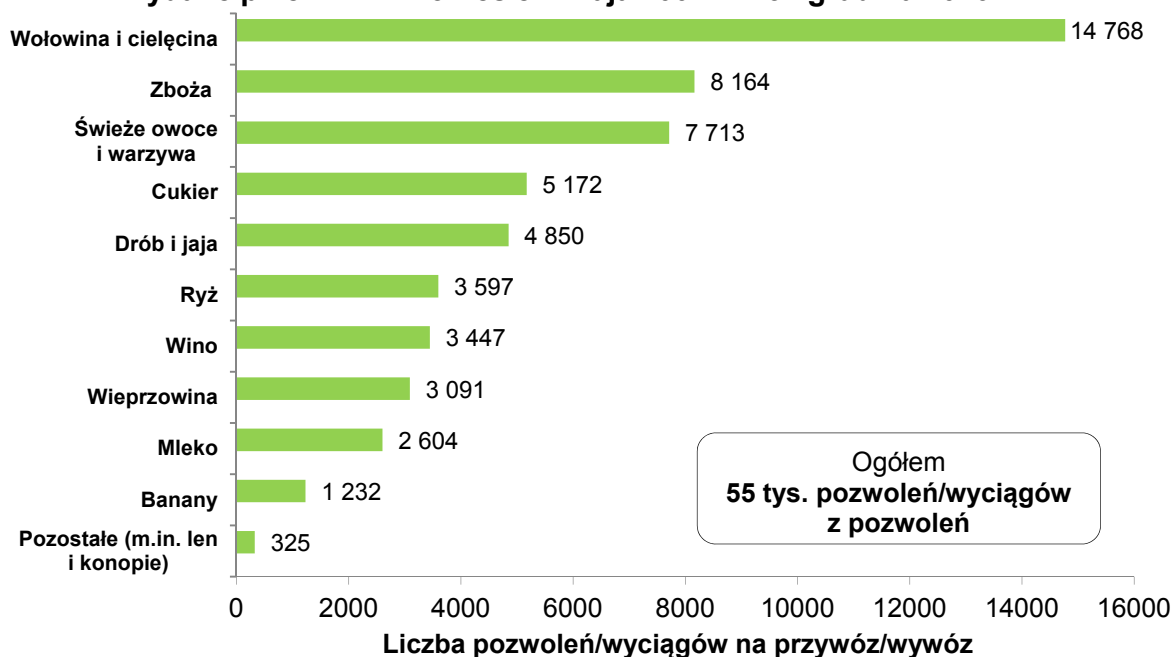
Ze względu na zerowy poziom stawek refundacji wywozowych, ARR w 2016 r. nie wydawała pozwoleń na wywóz z refundacją.

Na stronie internetowej ARR w zakładce „Handel zagraniczny”/„Informacje ogólne” sukcesywnie zamieszczano informacje dotyczące m.in. ogólnych zasad handlu wewnątrzunijnego oraz handlu z krajami trzecimi, unijnej bazy danych dostępu do rynków krajów trzecich (Market Access Database), sposobów efektywnego wykorzystania Zintegrowanej Taryfy Celnej Wspólnot Europejskich (TARIC) – systemu prowadzonego przez Dyрекcję Generalną Podatków i Unii Celnej, Systemu Zintegrowanej Taryfy Celnej (ISZTAR) – prowadzonego przez Służbę Celną RP, a także nadzoru nad bezpieczeństwem żywności. Udostępniano również adresy stron internetowych instytucji zaangażowanych w wymianę handlową, na których można było uzyskać szczegółowe informacje na temat cen rynkowych, opracowań dotyczących krajów trzecich oraz danych analitycznych w zakresie sektora rolno-spożywczego.

* * *

Od akcesji Polski do UE do końca 2016 r. ARR wystawiła 55 tys. pozwoleń/wyciągów z pozwoleń na przywóz/wywóz produktów rolno-spożywczych z/do krajów pozaunijnych, a także 2,2 tys. zaświadczeń P2.

Wykres 77. Pozwolenia/wyciągi z pozwoleń na przywóz/wywóz towarów z/do Polski wydane przez ARR w okresie 1 maja 2004 r. – 31 grudnia 2016 r.

Źródło: dane ARR.

Najwięcej pozwoleń/wyciągów z pozwoleń na przywóz/wywóz towarów rolno-spożywczych do/z Polski dotyczyło wołowiny i cielęciny – 14,8 tys. (27% ogółu wystawionych pozwoleń/wyciągów), a następnie zbóż – 8,2 tys. (15%), świeżych owoców i warzyw – 7,7 tys. (14%) oraz cukru – 5,2 tys. (9%).

Eksporterom wypłacono ogółem 2,1 mld zł refundacji wywozowych²⁰³.

2.3. Podsumowanie wsparcia sektora rolno-żywnościowego przez ARR w 2016 r. w ramach realizacji mechanizmów WPR i krajowych

Agencja Rynku Rolnego w ramach administrowania mechanizmami wspólnej polityki rolnej i krajowymi dokonała płatności na rzecz sektora rolno-żywnościowego w wysokości 1 510 737 tys. zł ze środków finansowych pochodzących z budżetu UE (EFRG) i z budżetu krajowego. Dodatkowo z funduszy promocji produktów rolno-spożywczych wypłacono 48 869 tys. zł.

W związku z realizacją zadań w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 (wdrażania Podprogramu 2015 i Podprogramu 2016) ARR wydatkowała łącznie 197 771 tys. zł za dostarczone artykuły spożywcze oraz jako dofinansowanie projektów organizacji partnerskich z tytułu kosztów administracyjnych, transportu i magazynowania, a także z tytułu kosztów środków towarzyszących.

Tabela 27. **Wsparcie sektora rolno-żywnościowego przez ARR w 2016 r. w podziale na działania**

Lp.	Działania	Wydatki (tys. zł)
1.	Wsparcie w sytuacjach nadzwyczajnych i kryzysowych	823 285
1.1.	Dalsze tymczasowe wsparcie producentów owoców i warzyw (IV transza pomocy)	573 577
1.2.	Tymczasowa nadzwyczajna pomoc dla rolników w sektorach hodowlanych – dla producentów świń	122 857
1.3.	Tymczasowa nadzwyczajna pomoc dla rolników w sektorach hodowlanych – rynek mleka	122 750
1.4.	Dalsze wsparcie kryzysowe producentów owoców i warzyw (V transza pomocy)	4 101
2.	Zakupy interwencyjne	253 627
2.1.	Koszty zakupu, przechowywania i transportu odtłuszczonego mleka w proszku	253 627
3.	Wspieranie konsumpcji	244 238

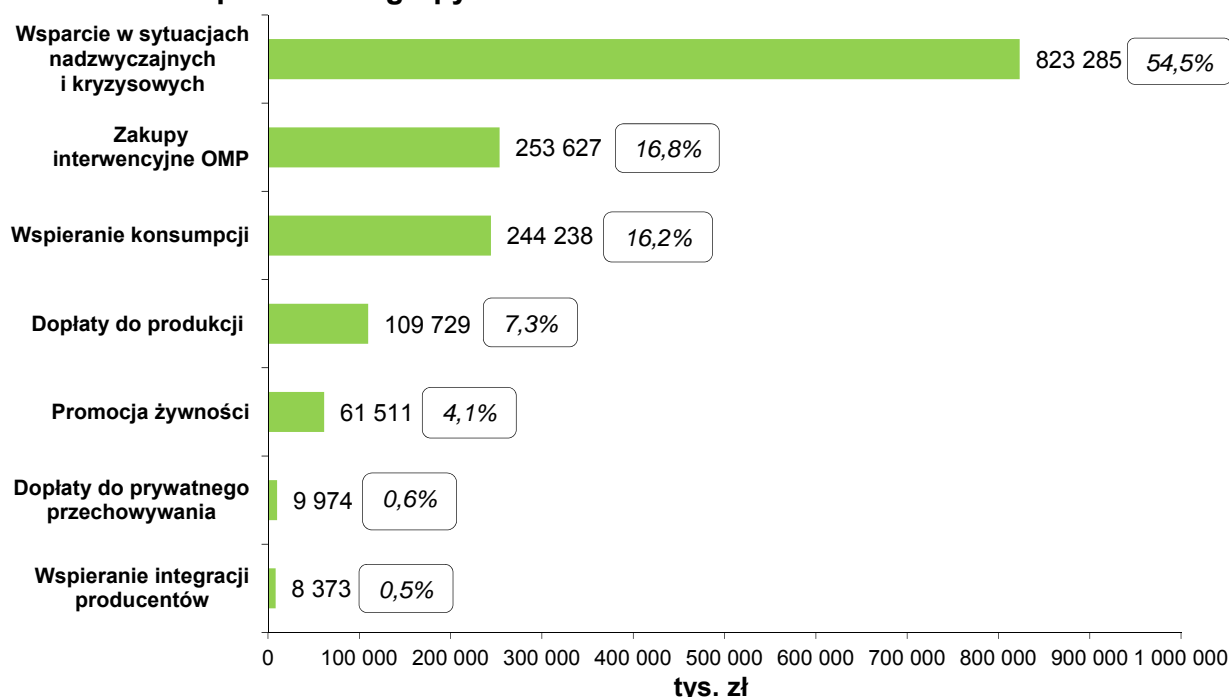
²⁰³ ARR po akcesji Polski do UE wspierała eksporterów produktów i towarów rolno-spożywczych do krajów pozaunijnych przez udzielanie refundacji wywozowych, które miały na celu zwiększenie konkurencyjności towarów unijnych. Refundacje pokrywały częściowo lub całkowicie różnicę pomiędzy cenami światowymi a cenami produktów w UE. Od 1 stycznia 2014 r., zgodnie z art. 196 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013, stawki refundacji wywozowych wynosiły 0 EUR.

Lp.	Działania	Wydatki (tys. zł)
3.1.	Dopłata do spożycia mleka i przetworów mlecznych w szkołach podstawowych (dopłata krajowa w ramach programu „Mleko w szkole”)	117 992
3.2.	Program „Owoce i warzywa w szkole”	84 234
3.3.	Dopłaty do spożycia mleka i przetworów mlecznych w placówkach oświatowych (dopłata unijna – program „Mleko w szkole”)	42 012
4.	Dopłaty do produkcji	109 729
4.1.	Dopłaty do materiału siewnego	87 995
4.2.	Wsparcie rynku produktów pszczelich	21 734
5.	Wspieranie promocji żywności	61 511
5.1.	Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych	56 717
5.2.	Wspieranie rozwoju współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą	3 177
5.3.	Działania promocyjne i informacyjne mające na celu promowanie produktów rolnych i żywnościowych, metod ich produkcji, a także systemów jakości produktów rolnych i żywnościowych	1 617
6.	Dopłaty do prywatnego przechowywania	9 974
6.1.	Dopłaty do prywatnego przechowywania wieprzowiny	9 192
6.2.	Dopłaty do prywatnego przechowywania masła	659
6.3.	Dopłaty do prywatnego przechowywania odtłuszczonego mleka w proszku	123
7.	Wspieranie integracji producentów	8 373
7.1.	Obsługa programów operacyjnych (uznanych organizacji producentów owoców i warzyw)	8 373
Ogółem wydatki ARR w ramach realizacji mechanizmów WPR i krajowych w 2016 r.		1 510 737
8.	Wypłaty z funduszy promocji produktów rolno-spożywczych	48 869
9.	Wypłaty za dostarczone artykuły spożywcze oraz jako dofinansowanie projektów organizacji partnerskich z tytułu kosztów administracyjnych, transportu i magazynowania oraz z tytułu kosztów środków towarzyszących w ramach PO PŻ (Podprogram 2015 i Podprogram 2016)	197 771

Źródło: dane ARR.

W zakresie administrowania poszczególnymi mechanizmami ARR w 2016 r. najwięcej środków finansowych przeznaczyła na dalsze tymczasowe wsparcie producentów owoców i warzyw (IV transzę pomocy) – 38% wszystkich wydatków, a następnie na: zakupy interwencyjne odtłuszczonego mleka w proszku (16,8%), tymczasową nadzwyczajną pomoc dla rolników w sektorach hodowlanych – dla producentów świń oraz na rynku mleka (po 8,1%), dopłatę krajową do spożycia mleka i przetworów mlecznych w szkołach podstawowych (7,8%), a także dopłaty do materiału siewnego (5,8%).

Wykres 78. Wydatki ARR w ramach mechanizmów WPR i krajowych w 2016 r. w podziale na grupy działań

Źródło: dane ARR.

Biorąc pod uwagę grupy działań realizowanych przez ARR, największy udział w wydatkach w 2016 r. (54,5%) miały środki finansowe poniesione na administrowanie mechanizmami uruchomionymi w sytuacji nadzwyczajnej w sektorze owoców i warzyw oraz w sektorach hodowlanych (mleka i trzody chlewnej), a następnie na zakupy interwencyjne OMP (16,8%), mechanizmy wspierające konsumpcję (program „Mleko w szkole” oraz „Owoce i warzywa w szkole”) – 16,2% oraz na dopłaty do produkcji (głównie do materiału siewnego) – 7,3%. W ramach realizacji mechanizmów wspierających promocję żywności ARR w 2016 r. wypłaciła 4,1% ogółu środków finansowych na dopłaty do prywatnego przechowywania wieprzowiny, masła i OMP – 0,6%, a na wsparcie integracji producentów rolnych – 0,5%.

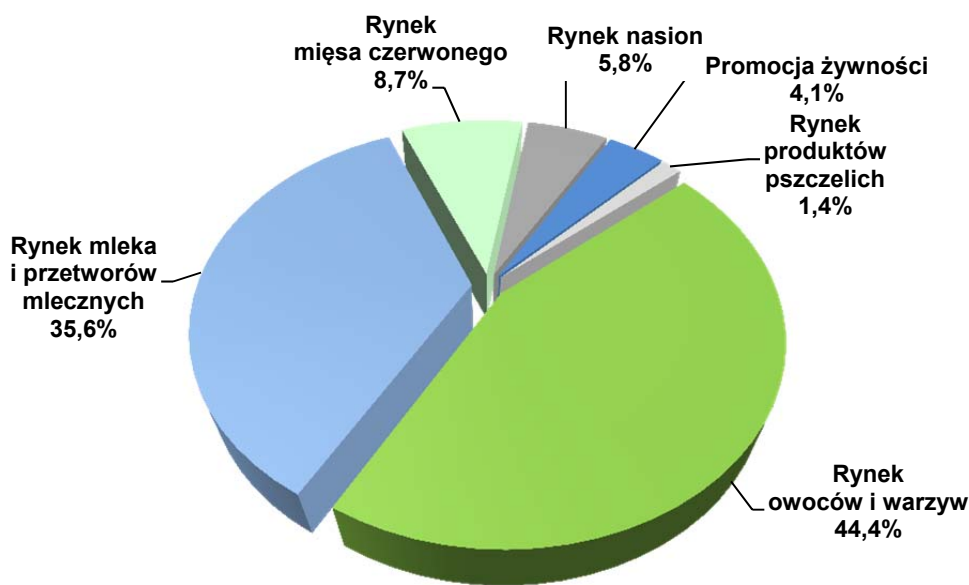
Tabela 28. Wydatki ARR w 2016 r. w podziale na rynki/działania

Lp.	Wyszczególnienie (rynek/działanie)	Wydatki (tys. zł)
1.	Rynek owoców i warzyw	670 285
2.	Rynek mleka i przetworów mlecznych	537 163
3.	Rynek mięsa czerwonego	132 049
4.	Rynek nasion	87 995
5.	Promocja żywności	61 511
6.	Rynek produktów pszczelich	21 734
Ogółem wydatki na realizację mechanizmów WPR i krajowych		1 510 737

Źródło: dane ARR.

W 2016 r. największe wsparcie finansowe ARR wypłaciła, realizując mechanizmy na rynku owoców i warzyw (670 285 tys. zł), a następnie na rynku mleka i przetworów mlecznych (537 163 tys. zł) oraz mięsa czerwonego (132 049 tys. zł). Na rynku nasion wypłacono 87 995 tys. zł, w zakresie promocji żywności – 61 511 tys. zł, a na rynku produktów pszczelich – 21 734 tys. zł.

Wykres 79. **Struktura wydatków ARR w 2016 r. w podziale na rynki/działania**

Źródło: dane ARR.

W strukturze wydatków Agencji Rynku Rolnego w 2016 r. 75% (1 134 622 tys. zł) stanowiły wypłaty z budżetu unijnego, a 25% (376 115 tys. zł) – z budżetu krajowego.

Tabela 29. **Wydatki ARR w 2016 r. w ramach mechanizmów WPR i krajowych w podziale na źródła finansowania**

Lp.	Wyszczególnienie	Wydatki (tys. zł)
1.	Program „Owoce i warzywa w szkole”	74 126
2.	Obsługa programów operacyjnych (uznanych organizacji producentów owoców i warzyw)	8 373
3.	Dalsze tymczasowe wsparcie producentów owoców i warzyw (IV transza pomocy)	573 577
4.	Dalsze wsparcie kryzysowe producentów owoców i warzyw (V transza pomocy)	4 101
5.	Dopłaty do prywatnego przechowywania wieprzowiny	9 192
6.	Tymczasowa nadzwyczajna pomoc dla rolników w sektorach hodowlanych – dla producentów świń	61 428
7.	Interwencja na rynku mleka (zakupy OMP), w tym koszty:	253 627
-	zakupu	248 108
-	przechowywania	5 505
-	transportu	14
8.	Dopłaty do spożycia mleka i przetworów mlecznych w placówkach oświatowych	42 012

Działania ARR prowadzone w ramach administrowanych mechanizmów

Lp.	Wyszczególnienie	Wydatki (tys. zł)
9.	Dopłaty do prywatnego przechowywania masła	659
10.	Dopłaty do prywatnego przechowywania OMP	123
11.	Tymczasowa nadzwyczajna pomoc dla rolników w sektorach hodowlanych – rynek mleka	61 375
12.	Wsparcie rynku produktów pszczelich	10 867
13.	Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych	35 162
A	Ogółem wydatki unijne (z EFRG)	1 134 622
1.	Wsparcie rynku produktów pszczelich	10 867
2.	Dopłaty do materiału siewnego	87 995
3.	Dopłata krajowa do spożycia mleka i przetworów mlecznych w szkołach podstawowych	117 992
4.	Program „Owoce i warzywa w szkole”	10 108
5.	Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych	21 555
6.	Działania promocyjne i informacyjne mające na celu promowanie produktów rolnych i żywnościowych, metod ich produkcji, a także systemów jakości produktów rolnych i żywnościowych	1 617
7.	Wspieranie rozwoju współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą	3 177
8.	Tymczasowa nadzwyczajna pomoc dla rolników w sektorach hodowlanych – dla producentów świń	61 429
9.	Tymczasowa nadzwyczajna pomoc dla rolników w sektorach hodowlanych – rynek mleka	61 375
B	Ogółem wydatki z budżetu krajowego	376 115
C	Ogółem wydatki na rzecz beneficjentów (A+B)	1 510 737

Źródło: dane ARR.

Z budżetu unijnego najwięcej środków finansowych wypłacono na dalsze tymczasowe wsparcie producentów owoców i warzyw (51% ogółu wypłat ARR z EFRG), a z budżetu krajowego na realizację dopłaty krajowej do spożycia mleka i przetworów mlecznych w szkołach podstawowych (31% ogółu wypłat Agencji z budżetu krajowego).

3. REALIZACJA ZADAŃ W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC ŻYWNOŚCIOWA 2014-2020

PROGRAM OPERACYJNY
POMOC ŻYWNOŚCIOWA
2014-2020

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ POMOCY
NAJBARDZIEJ POTRZEBUJĄCYM

3.1. Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020

3.1.1. Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD)

Zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 223/2014²⁰⁴ został ustanowiony Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym na lata 2014-2020, będący instrumentem polityki spójności (funduszem uzupełniającym fundusze strukturalne). Fundusz ma na celu ograniczenie skali ubóstwa w państwach członkowskich Unii Europejskiej przez wspieranie krajowych systemów świadczących pomoc osobom najbardziej potrzebującym i jest realizowany w formie krajowych programów operacyjnych. Programy operacyjne finansowane są w 85% ze środków FEAD, a w 15% ze środków krajowych.

3.1.2. Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020 (PO PŻ)

Z wykorzystaniem środków pochodzących z funduszu FEAD i z budżetu krajowego w Polsce realizowany jest Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020 (PO PŻ), przewidujący finansowanie zakupu i dystrybucji żywności wśród osób najbardziej potrzebujących oraz działań towarzyszących oferowanych odbiorcom pomocy żywnościowej. Budżet PO PŻ na lata 2014-2020 wynosi 556,9 mln EUR, z tego: 473,4 mln EUR pochodzi z budżetu UE, a 83,5 mln EUR – z budżetu krajowego.

Do systemu zarządzania PO PŻ należą następujące instytucje:

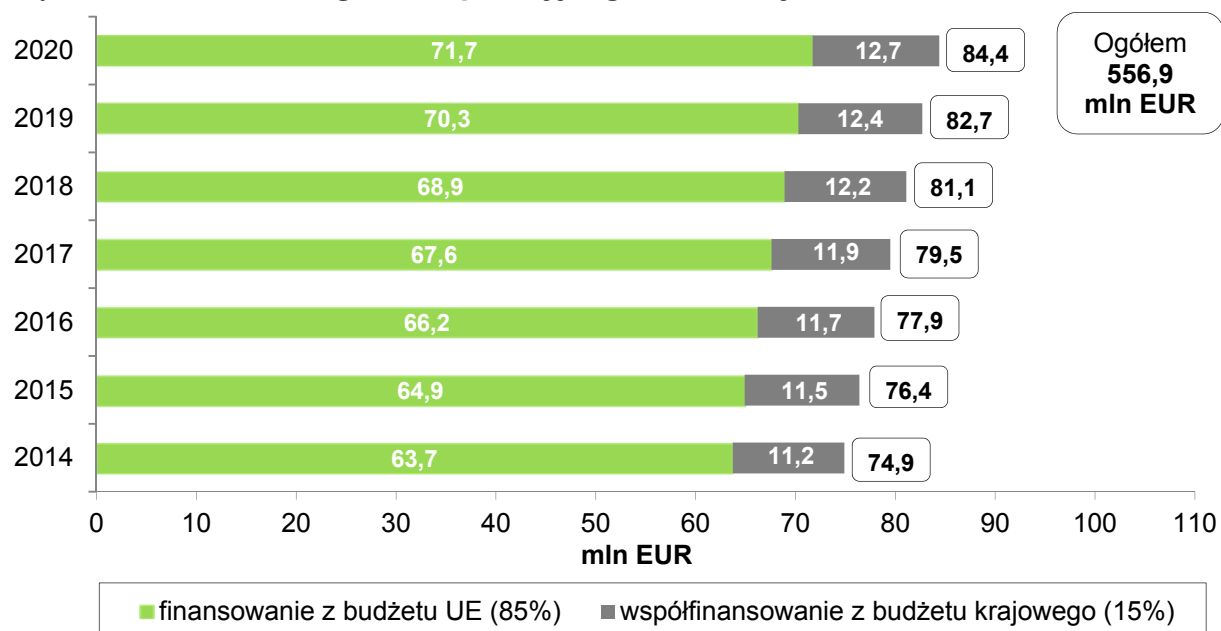
- Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (instytucja zarządzająca),
- Ministerstwo Finansów (instytucja certyfikująca),
- Krajowa Administracja Skarbowa (instytucja audytowa)²⁰⁵,

²⁰⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 223/2014 z dnia 11 marca 2014 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym, z późn. zm.

²⁰⁵ Od 1 marca 2017 r. Szef Krajowej Administracji Skarbowej pełni funkcje instytucji audytowej w PO PŻ, które uprzednio pełnił Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej.

- Agencja Rynku Rolnego (instytucja pośrednicząca),
- Ministerstwo Rozwoju (instytucja desygnująca).

Wykres 80. Budżet Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020

Źródło: opracowanie ARR na podstawie zatwierdzonego przez KE „Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020”.

PO PŻ wspiera na terenie całego kraju osoby i rodziny podlegające deprywacji materialnej. Program polega na udzielaniu pomocy żywnościowej osobom najbardziej potrzebującym oraz realizacji działań towarzyszących mających na celu ich włączenie społeczne. Pomoc kierowana jest do osób i rodzin spełniających warunki określone w art. 7 ustawy o pomocy społecznej²⁰⁶ i kryterium dochodowe dla osób, które z powodu niskich dochodów nie mogą zapewnić sobie/rodzinie odpowiednich produktów żywnościowych (posiłków).

W programie uczestniczą organizacje partnerskie o zasięgu ogólnopolskim lub ponadregionalnym (OPO) wyłonione w drodze konkursu przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Na podstawie umowy o dofinansowanie projektu, zawartej przez poszczególne OPO z instytucją pośredniczącą (ARR), zakupione i przekazane na rzecz OPO artykuły spożywcze są dalej dystrybuowane wśród osób najbardziej potrzebujących za pośrednictwem organizacji partnerskich regionalnych (OPR) lub organizacji partnerskich lokalnych (OPL), nie działających w celu osiągnięcia zysku, których jednym z zadań statutowych jest wspieranie i niesienie pomocy osobom najbardziej potrzebującym, znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej lub materialnej.

²⁰⁶ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930, z późn. zm.).

PO PŻ realizowany jest w ramach siedmiu podprogramów. W 2016 r. zakończono realizację Podprogramu 2015 i rozpoczęto działania w ramach Podprogramu 2016.

Agencja Rynku Rolnego wykonywała zadania w ramach realizacji w Polsce PO PŻ 2014-2020 zgodnie z art. 134b. ust. 1 i 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930, z późn. zm.) oraz zgodnie z art. 11 ust. 6 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1006).

3.1.3. Realizacja Podprogramu 2015 w ramach PO PŻ 2014-2020 w 2016 r.

W 2016 r., zgodnie z wytycznymi instytucji zarządzającej²⁰⁷, w ramach realizacji Podprogramu 2015 kontynuowano działania rozpoczęte w 2015 r. Na podstawie zawartych z ARR umów o dofinansowanie projektu z tytułu kosztów administracyjnych, transportu i magazynowania oraz z tytułu środków towarzyszących 3 OPO – Federacja Polskich Banków Żywności (FPBŻ), Polski Komitet Pomocy Społecznej (PKPS) i Polski Czerwony Krzyż (PCK) – od maja 2015 r. do czerwca 2016 r. dystrybuowały artykuły spożywcze zakupione przez Agencję i przekazane na rzecz OPO oraz realizowały działania w ramach środków towarzyszących. Przedmiotem dystrybucji było 16 artykułów spożywczych (mielonka wieprzowa, makaron świderki, cukier biały, mleko UHT, olej rzepakowy, ryż biały, ser podpuszczkowy dojrzewający, dżem truskawkowy, groszek z marchewką, koncentrat pomidorowy, kasza jęczmienna, klopsiki w sosie własnym, płatki kukurydziane, kawa zbożowa instant, ser topiony i sok jabłkowy). OPO przeprowadziły dystrybucję pomocy żywnościowej za pośrednictwem 68 organizacji partnerskich regionalnych (OPR) oraz 1 662 organizacji partnerskich lokalnych (OPL).

Odbiorcom końcowym przekazano 83 tys. ton artykułów spożywczych w postaci paczek żywnościowych i posiłków. Łącznie rozdysponowano 7 663,5 tys. paczek oraz 913,6 tys. posiłków, a pomoc żywnościową otrzymało ogółem 1 199,4 tys. osób.

W zakresie środków towarzyszących w Podprogramie 2015 odbiorcom pomocy żywnościowej była oferowana także możliwość uczestniczenia w działaniach mających na celu ich włączenie społeczne. We wniosku o dofinansowanie projektu z tytułu środków

²⁰⁷ „Wytyczne Instytucji Zarządzającej (MPiPS) dla Instytucji Pośredniczącej i beneficjentów dotyczące działań realizowanych w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym w Podprogramie 2015” z 7 maja 2015 r., z późn. zm.

towarzyszących FPBŻ, PKPS oraz PCK zaplanowały realizację następujących działań w ramach ryczału z tytułu środków towarzyszących:

- warsztatów kulinarnych dla różnych grup pokoleniowych z udziałem ekspertów kulinarnych, kuchmistrzów i dietetyków, pokazujących różne możliwości przygotowania potraw oraz wykorzystania artykułów spożywczych,
- warsztatów dietetycznych i dotyczących zdrowego żywienia,
- programów edukacyjnych o zasadach zdrowego żywienia i przeciwdziałania marnotrawieniu żywności,
- warsztatów edukacji ekonomicznej, tj. nauki tworzenia, realizacji i kontroli budżetu domowego, a także ekonomicznego prowadzenia gospodarstwa domowego, z uwzględnieniem wszystkich finansowych i rzeczowych dochodów rodziny, w tym darów żywnościowych.

W Podprogramie 2015 OPO przeprowadziły łącznie 7,3 tys. działań w ramach środków towarzyszących, obejmując nimi 122,6 tys. odbiorców końcowych.

Zgodnie z zasadą ryczału prostego – ustanowioną dla FEAD w art. 25 ust. 1 lit. d) w powiązaniu z art. 26 ust. 2 lit. c) i lit. e) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 223/2014 i przyjętą w wypłatach dla OPO w ramach PO PŻ na podstawie art. 134b. ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej – za poniesienie przez OPO wydatku z tytułu:

- kosztów administracyjnych, transportu i magazynowania (5% wartości przyjętych artykułów spożywczych – koszty pośrednie projektu) oraz
- kosztów środków towarzyszących (5% wartości przyjętych artykułów spożywczych – koszty pośrednie projektu)

uznaje się fakt odbioru zakupionych i przekazanych przez ARR artykułów spożywczych o danej wartości (100% – koszty bezpośrednie projektu).

W 2016 r. ARR wypłaciła na rzecz wykonawców 104 285 tys. zł za artykuły spożywcze dostarczone w ramach umów na dostawę zawartych w Podprogramie 2015. Dodatkowo, na podstawie złożonych przez OPO wniosków o płatność z tytułu kosztów administracyjnych, transportu i magazynowania oraz wniosków o płatność z tytułu środków towarzyszących, Agencja wypłaciła organizacjom partnerskim dofinansowanie w wysokości 10 547 tys. zł (z tego: 4 935 tys. zł stanowiło dofinansowanie z tytułu kosztów administracyjnych, transportu i magazynowania, a 5 612 tys. zł – dofinansowanie z tytułu kosztów środków towarzyszących).

3.1.4. Realizacja Podprogramu 2016 w ramach PO PŻ 2014-2020 w 2016 r.

W 2016 r. rozpoczęto realizację Podprogramu 2016. Zgodnie z wytycznymi instytucji zarządzającej²⁰⁸ na jego realizację przeznaczono 370 959 tys. zł, z tego 337 235 tys. zł na zakup żywności i 33 724 tys. zł na dofinansowanie projektów 4 organizacji partnerskich (Federacji Polskich Banków Żywności, Caritas Polska, Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej i Polskiego Czerwonego Krzyża) z tytułu kosztów administracyjnych, transportu i magazynowania oraz z tytułu kosztów środków towarzyszących.

ARR przeprowadziła trzy postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na dostawy 65,2 tys. ton artykułów spożywczych do magazynów organizacji partnerskich dotyczące:

- 61,4 tys. ton artykułów spożywczych (makaronu jajecznego, ryżu białego, herbatników, mleka UHT, groszku z marchewką, fasoli białej, koncentratu pomidorowego, powideł śliwkowych, gulaszu wieprzowego z warzywami, fileta z makreli w oleju, szynki drobiowej, cukru białego i oleju rzepakowego). Umowy z wyłonionymi wykonawcami zawarto w lipcu 2016 r., natomiast dostawy artykułów rozpoczęły się w sierpniu 2016 r. i były realizowane do kwietnia 2017 r.;
- 3,2 tys. ton sera podpuszczkowego dojrzewającego. Umowę z wykonawcą zawarto w grudniu 2016 r. Dostawy były realizowane w okresie styczeń–maj 2017 r.;
- 0,4 tys. ton szynki wieprzowej mielonej i 0,2 tys. ton pasztetu wieprzowego. Umowy z wykonawcą podpisano w styczniu 2017 r. Termin realizacji dostaw określono na luty–marzec 2017 r.

W okresie sierpień–grudzień 2016 r. do magazynów organizacji partnerskich wykonawcy dostarczyli 34,4 tys. ton artykułów spożywczych (makaron jajeczny, ryż biały, herbatniki, mleko UHT, groszek z marchewką, fasolę białą, koncentrat pomidorowy, powidła śliwkowe, gulasz wieprzowy z warzywami, filet z makreli w oleju, szynkę drobiową, cukier biały oraz olej rzepakowy) o wartości 131 mln zł.

Po rozpatrzeniu wniosków o dofinansowanie projektu ARR zawarła umowy z organizacjami partnerskimi. Na mocy umów o dofinansowanie projektu z tytułu kosztów administracyjnych, transportu i magazynowania oraz z tytułu kosztów środków towarzyszących łączna wartość dofinansowania dla OPO w Podprogramie 2016 wyniosła 30 mln zł (10% wartości artykułów spożywczych).

²⁰⁸ „Wytyczne Instytucji Zarządzającej (MRPiPS) dla Instytucji Pośredniczącej i beneficjentów dotyczące działań realizowanych w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym w Podprogramie 2016” z 29 marca 2016 r., z późn. zm.

Począwszy od Podprogramu 2016, na mocy rozporządzenia MRPiPS²⁰⁹, wypłaty z tytułu kosztów administracyjnych, transportu i magazynowania oraz wypłaty z tytułu kosztów środków towarzyszących są realizowane w trybie łączonym (zaliczkowym i standardowym) oraz w trybie standardowym.

W 2016 r. ARR wypłaciła wykonawcom około 75 377 tys. zł za artykuły spożywcze dostarczone w ramach umów na dostawy zawartych w Podprogramie 2016. Dodatkowo na rzecz organizacji partnerskich wypłacono w obydwu trybach (łączonym i standardowym) dofinansowanie w wysokości 7 562 tys. zł, z tego: 3 781 tys. zł z tytułu kosztów administracyjnych, transportu i magazynowania oraz 3 781 tys. zł z tytułu kosztów środków towarzyszących. Dwie organizacje partnerskie (FPBŻ i Caritas Polska) skorzystały z zaliczkowej formy płatności (wypłacono dofinansowanie w wysokości 5 111 tys. zł).

W 2017 r. ARR kontynuowała realizację zadań w ramach Podprogramu 2016. W zależności od rodzaju artykułów spożywczych dostawy do organizacji partnerskich realizowane były od marca do kwietnia 2017 r., z wyjątkiem dostaw sera podpuszczkowego dojrzewającego, które były realizowane do maja 2017 r. OPO realizowały dystrybucję żywności i działania towarzyszące do czerwca 2017 r.

Zgodnie z umowami o dofinansowanie projektu z tytułu kosztów administracyjnych, transportu i magazynowania oraz z tytułu kosztów środków towarzyszących, w projektach realizowanych przez OPO w Podprogramie 2016:

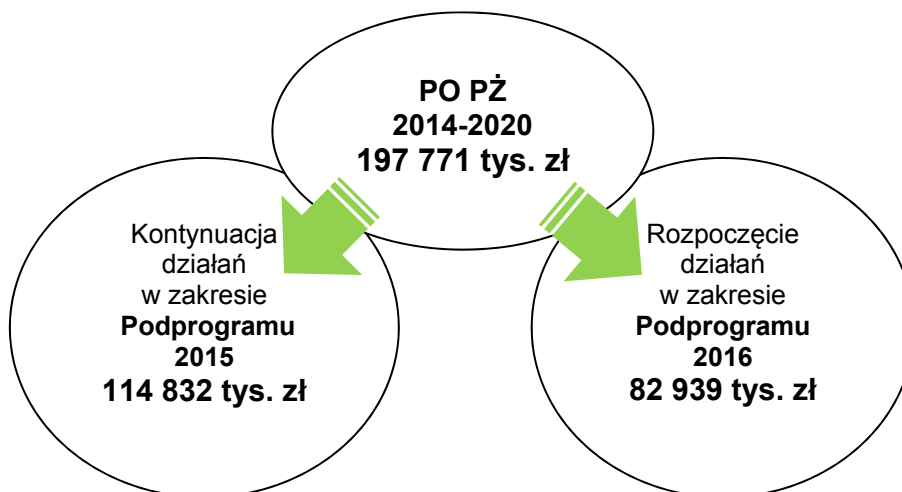
- osoby zakwalifikowane przez ośrodki pomocy społecznej do otrzymania pomocy żywnościowej oraz osoby bezdomne otrzymywały paczki żywnościowe oraz/lub posiłki. Szacuje się, że pomoc żywnościowa trafiła do 1,3 mln osób;
- zaplanowano realizację ponad 7,6 tys. działań towarzyszących wśród 145 tys. osób;
- w ramach projektów realizowanych przez każdą z OPO osoby najbardziej potrzebujące otrzymywały pomoc żywnościową za pośrednictwem 93 organizacji partnerskich regionalnych i 2,3 tys. organizacji partnerskich lokalnych;
- bezpłatnej pomocy żywnościowej towarzyszyły działania mające na celu włączenie społeczne osób najbardziej potrzebujących. Organizacje partnerskie oferowały odbiorcom pomocy żywnościowej uczestnictwo w działaniach o profilu dostosowanym do ich potrzeb, w tym m.in. w:
 - warsztatach kulinarnych dla różnych grup pokoleniowych z udziałem ekspertów

²⁰⁹ Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Pomocy Społecznej z dnia 10 sierpnia 2016 r. w sprawie szczegółowego przeznaczenia, warunków i trybu udzielania przez Agencję Rynku Rolnego wypłat w ramach realizacji Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 (Dz. U. poz. 1276).

kulinarnych, kucharzy i dietetyków, pokazujących różne możliwości przygotowania potraw oraz wykorzystania artykułów spożywczych,

- warsztatach dietetycznych i dotyczących zdrowego żywienia,
- programach edukacyjnych mających na celu zapoznanie się z zasadami zdrowego odżywiania i przeciwdziałania marnotrawieniu żywności,
- warsztatach edukacji ekonomicznej dotyczących nauki tworzenia, realizacji i kontroli realizacji budżetu domowego, ekonomicznego prowadzenia gospodarstwa domowego, z uwzględnieniem wszystkich finansowych i rzeczowych dochodów rodziny, w tym darów żywnościowych).

Wykres 81. **Wydatki ARR w 2016 r. na realizację zadań w Operacji I oraz Operacji II Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020**

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Programowania ARR.

Podsumowując, w 2016 r. w ramach realizacji PO PŻ ARR wypłaciła łącznie za dostarczone artykuły spożywcze, dofinansowanie projektu z tytułu kosztów administracyjnych, transportu i magazynowania oraz dofinansowanie projektu z tytułu kosztów środków towarzyszących kwotę 197 771 tys. zł, z tego: 114 832 tys. zł w zakresie Podprogramu 2015 i 82 939 tys. zł w ramach Podprogramu 2016.

4. SYSTEM INFORMACYJNY

ARR, zgodnie z zapisami ustawy o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych²¹⁰, opracowywała i upowszechniała informacje związane z realizacją mechanizmów wspólnej polityki rolnej i krajowych oraz innych działań na rynkach produktów rolnych i żywnościowych, jak również warunki udziału w tych mechanizmach. Ponadto wspierała działania promocyjne i informacyjne, a także opracowywała i udostępniała informacje o aktualnej oraz przewidywanej sytuacji na rynkach rolnych.

4.1. Cele i formy upowszechniania informacji

System informacji służył jak najlepszemu przygotowaniu producentów, handlowców oraz konsumentów do wykorzystania środków unijnych i krajowych oferowanych w ramach mechanizmów realizowanych przez ARR.

Działania informacyjne Agencji polegały głównie na upowszechnianiu szczegółowych informacji o mechanizmach uruchamianych przez Komisję Europejską oraz działaniach krajowych powierzonych ARR do realizacji w zakresie m.in.: zakupów interwencyjnych, dopłat do produkcji, prywatnego przechowywania i konsumpcji, promocji żywności, integracji producentów, limitów finansowych obowiązujących w przypadku niektórych mechanizmów, jak również informacji o wymaganiach formalnych, które musieli spełniać beneficjenci tych mechanizmów, aby skorzystać ze wsparcia finansowego z budżetu unijnego lub krajowego.

ARR monitorowała także funkcjonowanie rynku rolno-żywnościowego. Sporządzała cykliczne raporty dotyczące podaży, popytu, wymiany handlowej oraz cen na podstawowych rynkach rolnych, które zamieszczała na swojej stronie internetowej. Dane zawarte w raportach były pozyskiwane zarówno ze źródeł krajowych, jak i zewnętrznych.

²¹⁰ Ustawa o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1006).

Prezentowanie opracowań zapewniało szerokiej grupie odbiorców równoczesny dostęp do bieżącej informacji rynkowej i mogło stanowić podstawę do podejmowania decyzji dotyczących zmian profilu produkcji lub jej wielkości.

W 2016 r. w procesie informowania uczestników rynku rolno-spożywczego oraz zainteresowanych środowisk o działalności prowadzonej przez ARR wykorzystywano różne narzędzia komunikacji.

Spotkania informacyjne – targi, wystawy, konferencje

Upowszechnianie informacji o administrowanych przez ARR mechanizmach odbywało się podczas targów, konferencji, seminariów, forów i kongresów, w których brali udział przedstawiciele Agencji. Ogółem zrealizowano 252 działania informacyjne (w tym 120 płatnych). Dodatkowo ARR prowadziła działania informacyjne na stoisku resortowym (wspólnie z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi) podczas 9 największych targów w Polsce. Oddziały terenowe ARR organizowały spotkania informacyjno-konsultacyjne o działaniach Agencji, w tym o warunkach uczestnictwa w mechanizmach WPR i krajowych, m.in. dla producentów, handlowców i przetwórców produktów rolno-spożywczych. Bezpośredni kontakt z beneficjentami utrzymywali na bieżąco pracownicy punktów konsultacyjnych działających w OT ARR.

Podczas działań informacyjnych oddziały terenowe oraz Centrala ARR honorowały pucharami laureatów konkursów i wystaw. Wręczano także wyróżnienia podczas jubileuszy oraz gal. W trakcie działań promocyjnych dystrybuowano gadżety promocyjne, a laureatom konkursów wręczano nagrody.

Powyższe działania, oprócz upowszechniania informacji, pełniły istotną rolę w budowaniu wizerunku Agencji oraz postrzeganiu jej przez opinię publiczną.

Część wydarzeń – na wniosek organizatorów – została objęta honorowym patronatem Prezesa Agencji Rynku Rolnego.

Patronaty Prezesa Agencji Rynku Rolnego

Prezes ARR objął w 2016 r. honorowym patronatem 59 imprez branżowych (konferencji, targów, kongresów, kiermaszów, konkursów, jarmarków, festiwali itp.), w tym: III Forum

Sektora Wołowiny „Polska wołowina – wołowina z przyszłością” w Nadarzynie, XVIII Konferencję Naukową „Rolnictwo ekologiczne – stan obecny i perspektywy rozwoju. Techniki, technologie, produkcja żywności” w Puszczykowie, II Festiwal Zdrowego Stylu Życia w Bydgoszczy, XI Ogólnopolski Festiwal Paszтетników i Potraw z Gęsi w Ostrzeszowie, Konferencję 25-lecia Krajowej Izby Drobiarstwa – Izby Gospodarczej „Polskie drobiarstwo – wczoraj, dziś i jutro” w Warszawie, Konferencję Naukowo-Techniczną „Wykorzystanie energii chłodu z procesu przetwarzania LNG szansą rozwoju przemysłu rolno-spożywczego” w Warszawie, Międzynarodowe Targi Żywności i Napojów World Food Warsaw w Warszawie, II Międzynarodowe Sympozjum Pszczelarskie „Pszczelarstwo w industrialnej rzeczywistości” w Pszczelej Woli, III Ogólnopolskie Targi Dobrego Jedzenia w Zielonej Górze.

Audycje radiowe i telewizyjne

W ramach współpracy ARR z lokalnymi stacjami radiowymi i telewizyjnymi w 2016 r. wyemitowano 15 audycji, które były poświęcone działalności Agencji Rynku Rolnego, w tym realizacji mechanizmów WPR i krajowych. Informacje pojawiały się także w programach ogólnopolskich – „Agrobiznes” w TVP1 oraz „Agrofakty” w I Programie Polskiego Radia.

Prasa

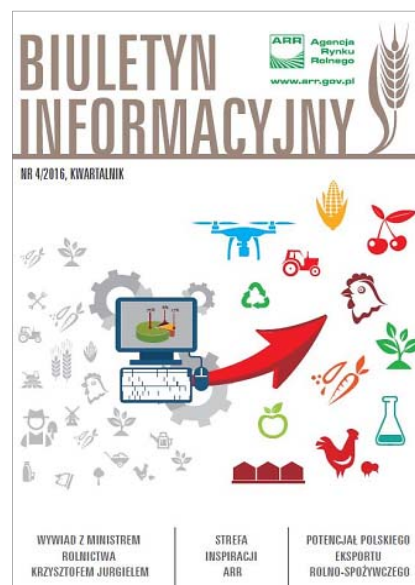
ARR prowadziła również działania informacyjne w mediach lokalnych, ogólnopolskich i branżowych oraz na portalach internetowych. W 2016 r. informacje o mechanizmach Agencji Rynku Rolnego zostały zamieszczone w 20 wydaniach prasy branżowej oraz w 7 wydaniach prasy okolicznościowej. Publikowano informacje dotyczące m.in. wsparcia producentów mleka ograniczających dostawy, tymczasowego wsparcia producentów owoców i warzyw, jak również programu „Owoce i warzywa w szkole”. W prasie zamieszczano także informacje na temat wsparcia pszczelarzy oraz promocji polskiej żywności za granicą.

Działalność wydawnicza

Agencja Rynku Rolnego prowadziła działalność wydawniczą służącą upowszechnianiu informacji na temat zadań realizowanych przez ARR, a także promowaniu polskiej żywności. W 2016 r. wydała 4 numery „Biuletynu Informacyjnego ARR” w łącznym nakładzie 32,5 tys. egzemplarzy. W związku z przyjęciem nowej strategii komunikacji ARR, nastąpiła zmiana zawartości merytorycznej periodyku.

Oprócz informacji o działalności Agencji i rynkach rolnych zamieszczano w biuletynie coraz więcej artykułów adresowanych do rolników, producentów i eksporterów żywności oraz organizacji branżowych, stanowiących zachętę do kreatywnego myślenia i podejmowania działań w zakresie komunikacji i promocji.

W 2016 r. kluczowym obszarem tematycznym w biuletynie była prezentacja działań mających na celu promocję oraz budowanie konkurencyjności polskich produktów rolno-spożywczych, pokazywanie nowych trendów konsumenckich (patriotyzmu gospodarczego

i kulinarnego, zdrowego stylu życia, wzrostu zainteresowania turystyką krajową i kulinarną, zwiększenia wpływu emocji przy dokonywaniu zakupu). Publikowane były materiały przybliżające kierunki rozwoju oraz koncepcję budowania rozpoznawalnej marki polskiego rolnictwa w kraju i za granicą. Stałą pozycją kwartalnika były analizy rynkowe, a także prognozy cen rynkowych podstawowych produktów rolno-żywnościowych.

„Biuletyn Informacyjny ARR” był kolportowany nieodpłatnie do odbiorców związanych z branżą rolno-spożywczą, instytucji działających w otoczeniu rolnictwa oraz do sektora doradczego i naukowo-badawczego. Równolegle z wydaniem drukowanym można było korzystać z wersji elektronicznej kwartalnika zamieszczanej na stronie internetowej ARR.

W 2016 r. Agencja wydała również 35 publikacji tematycznych, w tym 2 plakaty oraz 19 niskonakładowych folderów, w celu prezentacji działań promocyjnych na zagranicznych imprezach targowych. Wydawnictwa poruszały m.in. zagadnienia dotyczące: rynku wina w Polsce, PROW 2014-2020, dopłat do materiału siewnego, promocji polskiej żywności, Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020, a także programu „Mleko w szkole” (plakat i plan lekcji) oraz programu „Owoce i warzywa w szkole”. Informacje o Agencji zawierał również – wydany w polskiej i angielskiej wersji językowej – folder pt. „Agencja Rynku Rolnego”.

ARR przygotowała i wydrukowała ponad 3 tys. egzemplarzy folderów informacyjnych (w językach: angielskim, francuskim, chińskim, arabskim, perskim, wietnamskim i japońskim), stanowiących materiał promocyjny wykorzystywany podczas zagranicznych targów, misji i spotkań branżowych.

Łączny nakład wszystkich wydawnictw wyniósł w 2016 r. ponad 320 tys. egzemplarzy. Wydawnictwa trafiały do odbiorców podczas spotkań krajowych i międzynarodowych, imprez rolniczych oraz konferencji, a także do szkół w ramach działań edukacyjnych związanych z realizacją programów: „Mleko w szkole” oraz „Owoce i warzywa w szkole”. Część publikacji udostępniono na stronie internetowej Agencji Rynku Rolnego, w dziale „Medioteka”/„Wydawnictwa ARR”.

Działania z zakresu komunikacji w ramach programu „Owoce i warzywa w szkole”

W 2016 r., w ramach działań z zakresu komunikacji unijnego programu „Owoce i warzywa w szkole”, ARR zorganizowała i przeprowadziła szeroko zakrojoną kampanię promocyjną obejmującą m.in.:

- nagranie (wraz z teledyskiem) piosenki „Czy rodzice wszyscy wiedzą?” i jej promocję w TV, radiu oraz Internecie,
- zorganizowanie i przeprowadzenie 32 imprez plenerowych popularyzujących program, zdrową dietę i aktywny tryb życia (w wydarzeniach wzięło udział 15,6 tys. osób),
- zakup 12 tys. sztuk bidonów, które jako materiały promocyjne zostały przekazane uczestnikom imprez plenerowych,
- zorganizowanie i przeprowadzenie 4 konferencji promujących program i zdrową dietę, w których łącznie wzięło udział 322 uczestników,
- aktualizację i druk 30,7 tys. sztuk materiałów reklamowych (plakatów, ulotek, broszur oraz teczek konferencyjnych),
- aktualizację i zarządzanie stroną www.owocewshkole.org, a także profilem <https://www.facebook.com/owoceiwarzywawshkole>.

Działania promocyjne kampanii zostały odtworzone w sieci aż 744 tys. razy. Zanotowano blisko 1,2 mln wyświetleń teledysku.

Na bazie teledysku zostały wyprodukowane telewizyjne spoty reklamowe w dwóch wersjach – 30-sekundowej (emitowanej w czerwcu 2016 r.) oraz 15-sekundowej (emitowanej w lipcu 2016 r.). W ramach półtoramiesięcznej kampanii telewizyjnej wyemitowano blisko 8,4 tys. spotów reklamowych. Dotarły one do ponad 84% odbiorców z grupy docelowej – 46 dni obecności w ogólnopolskich stacjach telewizyjnych pozwoliło na wygenerowanie wysokiego wskaźnika efektywności kampanii.

Kampanii telewizyjnej towarzyszyły działania reklamowe na antenie Radia Żółte Przeboje. Trzyminutowa reklama radiowa została wyemitowana 57 razy, co sprawiło, że piosenka „Czy rodzice wszyscy wiedzą?” dotarła do 14% dorosłych Polaków. Akcja promocyjna programu „Owoce i warzywa w szkole” została zakwalifikowana do 10 najbardziej

popularnych i najlepiej zapamiętanych kampanii prozdrowotnych oraz uplasowała się na czwartym miejscu w tym rankingu²¹¹. Jak wykazało badanie, wskutek kampanii zainteresowanie tematem wśród internautów wzrosło.

Komisja ds. Kampanii Społecznych TVP S.A. doceniła i wyróżniła telewizyjną kampanię promującą program oraz zakwalifikowała ją do emisji we wrześniu 2016 r. na pięciu kanałach TVP w ramach bezpłatnej kampanii społecznej.

Biorąc pod uwagę krótki czas trwania akcji (15 czerwca – 31 lipca 2016 r.), kampania zakończyła się sukcesem.

Agencja Rynku Rolnego w ramach działań związanych z oceną efektywności promocji programu przeprowadziła anonimowe badanie satysfakcji wśród rodziców i nauczycieli (respondentami ankiety w blisko 90% byli rodzice, tj. określona w kampanii grupa docelowa). Badanie potwierdziło, że wybrane obszary i sposoby prowadzenia akcji promocyjnej zyskały uznanie rodziców, dzieci i nauczycieli oraz zostały przez nich pozytywnie ocenione. Z badania wynikało również, że 53% uczestników ankiety zauważyło reklamę programu „Owoce i warzywa w szkole” w mediach (radiu, telewizji lub Internecie), a 63% z ogólnej liczby 8,8 tys. respondentów oceniło piosenkę „Czy rodzice wszyscy wiedzą?” co najmniej na ocenę 4 (w skali ocen od 1 do 5).

Polityka informacyjna ARR

W grudniu 2016 r. w ARR został powołany Zespół Prasowy, którego zadaniem było wspieranie Rzecznika Prasowego w kształtowaniu polityki informacyjnej Agencji. Do obowiązków Zespołu Prasowego należały m.in.: dbałość o wizerunek ARR, monitorowanie mediów, udzielanie odpowiedzi na

zapytania prasowe, przygotowywanie przeglądu mediów na wewnętrzne potrzeby ARR, sporządzanie artykułów o działalności Agencji, organizowanie konferencji prasowych, obsługa prasowa wydarzeń, w których uczestniczyli przedstawiciele Kierownictwa lub pracowników Agencji.

W ramach polityki informacyjnej ARR wykorzystywała szereg narzędzi komunikacji, zarówno pośrednich, jak i bezpośrednich. Do narzędzi pośrednich należały komunikaty prasowe,

²¹¹ <https://ircenter.com/jedz-i-biegaj-ktore-kampanie-spoeczne-najlepiej-angazuja-internautow/>

strona internetowa oraz media społecznego przekazu, a do narzędzi bezpośrednich – konferencje, śniadania prasowe i briefingi. W 2016 r. została m.in. zorganizowana konferencja prasowa #DobryRokwRolnictwie, podsumowująca działania Agencji.

Telefoniczny Punkt Informacyjny

Wszelkie informacje dotyczące działań ARR można było uzyskać na bieżąco od konsultantów Telefonicznego Punktu Informacyjnego (TPI) bądź za pośrednictwem poczty elektronicznej. W 2016 r. konsultanci TPI odnotowali 29,4 tys. połączeń telefonicznych. Klienci TPI zadawali pytania m.in. o: zasady administrowania rozdysponowywaniem owoców i warzyw nieprzeznaczonych do sprzedaży, tymczasową nadzwyczajną pomoc dla rolników w sektorach hodowlanych, dalsze tymczasowe wsparcie producentów owoców i warzyw w związku z rosyjskim embargiem, dopłaty do materiału siewnego, zagadnienia związane z kwotowaniem produkcji mleka (w tym warunki rozkładania na okres trzech kolejnych lat należnych opłat za przekroczenie kwot mlecznych w roku kwotowym 2014/2015), program „Owoce i warzywa w szkole” oraz administrowanie potencjałem produkcyjnym winorośli i wina.

Witryna internetowa

Strona internetowa Agencji www.arr.gov.pl oraz Biuletyn Informacji Publicznej ARR www.bip.arr.gov.pl stanowiły podstawowe źródło wiedzy o mechanizmach administrowanych przez ARR oraz o działaniach przez nią realizowanych. W 2016 r. odnotowano 1,56 mln odwiedzin strony internetowej ARR (prawie 4,78 mln odsłon) oraz 494 tys. odwiedzin strony BIP-ARR (ponad 708 tys. odsłon).

Kontynuowano modernizację serwisów internetowych oraz prace dostosowujące poszczególne serwisy do wymagań Web Content Accessibility Guidelines (WCAG), które umożliwiały dostęp do stron internetowych osobom niepełnosprawnym i starszym.

W ramach działań promocyjnych przygotowywano nową stronę internetową www.polskasmakuje.pl promującą polskie produkty żywnościowe.

4.2. Opracowania i informacje przygotowywane przez ARR

Jednym z ustawowych zadań Agencji Rynku Rolnego było gromadzenie, analizowanie, przetwarzanie i udostępnianie informacji rynkowej dotyczącej produktów rolnych i żywnościowych²¹². W 2016 r. w Agencji na bieżąco przygotowywano raporty dotyczące:

²¹² Zgodnie z art. 11 ust. 1 pkt 2 ustawy o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1006).

zmian cen, sytuacji podaży-popytu na podstawowych rynkach rolno-żywnościowych, handlu zagranicznego oraz uregulowań wspólnej polityki rolnej. Na podstawie przewidywań Zespołu Ekspertów ds. Prognozowania Cen Podstawowych Produktów Rolniczych opracowywano także prognozy sytuacji rynkowej. Opracowania udostępniano odbiorcom m.in. na stronie internetowej ARR, w dziale „Analizy i prognozy rynkowe”.

4.2.1. Raporty rynkowe

Raporty rynkowe były przygotowywane przez ARR cyklicznie i miały charakter informacyjno-analityczny. W 2016 r. analitycy Agencji opracowali w cyklu tygodniowym 52 edycje „Sytuacji na rynku podstawowych produktów rolno-żywnościowych”, a w cyklu miesięcznym – 12 edycji „Informacji o sytuacji na rynku rolno-żywnościowym z elementami tendencji rozwojowej”.

W raportach tygodniowych prezentowano bieżącą sytuację cenową na rynku zbóż, mięsa i produktów mleczarskich w różnych ogniwach łańcucha żywnościowego i kanałach dystrybucji (skup, zbył, giełdy, targowiska) oraz realizację najważniejszych instrumentów wsparcia. Dla porównania przedstawiane były zarówno ceny w Polsce, jak i w innych krajach UE, a w przypadku zbóż i mleka – również na wybranych giełdach światowych.

W raportach miesięcznych analizowano sytuację na rynkach: zbóż, mięsa, mleka i cukru w danym miesiącu, jak również wskazywano tendencje rozwojowe w kolejnym miesiącu. W publikacjach z września, października i listopada 2016 r. opisana była także sytuacja na rynku rzepaku. W raportach regularnie przedstawiano dane o wielkości skupu i poziomie cen produktów rolnych w kraju, o obrotach towarowych z zagranicą, a okresowo – szacunki zbiorów zbóż i stanu pogłowia zwierząt gospodarskich. Prezentowano również relacje cen warunkujące kierunki rozwoju danej produkcji, tendencje cenowe na rynkach zagranicznych, obroty handlowe UE z krajami trzecimi oraz informacje o realizacji przez ARR działań wspierających rynki rolno-spożywcze.

4.2.2. Opracowania analityczno-prognostyczne

Na podstawie opinii niezależnych ekspertów wchodzących w skład Zespołu Ekspertów ds. Prognozowania Cen Podstawowych Produktów Rolniczych – powołanego przez Prezesa ARR – w Agencji raz na kwartał sporządzana była prognoza cen skupu podstawowych produktów rolno-żywnościowych (pszenicy, żyta, żywca wieprzowego i wołowego, kurcząt brojlerów oraz mleka), a także cen zbytu masła w blokach i odtłuszczonego mleka w proszku. Prognozy były udostępniane na stronie internetowej Agencji oraz dostarczane bezpośrednio do urzędów centralnych (MRiRW, MF), do Sejmu, Senatu, Krajowej Rady Izb

Rolniczych, ARiMR, ANR, ARM, urzędów wojewódzkich, ośrodków doradztwa rolniczego oraz organizacji branżowych. Od października 2016 r. prognozowany zakres cen był przekazywany do Centralnego Repozytorium Informacji Publicznej²¹³.

4.2.3. Opracowania z zakresu polskiego handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi

W 2016 r. ARR monitorowała i analizowała wyniki handlu artykułami rolno-spożywczymi, w tym zmiany wolumenu, wartość oraz kierunki eksportu i importu poszczególnych towarów lub grup towarowych. Na podstawie analiz przygotowano oraz zamieszczono na stronie internetowej Agencji informacje opisowe i graficzne oraz opracowania poświęcone tematyce handlu zagranicznego. Dane z zakresu handlu zagranicznego były również wykorzystywane przy ocenie sytuacji podaży-popytu w kraju.

4.3. ARR w opinii badanych mieszkańców wsi

Przeprowadzone w 2016 r. wśród mieszkańców wsi badanie²¹⁴ potwierdziło dobrą opinię o Agencji Rynku Rolnego w środowisku wiejskim. Spośród respondentów, którzy w okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie załatwiali sprawy bezpośrednio w ARR, 87% (4% więcej w stosunku do 2015 r.) oceniło jakość obsługi bardzo dobrze lub dobrze.

Rolnicy pozytywnie odbierali działania prowadzone przez ARR w ramach administrowanych mechanizmów (m.in. w zakresie dopłat do materiału siewnego). Spośród ankietowanych rolników, którzy nabyli kwalifikowany materiał siewny, 39% zadeklarowało, że o zakupie zdecydowała możliwość uzyskania dopłaty, a cena materiału siewnego była najczęściej wskazywaną przeszkodą w jego nabyciu. Jednocześnie 36% ww. rolników rozważało zakup w przyszłości takiego materiału z wykorzystaniem dopłat realizowanych przez ARR.

Badanie wykazało również, że mieszkańcy wsi chcieliby czerpać informacje o działalności ARR przede wszystkim: od pracowników w placówkach Agencji (43% respondentów),

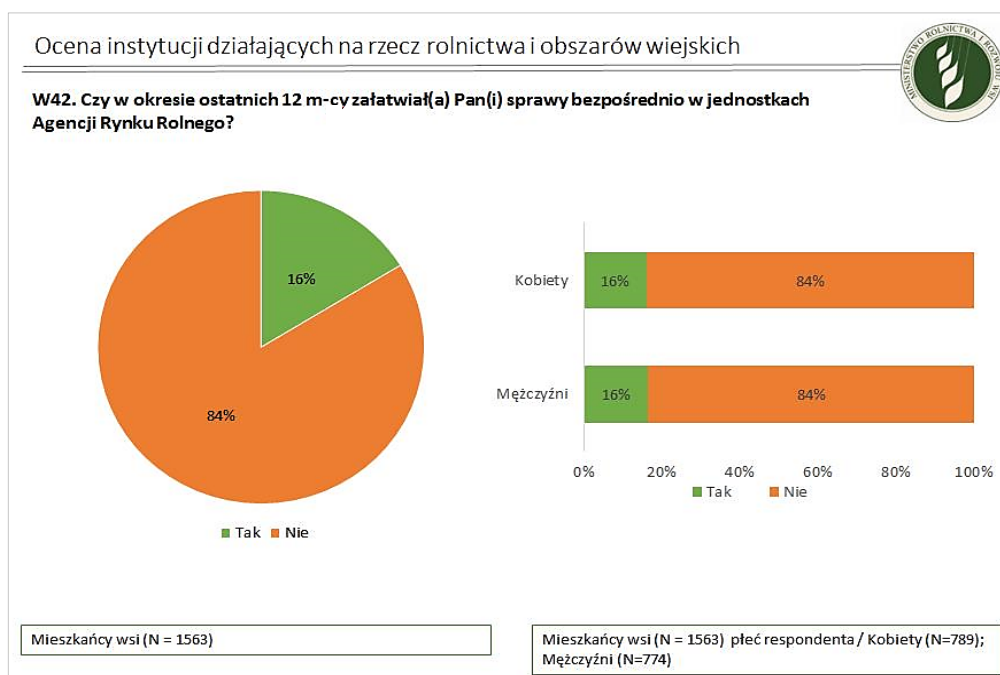
²¹³ Zgodnie z załącznikiem 2 do rozporządzenia Ministra Administracji i Cyfryzacji z 5 maja 2015 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie zasobu informacyjnego przeznaczonego do udostępniania w Centralnym Repozytorium Informacji Publicznej (Dz. U. poz. 803).

²¹⁴ Badanie „Polska wieś i rolnictwo 2016” – raport opracowany na zamówienie MRiRW, ARiMR, ANR, KRUS i ARR na podstawie badania wykonanego przez konsorcjum Grupa BST oraz EU Consult.

z materiałów informacyjnych u sołtysa (35%), ze strony internetowej ARR (33%) oraz z audycji i komunikatów w telewizji (31%). Zdaniem respondentów wiarygodnym źródłem informacji o działaniach ARR są również materiały udostępniane w placówkach ARR (24%), prasie (18%) oraz audycjach i komunikatach radiowych (17%).

Spośród ankietowanych mieszkańców wsi 9% wskazało pracowników ośrodków doradztwa rolniczego jako źródło informacji o działalności Agencji Rynku Rolnego, a 8% – materiały i stronę internetową KSOW²¹⁵.

Oprócz przekazu informacji na temat prowadzonej działalności (w zakresie mechanizmów WPR i krajowych) Agencja uczestniczyła także w udostępnianiu informacji rynkowych, co zostało uwzględnione w badaniu „Polska wieś i rolnictwo 2016”. Zakres informacji rynkowych dostępnych we wszelkiego rodzaju mediach i wydawnictwach został wskazany jako optymalny przez 48% rolników oraz przez 33% innych mieszkańców wsi.

²¹⁵ Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich – jeden z podmiotów wspierających rozwój obszarów wiejskich, utworzony zgodnie z Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich. Celami KSOW są: wsparcie wdrażania i oceny polityki w zakresie rozwoju obszarów wiejskich oraz identyfikacja, analiza, rozpowszechnianie oraz wymiana informacji i wiedzy w tym zakresie wśród wszystkich zainteresowanych partnerów na poziomie lokalnym, regionalnym oraz wspólnotowym.

5. WSPÓŁPRACA Z ZAGRANICĄ

Działania podejmowane przez Agencję Rynku Rolnego w 2016 r. w zakresie współpracy z zagranicą miały na celu: upowszechnianie pozytywnego wizerunku polskiego rolnictwa i krajowych produktów rolno-spożywczych, merytoryczne wsparcie zagranicznych instytucji sektora rolnego, wymianę doświadczeń z partnerami zagranicznymi oraz wypracowywanie stanowisk dotyczących WPR.

Poszerzaniu zakresu współpracy międzynarodowej służyły organizowane

przez Agencję Rynku Rolnego wizyty delegacji zagranicznych, jak również uczestnictwo w konferencjach i spotkaniach. Rozwój kontaktów zagranicznych i działań na poziomie instytucjonalnym wspierały realizowane przez ARR zadania w zakresie promocji oraz wymiany handlowej produktami rolno-spożywczymi. W ramach współpracy z zagranicznymi instytucjami i polskimi placówkami za granicą pozyskiwano m.in. materiały dotyczące rynków zagranicznych i możliwości współpracy gospodarczej w sektorze rolno-spożywczym, dokonywano ich analizy na potrzeby Kierownictwa Agencji Rynku Rolnego oraz wykorzystywano do opracowywania informacji i stanowisk ARR dla instytucji zewnętrznych.

Przedstawiciele Agencji Rynku Rolnego brali udział wraz z przedstawicielami MRiRW w unijnych pracach legislacyjnych organów przygotowawczych Komisji Europejskiej i Rady UE dotyczących wspólnej polityki rolnej.

5.1. Realizacja programów pomocowych

W 2016 r. ARR prowadziła działania dotyczące projektów realizowanych w ramach programów pomocowych skierowanych do instytucji krajów trzecich.

Eksperci ARR uczestniczyli w pracach w zakresie wsparcia technicznego udzielanego za pośrednictwem Biura Komisji Europejskiej TAIEX²¹⁶ podczas:

- warsztatów na temat wspólnej organizacji rynków rolnych, które odbyły się w Turcji. Ekspert Agencji Rynku Rolnego omówił zagadnienia dotyczące problematyki handlu produktami rolnymi;
- warsztatów na temat systemu monitorowania cen żywności i produktów rolnych, które odbyły się w Turcji. Wystąpienie przedstawiciela ARR poświęcone było polskim doświadczeniom dotyczącym unijnego systemu monitorowania cen produktów rolnych i żywnościowych;
- warsztatów na temat wspólnej organizacji rynku owoców i warzyw, zorganizowanych w Podgoricy w Czarnogórze, podczas których przedstawiciel ARR przybliżył polskie doświadczenia w realizacji unijnych programów – „Mleko w szkole” oraz „Owoce i warzywa w szkole”.

W listopadzie 2016 r. ARR zorganizowała wizytę studyjną przedstawicieli gruzińskich kooperatyw spożywczych²¹⁷ oraz instytucji związanych z rolnictwem. Tematem przewodnim wizyty był polski model spółdzielczości w sektorze rolnym. Wizyta odbyła się w ramach Europejskiego Programu Sąsiedztwa na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (ENPAR). W ramach wizyty gruzińska delegacja odbyła szereg spotkań z przedstawicielami instytucji sektora rolno-spożywczego, odwiedziła wybrane spółdzielnie branży mleczarskiej, mięsnej oraz owocowo-warzywnej, a także zakłady produkcji i obrotu sprzętem rolniczym.

5.2. Współpraca z instytucjami zewnętrznymi

5.2.1. Realizacja porozumień o współpracy z instytucjami sektora rolno-spożywczego

W 2016 r. ARR podpisała porozumienie o współpracy z indyjskim Forum of Indian Food Importers (FIFI), mające na celu ukierunkowanie współdziałania na promocję i wsparcie wymiany handlowej produktami rolno-spożywczymi między Polską a Indiami.

²¹⁶ TAIEX (ang. Technical Assistance and Information Exchange Office) – Biuro Wymiany Informacji nt. Pomocy Technicznej Komisji Europejskiej – komórka znajdująca się w strukturze Dyrekcji Generalnej ds. Polityki Sąsiedztwa i Negocjacji w Sprawie Rozszerzenia (DG NEAR).

²¹⁷ Kooperatywa spożywcza jest rodzajem nieformalnej spółdzielni, w której członkowie wspólnie kupują produkty spożywcze bezpośrednio od producentów, z pominięciem pośredników.

5.2.2. Udział ARR w międzynarodowych konferencjach, seminariach i spotkaniach

Przedstawiciele Agencji Rynku Rolnego uczestniczyli w międzynarodowych konferencjach i spotkaniach, podczas których wymieniano doświadczenia i praktyki związane z realizacją mechanizmów wspólnej polityki rolnej, m.in. w:

- **15. Konferencji Agencji Płatniczych Krajów Bałtyckich i Polski w Kownie** (Litwa), podczas której poruszono zagadnienia: procesu certyfikacji agencji płatniczych, mechanizmów kontroli w instytucjach, realizacji zadań delegowanych, wydajności kontroli na miejscu, audytu wewnętrznego i systemu zarządzania płatnościami bezpośrednimi;
- **49. Konferencji Panta Rhei w Šibenik** (Chorwacja), której tematami były m.in.: doświadczenia z pierwszego roku wdrażania zreformowanej wspólnej polityki rolnej, system zarządzania bezpieczeństwem informacji, aplikacje geoprzestrzenne, możliwości zastosowania obrazów satelitarnych w systemie LPIS²¹⁸ i na potrzeby kontroli na miejscu. Przedstawiciel ARR poprowadził warsztat ekspercki dotyczący problematyki wdrożenia normy ISO/IEC 27001;
- **50. Konferencji Panta Rhei w Rydze** (Łotwa), której głównymi tematami były: zarządzanie IT (utrzymanie i rozwój systemów informatycznych), stan implementacji przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014²¹⁹, status certyfikacji agencji zgodnie z normą ISO/IEC 27001, wykorzystanie usług w „chmurze”²²⁰, dążenie do wyeliminowania wniosków papierowych na rzecz elektronicznego obiegu dokumentów oraz innowacje w agencjach płatniczych;
- **39. Konferencji Dyrektorów Agencji Płatniczych w Amsterdamie** (Holandia), która poświęcona była nowym wymaganiom WPR w zakresie zazielenienia, certyfikacji legalności i prawidłowości rachunków EFRG i EFRROW (w tym koncepcji jednolitego audytu) oraz możliwościom redukcji wskaźnika błędów w ramach wspólnej polityki rolnej. Podczas konferencji omawiano również szanse na wykorzystanie nowoczesnych narzędzi IT oraz technik satelitarnych w skutecznym wdrażaniu zreformowanej WPR;

²¹⁸ LPIS (Land Parcel Identification System) – system identyfikacji i rejestracji działek rolnych.

²¹⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE, z późn. zm.

²²⁰ Chmura – model świadczenia usług oparty na zewnętrznej infrastrukturze dostawcy. Platforma dla specjalistycznego oprogramowania analitycznego, systemów informatycznych czy aplikacji w wersji offline.

- **40. Konferencji Dyrektorów Agencji Płatniczych w Bratysławie** (Słowacja) poświęconej zwalczaniu nieprawidłowości i nadużyć finansowych w ramach WPR, w tym możliwościom zwiększenia efektywności kontroli, a także uproszczeniom w realizacji wybranych instrumentów wsparcia sektora rolnego. Jednym z prelegentów był Prezes Agencji Rynku Rolnego, który przedstawił uczestnikom konferencji doświadczenia ARR we wdrażaniu unijnych programów szkolnych oraz instrumentów kryzysowych;
- **II Międzynarodowym Forum Warzywnictwa w Krasnogorsku** (Federacja Rosyjska), które poświęcone było problematyce rozwoju tego rynku. Omówiono m.in. zagadnienia dotyczące: promocji warzyw, instrumentów państwowego wsparcia produkcji i popytu na warzywa w Rosji oraz innowacyjnych technologii w sektorze warzywnym;
- **II Międzynarodowym Forum Mleczarskim „Dairy Belarus” w Mińsku** (Białoruś), które poświęcone było kwestiom związanym z rozwojem rynku mleczarskiego, potencjałem eksportowym produktów mleczarskich, możliwościami rozwoju kierunków eksportowych oraz likwidacji barier w eksporcie. Przedstawiciel ARR omówił zagadnienia dotyczące polskiego sektora mleczarskiego;
- **Forum Biznesu w Kopenhadze** (Dania) poświęconemu współpracy gospodarczej Polski i Danii w obszarze energetyki, zdrowia i rolno-spożywczym. Przedstawiciel ARR omówił w swoim wystąpieniu potencjał polskiego sektora rolno-spożywczego;
- **misji gospodarczej na Malte**, której głównym celem było zaprezentowanie kluczowych sektorów polskiej gospodarki oraz identyfikacja możliwych obszarów współpracy pomiędzy krajami;
- **III Międzynarodowych Targach Żywności i Napojów World Food Warsaw**, objętych honorowym patronatem przez Prezesa ARR, podczas których odbyły się panele dyskusyjne dotyczące eksportu produktów rolno-spożywczych.

Przedstawiciele Kierownictwa ARR wzięli udział w szeregu spotkań zorganizowanych w instytucjach, agencjach, izbach handlowych i innych zagranicznych podmiotach, w ramach działań mających na celu wsparcie promocji produktów polskiego sektora rolno-spożywczego. Spotkano się z przedstawicielami m.in.:

- Algierii:
 - Chambre de Commerce et d'Industrie (CCI) Seybouse Annaba – Izby Handlu i Inwestycji Seybouse prowincji Annaba,
 - Office Algérien Interprofessionnel des Céréales (OAIC) – Algierskiego Międzybranżowego Urzędu ds. Zbóż,
 - Office National Interprofessionnel du Lait et Produits Laitiers (ONIL) – Państwowego Międzybranżowego Urzędu ds. Mleka i Produktów Mleczarskich,
 - Société de Gestion des Participations – Productions Animales (SGP. PRODA) – Spółki Zarządzania Inwestycjami – Produkcją Zwierzęcą.
- Azerbejdżanu:
 - Ministerstwa Gospodarki,
 - Portu Morskiego Baku-Alat.
- Chin:
 - Shanghai Waigaoqiao Free Trade Zone United Development Co. Ltd – Strefy Wolnego Handlu,
 - miasta Ningbo,
 - regionu Suzhou,
 - Państwowego Urzędu Własności Intelektualnej,
 - Shanghai Import Food Enterprise Association (SIFEA) – Szanghajskiego Zrzeszenia Importerów Artykułów Spożywczych,
 - China Agricultural Wholesale Markets Association (CAWA) – Ogólnochińskiego Stowarzyszenia Rynków Hurtowych.
- Białoruskiego Ministerstwa Rolnictwa i Wyżywienia.
- Egipskiego Ministerstwa Zaopatrzenia i Handlu Wewnętrznego.
- Francji:
 - Coop de France Agroalimentaire – federacji francuskich spółdzielni działających w sektorze rolno-spożywczym,
 - FranceAgriMer – francuskiej agencji płatniczej ds. produktów rolnych i produktów rybołówstwa.

- Indii:
 - All India Association of Industries (AIAI) – Ogólnoindyjskiego Stowarzyszenia Przemysłu,
 - Food Safety and Standards Authority of India (FSSAI) – Indyjskiego Urzędu Bezpieczeństwa i Standardów Żywności.
- Wietnamu:
 - Vietnam Trade Promotion Agency (VIETRADE) – Agencji Promocji Handlu będącej oddziałem regionalnym podległym bezpośrednio Ministerstwu Przemysłu i Handlu Wietnamu,
 - Departamentu Przemysłu i Handlu Komitetu Ludowego Ho Chi Minh City,
 - Investment and Trade Promotion Center (ITPC) – Centrum Promocji Inwestycji i Handlu podległym pod władze regionalne, czyli pod Komitet Ludowy Ho Chi Minh City,
 - European Chamber of Commerce (EuroCham) – Europejskiej Izby Handlowej,
 - Central and Eastern European Chamber of Commerce (CEEC) – Środkowo-Wschodnioeuropejskiej Izby Handlowej,
 - EU-Vietnam Business Network (EVBN) – 5-letniego projektu współfinansowanego ze środków UE,
 - South-East Asia IPR SME Helpdesk – projektu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej.
- Trade Promotion Organization of Iran (TPO) – Irańskiej Organizacji Promocji Handlu.

5.2.3. Organizacja wizyt delegacji zagranicznych w ARR

W 2016 r., w ramach działań promocyjno-informacyjnych wspierających współpracę handlową i inwestycyjną polskich przedsiębiorców branży rolno-spożywczej, ARR uczestniczyła w organizacji wizyt gości zagranicznych (m.in. przyjazdowych misji gospodarczych importerów, dystrybutorów oraz wizyt przedstawicieli administracji rządowej i dziennikarzy), w tym:

- przedstawicieli chińskich przedsiębiorstw związanych z sektorem nawozów, którzy spotkali się z polskimi producentami nawozów sztucznych i pestycydów (styczeń 2016 r.);
- przedstawicieli instytucji ukraińskich, w tym Dyrektora Generalnego Ukraińskiego Państwowego Funduszu ds. Wsparcia Gospodarstw Rolnych. W trakcie spotkania została przedstawiona działalność ARR (styczeń 2016 r.);

- przedsiębiorców ze Zjednoczonych Emiratów Arabskich zainteresowanych polskim sektorem zbóż, którzy odwiedzili siedzibę oddziału ELEWARR Sp. z o.o. w Malborku (kwiecień 2016 r.);
- przedstawicieli urzędów państwowych oraz sektora prywatnego Etiopii. Omówiono zagadnienia dotyczące: żywności ekologicznej, potencjału polskich producentów i przetwórców oraz planowanych działań na rzecz rozwoju tej gałęzi rolnictwa w kontekście rosnącego zapotrzebowania na produkty ekologiczne na rynkach światowych. Strona etiopska była zainteresowana importem polskich maszyn rolniczych i wyraziła chęć skorzystania z wiedzy oraz doświadczeń polskich przedsiębiorców działających w przemyśle przetwórstwa rolno-spożywczego (kwiecień 2016 r.);
- delegacji Ogólnochińskiego Stowarzyszenia Rynków Hurtowych (The China National Agriculture Wholesale Market Association – CAWA). W trakcie spotkania w ARR zostały omówione możliwości dostępu polskich produktów rolno-spożywczych na rynki hurtowe Chin (maj 2016 r.);
- dziennikarzy z Chin, którzy odbyli spotkania w instytucjach sektora rolno-spożywczego oraz odwiedzili wybrane firmy sektora mięsnego, owocowego i mlecznego (czerwiec 2016 r.);
- Konsula Generalnego RP w Kantonie. Podczas spotkania omówiono działania ARR dotyczące sektora rolno-spożywczego skierowane na rynek chiński, a także bieżącą współpracę oraz wymianę handlową Polski z Chinami (sierpień 2016 r.);
- Ambasadora Republiki Kazachstanu w Polsce. Podczas spotkania przedstawiona została działalność Agencji Rynku Rolnego oraz potencjał polskiego sektora rolno-spożywczego (wrzesień 2016 r.);
- przedstawicieli Agriculture and Food Authority (AFA) – kenijskiej agencji rządowej, podległej Ministerstwu Rolnictwa, Hodowli i Rybołówstwa, oraz kenijskich przedsiębiorców z rynku herbaty. Przedmiotem spotkania były zagadnienia dotyczące potencjału polskiego sektora rolno-spożywczego oraz możliwości współpracy (wrzesień 2016 r.);

- przedstawicieli Ambasady Malezji w Polsce. Rozmowy dotyczyły potencjalnej współpracy w dziedzinie rolnictwa, wymiany informacji, organizowania wizyt i udziału w wydarzeniach wystawienniczych (wrzesień 2016 r.);
- delegacji firm e-commerce z Chin oraz Tajwanu, reprezentujących sektor drobiarski. W trakcie spotkania została przedstawiona działalność ARR oraz rynek drobiarski w Polsce (październik 2016 r.);
- przedstawicieli Biura ds. Rolnictwa Miasta Pekin (Beijing Municipal Bureau of Agriculture). Podczas spotkania omówiono polski sektor rolno-spożywczy, w tym rolnictwo ekologiczne (listopad 2016 r.);
- przedstawicieli Ministerstwa Gospodarki Azerbejdżanu. Podczas spotkania omówiono polski sektor rolno-spożywczy oraz zadania ARR związane ze wsparciem dla polskich przedsiębiorców. Delegacja azerska zainteresowana była również procesem zrzeszania się producentów i zasadami funkcjonowania grup producentów rolnych w Polsce (grudzień 2016 r.);
- Attaché ds. Ekonomii w Ambasadzie Izraela w RP. Celem wizyty było przedstawienie planów działań strony izraelskiej w sektorze rolnictwa na 2017 r. (grudzień 2016 r.);
- przedstawicieli firmy indyjskiej, która wyraziła chęć nawiązania współpracy ze stroną polską w zakresie importu jabłek do Indii. Rozmowy, w których wzięli udział przedstawiciele polskiego sektora owocowego, odbyły się w formule B2B. W spotkaniu ze stroną indyjską uczestniczył również Prezes ARR (grudzień 2016 r.).

ARR zorganizowała również:

- we wrześniu 2016 r. – tematyczne panele dyskusyjne w „Strefie Inspiracji Agencji Rynku Rolnego” na stoisku ARR podczas międzynarodowych targów Polagra Food w Poznaniu, w tym panele poświęcone perspektywnym rynkom zbytu dla polskich produktów rolno-spożywczych: „Afryka – region przyszłości” oraz „Azja – jak wykorzystać potencjał”. Prelegenci poruszyli m.in. problematykę dotyczącą możliwości rozwoju współpracy handlowo-inwestycyjnej w ramach poszczególnych rynków, uwarunkowania prowadzenia biznesu z krajami trzecimi oraz szanse, jakie wspomniane uwarunkowania stwarzają dla polskiego przedsiębiorcy;

- w październiku 2016 r. – seminarium z udziałem Pana Vasila Geleva, Dyrektora Stowarzyszenia Na Rzecz Promocji Współpracy Rolnej Między Chinami a Europą Środkowo-Wschodnią (Association For The Promotion Of Agricultural Cooperation Between China And The CEEC – APACCEEC). Seminarium poświęcone było możliwościom nawiązania i rozszerzenia współpracy z partnerami chińskimi, w tym m.in.: możliwościom nawiązania kontaktów biznesowych przy pomocy dedykowanej internetowej bazy danych oraz innych narzędzi, a także perspektywom wynikającym ze współpracy wielostronnej, umożliwiającej zaistnienie na rynku chińskim;

- w grudniu 2016 r. – coroczne spotkanie informacyjne dla przedstawicieli ambasad państw członkowskich UE, krajów trzecich oraz przedstawicieli stowarzyszeń branżowych, podczas którego przedstawiono potencjał polskiego sektora rolno-spożywczego, podsumowano dotychczasowe działania ARR w zakresie promocji polskich produktów żywnościowych na rynkach zagranicznych oraz zaprezentowano harmonogram prac na 2017 r.

5.3. Udział ARR w pracach związanych ze stanowieniem prawa Unii Europejskiej

5.3.1. Udział w pracach organów UE oraz w unijnym procesie decyzyjnym

W ramach udziału w procesie decyzyjnym Unii Europejskiej ARR aktywnie uczestniczyła w pracach organów przygotowawczych Komisji Europejskiej oraz Rady UE, na forum których omawiane były zagadnienia dotyczące mechanizmów wspólnej polityki rolnej administrowanych przez Agencję. W 2016 r. były to m.in.:

- Komitet ds. Wspólnej Organizacji Rynków Rolnych (sekcje: produktów zwierzęcych, produktów ogrodniczych, upraw polowych, win i alkoholu, promocji produktów rolnych oraz zagadnień horyzontalnych),
- Grupa Ekspertów ds. Aktów Delegowanych w ramach Jednolitej Wspólnej Organizacji Rynku,
- Komitet ds. Funduszy Rolniczych,
- Komitet ds. Horyzontalnych Kwestii Dotyczących Handlu Przetworzonymi Produktami Rolnymi Niewymienionymi w Załączniku I do Traktatu,

- Komitet ds. Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- Grupa Ekspertów ds. Uproszczenia WPR,
- Grupy Ekspertów ds. Horyzontalnych Zagadnień dotyczących WPR,
- Specjalny Komitet ds. Rolnictwa (SCA).

Udział ARR w pracach organów przygotowawczych UE obejmował pozyskiwanie, analizę oraz opiniowanie projektów aktów prawnych i dokumentów roboczych UE, jak również okresowy udział przedstawicieli Agencji w posiedzeniach ww. gremiów w charakterze ekspertów współpracujących.

W 2016 r. poddano analizie 2 tys. projektów aktów prawnych i dokumentów roboczych związanych ze 190 posiedzeniami organów przygotowawczych Komisji Europejskiej oraz Rady UE. Przedstawiciele ARR uczestniczyli w 53 posiedzeniach, na których omawiane były zagadnienia związane z działalnością Agencji Rynku Rolnego.

Poprzez aktywną współpracę z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi w wypracowywaniu stanowiska Polski w ramach procesu decyzyjnego UE Agencja Rynku Rolnego miała możliwość pośredniego oddziaływania na kształtowanie prawodawstwa unijnego w interesie polskiego sektora rolno-spożywczego. Rozwiązania proponowane przez Agencję zmierzały m.in. do zwiększenia przejrzystości przepisów oraz zapewnienia większej skuteczności rynkowych instrumentów wspólnej polityki rolnej w polskich warunkach.

Prace koncentrowały się na wypracowaniu kształtu przepisów regulujących funkcjonowanie mechanizmów nowej wspólnej organizacji rynków rolnych (w tym: „Programu dla szkół”, zasad administrowania kontyngentami taryfowymi na przywóz produktów rolnych z krajów trzecich, zasad przekazywania przez państwa członkowskie informacji do Komisji Europejskiej za pośrednictwem systemu ISAMM), a także nadzwyczajnych instrumentów wsparcia sektora rolnego wprowadzonych przez Komisję Europejską w związku z trudną sytuacją na rynku owoców i warzyw, mleka i wieprzowiny (tj. pomocy na ograniczenie produkcji mleka, zakupu i sprzedaży interwencyjnej OMP, nadzwyczajnej pomocy dla rolników w sektorach hodowlanych, wsparcia kryzysowego producentów owoców i warzyw).

Przedmiotem prac organów przygotowawczych Rady UE, w których uczestniczyła ARR, były projekty aktów prawnych dotyczące ustalania progów referencyjnych, propozycji uproszczeń WPR (tzw. Omnibus²²¹) oraz zmiany limitów ilościowych dla interwencyjnych zakupów masła i OMP.

²²¹ Projekt rozporządzenia zawierającego uproszczenia unijnych polityk i programów.

W 2016 r. Agencja pozyskała 20 not informacyjnych Komisji Europejskiej zawierających opinie tej instytucji na temat sposobu interpretacji i stosowania wybranych przepisów prawnych UE dotyczących zasad realizacji instrumentów WPR przez agencje płatnicze.

5.3.2. Informowanie uczestników rynku o udziale ARR w procesie decyzyjnym Unii Europejskiej

W celu informowania uczestników rynku rolno-spożywczego o bieżących działaniach podejmowanych na forum organów przygotowawczych Rady i Komisji Europejskiej w 2016 r. opracowywano:

- informacje miesięczne zawierające najistotniejsze kwestie dyskutowane w ramach prac organów przygotowawczych UE, przyjęte projekty aktów prawnych i inne zagadnienia poruszane na forum unijnym, odnoszące się do zadań ARR,
- informacje bieżące dotyczące działań podejmowanych na forach UE w odniesieniu do obszarów istotnych z punktu widzenia funkcjonowania Agencji.

Powyższe opracowania były udostępniane uczestnikom mechanizmów wspólnej polityki rolnej za pośrednictwem serwisu internetowego ARR. Ponadto przedstawiciele Agencji, uczestniczący w posiedzeniach organów przygotowawczych UE, przygotowywali na potrzeby Kierownictwa ARR informacje operacyjne i sprawozdania z przebiegu posiedzeń tych organów.

5.4. Wdrażanie w ARR Informatycznego Systemu Monitoringu i Zarządzania Rynkiem Rolnym (ISAMM)

W 2016 r. w ARR kontynuowane były prace związane z przekazywaniem kolejnych komunikatów do Informatycznego Systemu Monitoringu i Zarządzania Rynkiem Rolnym (ISAMM), opracowanego przez KE w celu automatyzacji sprawozdawczości mechanizmów wspólnej polityki rolnej w państwach członkowskich UE. W 2016 r. z wykorzystaniem środowiska produkcyjnego systemu ISAMM pracownicy ARR przekazali do KE (DG AGRI) 2,2 tys. komunikatów. Jednocześnie w 2016 r. testowano nowe wersje produkcyjne systemu oraz pracowano nad nowymi przepisami UE w zakresie przekazywania przez państwa członkowskie informacji do Komisji Europejskiej.

6. SYSTEM KONTROLI

6.1. Audyt wewnętrzny

W 2016 r. zadania i czynności audytowe realizowano w ARR na podstawie „Planu audytu na rok 2016”, zatwierdzonego przez Prezesa Agencji Rynku Rolnego, zgodnie z ustawą o finansach publicznych²²². Przeprowadzone zadania audytowe zapewniające obejmowały następujące obszary:

- organizacje producentów,
- działania delegowane powierzone ARR przez ARiMR jako podmiotowi wdrażającemu w zakresie poddziałania „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości” PROW 2014-2020,
- realizacja zadań w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020,
- dopłaty do materiału siewnego,
- organizacja bezpieczeństwa informacji w zakresie zapewnienia ciągłości działania,
- zarządzanie wytwarzaniem oprogramowania,
- organizacja praktyk i staży,
- odzyskiwanie kwot należnych na fundusze promocji produktów rolno-spożywczych,
- interwencyjny zakup i sprzedaż masła oraz odtłuszczonego mleka w proszku,
- gospodarowanie mieniem,
- tymczasowa nadzwyczajna pomoc dla rolników w sektorach hodowlanych (dla producentów mleka i świń),
- system bezpieczeństwa informacji w OT ARR w Lublinie i Gorzowie Wielkopolskim w zakresie zmiany siedziby oraz organizacja składnicy akt,
- zarządzanie licencjami i oprogramowaniem,
- monitorowanie rynku biokomponentów i biopaliw ciekłych oraz produkcji biogazu rolniczego.

Poza wymienionymi zadaniami audytowymi zrealizowano 3 zadania zapewniające pozaplanowe, związane z oceną spełniania przez ARR kryteriów akredytacji dla agencji płatniczej, w związku z uruchomieniem w Agencji w 2016 r. nowych mechanizmów WPR, tj.:

²²² Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1870, z późn. zm.).

- dopłat do prywatnego przechowywania serów w ramach tymczasowego nadzwyczajnego systemu pomocy,
- tymczasowej nadzwyczajnej pomocy dla rolników w sektorach hodowlanych,
- pomocy na ograniczenie produkcji mleka.

Zalecenia i spostrzeżenia sformułowane w wyniku realizacji ww. zadań audytowych zostały wykorzystane do wzmocnienia mechanizmów kontroli zarządczej funkcjonujących w ARR oraz usprawnienia wykonywania działań.

W ramach audytu wewnętrznego realizowano również na bieżąco czynności doradcze w zakresie m.in. opiniowania projektów zewnętrznych i wewnętrznych aktów prawnych oraz oceny mechanizmów kontrolnych w ramach uruchamianych nowych działań Agencji. Łącznie w 2016 r. przeprowadzono 43 czynności doradcze.

W zakresie monitorowania stopnia wdrożenia zaleceń audytowych przeprowadzono czynności monitorująco-sprawdzające w odniesieniu do zaleceń sformułowanych w ramach 15 zadań audytowych zapewniających, przeprowadzonych w latach 2015-2016.

Wyniki pracy audytu wewnętrznego przedstawiane były audytowanym komórkom/jednostkom organizacyjnym oraz Prezesowi ARR w postaci sprawozdań oraz informacji z czynności sprawdzających.

Przeprowadzone audyty wewnętrzne potwierdziły spełnianie przez ARR kryteriów akredytacji dla agencji płatniczych określonych w załączniku I do rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 907/2014²²³ oraz kryteriów desygnacji zawartych w załączniku IV do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 223/2014²²⁴.

Agencja Rynku Rolnego w 2016 r. współpracowała z zespołami audytowymi i kontrolnymi jednostek zewnętrznych, tj.:

- Komisji Europejskiej – w zakresie:
 - rozliczenia zgodności na podstawie art. 52 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013²²⁵ (postępowanie wyjaśniające nr XP/2016/001/PL w sprawie wdrażania systemu kontroli w Polsce na podstawie tytułu V rozdział III).

²²³ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 907/2014 z dnia 11 marca 2014 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 w odniesieniu do agencji płatniczych i innych organów, zarządzania finansami, rozliczania rachunków, zabezpieczeń oraz stosowania euro, z późn. zm.

²²⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 223/2014 z dnia 11 marca 2014 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym, z późn. zm.

²²⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 352/78, (WE) nr 165/94, (WE) nr 2799/98, (WE) nr 814/2000, (WE) nr 1290/2005 i (WE) nr 485/2008, z późn. zm.

Zakres podmiotowy postępowania był poza właściwością ARR i dotyczył Służby Celnej oraz Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (IJHARS), odpowiedzialnych za kontrole *ex-post* przeprowadzane w sposób niezależny od jednostek lub wydziałów jednostek odpowiedzialnych za płatności i kontrole przed dokonaniem płatności (tj. agencji płatniczej);

- rozliczenia zgodności z art. 7 ust. 4 rozporządzenia Rady (WE) nr 1258/1999²²⁶ i art. 31 rozporządzenia Rady (WE) nr 1290/2005²²⁷ – zapytanie nr INT/2016/002/PL/RTLTM dotyczące kwoty mlecznej i art. 230 ust. 1 lit. a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013, odnoszącego się do art. 55, art. 66-85 oraz załączników IX i X rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007²²⁸ dotyczących opłaty wyrównawczej w sektorze mleka i przetworów mlecznych, a także rozporządzenia Komisji (WE) nr 595/2004²²⁹ – Komisja Europejska zamknęła postępowanie bez wniosku o korektę finansową;
- postępowania wyjaśniającego nr FV/2016/005/PL dotyczącego tymczasowych nadzwyczajnych środków wsparcia dla producentów niektórych owoców i warzyw uruchomionych na podstawie rozporządzeń (UE) nr: 543/2011²³⁰, 1306/2013, 1308/2013, 932/2014²³¹, 1031/2014²³², 1371/2014²³³ oraz 2015/1369²³⁴;
- postępowania wyjaśniającego nr FV/2017/001/PL dotyczącego wstępnego uznawania grup producentów i uznawania organizacji producentów owoców i warzyw na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007 oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 w związku z rozporządzeniem

²²⁶ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1258/99 z dnia 17 maja 1999 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, z późn. zm.

²²⁷ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1290/2005 z dnia 21 czerwca 2005 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, z późn. zm.

²²⁸ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1234/2007 z dnia 22 października 2007 r. ustanawiające wspólną organizację rynków rolnych oraz przepisy szczegółowe dotyczące niektórych produktów rolnych („rozporządzenie o jednolitej wspólnej organizacji rynku”), z późn. zm.

²²⁹ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 595/2004 z dnia 30 marca 2004 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1788/2003 ustanawiającego opłatę wyrównawczą w sektorze mleka i przetworów mlecznych, z późn. zm.

²³⁰ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 543/2011 z dnia 7 czerwca 2011 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007 w odniesieniu do sektora owoców i warzyw oraz sektora przetworzonych owoców i warzyw, z późn. zm.

²³¹ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 932/2014 z dnia 29 sierpnia 2014 r. ustanawiające tymczasowe nadzwyczajne środki wsparcia dla producentów niektórych owoców i warzyw oraz zmieniające rozporządzenie delegowane (UE) nr 913/2014, z późn. zm.

²³² Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 1031/2014 z dnia 29 września 2014 r. ustanawiające dalsze tymczasowe nadzwyczajne środki wsparcia producentów niektórych owoców i warzyw, z późn. zm.

²³³ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 1371/2014 z dnia 19 grudnia 2014 r. zmieniające rozporządzenie delegowane (UE) nr 1031/2014 ustanawiające dalsze tymczasowe nadzwyczajne środki wsparcia producentów niektórych owoców i warzyw.

²³⁴ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2015/1369 z dnia 7 sierpnia 2015 r. zmieniające rozporządzenie delegowane (UE) nr 1031/2014 ustanawiające dalsze tymczasowe nadzwyczajne środki wsparcia producentów niektórych owoców i warzyw.

Komisji (WE) nr 1580/2007²³⁵ i rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) nr 543/2011 oraz dotyczącego polskiego planu działania w sprawie uznawania grup producentów w sektorze owoców i warzyw;

– Ministerstwa Finansów – w zakresie audytów:

- gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu UE w ramach EFRG w roku finansowym kończącym się 15 października 2015 r., audyt zgodnie z art. 5 rozporządzenia Komisji (UE) nr 908/2014²³⁶ – opinia bez zastrzeżeń;
- gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu UE w ramach EFRG w roku finansowym kończącym się 15 października 2016 r., audyt zgodnie z art. 5 rozporządzenia Komisji (UE) nr 908/2014 – opinia bez zastrzeżeń;
- gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu UE w ramach działań związanych z obsługą i zatwierdzeniem programów operacyjnych i funduszy operacyjnych uznanych organizacji producentów i zrzeszeń organizacji producentów w sektorze owoców i warzyw, realizowanych w latach 2014-2020 – opinia bez zastrzeżeń;
- gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu UE w ramach PO PŻ 2014-2020, audyt z art. 34 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 223/2014 – opinia bez zastrzeżeń;
- gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu UE w ramach PO PŻ 2014-2020, audyt z art. 34 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 223/2014 w instytucji zarządzającej (tj. w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej) w zakresie projektu „Operacja I – zakup żywności w procedurze zamówień publicznych – Podprogram 2015” – sprawozdanie w zakresie realizacji działań ARR potwierdziło, że system funkcjonuje prawidłowo;
- gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu UE w ramach PO PŻ 2014-2020, audyt z art. 34 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 223/2014 w instytucji pośredniczącej (ARR) w zakresie projektów „Operacja II – dystrybucja żywności wraz ze środkami towarzyszącymi” – sprawozdanie w zakresie działalności ARR potwierdziło, że system funkcjonuje prawidłowo;
- gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu UE w ramach EFRG oraz EFRROW w roku finansowym kończącym się 15 października 2017 r., audyt z art. 5 rozporządzenia Komisji (UE) nr 908/2014;

²³⁵ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1580/2007 z dnia 21 grudnia 2007 r. ustanawiające przepisy wykonawcze do rozporządzeń Rady (WE) nr 2200/96, (WE) nr 2201/96 i (WE) nr 1182/2007 w sektorze owoców i warzyw, z późn. zm.

²³⁶ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 908/2014 z dnia 6 sierpnia 2014 r. ustanawiające zasady dotyczące stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 w odniesieniu do agencji płatniczych i innych organów, zarządzania finansami, rozliczania rachunków, przepisów dotyczących kontroli, zabezpieczeń i przejrzystości, z późn. zm.

- gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu UE w ramach EFRG w roku finansowym kończącym się 15 października 2017 r., audyt z art. 5 rozporządzenia Komisji (UE) nr 908/2014;
- Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w ramach badania akredytacyjnego dotyczącego działania „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych”, poddziałania 3.2. „Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym”.

6.2. Kontrola wewnętrzna

W 2016 r. zadania i czynności kontrolne były realizowane na podstawie zatwierdzonego przez Prezesa Agencji Rynku Rolnego „Planu kontroli BKW na rok 2016” oraz wniosków o przeprowadzenie kontroli doraźnych.

Przeprowadzone kontrole miały na celu zbadanie prawidłowości realizacji podejmowanych zadań, wyeliminowanie ewentualnych nieprawidłowości w funkcjonowaniu kontrolowanych jednostek organizacyjnych, a także usprawnienie ich działalności poprzez realizację zaleceń pokontrolnych.

Zadania i czynności kontrolne prowadzone w 2016 r. obejmowały następujące obszary:

- gospodarowanie środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych ARR,
- zakup usług informacyjno-promocyjnych,
- wykonanie umowy w zakresie sporządzenia analizy skuteczności działań promocyjnych i informacyjnych,
- pomoc techniczną na przeprowadzenie kampanii promocyjnej w mediach,
- najem powierzchni biurowej dla Centrali ARR,
- dokonywanie płatności w ramach zawartej umowy,
- działanie „Zwiększenie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej” Krajowego Programu Restrukturyzacji.

Ocena sposobu wykorzystania uwag i wniosków oraz wykonania zaleceń pokontrolnych była dokonywana na podstawie informacji przekazywanych w wyznaczonym terminie przez jednostki kontrolowane oraz w drodze czynności sprawdzających, podejmowanych – niezależnie od programu kontroli – w trakcie przeprowadzania kolejnej kontroli w danej jednostce organizacyjnej. Był to element kontroli zarządczej wynikającej z nadzoru nad właściwą realizacją zadań powierzonych poszczególnym komórkom organizacyjnym ARR.

Rozpatrywano również skargi i wnioski skierowane do Agencji, które poddawano wnikliwej analizie merytorycznej oraz formalnej. Sprawy wykraczające poza kompetencje ARR przekazywano stosownym instytucjom. W 2016 r. przekazano do MRiRW analizę skarg, wniosków i petycji rozpatrzonych przez Agencję w 2015 r.

W 2016 r. jednostki kontroli zewnętrznej przeprowadziły w ARR następujące kontrole:

- Najwyższa Izba Kontroli – w zakresie:
 - wykonania w 2015 r. budżetu państwa i planu finansowego ARR oraz realizacji programów współfinansowanych z budżetu Unii Europejskiej,
 - funduszy promocji produktów rolno-spożywczych,
 - realizacji mechanizmu wsparcia pszczelarstwa w Polsce;
- Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w zakresie realizacji umowy dotacji celowej w ramach PO PŻ 2014-2020.

ARR współpracowała z Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w zakresie rejestrowania i raportowania ewentualnych nieprawidłowości w wykorzystaniu środków finansowych przeznaczonych na realizację PO PŻ 2014-2020.

Agencja współpracowała z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwem Finansów, Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz Służbą Celną w zakresie realizacji zadań związanych z postanowieniami art. 80 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013²³⁷ (kontrole transakcji odnoszących się do systemu finansowania przez EFRG) i art. 48 ust. 3 ww. rozporządzenia (udostępnianie Komisji Europejskiej informacji o wykrytych nieprawidłowościach oraz przypadkach podejrzeń nadużyć finansowych), które obejmowały m.in.:

- udostępnianie informacji o płatnościach zrealizowanych w ramach mechanizmów WPR na potrzeby planowania i przeprowadzania kontroli transakcji finansowanych przez EFRG,
- informowanie Komisji Europejskiej o nieprawidłowościach finansowych w zakresie wydatków z EFRG – przygotowywanie i przekazywanie informacji o zidentyfikowanych nieprawidłowościach w zakresie mechanizmów wspólnej polityki rolnej.

W 2016 r. do ARR wpłynęło 59 protokołów z kontroli *ex-post* przeprowadzonych na podstawie art. 80 ww. rozporządzenia u beneficjentów korzystających w latach poprzednich ze środków finansowych EFRG, z tego 58 protokołów przekazało MRiRW (kontrole *ex-post* przeprowadzone przez Wojewódzkie Inspektoraty Jakości Handlowej

²³⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 352/78, (WE) nr 165/94, (WE) nr 2799/98, (WE) nr 814/2000, (WE) nr 1290/2005 i (WE) nr 485/2008, z późn. zm.

Artykułów Rolno-Spożywczych), a jeden protokół – Izba Celną. Agencja poddawała wszystkie otrzymane protokoły szczegółowej analizie, a w przypadku potwierdzenia wystąpienia nieprawidłowości finansowych podejmowała działania w celu odzyskania nienależnie wypłaconych środków.

ARR realizowała także wytyczne Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa dotyczące informowania o nieprawidłowościach i błędach w zakresie wykorzystania środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w 2016 r. w ramach realizacji działań PROW 2007-2013 oraz 2014-2020.

W 2016 r. nie odnotowano nadużyć finansowych i nieprawidłowości w obszarze poboru tradycyjnych zasobów własnych UE pochodzących z opłat cukrowych, wiążących się z obowiązkiem przekazywania informacji o nieprawidłowościach w ramach systemu OWNRES²³⁸.

Wdrożono również wytyczne KE dotyczące środków zwalczania nadużyć finansowych, przewidzianych w kontekście kryteriów akredytacji dla agencji płatniczych określonych w załączniku I do rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 907/2014²³⁹, w tym przeprowadzono w ARR analizę i ocenę ryzyka nadużyć finansowych w mechanizmach wspólnej polityki rolnej na rok EFRG 2017.

6.3. Kontrole techniczne

Zadaniem służb technicznych ARR było prawidłowe wykonywanie kontroli mających na celu potwierdzenie realizacji wymogów stawianych przez prawodawstwo unijne i krajowe beneficjentom oraz uczestnikom mechanizmów administrowanych przez Agencję. Kontrole techniczne przeprowadzane były na podstawie poleceń kontroli otrzymywanych z biur administrujących mechanizmami lub z OT ARR. Wyniki przeprowadzonych kontroli stanowiły podstawę do podejmowania istotnych decyzji przez biura ARR.

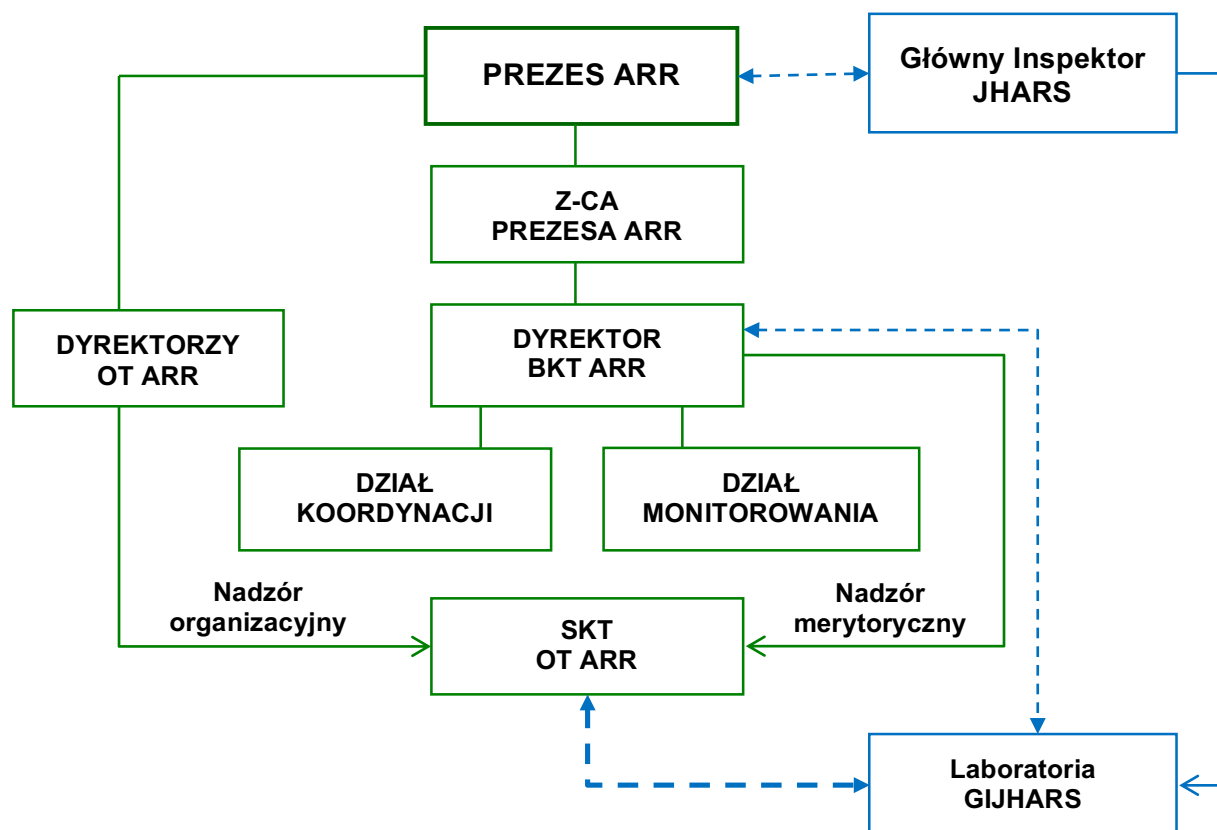
W Agencji Rynku Rolnego funkcjonowała dwustopniowa struktura organizacyjna służb technicznych, a w jej skład wchodziły: Biuro Kontroli Technicznych (BKT) w Centrali oraz Sekcje Kontroli Technicznych (SKT) w OT ARR (podległe organizacyjnie dyrektorom oddziałów terenowych, a merytorycznie nadzorowane przez dyrektora BKT).

²³⁸ OWNRES (Own Resources – „zasoby własne”) – elektroniczna aplikacja internetowa służąca raportowaniu do Komisji Europejskiej (DG ds. Budżetu) przypadków nadużyć i nieprawidłowości w zakresie tradycyjnych zasobów własnych na kwoty przekraczające 10 tys. EUR.

²³⁹ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 907/2014 z dnia 11 marca 2014 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 w odniesieniu do agencji płatniczych i innych organów, zarządzania finansami, rozliczania rachunków, zabezpieczeń oraz stosowania euro, z późn. zm.

SKT OT ARR były bezpośrednimi wykonawcami kontroli, natomiast BKT koordynowało i monitorowało pracę kontrolerów. Badania laboratoryjne wykonywane były przez instytucję zewnętrzną – Inspekcję Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (IJHARS).

Wykres 82. Schemat organizacji służb technicznych

Źródło: opracowano w Biurze Kontroli Technicznych ARR.

W 2016 r. kontrolerzy służb technicznych ARR przeprowadzili łącznie 15,2 tys. kontroli w obszarze administrowanych mechanizmów (o 40% więcej niż w poprzednim roku). Najwięcej kontroli dotyczyło dalszego tymczasowego wsparcia producentów owoców i warzyw (2,7 tys. kontroli; 17,7% wszystkich kontroli), a następnie: kwotowania produkcji mleka (1,9 tys.; 12,8%), interwencyjnych zakupów odtłuszczonego mleka w proszku (1,8 tys.; 11,8%), dopłat do materiału siewnego (1,5 tys.; 10,2%), a także uznawania grup i organizacji producentów (1,1 tys.; 7%).

Tabela 30. Kontrole techniczne przeprowadzone w 2016 r. przez służby techniczne ARR w ramach administrowanych mechanizmów

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba kontroli
1.	Dalsze tymczasowe wsparcie producentów owoców i warzyw	2 677
2.	Kwotowanie produkcji mleka	1 938
3.	Interwencyjny zakup i sprzedaż odtłuszczonego mleka w proszku	1 793
4.	Dopłaty do materiału siewnego	1 547
5.	Uznawanie grup i organizacji producentów	1 058
6.	Dopłaty do prywatnego przechowywania masła	827
7.	Owoce i warzywa szkole	664

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba kontroli
8.	Dopłaty do spożycia mleka i przetworów mlecznych w placówkach oświatowych	584
9.	Dopłaty do prywatnego przechowywania wieprzowiny	551
10.	Dopłata krajowa do spożycia mleka i przetworów mlecznych w szkołach podstawowych	528
11.	Dopłaty do prywatnego przechowywania odtłuszczonego mleka w proszku	415
12.	Kontrole dodatkowe/uzupełniające	358
13.	Realizacja zadań w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020	344
14.	Dalsze wsparcie kryzysowe producentów owoców i warzyw	293
15.	Uznawanie grup producentów rolnych i ich związków	280
16.	Pomoc na ograniczenie produkcji mleka	231
17.	Obsługa funduszy promocji produktów rolno-spożywczych	170
18.	Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych	138
19.	Monitorowanie produkcji oraz opłaty na rynku cukru	122
20.	Obsługa programów operacyjnych (uznanych organizacji producentów owoców i warzyw)	114
21.	Pomoc na rzecz dywersyfikacji	101
22.	Wsparcie rynku produktów pszczelich	85
23.	Organizacja rynku mleka	62
24.	Administrowanie rozdysponowywaniem owoców i warzyw nieprzeznaczonych do sprzedaży	59
25.	Interwencyjny zakup i sprzedaż masła	53
26.	Administrowanie potencjałem produkcyjnym winorośli i wina	44
27.	Monitorowanie rynku biokomponentów i biopaliw ciekłych	43
28.	Realizacja działania „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” w ramach PROW 2014-2020	32
29.	Monitorowanie produkcji biogazu rolniczego	26
30.	Przetwarzanie cukru przemysłowego	11
31.	Handel zagraniczny	6
Ogółem		15 154

Źródło: dane ARR.

Wykonane przez ARR zadania kontrolne można podzielić na 5 grup:

- 1) dotyczące mechanizmów WPR – 12 106 kontroli (79,9% wszystkich przeprowadzonych w 2016 r. kontroli),
- 2) w ramach realizacji mechanizmów finansowanych z budżetu krajowego – 2 314 kontroli (15,2%),
- 3) kontrole uzupełniające/dodatkowe – 358 kontroli (2,4%),
- 4) dotyczące PO PŻ 2014-2020 – 344 kontrole (2,3%),
- 5) w ramach działań PROW 2014-2020 – 32 kontrole (0,2%).

Najwięcej kontroli wykonano w zakresie mechanizmów administrowanych przez Biuro Interwencji (8,6 tys.; 56,6% wszystkich przeprowadzonych kontroli w 2016 r.), a następnie Biuro Grup i Innowacji (3,5 tys.; 22,8%) oraz Biuro Wspierania Konsumpcji (2,1 tys.; 14%)²⁴⁰.

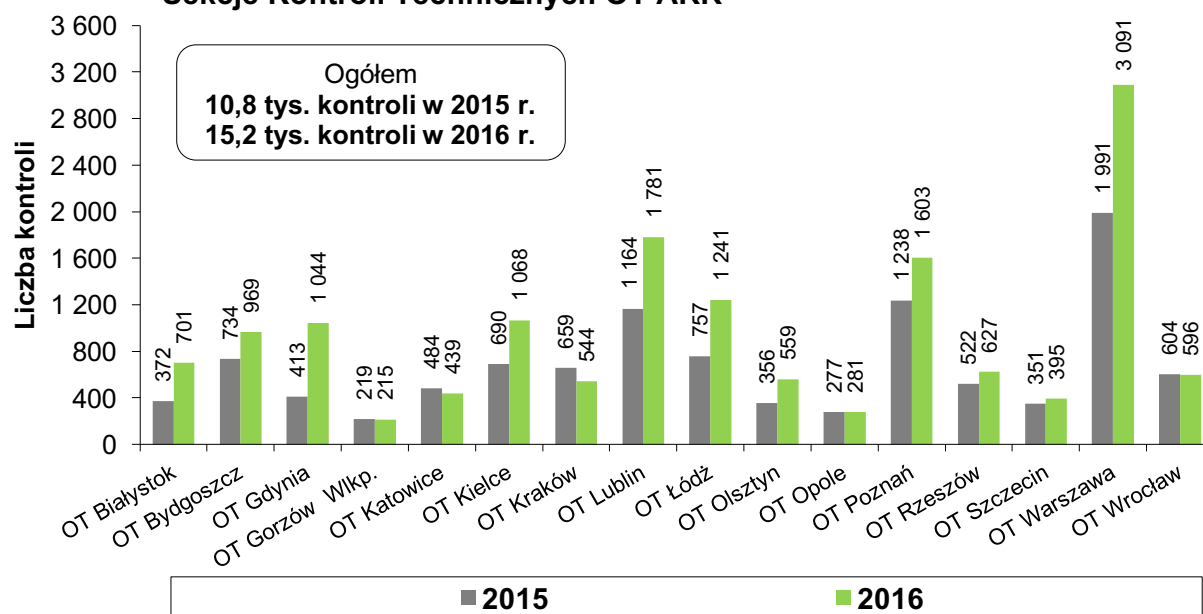
²⁴⁰ Nazwy biur ARR wg stanu na 31 grudnia 2016 r.

Tabela 31. **Kontrole techniczne przeprowadzone w 2016 r. w ramach mechanizmów administrowanych przez biura ARR**

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba kontroli
1.	Biuro Interwencji	8 575
2.	Biuro Grup i Innowacji	3 452
3.	Biuro Wspierania Konsumpcji	2 120
4.	Biuro Cukru i Biopaliw	303
5.	Biuro Rozwoju Rynku	202
6.	Biuro Wspierania Eksportu	138
7.	Biuro Wymiany Towarowej z Zagranicą	6
8.	Kontrole techniczne uzupełniające/dodatkowe	358
Ogółem		15 154

Źródło: dane ARR.

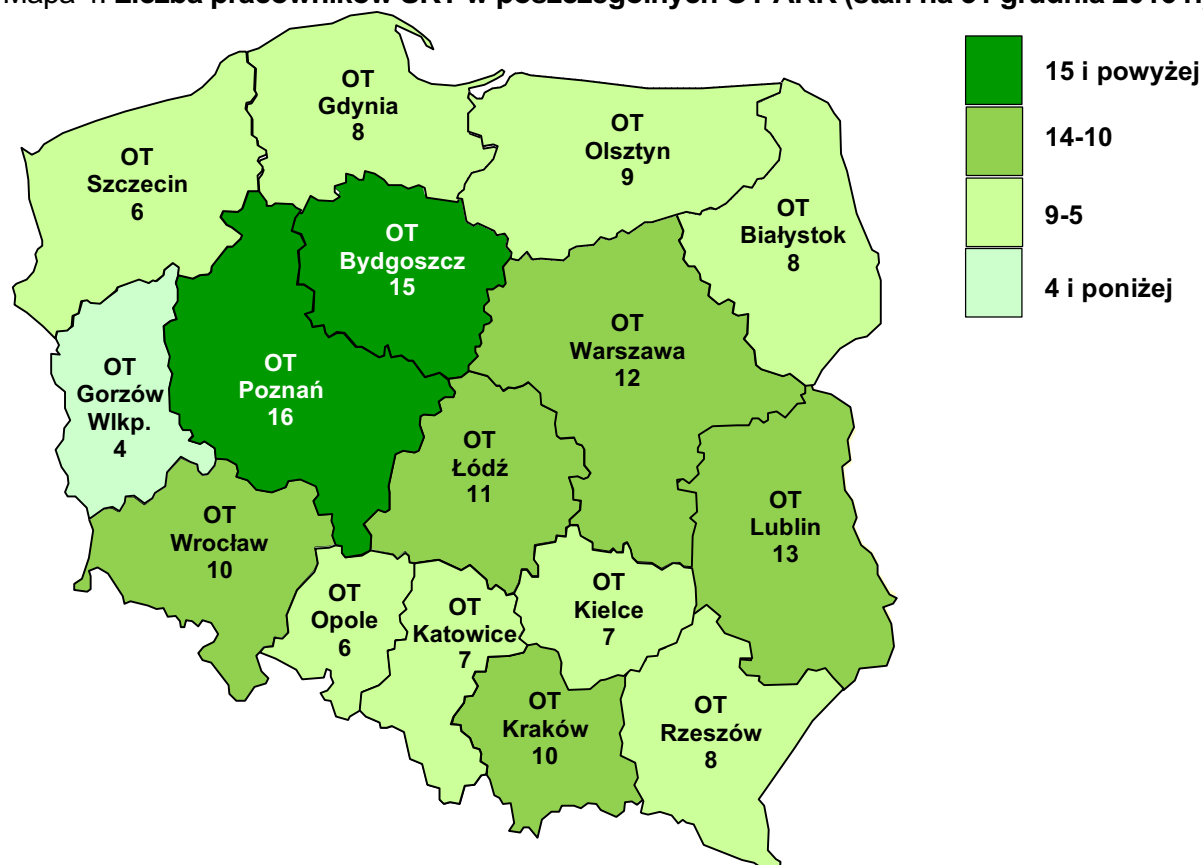
Liczba kontroli zrealizowanych w 2016 r. przez poszczególne Sekcje Kontroli Technicznych OT ARR była zróżnicowana i zależała m.in. od specyfiki danego regionu oraz liczby i aktywności beneficjentów uczestniczących w poszczególnych mechanizmach. Najwięcej kontroli przeprowadziła SKT OT ARR w Warszawie (3,1 tys. kontroli; 20,4% wszystkich zrealizowanych kontroli w kraju), a następnie w Lublinie (1,8 tys.; 11,8%), Poznaniu (1,6 tys.; 10,6%), Łodzi (1,2 tys.; 8,2%) i Kielcach (1,1 tys.; 7%).

Wykres 83. **Liczba kontroli przeprowadzonych w 2015 r. i 2016 r. przez poszczególne Sekcje Kontroli Technicznych OT ARR**

Źródło: dane ARR.

Według stanu na 31 grudnia 2016 r. w SKT OT ARR zatrudnionych było 150 pracowników. Zastosowanie rotacji kontrolerów Sekcji Kontroli Technicznych pomiędzy wymagającymi wsparcia OT ARR w optymalny sposób umożliwiało terminową i jednolitą realizację zadań kontrolnych oraz podnosiło efektywność pracy kontrolerów.

Mapa 4. Liczba pracowników SKT w poszczególnych OT ARR (stan na 31 grudnia 2016 r.)

Źródło: dane ARR.

W ramach zadań kontrolnych ARR współpracowała z Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych. W 2016 r. IJHARS zrealizowała na rzecz ARR zadania delegowane (zgodnie z umową dotyczącą mechanizmów WPR i mechanizmów krajowych) oraz zadania powierzone (zgodnie z umową dotyczącą Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020). Realizacja ww. zadań obejmowała wykonywanie analiz laboratoryjnych próbek artykułów rolno-spożywczych pobranych i dostarczonych przez kontrolerów ARR oraz odbywała się zgodnie z wewnętrznymi procedurami i instrukcjami opracowanymi przez IJHARS oraz zaakceptowanymi przez Agencję. Badania odbywały się w 5 laboratoriach (w Centralnym Laboratorium w Poznaniu GIJHARS oraz w laboratoriach specjalistycznych w Białymstoku, Kielcach, Gdyni i Lublinie). Łącznie przebadano 1 904 próbki, z tego 1 824 w ramach zadań delegowanych oraz 80 w zakresie zadań powierzonych.

W celu zapewnienia jednolitości postępowania podczas realizacji kontroli w poszczególnych administrowanych mechanizmach pracownicy BKT ARR koordynowali i monitorowali wykonywanie zadań kontrolnych prowadzonych przez SKT OT ARR. W 2016 r. przeprowadzono szereg czynności, których celem był m.in. nadzór nad poprawnością wykonywania i dokumentowania kontroli technicznych przez Sekcje Kontroli Technicznych OT ARR oraz przez IJHARS. Zrealizowano łącznie 34 zadania monitorujące, w ramach

których przeprowadzono 37 kontroli wspólnych oraz 24 kontrole powtórne. Ocenie poddano również stopień przygotowania kontrolerów do wykonywania zleconych zadań.

Przeprowadzone zadania monitorujące, wymagane przepisami rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 907/2014²⁴¹, spełniły wymogi stawiane agencji płatniczej w zakresie funkcjonowania służb technicznych oraz wykazały prawidłową realizację zadań kontrolnych. Nadzór nad poprawnością wykonywania i dokumentowania kontroli technicznych przez kontrolerów SKT OT ARR oraz opracowywanie i wdrażanie niezbędnych działań pozwoliły na zoptymalizowanie procesów kontrolnych.

Wszelkie występujące uchybienia były bezzwłocznie eliminowane przez wdrażanie działań naprawczych w celu uniknięcia powielania tych samych błędów przez kontrolerów SKT OT ARR przy kolejnych kontrolach w danym mechanizmie. Taki sposób postępowania pozwolił na szybkie identyfikowanie uchybień w sporządzanej przez SKT dokumentacji pokontrolnej i/lub procesach kontrolnych oraz wdrażanie niezbędnych działań pozwalających usprawnić realizowane procesy kontrolne.

Służby techniczne, ze względu na rolę, jaką pełniły w funkcjonowaniu ARR, poddawane były cyklicznym kontrolom i audytom jednostek zewnętrznych. Przeprowadzone audyty wykazały prawidłową realizację procesów kontrolnych.

* * *

Od akcesji Polski do UE do końca 2016 r. służby kontrolne ARR wykonały łącznie 227,8 tys. kontroli technicznych w zakresie administrowanych przez Agencję mechanizmów WPR i krajowych oraz innych działań.

6.4. Funkcjonowanie kontroli zarządczej w ARR

Od 1 stycznia 2010 r. obowiązują przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1870, z późn. zm.), wprowadzające obowiązek zapewnienia kontroli zarządczej w jednostkach sektora finansów publicznych.

Zgodnie z zarządzeniem Prezesa Agencji Rynku Rolnego Nr 186/2010/W z dnia 6 grudnia 2010 r. (z późn. zm.) w ARR dokonano pogrupowania działań realizowanych w ramach kontroli zarządczej według poszczególnych standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych, określonych w komunikacie Ministra Finansów nr 23 z dnia 16 grudnia 2009 r. Zarządzenie Prezesa ARR określiło sposób realizacji poszczególnych standardów kontroli zarządczej w Agencji, wskazało dokumenty opisujące mechanizmy

²⁴¹ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 907/2014 z dnia 11 marca 2014 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 w odniesieniu do agencji płatniczych i innych organów, zarządzania finansami, rozliczania rachunków, zabezpieczeń oraz stosowania euro, z późn. zm.

kontrolne oraz przypisało odpowiedzialność za poszczególne działania w ramach prowadzenia kontroli zarządczej.

W związku z obowiązkiem przygotowania „Oświadczenia o stanie kontroli zarządczej w ARR za 2016 rok” dokonano przeglądu standardów kontroli zarządczej oraz przeprowadzono analizę i ocenę stanu kontroli zarządczej. Przy sporządzaniu oświadczenia wzięto pod uwagę m.in. informacje i dane dotyczące:

- monitoringu realizacji celów i zadań ARR,
- samooceny kontroli zarządczej z uwzględnieniem standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych,
- samooceny audytu wewnętrznego z uwzględnieniem standardów audytu wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych,
- wyników analizy ryzyka (m.in. bezpieczeństwa informacji, korupcyjnego i nadużyć finansowych),
- wyników zadań audytowych,
- wyników kontroli wewnętrznych,
- wyników audytów i kontroli zewnętrznych,
- innych źródeł informacji, w tym: Zintegrowanego Systemu Zarządzania (obejmującego System Zarządzania Jakością, System Przeciwdziałania Zagrożeniom Korupcyjnym i System Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji), analizy skarg i wniosków, systemu zapobiegania nadużyciom finansowym oraz systemu informowania o nieprawidłowościach.

Analiza powyższych informacji i danych dotyczących 2016 r. potwierdziła, że wdrożony oraz funkcjonujący w ARR system kontroli zarządczej spełniał kryteria adekwatności, skuteczności i efektywności.

System kontroli zarządczej stale ewoluował, dostosowując się do zmieniających się warunków zewnętrznych i wewnętrznych. Agencja Rynku Rolnego posiadała skuteczny system wykrywania błędów i uchybień, prowadziła monitoring realizacji celów oraz wydatkowania środków finansowych, wprowadzała niezbędne działania naprawcze wynikające z poczynionych ustaleń, a także podejmowała starania mające za zadanie nieustanną poprawę świadczenia usług.

7. ZINTEGROWANY SYSTEM ZARZĄDZANIA W ARR

7.1. Zintegrowany System Zarządzania (ZSZ)

W 2016 r., po dostosowaniu dokumentacji Systemu Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji (SZBI) do wymagań normy PN-ISO/IEC 27001:2014-12 oraz po audycie przeprowadzonym przez Polskie Centrum Badań i Certyfikacji S.A., Agencja Rynku Rolnego otrzymała certyfikat SZBI w zakresie administrowania mechanizmami wspólnej polityki rolnej, mechanizmami krajowymi, funduszami promocji produktów rolno-spożywczych oraz Programem Operacyjnym Pomoc Żywnościowa 2014-2020.

Integracja wdrożonych systemów zarządzania – tj.: Systemu Zarządzania Jakością (SZJ), Systemu Przeciwdziałania Zagrożeniom Korupcyjnym (SPZK) oraz Systemu Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji – przyczyniała się do lepszej organizacji pracy, jednoznacznego określenia zadań, kompetencji i odpowiedzialności pracowników, uporządkowania i eliminacji dublujących się działań, efektywnego gospodarowania posiadanymi zasobami oraz ujednolicenia i zmniejszenia ilości dokumentacji przez powiązanie ze sobą procedur i procesów odnoszących się do różnych systemów.

Integracja systemów usprawniała zarządzanie oraz ułatwiała szybkie dostosowanie uregulowań wewnętrznych do zmian zachodzących w obowiązującym systemie prawnym. W ramach nadzoru nad systemem na bieżąco monitorowane były obszary wymagające doskonalenia, co pozwalało na systematyczne i skuteczne wdrażanie koniecznych działań korygujących oraz doskonalących.

7.2. Audyty wewnętrzne w zakresie nadzoru nad ZSZ

Zgodnie z programem auditów wewnętrznych na rok 2016 audytorzy ARR przeprowadzili 60 auditów których celem było sprawdzenie realizacji wymagań określonych w dokumentach ZSZ oraz wskazanie obszarów wymagających doskonalenia. W wyniku auditów

podejmowane były działania korekcyjne, korygujące, zapobiegawcze i doskonalące, które zapewniały optymalizację funkcjonowania badanych procesów. Spośród zatwierdzonych do realizacji 10 działań korygujących, 9 zostało skutecznie wdrożonych, a jedno było w trakcie wdrażania.

W ramach rozwoju zawodowego kandydaci na auditorów i auditorzy wewnętrzni ZSZ brali udział w indywidualnych szkoleniach, seminariach i konferencjach.

7.3. Opracowywanie i weryfikacja dokumentacji ZSZ

W 2016 r. kontynuowano prace mające na celu uproszczenie i optymalizację procesów realizowanych w ARR. Przeprowadzono 84 weryfikacje systemowe w zakresie analizy, modyfikacji i aktualizacji dokumentacji. Dla nowych mechanizmów opracowano oraz wdrożono odpowiednie procedury.

Prace nad optymalizacją dokumentacji wpłynęły na zmniejszenie liczby ksiąg procedur z 82 do 59 (o 28%) oraz procedur i instrukcji z 964 do 238 (o 75%). Łączna liczba stron dokumentacji ZSZ zmniejszyła się o 66% (z 16 845 do 5 812 stron). Zoptymalizowana dokumentacja ZSZ zawierała niezbędne informacje potrzebne do prawidłowej realizacji zadań ARR.

7.4. Ocena skuteczności ZSZ

Ocena skuteczności systemu oraz analiza osiągniętych wyników były przeprowadzane w trakcie przeglądu zarządzania, na naradach oraz spotkaniach Kierownictwa ARR. Wypracowane wnioski oraz decyzje wpływały na doskonalenie procesów. Proponowane przez komórki Centrali i OT ARR cele jakości oraz zmiany w Zintegrowanym Systemie Zarządzania były zatwierdzane do realizacji podczas przeglądu zarządzania na dany rok.

W I półroczu 2016 r., zgodnie z wymaganiami normy PN-EN ISO 9001:2009, odbył się przegląd zarządzania, w wyniku którego zaplanowano 76 celów jakości, z czego większość została zrealizowana. Wewnętrzny przegląd zarządzania, audit nadzoru I (pierwszy) SZJ/SPZK oraz audit certyfikujący Systemu Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji w Centrali ARR – przeprowadzone przez jednostkę certyfikującą PCBC S.A. – potwierdziły skuteczność i wysoką funkcjonalność wdrożonego w ARR Zintegrowanego Systemu Zarządzania.

Zastosowane w ARR rozwiązania wpływały na usprawnienie współpracy na wszystkich szczeblach organizacyjnych, redukcję obciążeń administracyjnych pracowników i beneficjentów oraz utrzymanie wysokiej jakości realizowanych przez Agencję zadań.

7.5. System Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji

Certyfikacja Systemu Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji, opartego na wymaganiach normy ISO/IEC 27001 „Systemy zarządzania bezpieczeństwem informacji. Wymagania”, potwierdziła należyte funkcjonowanie wdrożonego w ARR systemu.

W 2016 r. przeprowadzono 9 auditów i 30 działań monitorujących w zakresie: przestrzegania przez pracowników obowiązujących zasad bezpieczeństwa informacji, zapewnienia ciągłości działania, bezpieczeństwa w umowach ze stroną trzecią oraz skuteczności informatycznych systemów bezpieczeństwa.

Odbyły się także 4 posiedzenia Zespołu Zarządzania Podatnościami, podczas których analizowano próby naruszenia bezpieczeństwa, opiniowano funkcjonujące zabezpieczenia oraz zlecano przeprowadzanie testów penetracyjnych. Zgłoszone incydenty naruszenia bezpieczeństwa informacji nie miały wpływu na prawidłowe funkcjonowanie ARR.

7.6. Plan Ciągłości Działania

Zarządzanie ciągłością działania w ARR uwzględnia wymogi normy ISO/IEC 27001. W ramach doskonalenia systemu w 2016 r. zaktualizowano Zasady Zarządzania Ciągłością Działania (ZZCD) oraz monitorowano ich realizację. W celu utrzymania wysokiego poziomu zabezpieczeń aktualizowano i testowano Plan Ciągłości Działania (PCD).

Wyżej wymienione dokumenty określają sposób reagowania na incydenty naruszenia ciągłości działania w celu odtworzenia procesów krytycznych dla ARR oraz ograniczenia wpływu zaistniałej sytuacji na funkcjonowanie organizacji. Skuteczność Planu Ciągłości Działania oceniano podczas sześciu symulowanych sytuacji awaryjnych. Przeprowadzone testowania PCD wykazały efektywność i skuteczność dokumentacji oraz działań pracowników ARR. Właściwe zarządzanie ciągłością działania w Agencji wpływa na prawidłową realizację zadań statutowych ARR w sytuacjach kryzysowych.

8. ZAGADNIENIA ORGANIZACYJNE

8.1. Dostosowania legislacyjne

Agencja Rynku Rolnego jest państwową osobą prawną, nad którą nadzór sprawuje minister właściwy do spraw rynków rolnych, a w zakresie gospodarki finansowej – minister właściwy do spraw finansów publicznych²⁴². Posiadając status unijnej agencji płatniczej, ARR w 2016 r. prowadziła działania na podstawie aktów prawa Unii Europejskiej oraz aktów prawa krajowego. Agencja Rynku Rolnego jest od 1 stycznia 2012 r. agencją wykonawczą²⁴³.

8.1.1. Akty prawne regulujące organizację i zadania ARR

Organizację i zadania Agencji Rynku Rolnego w 2016 r. regulowały następujące krajowe akty prawne:

- ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1006),
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 lutego 2008 r. w sprawie nadania statutu Agencji Rynku Rolnego (Dz. U. Nr 30, poz. 181, z późn. zm.),
- rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 19 kwietnia 2004 r. w sprawie ustanowienia Agencji Rynku Rolnego agencją płatniczą (Dz. U. Nr 76, poz. 713, z późn. zm.),
- rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 9 listopada 2006 r. w sprawie przyznania Agencji Rynku Rolnego akredytacji jako agencji płatniczej w zakresie uruchamiania środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (Dz. U. Nr 204, poz. 1507, z późn. zm.),
- rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 stycznia 2016 r. w sprawie przyznania Agencji Rynku Rolnego akredytacji jako agencji płatniczej, w zakresie uruchamiania środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (Dz. U. poz. 135),
- ustawa z dnia 22 września 2006 r. o uruchamianiu środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej przeznaczonych na finansowanie wspólnej polityki rolnej (Dz. U. z 2012 r. poz. 1065),

²⁴² Zgodnie z art. 2 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1006).

²⁴³ W rozumieniu art. 92 ust. 1 pkt 1) lit. f) ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1241, z późn. zm.).

- ustawa z dnia 30 lipca 2003 r. o uruchamianiu środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (Dz. U. Nr 166, poz. 1611, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1241, z późn. zm.).

8.1.2. Akty prawne regulujące działania ARR na poszczególnych rynkach rolnych

W 2016 r. ARR realizowała zadania statutowe na wybranych rynkach rolnych na podstawie regulacji prawnych zawartych w niżej wymienionych aktach prawa krajowego:

- ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1006),
- ustawa z dnia 19 grudnia 2003 r. o organizacji rynków owoców i warzyw oraz rynku chmielu (Dz. U. z 2016 r. poz. 58, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1037),
- ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o wyrobie i rozlewie wyrobów winiarskich, obrocie tymi wyrobami i organizacji rynku wina (Dz. U. z 2016 r. poz. 859, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o biokomponentach i biopaliwach ciekłych (Dz. U. z 2017 r. poz. 285, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o administrowaniu obrotem towarowym z zagranicą (Dz. U. Nr 97, poz. 963, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 26 stycznia 2007 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (Dz. U. z 2017 r. poz. 278, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 22 maja 2009 r. o funduszach promocji produktów rolno-spożywczych (Dz. U. z 2015 r. poz. 2122, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. Nr 88, poz. 983, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (Dz. U. z 2017 r. poz. 220),
- ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz. U. poz. 478, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

- w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U. z 2016 r. poz. 1387, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2017 r. poz. 562, z późn. zm.),
 - rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 10 sierpnia 2016 r. w sprawie szczegółowego przeznaczenia, warunków i trybu udzielania przez Agencję Rynku Rolnego wypłat w ramach realizacji Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 (Dz. U. poz. 1276),
 - rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 kwietnia 2014 r. w sprawie realizacji przez Agencję Rynku Rolnego zadań związanych z ustanowieniem nadzwyczajnych środków wspierania rynku wieprzowiny (Dz. U. poz. 460),
 - rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 września 2014 r. w sprawie realizacji przez Agencję Rynku Rolnego zadań związanych z ustanowieniem tymczasowych nadzwyczajnych środków wsparcia producentów niektórych owoców i warzyw w związku z zakazem ich przywozu z Unii Europejskiej do Federacji Rosyjskiej (Dz. U. poz. 1190),
 - rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 października 2014 r. w sprawie realizacji przez Agencję Rynku Rolnego zadań związanych z ustanowieniem dalszych tymczasowych nadzwyczajnych środków wsparcia dla producentów niektórych owoców i warzyw w związku z zakazem ich przywozu z Unii Europejskiej do Federacji Rosyjskiej (Dz. U. poz. 1468, z późn. zm.),
 - rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2016 r. w sprawie realizacji przez Agencję Rynku Rolnego zadań związanych z ustanowieniem tymczasowej nadzwyczajnej pomocy dla rolników w sektorach hodowlanych (Dz. U. poz. 141),
 - rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 września 2016 r. w sprawie szczegółowego zakresu zadań realizowanych przez Agencję Rynku Rolnego związanych z wdrożeniem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej programu „Owoce i warzywa w szkole” (Dz. U. poz. 1457),
 - rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2016 r. w sprawie realizacji przez Agencję Rynku Rolnego zadań związanych z ustanowieniem pomocy na ograniczenie produkcji mleka (Dz. U. poz. 1477),
 - rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 września 2016 r. w sprawie realizacji przez Agencję Rynku Rolnego zadań związanych z ustanowieniem dalszych tymczasowych

nadzwyczajnych środków wsparcia dla producentów niektórych owoców i warzyw w związku z kontynuacją zakazu ich przywozu z Unii Europejskiej do Federacji Rosyjskiej (Dz. U. poz. 1523).

Z uwagi na nowelizację aktów prawa Unii Europejskiej oraz w związku ze zmianami zachodzącymi na krajowych rynkach produktów rolno-spożywczych, w 2016 r. podlegały zmianom krajowe akty prawne określające zasady funkcjonowania mechanizmów administrowanych przez Agencję. Zmiany w prawie krajowym były wynikiem przeglądu aktów prawnych przeprowadzonego w celu uporządkowania i dostosowania prawodawstwa krajowego do zmieniającego się prawodawstwa UE, m.in. w zakresie wspólnej organizacji rynków produktów rolnych.

W odniesieniu do **ustawy o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych** z dniem 11 stycznia 2016 r. weszła w życie nowelizacja wprowadzona na podstawie art. 6 ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016 r. poz. 50). Nowelizacja wprowadziła nowe zasady powoływania i odwoływania Prezesa Agencji Rynku Rolnego oraz jego zastępców, a także kierowników komórek organizacyjnych w Centrali Agencji i ich zastępców oraz dyrektorów oddziałów terenowych ARR i ich zastępców.

W 2016 r. został ogłoszony obwieszczeniem Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 marca 2016 r. tekst jednolity ustawy o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych (Dz. U. poz. 401). Ustawa o ARR została znowelizowana następującymi ustawami:

- z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1893) – art. 31. Zmiana weszła w życie z dniem 19 maja 2016 r.;
- z dnia 16 listopada 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz. U. poz. 1948) – art. 41. Zmiana weszła w życie z dniem 1 marca 2017 r.;
- z dnia 15 grudnia 2016 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi (Dz. U. z 2017 r. poz. 67) – art. 41. Zmiana weszła w życie z dniem 11 lutego 2017 r.

W 2016 r. został ogłoszony obwieszczeniem Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 26 stycznia 2016 r. tekst jednolity **ustawy o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych** (Dz. U. poz. 155). Nowelizacja weszła w życie z dniem 19 maja 2016 r. i została wprowadzona na mocy art. 35 ustawy z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy

o swobodzie działalności gospodarczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1893). W dalszej kolejności ustawa o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych została zmieniona na podstawie art. 90 ustawy z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej (Dz. U. poz. 1579). Zmiana, o której mowa wyżej, weszła w życie z dniem 7 października 2016 r.

W odniesieniu do **ustawy o wyrobie i rozlewie wyrobów winiarskich, obrocie tymi wyrobami i organizacji rynku wina** w 2016 r. weszła w życie nowelizacja, tj. zmiana obowiązująca od 19 maja 2016 r., wprowadzona na mocy art. 53 ustawy z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1893). Następnie został ogłoszony obwieszczeniem Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 20 maja 2016 r. tekst jednolity **ustawy o wyrobie i rozlewie wyrobów winiarskich, obrocie tymi wyrobami i organizacji rynku wina** (Dz. U. poz. 859).

W 2016 r. **ustawa o administrowaniu obrotem towarowym z zagranicą** została znowelizowana na mocy art. 14 ustawy z dnia 22 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy – Prawo celne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1228). Zmiana weszła w życie z dniem 20 sierpnia 2016 r.

Ustawa z dnia 5 lutego 2015 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego została w 2016 r. znowelizowana następującymi ustawami:

- z dnia 9 marca 2016 r. o zmianie ustawy o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 337),
- z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej (Dz. U. poz. 1579) – art. 118,
- z dnia 21 października 2016 r. o zmianie ustawy o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (Dz. U. poz. 2037),
- z dnia 15 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2017 r. poz. 5) – art. 5. Zmiana weszła w życie z dniem 18 stycznia 2017 r.

Obwieszczeniem Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 lutego 2017 r. został ogłoszony jednolity tekst ustawy o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (Dz. U. poz. 278).

Ustawa o funduszach promocji produktów rolno-spożywczych w 2016 r. została znowelizowana ustawą z dnia 15 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o funduszach promocji produktów rolno-spożywczych (Dz. U. poz. 2170). Zmiana weszła w życie z dniem 1 stycznia 2017 r.

W 2016 r. został ogłoszony obwieszczeniem Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 23 sierpnia 2016 r. jednolity tekst **ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013** (Dz. U. poz. 1387, z późn. zm.), który objął także zmianę wprowadzoną do tej ustawy na mocy art. 2 ustawy z dnia 9 marca 2016 r. o zmianie ustawy o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 337). Następnie ww. ustawa została znowelizowana:

- ustawą z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej (Dz. U. poz. 1579) – art. 100. Zmiana weszła w życie z dniem 7 października 2016 r.;
- ustawą z dnia 15 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2017 r. poz. 5) – art. 4. Zmiana weszła w życie z dniem 18 stycznia 2017 r.

Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2017 r. poz. 562, z późn. zm.) została znowelizowana w 2016 r. następującymi ustawami:

- z dnia 9 marca 2016 r. o zmianie ustawy o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 337) – art. 3. Zmiana weszła w życie z dniem 15 marca 2016 r.;
- z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej (Dz. U. poz. 1579) – art. 119. Zmiana weszła w życie z dniem 7 października 2016 r.;
- z dnia 15 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2017 r. poz. 5) – art. 1. Zmiana weszła w życie z dniem 18 stycznia 2017 r.

Ustawa o biokomponentach i biopaliwach ciekłych została w 2016 r. znowelizowana następującymi ustawami:

- z dnia 11 lutego 2016 r. o zmianie ustawy o działach administracji rządowej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 266) – art. 11;
- z dnia 22 lipca 2016 r. o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1165) – art. 8;
- z dnia 30 listopada 2016 r. o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1986) – art. 2.

Ustawa o odnawialnych źródłach energii w 2016 r. została znowelizowana następującymi ustawami:

- z dnia 22 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy o odnawialnych źródłach energii oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 925);
- z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej (Dz. U. poz. 1579) – art. 120;
- z dnia 16 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o zasadach zarządzania mieniem państwowym (Dz. U. poz. 2260) – art. 88.

Ponadto ustawa o odnawialnych źródłach energii została zmodyfikowana, zgodnie z delegacją ustawową, na mocy rozporządzenia Ministra Energii z dnia 17 października 2016 r. w sprawie zmiany wielkości udziału ilościowego sumy energii elektrycznej wynikającej z umorzonych świadectw pochodzenia potwierdzających wytworzenie energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii w 2017 r. (Dz. U. poz. 1753).

Na podstawie delegacji ustawowej wynikającej z art. 12a ust. 1 ustawy o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych zostało wydane **rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2016 r. w sprawie realizacji przez Agencję Rynku Rolnego zadań związanych z ustanowieniem tymczasowej nadzwyczajnej pomocy dla rolników w sektorach hodowlanych** (Dz. U. poz. 141). Wyżej wymienione rozporządzenie określało zadania ARR oraz sposób i tryb ich realizacji w związku z ustanowieniem rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2015/1853 z dnia 15 października 2015 r. ustanawiającego tymczasową nadzwyczajną pomoc dla rolników w sektorach hodowlanych.

Na mocy delegacji ustawowej wynikającej z art. 134l ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej zostało wydane **rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 10 sierpnia 2016 r. w sprawie szczegółowego przeznaczenia, warunków i trybu udzielania przez Agencję Rynku Rolnego wypłat w ramach realizacji Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020**

(Dz. U. poz. 1276). Rozporządzenie określiło szczegółowe przeznaczenie, warunki i tryb udzielania przez Agencję Rynku Rolnego wypłat, o których mowa w art. 134b ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej dla organizacji partnerskich w ramach realizacji Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020.

Na podstawie delegacji ustawowej wynikającej z art. 19b ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2003 r. o organizacji rynków owoców i warzyw oraz rynku chmielu zostało wydane **rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 września 2016 r. w sprawie szczegółowego zakresu zadań realizowanych przez Agencję Rynku Rolnego związanych z wdrożeniem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej programu „Owoce i warzywa w szkole”** (Dz. U. poz. 1457). Rozporządzenie określiło:

- szczegółowy zakres zadań realizowanych przez Agencję Rynku Rolnego związanych z wdrożeniem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej programu „Owoce i warzywa w szkole” oraz sposób i tryb realizacji tych zadań;
- szczegółowe warunki uczestnictwa podmiotów w ww. programie;
- szczegółowe warunki i tryb przyznawania w ramach programu pomocy unijnej, o której mowa w art. 23 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylającego rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007, z późn. zm.;
- sposób realizacji uprawnień i wykonywania obowiązków związanych z wdrożeniem programu, przyznanych określonym podmiotom zgodnie z:
 - rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) 2016/247 z dnia 17 grudnia 2015 r. uzupełniającym rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 w odniesieniu do pomocy unijnej na dostarczanie i dystrybucję owoców i warzyw, przetworzonych owoców i warzyw oraz produktów z bananów w ramach programu „Owoce i warzywa w szkole”,
 - rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) 2016/248 z dnia 17 grudnia 2015 r. ustanawiającym zasady wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 w odniesieniu do pomocy unijnej na dostarczanie i dystrybucję owoców i warzyw, przetworzonych owoców i warzyw oraz produktów z bananów w ramach programu „Owoce i warzywa w szkole” oraz ustalającym orientacyjny przydział tej pomocy.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2016 r. w sprawie realizacji przez Agencję Rynku Rolnego zadań związanych z ustanowieniem pomocy na ograniczenie

produkcji mleka (Dz. U. poz. 1477) zostało wydane na mocy delegacji ustawowej wynikającej z art. 12a ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych. Powyższe rozporządzenie określiło zadania dla Agencji Rynku Rolnego związane z udzieleniem producentom rolnym pomocy na ograniczenie produkcji mleka ustanowione w rozporządzeniu delegowanym Komisji (UE) 2016/1612 z dnia 8 września 2016 r. przyznającym pomoc na ograniczenie produkcji mleka.

Na mocy delegacji ustawowej wynikającej z art. 12a ust. 1 ustawy o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych zostało wydane **rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 września 2016 r. w sprawie realizacji przez Agencję Rynku Rolnego zadań związanych z ustanowieniem dalszych tymczasowych nadzwyczajnych środków wsparcia dla producentów niektórych owoców i warzyw w związku z kontynuacją zakazu ich przywozu z Unii Europejskiej do Federacji Rosyjskiej** (Dz. U. poz. 1523). Rozporządzenie określiło zadania²⁴⁴ realizowane przez Agencję Rynku Rolnego w zakresie wsparcia producentów niektórych owoców i warzyw w związku z utrzymaniem embarga na te produkty przez Federację Rosyjską.

Agencja Rynku Rolnego w 2016 r. realizowała działania na rynkach rolnych na podstawie zarządzeń wydanych przez Prezesa ARR. Listę zagadnień uregulowanych tymi zarządzeniami zawarto w aneksie nr 4.

8.1.3. Monitorowanie regulacji prawnych UE

Wymogi akredytacyjne postawione unijnym agencjom płatniczym nakładają na ARR obowiązek wdrożenia procedur koniecznych do zagwarantowania, aby każda zmiana w przepisach UE (w szczególności obowiązujące stawki pomocy finansowej) była rejestrowana, a zalecenia, bazy danych i listy kontrolne były aktualizowane w odpowiednim czasie. W związku z tym w ARR w 2016 r., podobnie jak w latach poprzednich, na bieżąco monitorowano akty prawne Unii Europejskiej publikowane w Dziennikach Urzędowych UE na stronie internetowej <http://eur-lex.europa.eu>. Sporządzono 304 informacje dotyczące publikacji unijnych aktów prawnych. Jednocześnie Agencja pozyskiwała za pośrednictwem MRiRW niepublikowane unijne akty prawne zawierające istotne informacje dotyczące działań realizowanych w ramach mechanizmów WPR administrowanych przez ARR.

²⁴⁴ Ustanowione w rozporządzeniu delegowanym Komisji (UE) 2016/921 z dnia 10 czerwca 2016 r. ustanawiającym dalsze tymczasowe nadzwyczajne środki wsparcia producentów niektórych owoców i warzyw, z późn. zm.

Pozyskiwane dokumenty były przekazywane do odpowiednich komórek organizacyjnych Agencji w formie rejestrów aktów prawnych UE dotyczących kompetencji ARR.

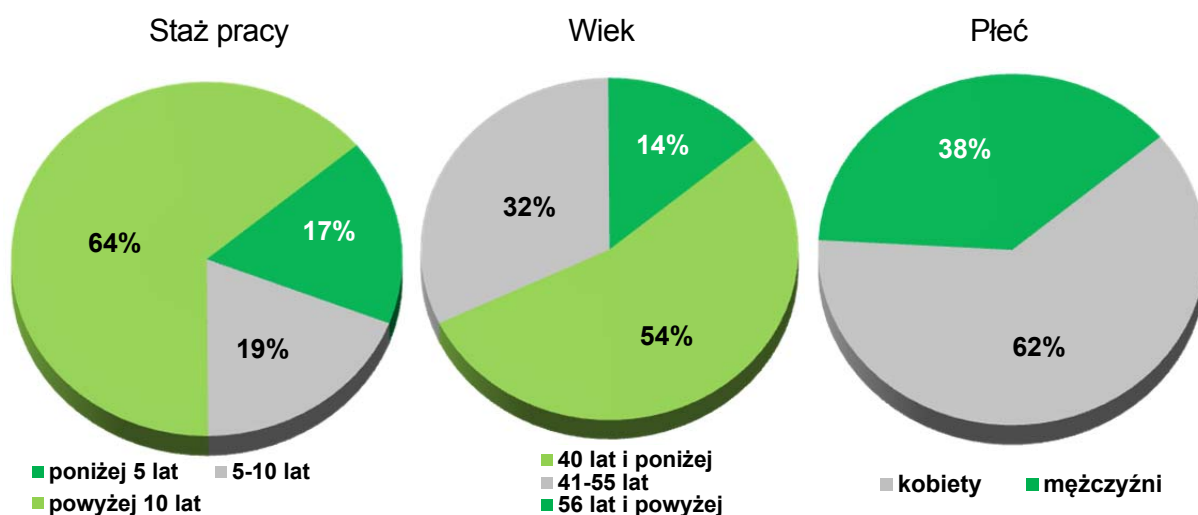
8.2. Zarządzanie kadrami

Polityka kadrowa prowadzona w ARR miała na celu zapewnienie optymalnego potencjału kadrowego do realizacji zadań Agencji, jego efektywne wykorzystanie, a także inwestowanie w posiadany kapitał ludzki. W 2016 r. ARR kontynuowała strategię personalną poprzez pozyskiwanie, rozwój i utrzymanie wysoko wykwalifikowanej kadry pracowniczej.

Nabór kandydatów na wolne stanowiska pracy w ARR był prowadzony, zgodnie z ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1006), w sposób otwarty i konkurencyjny oraz odbywał się na zasadach określonych w procedurze wewnętrznej. Informacje o wolnych stanowiskach pracy były powszechnie dostępne w siedzibach jednostek organizacyjnych prowadzących nabór, w Biuletynie Informacji Publicznej ARR oraz na stronie internetowej www.arr.gov.pl.

W 2016 r. do pracy w Agencji aplikowały 2 024 osoby. W wyniku naborów w trybie rekrutacji zewnętrznej zatrudniono 101 pracowników (42 osoby w Centrali i 59 osób w OT ARR). Wśród nowozatrudnionych najwięcej osób posiadało wykształcenie wyższe o kierunkach prawo i zarządzanie. Stosunek pracy z Agencją został rozwiązany ze 169 pracownikami (z 89 osobami w Centrali i 80 osobami w OT ARR).

Wykres 84. **Struktura zatrudnienia w ARR wg stanu na 31 grudnia 2016 r.**

Źródło: dane ARR.

Zatrudnienie w ARR, według stanu na 31 grudnia 2016 r., wyniosło 1 164 osoby, z tego: 522 osoby w Centrali i 642 w OT ARR. W strukturze zatrudnienia najliczniejszą grupę (64%) stanowili pracownicy o stażu pracy powyżej 10 lat. Największy odsetek zatrudnionych (54%)

należał do pracowników z grupy wiekowej 40 lat i poniżej. Kobiety stanowiły 62% pracowników Agencji. Wykształcenie wyższe posiadało ponad 93% pracowników.

W 2016 r. w ARR pracowało 38 osób z orzeczoną niepełnosprawnością, z tego 14 osób z niepełnosprawnością w stopniu lekkim, 21 osób z niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym oraz 3 osoby z niepełnosprawnością w stopniu znacznym.

8.3. Szkolenia

Proces rozwoju wiedzy i umiejętności pracowników ARR był planowany i realizowany z uwzględnieniem potrzeb rozwojowych organizacji i jej potrzeb merytorycznych. Agencja Rynku Rolnego wspierała proces rozwoju zawodowego pracowników, organizowała szkolenia grupowe i indywidualne oraz dofinansowywała naukę w szkołach wyższych i językowych.

Tematyka szkoleń zrealizowanych w 2016 r. obejmowała zagadnienia z zakresu m.in.: prawa, finansów, podatków, informatyki, zarządzania, jak również doskonalenia umiejętności miękkich. W ramach przyznanego budżetu szkoleniowego zrealizowano łącznie 184 szkolenia grupowe i indywidualne, w tym szkolenia dotyczące realizacji Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 oraz PROW 2014-2020. ARR zawarła z pracownikami 61 umów szkoleniowych, w tym 41 umów zostało zrealizowanych (7 – na kursy językowe, 23 – na szkolenia specjalistyczne, 11 – na studia podyplomowe).

W celu poprawy efektywności prowadzonych szkoleń oraz ich dostosowania do indywidualnych potrzeb pracowników rozpoczęto II edycję programu „Trener wewnętrzny ARR”, co miało za zadanie pozyskanie nowych osób szkolących, jak również przygotowanie kompetentnego zespołu trenerów. Projekt wspierał realizację potrzeb szkoleniowych w ARR oraz zapewniał efektywną wymianę profesjonalnej wiedzy i doświadczeń. Nowością w 2016 r. było wprowadzenie coaching'u indywidualnego. Celem interaktywnego szkolenia było wsparcie pracowników w ich osobistym rozwoju i dążeniu do wytyczonych celów.

Realizowano obligatoryjne szkolenia okresowe w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy (BHP). W 2016 r. w 121 szkoleniach grupowych oraz indywidualnych uczestniczyło 376 pracowników. Przeprowadzono również 16 szkoleń grupowych z zakresu udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, w których uczestniczyło 160 osób.

Praktyki studenckie w ARR odbyło 75 studentów (w tym 4 osoby w Centrali), a praktyki absolwenckie – 14 osób (w tym 6 osób w Centrali). Agencja zorganizowała również staże dla 51 osób bezrobotnych skierowanych z urzędów pracy.

8.4. Realizacja programu informatyzacji

Agencja Rynku Rolnego, realizując w 2016 r. program informatyzacji, zarządzała zasobami teleinformatycznymi (serwerami, stacjami roboczymi, urządzeniami sieciowymi, zabezpieczeniami, oprogramowaniem). Zapewniała także sprawne funkcjonowanie systemu informatycznego, realizowała politykę bezpieczeństwa danych, współpracowała przy opracowywaniu wymagań dla systemów teleinformatycznych, wspierała działania użytkowników, jak również organizowała systemy wymiany informacji drogą elektroniczną. Infrastruktura techniczna, którą administrowała ARR od strony informatycznej, zapewniała właściwe funkcjonowanie jej wszystkich komórek/jednostek organizacyjnych.

Agencja prowadziła działania mające na celu utrzymanie ciągłości produkcyjnej i rozbudowę Zintegrowanego Systemu Informatycznego (ZSI), którego zadaniem było wspomaganie realizacji mechanizmów wspólnej polityki rolnej i krajowych. Odbywało się to przez eksploatację i nadzór – w ramach umów serwisowych – nad systemem zbudowanym przez podmiot zewnętrzny, a także poprzez budowę i utrzymanie systemów przez zespół projektowo-programistyczny Agencji. Większość nowych aplikacji została oparta o narzędzie bazujące na najnowszych standardach w zakresie modelowania procesów biznesowych oraz architektury opartej na usługach, posiadające interfejsy webowy i mobilny, wyposażone w silnik procesów, reguł biznesowych, zintegrowany modeler procesów, portal użytkownika, bazy danych, repozytorium dokumentów oraz wielowarstwowe interfejsy do systemów otoczenia.

Powstał m.in. system wspomagający obsługę kolejnych transz nadzwyczajnego wsparcia producentów owoców i warzyw oraz tymczasowej pomocy dla rolników w sektorach hodowlanych. Wdrożono aplikacje obsługujące rejestr podmiotów certyfikowanych produkujących biopaliwa i biokomponenty oraz wspomagające obsługę mechanizmu „Administrowanie rozdysponowywaniem owoców i warzyw nieprzeznaczonych do sprzedaży”.

Zrealizowano ponad 100 wniosków o zmianę eksploatowanych modułów systemów informatycznych zbudowanych siłami własnymi ARR, wspomagających następujące mechanizmy WPR: „Dopłaty do spożycia mleka i przetworów mlecznych w placówkach oświatowych” (system DSML oraz e-Szklanka), „Owoce i warzywa w szkole” (system

OWS). Realizowano wnioski o zmianę systemu wspomagającego obsługę funduszy promocji produktów rolno-spożywczych.

Prowadzono także prace analityczne, projektowe i wdrożeniowe nowych elementów systemu zbudowanego przez podmiot zewnętrzny. Prace te polegały na uszczegółowieniu zapisów analitycznych, weryfikacji modyfikacji zaprojektowanych przez wykonawcę systemu i przeprowadzeniu testów akceptacyjnych rozbudowanych i/lub zmodyfikowanych części podsystemów. Zakończono m.in. prace nad dostosowaniem podsystemu wspomagającego mechanizm „Dopłaty do materiału siewnego” do nowych przepisów unijnych.

Ponadto zakończono I etap wdrożenia systemu elektronicznego obiegu dokumentów (EOD) i uruchomiono portal ARR rozszerzający zakres e-usług.

W 2016 r. zapewniono utrzymanie infrastruktury SI ARR na właściwym poziomie. Jednocześnie prowadzono działania zmierzające do jej modernizacji i realizowano prace nad podniesieniem poziomu bezpieczeństwa informatycznego. W ramach ww. działań rozbudowano dystrybucyjne przełączniki sieciowe w Centrum Podstawowym, przeznaczone do obsługi systemów produkcyjnych ARR (wymieniono także większość przełączników dostępowych w Centrali ARR). Rozszerzono system replikacji zasobów wirtualnych o dodatkowe licencje pozwalające w razie potrzeby migrować większą liczbę maszyn wirtualnych do Centrum Zapasowego.

W obszarze bezpieczeństwa informatycznego wdrożono:

- system wykrywania zagrożeń niezidentyfikowanych (tzw. 0-day attack),
- system wykrywania oprogramowania do przejmowania kontroli nad komputerem (system anty BOT),
- rekomendacje Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w obszarze protokołów szyfrowania sesji,
- nowy centralny system kopii zapasowej i archiwizacji poczty e-mail,

a także:

- wykonano aktualizację oprogramowania urządzeń systemów bezpieczeństwa,
- uruchomiono system analizy URL w celu ograniczenia zagrożeń wynikających z groźnych linków URL w wiadomościach e-mailowych przesyłanych do użytkowników Agencji Rynku Rolnego,
- rozbudowano system sprzętowych bramek sms – monitoring środowiska i usług sieciowych IT ARR,

- zaktualizowano procedury pod kątem deklaracji stosowania normy PN-ISO/IEC 27001:2014-12.

8.5. Zamówienia publiczne

ARR w 2016 r. udzielała zamówień publicznych zgodnie z ustawą z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 2164, z późn. zm.). Przeprowadzono łącznie 51 postępowań o udzielenie zamówienia publicznego, w tym 34 w trybie przetargu nieograniczonego (66,7% wszystkich postępowań) oraz 14 w trybie z wolnej ręki (27,5% udzielonych zamówień, dotyczyły głównie usług). W ujęciu wartościowym zamówienia publiczne w trybie przetargu nieograniczonego stanowiły 95,6% ogółu wartości umów zawartych w wyniku przetargów, a zamówienia publiczne w trybie z wolnej ręki – 4,4%.

W 2016 r. unieważniono 4 postępowania o udzielenie zamówienia publicznego: 12 części postępowania na dostawy jabłek do OT ARR (brak ofert), postępowanie na kompleksową organizację 4 konferencji w ramach programu „Owoce i warzywa w szkole”, postępowanie na „Świadczenie usługi monitoringu GPS floty służbowych samochodów ARR” oraz jedną część postępowania (sery podpuszczkowe) na „Dostawy artykułów spożywczych do magazynów organizacji partnerskich w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 Podprogram 2016”.

8.6. Zaangażowanie ARR w spółkę prawa handlowego ELEWARR Sp. z o.o.

W 2016 r. Agencja Rynku Rolnego była zaangażowana kapitałowo w spółkę prawa handlowego ELEWARR Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie, w której posiadała 100% udziałów. ELEWARR Sp. z o.o. zajmuje się głównie obrotem i przechowywaniem zbóż. Kapitał zakładowy spółki na koniec 2016 r. wynosił ponad 143 mln zł. Spółka tworzy wraz z czterema innymi spółkami prawa handlowego grupę kapitałową ELEWARR, w której skład na koniec 2016 r. wchodziły następujące podmioty:

- ELEWARR Sp. z o.o. (podmiot dominujący),
- TDM ARRTRANS S.A. w Łodzi (100% akcji w posiadaniu spółki ELEWARR),
- Zamojskie Zakłady Zbożowe Sp. z o.o. w Zamościu (100% udziałów w posiadaniu ELEWARR Sp. z o.o.),
- Elewator w Koronowie Sp. z o.o. w Koronowie (30% udziałów w kapitale zakładowym w posiadaniu ELEWARR Sp. z o.o.),

- Elewator Sieradz Sp. z o.o. w Sieradzu (26,7% udziałów w posiadaniu ELEWARR Sp. z o.o.).

Wartość udziałów Agencji w ELEWARR Sp. z o.o. w 2016 r. wyniosła 139,4 mln zł, co stanowiło ponad 40% wartości aktywów trwałych ARR przedstawionych w bilansie Agencji Rynku Rolnego sporządzonym na koniec 2016 r. Potencjał przechowalniczy ELEWARR Sp. z o.o. na koniec 2016 r. wynosił ponad 632 tys. ton.

8.7. Rejestracja przedsiębiorców

ARR, na podstawie ustawy o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych, prowadziła w 2016 r. działania dotyczące rejestracji przedsiębiorców uczestniczących w administrowanych mechanizmach. Do działań tych należały: prowadzenie i aktualizacja Centralnego Rejestru Przedsiębiorców (CRP), nadawanie przedsiębiorcom numerów rejestracyjnych oraz wydawanie świadectw rejestracji. W Centrali i w OT ARR rejestrowano przedsiębiorców oraz grupy producentów z wykorzystaniem systemu komputerowego CAPS. W 2016 r. w CRP zarejestrowano 38,8 tys. przedsiębiorców. Łącznie od 1 maja 2004 r. do 31 grudnia 2016 r. zarejestrowano 687,6 tys. uczestników mechanizmów administrowanych przez ARR.

W przypadku wystąpienia zmian w podstawowych danych rejestracyjnych przedsiębiorca był zobowiązany do ich aktualizacji. Po 1 maja 2004 r. do Agencji wpłynęło 531,9 tys. dokumentów aktualizujących dane przedsiębiorców, w tym 39,4 tys. w 2016 r.

ARR przyjmowała i rejestrowała w systemie informatycznym CAPS wnioski merytoryczne składane w zakresie administrowanych mechanizmów. Po przystąpieniu Polski do UE przyjęto i zarejestrowano 5 267 tys. wniosków, w tym 394,5 tys. w 2016 r.

SPIS TABEL

Tabela 1.	Liczba szkół podstawowych oraz dzieci i uczniów korzystających z dopłaty krajowej w ramach programu „Mleko w szkole” w roku szkolnym 2015/2016 wg województw	45
Tabela 2.	Liczba placówek oświatowych oraz dzieci i uczniów korzystających z programu „Mleko w szkole” w roku szkolnym 2015/2016 wg województw	47
Tabela 3.	Realizacja pomocy na ograniczenie produkcji mleka	53
Tabela 4.	Poziom ryzyka wystąpienia poszczególnych substancji skażających w ziarnie pszenicy ze zbiorów w 2016 r.	76
Tabela 5.	Oferty na świadczenie usług przechowalniczych złożone w 2016 r. wg OT ARR	78
Tabela 6.	Realizacja dopłat do prywatnego przechowywania wieprzowiny w ramach umów zawartych w 2016 r. w podziale na rodzaje produktów	85
Tabela 7.	Dopłaty do materiału siewnego, mające charakter pomocy <i>de minimis</i> w rolnictwie, zrealizowane przez ARR w 2016 r. wg OT ARR	108
Tabela 8.	Projekty zgłoszone i objęte umowami w ramach wsparcia pszczelarstwa w sezonie 2015/2016	111
Tabela 9.	Realizacja mechanizmu „Wsparcie rynku produktów pszczelich” w sezonie 2015/2016	112
Tabela 10.	Wyплаты środków finansowych w sezonie 2015/2016 na działania w ramach poszczególnych kierunków wsparcia pszczelarstwa wg województw (tys. zł)	113
Tabela 11.	Realizacja programów wsparcia pszczelarstwa po akcesji Polski do UE	115
Tabela 12.	Średnia liczba beneficjentów korzystających z pomocy w ramach poszczególnych działań w każdym roku pszczelarskim	115
Tabela 13.	Wyплата pomocy finansowej na dofinansowanie funduszu operacyjnego w 2016 r. w podziale na OT ARR	132
Tabela 14.	Podstawowe dane dotyczące roku gospodarczego 2015/2016 ujęte w ewidencji Prezesa ARR (wg stanu na 31 lipca 2016 r.)	136
Tabela 15.	Formy integracji producentów rolnych w Polsce	143
Tabela 16.	Liczba uznanych organizacji producentów owoców i warzyw oraz liczba zrzeszonych członków (wg stanu na 31 grudnia 2016 r.)	153
Tabela 17.	Liczba wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw oraz liczba zrzeszonych członków w układzie regionalnym (wg stanu na 31 grudnia 2016 r.)	157
Tabela 18.	Wnioski o uznanie za grupę producentów rolnych oraz zatwierdzenie planu biznesowego rozpatrzone przez ARR w 2016 r.	163

Tabela 19.	Wnioski o potwierdzenie spełniania warunków uznania przez grupę producentów rolnych rozpatrzone przez ARR w 2016 r.	164
Tabela 20.	Wpływy na fundusze promocji produktów rolno-spożywczych w 2016 r. oraz stan rachunków funduszy na 31 grudnia 2016 r.	190
Tabela 21.	Wydatki w ramach poszczególnych funduszy promocji w 2016 r.	192
Tabela 22.	Ilość i rodzaj wytworzonych biokomponentów w 2016 r. w podziale na spełniające i niespełniające kryteriów zrównoważonego rozwoju	204
Tabela 23.	Ilość i rodzaj nabytych wewnątrzwspólnotowo biokomponentów zawartych w paliwach ciekłych i biopaliwach ciekłych w 2016 r.	208
Tabela 24.	Wykaz substratów zużytych do produkcji biogazu rolniczego w 2016 r.	211
Tabela 25.	Energia elektryczna wytworzona i przetworzona z biogazu rolniczego w 2016 r.	212
Tabela 26.	Pozwolenia/wyciągi z pozwoleń na przywóz i wywóz wydane oraz rozliczone w 2016 r.	217
Tabela 27.	Wsparcie sektora rolno-żywnościowego przez ARR w 2016 r. w podziale na działania	220
Tabela 28.	Wydatki ARR w 2016 r. w podziale na rynki/działania	222
Tabela 29.	Wydatki ARR w 2016 r. w ramach mechanizmów WPR i krajowych w podziale na źródła finansowania	223
Tabela 30.	Kontrole techniczne przeprowadzone w 2016 r. przez służby techniczne ARR w ramach administrowanych mechanizmów	260
Tabela 31.	Kontrole techniczne przeprowadzone w 2016 r. w ramach mechanizmów administrowanych przez biura ARR	262

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1.	Ceny skupu mleka w Polsce	38
Wykres 2.	Skup mleka w Polsce	39
Wykres 3.	Finansowanie programu „Mleko w szkole” w Polsce	40
Wykres 4.	Placówki oświatowe objęte dofinansowaniem w ramach programu „Mleko w szkole” w Polsce	41
Wykres 5.	Struktura zatwierdzonych wnioskodawców wpisanych do rejestru podmiotów ubiegających się o dopłaty do spożycia mleka i przetworów mlecznych w placówkach oświatowych w roku szkolnym 2015/2016	42
Wykres 6.	Placówki oświatowe i uczniowie uczestniczący w programie „Mleko w szkole” w Polsce	46
Wykres 7.	Liczba uczniów korzystających z programu „Mleko w szkole” wg województw	47
Wykres 8.	Struktura pierwszych podmiotów skupujących mleko krowie wg stanu na 31 grudnia 2016 r.	49
Wykres 9.	Liczba podmiotów skupujących mleko wg stanu na 31 grudnia danego roku	51
Wykres 10.	Tymczasowa nadzwyczajna pomoc dla rolników w sektorach hodowlanych przyznana przez KE państwom członkowskim	54
Wykres 11.	Liczba wniosków zakwalifikowanych do udzielenia nadzwyczajnego wsparcia na rynku mleka wg OT ARR	55
Wykres 12.	Produkcja i handel zagraniczny masłem oraz tłuszczami mlecznymi	56
Wykres 13.	Krajowe i światowe ceny zbytu masła	57
Wykres 14.	Produkcja i handel zagraniczny odtłuszczonym mlekiem w proszku	60
Wykres 15.	Krajowe i światowe ceny zbytu odtłuszczonego mleka w proszku	61
Wykres 16.	Produkcja i handel zagraniczny serami podpuszczkowymi dojrzewającymi	65
Wykres 17.	Struktura wydatków na rynku mleka w 2016 r.	68
Wykres 18.	Nadzwyczajna pomoc dostosowawcza dla producentów mleka i rolników w innych sektorach hodowlanych	69
Wykres 19.	Beneficjenci oraz budżet mechanizmów uruchomionych w Polsce w ramach realizacji nadzwyczajnej pomocy dostosowawczej dla producentów mleka i rolników w innych sektorach hodowlanych	70
Wykres 20.	Ceny skupu zbóż w Polsce	73
Wykres 21.	Pojemność pomieszczeń magazynowych oferowana przez przedsiębiorców pod zakup zbóż na zapasy interwencyjne wg OT ARR	78

Wykres 22.	Ceny rynkowe wieprzowiny klasy E w UE wg wagi poubojowej schłodzonej	82
Wykres 23.	Produkcja żywca wieprzowego i pogłowie trzody chlewnej w Polsce	83
Wykres 24.	Skup i średnia cena skupu żywca wieprzowego w Polsce	84
Wykres 25.	Liczba wniosków kwalifikujących się do udzielenia tymczasowej nadzwyczajnej pomocy dla rolników w sektorach hodowlanych – dla producentów świń wg OT ARR	87
Wykres 26.	Realizacja przez ARR tymczasowej nadzwyczajnej pomocy dla rolników w sektorach hodowlanych	88
Wykres 27.	Pogłowie bydła w Polsce w latach 2003-2016 (stan w grudniu)	89
Wykres 28.	Produkcja żywca wołowego i cielęcego oraz ceny skupu bydła w Polsce w latach 2004-2016	90
Wykres 29.	Ceny rynkowe wołowiny w Unii Europejskiej	90
Wykres 30.	Skup i cena skupu żywca drobiowego w Polsce	92
Wykres 31.	Produkcja mięsa drobiowego w wybranych krajach Unii Europejskiej (mpc.)	93
Wykres 32.	Ceny zbytu tuszek kurcząt brojlerów (z szypkami) w Unii Europejskiej	93
Wykres 33.	Krajowe ceny zbytu cukru białego workowanego i paczkowanego	95
Wykres 34.	Liczba zgłoszeń celnych w wywozie cukru pozakwotowego i ilość cukru pozakwotowego, na którą ARR wydała pozwolenia	104
Wykres 35.	Liczba wniosków o przyznanie dopłat do materiału siewnego, mających charakter pomocy <i>de minimis</i> w rolnictwie, złożonych w latach 2015 i 2016 wg OT ARR	106
Wykres 36.	Realizacja przez ARR dopłat do materiału siewnego	109
Wykres 37.	Struktura umów rozliczonych w ramach wsparcia pszczelarstwa w sezonie 2015/2016 w podziale na województwa	112
Wykres 38.	Wypłaty środków finansowych w sezonie 2015/2016 na wsparcie rynku produktów pszczelich wg województw	113
Wykres 39.	Realizacja przez ARR wsparcia rynku produktów pszczelich	114
Wykres 40.	Struktura wydatków poniesionych w latach 2005-2016 w podziale na działania	115
Wykres 41.	Powierzchnia uprawy i zbiory owoców w Polsce	117
Wykres 42.	Powierzchnia uprawy i zbiory warzyw w Polsce	118
Wykres 43.	Zakres programu „Owoce i warzywa w szkole” od roku szkolnego 2015/2016	121
Wykres 44.	Finansowanie programu „Owoce i warzywa w szkole” z budżetu UE w roku szkolnym 2009/2010, 2015/2016 i 2016/2017	122
Wykres 45.	Uczniowie i szkoły podstawowe korzystający z programu „Owoce i warzywa w szkole” w Polsce	123
Wykres 46.	Liczba uczniów ze szkół podstawowych korzystających z programu „Owoce i warzywa w szkole” w podziale na OT ARR	124

Wykres 47.	Odsetek uczniów z grupy docelowej, którzy korzystali w Polsce z programu „Owoce i warzywa w szkole”	125
Wykres 48.	Wypłaty dla producentów owoców i warzyw z tytułu realizacji IV transzy tymczasowej pomocy w podziale na OT ARR	127
Wykres 49.	Wypłaty dla producentów owoców i warzyw z tytułu realizacji czterech transz tymczasowej pomocy w latach 2014-2016 wg OT ARR	128
Wykres 50.	Struktura wolumenu owoców i warzyw objętych pomocą z tytułu realizacji czterech transz tymczasowego wsparcia w latach 2014-2016	129
Wykres 51.	Struktura wypłat dla producentów owoców i warzyw z tytułu realizacji czterech transz wsparcia związanego z rosyjskim embargiem w latach 2014-2016	129
Wykres 52.	Powierzchnia uprawy winorośli według położenia winnic w roku gospodarczym 2015/2016 (wg stanu na 31 lipca 2016 r.)	137
Wykres 53.	Powierzchnia uprawy winorośli według położenia winnic w roku gospodarczym 2016/2017 (wg stanu na 31 grudnia 2016 r.)	138
Wykres 54.	Liczba producentów wina i powierzchnia uprawy winorośli w Polsce (wg stanu na 31 grudnia danego roku kalendarzowego)	138
Wykres 55.	Ostateczny przydział środków unijnych dla państw członkowskich na realizację „Programu dla szkół” w roku szkolnym 2017/2018	141
Wykres 56.	Administrowanie przez ARR programami szkolnymi wspierającymi konsumpcję po akcesji Polski do UE	142
Wykres 57.	Możliwości organizowania się rolników w Polsce	143
Wykres 58.	Wstępnie uznane grupy i uznane organizacje producentów w sektorze owoców i warzyw w Polsce (wg stanu na 31 grudnia 2016 r.)	153
Wykres 59.	Struktura uznanych organizacji producentów owoców i warzyw ze względu na grupy produktów, w ramach których zostały uznane (wg stanu na 31 grudnia 2016 r.)	154
Wykres 60.	Struktura wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw ze względu na grupy produktów, w ramach których zostały wstępnie uznane (wg stanu na 31 grudnia 2016 r.)	158
Wykres 61.	Liczba wstępnie uznanych grup i uznanych organizacji producentów w sektorze owoców i warzyw w Polsce w latach 2004-2016 (wg stanu na 31 grudnia każdego roku)	160
Wykres 62.	Grupy producentów rolnych w Polsce (wg stanu na 31 grudnia każdego roku)	165
Wykres 63.	Liczba grup producentów rolnych w poszczególnych województwach wg stanu na 31 grudnia 2016 r.	166
Wykres 64.	Grupy producentów rolnych w poszczególnych sektorach w Polsce (wg stanu na 31 grudnia 2016 r.)	167
Wykres 65.	Liczba rolników zrzeszonych w grupach producentów rolnych w poszczególnych sektorach w Polsce (wg stanu na 31 grudnia 2016 r.)	167
Wykres 66.	Struktura form prawnych grup producentów rolnych w Polsce (wg stanu na 31 grudnia 2016 r.)	168

Wykres 67.	Budżety polskich kampanii branżowych i międzybranżowych w okresie maj 2004 r. – grudzień 2016 r. wg grup produktów	179
Wykres 68.	Obszary działań ARR w zakresie promowania produktów rolnych i żywnościowych, metod ich produkcji, a także systemów jakości	180
Wykres 69.	Główne obszary działań ARR w zakresie wspierania rozwoju współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą	188
Wykres 70.	Fundusze promocji produktów rolno-spożywczych – wpływy i wydatki	192
Wykres 71.	Działania ARR w zakresie realizacji branżowego programu promocji polskich specjalności żywnościowych	201
Wykres 72.	Produkcja biokomponentów w Polsce	203
Wykres 73.	Liczba wytwórców biogazu rolniczego oraz instalacji wpisanych do rejestru wytwórców biogazu rolniczego	210
Wykres 74.	Działania ARR w sektorze odnawialnych źródeł energii	214
Wykres 75.	Struktura pozwoleń/wyciągów z pozwoleń wydanych przez ARR w 2016 r. na przywóz/wywóz towarów do/z Polski	218
Wykres 76.	Struktura pozwoleń/wyciągów z pozwoleń rozliczonych przez ARR w 2016 r. na przywóz/wywóz towarów do/z Polski	218
Wykres 77.	Pozwolenia/wyciągi z pozwoleń na przywóz/wywóz towarów z/do Polski wydane przez ARR w okresie 1 maja 2004 r. – 31 grudnia 2016 r.	219
Wykres 78.	Wydatki ARR w ramach mechanizmów WPR i krajowych w 2016 r. w podziale na grupy działań	222
Wykres 79.	Struktura wydatków ARR w 2016 r. w podziale na rynki/działania	223
Wykres 80.	Budżet Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020	226
Wykres 81.	Wydatki ARR w 2016 r. na realizację zadań w Operacji I oraz Operacji II Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020	231
Wykres 82.	Schemat organizacji służb technicznych	260
Wykres 83.	Liczba kontroli przeprowadzonych w 2015 r. i 2016 r. przez poszczególne Sekcje Kontroli Technicznych OT ARR	262
Wykres 84.	Struktura zatrudnienia w ARR wg stanu na 31 grudnia 2016 r.	278

SPIS MAP

Mapa 1.	Oddziały terenowe Agencji Rynku Rolnego	27
Mapa 2.	Liczba pierwszych podmiotów skupujących mleko krowie wg OT ARR (stan na 31 grudnia 2016 r.)	50
Mapa 3.	Rozmieszczenie terytorialne biogazowni rolniczych wg stanu na 31 grudnia 2016 r.	210
Mapa 4.	Liczba pracowników SKT w poszczególnych OT ARR (stan na 31 grudnia 2016 r.)	263

ANEKSY

1. Sprawozdanie finansowe Agencji Rynku Rolnego za 2016 r.
2. Schemat organizacyjny Agencji Rynku Rolnego
3. Schemat organizacyjny oddziału terenowego Agencji Rynku Rolnego
4. Zagadnienia uregulowane zarządzeniami Prezesa Agencji Rynku Rolnego

**Sprawozdanie finansowe Agencji Rynku Rolnego
za 2016 r.**

BILANS JEDNOSTEK
z wyłączeniem banków i ubezpieczycieli
sporządzony na dzień 31 grudnia 2016r.

(w złotych)

AKTYWA	Rok poprzedni	Rok sprawozdawczy	PASYWA	Rok poprzedni	Rok sprawozdawczy
A. AKTYWA TRWAŁE	347 451 719,39	152 815 803,23			
I. Wartości niematerialne i prawne	3 480 382,79	4 331 272,67	A. KAPITAŁ (FUNDUSZ) WŁASNY	133 035 870,96	131 615 061,81
1. Koszty zakończonych prac rozwojowych	-	-			
2. Wartości firmy	-	-			
3. Inne wartości niematerialne i prawne	3 480 382,79	4 331 272,67	I. Kapitał (fundusz) podstawowy	50 080 281,85	50 078 167,50
4. Zaliczki na wartości niematerialne i prawne	-	-			
II. Rzeczowe aktywa trwałe	14 190 184,87	8 866 717,75			
1. Środki trwałe	14 190 184,87	8 866 717,75	II. Kapitał (fundusz) zapasowy, w tym:	-	-
a) grunty (w tym prawo użytkowania wieczystego gruntu)	-	-	- nadwyżka wartości sprzedaży (wartości emisyjnej)	-	-
b) budynki, lokale, prawa do lokali i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	-	-	- nad wartość nominalną udziałów (akcji)	-	-
c) urządzenia techniczne i maszyny	12 657 960,51	7 837 224,05	III. Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny, w tym:	2 390,16	2 390,16
d) środki transportu	718 673,06	202 705,44	- z tytułu aktualizacji wartości godziwej	-	-
e) inne środki trwałe	813 551,30	726 727,66			
2. Środki trwałe w budowie	-	-	IV. Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe, w tym:	86 136 406,93	82 953 198,95
3. Zaliczki na środki trwałe w budowie	-	-	- tworzone zgodnie z umową (statutem) spółki	86 136 406,93	82 953 198,95
III. Należności długoterminowe	190 376 187,75	12 333,47	- na udziały (akcje) własne	-	-
1. Od jednostek powiązanych	-	-	V. Zysk (strata) z lat ubiegłych	-	-
2. Od pozostałych jednostek, w których jednostka posiada zaangażowanie w kapitale	190 376 187,75	12 333,47	VI. Zysk (strata) netto	3 183 207,98	1 418 894,80
IV. Inwestycje długoterminowe	139 404 963,98	139 404 963,98	VII. Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego (wielkość ujemna)	-	-
1. Nieruchomości	-	-			
2. Wartości niematerialne i prawne	-	-	B. ZOBOWIĄZANIA I REZERWY NA ZOBOWIĄZANIA	858 245 974,38	717 404 815,10
3. Długoterminowe aktywa finansowe	139 404 963,98	139 404 963,98	I. Rezerwy na zobowiązania	8 032 024,79	8 687 190,52
a) w jednostkach powiązanych	-	-	1. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	-	-
- udziały lub akcje	-	-	- Rezerwa na świadczenia emerytalne i podobne	8 017 834,79	8 655 394,00
- inne papiery wartościowe	-	-	- długoterminowa	6 902 324,44	7 492 748,03
- udzielone pożyczki	-	-	- krótkoterminowa	1 115 510,35	1 162 646,00
- inne długoterminowe aktywa finansowe	-	-	2. Pozostałe rezerwy	14 190,00	31 796,52
b) w pozostałych jednostkach, w których jednostka posiada zaangażowanie w kapitale	-	-	- długoterminowe	-	-
- udziały lub akcje	-	-	- krótkoterminowe	14 190,00	31 796,52
- inne papiery wartościowe	-	-			
- udzielone pożyczki	-	-	II. Zobowiązania długoterminowe	190 359 373,56	-
- inne długoterminowe aktywa finansowe	-	-			
c) w pozostałych jednostkach	139 404 963,98	139 404 963,98	1. Wobec jednostek powiązanych	-	-
- udziały lub akcje	139 404 963,98	139 404 963,98	2. Wobec pozostałych jednostek, w których jednostka posiada zaangażowanie w kapitale	-	-
- inne papiery wartościowe	-	-	3. Wobec pozostałych jednostek	190 359 373,56	-
- udzielone pożyczki	-	-	a) kredyty i pożyczki	-	-
- inne długoterminowe aktywa finansowe	-	-	b) z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	-	-
4. Inne inwestycje długoterminowe	-	-	c) inne zobowiązania finansowe	-	-
V. Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	-	315,36	d) zobowiązania wekslowe	190 359 373,56	-
1. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	-	-	e) inne	-	-
2. Inne rozliczenia międzyokresowe	-	315,36			
B. AKTYWA OBROTOWE	443 830 125,93	688 404 273,68	III. Zobowiązania krótkoterminowe	432 483 602,13	427 008 287,75
I. Zapasy	19 257 254,34	264 582 790,21	1. Zobowiązania wobec jednostek powiązanych	-	-
1. Materie	181 328,36	231 294,38	a) z tytułu dostaw i usług, o okresie wymagalności:	-	-
2. Polprodukty i produkty w toku	-	-	- do 12 miesięcy	-	-
3. Produkty gotowe	-	-	- powyżej 12 miesięcy	-	-
4. Towary	19 075 925,98	264 582 526,53	b) inne	-	-
5. Zaliczki na dostawy i usługi	-	-	2. Zobowiązania wobec pozostałych jednostek, w których jednostka posiada zaangażowanie w kapitale	-	-
II. Należności krótkoterminowe	271 282 526,74	318 682 289,05	a) z tytułu dostaw i usług, o okresie wymagalności:	-	-
1. Należności od jednostek powiązanych	-	-	- do 12 miesięcy	-	-
a) z tytułu dostaw i usług, o okresie spłaty:	-	-	- powyżej 12 miesięcy	-	-
- do 12 miesięcy	-	-	b) inne	-	-
- powyżej 12 miesięcy	-	-	3. Zobowiązania wobec pozostałych jednostek	408 636 484,82	404 043 930,60
b) inne	-	-	a) kredyty i pożyczki	-	-
2. Należności od pozostałych jednostek, w których jednostka posiada zaangażowanie w kapitale	-	-	b) z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	-	-
a) z tytułu dostaw i usług, o okresie spłaty:	-	-	c) inne zobowiązania finansowe	-	-
- do 12 miesięcy	-	-	d) z tytułu dostaw i usług, o okresie wymagalności:	106 275 362,87	57 809 207,78
- powyżej 12 miesięcy	-	-	- do 12 miesięcy	106 275 362,87	57 809 207,78
b) inne	-	-	- powyżej 12 miesięcy	-	-
3. Należności od pozostałych jednostek	271 282 526,74	318 682 289,05	e) zaliczki otrzymane na dostawy i usługi	-	22,00
a) z tytułu dostaw i usług, o okresie spłaty:	58 752,90	12 756,57	f) zobowiązania wekslowe	-	-
- do 12 miesięcy	58 752,90	12 756,57	g) z tytułu podatków, cel, ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz innych tytułów publicznoprawnych	626,87	75 632,40
- powyżej 12 miesięcy	-	-	h) z tytułu wynagrodzeń	-	-
b) z tytułu podatków, cel, ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz innych tytułów publicznoprawnych	5 049 282,00	441 637,46	i) inne	302 360 495,93	346 099 058,72
c) inne	258 116 988,77	308 634 412,73	j) inne	-	-
d) dochodzone na drodze sądowej	8 037 402,07	9 593 492,27	k) inne	-	-
e) inne	-	-	4. Fundusze specjalne	23 847 117,31	22 904 356,85
III. Inwestycje krótkoterminowe	38 015 936,42	50 839 217,87	IV. Rozliczenia międzyokresowe	27 370 973,88	281 709 336,83
1. Krótkoterminowe aktywa finansowe	38 015 936,42	50 839 217,87	1. Ujemna wartość firmy	-	-
a) w jednostkach powiązanych	-	-	2. Inne rozliczenia międzyokresowe	27 370 973,88	281 709 336,83
- udziały lub akcje	-	-	- długoterminowe	8 642 626,78	5 183 422,18
- inne papiery wartościowe	-	-	- krótkoterminowe	18 728 347,12	276 525 914,65
- udzielone pożyczki	-	-			
- inne krótkoterminowe aktywa finansowe	-	-			
b) w pozostałych jednostkach	-	-			
- udziały lub akcje	-	-			
- inne papiery wartościowe	-	-			
- udzielone pożyczki	-	-			
- inne krótkoterminowe aktywa finansowe	-	-			
c) środki pieniężne i inne aktywa pieniężne	38 015 936,42	50 839 217,87			
- środki pieniężne w kasie i na rachunkach	38 015 936,42	50 279 116,62			
- inne środki pieniężne	-	-			
- inne aktywa pieniężne	-	560 101,25			
2. Inne inwestycje krótkoterminowe	-	-			
IV. Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	115 284 408,43	62 299 966,05			
C. Należne wpłaty na kapitał (fundusz) podstawowy	-	-			
D. Udziały (akcje) własne	-	-			
AKTYWA RAZEM	791 281 845,32	849 019 876,91	PASYWA RAZEM	791 281 845,32	849 019 876,91

Osoba której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych

Kierownik jednostki

Data: 31.03.2017 r. Podpis:

Data: 31.03.2017 r. Podpis:

DYREKTOR
BIURA FINANSOWO-KSIĘGOWEGO
GŁÓWNY KSIĘGOWY

dr Irena Błaszczak

PREZES
AGENCJI RYNKU ROLNEGO

Łukasz Hotubowski

Ldz. 6-M/15/V/17

Warszawa, dn. 15.05.2017 r.

OPINIA NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA

Dla Ministra Finansów

Przeprowadziliśmy badanie załączonego sprawozdania finansowego Agencji Rynku Rolnego z siedzibą w Warszawie przy ul. Karolkowej 30, na które składa się :

- 1) Wprowadzenie do sprawozdania finansowego,
- 2) Bilans sporządzony na dzień 31.12.2016 r., który po stronie aktywów i pasywów zamyka się sumą **849.019.876,91 zł**
- 3) Rachunek zysków i strat za rok obrotowy od 01.01.2016 r. do 31.12.2016 r. wykazujący stratę netto w wysokości **(-) 1.418.694,80 zł**
- 4) Zestawienie zmian w kapitale (funduszu) własnym za rok obrotowy od 01.01.2016 r. do 31.12.2016 r. wykazujące zmniejszenie funduszu własnego o kwotę **(-) 1.420.809,15 zł**
- 5) Rachunek przepływów pieniężnych za rok obrotowy od 01.01.2016 r. do 31.12.2016 r. za wykazujący zwiększenie stanu środków pieniężnych o kwotę **12.823.281,45 zł**
- 6) Dodatkowe informacje i objaśnienia.

Prezes Agencji Rynku Rolnego jest odpowiedzialny za prawidłowość ksiąg rachunkowych, sporządzenie i rzetelną prezentację tego sprawozdania finansowego oraz sporządzenie sprawozdania z działalności zgodnie z ustawą z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2016 r. poz. 1047 z póź. zm.) („ustawa o rachunkowości”), wydanymi na jej podstawie przepisami wykonawczymi oraz innymi obowiązującymi przepisami prawa. Prezes Agencji jest również odpowiedzialny za kontrolę wewnętrzną, którą uznaje za niezbędną, aby sporządzane sprawozdania finansowe były wolne od nieprawidłowości powstałych wskutek celowych działań lub błędów.

Zgodnie z ustawą o rachunkowości, kierownik jednostki jest zobowiązany do zapewnienia, aby sprawozdanie finansowe spełniało wymagania przewidziane w ustawie o rachunkowości.

Naszym zadaniem było wyrażenie opinii o tym, czy sprawozdanie finansowe rzetelnie i jasno, przedstawia sytuację majątkową i finansową, jak też wynik finansowy jednostki zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami ustawy o rachunkowości i przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości.

Badanie sprawozdania finansowego przeprowadziliśmy stosownie do postanowień:

- 1/ rozdziału 7 ustawy o rachunkowości,
- 2/ krajowych standardów rewizji finansowej, wydanych przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów w Polsce.

Regulacje te nakładają na nas obowiązek postępowania zgodnego z zasadami etyki oraz zaplanowania i przeprowadzenia badania w taki sposób, aby uzyskać racjonalną pewność, że sprawozdanie finansowe i księgi rachunkowe stanowiące podstawę jego sporządzenia są wolne od istotnych nieprawidłowości.

Badanie polega na przeprowadzeniu procedur mających na celu uzyskanie dowodów badania dotyczących kwot i informacji ujawnionych w sprawozdaniu finansowym. Wybór procedur badania zależy od naszego osądu, w tym oceny ryzyka wystąpienia istotnych nieprawidłowości w sprawozdaniu finansowym na skutek celowych działań lub błędów. Przeprowadzając ocenę tego ryzyka bierzemy pod uwagę kontrolę wewnętrzną związaną ze sporządzeniem oraz rzetelną prezentacją sprawozdania finansowego w celu zaplanowania stosownych do okoliczności procedur badania, nie zaś w celu wyrażenia opinii na temat skuteczności działania kontroli wewnętrznej w jednostce. Badanie obejmuje również ocenę odpowiedniości stosowanej polityki rachunkowości, zasadności szacunków dokonanych przez kierownika jednostki oraz ocenę ogólnej prezentacji sprawozdania finansowego.

Wyrażamy przekonanie, że uzyskane przez nas dowody badania stanowią wystarczającą i odpowiednią podstawę do wyrażenia przez nas opinii.

Naszym zdaniem, zbadane sprawozdanie finansowe:

- a) przekazuje rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej i finansowej jednostki na dzień 31.12.2016r., jak też jej wynik finansowy za rok obrotowy od 01.01.2016r. do 31.12.2016r., zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami ustawy o rachunkowości i przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości,
- b) zostało sporządzone, na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych,
- c) jest zgodne co do formy i treści z obowiązującymi jednostkę przepisami prawa i postanowieniami statutu jednostki.

Nie zgłaszając zastrzeżeń do prawidłowości i rzetelności zbadanego sprawozdania finansowego zwracamy uwagę, że zgodnie z ustawą wprowadzającą ustawę o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2017r. poz. 624 z dnia 10 lutego 2017 roku) z dnia 31 sierpnia 2017 r. zniesiona zostaje Agencja Rynku Rolnego. Z dniem 1 września 2017r. zostaje utworzony Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa który z mocy prawa wstępuje w ogół praw i obowiązków znoszonej ARR, za wyjątkiem praw i obowiązków w które wstępuje Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Warszawa, dnia 28 kwietnia 2017r.

W imieniu:

POL-TAX Sp. z o.o.

Podmiot uprawniony do badania

sprawozdań finansowych pod numerem 2695

Kluczowy Biegły Rewident

Izabella Żorańska

Nr w rejestrze 11807

POL-TAX Sp. z o.o.
ul. Bora Komorowskiego 56c lok. 91
03-982 Warszawa
tel. (22) 616 55 11, fax: 616 60 95
NIP: 113-23-76-412, REGON: 015205213

.....
*(Siedziba podmiotu uprawnionego
do badania sprawozdań finansowych)*

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT
za okres od 01.01.2016 do 31.12.2016

(w złotych)

Wyszczególnienie	Rok 2015	Rok 2016
A. Przychody netto ze sprzedaży i zrównane z nimi, w tym:	1 129 609 097,68	1 566 727 004,91
- od jednostek powiązanych	-	-
I. Przychody netto ze sprzedaży produktów	1 625 734,40	1 199 688,72
II. Zmiana stanu produktów (zwiększenie - wartość dodatnia, zmniejszenie wartość ujemna)	48 858 550,89	-
III. Koszt wytworzenia produktu na własne potrzeby jednostki	-	-
IV. Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów	-	-
V. Przychody z tytułu dotacji	1 079 124 812,39	1 856 278 853,58
B. Koszty działalności operacyjnej	1 142 282 543,44	1 561 774 557,25
I. Koszty działalności ustawowej	999 359 211,42	1 406 746 525,58
II. Koszty bieżącego funkcjonowania	142 923 332,02	155 028 031,67
1. Amortyzacja	6 332 500,88	9 754 187,06
2. Zużycie materiałów i energii	3 628 289,63	3 207 805,78
3. Usługi obce	43 949 393,17	46 953 369,84
4. Podatki i opłaty, w tym:	556 589,02	574 778,22
- podatek akcyzowy	-	-
5. Wynagrodzenia	71 375 296,15	76 139 181,75
6. Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia, w tym:	15 469 158,30	16 614 875,85
- emerytalne	6 351 601,59	6 996 707,72
7. Pozostałe koszty rodzajowe	1 612 104,87	1 783 833,17
III. Wartość sprzedanych towarów i materiałów	-	-
C. Zysk (strata) ze sprzedaży (A-B)	- 12 673 445,76	4 952 447,66
D. Pozostałe przychody operacyjne	9 975 111,05	12 932 968,29
I. Zysk z tytułu rozchodu niefinansowych aktywów trwałych	70 598,68	257 990,64
II. Dotacje	5 603 906,79	8 882 614,94
III. Aktualizacja wartości aktywów niefinansowych	386 337,67	307 280,04
IV. Inne przychody operacyjne	3 914 267,91	3 485 082,67
E. Pozostałe koszty operacyjne	819 319,40	19 326 433,59
I. Strata z tytułu rozchodu niefinansowych aktywów trwałych	-	-
II. Aktualizacja wartości aktywów niefinansowych	20 088,20	70 526,71
III. Inne koszty operacyjne	799 231,20	19 255 906,88
F. Zysk (strata) z działalności operacyjnej (C+D-E)	- 3 517 654,11	1 441 017,64
G. Przychody finansowe	2 498 916,26	1 554 560,24
I. Dywidendy i udziały w zyskach, w tym:	-	-
a) od jednostek powiązanych, w tym:	-	-
- w których jednostka posiada zaangażowanie w kapitale	-	-
b) od jednostek pozostałych, w tym:	-	-
- w których jednostka posiada zaangażowanie w kapitale	-	-
II. Odsetki, w tym:	2 214 162,61	923 339,72
- od jednostek powiązanych	-	-
III. Zysk z tytułu rozchodu aktywów finansowych, w tym:	-	-
- w jednostkach powiązanych	-	-
IV. Aktualizacja wartości aktywów finansowych	283 821,71	631 220,52
V. Inne	931,94	-
H. Koszty finansowe	1 122 160,93	499 838,54
I. Odsetki, w tym:	22 476,53	4 062,14
- dla jednostek powiązanych	-	-
II. Strata z tytułu rozchodu aktywów finansowych, w tym:	-	-
- w jednostkach powiązanych	-	-
III. Aktualizacja wartości aktywów finansowych	973 241,46	277 392,88
IV. Inne	126 442,94	218 383,52
I. Zysk (strata) brutto (F+G-H)	- 2 140 898,78	386 295,94
J. Podatek dochodowy	-	-
K. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)	1 042 309,20	1 032 398,86
L. Zysk (strata) netto (I-J-K)	- 3 183 207,98	1 418 694,80

Osoba, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych

Kierownik jednostki:

Data: 31.03.2017r. Podpis:

Data: 31.03.2017r. Podpis:

DYREKTOR
BIURA FINANSOWO-KSIĘGOWEC
GŁÓWNY KSIĘGOWY

dr Irena Błaszczuk

PREZES
AGENCJI RYNKU ROLNEGO

Łukasz Hołubowski

**RACHUNEK PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH
ZA ROK 2016**

(w złotych)

L. p.	Wyszczególnienie	Rok poprzedni	Rok sprawozdawczy
A.	PRZEPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ	- 1 075 616 432,92	- 1 843 518 367,60
I.	Zysk (strata) netto	- 3 183 207,98	- 1 418 694,80
II.	Korekty razem	- 1 072 433 224,94	- 1 842 099 672,80
1.	Amortyzacja	6 332 500,88	9 754 187,06
2.	Zyski (straty) z tytułu różnic kursowych	-	-
3.	Odsetki i udziały w zyskach (dywidendy)	-	-
4.	Zysk (strata) z działalności inwestycyjnej	- 70 598,68	- 257 990,64
5.	Zmiana stanu rezerw	2 491 748,26	655 165,73
6.	Zmiana stanu zapasów	- 19 059 631,76	- 245 325 536,37
7.	Zmiana stanu należności	- 445 111 379,92	- 142 944 081,97
8.	Zmiana stanu zobowiązań krótkoterminowych, z wyjątkiem pożyczek i kredytów	- 523 297 542,67	- 195 834 687,94
9.	Zmiana stanu rozliczeń międzyokresowych	- 60 702 606,77	- 302 246 075,32
10.	Inne korekty	- 1 079 610 799,62	- 1 856 280 967,93
III.	Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I+/-II)	- 1 075 616 432,92	- 1 843 518 367,60
B.	PRZEPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH Z DZIAŁALNOŚCI INWESTYCYJNEJ	- 13 386 988,74	- 5 023 619,18
I.	Wpływy	198 544,09	263 817,61
1.	Zbycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych	198 544,09	249 280,17
2.	Zbycie inwestycji w nieruchomości oraz wartości niematerialne i prawne	-	-
3.	Z aktywów finansowych, w tym:	-	-
a)	w jednostkach powiązanych	-	-
b)	w pozostałych jednostkach	-	-
-	zbycie aktywów finansowych	-	-
-	dywidendy i udziały w zyskach	-	-
-	splata udzielonych pożyczek długoterminowych	-	-
-	odsetki	-	-
-	inne wpływy z aktywów finansowych	-	-
4.	Inne wpływy inwestycyjne	-	14 537,44
II.	Wydatki	13 585 532,83	5 287 436,79
1.	Nabycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych	13 583 958,43	5 282 123,19
2.	Inwestycje w nieruchomości oraz wartości niematerialne i prawne	-	-
3.	Na aktywa finansowe, w tym:	-	-
a)	w jednostkach powiązanych	-	-
b)	w pozostałych jednostkach	-	-
-	nabycie aktywów finansowych	-	-
-	udzielone pożyczki długoterminowe	-	-
4.	Inne wydatki inwestycyjne	1 574,40	5 313,60
III.	Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej (I - II)	- 13 386 988,74	- 5 023 619,18
C.	PRZEPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH Z DZIAŁALNOŚCI FINANSOWEJ	1 091 785 642,77	1 861 365 268,23
I.	Wpływy	1 091 785 642,77	1 861 365 268,23
1.	Wpływy netto z wydania udziałów (emisji akcji) i innych instrumentów kapitałowych oraz dopłat do kapitału	-	-
2.	Kredyty i pożyczki	-	-
3.	Emisja dłużnych papierów wartościowych	-	-
4.	Inne wpływy finansowe	1 091 785 642,77	1 861 365 268,23
II.	Wydatki	-	-
1.	Nabycie udziałów (akcji) własnych	-	-
2.	Dywidendy i inne wypłaty na rzecz właścicieli	-	-
3.	Inne niż wypłaty na rzecz właścicieli, wydatki z tytułu podziału zysku	-	-
4.	Splaty kredytów i pożyczek	-	-
5.	Wykup dłużnych papierów wartościowych	-	-
6.	Z tytułu innych zobowiązań finansowych	-	-
7.	Płatności zobowiązań z tytułu leasingu finansowego	-	-
8.	Odsetki	-	-
9.	Inne wydatki finansowe	-	-
III.	Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej (I - II)	1 091 785 642,77	1 861 365 268,23
D.	Przepływy pieniężne netto razem (A.III+/-B.III+/-C.III)	2 782 221,11	12 823 281,45
E.	Bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych, w tym:	2 782 221,11	12 823 281,45
-	zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych	-	-
F.	Środki pieniężne na początek okresu	35 233 715,31	38 015 936,42
G.	Środki pieniężne na koniec okresu (F+/-D), w tym	38 015 936,42	50 839 217,87
-	o ograniczonej możliwości dysponowania	38 015 936,42	50 839 217,87

Osoba której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych

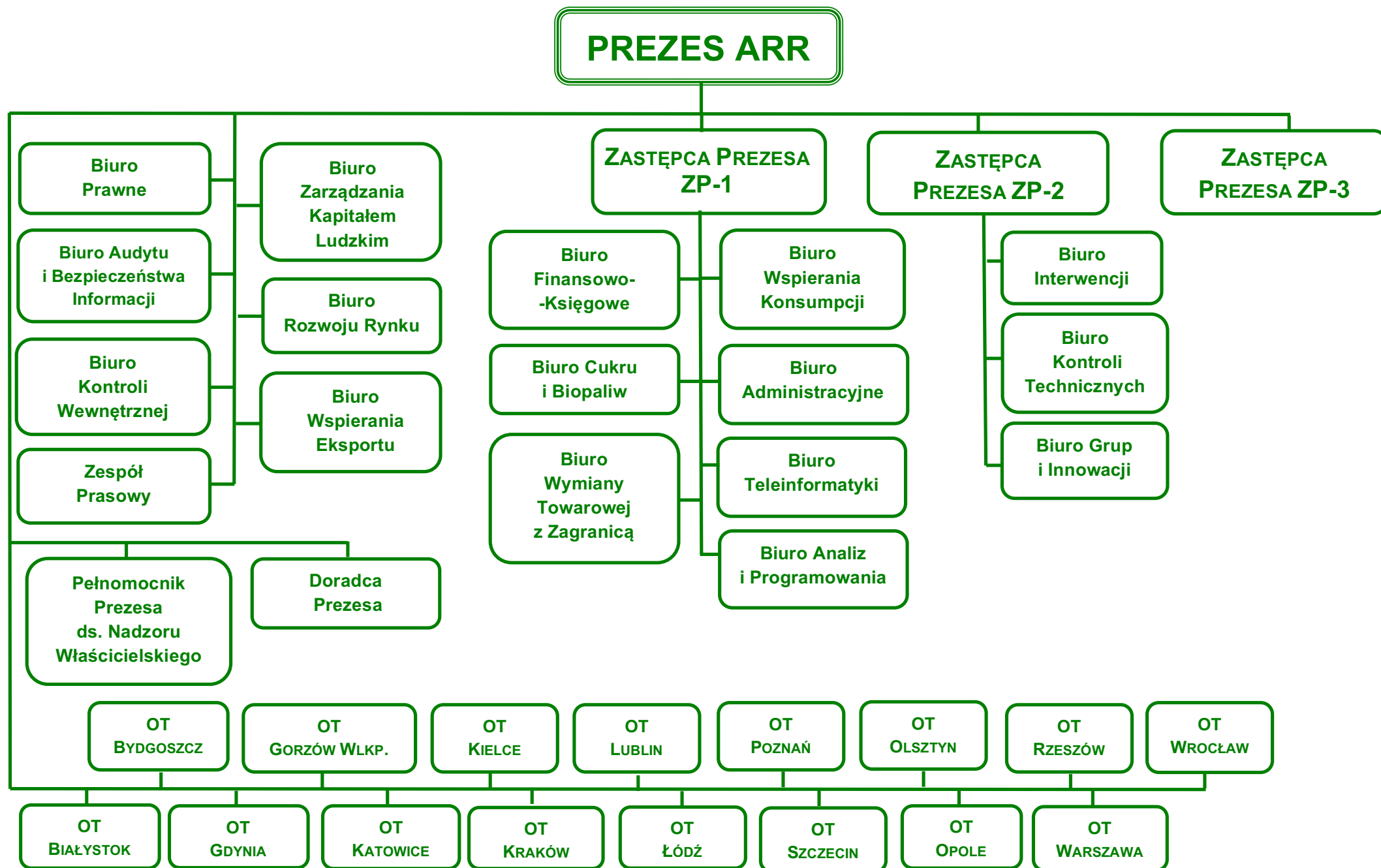
Data: 31.03.2017r. Podpis: **DYREKTOR**
BIURA FINANSOWO-KSIĘGOWEJ
GŁÓWNY KSIĘGOWY

dr Irena Błaszczuk

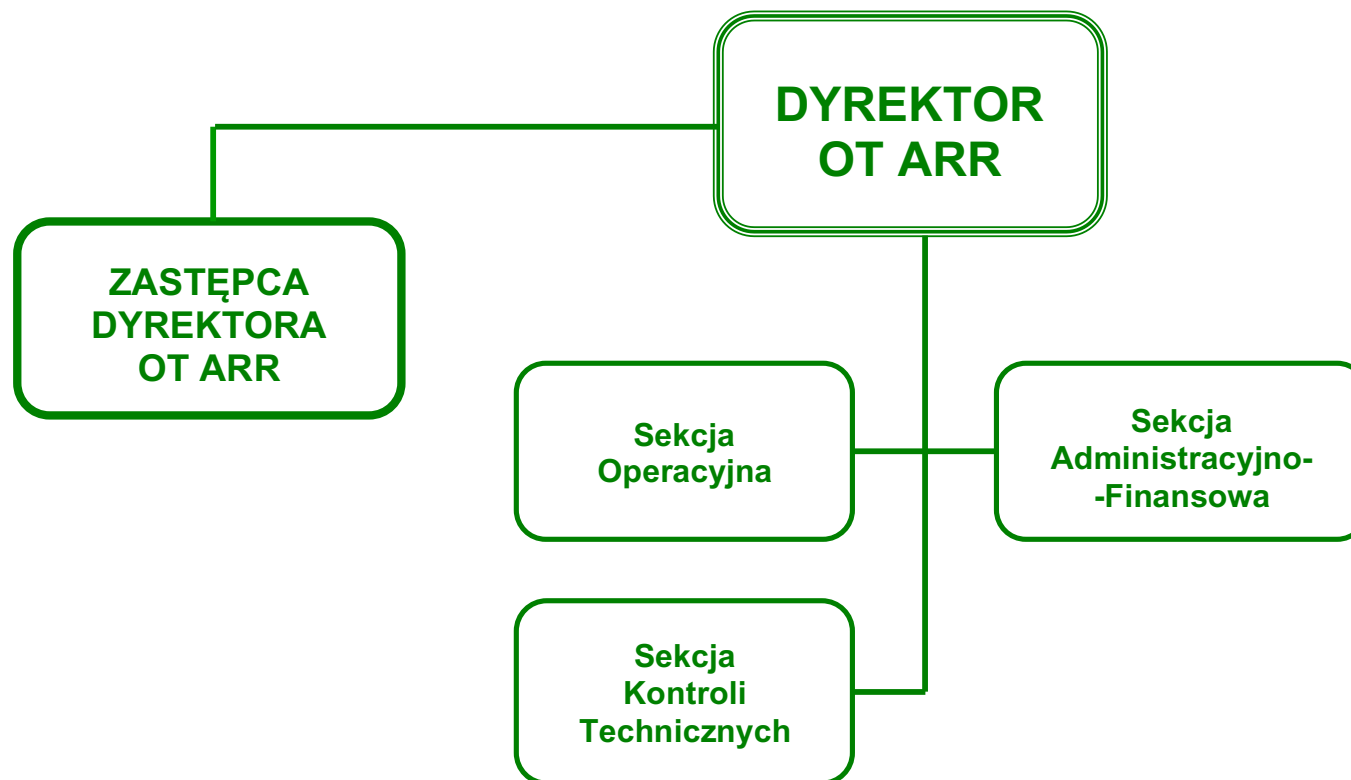
Kierownik jednostki: **PREZES**
AGENCJI RYNKU ROLNEGO
Data: 31.03.2017r. Podpis:

Łukasz Hołubowski

Schemat organizacyjny Agencji Rynku Rolnego

Schemat organizacyjny oddziału terenowego Agencji Rynku Rolnego

Zagadnienia uregulowane zarządzeniami Prezesa Agencji Rynku Rolnego

W 2016 r. Prezes Agencji Rynku Rolnego, działając zgodnie ze swoimi kompetencjami, wydał 271 zarządzeń obejmujących w szczególności następujące wewnętrzne uregulowania normatywne:

1. W zakresie działalności interwencyjnej:

1.1. na rynku zbóż:

- procedury interwencyjnego zakupu i sprzedaży zbóż,
- warunki uczestnictwa przedsiębiorców w świadczeniu usług przechowalniczych,
- warunki uczestnictwa przedsiębiorców w mechanizmie interwencyjnego zakupu pszenicy,

1.2. na rynku wina:

- procedury administrowania potencjałem produkcyjnym winorośli i wina,
- warunki uczestnictwa w mechanizmie administrowania potencjałem produkcyjnym winorośli i wina,

1.3. na rynku produktów pszczelich:

- procedury wsparcia rynku produktów pszczelich,
- warunki ubiegania się o refundację kosztów poniesionych w ramach realizacji mechanizmu wsparcia rynku produktów pszczelich na lata 2016/2017, 2017/2018, 2018/2019,
- wzory umów na realizację projektów w ramach mechanizmu wsparcia rynku produktów pszczelich realizowanego w sezonach 2016/2017, 2017/2018, 2018/2019,
- powołano komisję dokonującą wyboru projektów w związku z realizacją mechanizmu wsparcia rynku produktów pszczelich w sezonie 2016/2017,

1.4. na rynku cukru:

- procedury monitorowania produkcji oraz pobierania opłat na rynku cukru,
- procedury kontrolowania przetwarzania cukru przemysłowego,
- procedury monitorowania rafinacji cukru przywiezionego spoza UE,
- warunki monitorowania przestrzegania przez beneficjentów działania „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej” Krajowego Programu Restrukturyzacji (zobowiązań zawartych w umowie),

- warunki monitorowania przestrzegania przez beneficjentów działania „Modernizacja gospodarstw rolnych” Krajowego Programu Restrukturyzacji (zobowiązań zawartych w umowie),
- warunki przetwarzania cukru przemysłowego,
- zasady monitorowania rafinacji cukru przywiezionego spoza UE,
- wzory formularzy do stosowania przez operatorów systemu dystrybucyjnego elektroenergetycznego oraz operatorów systemu dystrybucyjnego gazowego,
- powołano komisję do spraw oceny oraz kwalifikacji wniosków o przyznanie i wypłatę pomocy w ramach działania „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej” Krajowego Programu Restrukturyzacji,

1.5. na rynku mięsa:

- procedury udzielania dopłat do prywatnego przechowywania wieprzowiny,
- procedury realizacji tymczasowej nadzwyczajnej pomocy dla rolników w sektorach hodowlanych – dla producentów świń,
- warunki uzyskania wsparcia finansowego przez producentów świń w ramach tymczasowej nadzwyczajnej pomocy dla rolników w sektorach hodowlanych,

1.6. na rynku mleka i przetworów mlecznych:

- procedury mechanizmu „Organizacja rynku mleka”,
- procedury dofinansowania z Funduszu Promocji Mleka spożycia mleka i przetworów mlecznych w przedszkolach i gimnazjach,
- procedury realizacji tymczasowej nadzwyczajnej pomocy dla rolników w sektorach hodowlanych – rynek mleka,
- procedury interwencyjnego zakupu i sprzedaży masła oraz odtłuszczonego mleka w proszku,
- procedury udzielania pomocy na ograniczenie produkcji mleka,
- procedury realizacji dopłaty krajowej do spożycia mleka i przetworów mlecznych w szkołach podstawowych,
- warunki uzyskania wsparcia finansowego przez producentów mleka w ramach tymczasowej nadzwyczajnej pomocy dla rolników w sektorach hodowlanych,
- warunki przechowywania odtłuszczonego mleka w proszku stanowiącego zapasy interwencyjne,
- warunki udzielania dopłat do prywatnego przechowywania masła,
- warunki udzielania dopłat do prywatnego przechowywania odtłuszczonego mleka w proszku,

- warunki przetargu zamkniętego na wybór chłodni świadczących usługi przechowywania masła na rzecz ARR,
- warunki przechowywania masła stanowiącego zapasy interwencyjne,
- warunki przyznania pomocy na ograniczenie produkcji mleka,
- warunki sprzedaży odtłuszczonego mleka w proszku z zapasów interwencyjnych,
- warunki wystawiania certyfikatów dla odtłuszczonego mleka w proszku przeznaczonego do interwencyjnego zakupu w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej,
- warunki zakupu odtłuszczonego mleka w proszku na zapasy interwencyjne,
- zasady zawarcia umowy pomiędzy Agencją Rynku Rolnego a Agencją Rezerw Materiałowych na świadczenie usług przechowalniczych dotyczących odtłuszczonego mleka w proszku stanowiącego zapasy interwencyjne,
- plan kontroli w mechanizmie kwotowania produkcji mleka za rok kwotowy 2014/2015,
- powołano komisję przetargową dokonującą oceny ofert na świadczenie usługi przechowywania masła na rzecz ARR,
- powołano komisję przetargową dokonującą oceny ofert na świadczenie usługi przechowywania odtłuszczonego mleka w proszku na rzecz ARR,

1.7. na rynku nasion:

- procedury udzielania dopłat do materiału siewnego,
- warunki uzyskania dopłaty z tytułu zużytego do siewu lub sadzenia materiału siewnego kategorii elitarny lub kwalifikowany w ramach pomocy *de minimis* w rolnictwie,

1.8. na rynku owoców i warzyw:

- procedury realizacji dalszego tymczasowego wsparcia producentów owoców i warzyw,
- procedury programu „Owoce i warzywa w szkole”,
- procedury realizacji dalszego wsparcia kryzysowego producentów owoców i warzyw,
- warunki uczestnictwa uznanych organizacji producentów i zrzeszeń organizacji producentów w mechanizmie administrowania rozdysponowywaniem owoców i warzyw nieprzeznaczonych do sprzedaży,

- warunki uczestnictwa organizacji charytatywnych, innych jednostek organizacyjnych lub osób fizycznych w mechanizmie administrowania rozdysponowywaniem owoców i warzyw nieprzeznaczonych do sprzedaży,
- warunki uczestnictwa w programie „Owoce i warzywa w szkole” w roku szkolnym 2016/2017,
- warunki uczestnictwa dla uznanych organizacji producentów owoców i warzyw w mechanizmie obsługi programów operacyjnych,
- warunki uczestnictwa w mechanizmie dalszego wsparcia kryzysowego producentów owoców i warzyw,

2. W zakresie odnawialnych źródeł energii:

- procedury monitorowania produkcji biopłynów,
- procedury monitorowania produkcji biogazu rolniczego,
- procedury monitorowania rynku biokomponentów i biopaliw ciekłych,
- warunki uzyskania wpisu do rejestru wytwórców biopłynów,
- warunki uzyskania wpisu do rejestru wytwórców biogazu rolniczego,
- warunki uzyskania wpisu do rejestru administratorów systemów certyfikacji oraz zasad wykonywania działalności objętej wpisem,
- warunki uzyskania wpisu do rejestru jednostek certyfikujących oraz zasad wykonywania działalności objętej wpisem,
- warunki uzyskania wpisu do rejestru podmiotów sprowadzających biokomponenty oraz zasad wykonywania działalności objętej wpisem,
- warunki uzyskania wpisu do rejestru wytwórców biokomponentów oraz zasad wykonywania działalności objętej wpisem,
- warunki uzyskania wpisu do rejestru rolników oraz zasad wykonywania działalności objętej wpisem,
- zasady składania informacji o biokomponentach, którymi rozporządzono poprzez dokonanie jakiegokolwiek czynności prawnej lub faktycznej,
- wzór formularza „Sprawozdanie kwartalne producenta w zakresie importu lub nabycia wewnątrzwspólnotowego biokomponentów, w tym biokomponentów zawartych w paliwach ciekłych i biopaliwach ciekłych”,

3. W zakresie administrowania obrotem towarowym z zagranicą:

- procedury dotyczące handlu zagranicznego,
- powołano komisję oraz ustalono zasady przeprowadzania losowania w celu wyłonienia przedsiębiorców, którzy otrzymają pozwolenia na przywóz ryżu,

- powołano komisję oraz ustalono zasady przeprowadzania losowania w celu wyłonienia przedsiębiorców, którzy otrzymają pozwolenia w ramach kontyngentów na wywóz sera do Stanów Zjednoczonych,

4. W zakresie promocji produktów rolnych:

- zasady publikowania informacji w mediach społecznościowych,
- zasady obsługi funduszy promocji produktów rolno-spożywczych,
- dokumentację dotyczącą przetargu na wykonanie działań promocyjnych w ramach działań komunikacyjnych programu „Owoce i warzywa w szkole”,
- regulamin konkursu dla pracowników OT ARR na najlepsze wykorzystanie nowoczesnych technik promocji,
- powołano komisję do przeprowadzenia przetargu na wykonywanie działań promocyjnych w ramach działań komunikacyjnych programu „Owoce i warzywa w szkole”,

5. W zakresie pomocy żywnościowej:

- zasady realizacji zadań w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020,
- dokumentację dotyczącą dofinansowania z tytułu kosztów administracyjnych, transportu i magazynowania oraz z tytułu środków towarzyszących w ramach Podprogramu 2015 PO PŻ 2014-2020,
- określenie stawek opłat za wykonywanie badań, w tym badań odwoławczych, w ramach PO PŻ 2014-2020,
- powołano komisję do spraw oceny merytorycznej wniosków o dofinansowanie projektu w ramach Podprogramu 2016 PO PŻ 2014-2020,

6. W zakresie grup i organizacji producentów:

- procedury uznawania grup i organizacji producentów oraz ich zrzeszeń,
- procedury obsługi programów operacyjnych,
- procedury uznawania grup producentów rolnych i ich związków,
- warunki zatwierdzania zmian do zatwierdzonego planu dochodzenia do uznania wstępnie uznanej grupy producentów owoców i warzyw za organizację producentów owoców i warzyw,
- warunki uczestnictwa dla uznanych organizacji producentów owoców i warzyw w mechanizmie obsługi programów operacyjnych,
- warunki uznawania związków grup producentów rolnych,
- warunki uznawania grup producentów rolnych,

- warunki uznawania organizacji producentów owoców i warzyw i ich zrzeszeń oraz ponadnarodowych organizacji producentów owoców i warzyw i ich zrzeszeń,

7. W zakresie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich:

- zasady postępowania w zakresie realizacji poddziałania 3.1. „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości” w ramach PROW 2014-2020,
- zasady realizacji poddziałania 3.2. „Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym” w ramach PROW 2014-2020,

8. W zakresie spraw organizacyjnych powołano/ustalono/wprowadzono:

- Regulamin Organizacyjny Agencji Rynku Rolnego,
- zakres kompetencji osób pełniących funkcje kierownicze,
- zakres upoważnienia pracowników Centrali ARR do wydawania w imieniu Prezesa Agencji Rynku Rolnego aktów administracyjnych oraz realizacji innych czynności z zakresu postępowania administracyjnego,
- organizację systemu kierowania,
- Kodeks Etyki,
- procedury zarządzania kapitałem ludzkim,
- procedury kontroli technicznych,
- procedury audytu wewnętrznego,
- procedury zarządzania procesem rejestracji,
- procedury koordynacji współpracy z organami UE i zapewnienia tłumaczeń,
- procedury zarządzania infrastrukturą i logistyką,
- procedury planowania,
- procedury obsługi prawnej,
- procedury wyboru wykonawców,
- procedury zarządzania dokumentami i zapisami,
- procedury procesów finansowo-księgowych,
- procedury odzyskiwania kwot nienależnie lub nadmiernie pobranych środków oraz zapłaty niedopłaty,
- politykę rachunkowości w zakresie działalności ARR związanej z administrowaniem mechanizmami wspólnej polityki rolnej,
- politykę rachunkowości w zakresie działalności ARR niezwiązanej bezpośrednio z realizacją mechanizmów wspólnej polityki rolnej, funduszami promocji produktów rolno-spożywczych oraz programami operacyjnymi,

- politykę rachunkowości w zakresie realizacji przez ARR zadań w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020,
- Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych,
- regulamin udzielania zamówień publicznych o wartości nieprzekraczającej kwoty wskazanej w art. 4 pkt 8 ustawy – Prawo zamówień publicznych,
- instrukcję kancelaryjną, jednolity rzeczowy wykaz akt, instrukcję w sprawie organizacji i zakresu działania archiwum zakładowego/składnic akt,
- wielkość zatrudnienia,
- politykę zarządzania sprzętem teleinformatycznym,
- procedury kontroli wewnętrznej,
- procedury zarządzania ryzykiem,
- procedury zarządzania teleinformatyką,
- procedury działań doskonalących,
- Księgę Zintegrowanego Systemu Zarządzania,
- politykę ochrony danych osobowych,
- zasady rachunkowości w zakresie obsługi funduszy promocji produktów rolno-spożywczych,
- zasady zarządzania ciągłością działania,
- zasady realizacji czynności związanych z prowadzeniem w Centrali oraz w OT ARR korespondencji z jednostkami organów ścigania przestępstw oraz sądami,
- zasady inwentaryzacji w 2016 r.,
- zasady i warunki podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracowników,
- zasady stosowania przez pracowników ARR ujednoliconej stopki mailowej i prezentacji w komunikacji wewnętrznej oraz zewnętrznej,
- zasady organizacji, nadzoru i oceny realizacji umowy na świadczenie opieki serwisowej nad zintegrowanym systemem informatycznym ARR,
- zasady udostępniania informacji publicznej,
- zasady zarządzania bezpieczeństwem informacji,
- zasady gospodarowania środkami zgromadzonymi na bezosobowym funduszu wynagrodzeń,
- zasady gospodarowania środkami ochrony indywidualnej oraz odzieżą roboczą,
- zasady powoływania oraz zakres obowiązków i tryb pracy audytorów wewnętrznych Systemu Zarządzania Jakością,

- zasady organizacji, nadzoru i oceny wyników prac przy realizacji projektu wdrożenia i rozbudowy systemu elektronicznego obiegu dokumentów i portalu w ARR,
- zasady udziału przedstawicieli ARR w pracach organów przygotowawczych UE,
- zasady wyboru norm dotyczących bezpieczeństwa systemów informacyjnych,
- instrukcję ewakuacji na wypadek zagrożenia terrorystycznego,
- wysokość limitów na rozmowy oraz sposób korzystania z telefonów stacjonarnych, komórkowych oraz kart SIM do transmisji danych,
- stawki opłat za wykonywanie badań, w tym badań odwoławczych, w ramach mechanizmów wspólnej polityki rolnej,
- Zespół Ekspertów ds. Prognozowania Cen Podstawowych Produktów Rolniczych,
- komisję likwidacyjną,
- komisję inwentaryzacyjną,
- komisję do wydania opinii dotyczącej dalszej przydatności niejawnego dysku twardego przechowywanego w Kancelarii Tajnej,
- zespół do spraw wierzytelności ARR,
- Komisję Bezpieczeństwa i Higieny Pracy,
- zespół ds. przeglądu wierzytelności ARR w zakresie dokonanych odpisów aktualizujących.

„Sprawozdanie z działalności Agencji Rynku Rolnego w 2016 roku” opracowano na podstawie informacji otrzymanych z komórek organizacyjnych ARR.

